Dos Passos

Dos Passos
MANHATTAN TRANSFER

HER ÜLKEDEN BİR YAZAR: I

GÜN YAYINLARI

MANHATTAN TRANSFER Dos Passos

JOHN DOS PASSOS

Manhattan Transfer

(Roman)

Türkçesi

ERDOĞAN TOKATLI

GÜN YAYINLARI

Cağaloğlu — Tan Apartımanı
P. K. 1119 — İSTANBUL

Dizgi ve Baskı :
GARANTİ MATBAASI
İstanbul — 1968

I

İSKELE

Paramparça tahta sandıklar, portakal kabukları, çürümüş lahana göbekleri yüzüyor iskelenin kazıkları arasında ve tam tepede fır dönen üç martı kuşu var. Yeşil dalgalar bembeyaz köpükler yaratıyor çarpınca geminin burnuna, dalgaların hızıyla suyu eziyor, çiğniyor gemi ve usulca yanaşıyor iskeleye. Zincir gürültüleri arasında dönüyor vinçler; demir parmaklıklar kaldırılıyor; boşluğa uzanıyor ayaklar. Her yanından pis kokular yükselen iskelenin tahtadan çatılmış çıkış yerine, birbirini iterek ilerliyor kadınlı erkekli kalabalık, sıkma makinesine atılan elmalardan farkları yok.

Hastabakıcı kadın, bir leğeni tutar gibi kucaklamıştı sepeti. Duvarları yeşilimsi bir renge boyanmış, koskocaman ve sıcacık salonun kapısını açtı. Alkol ve iyod kokuları buharlaşıp havaya sinmişti bu salonda, duvar boyunca sıra sıra dizilmiş öbür sepetlerden bebek viyaklamaları yükseliyordu. Yere bırakınca sepeti, dudaklarını bükerek, göz ucuyla bebeğe baktı kadın. Pamuk döşeğinin içinde,

belli belirsiz büzüldü küçük bebek, bir solucanın kıvranışı gibi.

Keman çalan bir ihtiyar vardı gemide. Bir maymunun kasılmış suratını andırıyordu çehresi, boyası çatlamış pabucunu yere vurarak tempo tutuyordu. Bud Korpenning küpeştede oturuyordu, nehire vermişti sırtını, ihtiyarı seyrediyordu. Kasketinden taşan saçlarını hırpalıyordu rüzgâr ve şakaklarında biriken teri kurutuyordu. Ayaklarının altı su toplamıştı. Bitkin düşmüştü yorgunluktan; gemi, nehrin çalkantılı sularını yararak iskeleden ayrılınca, damarlarında sıcak bir karıncalanmanın apansız peydahlandığını farketti.

«Arkadaş, acaba iskeleden hayli uzak mı şehir?» diye sordu yanındaki genç adama, onun yanı başında, ayakta duruyordu öbürü, hasır bir şapka geçirmişti kafasına ve mavili beyazlı çizgileri olan bir kıravat takmıştı. Adam, Bud'un yol yürümekten aşınmış pabuçlarına, ceketinin sökülmeye yüz tutmuş bileklerine baktı dikkatle. Boğazındaki dışarıya uğramış gırtlak kemiğini farketti sonra ve kısa siperlikli kasketinin altında alev alev yanan gözlerini.

«Gitmek istediğiniz yere bağlı.

— Nasıl gidilir Broodway'e?... Tam merkezine gitmek istiyorum şehrin.

— Doğu'ya doğru yürüyeceksin, tastamam bir blok boyu, Broodway tarafına döneceksiniz sonra, yeteri kadar yürüyünce şehrin merkezine varırsınız.

— Teşekkür ederim, bayım. Dediğiniz gibi yapacağım.»

Şimdi, şapkasını uzatarak kalabalık arasında dolaşıyor, parsa topluyordu keman çalan ihtiyar, tek tük saç kalmıştı kafasında, onları da rüzgâr uçuruyordu. Bud ansızın karşısında buldu ihtiyarı, toplu iğne başı gibi duran simsiyah ve kederli gözleri vardı adamın: «Verecek param

yok» dedi katı bir sesle. Ve pırıltısı, keskin bıçak çeliğini hatırlatan nehrin sularına çevirdi bakışlarını.

Çatırdadı iskelenin tahtaları, yanaşan gemi zorladıkça ses büyüyordu. Demir atan geminin gürültüsü geldi kulağına ve Bud, kalabalığın ortasında iteklenerek, iskelenin çıkış yerinde buldu kendini. İki kömür arabasının arasında yürüdü bir süre ve sarı tramvayların gelip geçtiği tozlu bir sokağa saptı. Dizleri titremeye başlamıştı. Ceplerine ve mümkün olduğu kadar derine soktu ellerini.

YEMEK, blok binaların çok yakınında, bir vagon - lokanta. Acemi hareketlerle bir döner tabureye çöktü ve fiat listesini dikkatle gözden geçirdi.

«Sahanda yumarta ve bir kahve.

— Çevirelim mi?» dedi kızıl saçlı adam, tezgâhın arkasındaydı, kırmızı lekelerle kaplı iri ve etli kollarını önlüğüne siliyordu.

Bud irkildi:

«Ne dediniz?

— Yumurtaları çevirelim mi, sarısı üstte mi kalsın yoksa?

— Çevirin tabii.»

Yeniden tezgâha dayandı Bud, ellerinin arasındaydı başı.

«Bitkin bir halin var, arkadaş, dedi adam, yağın çıtırdadığı sahana yumurtaları kırıyordu bir yandan.

— Kuzeyden geliyorum. Onbeş mil yol yürüdüm bu sabah.»

Gürültülü bir ıslık çaldı adam:

«Şehre, iş bakmaya geliyorsun di mi?»

«Evet» anlamına işaret etti Bud. Adam bir tabağa aktardı yumurtaları ve Bud'un önüne sürdü, tabağın kenarına tereyağı ve ekmek koymuştu ayrıca.

«Sana, şöyle bedava tarafından bir tavsiyem var, arkadaş. İş arayacaksan, önce saçlarını kestir, tüylerini yol-

dur, şu elbiseni de bir iki fırçala, saman çöpü dolu, baksana. Belki o zaman, bir şeyler bulabilirsin. Tek çare gülünç olmamaktır bu şehirde.

— Çalışırım, hem iyi çalışırım, diye homurdandı Bud, ağzı doluydu.

— Sadece bir tavsiye benimki» dedi kızıl saçlı adam. Tekrar ocağa döndü.

Ed Thatcher, hastahanenin mermer merdivenlerini tırmanırken titriyordu. İlâç kokusu genzini yaktı. Bir masanın gerisindeki donuk yüzlü kadın ona bakıyordu. Sesini sertleştirmeye çalışarak sordu kadına:

«Bana söyler misiniz, Mrs. Thatcher ne durumda?

— Buyrun, çıkabilirsiniz yanına.

— Fakat söyleyin lûtfen, herşey yolunda mı?

— Katın hastabakıcısı gerekli bilgiyi verir size. Soldaki merdiven, üçüncü kat, doğum servisi.»

Yeşil buzlu kâğıda sarılmış bir çiçek demeti vardı Ed Thatcher'in elinde. Yukarı çıkarken geniş merdiven sallanıyordu ayaklarının altında. Pabuçları hasır örtüyü tutan madenî çubuklara çarpıyordu. İşittiği sancılı çığlık, açılan bir kapıyla birlikte kesildi. Bir hastabakıcının yoluna çıktı Thatcher.

«Mrs. Thatcher'i görmek istiyorum, lûtfen.

— Olur, nerde yattığını biliyorsanız girebilirsiniz yanına.

— Fakat değiştirdiler yattığı yeri.

— Koridorun ucundaki büroya soracaksınız öyleyse.»

Buzlaşmış dudaklarını kemirdi Thatcher. Koridorun ucunda, kırmızı yüzlü bir kadın gülerek baktı ona.

«Herşey yolunda. Nur topu gibi bir kız çocuğun babasısınız şimdi.

— Biliyor musunuz, bu ilk çocuğumuz bizim, Susie'nin dayanıksız bir bünyesi vardır üstelik, diye mırıldandı, gözlerini kırpıştırıyordu boyuna.

— Anlıyorum, endişeleniyordunuz tabii... Girebilirsiniz içeriye, uyanınca görüşebilirsiniz karınızla. İki saat önce doğdu bebek. Karınızı yormamaya bakın.»

Ed Thatcher ufak tefek bir adamdı, sapsarı bıyıkları ve solgun gri gözleri vardı. Elini tuttu hastabakıcının ve sararmış dişlerini açığa çıkaran kocaman bir gülüşle sıktı.

«Bu ilk çocuğumuz, anlıyorsunuz değil mi?

— Kutlu olsun,» dedi hastabakıcı.

Titrek bir ışığın aydınlattığı sıra sıra dizilmiş yataklar, sürekli olarak hışırdayan yatak takımlarından yayılan hastalık kokusu, tostoparlak, incecik, sapsarı, bembeyaz yüzler. İşte karısı. Susie'nin sarı saçları omuzlarına dökülmüştü, küçük ve solgun yüzündeki hatlar kasılmış, gerilmişti. Thatcher kâğıdını çözdü elindeki çiçeklerin ve gece masasının üzerine bıraktı. Pencereden dışarıya bakılınca suyun buğulu yüzüne bakılıyormuş hissi uyanıyordu. Meydandaki ağaçlarda, masmavi örümcek ağları görülüyordu. Cadde boyunca elektrik lâmbaları yanıyor ve karşı binaların damında, morumsu kiremitlerin üstüne yeşil gölgeler düşüyordu. Karısının morarmış göz kapakları açılınca gözlerini gördü.

Ed, sen misin?... Oh! Ed, Jacks gülleri getirmişsin bana! Bunlara para vermek çılgınlık!

— Dayanamadım, sevgilim. Bayıldığını biliyordum bu çiçeklere.»

Yatağın ayak ucunda bir hastabakıcı kız bekliyordu.

«Bize bebeğimizi gösteremez misiniz, miss?»

Başıyla olumlu cevap verdi hastabakıcı ona. Upuzun, kül rengi bir yüzü vardı, dudakları ince ve kısıktı.

«Nefret ediyorum bu kadından, dedi Susie, sinirimi bozuyor bu kadın. Tastamam, evde kalmış bayağı kız tipi.

— Önemi yok, sevgilim, çok çok bir - iki gün daha buradasın.»

Gözlerini yumdu Susie.

«Halâ Ellen ismini koymak fikrinde misin bebeğimize?

Kucağında bir sepetle geldi hastabakıcı ve Susie'nin yanına, yatağın üzerine bıraktı sepeti.

«Ne güzel kız bu! dedi Ed. Bak, soluk alıyor... Hem yıkayıp ovalamışlar bunu.»

Dirseğinin üstünde doğrulması için yardım etti karısına; Susie'nin sarı saçları kolunu ve elini örmüştü:

«Bebekleri nasıl ayırt ediyorsunuz, hemşire hanım?

— Bazan ayıramıyoruz, karıştırıyoruz» dedi hastabakıcı, bir gülümseme belirlenmişti ağzında.

Kuşkuyla bebeğin kıpkırmızı yüzüne bakıyordu Susie.

«Bu bebeğin benim olduğuna emin misiniz?

— Elbette.

— Fakat etiketi yok.

— Etiketini hemen hazırlarım.

— Fakat benim bebeğim esmerdi.»

Susie, yastığına kaykılmış, soluğunu toplamaya çalışıyordu.

«Küçücük, kıvır kıvır sarı saçları var bebeğin, sizin saçlarınız tıpkı.»

Kollarını yukarıya savurarak bağırdı Susie:

«Benim değil bu bebek, benim değil. Götürün bunu... Bebeğimi çaldı bu kadın!

— Sevgilim, Tanrı bağışı için! Sevgilim, Tanrı bağışı için!»

Üstünü örtmeye çalışıyordu karısının.

«İyi işaret değil bu, dedi hastabakıcı sepeti alırken, teskin edici bir ilâç vermek gerekiyor kendisine.»

Kaskatıydı Susie, dimdik oturmuştu yatağında:

«Götürün onu!» diye haykırdı, sonra kendini bırakı-

verdi yatağa, yeni bir sinir krizine yakalanmak üzereydi, belirsiz ve küçük yakarışlar vardı sesinde.

«Ah! Tanrım, dedi Ed Thatcher, ellerini oğuşturuyordu.

— Şimdi gitmeniz daha iyi olacak sanıyorum, Mr. Thatcher... Siz gidince sâkinleşir... Gülleri suya koyayım.»

Alt katta tombul yanaklı bir adama rastladı, merdivenleri ağır ağır iniyordu adam ve durmadan ellerini oğuşturuyordu. Gözgöze geldiler.

«İşler yolunda mı, bayım? diye sordu tombul yanaklı.

— Ah! evet, sanıyorum» dedi Thatcher, sesi isteksizdi.

Ona döndü şişman adam. Kalın sesinde taşkın bir sevinç ifadesi vardı:

— Tebrik ediniz, tebrik ediniz beni; mein sevgili karım bir oğlan çocuk doğurdu bana!»

Thatcher, küçük ve tombul elini sıktı adamın:

«Benim bir kızım oldu, dedi büzülerek.

— Beş yıldır hep öyle oldu, her yıl bir kız doğurdu karım, şimdi bir oğlan, düşünsenize, bir oğlan!

— Evet, dedi Thatcher, kaldırıma inmişlerdi artık, büyük bir gün.

— İzin verirseniz, bayım, bu olayı kutlamak için bir kadeh içki ısmarlıyayım size?

— Tabii, zevkle.»

3. cü caddenin köşesindeki meyhanenin, tahta aralıklı küçük kapıları durmadan açılıp kapanıyordu. Terbiyeli bir tiksizlikle, yerdeki paspasa sildiler pabuçlarını ve dip taraftaki salona geçtiler.

«Ach? dedi Alman, aşınmış bir tahta masaya çöküyorlardı o sırada, aile hayatı çok tasa veriyor insana.

— Elbette, bayım, doğru; bu benim ilk çocuğum.

— Bira içer misiniz?

— Ne olursa, farketmez.

— İki şişe Culmbacher birası, ithâl malı olsun, ailelerimizin şerefine içeceğiz.»

Şişeler açıldı ve biranın sepya damarlı köpüğü bardaklara döküldü.

— Sağlığınıza... Prosit!» dedi Alman ve bardağını kaldırdı havaya. Bıyığının üstünde kümelenen köpüğü sildi, pembe etli tombul yumruğunu masaya indirdi: «Acaba yersiz mi kaçar, bay?...

— Thatcher.

— Mesleğinizi sorsam, acaba yersiz mi kaçar, bay Thatcher?

— Veznedarım. Pek yakında baş veznedar olacağımı umut ediyorum.

— Matbaacıyım ben, adım Zucher, Marcus Antonius Zucher.

— Tanıştığımız için sevinçliyim, Mr. Zucher.»

Şişelerin arasından birbirlerine uzattılar ellerini, tokalaştılar.

«Çok para kazanmalıyım, artık çok para gerekli küçük kızım için.

— Çocuklar çok para harcatır insana, dedi Mr. Zucher, tasalıydı sesi.

— Ben de size bir şişe bira ısmarlamak istesem, izin verir misiniz? dedi Thatcher, cebindeki parayı hesaplamaya çalışıyordu bir yandan. Zavallı küçük Susie, bu aşağılık meyhanede kafa tütsülediğimi bilse, hiç hoşlanmazdı. Ama bir defalık bu.. hem sonra öğreniyorum, babalık öğreniyorum.

— İnsan ne kadar şaşırsa, o kadar fazla gülüyor, dedi Mr. Zucher... Fakat, çocuklar çok para harcatıyor insana... Boyuna atıştırıyor, elbise eskitiyorlar. İşlerimi bir yoluna koysam... Ach? İpotek işi ağır şimdi, ödünç para bulmak çok zor, işçi ücretleri, yövmiyeler artıyor boyuna, hep bu anarşist ve sosyalist budalalar yüzünden

— Hadi, sağlığınıza, Mr. Zucher.»

Mr. Zucher, iki elinin baş parmağı ile, bıyığında kümelenen köpüğü sildi tekrar:

«Mr. Thatcher, her isteyince oğlan çocuğu doğurtamaz insan.

— Kız çocuğu da öyledir, Mr. Zucher.»

Yeni şişeleri getirdi meyhaneci ve masaya dökülen birayı sildi, onların yakınında durup dinlenmeye koyuldu. Kıpkırmızı ellerinde sallanıyordu temizlik bezi.

«İlerde, benim oğlan da kendi oğlunun şerefine Champagne şarabından içecek inşallah. Ach? Büyük şehirde böyle dönüyor işler.

— Sâkin bir ev hanımı olmasını isterim kızımın, süsten, ince belli olmaktan başka şey düşünmeyen şimdiki kızlar gibi olmamasını isterim. O kocaman bir genç kız olduğu vakit, emekliliğimi almış olurum ben de, Hudson kenarında sâkin bir köşeye çekilir, otururum. Bahçemle uğraşırım akşam saatlerinde. İş çevresinde bazı adamlar tanıyorum, ayda üç bin dolar gelir sağlıyorlar bugün, kafa dinliyorlar artık. Ama, insan tutumlu olursa başarabilir bunu.

— Para biriktirmekle bitmiyor iş, dedi meyhaneci. Tam on yıl para biriktirdim ben, banka top attı sonra, elim böğrümde bakakaldım, teselli niyetine işe yaramaz bir banka defteri kaldı cebimde. En doğrusu, iyi koku alıp işe yatıracaksın paranı.

— Kumardan ne farkı var, diye söze karıştı Thatcher.

— Evet, beyim, kumardır, dedi meyhaneci, iki boş şişeyi elinde sallayarak tezgâha doğru yürüdü.

— Kumar. Pek haksız sayılmaz, dedi Mr. Zucher, buğulu ve dalgın gözlerle önündeki biraya bakıyordu. Yükselmek istemeyen insan kumarı göze almalı. Yükselme hırsı sebep oldu Frankfurt'u terketmeme, tam oniki yaşımdaydım hem, şimdi bir oğlum var, onun için çalışmalıyım.

Ach? Wilhelm koyacağım adını, büyük kayzer gibi.

— Ben, Ellen ismini vereceğim kızıma, annem gibi.»

Ed Thatcher'in gözleri yaşardı.

«Allahaısmarladık, Mr. Thatcher. Çok memnunum sizi tanıdığıma. Eve gitmeliyim artık, küçük kızlarımı görmeye.»

Adamın tombul elini bir kere daha sıktı Thatcher. Mr. Zucherin sallanarak çıkış kapısına doğru uzaklaşmasını, sepya damarlı ve bulanık bira köpüğünün gerisinden seyrederken, ailece babalığın ve analığın keyfini çıkaracakları, Noel şenlikleri ve yaş günü eğlenceleriyle dolu sıcak şeyler yaşatıyordu kafasında. Bir süre sonra gerindi. Zavallı Susie, hiç istemezdi böyle bir yerde pinekliediğimi... Her şeyim onun için ve küçük tatlı kızım için.

«Hey, hesap ödeyeceksin, arkadaş, diye bağırdı ona meyhaneci, çıkış kapısının eşiğinden döndü Thatcher.

— Nasıl, öbürü hesap ödemedi mi?

— Bana ne! dedi.

— Nasıl olur, o dâvet etmişti beni.»

Meyhaneci gülmeye başladı, kocaman ve kırmızı kepçesiyle toparlıyordu paraları.

«Bana sorarsan, para biriktirmekten hoşlanıyor o arkadaş.»

Sakallı, kalın bacaklı, mölon şapkalı, kısa boylu bir adam Allen Street boyunca ilerliyordu, sokak boyunca ipe gerilmiş gök mavisi, sarı duman rengi gölgeliklerin boş bıraktığı aralıklardan, kaldırımların üstüne dizilmiş ekmek sarısı mobilyaların üstüne vuruyordu güneş. Yürüyordu adam, redingotunun eteğini sımsıkı kavramıştı soğuk elleriyle, yük sandıklarının ve gürültücü çocukların arasında kendine yer açarak ilerliyordu. Hiç durmadan dudaklarını ısırıyor, bazan kollarını böğründe kavuşturup, bir sü-

re sonra tekrar çözüyordu. Çocukların gürültüsüne ve başının üstünden vızır vızır geçen havaî tramvayların çınçın'lı sesine aldırış bile etmiyordu. Üstüste yığılmış insan kalabalıklarının oturduğu evlerden yayılan ağır, hoş olmayan kokunun da farkında değildi.

Canal Street'in köşesine gelince, bir dükkân vitrini önünde durdu ve bir zaman, yeşil reklâm kartonundaki adamın suratını seyretti. Özenle traş olmuş, seçkin bir adam suratıydı bu, geniş alınlı, kaşları yay biçimli, dikkatle düzeltilmiş bıyıkları olan bir adamdı : Bankada parası bulunan, uçları kırık takma bir yaka iliştirdiği gömleğini siyah ve gösterişli bir kıravatla süslemiş, kasılarak poz vermiş bir adam suratı. Resmin altında, İngilizce yazılmış imzası vardı adamın «King C. Gillette.» Adamın kafasının üstündeki boşluğa NO STROPPİNG, NO HONİNG dövizi yazılmıştı. Sakallı adam geriye itti başındaki şapkayı, terden sırılsıklam olmuştu başı. Uzun bir süre daha, resimdeki King C. Gillette'in gözlerininin içine dik dik baktı, cebindeki bir dolarla bile gururlanmaya ve kasılmaya hazır bir ifâde vardı King C. Gillette'in gözlerinde. Yumruklarını sıktı sakallı adam, göğüs geçirdi ve dükkâna girdi.

Karısı ve küçük kızları dışarıya çıkmışlardı. Gazocağında su kaynattı önce ve şöminenin üstünde bulduğu makası eline alarak, kara sakalını ucundan kesti. Bu iş bitince, madenî pırıltılarla ışıldayan usturayı aldı eline, dikkatle kazımaya koyuldu sakallarını. Parlaklığı, netliği kaybolmuş aynanın önünde ayakta duruyor, titrek hareketlerle beyaz ve yumuşacık yanaklarında gezdiriyordu parmaklarını. Bıyığını düzeltmeye koyulmuştu ki, eve dönen karısının ve kızlarının sesine döndürdü başını. King C. Gillette'in pürüzsüz ve traşlı suratını andıran çehresiyle baktı onlara, cebinde bir dolar parası olan herhangi bir insanın çehresine yapıştırabileceği bir gülümseme belirmişti dudaklarında. Küçük kızlarının gözleri silindi gitti kafasın-

dan : «Anne... babam!» diye haykırdı en büyükleri. Kirli bir çamaşır bohçası gibi koltuğa çöktü karısı, yüzünü belindeki önlükle kapattı.

«Oh!... Oh!... sallanarak söyleniyordu koltukta.

— Neyin var? Bu hâlim hoşuna gitmedi mi yoksa?»

Usturası elinde, oradan oraya gidip geliyordu adam ve zaman zaman, traşlı ve kaygan çenesinde dolaştırıyordu parmaklarını.

II

BÜYÜK ŞEHİR

Babil ve Ninova vardı bir zamanlar.
Tuğladan örülmüştü ikisi de. Atina'yı mermer ve altın sütunlarla kurdular. Moloz taşından kemerlerle ördüler bütün Roma'yı.
İstanbul'da, Haliç'in çevresinde, alabildiğine büyük mumlar gibi ışıldayan minareler vardır... Çelik, cam, tuğla ve betonla kurulacak gökdelenler. Daracık bir ada üzerinde, bin pencereli yapılar yükselecek ve yanıp sönecekler, fırtınanın ötesindeki bembeyaz bulutların tepesi gibi, piramid üstüne piramid eklenecek.

Odanın kapısını kapatınca, kendini alabildiğine yalnız ve sızılı bir can sıkıntısının elinde tutsak hissetti Ed Thatcher. Susie yanında olsaydı şimdi, kazanacağı paradan ve küçük Ellen adına, her hafta Tutum Sandığı'na yatıracağı on dolardan bahsedecekti ona; yılda beşyüz yirmi dolar edecekti bu... ve on yıl sonra, faiz hariç, beşbin dolardan fazla tutacaktı biriktirdiği para. Beşyüz yirmi doların, yüzde dörtten faizini hesaplasam. Sıkıntıyla oradan oraya gidip geliyordu odanın içinde. Keyifli hırıltılar çıkarıyordu

gaz lâmbası, kedi gibi tıpkı. Yerde, kömür kovasının yanında duran gazetenin başlığına takıldı gözleri, Susie'yi hastahaneye götürmek için taksi çağırmaya koştuğu sırada yere atmıştı gazeteyi.

MORTON, NEW-YORK'UN KURULMASI İLE İLGİLİ KARARNAMEYİ İMZALIYOR

New - York'u dünyanın ikinci büyük şehri hâline getirecek proje yürürlüğe girdi.

İçini çekti, gazeteyi katlayıp masaya bıraktı. Dünyanın ikinci büyük şehri... Babam da tutturmuş, Onteora'daki o eski ve budala dükkânın başında kalmamı istiyordu! Susie olmasaydı, dediğini yapardım belki. Baylar, madem bu gece, şirketinizde hisse sahibi yaparak büyük şeref veriyorsunuz bana, küçük kızımı ve karımı takdim edeyim size. Herşeyi karıma borçluyum ben.

Yerlere kadar eğilerek şömineye selâm verirken, kitaplığın yanında, konsolun üstünde duran porselen heykelciğe takıldı ceketinin etekleri ve heykelcik düştü yere. Dişlerinin arasında, hafifçe şaplattı dilini ve kırıkları toplamak için eğildi. Mavi porselenden yapılmış küçük Hollandalı kızın başı, gövdesinden ayrılmıştı yere düşünce : «Zavallı Susie, gözü gibi bakar biblolarına! Gidip yatsam iyi olacak.»

Pencerenin pervazını kaldırdı ve dışarıya sarktı. Sokağın ucundan bir havaî tramvayın homurtusu geliyordu. Burnunun deliklerine duman ve kömür kokusu hücum etti bir anda, genzi doldu. Uzun bir süre, sağa sola bakınarak sokağı seyretti pencereden. Dünyanın ikinci büyük şehri. Briketle örülmüş evler, sokak lâmbalarının donuk ışığı, tam karşıdaki evin merdivenlerinde itişerek bağıra bağıra

konuşan çocuklar, bir polis memurunun kararlı ve düzenli adımları ona yürüyüşe çıkmış askerleri hatırlatıyordu, Hudson'daki yandan çarklı vapurlar veya uzun sokaklardan geçerek alabildiğine büyük, bembeyaz sütunlarla süslü ve alabildiğine şaşaalı birşeye doğru ilerleyen bir seçim kervanı gibi. Büyük şehir.

Ansızın, bir koşuşmadır başladı sokakta. Soluk soluğa bir ses duyuldu «Yangın var!»

«Nerde?»

Karşı evin merdivenlerindeki çocuklar koşarak kayboldu gözden. Thatcher odasına döndü tekrar. Boğucu bir sıcak vardı içerde. Dayanılmaz bir istek kaplamıştı içini, dışarıya çıkmak istiyordu. Gidip yatmalıyım. Ayak sesleri duydu ve, arkasından sokağı dönen bir itfaiye arabasının canhıraş düdüğünü. Gider, hemen gelirim. Merdivenleri indi, şapkası elindeydi.

«Hangi tarafta?

— İnerken, birinci blok.

— Kiracısı bol olan ev.»

Altı katlı bir evdi, daracık pencereleri vardı. Henüz merdiven dayıyorlardı binaya. Alt katlardaki pencerelerden, zaman zaman kıvılcımlarla renklenen kapkara bir duman fışkırıyordu dışarıya. Üç polis memuru, coplarını aralıksız çalıştırarak, oraya biriken kalabalığı karşı sıradaki evlerin merdivenlerine kadar geriletmeye çabalıyordu. Sokağın ortasındaki boşlukta, su depolarını getiren kırmızı araba ve pompalar ışıl ışıl parıldıyordu. Biriken kalabalık sessizce seyrediyordu, sık sık alevlerin görünüp kaybolduğu ve insan gölgelerinin koşuştuğu üst katlardaki pencerelere doğru çevrilmişti bütün başlar. İncecikk bir alev sütunu fışkırdı evlerin üstünden, eski Roma kandillerini andıran incecik bir alevdi bu.

«Havalandırma yolu» dedi bir adam Thatcher'in kulağına.

Rüzgâr, duman ve yanık kokusuyla doldurdu sokağı. Kendini birdenbire kötü hissetti Thatcher. Kara duman dağılınca, elleriyle bir pencerenin kenarına yapışmış ve birbirine sarılmış adamlar gördü yukarda, bacakları boşlukta sallanıyordu hepsinin. Evin orta katlarında daha parlak, daha keskin ve azılı alevler vardı. Pencerenin birinden kapkara birşey yuvarlanmıştı boşluğa ve şimdi iniltilerle can çekişiyordu kaldırımın üstünde. Görevliler, blokun dört bir yanında toplanan kalabalığı geriletmeye çalışıyorlardı. Yeni yangın tulumbaları geliyordu yardıma.

«Beş alârm zili var binada, dedi bir adam. Ne dersiniz bu işe? En yukardaki iki katta oturanlar inemiyor aşağıya, hapis kaldılar orada. Mutlak bir kundakçı yaptı bunu, pis ve aşağılık bir kundakçı.»

Genç bir adam sokak lâmbasının yanına, kaldırıma çökmüştü, bitkin haldeydi. Kalabalık arasında iteklenen Thatcher onun yanında buldu kendini.

«İtalyan bu adam.

— Yanan binadaymış karısı.

— Onu binaya yaklaştırmıyor polisler. Karısı gebeymiş, çocuk bekliyormuş. İngilizce konuşamıyor, derdini anlatamıyor polislere.»

Mavi bir askı tutuyordu adamın pantolonunu, askısının arka tarafını sicimle pantolona bağlamıştı. Sırtı kabarıyordu ve zaman zaman, kimsenin anlıyamadığı bir dille öfkeli sözler söylüyordu.

Kalabalığın arasından süzüldü Thatcher. Sokağın köşesinde, yangın alârm kutusunu kurcalıyordu bir adam. Onun yanından geçerken, adamın elbiselerinden yayılan keskin bir petrol kokusu geldi burnuna. Gülerek onun yüzüne baktı adam. Tombul ve sarkık yanakları vardı, gözleri parlıyordu. Ellerinin ve ayaklarının bir anda buz kesildiğini hissetti Thatcher. Kundakçı! Bu tipler, işi becerdikten sonra gelip seyrederlermiş, gazeteler yazıyor bu-

nu. Hemen evine döndü, koşarak çıktı merdivenleri ve kilitledi daire kapısını. Odası boş ve sessizdi. Demin Susie'nin evde olmadığını, kendisini beklemeyeceğini unutmuştu. Soyunmaya başladı. Adamın elbisesinden yayılan petrol kokusu hiç çıkmıyordu aklından.

Dulavrat otu yapraklarını bastonuyla dürtüklüyordu Mr. Perry. Yanındaki komisyoncu monoton bir sesle anlatıyordu ona:

«Size söylemek zorundayım Mr. Perry, kaçırılmaması gereken bir fırsat bu, inanın ki. Eski bir halk deyişi vardır, bilir misiniz, bayım.. «talih gençliğin kapısını bir defa çalar». Altı ay içinde, iki misli değerlenecek bu hisseler, size garanti verebilirim bu bakımdan. New York'ta, yani dünyanın ikinci büyük şehrinde yaşıyoruz, bayım, unutmayın... O günler mutlaka gelecek ve kesinlikle inanıyorum ki, siz ve ben göreceğiz; East Rivet, Long İsland ve Manhattan'ı birbirine bağlıyan köprüler bir bütün oluverecek o zaman. Ve şimdi, Astor Place nasıl şehrin merkeziyse, Queens kesimi de gelecekteki büyük şehrin kalbi olarak atacak.

«Evet, biliyorum, biliyorum, fakat yüzde yüz sağlam bir yatırım sahası arıyorum ben. Ayrıca inşaat yaptırtmak niyetindeyim. Son birkaç yıldır, karımın sağlık durumu hayli kötüledi...

— Fakat, size yaptığım tekliften daha sağlam yatırım sahası olamaz ki? Düşünün bir kere, zarar etmek pahasına, modern zamanların en büyük yapılarından birinin zemin katını veriyorum size. Önünüze sadece sağlam bir iş koymuyorum, rahatlığı, konforu ve lüksü de Mr. Perry, istesek de, istemesek de, büyük bir teknik ilerleme ve yükselme çağındayız bugün. Telefon, elektrik, çelik köprüler, atsız arabalar, bütün bu yeni teknik buluşlar, inanın ki,

başka bir yere getirecek bizi. Bu ilerlemenin bir parçası ve hattâ öncüsü olmak bir sözünüze bakıyor... Hay Allah! bunun ne demek olduğunu anlatmak istemiyorum size...»

Kurumuş otları dürtüklemeye devam ediyordu Mr. Perry, bastonuyla sert birşeye dokunduğunu farketti. Eğildi ve önünde duran kocaman ve boğum boğum boynuzları olan üçgen biçimi kafatasını aldı.

«Vay canına, dedi, bir koç azmanıymış yahu!»

Sabun köpüğü, losyon ve yanık saç kokusuyla havası iyice ağırlaşan berber salonuna oturmuştu Bud, belli belirsiz başını sallıyordu. Saç kırpan makasların tıkırtısı arasında Nyack yolundaki yürüyüşü, adımlarının sesi yankılanıyordu uğuldayan kulaklarında. İri ve kıpkırmızı ellerini dizlerinin arasına sokmuştu.

«Sıradaki gelsin!

— Nasıl?... Öyle mi, sakal ve saç sadece.»

Saçlarının arasında gezinmeye başladı berberin tombul elleri, kulaklarında bir eşek arısı gibi vızıldıyordu berberin elindeki makas. Gözleri ha kapandı, ha kapanacak. Uyumamak için ansızın açıyordu gözlerini. Önündeki çizgili havlunun gerisinde, pabuçlarını boyayan küçük zenci çocuğun yusyuvarlak başını görüyordu.

«Tamam, aynen böyle, yanındaki koltuktan yükselen derin bir sesti bu, güçlü olarak bilinen demokrat partinin...

— Ensenizdeki saçları usturayla alayım mı, ister misiniz?» Berberin, aydede genişliğindeki ablak suratını burnunun dibinde buldu bir anda. «Evet» anlamına salladı başını.

«Şampuanla yıkasak?

— İstemez.»

Berber koltuğu arkaya yaslayınca, boynunu uzatmak geldi içinden, kaplumbağa gibi. Traş sabununun köpüğü

usullacık yayılıyordu yanaklarına, burnunda kaşınmalar yaratıyor, kulaklarına kaçıyordu. Mavili siyahlı köpükten kurulmuş yataklara gömülmüştü, usturanın uzak ve şimşeği andıran parıltısı bazan aydınlatıveriyordu köpüğün karasını, mavili siyahlı köpük bulutlarını parçalıyan bir kazmanın şimşeği sanki. Patates tarlasının içinde, sırtüstü yatıyordu yaşlı adam, sakalı havaya dikilmişti, köpüklü ve kanlı bir beyaza dönmüştü rengi. Ayağının altındaki yaralar yüzünden kan içindeydi onun çorapları. Kefenin altında hareketsiz yatan ölülerinki kadar soğuktu elleri, onları birbirine kenetlemişti. Bırakın, kalkayım ayağa... Açtı gözlerini. Etli parmaklar geziniyordu çenesinde. Tavana baktı, işlemeli kâğıttan bir lâmba gölgeliği asılıydı tepesinde, lâmbanın çevresinde uçuşan dört kadar sinek durmadan daireler çizerek dolanıyordu. Dili kuru bir kösele parçası olup sertleşmişti ağzında. Koltuğu tekrar eski durumuna getirdi berber. Çevresine bakındı Bud, kırpışan gözler.

«Dört bits* ve bir nickel* bütün borcunuz, nickel pabuçlar için.»

KÖTÜRÜM ANASINI ÖLDÜRDÜĞÜNÜ İTİRAF ETTİ

«Burda biraz kalıp gazeteye bir göz atsam, olur değil mi?»

Kulaklarında kendi sesinin uğuldadığını hissediyor.

«Okuyun bakalım.»

PARKER'İN DOSTLARI HİMAYE EDİYOR...

Simsiyah harfler dansediyor gözlerinin önünde. Ruslar...

Bits* elli sent
Nickel* beş sent.

HALK TAŞLADI...

(Herald için özel) Trenton N. J.

Ondört yaşındaki Nathan Sibbest, iki hafta boyunca ısrarla suçlu olmadığını ileri sürdükten sonra, bugün polise, yaşlı ve kötürüm annesi Hannah Sibbets'i Jacob Creek'deki, şehrin altı mil kuzeyine düşen evlerinde, bir tartışma sonucu öldürdüğünü nihayet itiraf etmiştir. Jürinin kararı belli oluncaya kadar muhafaza altına alınmıştır.

DÜŞMANIN GÖZÜ ÖNÜNDE PORT - ARTHUR LİMANINA MALZEME SEVKEDİLİYOR

... Mrs. Rix, kocasının küllerini kaybetti.

24 Mayıs Salı günü, bütün gece silindir üstünde uyukladıktan sonra, saat sekiz buçuk sularında eve geldim, dedi, ve uyumak için yukarı çıktım. Tam dalıyordum ki annem geldi, kalkmamı istedi, kalkmazsam beni merdivenlerden aşağıya atacağını söyledi. Elimi çabuk tutup ben onu merdivenden attım. Aşağıya kadar yuvarlandı. Düştüğü yere, yanına indim, boynu kırılmıştı. Öldüğünü anlayınca kırık boynunu düzelttim ve onu yatağımın çarşafına sardım.

Bud özenle katlıyor gazeteyi, bir iskemlenin üstüne bırakıyor ve çıkıyor. Dışarda kalabalık, gürültülü ve güneşli bir hava. Saman yığınında iğne aramaktan farksız iş aramak... «Ve yirmi beş yaşımdayım» diyor yüksek sesle. Düşünün biraz, on dört yaşındaki bir çocuk... Gürültücü kaldırımlarda daha hızlı yürüyor, havaî tramvayın gölgesinden yer yer kurtulan güneş vuruyor sokağın mavisine, sıcacık ve yakıcı lekeler hâlinde vuruyor. Saman yığınında iğne aramak gibi birşey.

Ed Thatcher piyanonun başındaydı, elleri tuşlarda geziniyor, Mosquito Parade isimli parçayı çalıyordu. Bir pazar günü öğleden sonrasının güneşi, ağır perdeleri tozlu huzmeler halinde aşarak süzülüyordu içeriye, yerdeki halının kırmızı güllerine tırmanıyordu ve salona, gölgelerle, ışıklı kesitlerle dolu bir dağınıklık getiriyordu. Gevşemişti Susie, pencerenin kenarına oturmuş, oradan, solgun yüzüne kıyasla koyu mavi görünen gözleriyle kocasına bakıyordu. İkisinin arasında, halının güneşle aydınlanan kısmında küçük ayaklarını özenle güllerin arasına yerleştirerek dansediyordu küçük Ellen. Sırtındaki güllerle süslü entariyi, küçücük elleriyle eteklerinden havaya kaldırmıştı ve zaman zaman, ciddî bir sesle «Anneciğim, ifâdemi kontrol edin lûtfen.» diyordu.

«Ama bakın siz şu çocuğa! dedi Thatcher, piyano çalmaya devam ediyordu, küçücük ama sahici bir balerina benim kızım.»

Pazar gazetesinin yaprakları dağılmıştı yere, masadan düştükleri yerde duruyorlardı. Gazetenin üzerinde dansetmeye başladı Ellen, dansederken küçük ve kıvrak ayaklarıyla yırtıyordu gazeteyi.

«Ellen güzelim, öyle yapmasana, diye içini çekti Susie, oturduğu pölüş koltuktan sesleniyordu kızına.

— Fakat anneciğim, dansetmeme engel olmuyor ki.

— «Yapma»diyor annen sana.»

Ed Thatcher «Barcarolle» isimli parçayı çalmaya başlamıştı şimdi. Kendini bu müziğe uydurarak dansediyordu Ellen, kollarını sallıyor ve dansederken yerdeki gazeteyi yırtıyordu ayaklarının ucuyla.

«Tanrı bağışı için Ed, al bu çocuğu; gazeteyi yırtıyor baksana.»

Thatcher yorgun sesler çıkararak piyanodan çekti ellerini.

«Bebeğim, yırtma gazeteyi, baban okumadı daha.»

Devam etti Ellen. Taburesinden onun üzerine atıldı Thatcher, dizlerine aldı küçük kızı; gülerek debeleniyordu çocuk.

«Ellen, insan annesinin sözünü dinlemeli ve hiçbir şeyi yırtmamalı, tamam mı çocuğum. Çok para akıtıldı bu gazeteyi hazırlamak için, çok insan çalıştı ve baban para verip aldı onu. Ellen anladı şimdi değil mi? Yapıcı olmak gerekiyor, yıkıcı değil.»

Piyanoya döndü, «Barcarolle» isimli parçaya devam etti, Ellen başladı tekrar dansetmeye, ayakları halının güneş gören kesiminde ve güllerin arasında geziniyordu.

Lokantada, altı adam toplanmıştı bir masanın çevresine. Enselerine devirmişlerdi şapkalarını, çabuk çabuk atıştırıyorlardı.

«Ne biçim iş yahu! Masanın ucunda oturan genç adam bağırarak konuşuyordu, bir eliyle gazeteyi, öbür eliyle kahve fincanını tutuyordu. Böylesi görülmüş şey mi?

— Nedir o? diye sordu uzun suratlı adam, bir kürdan iliştirmişti ağzının kenarına.

— Kocaman bir yılan görülmüş 5. ci caddede... Sabah onbir buçukmuş saat, su deposunun duvarındaki boşluktan fırlamış yılan, 5.ci cadde ile 42.ci sokağın kesiştiği kaldırımda görmüş onu kadınlar, bağırarak kaçışmışlar tabii...

— Palavra.

— Şaşılacak birşey yok ki bunda? dedi bir ihtiyar; çocukluğumuzda yığınla su çulluğu yakalıyorduk Brooklyn'de.

— Hay Allah, saat dokuza çeyrek var!» diye mırıldandı genç adam.

Elindeki gazeteyi katladı ve sokağa, Hudson Street'e fırladı. Kadınlı erkekli bir kalabalık çabuk adımlarla yürüyordu sokakta. Yaldızlı renklerle ışıyan bir sabah. Ayağı kıllı yük hayvanları, nallarının gürültüsüyle inletiyordu sokağı. Yiyecek yüklü arabaların tekerleklerinden gıcırtılar yükseliyordu ortalığa. İnsanın kulakları uğulduyordu gürültüden ve toz bulutları genzini yakıyordu insanın. Sullivan and Co. depo ve anbarlarının kapısı önünde genç bir kız bekliyordu adamı. Çiçekli bir şapka vardı başında, kibirli ve kalkık çenesinin hemen altında kocaman ve mor renkli bir kordelâ düğümlenmişti. İçinde, gittikçe kabaran bir coşkunluk hissetti genç adam, kapağı yeni açılmış bir gazoz şişesi gibi titriyordu yüreği.

«Hello, Emily... Emily maaşımı arttırdılar.

— Gecikiyordunuz az kalsın.

— Doğruyu söylüyorum, duyuyor musunuz, iki dolar zam yaptılar haftalığıma.»

Genç kız, iki yana salladı çenesini.

«Bana ne bundan!

— Fakat verilmiş sözünüz var bana, maaşım artınca yerine getirecektiniz bu sözü.»

Gizli bir alayla ona baktı genç kız.

«Bir başlangıç bu zaten...

— Onbeş dolar haftalık, nesine yeter insanın?

— Altmış dolar eder ayda, ithalâtçılığın girdisini çıktısını öğreniyorum ayrıca.

— Küçük budala, geç kalacaksınız gene.»

Ansızın geriye döndü genç kız, bakımsız merdivenleri koşarak çıktı yukarıya. Plili bir etek vardı üstünde, iki yana yalpalıyordu koşarken.

«Nefret ediyorum bu kızdan, nefret ediyorum!»

Winkle and Gulick, Batı Hindistan İthalât Şirketindeki işine yetişebilmek için çabuk adımlarla Hudson Street'den inerken burnunu çekiyor ve gözlerinden yakan yaşlara engel olmak istiyordu.

Vincin ön kısmında, güverte sıcak, nemli ve acı bir deniz kokusuya doluydu. Yanyana uzanmıştı ikisi, yağlı iş gömlekleri vardı sırtlarında, uykulu ve mırıltılı bir sesle konuşuyorlardı. Gulf Stream'in yeşil ve çalkantılı sularında kendine yol açmaya çalışan geminin hışırtılı gürültüsü kulaklarında uğulduyordu.

«İşte söylüyorum, arkadaş ben voltamı alıyorum New York'ta... Gemi demir atsın, ben dışardayım. Köpek gibi yaşamaktan bıktım artık!»

Saçları biçimliydi kamarot çocuğun, yüzü yusyuvarlaktı, teni beyaz. Ağzındaki sönmüş sigarayı düşürdü konuşurken:

«Bok canına!»

Güvertede yuvarlanan sigarasının peşinden seğirtti, tutamadı ama, oluklardan birinde kayboldu sigara.

«Bırak yahu! Gel, sigaradan bol ne var? dedi öbürü, yüzükoyun uzanmıştı yere, çıplak ve kirli ayaklarını güneşlendiriyordu. Konsolos tekrar memlekete gönderir seni.

— Beni kıstıramaz o.

— Askerlik ne olacak.

— Şeytan götürsün askerliği, Fransayı da.

— Amerikan vatandaşı mı olmak istiyorsun?

— Neden olmasın? Kendi vatanını seçmek her insanın hakkı.»

Öbürü dalgındı, burnunu kaşıdı eliyle ve uzun bir ıslık yuvarlandı ağzında.

«Emile, hergelenin birisin sen, dedi.

— Congo, sen de gelsene benimle? Kokmuş bir geminin mutfağında ömür tüketmek istemezsin herhalde.»

Yattığı yerde döndü ve doğruldu Congo, bağdaş kurup oturdu. Ellerini kıvırcık ve siyah saçlarında gezdirerek başını kaşıdı.

«Söylesene, New Yorkta kaç paraya yatılır bir kadınla?

— Bilmem, çok para isterler herhâlde... Ben balayına inmiyorum ki oraya. Şöyle esaslı bir iş bulup çalışacağım. Kadından başka şey düşünmez misin sen?

— Kadından başkası yaramaz bana. Hem neden düşünmeyecekmişim?» dedi Congo.

Ve tekrar boylu boyunca uzandı güverteye, yağlı başını kollarının arasına yerleştirdi.

«Şu dünyada, şöyle kendime göre bir yer bulup oturacağım, asıl derdim bu. Avrupa çürüdü, kokuyor artık. Amerika'da insan kendini kurtarabilir. Doğduğun yerin önemi filân yok burada; okumak mokumak da önemli değil zaten. Dalganı yürütüp yükseleceksin, bu önemli.

— Bak, şimdi şurda, güvertenin şu en sıcak yerinde ateşli bir kadın olsaydı, sarıp sarmalamak, sevip okşamak istemez miydin onu?

— Zengin oldun mu, yığınla kadın bulursun, herşeyin en iyisini bulursun zengin oldun mu.

— Askerlik yok mu burda?

— Askerliği ne yapsın adamlar? Mangırla onların

işi. Kavga döğüş değil ki niyetleri, onlar ticaret yapmak istiyor insanlarla.»

Congo cevap vermedi.

Sırtüstü uzanmıştı kamarot çocuk, gökteki bulutları seyrediyordu. Doğuya doğru yüzüyordu bulutlar, yanyana kurulmuş büyük binalara benziyorlardı, yaldızlı kâğıt parlaklığında, bembeyaz bir güneş süzülüyordu bulutların arasından. İki yanı kocaman evlerle kaplı, büyük ve bembeyaz sokaklarda dolaşırken gördü kendini, bir redingot geçirmişti sırtına, büyük ve beyaz bir takma yaka vardı gömleğinde, kurum satarak yürüyor, ışıltılı ve kocaman yaldızlı kâğıtlarla döşenmiş merdivenleri tırmanıyordu. Mavi kapıları açıyor ve mermer salonlara geçiyordu, yaldızlı kâğıtla örtülmüş upuzun masalarda gümüş yığınları ışıldıyordu... kâğıt paralar... gümüş... altın.

«Tuh, vakit gene doldu işte!»

Gözcü kulesinde vurulan çan sesi, üstüste tekrarlandığı hâlde güç belâ duymuşlardı.

«Unutma sakın, Congo, karaya vardığımız ilk gece (Dilini şaplattı ağzında)... Görmedin ve duymadın. Ona göre.

— Mışıl mışıl uyuyordum. Ufak tefek bir sarışınla meşgûldüm rüyamda... Uyandırmasaydın, yüzde yüz oluyordu o iş.»

Homurdandı kamarot çocuk ve doğruldu. Bir süre Batıya çevirdi bakışlarını; akıntının bittiği yerde, dalgalı bir çizgi hâlindeydi deniz, nikel madeni kadar katı ve düz görünen gökyüzü ile kesişiyordu ufukta. Congo'nun başını güverteye vurdu ve geriye kaçtı koşarak. Ayağına bol gelen tahta pabuçlar çıplak tabanlarında şakıyordu koşarken.

Dışarda, 110.cu sokakta, yakıcı bir Temmuz Cumartesi'si hüküm sürüyordu. Susie Thatcher sıkıntıyla kıv-

ranıyordu yatağında. Rahatsızdı. Elleri mavi ve parmakları çelimsizdi, örtünün üstünde tutuyordu onları. Komşu evden gelen sesler rahatça işitiliyordu. Yan tarafta boğuk sesiyle bağırıyordu genç bir kadın:

«Bak anne, söylüyorum sana, onunla dönmem artık.»

Yaşlı yahudi kadının sesi azarlayan ifâdelerle doluydu:

«Fakat Rosie, sadece içip eğlenmek, gezip tozmak değildir aile hayatı. Kocasına itaat etmeli bir kadın, yardım etmeli.

— İstemiyorum. Elimden gelmiyor. O pis, kaba adamla yaşayamam artık.»

Yatağında doğruldu Susie. Oturdu. Yaşlı kadının verdiği cevabı duyamadı bu sefer.

«Ben yahudi değilim, diye bağırdı genç kadın. Rusya'da değiliz. Kadının çok şeye hakkı var burada.»

Hızla çarpılan bir kapının gürültüsü ve tekrar derin bir sessizlik.

Susie Thatcher keyifsizdi, yatağında kıvranıyordu. Ne korkunç insan bunlar, bir an bile rahat bırakmıyorlar beni. Aşağıdan, bir kurgulu piyanodan Şen Dul valsinin melodileri yükseldi.

«Ah! Tanrım, Ed neden gelmek bilmiyor sanki? Çok kötü birşey ama bu yaptıkları, benimi gibi zavallı bir hastayı böyle kendi başına bırakıp gitmeleri insafsızlık. Hep kendini düşünüyor zaten.»

Ağzını büzdü ve ağlamaya başladı. Hareketsiz kaldı sonra, tavana dikti gözlerini, elektrik ampulünün çevresinde can sıkıcı vızıltılarla dön babam dönen sineklere bakıyordu. Bir araba geçti sokaktan. Çocuk bağırışmaları duydu. Bir gazetenin bimem kaçıncı baskısını satan müvezzi çocuğun sesi. Yeni bir yangın mı yoksa! Ah, ne korkunç o Şikago'daki tiyatroda çıkan yangın! Of! Çıldırabilir insan. Bir o yana, bir bu yana dönüyordu yatakta,

avuçlarına batırıyordu tırnaklarını. Bir hap içeyim. Uyuyabilirim belki. Dirseğinin üstünde doğruldu ve küçük demir kutudaki son hapı aldı eline. Hapla beraber içtiği iki yudum su hemen yumuşattı boğazını. Yumdu gözlerini, hareketsiz ve sâkin, bekledi.

Sıçrayarak uyandı. Ellen zıp zıp zıplayarak dolanıyordu odanın içinde. Başındaki yeşil bere aşağıya kaymıştı hafifçe, bakır kızılı saçları dağınıktı.

«Anneciğim, oğlan çocuğu olmak istiyorum ben.

— Yavaş, bebeğim. Annen iyi değil, baksana.

— Oğlan çocuğu olmak istiyorum.

— Ed, ne yaptın sen bu çocuğa? Kendini kaybetmiş âdeta.

— Aklımız başımızda değil, Susie. En hârika piyesi seyrettik bugün! Çok hoşuna giderdi görseydin, öyle şiirli ve o kadar güzel şeylerle doluydu ki. Hele Maud Adams, bir hârikaydı. Bir an bile canı sıkılmadı Ellen'ın.

— Ed, daha önce söyledim sana, ufacık çocuğu oraya götürmek gülünç ama...

— Babacığım, oğlan çocuğu olmak istiyorum ben.

— Ed, sağlığım hiç düzelmeyecek artık, gayet iyi biliyorsun bunu.»

Dimdik oturmuştu yatağın üstünde. Omzuna dökülmüştü donuk sarı saçları.

«Ölseydim keşke!... keşke ölseydim, böyle yük olmasaydım size... İkiniz nefret ediyorsunuz benden. Sevseydiniz, nefret etmeseydiniz, böyle bir başıma bırakmazdınız beni! Keşke ölebilsem! Hıçkırarak ağlıyordu, elleriyle kapatmıştı yüzünü.

«Tanrı bağışı için böyle konuşma, Susie. Çok kötü birşey bu.»

Sarıldı karısına ve onun yanına, yatağın kenarına oturdu.

Sessizce ağlıyordu, kocasının omzuna dayamıştı başı-

nı. Ellen ayaktaydı, koskocaman gri gözleriyle onlara bakıyordu. Sonra bağırarak odanın ortasında zıp zıp zıplamaya başladı tekrar: «Ellie oğlan çocuğu olacak. Ellie oğlan çocuğu olacak.»

Bus, uzun ve ağır adımlarla Brodway'den iniyordu. Ayak tabanlarındaki yaralar yüzünden hafifçe topallıyordu. Arsa boşluklarının önünden geçti, böğürtlenlerin ve sumak kalıntılarının arasında boş konserve kutuları parıldıyordu orada. Bull Durham'ın afişleriyle dolu tahta perdelerin yanından yürüdü bir süre, terkedilmiş, boş ve yamru yumru kulübeciklerin, tekerlek izleriyle dolu, yarı batak pislik kümelerinin, kül ve kömür molozu boşaltan el arabalarının arasından yürüdü, buharlı makkapların deldiği alabildiğine kirli ve gri taş yığınlarının önünde, taş ve alçı yüklü küçük arabalar sarsılarak ilerliyor ve inişi çıkışı bol, düzensiz toprak yığınları arasından sokağa binbir güçlükle ulaşıyorlardı. Yeni yapılmış kaldırımlarda yürüdü sonra, sarı tuğladan örülmüş evlerin önünden geçti, bakkal dükkânlarını, çin işi çamaşırcı vitrinlerini, lokantaları, çiçekçileri, manav dükkânlarını, elbiseciler, kasap vitrinlerini seyretti yürürken. Yeni yapılan bir ev inşaatının yanında, kaldırım kenarına çökmüş ve önündeki gaz lâmbalarını silip parlatan yalçı bir adamla gözgöze geldi. Bud durdu adamın yanında, pantolonunu düzeltti, bir iki öksürdü:

«Bu civarda iş bulabileceğim iyi bir yer yok mudur acaba?

— İş arıyorsan yerin iyisi yoktur, delikanlı... Evet, bazan iş bulur insan... Bir ay dört gün sonra altmış beşimde olacağım tastamam, işin iyisine toslayamadım daha.

— Ne iş olsa yaparım.

— Çalışma kartın var mı?

— Hiç bir şeyim yok.

— Çalışma kartın yoksa iş vermezler burada» dedi yaşlı adam.

Çenesindeki kırçıl sakalları oğuşturdu elinin tersiyle, önündeki gaz lâmbalarına döndü yeniden. Bir süre, yeni binanın demir putrellerini, beyaz ve tozlu iskeletini seyretti Bud, fakat ilerde, gözcü kulübesinin camından kendisini kollayan bir adam gördü, mölon şapkalıydı adam. Şüpheli biri gibi gözlendiğini farkedince canı sıkıldı Bud'un, ağır adımlarla devam etti yoluna: «Şehrin merkezine gidebilseydim...»

İlerdeki köşede, iyice yüksek bir beyaz otomobilin çevresine kalabalık toplanmıştı. Otomobilin arkasından beyaz dumanlar yükseliyordu. Bir polis memuru, ufacık bir çocuğu koltuklarının altından sımsıkı kavramıştı. Otomobilin içindeki kırmızı yüzlü, beyaz favorili adam öfkeli sesiyle bağırıyordu:

«İşte anlatıyorum memur bey, taş attı arabaya... Yeter, bitsin artık bu saldırganlık! Bir polis memuru nasıl koruyabilir serseri ve kopuk sürüsünü!...»

Saçlarını topuz yapmış bir kadın duruyordu kalabalığın ortasında, yumruğunu sallayarak tehditler yağdırıyordu otomobildeki adama:

«Memur bey, bu adam nerdeyse çiğniyordu beni, çiğneyip geçiyordu az kalsın!»

Beline kasap önlüğü dolamış genç bir adama yaklaştı Bud, başına bir beyzbolcü kasketi geçirmişti adam, ensesine yatırmıştı kasketi.

«Ne oluyor burada?

— Bir bok anlamadım ki... Gene bir otomobil hikâyesi galiba. Gazete filân okumuyor musunuz? Ben hak veriyorum yazılanlara, ya siz? Ne hakla böyle çocukların ve kadınların üstüne üstüne sürüyor bu pis herifler otomobillerini?

— Öyle mi yapıyorlar?

— Anlıyorum.

— Bu civarda, iş bulabileceğim iyi bir yer gösterir misiniz bana?

Kasap geriye attı başını ve başladı gülmeye.

— Hay Allah! Ben de sadaka dileneceksin sanıyordum yahu... New York'lu değilsiniz, bahse girerim... Bakın, ne yapacağınızı anlatayım. Broodway'e ineceksiniz dosdoğru, City Hall'e varacaksınız...

— Şehrin iş merkezi orası mı?

— Elbette... Çıkın merdivenleri, belediye başkanından iş isteyin, belediye meclisinde boş koltuklar var daha

— Hadi, bas git başımdan» diye homurdandı Bud ve çabucak uzaklaştı oradan.

«Hadi çocuklarım, yuvarlanın, orospu dölleri.

— İyi lâf ettin, Slats.

— Hadi, yedi gelsin!»

Slats zarları attı yere, baş parmağını terli parmaklarına vurdu sonra. «Tuh! Bok canına.»

«Zarı sen atıyorsun, Slats.»

Yamalı dizlerle çevrelenen boşlukta biriken para yığınına, kir pas içindeki elleriyle birer nickel daha koydular. South Street'teki bir sokak fenerinin dibine toplanmışlardı, beşi de çömelmişti, ayak parmaklarının üstünde dikilerek zar atıyorlardı.

«Hadi güzelim, bekleyen var Yuvarlanın bakalım, orospu dölleri, yuvarlanın başımın belâları!

«Mangırları toparlayın, millet! Ayı Leonard belirdi sokağın köşesinde, peşinde tayfası var.

— Bir gün suratını dağıtacağım onun...»

Beş çocuktan dördü çoktan fırlamışlardı ayağa, geri-

ye bile bakmadan kaçıyorlardı, birbirlerinden ayrılmışlardı üstelik. Aralarında en çelimsiz olan beşincisi, öbürlerinin yerde bıraktığı parayı toparladı, gayet sâkin ve telâşsızdı. Sonra, duvar boyunca koşarak ilerdeki iki evin boşluğunda kayboluverdi. Bir bacanın arkasına yapıştı ve bekledi. Öbür gurubun sesleri duyuldu geçidin başında. Bir süre sonra, sokağın ucunda uzaklaşıp kayboldu bu sesler. Elindeki paraları sayıyordu çocuk. On adet beşlik vardı avucunda: «Hey be! Elli sent eder bu... «Ayı Leonard mangırı elimden aldı», derim bizimkilere.» Bütün cepleri delikti, paraları ceketinin astarına düğümledi bu yüzden.

Beyaz ve ışıltılı yuvarlak masanın çevresindeki iskemlelerin hizasına Ren şarabı dolu birer bardak ve yanına da şampanya kadehleri koymuşlardı. Bembeyaz, âdeta ayna gibi parlak sekiz tabak konmuştu masaya; her tabakta, limon, soğan ve yumurta sarısıyla süslenmiş birer havyarlı sandviç bekliyordu, marul yaprakları üstüne yerleştirilmiş siyah inci tanelerini hatırlatıyorlardı uzaktan bakınca.

«Çok itinalı olacak herşey, unutmayın» dedi yaşlı şef garson, alnı kırışıyordu konuşurken.

Ufak tefek, çelimsiz, ördek yürüyüşlü bir adamdı, yuvarlak kafasına âdeta yapıştırmıştı siyah saçlarını.

«Baş üstüne» dedi Emile, ciddî bir ifâdeyle başını salladı.

Taktığı yaka çok dar geliyordu ona. Buz kovasına son bir şampanya şişesi yerleştiriyordu o sırada.

«Çok itina edin, sporca madonna* Bu adam kon-

Sporca madonna* «Pis Meryem» anlamına İtalyanca bir küfür. Belâ okumak niyetine kullanılır.

feti kâğıdı atar gibi para dağıtıyor, biliyorsun... Bahşiş veriyor, biliyorsun... Çok zengin... Masraftan çekinmiyor.»

Masa örtüsünün kırışıklarını düzlemeye çalışıyordu Emile:

«Öyle yapma... Ellerin kirli. İz bırakırsın örtünün üstünde.»

Vücutlarını bazan sağ, bazan sol ayaklarına yıkarak ayakta bekliyorlardı, peçeteler kollarında. Aşağıdaki lokantadan bir valsin melodisi duyuluyor ve bu müzik, mutfaktan gelen yağ kokularına, çatal bıçak tıngırtılarına karışıyordu.

Yaşlı şef garsonun kapıda yerlere kadar eğildiğini görünce, dudaklarını saygılı bir gülümseyişle büzdü Emile. Upuzun dişli, sarışın bir kadın giriyordu kapıdan, turuncu bir gece elbisesi vardı sırtında. Elindeki şapkayı kalkan gibi tutan, aydede suratlı bir adam onun kolundaydı. Kıvırcık saçlı bir kadın geliyordu peşlerinden, gülerken bütün dişlerini gösteriyordu; başına taç giymiş ve siyah kadifeden kurdelâsını boynunda düğümlemiş şişman bir kadın onu izliyordu; iki adam vardı şişman kadının arkasında, tencere kapağı gibi kocaman burunluydu bir tanesi, öbürü ise upuzun suratlı ve puro sigarası gibi zift kahverengisi tenliydi... gömleklerde takma göğüsler, beyaz kıravatları düzelten eller, silindir şapkalarda ve pırıl pırıl boyalı ayakkabılarda gezinen yansımalar. Altın dişli, kurnaz görünüşlü çelimsiz bir adam vardı aralarında. Boyuna el sallıyor, kurbağa sesiyle selâmlar yağdırıyordu çevresine. Gömleğinin göğsüne nickel büyüklüğünde bir elmas taş iğnelemişti. Vestiyerdeki kızıl saçlı kız dâvetlilerin paltosunu topluyordu. Yaşlı şef garson Emile'i dürttü dirseğiyle:

«Büyük patron bu işte» dedi mırıldanarak, adamın önünde eğiliyordu bir yandan.

Hışırtılı bir kumaş ve ayakkabı gürültüsünün ortasında buldu Emile kendini, sırtını duvara verdi. Tefarik otu kokusu yaktı genzini, saçlarının dibine kadar kıpkırmızı kesildi.

«Fifi Waters nerde, görünmüyor? dedi göğsünde elmas olan adam.

— Yarım saatten önce gelemezmiş buraya. Sanıyorum, jigololardan başını alıp çıkamıyor dışarıya.

— Kendi bilir, yıldönümünü kutlamak için toplanmış bile olsak, bekleyemeyiz onu. Hayatımda kimseyi beklemedim ben.»

Bir süre ayakta durdu adam, masanın çevresindeki kadınları seyretti. Sonra, gömleğinin kollarını dışarıya çekti ve ansızın oturdu yerine. Göz açıp kapayıncaya kadar tükenivermişti masaya getirilen havyar:

«Hey, garson, Ren şarabı nerde? dedi bet sesiyle.

— Derhal getiriyoruz, efendim.»

Emile tabakları değiştiriyordu. Soluğunu tutuyor, yanaklarını kıpırdatmamaya çabalıyordu servis yaparken. Yaşlı şef garson içi limon kabuğu, salatalık, buz ve nane dolu kristal kâseye, elindeki sürahi dolusu şarabı boşaltıtı, bir anda buğulandı şarap kadehleri.

«Ah! İşte bu görür bizim işimizi!»

Elmaslı adam ağzına götürdü kadehi, dudaklarını şaplattı sonra ve kadehini masaya bırakırken yan gözle yanındaki kadına baktı. Küçücük ekmek parçalarına tereyağ sürüyordu kadın ve lokmaları mideye indirirken mırıldanıyordu:

«Kuş yeminden farksız lokmalar yutabiliyorum sadece, bu kadar yiyebiliyorum ancak.

— Mary, bu içmenize engel olmuyor sanırım?

Önce bir tavuk gibi «gurk - gurk» etti kadın ve elindeki yelpazenin ucuyla adamın omzuna vurdu hafifçe:

«Aman Yarabbim, ne numaracı adamsınız!

—Yak şunu bana, sporca madonna» diye fısıldadı şef garson Emile'in kulağına.

Emile bulaşıklığın altındaki iki ocağı yakınca, istakoz ve İspanyol şarabı kokusu yayıldı salona. Hava sıcak, kokulu, dumanlı ve gürültülüydü salonda. İstakoz servisine yardım edip kadehleri doldurduktan sonra sırtını yeniden duvara yasladı Emile ve ıslak saçlarında gezdirdi elini. Karşısında oturan kadının omuzlarından aşağıya kaydı bakışları, eteklerindeki tüllerin arasında, kadının iliştirmeyi unuttuğu bir gümüş kopçaya takıldı gözü. Çıplak kafalı bir adam oturuyordu kadının yanında, bacağını kadının bacağına dolamıştı adam. Gençti, olsa olsa Emile'in yaşındaydı kadın, ıslak dudaklarını aralayarak bakıyordu çıplak kafalının suratına, yiyecek gibi bakıyor, gözlerini adamdan hiç ayırmıyordu. Emile'in başı dönüyordu bu manzarayı gördükçe, bakmadan edemiyordu ama.

«Fakat şu bizim güzel Fifi'mize ne oldu ki? diye homurdandı elmaslı adam, istakoz doluydu ağzı. Sanıyorum, bu gece o kadar çok sükse yaptı ki bizim küçük ve kendi hâlindeki toplantımıza tenezzül etmedi bu yüzden.

— Kadın kısmının başını döndürmeye yeter bu sükse!

— Kendisini bekleyeceğimizi sandıysa, hayatının en büyük sürprizine toslayacak bu gece. Ah! Ah! dedi elmaslı adam. Ben kimseyi beklemedim hayatımda, bundan sonra bekleyecek değilim elbet.»

Masanın ucunda oturuyordu aydede suratlı olanı, önündeki tabağı itmişti geriye, yanındaki kadının bileğinde ışıldayan bilezikle oynuyordu.

«Bu gece tam bir Gibson kızısınız, Olga.

— Portrem yapılıyor, poz veriyorum bu günlerde, dedi kadın, kadehinin arkasından bakıyordu ışığa.

— Gibson'da mı veriyorsun pozu?

— Yok canım, sahici bir ressama poz veriyorum.

— Hay Allah! O tabloyu satın alacağım öyleyse.

— Belki fırsat bulamayacaksınız buna.

Pompadur stili taranmış sarı saçlarını adamın burnuna yaklaştırdı.

«Küçücük ve dili çok zehirli bir alaycısınız, Olga.»

Güldü kadın, uzun dişlerini dudaklarına bastırıyordu.

Elmaslı adamın yanında biri vardı, adam akıllı eğilmişti adamın kulağına, kısa ve küt parmağını sık sık masaya vuruyordu.

«Hiç değil, gayri menkul mülk olarak bugüne kadar hiçbir avantaj vermedi 23.cü sokak... Çoğunluk böyle düşünüyor zaten... Fakat bir gün, ayrıca bu konuyu görüşmek isterim sizinle, Mr. Godalming, bu meseleyi konuşmalıyız sizinle... New York'ta nasıl kazanıldı büyük servetler; Astor'lar, Vanderbilt'ler, Fish'ler nasıl zengin oldu? tabii ki bina ticaretinden. Gelecekteki kârlara ortak olmak istersek, gene bizim bileceğimiz iş bu... Uzak değil... 40.cı sokağı satın alın...»

Kaşını çattı elmaslı adam, başını salladı sonra.

«Güzelliğin koynunda bir gece sadece. Her çirkin endişeyi bir kenara bırakalım artık... veya buna benzer birşey... Fakat garson, hay cehenneme batasın, nerde şampanya, şampanya getirmek için neyi bekliyorsunuz?»

Ayağa kalktı, avucunun içine öksürdü ve o kurbağa sesiyle başladı şarkı söylemeye:

Keşke şampanyadan olsaydı koca Atlantik
Dalgaları pırıltılı şampanyadan

Herkes alkışladı. Kızarmış bir Alaska kesmişti yaşlı şef garson, şampanya şişesinin inatçı mantarını sökmeye çalışıyordu, yüzü pancar gibi olmuştu. Şampanya patlayınca, bir çığlık attı başı taçlı kadın. Elmaslı adamın şerefine kalktı bütün kadehler.

Zira en neşeli, en tasasız o içimizde

«Bu yediğimiz yemeğin adını öğrenmek isterdim» dedi kocaman burunlu adam, yanındaki kadına eğilmişti konuşurken.

Simsiyah saçları vardı kadının, ortadan ayırarak taramıştı saçlarını. Soluk yeşil bir elbise giymişti, kolları kabarıktı elbisenin. Adam göz kırptı ona, bakışlarını kadının siyah gözlerine çiviledi.

«Hayatımda yediğim en nefis şey bu... Biliyor musunuz, miss, sık sık inmiyorum bu şehre... (Kadehindeki içkiyi tek yudumda bitirdi) Ne zaman gelsem, tiksinerek geriye dönüyorum...»

Bakışları ateşliydi adamın, şampanya coşturmuştu onu, kadının boynunda, omuzlarında ve çıplak kolunda gezdiriyordu ateşli bakışlarını. «Bu sefer başka türlü, sanıyorum...

— Altın arayarak yaşamak zevkli ve güzel olsa gerek, dedi kadın, kıpkırmızı kesilmişti konuşurken.

— Çok iyiydi eskiden; zor, fakat erkekçe bir hayattı... Eski günlerde kesemi doldurduğum için mutlu sayıyorum kendimi... Aynı şansı bulamazdım şimdi.»

Onun yüzüne baktı kadın:

«Ne kadar alçak gönüllüsünüz, şans diyorsunuz buna!»

Özel kabinenin kapısı önündeydi Emile, ayakta bekliyordu. Servisi yapılacak birşey kalmamıştı. Kızıl saçlı vestiyerci kız geçti önünden. Emile gülümsedi ona, kızın dikkatini çekmek istiyordu. Ama kızın burnu havadaydı. Garsonum diye suratıma bile bakmıyor. Param olunca göstereceğim hepsine.

«Hey, söyle Charlie'ye, Amerikanından iki şişe Moet ve Chandon versin sana» diye fısıldadı yaşlı şef garson, ıslık çalıyordu sanki.

Aydede suratlı adam ayağa kalkmıştı şimdi:

«Bayanlar, baylar...

— Domuz ahırında sessizlik isterim!

— Domuzun dişisi konuşacak anlaşılan, diye mırıldandı Olga.

— Bayanlar, baylar, Betlem'li yıldızımızın bizi gerçekten üzen yokluğundan ötürü ve birinci...

— Gilly, günaha girmeyin, dedi başı taçlı kadın.

— Bayanlar, baylar, alışkın olmadığımdan...

— Gilly, sarhoşsun sen.

— Eğer denizin... yani sular bizden yana mı, bize karşı mı diye soruyorum...»

Birisi ceketinden çekti onu ve aydede suratlı adam ansızın çöktü iskemlesine.

«Dehşet verici birşey bu, dedi başı taçlı kadın, yanındaki zift kahverengisi tenli ve upuzun suratlı adama söylüyordu bunu... Dehşet verici, albayım, Gilly hep böyle yapıyor içince, günaha giriyor...»

Bir puronun yaldızlı ambalajını dikkatle açıyordu albay.

«Hiç mümkün mü, hanımefendiciğim!» dedi, aldırmazlık okunuyordu tavrında. Bıyıklarının üst kısmında hiçbir ifâde belirtisi yoktu.

«Şu zavallı ihtiyar Atkins hakkında bir hikâye anlatıyorlar, eskiden Mansfield ile birlikte oynayan Atkins canım...

— Sahi mi? dedi albay soğuk bir tavırla ve elindeki küçük çakıyla purosunun ucunu kesmeye başladı.

— Chester, haberiniz var mı, Mabie Evans büyük sükse topluyormuş?

— Pek aklım kesmiyor bunu, Olga, inanmıyorum açıkçası. Vücut güzelliği yok kadında...

— Bir gece Kansas'ta, turne dolayısıyla oradaymış zaten, başlamış nutuk söylemeye. Bir lord kadar sarhoşmuş, anlıyorsunuz ya...

— Şarkı söyleyemez o kadın...

— Broadway'de pek sönüktü o adam...

— Vücut güzelliğinin zerresi yok kadında...

— Bob İngersoll tarzında nutuk çekmiş herif...

— Ne tatlı ihtiyar! Ah! Çok eskiden tanıdım ben onu, Şikago'da...

— İmkânsız!»

Ateşlediği kibriti ağzındaki puroya yaklaştırdı albay...

«Müthiş bir şimşek çakmış o zaman, koca bir ateş yumağı pencerenin birinden girip öbüründen çıkmış.

— Hıımm... öldü mü adam?»

Purosunun dumanını tavana doğru üfledi albay.

«Nasıl, yıldırım çarparak mı ölmüş Bob İngersoll? diye bağırdı Olga. Oh olmuş, hakkettiği cezaya çarpılmış pis dinsiz.

— Hayır, başka türlü olmuş, korku yüzünden hayatın önemli şeylerini anlamış o zaman ve Kilise'ye girmiş.

— Ne tuhaf, papazlığa geçen aktör sayısı artıyor.

— Kendine hayran toplayabilmek için tek çare bu» dedi elmaslı adam.

Kapının öbür tarafındaydı garsonların ikisi de, salonun uğultusuna kulak vermiş, içerde konuşulanları dinliyorlardı.

«Domuz sürüsü... sporca madonna?» diye âdeta ıslık çalarak söylendi yaşlı şef garson. Emile omuz silkti.

«Bütün gece seni kesti esmer kız...» Adam akıllı yaklaştı Emile'e ve göz kırptı.

«Belli olmaz, iyi fırsat yakalardın belki.

— İstemem o kadınları, hastalık var hepsinde.»

Dizine vurdu şef garson.

«Şimdiki gençlerde iş kalmamış... Gençliğimde çok oynadım ben bu kumarı.

— Suratına bile bakmıyorlar insanın, dedi Emile, diş-

lerini sıkıyordu öfkeyle. Canlı elbiseden başka şey değilsin onların gözünde.

— Sabret biraz, yakında öğrenirsin.»

Kapı açıldı ve ikisi birden, elmaslı adamın önünde saygıyla eğildiler. Gömleğinin göğüs kısmına bir çift kadın bacağı çizilmişti adamın. Yanakları morarmıştı. Bir gözünün alt kapağı şişmişti ve bu, kurnaz ifâdeli yüzünde komik bir dengesizlik yaratıyordu.

«Ne kötü, Marco, ne kötü! diye söyleniyordu, içecek şeyimiz kalmadı... Atlantik okyanusunu getir önümüze, iki şişe daha getir.

— Derhal, beyefendi...»

Yaşlı şef garson tekrar eğildi onun önünde.

«Emile, hemen haber ver Auguste'e, hâlletsin.»

Auguste koridorda uzaklaşırken elmaslı adamın şarkısını işitiyordu:

Keşke şampanyadan olsaydı koca Atlantik
Dalgaları pırıltılı

Aydede suratlı olanla, tencere sapı kadar büyük burunlu tuvaletten dönüyorlardı, hiç durmadan tartışıyorlardı aralarında, holdeki palmiyelerin yanındaydılar.

«Bu budala herifler hasta ediyor beni.

— Evet, eski güzel günlerde şampanya çorbası içilmiyordu Frisco'da.

— En güzel günlerdi onlar, en güzel günlerdi.

— Ha, baksana! (aydede suratlısı duvara tosladı) Holyoke, azizim, sabahki gazetelerde çıkarttığım yazıyı okudun mu, kauçuk üzerine olanı?... Uykucu sermayedarları fare görmüş gibi oynatacak yerinden.

— Sen ne anlarsın kauçuk işinden?... Hiçbir şeye yaramaz kauçuk...

— Bekle biraz ve aç gözünü, Holyoke, yoksa azizim, hayatının en güzel fırsatlarından birini kaçıracaksın...

Sarhoş da olsam, aylık da olsam, para kokusu alır burnum... iyi koklarım havayı.

— Madem öyle, neden hiç paran yok?»

Koca burunlu adamın kıpkırmızı yüzü bir anda mosmor kesildi. İki büklüm olmuştu gülmekten.

«Çünkü ne zaman koku alsam, hep dostlarımı sebeplendiririm ben, dedi öbürü, sâkindi. Hey küçük! Özel kabine nerde, göstersene?

— Bu taraftan, bayım.»

Akordeon misâli, büzgü büzgü ve kıpkırmızı bir elbise belirdi yanlarında: kahverengi bukleli saçları vardı kadının, küçücük, yusyuvarlak yüzü, kahkaha atarken büyük görünen ağzında sıra sıra incileri andıran dişleri vardı.

«Fifi Waters! diye bağırıştı salondakiler. Küçük ve güzel Fifi, bebeğim! Gel kollarıma.»

Hemen bir iskemleye çıkarttılar onu, debeleniyordu iskemlede. Kadehten boyuna şampanya dökülüyordu üstüne.

«Noel kutlu olsun!

— İyi ve mutlu bir yıl sana!

— Çok daha güzel günlerin olsun!

Onunla birlikte gelen sarışın bir adam, anlaşılmaz zikzaklar çizerek dolanıyordu masaların arasında ve şarkı söylüyordu:

Ah! Hayvanların bayramına gittik biz
Kuşlar vardı orada, öbür hayvanlar
Ve iri yarı şebek maymunu
Ay ışığında oturmuş
Tarıyordu esmer kıllarını.

«Hey, oradaki!» diye bağırdı Fifi Waters.

Ve elmaslı adamın kır saçlarını dağıttı eliyle: «Hey baksana!»

Bir sıçrayışta indi iskemleden ve masanın çevresinde dönerek dansetmeye başladı, bacaklarını çok yukarıya kaldırıyordu, etekleri dizlerinin hizasına kadar açılıyordu bu yüzden.

«Çok çevik bacakları var Fransız kızının!

— Ponny Ballet bu, boru değil.»

Çok biçimliydi bacakları, siyah ipek çoraplar giymişti, pembe fiyonklu iskarpinler vardı ayağında, şimşekli ışıltılarla kayıyorlardı erkeklerin önünden.

«Ne kaçık kız bu! diye söylendi başı taçlı kadın.

— Hey, oradaki!»

Holyoke kapının eşiğindeydi, olduğu yerde sallanıyordu. Bir çığlık attı kız, savurdu bacağını ve bir darbede adamın burnuna kadar indirdiği şapkayı yere düşürdü başından.

«Gol oldu! diye bağırdı oradakiler.

— Allahın belâsı, gözüme vurdu ayağını!»

Koskocaman açılmış gözlerle çok kısa bir süre adama baktı kız ve ansızın, hüngür hüngür ağlayarak elmaslı adamın göğsüne kapandı:

«Hakaretin böylesine katlanamam ben! diye hıçkırdı.

— Öbür gözü ovalayın hemen!

— Çabuk sargı bezi bulun biriniz!

— Hay Allah! Ya gözü çıksaydı adamın!

— Garson, bir taksi çağır.

— Nerde doktor bulabiliriz?

— Biçimsiz bir morluk, azizim.»

Gözünden akan yaşların ve kanın ıslattığı bir mendille örttü moraran gözünü, sallanarak dışarıya çıktı sonra. Kadınlı erkekli bir kalabalık onun peşisıra yürüdü. Sarışın genç adam en arkadaydı, hem dansediyor, hem şarkı mırıldanıyordu çıkarken:

And the big baboon
by the light of the moon
was combing his auburn hair. *

Başını masaya yaslamıştı Fifi Waters, ağlıyordu.

«Ağlama Fifi, dedi albay, ilk oturduğu yerdeydi hâlâ, hiç kımıldamamıştı. Bak, sanıyorum bu iyi gelecek sana.»

Ve masanın öbür ucundan bir şampanya kadehi uzattı ona.

Kız burnunu çekti, başladı şampanyayı yudumlamaya.

«Hello Roger, keyfin nasıl?

— Fena sayılmam, teşekkür ederim... Canım sıkılıyor doğrusu... Bu saçmasapan insanlarla gecemi berbat ettim!...

— Karnım aç.

— Sanıyorum yiyecek birşey kalmadı burada.

— Burada olduğunu bilmiyordum senin... daha erken gelirdim bilsem.

— Sahi mi? Çok ince davranış bu.»

Ağzındaki puronun uzayıp giden külü döküldü yere. Ayağa kalktı.

«Dinle Fifi, bir paytona binelim buradan, Parc civarında gezelim biraz...»

Şampanyayı bitirdi kız, sevinçle kabul etti bu teklifi.

«Hay Allah! Sabahın dördü olmuş...

— Manton yanında değil mi?»

«Evet» anlamına başını salladı kız.

«Fevkalâdesin Fifi... Formda görünüyorsun...»

Albayın ağzındaki puro karası kadar koyu yüzü bir gülümseyişle aydınlandı:

«Hadi, çıkalım.»

---

* Aynı adamın daha önce söylediği şarkının İngilizce aslı.

Şaşkın gözlerle çevresine bakındı kız.

«Yanımda bir herif getirmemiş miydim ben?

— Boşver ona.»

Holde karşılaştılar sarışın genç adamla, palmiye ağacının dibindeki yangın kovasına kusuyordu.

«Bunu bırakalım canım, dedi kız, kaşlarını çatmıştı.

— Boşver ona» dedi albay.

Emile paltoları getirdi. Kızıl saçlı vestiyerci kız çoktan evine gitmişti.

«Garson, bir payton çağırın bize (bastonunu salladı konuşurken)... Atı iyi kontrol edin, arabacı da sarhoş olmasın.

— Başüstüne, efendim.»

Damların ve bacaların ötesinde yakut mavisiydi gökyüzü. Şafak serinliğini üstüste üç dört defa ciğerlerine çekti albay ve ırmağa fırlattı purosunu.

«Clermont'da kahvaltı etsek fena olmaz. Gece doğru dürüst birşey yiyemedim zaten. Hele o tatsız şampanya!...»

Fifi sırıttı. Önce atın ayaklarını gözden geçirdi albay, sonra bindiler paytona. Fifi'yi özenle koltuğunun altına yerleştirdi albay ve araba hareket etti. Bir süre kapı önünde bekledi Emile, avucuna bırakılan beş dolarla oynuyordu. Yorgundu, ayakları ağrıyordu.

Lokantanın arka kapısından çıkınca karşısında Congo'yu buldu, merdiven basamaklarına oturmuş onu bekliyordu Congo. Ceketinin hayli aşınmış yakasını kaldırmıştı, soğuktan yemyeşil olmuştu derisi.

«Bu benim arkadaşım, Marco'ya gösteriyordu onu, aynı gemide geldik buraya.

— Şöyle iyisinden bir şişe şarap yok mu yanında? Helâl olsun, demin fıstık gibi kızlar gördüm burada.

— Bu saatte gelmek nerden esti aklına?

— İşten atıldım yahu... Artık suratını bile görmek

istemiyorum o herifin. Gelin, bir kahve içelim şurada.»

Mezbelelikteki vagon - lokantaya girdiler birlikte, kahve ve «doughnut» söylediler.

«Bu domuzun belâsı memlekette yaşamak hoşunuza gidiyor mu bakalım? dedi Marco.

— Neden gitmesin? Farketmiyor benim için. Her yer bir çünkü. Fransa'da çok az para veriyorlar insana, fakat iyi yaşıyorsun; burada iyi para kazanıyorsun, ama hayat yok.

— Questo paese e completamente soto sopra.*

— Tekrar denize açılacağım galiba...

— Yahu söylesenize, kazık mı batıyor kıçınıza, neden İngilizce öğrenmiyorsunuz? dedi kafası lâhanaya benzeyen adam, kahve fincanlarını sert bir hareketle koydu tezgâha.

— İngilizce konuşsak pek hoşunuza gitmez konuştuklarımız, diye cevap verdi Marco.

— Neden işten çıkardılar seni?

— Bok canına, anlamadım ki yahu. Dükkânı çalıştıran ihtiyar deveyle atıştık... At ahırlarının yanındaydı evi, arabaları yıkatıp temizlettiği yetmiyormuş gibi bir de evinin döşemesini yıkattırıyordu bana... Nah bu kadar, çanak gibi ağız vardı karısında.» (Koskocaman açtı ağzını Congo.)

Marco kahkahayı koyverdi:

«Santissima Maria Putana!

— Hangi dili konuşuyordun, nasıl anlaşıyordun onlarla?

— Parmakla gösteriyorlardı herşeyi; kafamı sallıyor ve «Awright»**'ı basıyordum o zaman. Sabahın sekizinde başlıyordum işe, akşamın altısına kadar çalışıyor-

* İtalyanca : Karmakarışık bir memleket burası.

** İngilizce : «Anlaşıldı, tamam» anlamına.

dum ve her gün birbirinden bok işler çıkarıyorlardı başıma... Banyodaki kenef küvetini temizletmek istediler dün akşam. «Hayır, olmaz» dercesine kafamı salladım... Kadınlara göre iş bunlar. Karı öfkelendi ben resti çekince, başladı dırdır etmeye. Ben de İngilizce konuştum... «Go awright to'ell»*** dedim karıya... İhtiyar geldi o zaman, elindeki kırbaçla dışarıya kovaladı beni, haftalık ödemeyeceğini söyledi... Biz bağırıp çağırırken polis geldi yanımıza, ihtiyarın emeğime karşılık bana on dolar borçlu olduğunu anlatmaya çalıştım polise, polis de ondan yana çıktı: «Hadi bas buradan, bitli İtalyan!» dedi bana. Elindeki copla kıçıma vurdu üstelik... Bok herif!»

Kıpkırmızı kesilmişti Marco.

«Demek bitli İtalyan dedi size!»

Ağzı doluydu Congo'nun, «evet» anlamına salladı başını.

«Kendisi de İrlanda'lı aç köpeğin biri, diye İngilizce mırıldandı Marco.

— Bu pis şehirden bıktım ben.

— Dünyanın her yerinde böyledir bu iş, hep bizi döver polis, zenginler de iki paralık yövmiyelerle sefaleti dayarlar ağzımıza, ama kimin suçu bütün bunlar?... Dio Cane, sizin, benim, Emile'in, hepimizin bu suç.

— Biz kurmadık ki dünyayı, onlar böyle kurdu veya Tanrı...

— Tanrı da polis gibi onların tarafını tutuyor... Zamanı gelince Tanrı da öldürülecek... Anarşistim ben.»

«Fenerli burjuvalar» isimli şarkıyı mırıldandı Congo.

«Siz de bizden misiniz?»

Omuz silkti Congo:

«Katolik değilim, protestan hiç değilim, cebimde metelik yok ve işsizim. Şu dizime bakın hele.»

*** İngilizce Cehennemin dibine kadar yolun var.

Kirli parmağıyla dizi hizasında adamakıllı yırtılmış olan pantolonunu gösterdi:

«Asıl anarşist bu işte... Senegal'e gidip zenci olacağım orada.

— Daha şimdiden zenciye benzemişsin, diyerek güldü Emile.

— Bu yüzden Congo diye çağırıyorlar beni.

— Hepsi budalalık, dedi Emile. Birbirinden farklı değil insanlar. Bazısı gemisini yürütüyor, bazısı da sürünüyor, tek farkları bu... New York'a iş çevirip yükselmeye geldim ben.

— Dio Cane, yirmibeş yıl önce tıpkı senin gibi düşünüyordum... Daha iyi anlarsın benim yaşıma gelince... Kendi durumundan utandığın olmuyor mu hiç?...»

Kolalı gömleğinin göğsüne vurdu parmaklarıyla.

«Şuram yanıyor sanki, boğulacak gibi oluyorum... O zaman, «Dayan bakalım, bize de gün doğacak.» diyorum kendi kendime.

— Ben şey diyorum, «Zengin olduğun, para yaptığın gün» diyorum...

— Buraya gelmeden önce Torino'ya uğramıştım anamı görmeye, bir mitinge gittim arkadaşlarla... Capoa'lı bir adam vardı kürsüde... Uzun boylu, ince yapılı, çok yakışıklı bir adamdı... İhtilâlden sonra, kimseye başkalarının emeğini sömürme fırsatı verilmezse «üstün ve yetkili insan kalmayacak ortalıkta» dedi... Polis, hükümetler, ordu, devlet başkanları, kıralar... Üstün ve yetkili kişi bunların hepsi. Yetki ve üstünlük gerçek olmayan, hayalî birşeydir zaten. Bunları enayiliğinden emekçi musallat etmiştir kendi başına. Mülkiyete ve paraya inanmaktan vazgeçsek, yalan bir rüyadan uyanmış gibi olacağız. Barikatlara ve bombalara ihtiyacımız kalmayacak... Din, politika, demokrasi, bunların hepsi bizi uyutmak için uydurulmuş şeyler...

Aklı olan herkes «Ne duruyorsunuz, uyanın!» demeli birbirine.

— Sokağa fırladığınız zaman ben de geleceğim sizinle, dedi Congo.

— Tanıyor musunuz demin bahsettiğim adamı?... Enrica Malatesta bu adam, Garbidaldi'den sonraki en büyük adamıdır İtalya'nın... Bütün ömrünü hapiste veya Mısır'da, İngiltere'de, Güney Amerika'da sürgünde geçirmiştir... Onun gibi olsaydım hiç umursamazdım başıma gelecekleri. Assınlar, kurşuna dizsinler isterlerse... Hepsi vız gelecekti bana... mutlu olurdum.

— Aklından zoru olmalı o adamın, dedi Emile. Kaçığın biri mutlaka.»

Kahvesini yudumlayarak bitirdi Marco.

«Bekle biraz... Henüz çok gençsin, toysun. Sonra anlayacaksın... Herkesin kafasına bir bir sokuyorlar gerçeği... Sakın unutma şu sözlerimi... Belki adamakıllı moruklarım, ölür giderim belki, ama emekçiler tutsaklıktan mutlaka kurtulacak günün birinde... Sizi gördükleri zaman polisler kaçacak delik arayacak sokakta; bankaya gireceksiniz, avuç avuç para uzatacaklar önünüze, yerde bile para görecek, eğilip toplamayı gereksiz bulacaksınız... Para hiçbir işe yaramayacak... Dünyanın dört bir tarafında hazırlık yapıyoruz şimdi... Çin'de bile bize bağlı arkadaşlar var... Sizin Fransızların Komünü başlattı herşeyi... Sosyalizm yenik düştü artık. Sıra anarşistlerde şimdi... Bu sefer başaramasak bile yeni fırsatlar geçecek elimize...»

Congo esnedi :

«Ayakta uyuyorum, köpek gibi.»

Dışarda limon sarısı ışığıyla ıssız sokakları aydınlatıyordu şafak, kornişlerin, yangın merdivenlerinin, çöp bidonlarının üstünden damla damla süzülüp ışıklı gölgeli oyunlar oynuyordu binaların arasında. Sokak lâmbaları sönmüştü. Köşebaşına gelince, yangın alevlerinin silip sü-

pürdüğü daracık bir sokak gibi görünen Broadway'e baktılar.

«Her şafak vakti «belki bugün» diyorum kendi kendime... dedi Marco, sesi boğuktu.»

Boğazını bir iki karıştırıp sokak fenerinin dibine tükürdü; çabuk çabuk soluk alıp vererek sabah serinliğini ciğerlerine doldurdu ve ördek yürüyüşüyle uzaklaştı oradan.

«Congo, şu senin gemiciliğe dönme hikâyesi doğru mu?

— Neden olmasın? İnsan dünyayı gezmeli, başka başka yerler görmeli.

— Yokluğunu hissedeceğim. Başka bir oda bulmam gerekecek ayrıca.

— Yeni bir arkadaş bulursun kendine, şimdiki odayı paylaşırsın onunla.

— Gemiciliğe dönersen ömür boyu tayfalık edeceksin ama.

— Ne ilgisi var? Zengin olup evlenirsen görmeye gelirim seni.»

6. cı caddede yürüyorlardı. Bir havaî tramvay homurdandı tepelerinde, traversler boyunca uzayıp giden bir vınlama bırakmıştı geçtiği tellerde.

«Burada biraz daha kalmak için neden başka iş aramıyorsun kendine?»

Ceketinin üst cebinden buruş buruş olmuş iki puro sigarası çıkardı Congo. Bir tanesini Emile'e uzattı, pantolonunun kıçına sürterek çaktı kibriti, puronun dumanını burun deliklerinden dışarıya verdi sonra.

«Ben bu şehirden bıktım artık...»

Elini kaldırarak gırtlağını gösterdi.

«Burama geldi artık... Memlekete, Bordeaux piliçlerini görmeye giderim belki... Onların eti butu yerindedir hiç olmazsa... Gönüllü yazılacağım bahriyeye, kırmızı ponpon

takacağım... Kadınlar bayılır buna. Yaşamaya değer hayat bu zaten... Kafayı tütsüler, maaş aldığın gün bir fahişeyi çekersin koynuna ve Uzak Doğu ülkelerini boydan boya gezersin.

— Ve otuz yaşında sifilis hastalığından ölür gidersin...

— Ne ilgisi var?... Her yedi yılda bir yenilenir insan vücudu.»

Birlikte oturdukları evin merdivenlerine lâhana ve keskin bira kokusu sinmişti. Sallanarak çıktılar yukarıya. İkisi de esniyordu.

«Çok yorucu iş lokanta garsonluğu... Ayak tabanları zonklıyor insanın... Hava güzel olacak, baksana. Şu bidonun üstüne çıkarsam güneşi görebilirim.»

Congo pabuçlarını, çoraplarını, pantolonunu çıkardı ayağından ve kedi gibi daldı yatağına.

«Bu meret jaluzilerin de güneşi filân kestiği yok» diye mırıldandı Emile, yatağın kenarına boylu boyunca uzandı.

Yıpranmış örtülerin altında sıkıntıyla kıvranıyordu. Congo ağır ağır ve düzenli şekilde soluk alıp veriyordu yanında. «Ben de onun kadar olabilseydim keşke, diye düşündü Emile... Fakat böyle para sahibi olunmaz hayatta... Hay Allah, ne budalalık!... Enayi ihtiyarın biri şu bizim Marco.»

Sırtüstü uzanmış, tavandaki küf lekelerini seyrediyor ve havaî tramvayın her odayı sarsarak geçisinde ürperiyordu. Hay Allah! Para biriktirmeliyim. Her dönüşünde yatağın yayları gıcırdıyordu ve hep Marco'nun boğuk sesi geliyordu aklına : «Her şafak vakti, belki bugün, diyorum kendi kendime...»

«Mr. Olafson, siz hanımefendiyle konuşadurun, ben

bir dakikalığına ayrılacağım yanınızdan, dedi komisyoncu...»

Yanyana ve ayakta duruyorlardı karıkoca, Hudson Körfezine bakıyorlardı pencereden, kızağa çekilmiş savaş gemileri ve nehir boyunca ağır ağır ilerleyen küçük bir gemi görülüyordu.

Işıl ışıl yanan gözleriyle ansızın kocasına döndü kadın

«Oh! Billy, düşün biraz!»

Adam omuzlarından kavradı onu, usulca kendine çekti

«Nerdeyse burnumuzun ucunda deniz.

— Oh! Billy, burada, Riverside Drive'da yaşayacağımızı düşün biraz... Kabul günüm olacak benim de... Mrs. William C. Olafson, 218 Riverside Drive... kartvizitlere adres konur mu acaba?»

Elinden tuttu kocasını ve içinde henüz kimsenin oturmadığı bomboş ve tertemiz odalarda gezdirdi onu. İri yapılı ve ağır bir adamdı. Sönük bir mavisi vardı gözlerinin, teni bembeyaz, gözleri oyuk ve çocuk başından farksızdı kafası.

«Çok pahalı, Bertha.

— Bu yükü taşıyabiliriz artık. Altından kalkacağımıza eminim ben... Gelirimize uygun şekilde yaşamalıyız şimdi.. Durumumuz gerektiriyor bunu... Düşün, bir kere, kimbilir nasıl mutlu olacağız burada.»

Ellerini oğuşturarak geri döndü komisyoncu.

«Vay, vay, vay! Olumlu karar verdik anlaşılan... Gayet akıllıca bir karar sizinki... Koca New York şehrinde bu daireden iyisini bulamazsınız, hele iki ay sonra büyük para karşılığında bile burada da tek yer bulamayacaksınız zaten.

— Evet, birinci ayın başından itibaren tutuyoruz bu daireyi.

— Güzel... Buna hiç pişman olmayacaksınız, Mr. Olafson.

— Yarın sabah çek gönderirim size.

— Nasıl isterseniz... Şimdiki adresinizi söyler misiniz lûtfen?»

Cebinden küçük bir defter çıkardı komisyoncu ve diliyle ıslattı kalemin ucunu.

«Yazın, Astor Oteli.»

Kocasının önüne geçti kadın :

«Şimdilik otelin emanet kısmında bütün eşyalarımız.»

Mr. Olafson kızardı.

«Şey... New York'ta oturan iki kişinin kefil olarak ismini vereceksiniz bize...

— Keating and Bradley şirketinde çalışıyorum ben, Park Avenue, 43 numara.

— Genel müfettiş yardımcılığına atandı geçen gün» diye söze karıştı Mrs. Olafson.

Şiddetli ve saldırgan bir rüzgârın kasıp kavurduğu caddeye çıkınca, sevinçle seslendi kocasına

«Sevgilim, o kadar mutluyum ki bugün... Hayat yaşanmaya değiyor şimdi!

— Fakat adama neden söyledin Astor otelinde olduğumuzu?

— Bronx'da oturduğumuzu söyleyemezdim ki, o zaman Yahudi sanacaktı bizi ve daireyi vermekten vazgeçecekti.

— Bu türlü davranışları hiç sevmediğimi biliyorsun ama.

— Eğer bu kadar önem veriyorsan, gider hafta sonuna kadar Astor'da kalırız... Şimdiye kadar hiç öyle büyük bir otelde kalmadım.

— Bertha, gene başlama lûtfen... Seni böyle görmek istemiyorum.»

Kocasına döndü genç kadın, burun delikleri büzülüp ufalmıştı sinirinden :

— Kafan hiç çalışmıyor, Billy... Sahici bir erkekle evli olmayı ne kadar isterdim oysa!»

Adam kolundan kavradı onu :

«Yürü, gidelim!» diye homurdandı, başını yana çevirmişti, ona hiç bakmıyordu.

Yan sokaktan, inşaat hazırlığı içindeki arsaların arasından yürüdüler. Bir sokak köşesinde yarısı henüz yıkılmamış bir evin fırtına ve rüzgâra karşı takviye edilmiş çatısı görülüyordu. Duvarları masmavi çiçekli kâğıtla kaplı bir odanın yarısı kalmıştı geriye, koyu lekeler, is içinde bir şömine, paramparça olmuş bir dolap ve eğri büğrü bir demir karyola iskeleti dekoru tamamlıyordu.

Bud'un yağlı parmakları arasında birbirinin peşisıra kayıyordu tabaklar. Yağ ve sıcacık sabunlu su kokusu. İki sabunlu bez darbesi, suya daldırıp ovalamak ve kurutma kısmına bir bir sıralamak tabakları; koca burunlu çelimsiz Yahudi oradan tek tek alıp kuruluyordu hepsini. Sıçrayan yağlı suyun ıslattığı dizleri, dirseklerine kadar yağa bulanan kolları, dirseklerine gelip yerleşen tutukluk.

— Beyazlara göre iş değil bu.

— Umurumda değil, karnım doyuyor ya, bana yeter, dedi çelimsiz Yahudi, tabak gürültüleri ve iki aşçıbaşının, yumurta, jambon, patates, et kızarttığı fırından yükselen cızırtılar arasında eriyip kayboluyordu sesi.

— Doğrusu iyi doyuruyorum karnımı», dedi Bud, dişlerinin çevresinde dolandırdı dilini, uzun bir et parçası çıkardı dişlerinin arasından. İki sabunlu bez darbesi, suya daldırıp ovalamak ve kurutma kısmına bir bir sıralamak tabakları; koca burunlu çelimsiz Yahudi oradan tek tek alıp kuruluyordu hepsini. Dinlenmek için ara verdiler.

Bud'a bir sigara uzattı Yahudi. Ayaktaydılar, yalağa yaslanmıştı ikisi de.

«Bulaşık yıkayarak geçim sağlamak iş değil.»

Çelimsiz Yahudi konuşurken sigarası titriyordu dudaklarında.

«Herşey bir yana, Beyazlara göre iş değil, dedi Bud. Garsonluk daha iyi, bahşişi var hiç olmazsa.»

Salon tarafındaki kapıdan mölon şapkalı bir adam girdi içeriye. Gösterişli bir çene yapısı, domuzunkileri andıran ufacık gözleri vardı ve upuzun bir puro sigarası sıkıştırmıştı dudaklarının arasına. Bud gözgöze geldi onunla ve bağırsaklarında buruk bir ürperme hissetti.

«Kim bu? diye mırıldandı.

— Bilmem, müşteri galiba.

— Polis hafiyesine daha çok benziyor, ne dersin?

— Pek aklım ermez. Hiç hapishaneye düşmedim.»

Kıpkırmızı kesildi Yahudi ve ileriye uzattı çenesini.

Genç bir garson bir yığın kirli tabak getirdi kucağında. İki sabunlu bez darbesi, suya daldırıp ovalamak ve kurutma kısmına bir bir sıralamak tabakları. Deminki mölon şapkalı adamı yeniden karşısında görünce başını eğdi Bud, yağlı ellerine dikti bakışlarını : «Polis bile olsa ne alıp veremediği var burada?...» Önündeki tabak yığınını bitirir bitirmez ellerini kurulayarak kapıya yürüdü, ceketini ve şapkasını aldı askıdan, yan kapıdan, sıra sıra dizili çöp bidonlarının önünden sokağa fırladı. «İki saatlik mesai parasından olmak enayilik.» Bir gözlükçü vitrinindeki saat iki yirmibeşi gösteriyordu. Broadway'den aşağıya doğru yürüdü, Lincoln Square'ı, sonra Colombus Circle'ı geçti, hep kalabalığın yoğun olduğu yere, şehrin merkezine doğru yürüyordu.

Yatağına girmiş, çenesi hizasına kaldırmıştı dizlerini, geceliğine sımsıkı basmıştı ayaklarıyla.

«Artık uzat ayaklarını ve uyu bebeğim... Uyuyacağına söz ver anneciğine.

— Babam gelip öpmeyeck mi beni, «iyi geceler» demiyecek mi?

— Eve dönsün, gelecek tabii. Bürosuna gitti ama, annen de Mrs. Spingarn'ın yanına oyun oynamaya inecek şimdi.

— Babam ne zaman döner?

— Ellie, uyu dedim sana.. Lâmbayı açık bırakacağım.

— Hayır, anneciğim! Gölgeler dolaşıyor odada... Babam ne zaman gelecek?

— Canı ne zaman isterse.»

Lâmbayı söndürdü. Kanatlarını birleştirerek ona doğru hücum etti gölgeler.

«İyi geceler, Ellen.»

Oda kapısının aralığından süzülen ışık anne çıkarken gittikçe ufaldı, incecik bir ışık çizgisi hâline geldi kapının üstünde. Kapının kilidi gıcırdadı, holde uzaklaşan adım sesleri ve merdivene açılan kapının gürültüsü duyuldu. Sessizliğin hüküm sürdüğü odanın bir köşesindeki saatin tik-tak'lı sesi. Evin, apartmanın dışında tekerlerin, at nallarının gürültüsü, bir yanıp bir sönen insan sesleri. Gittikçe büyüyen, yoğunlaşan bir uğultu. Her tarafı karanlıktı odanın, sadece tersyüz edilmiş bir L harfi gibi şekillenen ışık çizgisi vardı kapının kenarlarında.

Bacaklarını boylu boyunca uzatmak istiyordu Ellie, ama korkuyordu. Kapının kenarlarında belirlenen L biçimi ışık kaybolacaktı. Yatağın arkasında, pencerenin perdelerinde, yük dolabının kapağında, masanın altında ürkütücü gölgeler beliriyor ve birbirlerini iterek onun üstüne geliyordu hepsi. Ayak bilekerine sımsıkı kenetliyordu avuçlarını, dizlerinin arasında ezdikçe eziyordu çenesini. Gölgeler şişirmişti yastığını, hiç durmadan yer değiştiriyor ve

yatağına giriyordu gölgeler. Gözlerini yumarsa kapıdaki ışık kaybolacaktı.

Kapkara bir uğultu daireler çizerek yükseliyordu sokaktan, duvarları aşıp geçiyor ve gölgelerin rahatını kaçırıyor, titretiyordu onları. Saatin tik-tak'larına eş hızla dişlerine vuruyordu dili. Kolları ve bacakları kaskatı gerilmişti; bağıracaktı. Uğultunun ve sokağın gürültüsünü aşan bir çığlıkla haykırmak, babası işitsin diye haykırmak, babası geriye dönsün diye haykırmak. Soluk aldı bir zaman ve tekrar bağırdı. Babası geriye dönsün diye. Homurtularla dansediyordu gölgeler, dön babam dönüyorlardı çevresinde. Ağlamaya başladı. Sıcacık yaşlar akıyordu gözlerinden. Yanaklarından süzülüyordu yaşlar, kulaklarını dolduruyordu. Öbür tarafına döndü ve devam etti ağlamaya, yastığa gömülmüştü başı.

Soğuk yüzünden mosmor bir renk alan sokaklarda çok kısa bir an göz kırpıyor sokak lâmbaları, yeni doğan günün boğucu beyazlığında sönüp yokoluyorlar sonra. Uykusuzluğun şişirdiği gözlerle çevresine bakınarak arabasının yanında yürüyor Gus McNiel, süt şişeleriyle dolu bir file sallanıyor elinde. Kapı önlerinde durup boş şişeleri topluyor, evlerin soğuk merdivenlerini tırmanıyor, A tipi veya B tipi dolu şişeleri bırakıyor, kaymak veya krema veriyor isteyenlere; dışarda, perdelerin, sarnıçların, bina damlarının, bacaların gerisinde hava gittikçe açılıyor, pembelere ve sarılara boyanıyor gökyüzü. Buzun beyazı ışıl ışıl parlıyor kaldırımlarda. Bir kapıdan öbürüne zikzaklar çizerken başını sallayarak arabayı çekiyor beygir. Buzla örtülü kaldırımlarda kapkara ayak izleri beliriyor yavar yavaş. Dev bir bira kamyonu geçiyor sokaktan.

«Ne haber Moike, hava biraz soğuk gibi ha? diye sesleniyor Gus McNiel, 8. ci caddenin köşesinde kollarını iki yana açarak bekleyen adama bağırıyor böyle.

— Nasılsın Gus, inekler süt veriyor mu halâ?»

İskeleti çıkmış beygirini kamçılayıp başını süthaneye çevirdiği zaman hava adamakıllı aydınlanmış oluyor, boş şişeler şıngırtılarla dansediyor arabanın içinde. 9. cu caddede, şehrin aşağı kesimine inen bir tren homurdanarak geçiyor tepesinin üstünden, küçücük ve yeşil bir makina bembeyaz ve koyu dumanlar savurarak çekiyor treni, kapkara pencereli taş binaların arasından süzülerek gökyüzüne dağılıyor savurduğu duman bulutu. Güneşin ilk ışıkları yaldızlı bir tabelânın üstüne vuruyor 10. cu caddenin köşesinde.

DANİEL McGİLLYCUDDY
ŞARAP VE İSPİRTOLU İÇKİLER

Gus McNiel'in zaten dili kurumuş ağzında, şafak serinliğinin verdiği garip bir tuz tadı var damağında. Böyle soğuk havalarda bir bardak bira kendine getirir adamı. Kırbacına doluyor hayvanın kayışlarını ve yere atlıyor. Uyuşmuş ayakları kaldırıma basar basmaz karıncalanıyor. Ayak parmaklarına kan gelsin diye ayak uçlarına basıyor yürürken ve meyhaneden içeriye giriyor.

«Bak şuna, eğer sütçü değilse gelen ve kahveye kullanmamız için bir litre krema getirmemişse bize yuf olsun!

Tezgâhın yanındaki henüz temizlenmiş tükürük hokkasına tükürüyor Gus.

— Felâket susuzum arkadaş!

— Gene çok süt içtiğine bahse girerim Gus» diye homurdandı meyhaneci, dört köşe bir suratı vardı.

Garip bir macun ve yeni kesilmiş odun kokusu var salonda. Aralık duran kapıdan kırmızı güneş huzmesi süzülüyor içeriye ve tezgâhın arkasına, duvara asılmış tablodaki çıplak kadının kıçını usul usul okşuyor.

«Söyle bakalım Gus, ne içiyorsun bu soğukta?

— Bira içeyim, Mac.»

Bardakta köpürüyor bira, titriyor ve köpük taşıyor bardaktan. Meyhaneci bir tahta parçasıyla düzlüyor bardağın ağzını, köpüğün tezgâha dökülmesini bekliyor sonra, bira musluğunun altına sürüp tamamlıyor bardağı. Gus keyifle yerleşiyor tezgâha, uzun bakır çubuğa dayıyor ayaklarını.

«İşler ne âlemde?»

Gus birasını yudumluyor ve ağzını silmeden önce koskocaman açarak gırtlağını gösteriyor eliyle

— Burama kadar geldi artık... Ne yapacağım, biliyor musun Batı'ya gideceğim, North Dakota'da toprak alıp buğday yetiştireceğim. Rençberlikten anlarım biraz... Beş para etmez bu şehir hayatı.

— Nellie ne diyor bu işe?

— Önce pek hoşlanmaz bundan, alışkanlıklarına bağlıdır ve rahatına düşkündür çünkü, fakat sonunda hoşlanacak çiftlik hayından, biliyorum. Ona göre değil buradaki hayat, beni de açmıyor zaten.

— Haklısın. Tatsız bir şehir burası... Biz de pek gecikmeyiz, dükkânı satar gideriz. Şehrin yukarı kesiminde veya kırlık bir yerde küçük bir lokanta alsak, en uygunu budur bizim için. Bronxville civarında yol ağzına yakın bir yeri kestirdim gözüme. (Çenesine götürdüğü elini tokmak biçiminde büzdü). Her gece şu belânın belâsı sarhoşlara lâf anlatmaktan usandım artık. Boks'u bırakan ben değilim sanki. Daha geçen gece iki herif birbirine girdi burada. Ortalığı yatıştırmak gerekiyordu, ikisine de bastım dayağı. 10. cu caddedeki bütün sarhoşlarla hırlaşmaktan gına geldi artık ...Birşey daha iç, benden olsun.

— Nellie kokusundan anlar diye çekiniyorum.

— Aldırma yahu... Birazcık kafa tütsülemeni çok görmesin. Kendi babası bol bol kafa çekiyor.

— İnanır mısın Mac, hiç kafa çekmedim evlendiğimdenberi.

— Suçlu görmüyorum seni. Nellie cici bir kız, biliyorum. Fakat öyle garip, yersiz saplantıları var ki keçileri kaçırırsın üstüne düşersen.

İkinci bira köpüklü bir karıncalanma getiriyor Gus'ın parmaklarına. Kendi kalçasına şaplak vuruyor gülerek.

İkinci bira, köpüklü bir karıncalanma getiriyor Gus'ın

— Hemen eve dönüp, onun koynuna gireceğim şimdi.

— Talihli adamsın doğrusu, herkesin işbaşı yaptığı sırada karının koynuna giriyorsun!»

Kıpkırmızı oldu Gus'ın yüzü. Kulakları çınlıyordu

«Eve girdiğimde bazan yatakta buluyorum onu... Hoşça kal, Mac.»

Sokağa fırlıyor tekrar.

Soğuk ve tatsız bir sabah. Yağmur yüklü bulutlar dolaşıyor şehrin üzerinde.

«Uyan bakalım, moruk karı» diyor Gus ve atın başını sarsıyor eliyle.

Buzlu bir toz yığın kaplamış 11. ci caddeyi, teker gıcırtıları, kaldırımlarda yankılanan nal sesleri yükseliyor her taraftan. Demiryoluna ait raylar boyunca bir marşandiz treni uzayıp gidiyor. Boyuna çan çalıyor lokomotif, Gus yatakta ve karısının koynunda. Usul usul konuşuyor onunla. «Nellie, Batı'ya gitsek senin için farketmez değil mi? North Dakota'da bereketli bir toprak almak için yazdırdım kendimi, buğday eker ve çok para sahibi oluruz. Üstüste beş iyi mahsul alıp zengin olanlar var orada... Her şey bir yana, çocukların geleceğini sağlama alabiliriz o zaman...». «Selâm, Moike!...» Zavallı Moike deminki yerinde hâlâ. Onun işi de tatsız. Buğday yetiştirmek en iyisi, büyük bir çiftliğin olacak, ahırların, domuzların, atların, ineklerin, civcivlerin olacak... Küçük güzel Nellie, bukleli

saçlarını savurarak civcivlere yem atacak, mutfak kapısının önünde...

«Hey, dikkat etsene!... Tren geliyor!...» diye ona seslendi kaldırımdaki adam.

Çığlık atmak için açılan bir ağız, adamın başında bir kasket, elinde yeşil bayrak: «Hay Allah! Rayların üstündeyim!...» Beygirin başını öbür yana döndürüyor aceleyle. Arkasında müthiş bir çatırtı ve paramparça oluyor arabası. Vagonlar, beygir, yeşil bayrak, gözünün önünde fır dönen kıpkırmızı evler, ansızın kapkara ve kocaman bir deliğin içine devriliyor hepsi...

III

DOLARLAR

Sıra sıra insan kafaları görülüyordu geminin güvertesinde; bütün lumbozlarda insan kafaları vardı. Kocaman geminin tatsız kokusunu sahile getiriyordu rüzgâr. Gemi demir atmıştı limana, hafifçe yana yatmıştı ve büyük direğinde sarı karantina bayrağı dalgalanıyordu.

«Bu adamların hangi akla uyarak buraya geldiğini öğrenmek için bir milyon doları gözden çıkarırım,» diyor yaşlı adam, küreklere yaslanıyor konuşurken.

— Üstüne bastın, beybaba, diye cevap veriyor genç olanı, şans ülkesi değil mi burası?

— Benim bildiğim, diyor yaşlı adam, çocukluğumda yani, baharda karagöz balıkları sahile vururken sadece İrlandalılar göç ederdi buraya... Karagöz balığı filân da yok şimdi, bu adamların nerden çıkıp geldiğini Tanrı'dan başka kimse bilmiyor!»

«Şans ülkesi burası, şans ülkesinde yaşıyoruz.»

Zayıf yüzlü, çelik bakışlı ve kocaman küt burunlu bir genç adam döner koltuğuna kaykıldı, bürosuna dayamıştı ayaklarını. Yüzü sapsarıydı ve belli belirsiz bir tik şekillen-

mişti dudağının kenarında. İskemlesinde kımıldandı ve pabuçlarının çizdiği büroya baktı: «Umrumda mı!» İskemlesini gıcırdatarak doğruldu, dizine vurdu yumruğunu:

«Tam üç aydır pantolonumun kızı çürüdü bu iskemlede pineklemekten... diye bağırdı. Görecek dâva olmayınca neye yarar Hukuk Fakültesini bitirmek, neye yarar baroya kaydolmak?»

Kapının camındaki yaldızlı harflere takıldı, kaşlarını çattı:

NİWDLAB EGROEG
WAL - TA - YENROTTA

Niwdlab, Gal'li. Ayağa doğruldu. Üç aydır hep tersinden okuyorum bu belâsı ismi. Keçileri kaçıracağım artık. Gidip yemek yiyeyim.

Ceketine çekidüzen verdi, pabucunun tozlarını aldı mendiliyle, çok düşüneeli bir adam tavrı takınarak çıktı bürodan, çabuk çabuk indi merdivenlerden ve sokakta, Maiden Lane'de buldu kendini. Özel baskı çıkmış bir gazetenin manşetini okudu lokantanın önünde: «Japonlar Mukden'den kovuldu.» Gazeteyi alıp koltuğuna sıkıştırdı, lokantaya girdi. Bir masa seçti kendine, önüne uzatılan yemek listesini dikkatle inceledi. Aşırı masraflardan kaçınmalıyım şimdi.

«Garson, New England usulü bir yemek olsun benimki, biraz elma turtası ve kahve.»

Uzun burunlu garson bir kâğıda yazdı onun istediklerini, kaşları çatıktı, göz ucuyla onu seyrediyordu bir yandan... Parasız avukat yemeği bu istediği. Hafifçe öksürdü Baldwin ve gazeteyi katladı. «Bu biraz düzeltecek Rusların durumunu...» Emekli subaylar Başkanı ziyaret ediyor...

11. Cİ CADDEDE YENİ TREN KAZASI

Bir sütçü ağır yaralandı. «Tamam, dâvacısına tazminat aldırır bu iş.»

Excelsior Diary Co. şirketinde çalışan ve 4. cü Sokak, 253 W.'de oturan Augustus McNiel adındaki sütçü bu sabah New York Central hattından gelen marşandiz treni tarafından ezilmiş ve ağır şekilde yaralanmıştır...

«Şirket aleyhine dâvâ açabilir adam. Yuh, gidip görsem iyi olacak bu herifi, dâva açtırabilirim konuşursam... Henüz kendine gelememiş... Belki de ölmüştür. O zaman karısı açabilir dâvayı. Hemen bugün gideyim hastahaneye... Soyguncu avukatlardan daha çabuk tutmalıyım elimi...» Kararlı bir tavırla ısırdı ekmeğini ve çabuk çabuk çiğnedi. «Önce evine gidip bakayım; karısı, anası veya herhangi bir kimsesi var mı adamın: «Özür dilerim Mrs. McNiel, bu çok üzüntülü gününüzde bir de ben rahatsız ediyorum sizi, ama önemli araştırmalar yapıyorum... Çok çok önemli çıkarlar söz konusu...» Kahvesini bitirdi ve hesap ödedi.

Kendi kendine «4. cü Sokak, 253 W.» diye söylenerek Broadway'e çıkan tramvaya bindi. Batı'ya, 4. cü Sokak tarafına yöneldi, Washington Square'den geçti. Gri bir gökyüzü tepesinde ve ağaçların mor dalları. Karşı sıradaki büyük pencereli kıpkırmızı zengin evleri pırıl pırıldılar gözünün önünde. Zengin müşterisi olan bir avukata uygun yer burası. İlerde düşünecek bunu. 6. cı caddeyi geçti ve batıya açılan dar, mezbelelikten pek farkı olmayan sokağa girdi. Ahır kokusu vardı bu sokakta, çocukların oynaştığı kaldırımlar pislik doluydu: «Burası cehennemin bir ucu yahu, bu yabancıların, döküntü İrlandalıların arasında yaşıyanları düşündükçe...» 253 numaranın kapısında bir yığın zil vardı, ama tek isim yoktu zil tabelâsında. Su-

ratı bir kurdun çehresini andıran kır saçlı bir kadın başını uzattı.

«Mr. McNiel burada mı oturuyor acaba?

— Hastahaneye kaldırılan mı? Burada oturuyor tabii.

— Tamam. Burada akrabası var mı acaba?

— Ne işiniz var onlarla?

— İş için görecektim.

— En üst kata çıkın, karısı yukarda, ama sizinle görüşebileceğini hiç sanmıyorum. Kocasının üzüntüsü perişan etti kadını, ondokuz ay önce evlenmişler, düşünsenize!»

Çamurlu ayak izleriyle ve çöp bidonlarından dökülmüş pisliklerle doluydu merdiven. Daha yeni boyanmış koyu yeşil bir kapısı vardı dairenin. Kapıyı tıklattı.

«Kim o? diye sordu bir kadın sesi duyunca ürperdi.

Genç olmalı içerdeki kadın.

«Mrs. McNiel evde mi?

— Evet, cevabını verdi deminki ahenkli kadın sesi, ne istiyorsunuz?

— İş konusunda görüşmek istiyorum, Mr. McNiel'in geçirdiği kaza ile ilgili.

— Kaza ile mi ilgili?»

Tedbirli bir ağırlıkla, yavaş yavaş açıldı kapı. Biçimli bir burnu ve çenesi vardı kadının, inci kadar beyazdı teni. Koyu kızıl ve dalgalı saçları, hem dar, hem yüksek alnının üstüne küçük ve düz bukleler hâlinde dökülüyordu. Gri, keskin kuşkulu ve sert gözlerle bakıyordu ona.

«Mr. McNiel'in geçirdiği kaza ile ilgili olarak biraz konuşabilir miyim sizinle? Önemli sonuçları var bu olayın, hukukî bakımdan tabii, bunları size hatırlatmayı görev biliyorum... Kocanızın sağlığı hayli düzelmiştir umarım.

— Ah! evet komadan çıktı artık.

— Girebilir miyim? Anlatması biraz uzun sürecek de.

— Olur tabii neden olmasın?»

Kararsız dudakları zorlama ifâdelerle dolu bir gülümseyişle aydınlandı:

— Beni yemeyeceksiniz herhâlde.

— Tabii yemeyeceğim.»

Küçücük ve sinirli bir kahkaha koyverdi.

Onu karanlık bir odaya götürdü genç kadın.

— Odanın içi karmakarışık görmeyesiniz diye açmıyorum perdeleri.

— Mrs. McNiel izin verirseniz kendimi tanıtayım size... George Baldwin Maiden Lane 88'de oturuyorum... Bu cins işlerde epey tecrübe sahibiyim... New York Contrat Railroad şirketinde görevli memurların ihmali yüzünden az kalsın ölecekti kocanız. Şirket aleyhine dâva açmak için tutarlı sebepler var elimizde. Sanıyorum telef olan atın ve arabanın karşılığında tazminat almak için kocamzın şirketi de mahkemeye başvuracak...

— Yani Gus kendi hesabına tazminat koparabilir sizin fikrinizce?

— Elbette.

— Ne kadar para alabilir meselâ?

— Kocanızın sağlık durumunun kötüleme derecesine, mahkemenin takdirine ve biraz da avukatın hünerine bağlı... Onbin dolar akıldışı bir para değil sanıyorum.

— Siz ne kadar isteyeceksiniz?

— Dâva kesinlikle ve olumlu şekilde sonuçlandıktan sonra ödenir avukatın parası.

— Ve siz avukatsınız yanılmıyorsam? Hayli gençsiniz bir avukat için.»

Gözlerinin içine çevirmişti genç kadın gri gözlerini. İkisi de gülmeye başladılar aynı anda. Anlatılması imkânsız bir sıcaklık hissetti vücudunda.

«Avukatım ben. Bu cins işlerde epey tecrübem var üstelik. Çok olmadı, daha geçen salı otobüse koşulu bir beygirin teptiği müşterim için altı bin dolar tazminat kopar-

dım mahkemeden... Belki haberiniz vardır, bugünlerde 11. ci caddede demiryolu şirketine tanınan yersiz imtiyazlara karşı gayet şiddetli bir direnme görülüyor... Tazminat dâvası açmak için en elverişli zamandır şimdi.

— Her zaman bu kadar güzel mi konuşuyorsunuz siz? Sadece işinizle ilgili meselelerde mi böylesiniz yoksa?»

Geriye savurdu başını ve kahkahalarla güldü genç adam.

«Zavallı Gus, hep doğuştan talihli olduğunu söylerdim ona.»

Odaları birbirinden ayıran tahta perdenin öbür tarafından küçücük bir bebeğin feryadı yükseldi o sırada.

«Nedir bu ses?

— Hiiç, bizim bebeğimiz o... Bağırmaktan başka şey bilmiyor zaten.

— Demek çocuklarınız da var Mrs. McNiel?

— Bir çocuğumuz var... Ne istiyorsunuz?

— Emergency hastahanesinde mi yatıyor kocanız?

— Evet, sanıyorum iş meselesi olduğu için sizi görüştürürler onunla... hep şikâyetçi, boyuna inliyor, ne feci şey!...

— Birkaç iyi görgü tanığı bulmaya kalıyor herşey...

— Mike Doheny var bütün olayı gören... Kendisi polistir. Bizim Gus'ın çok iyi arkadaşıdır...

— Mesele yarı yarıya halloldu sayılır... Bilirkişinin raporuna göre karar verilecek... Buradan doğruca hastahaneye gidiyorum ben.»

Yeniden bebeğin çığlıkları yükseldi yan odadan.

«Gene bizim ufaklık... diye suratını buruşturarak mırıldadı genç kadın. Mr. Baldwin, alınacak parayı ne yapacağımızı şaşıracağız gibi geliyor bana.

— Ben artık gitsem iyi olacak. (Şapkasını aldı) Elimden ne gelirse yapacağım bu dâvayı kazanmak için. Size

durumu haber vermek üzere zaman zaman ziyaretinize gelebilir miyim?

— Tabii, sık sık geleceğinizi umud ederim.»

Kapıdan ayrılacakları sırada kadının elini avucunda bir süre sımsıkı tutmaktan kendini alakoyamadı. Kıpkırmızı oldu kadın.

«Gülegüle ve ziyaretiniz için teşekkürler» dedi kuru bir sesle.

Baldwin şaşkın ve güvensiz adımlarla indi merdivenleri, başı dönüyordu. Kan beynine hücum etmişti sanki. Hayatımda gördüğüm en güzel kız bu... Dışarda kar yağıyordu. Kar tanecikleri soğuk ve kaygan okşayışlarla süzülüyordu yanaklarından.

Park'ın üstünde, beyaz piliç sürüsünü andıran, beyaz ve kuyruklu bulut kümecikleriyle doluydu gökyüzü.

«Alice, şu kestirme yoldan inelim, ne dersin.

— Olmaz Ellen, «okuldan doğruca eve geleceksin» dedi babam bana.

— Korkak tavuk!

— Ellen, kız kaçıran o korkunç adamlar var burada.

— Ellen deme bana, kaç defa söyleyeceğim.

— Peki canım, kızma. Elaine derim bundan sonra; Elaine Astalot zambağı.»

Yeni ekose üniforması vardı Ellen'in sırtında. Gözlük takmıştı Alice, saç firketeleri kadar ince ve çöp gibiydi bacakları.

«Ödlek tavuk!

— Korkunç adamlar oturuyor o sırada. Güzel Elaine, gel dönelim.

— Benim korkum yok ki onlardan. Peter Pan gibi istediğim an kanatlanıp uçabilirim ben de.

— Neden uçmuyorsun öyleyse?

— Şimdi canım istemiyor da ondan.»

Alice sızlanmaya başladı.

«Oh! Ellen... Çok kötü bu yaptığımız!... Gel dönelim, Elaine.

— Hayır! Park'ta dolaşacağım ben.»

Basamakları çabuk çabuk indi Elaine. Alice bazan sağ, bazan sol ayağının üstünde sekerek merdivenlerin başında bekledi bir süre.

«Piliç, korkak tavuk!» diye bağırdı Ellen.

Hüngür hüngür ağlayarak oradan kaçtı Alice.

«Annene söyleyeceğim seni.»

Çalılıkların arasındaki asfalt yoldan aşağıya doğru yürüyordu Ellen.

Ellen, sırtında annesinin Hearn'den satın aldığı yeni ekose üniforması, asfalt yolda yürüyordu kıvrak adımlarla. Annesinin ona Hearn'den satın aldığı yeni üniformasının omzunda gümüş bir iğne vardı, bu iğne tutuyordu elbisenin omuz kısmını. Elaine de Hammermoor evlenecekti, törene gidiyordu. Nişanlı prenses. Çavdar tarlalarının içinden gaydaların neşeli türküsü yükseliyordu. Biraz ötedeki park sırasında oturan adamın bir gözünde kapkara bir bant; hep birlikte ve daldırmaya hazır kapkara bir bant gözünde. Kara Şövalye çetesinin adamı bu; mırıltılarla hışırdayan çalılıkların gerisinde bekleyen bir sürü gizli adamı var Kara Şövalye'nin. Artık kıvrak adımlarla yürümüyor Ellen. Ellen müthiş korkuyor Kara Şövalye'nin adamından, gözünde kapkara bant olan adamdan. Koşamıyor korkusundan. Yol boyunca hızlanmak, daha hızlı koşmak, istediği zaman ağırlaşıyor ve asfalta yapışıyor ayakları. Başını bile çeviremiyor korktuğu için. Kara Şövalye'nin adamı tam arkasında şimdi. «Fenerin yanına gelir gelmez başlayacağım koşmaya ilerde bebek gezdiren dadıya ulaşacağım bir koşuda, ordan daha ilerdeki kocaman ağaca koşacağım... Öf. Öyle yorgunum ki!.. Central Park West'e

gireceğim ve evin sokağına ineceğim oradan...» Dönüp arkasına bakmaktan bile çekiniyordu. Soluğu kesildiği halde durmadı, devam etti koşmaya. Koşuyordu, bakır bir madenî para tadı vardı ağzında.

«Ellie, neden böyle koşuyorsun? diye ona seslendi Gloria Drayton, Norelands'ların evi önünde ip atlıyordu.

— Hoşuma gidiyor koşmak», diye soluyarak konuştu Ellie.

Şarap renki bir ışık lekeler çiziyordu muslin perdelerin üstünde ve mavimsi bir loşluk içindeki odaya süzülüyordu oradan. Masanın karşı uçlarında ayakta duruyorlardı ikisi. İpekli kâğıda sarılı bir saksıda solgun ışıltılarla parıldayan yıldızlı çiçekler vardı, çiçeklerin ağır ve ısırgan kokusu saksıdan yayılan nemli toprak kokusuna karışıyordu.

«Bana çiçek getirmeniz gerçekten ince bir davranış, Mr. Baldwin. Yarın hastaneye, Gus'a götüreceğim bu çiçekleri.

— Rica ederim, Mr. Baldwin diye çağırmayın beni.

— George adı hiç hoşuma gitmiyor ama.

— Aldırmıyorum böyle oluşuna, ama Nellie adını çok seviyorum ben.

Kadına dikmişti bakışlarını. Koskocaman ve kadınca korkular saçan halkalar boynuna, vücuduna dolanıyordu sanki. İçi boş eldivenler gibi boşlukta sallanıyordu elleri. Büyük büyük bakan simsiyah gözleri vardı kadının ve çiçeklerin ötesinden ona doğru uzatıyordu dudaklarını. Yüzünü kapattı avuçlarıyla. Kolunu kadının biçimli omuzlarına doladı genç adam.

«Sahi söylüyorum Georgie, çok tedbirli olmalıyız. Sık sık gelmemelisin buraya. Mahalledeki kadınların diline düşmek istemiyorum.

— Bunları sakın tasa yapma kendine... Aldırış etmemelisin böyle şeylere.

— Çılgınca davrandım geçen hafta... Artık olmasın.

— Ben çılgınlık etmedim mi sanki? Nellie, Tanrı şahidim olsun ki ilk defa başıma geliyor böylesi... Düşündüğün gibi bir erkek değilim ben...»

Dişlerini meydana çıkaran neşeli bir kahkaha koyverdi genç kadın.

«Pek belli olmaz erkeklerin işi!

— Fakat olağanüstü bir ilgi ve yakınlık duymasaydım sana bu kadar ısrar eder, peşinde bu kadar dolaşır mıydım sanıyorsun? Nellie, ilk sevdiğimsin, başka kadın sevmedim senden önce.

— Bir sürü kadın tanımışsındır!

— Söylediğim şey gerçek ama... Senden önce hiç vakit ayırmadım bu işlere. Hukuk Fakültesine girebilmek için çok çalıştım, sonra kadınlara ayıracak vaktim olmadı zaten.

— Sanıyorum, şimdi boşa harcanan zamanın acısını çıkarıyorsun benimle.

— Nellie, böyle konuşma n'olur.

— Yok ama, bu sahiden böyle devam edemez, Georgy. Gus hastahaneden çıkınca hâlimiz ne olacak bizim? Kızımı, herşeyi boşladım son günlerde.

— Ne olursa olsun, umurumda değil artık! Ah, Nellie!»

Kadının başını kendine çekti. Oldukları yerde titreyerek sarmaş dolaş yapıştılar birbirlerine, isterik bir doymazlıkla ağız ağıza geldiler.

«Dikkat et! Lâmbayı deviriyorduk.

— Nellie! Harikulâde bir kadınsın sen.»

Kadın onun göğsüne yaslamıştı başını, dağınık saçlarının kokusu dolmuştu burnuna. Sokak fenerlerinin yeşilimsi yansımalarla dağılan ışığı çepçevre sarmıştı ikisini.

Kadın ona çevirdi bakışlarını, alabildiğine ciddî ve ürkütücü bir ifadesi vardı gözbebeklerinin.

«Nellie, yan odaya geçelim, diye mırıldandı genç adam, titrek ve çekingendi sesi.

— Bebek orada.»

Ayrıldılar, ikisinin de elleri buz gibiydi, birbirlerinden ayırmıyorlardı bakışlarını:

«Gel, yardım et bana... Buraya alalım çocuğun beşiğini... Bebeği uyandırmamaya çalış ama, avâzı çıktığı kadar bağırır uyanırsa.»

Boğuk bir sesle konuşuyordu.

Bebek uyuyor, yumuk yumuktu yüzü, küçük pembe ellerini yumruk gibi sıkmıştı örtüsünün üstünde.

«Mutlu görünüyor bebek, dedi genç adam, yapmacıklı bir gülümseyiş belirlenmişti dudaklarında.

— Susmak nedir bilmez misin sen... Hadi durma, çıkar pabuçlarını... bu kadar erkek gürültüsü çok bu eve... Bu işi yapmamalıyım Georgy, ama dayanamıyorum.»

Kadını bulmaya çalıştı karanlıkta:

«Ah, sevgilim!...»

Beceriksiz hareketlerle tekrar sarıldı kadına, derin derin, çılgın bir açlıkla soluyordu.

«Flatfoot dalga geçiyorsun bizimle...

— Ölmüş anamın üstüne yemin ederim ki doğru söylüyorum... Enlemi 37 Güney, 12 Batı... Gidip bakın inanmıyorsanız... Elliot P. Simkins gemisi battığı gün adaya baştankara etmiştik ikinci kaptanla birlikte, dört erkek kırk yedi kadın vardı o gün, çoluk çocuk hepsi beraberdi. O gazeteciye olduğu gibi anlatmadım mı başımızdan geçenleri?... Pazar gazeteleri yazdı ya herşeyi?

— Nasıl oldu da paçam kurtarabildin, hele anlat bize?

— Sedyede getirdiler beni, kellemi kesin yalan söylüyorsam. Ben de burun üstü dikildim suyun dibine Elliot P. moruğu gibi, az kaldı batıyordum ben de, söylediklerim doğru değilse orospu çocuğu olayım.»

Hemen hepsi kalın enseli olan topluluktan keyifli kahkahalar yükseldi, üzeri dairelerle süslü içki masasında neşeyle tokuşturuldu kadehler. Dizlerine vuruyor ve gülerek dirsekleriyle dürtüyorlardı birbirlerini.

«Gemide kaç tayfa vardı peki?

— İkinci kaptanla, Mr. Dorkins'le birlikte tam altı kişiydik.

— Yedi dört daha onbir... Tam dört onda üç tavuk düşüyor adam başına... Buna ada diyorsun bir de!

— İlk gemi ne zaman kalkıyor oraya?

— Bu hikâyenin üstüne iyi içilir bana sorarsanız. Hey Charlie! Tekrar sulasana bizi.»

Emile usulca dürttü Congo'yu:

«Biraz dışarıya gelsene. J'ai que' que chose à te dire.*

Nemliydi gözleri Congo'nun. Antrede Emile'in peşi sıra yürürken hafifçe sallanıyordu:

«Ne gizlilik meraklısı adamsın.

— Dinle, bir kızla beraberim bu gece.

— Bu muydu seni tasalandıran şey? Emile, alabildiğine kurnaz çocuksun sen, bunu hep söylemişimdir sana.

— Al, belki unutursun diye kâğıda yazdım gideceğim yerin adresini: 945 Batı, 22. ci Sokak. Yatıya gelebilirsin oraya, sakın sarhoş gelme, kadın veya arkadaş getirme yanında. Aram çok iyi ev sahibesiyle, bozuşmak istemiyorum... anlıyorsun değil mi?

— Ben de bomba patlatmaya götürecektim seni... Arasıra hovardalık ister yahu!...

— Sabah erken kalkmam gerekiyor ama.

---

* Fransızca : Sana söyleyeceklerim var.

— Evet ama, sekiz aylık maaş var cebimde...

— Neyse, yarın saat altıya doğru gelirsin. Bekliyeceğim seni.

— Bu numaralarınla çok canımı sıkıyorsun.»

Barın köşesindeki hokkaya tükürdü Congo, bozuk bir tavırla dönüp salona doğru uzaklaştı.

«Hey Congo, otur hele şuraya! Barney «The Bastard King of England» ı, o ünlü şarkıyı söyleyecek şimdi.»

Şehre giden bir tramvaya bindi Emile. 18. ci Sokakta indi tramvaydan, 8. ci caddeye yöneldi. Köşebaşına gelmeden iki adım hesafede bir dükkân vardı, vitrin pencerelerinden birinin tam üstünde «Pasta», öbür penceresinde «Şekerleme» ve tam ortada bembeyaz mineli harflerle yazılı «Emile Rigaud, Seçme Şekerleme» yazısı olan bir dükkân dı bu. Dükkâna girdi Emile. Açılan kapının çıngırağı çınlattı ortalığı. Dudaklarının üst kısmı belirli şekilde tüylü olan iri yapılı esmer bir kadın uyukluyordu tezgâhta. Emile şapkasını çıkardı:

«Tünaydın, madam Rigaud.»

Kadın sert bir hareketle kaldırdı başını, ganızelerini göstererek gülümsedi sonra:

«Bak hele! Kuzum, eski dostlarını bu kadar unutur mu insan? Homurtulu bir Bordeaux aksânıyla söylemişti bunu. Çok değil, daha geçen hafta «Dostlarını çok çabuk unutuyor bay Loustec» diyordum kendi kendime.

— Şimdilerde pek vaktim olmuyor.

— Çok iş, çok para, öyle mi?»

Omuzları sarsılıyordu güldüğü zaman ve vücudunu sımsıkı saran mavi elbisesinin altında zıp zıp zıplıyordu kocaman memeleri.

Emile göz kırptı ona :

«Daha kötü olabilirdi... Garsonluktan bıktım artık... Çok yorucu iş doğrusu; üstelik kimse aldırış bile etmiyor lokanta garsonuna.

— Mösyö Houstec, gözünüz çok yüksekte sizin.

— Başka ne olsun?»

Kıpkırmızı kesilmişti, utanarak devam etti:

«Adım Emile.»

Madam Rigaud gökyüzüne çevirdi bakışlarını:

«Rahmetli kocamın adı. Görüyorsunuz ya, erkekte bu isme alıştırdım kendimi.»

Derin derin içini çekti kadın:

«Bari işler nasıl?

— Comme-ci, comme-ça...* Jambon fiatları arttı gene.

— Şikago tröstünün marifeti bu... Domuz tekeli yani kestirme yoldan para kazanmak için güzel numara doğrusu.»

Madam Rigaud'nun iri gözlerini kendisinden hiç ayırmadığını farketti Emile.

«Geçen gelişimde söylediğiniz şarkıyı o kadar sevdim ki, anlatamam... Hiç aklımdan çıkmadı, diyebilirim... Müzik insanın içini açıyor, öyle değil mi?»

O böyle konuşurken Madam Rigaud'nun gamzeleri bile gülücükler saçıyordu çevresine.

«Müziğe yatkın değildi rahmetli kocamın kulağı. Basbayağı üzülürdüm bu yüzden.

— Bu akşam o güzel sesinizle bir şarkı söyleyemez misiniz bana?

— Emile, gerçekten istiyorsanız söylerim tabii... Yalnız biz çekilirsek müşteriye kim hizmet edecek?

— Sakıncalı görmezseniz, çıngırak sesini işitir işitmez koşar, müşteriye bakarım ben.

— Güzel... Yeni bir Amerikan şarkısı öğrendim geçenlerde... C'est chic, vous savez...**»

---

* Fransızca Şöyle böyle...

** Fransızca Çok hoş, biliyor musunuz...

Belinde sarkan anahtarlıktan seçip aldığı bir anahtarla kasayı kilitledi Madam Rigaud ve camlı kapıyı açıp dükkânın arka tarafına geçti. Şapkası elinde, onun peşi sıra yürüdü Emile.

«Emile, şapkanızı bana verin şimdi.

— Yok, siz rahatsız olmayın ama.»

Duvarları sarı çiçekli kâğıtla kaplı küçücük bir salondu dükkânın arka tarafı. Kayısı rengi ve pembeli kapı perdelikleri vardı içerde, bir lüks lâmbasının buğulu aydınlığında üzerinde eski hâtıra fotoğrafları bulunan bir piyano seçiliyordu. Madam Rigaud oturunca piyanonun taburesi çatırdadı onun ağırlığı altında. Oturur oturmaz parmaklarını piyanonun tuşlarında gezdirmeye başladı. Piyanonun yanındaki iskemleye tedbirli ve sessiz bir çekingenlik içinde oturdu Emile. Dizlerinin arasına almıştı şapkasını, Madam Rigaud'nun piyano çalarken göz ucuyla kendisine bakacağını bildiği için, bütün dikkatini ona vermiş gibi poz aldı. Şarkısını söylemeye başladı Madam Rigaud.

Just a birrd in a geldet cage
a beauteeful sight to see
You'd tink se was'appee
and dree from all care
Se's not zo se seems to be...*

Kapının şiddetle çalan çıngırak sesi duyuldu o sırada.

— Bir dakika, geliyorum, diye bağırdı Emile, koşarak çıktı odadan.

---

* İngilizce «Yaldızlı kafesinde bir kuş gibi
ne güzel onu seyretmesi.
Gören mutlu sanacak
alabildiğine hür ve tasasız bulacak.
Oysa göründüğü gibi değil işin aslı.»

— Yarım kilo Bolonya sucuğu verin bana, dilim dilim olsun, dedi saçı örgülü küçük bir kız çocuğu.

Bıçağı avucunun içinde kontrol etti Emile, sucuğu özenle kesip dilimlere böldü. Ayaklarının ucuna basarak girdi salona, sucuk parasını piyanonun üstüne bıraktı.

Madam Rigaud şarkısına devam ediyordu.

Tis sad when you tink of a wasted life
for yout cannot mate vit age
Beautee was sooold
for an old man's goold
Se's a bird in geelded cage••

Franklin Street ile Broodway'in kesiştiği köşede duruyordu Bud. Küçük bir kesekâğıdından çıkardığı fıstıkları yiyordu orada. Vakit öğleyi bulmuştu ve cebinde metelik yoktu. Tam tepesindeydi havaî tramvay, homurdanıp duruyordu. Güneş huzmelerinin şeffaflaştırdığı toz kümecikleri dansediyordu gözünün önünde. Nereye gideceğini bilemiyordu, üçüncü defa yüksek sesle okudu kavşağa açılan sokakların ismini. Yepyeni takımlara koşulmuş iki kapkara atın çektiği siyah ve gıcır gıcır bir payton arabası tam karşısında köşeyi döndü. Arabacı fren yaptığı için ışıl ışıl parlayan kıpkırmızı tekerler homurdanarak sürüklendi parke taşlarının üstünde. Arabacının yanındaki boşlukta sarı renkli bir sandık vardı. Arabanın içinde, başında koyu mölon şapka bulunan bir adam yanındaki kadına yüksek sesle bir şeyler anlatıyordu, devekuşu tüyleriyle süslü bir

•• İngilizce «Boşa harcanmış bir hayattan kederli ne var.
Gençlik düşmandır yaşlılığa, bağdaşamaz.
Güzellik satılır
Bir ihtiyarın uzattığı altınlara.
Yaldızlı kafesinde hapis bir kuşa benzer.»

şapka vardı kadının başında ve uzun gri tüylü bir boa şalını sarmıştı boynuna. Elinde beliren tabancayı kendi ağzına doğrulttu adam. Bir anda oldukları yerde gerileyip şaha kalktı hayvanlar ve olanca hızlarıyla orada toplanan kalabalığa doğru atıldılar. Dirsekleriyle yol açmaya çalışıyordu polisler. Kaldırıma uzattılar kendini vuran adamı. Oluk oluk kan geliyordu ağzından, hareketsiz başı çarpılmış kareli yeleğinin üstüne devrilmişti. Onun yanıbaşında ve ayaktaydı kadın. Avuçlarında buruşturuyordu boynundan omuzlarına sarkan şalı, şapkasının gri tüyleri rüzgârda titreşip duruyordu, güneş arkadan vurduğu için daha belirli görünüyordu bu titreme.

«Karısı Avrupa'ya götürüyordu... Bugün öğle vakti hareket ediyor «Deutschland» gemisi... Artık hiç görüşmemek üzere vedâ ettim ona... «Deutschland» gemisiyle gidecekti... Vedâ etti bana, kesin olarak ayrılıyorduk bugün.

— Hadi çıkın, açılın buradan!»

Polislerden biri dirseğiyle vurdu Bud'ın midesine. Dizleri titremeye başlamıştı. Sırtında bir ürperti peydahlanmıştı, kalabalığı yarıp kenara çekildi. Garip bir alışkanlıkla tekrar kesekâğıdına daldırdı elini, fıstık alıp ağzına götürdü. Geri kalan fıstıkları saklayıp gece yese iyi olacaktı. Ağzını büzdü ve cebine koydu kesekâğıdını.

Sırtında kareli takım elbise olan adam pembeli morlu, yeşilli huzmeler saçan sokak lâmbasının altında burun buruna geldi o iki genç kızla. Ona daha yakın olan kızın tostoparlaktı yüzü ve alabildiğine etli dudakları vardı... İki keskin bıçaktan farksızdı bakışları. Birkaç adım yürüdükten sonra ansızın döndü geriye, yepyeni saten kravatını düzelterek kızların peşinden gitti. At nalı biçiminde elmas kravat iğnesi takmıştı, iğnenin yerli yerinde olup olmadığını yokluyordu eliyle. Kızların önüne geçti. Kız öbür

yana çevirmişti başını. «O mu acaba...» Bilemezdi ki, nereden bilsin. Bereket elli dolar parası vardı yanında. Oradaki sıralardan birine oturdu, önünden geçip giden kızlara baktı. «Yanılır da boşu boşuna tevkif edilirsem çok tatsız olur.» Kızlar onu farketmedi. Yol boyunca parkın dışına kadar peşlerinden gitti. Kalbi küt küt atıyordu. «Bir milyon doları seve seve göze alırım, yeter ki... Çok özür dilerim, Miss Anderson değil misiniz siz?» Kızlar bayağı hızlı yürüyorlardı. Colombus Circle'deki insan kalabalığı arasında, gözden kaybetti onları. Çabucak Broadway'e indi. Etli dudaklar.. İki keskin bıçaktan farksız bakışlar... Sağından solundan gelip geçen kadınları dikkatle süzüyordu. «Hangi cehennemin dibine girmiş olabilir?» Hızlı adımlarla geçti Broadway'i.

Battery parkında babasının yanına oturmuştu Ellen. Yeni, sarı renkli ve üzeri düğmeli iskarpinlerine bakıyordu sessizce. Ayaklarını sallayarak ileriye uzatıp gölgeden çıkardıkça güneş vuruyordu ayak parmaklarına ve yeni iskarpinlerin düğmelerine.

«Düşünsene, diyordu ona Thatcher, bu gemilerle yolculuk ne hoş olur kimbilir. Bir düşün, yedi günde geçiyorsun koca Okyanusu.

— Fakat babacığım, insan ne yapabilir geminin içinde?

— Bilmem... Sanıyorum güvertede gezilir, kâğıt oynanır, kitap okunur, buna benzer şeyler yapılır herhalde. Sonra dansedilir.

— Dans da edilir mi gemilerde? İnsanın başı döner ama!

Güldü Ellen.

«Büyük gemilerde dansedilir.

— Babacığım, biz neden bir gemiye binip gitmiyoruz?

— Yeteri kadar para biriktirebilirsem belki biz de gemi yolculuğu yaparız, günün birinde.

— Ah! babacığım, n'olur çabuk biriktirin şu paraları. Alice Vaughan her yaz White Mounstains'a gidiyor ailesiyle, bu yaz Avrupa'ya gidecekler galiba.

Körfezin Narsows kesiminde koyu bir sis bulutuna giren masmavi ve ışıl ışıl parlıyan örtüsüne baktı Ed Thatcher. Römorkörlerin bacasından fışkıran dumanların, küçücük çatana direklerinin, kömür ve kum yüklü takaların ortasında belirsiz ve buğulu bir uyur-gezer gibi ayakta duruyordu Hürriyet Heykeli'nin kadını. Güneşin tutuşturduğu bir yelkenlinin leke gibi duran beyazı veya bir buharlı geminin koca gövdesi seçiliyordu körfezde. Kırmızı yolcu gemileri yolcu taşıyorlardı boyuna.

«Biz neden zengin değiliz, babacığım?

— Bizden çok daha yoksul insanlar var Ellie... Daha zengin olsaydım daha çok mu sevecektin beni?

— Tabii babacığım, elbette daha çok severdim seni.» Gülmeye başladı Thatcher.

«Belki zengin olurum günün birinde. «Edward C. Thatcher and Co.» Muhasebe şirketine ne dersin?»

Ansızın ayağa fırladı Ellen.

«Şu büyük gemiye baksanıza... İşte bu gemiyle yolculuk yapmak isterdim ben.

— İsmi «Harabic» o geminin, diye çatlak bir ses gürledi yanıbaşlarında.

— Sahi mi? dedi Thatcher.

— Evet bayım, bu gemiden daha güzeli yoktur denia üstünde, gıcırtılı bir sesi vardı adamın, eğri büğrü bir adamdı zaten, yan sırada oturuyordu. (Parlak deri siperliği olan bir kasket geçirmişti başına, sipsivriydi yüzü, viski kokuyordu.)

— Evet bayım, «Harabic» derler buna.

— Epey büyük gemi görünüşüne bakılırsa.

— En büyük gemilerden biri bayım. Birkaç defa yolculuk ettim bu gemiyle, «Majestic» ve «Tevtonic» le de yolculuk etmişliğim var, bu gemiler tüy kadar hafif suyun içinde. «Hinman and White Star Co.» şirketinde çalışıyordum, kamarotluktur mesleğim. Tam otuz yıl aynı meslekte çalıştım, yaşlandım diye işten çıkardılar beni.

— Ne denir, herkesin kendine göre bir talihsizliği var tabii.

— Her günü felâket olanlar var bayım... Ben de mutlu bir adam olurdum memleketime dönebilseydim. Yaşlılara göre değil burası, gençlere, gücü kuvveti yerinde olanlara göre bu memleket. (Nikris hastalığı yüzünden şekli bozulan elini körfeze doğru uzattı ve Hürriyet Heykeli'ni işaret etti.) Bakın, heykeldeki kadın bile İngiltere'ye çevirmiş başını.

— Baba, gidelim artık. Hiç sevmiyorum bu adamı, diye titrek bir sesle babasının kulağına fısıldadı Ellen.

— Olur, gidelim. Fok balıklarını seyrederiz... Hoşça kalın.

Bayım, bir kahve parası olsun veremez misiniz bana? Hâlim perişan, meteliksizim.»

Adamın alabildiğine kirli ve boğum boğum avucuna on sent bıraktı Thatcher.

«Fakat babacığım, annem hep söylemiyor mu, tanımadığınız adamlarla konuşulmazmış sokakta, böyle durumlarda polis memuru çağırmak gerekirmiş, o dehşet verici kaçırılma olaylarını hatırlamalıymış insan, bu cins adamların yanından çabucak uzaklaşmakmış en doğrusu.

— Beni ne yapsınlar, Ellie. Küçük kızları kaçırırlar asıl.

— Büyüyünce ben de sizin gibi sokakta durup konuşabilecek miyim insanlarla?

— Hayır, tatlım. Hiç olur mu öyle şey.

— Peki, ya oğlan çocuğu olsaydım?

— O zaman istediğin kadar konuşabilirdin, sanıyorum.»

Kısa bir an körfezi seyretmek için durdular akvaryumun önünde. Limandaki gemilerin ve binaların hepsinden büyüktü transatlantik. Pruvasının iki yanından bembeyaz dumanlar savuran birer römorkör çekiyordu gemiyi. Çığrışarak uçuşuyordu martılar. Simsiyah dev bacası ve üst güverteler güneş içindeydi. Büyük direkten uzatılan ipin üstüne sıra sıra küçük bayraklar dizilmişti.

«Çok yolcu geliyor bu gemiyle, öyle değil mi babacığım?

— Dikkatli bakarsan görebilirsin... Alabildiğine kalabalık güverteler, simsiyah birer leke gibi görünüyor insanlar. .»

East River'a aksi yönde, 53. cü sokakta yürüyordu Bud Korpenning, kaldırımdaki bir kömür yığınıyla burun buruna geldi. Kömür yığınının öbür başında duran kır saçlı bir kadın ona bakıyordu. Volanlı dantelâdan gömlek giymişti, pembe bir taş iğne iliştirmişti iri göğüslerinden birine. Onun uzamış sakallarına ve kolları iyice yıpranmış ceketinden fırlamış gibi duran kıpkırmızı bileklerine bakıyordu kadın. Nasıl olup da kadınla konuşabildiğine kendisi de şaştı sonunda:

«Bu kömürü içeriye, evinize taşısam, ister miydiniz madam?»

Bud tek ayağının üstünde bekliyordu kadının cevabını:

«Tam zamanında geldiniz aslında, diye çatlak bir sesle konuştu kadın. Uğursuzun kömürcüsü sabah sabah buraya yıktı bunu, tekrar gelip içeriye taşıyacağını söyledi giderken. Biliyorum, bütün kömürcüler, gibi sarhoş bu he-

rif. Eve girdikten sonra bana kötülük etmeyeceğinize nasıl güveneyim?

-- Eyâletin Kuzey kesimindenim madam. diye kekeledi Bud.

— Neresinden?

-- Cooperstown'lıyım...

— Hımm.. Buffalo'danım ben. Tam taşradan gelenlere göre bir yer burası. Soyguncu olmanızdan kuşkulanıyorum ama, neyse, başka çarem yok şimdi. Kömürü burada bırakacak değilim ya... Girin bakalım, kürek ve sepet getireyim size, mutfağı ve koridoru kirletmeyin sakın. daha biraz önce gitti hizmetçi kadın... kömürü de hep çamaşır günü getirip yıkarlar zaten... bir dolar vereceğim size.»

Bud ilk küfeyi eve taşıdığı zaman mutfakta nöbet tutuyordu kadın. Başı dönüyor ve açlık Bud'ın boş midesini kemiriyordu, ama, sokak sokak taban tepeceğine, tramvay, araba ve kamyon kalabalığı ortasında başıboş dolaşacağına çalıştığı için mutluydu.

«Nasıl olmuş, iş tutamamışsınız bugüne kadar? diye sordu kadın ona, boş küfesiyle soluk soluğa geri dönmek üzereydi o sırada.

— Şehre pek alışamadım, ondan galiba. Çiftlikte doğdum ve çiftlikte büyüdüm ben.

— Bu piş şehre gelmek nerden esti aklınıza?

— Çiftlikte duramıyordum ki.

— Düşünüyorum da, sizin gibi bütün güçlü kuvvetli ve yakışıklı erkekler çiftlikleri bırakır da şehre gelirse «bu memleketin hâli n'olacak» diyorum kendi kendime.

— Hamal olarak çalışabileceğimi sanıyordum madam ama, limanda adam istemiyorlar artık. Tayfa yazılıp gemide çalışmak istedim, mesleği bilmeyeni almıyorlar gemilere... İki gündür lokma girmedi kursağıma.

— Ne fecî şey!... Bir düşkünler yurduna veya buna

benzer bir yere gitmek de gelmedi mi aklınıza?»

Eve son girişinde mutfaktaki yemek masasında bir tabak soğuk et yahnisi buldu, ayrıca yarım somun ve bir tardak süt koymuştu kadın, ama süt biraz ekşiydi. Çabuk çabuk ve lokmaları güçlükle çiğneyerek doyurdu karnını, ekmeğin artanını cebine soktu sonra.

«E, hazırladığım kahvaltı hoşunuza gitti mi bari?

— Çok teşekkür ederim, madam.»

Ağzında lokması olduğu için güçlükle konuşuyor ve sürekli başını sallıyordu.

«Peki, gidebilirsiniz öyleyse, teşekkür ederim yardımınıza.

— Fakat madam demin, bir dolar vereceğinizi söylemiştiniz bana.

— Hiç böyle bir şey konuşmadım ben. Nerden çıkardınız bunu... Hemen çıkıp gitmezseniz kocamı çağıracağım. Şimdi telefonu açıp polis çağırmaya niyetliyim aslında... çünkü...»

Bud hiç konuşmadan avuçladı uzatılan parayı ve çıktı dışarıya.

«Nankörlük denir böylesine!» diye homurdanarak evin kapısını sürgüledi kadın.

Bir kramp gelip oturmuştu midesine. Doğu'ya yöneldi tekrar ve ırmak kesimindeki evlere doğru yürüdü, yumruk yumruk olmuştu elleri. Her an kusabilirdi, hissediyordu bunu: «Kusarsam iyi olmayacak.» Sokağın öbür başında ırmak kenarındaki beton iskelenin çevresinde gördüğü boşluğa uzandı boylu boyunca. Kötü bir kaynamış şerbet otu kokusu yükseliyordu arka taraftaki birahaneden. Long Island'taki bütün fabrikaların pencerelerini kan kırmızısına boyamıştı batan güneş, römorkörlerin gövdesinde, hızla akan suyun koyu yeşilinde portakal sarısı yansımalarla yaşıyordu hâlâ ve ağır ağır Hell Gate'e doğru ilerleyen ufacık teknenin bembeyaz ve rüzgârda şişen yelkeninde can

çekişiyordu. Bud biraz daha iyiydi şimdi. Birşeyin tutuşup parıldadığını hissetti, güneş vücudunun bütün hücrelerinden içeriye geçmişti sanki. Oturdu: «Tanrı'ya şükür, artık kusmam.»

Nemli ve soğuk bir şafak beyazı var güvertede. Parmaklıklar ıslak. Limandaki denizin kirli suyu çamaşır suyu gibi kokuyor ve şap şap vuruyor geminin bordasına. Kalafat yerinde çalışıyor tayfalar. Zincir gürültüleri işitiliyor. Vinç uğulduyor, sırtına mavi tulum geçirmiş iri yapılı bir tayfa, insanın yüzüne gözüne yapışan beyaz buhar bulutunun ortasında kocaman bir leviyeye hareket veriyor.

«Anne, sahiden 4 Temmuz mu bugün?

— Evet çocuğum, korkuyorum bu yüzden... Kötü şey bayram günü buraya gelmek. Herkes bizi bekliyordur inşallah...»

Mavi serj elbiselerini giydi kadın, uzun ve koyu renkli bir tül örtündü, kırmızı gözlü, dişleri sahici bir hayvanı şal diye sardı boynuna. Gelişi güzel açılmış valizlerin ipek kâğıtlı elbise dolaplarının ve naftalinin kokusu çepçevre sarmış bulundukları yeri. Yemek odası çok sıcak. Tahta perdenin gerisinde makinaların belli belirsiz tıkırtısı. Önlerindeki sütlü kahve fincanlarına bakıyor çocuk. İrkilerek başını kaldırıyor o zaman. Gemi sarsıldıkça tabaklar ve sütlü kahve fincanı çın çın ötüyor, sütlü kahve fincanından dışarıya taşıyor.

«Hava düzelecek, bayağı güzel olacak ama. Güneş yırtacak bulutları... Düşünsene, artık evimizde sayılırız! Sen burada doğdun zaten.

— Hem bugün 4 Temmuz bayramı!

— Şansımız yok... Jimmy şimdi söz ver bana, güvertede bekliyeceksin, ama çok dikkat edeceksin kendine.

Anneciğin rahat rahat hazırlasın valizleri. Budalalık etmeyeceğine söz ver bakalım.

— Söz veriyorum.»

Sigara salonunun girişindeki demir çubuğa takılıyor ayağı yere yuvarlanıyor çocuk. Dizini oğuşturarak doğruluyor ve aynı anda çikolata renkli bulutların arasından güneşin sıyrıldığını, sakız rengi sularda kıpkırmızı bir alevle yansıdığını görüyor. Kulakları çil içinde bir çocuk Billy ve kendi annesi gibi Parker taraftarı değil onunkiler, Roosevelt'i tutuyor onlar, kocaman bir mendil büyüklüğünde ipek bayrak dalgalanıyor elinde, sarılı beyazlı römorkörün tayfalarını selâmlıyor bayrakla.

«Güneşin doğuşunu gördün mü? diye soruyor.

— Sana inanıyorum, kamaramızın lumboz deliğinden seyrettim güneşi» diyor Jimmy, ve ipek bayrağa uzun uzun baktıktan sonra uzaklaşıyor. Sahil çok yakın, hemen öbür tarafta şimdi. Ağaçların yeşiliyle ve kırmızı damlı bembeyaz binalarla süslü bir sahil görülüyor çok yakınlarda.

«Ee, küçük dostum, memlekete geldiğimize memnun- nuz herhalde? diye sordu sarkık bıyıklı, tüvit elbiseli adam.

— New York bu tarafta mı acaba?»

Güneşin altında gittikçe genişleyerek büyüyen denizi gösteriyor Jimmy.

— Evet küçük delikanlı, işte şu bulut kümesinin ardında Manhattan.

— Manhattan ne demektir, biraz anlatır mısınız bayım.

— New York demektir... Manhattan adasının üzerine kurulmuştur New York şehri.

Nasıl? Bir ada üzerinde mi kurmuşlar New York şehrini?

— İşte doğduğu şehrin ada üzerinde kurulduğunu bilmeyen bir küçük delikanlı daha!»

Her gülüşünde altın dişleri parlıyor tvid elbiseli ada-

nun, gülerken büyük büyük açıyor ağzını. Gururla ve adeta tepinerek güvertede dolanıyor Jimmy: «Adanın üzerinde New York şehri.»

— New York'a gelmek sizi çok sevindirdi anlaşılan, diyor ona Güneyli kadın.

— Tabi, boylu boyunca uzanıp toprağı öpmek geliyor içimden!

— Güzel bir duygu, üstelik milliyetçi bir duygu bu... Bunu sizin ağzınızdan işitmek sevinirdi beni.»

Adamakıllı coşmuş hâlde Jimmy. Toprağı kucaklamak toprağı öpmek... bir «yuha» uğultusu gibi kafasının içinde dolanıyor sözler. Güvertede bir yeni tur daha.

«Karantinaya alınanlar var şu sarı bayraklı gemide.»

Parmaklarında süslü yüzükler bulunan şişman bir adam — bir yahudi — bu tvid elbiseli olanla sohbete dalmış.

«Tekrar hareket ediyoruz... Ne dersiniz, pek uzun sürmedi ha?

— Sabah kahvaltısına yetişeceğiz, şöyle Amerikan usulü güzel bir kahvaltı yapacağız evimizde.»

Güverteye çıkıyor annesi. Eşarpı dalgalanıyor, rüzgârda.

«Pardesünü getirdim Jimmy. Sırtına al pardesüyü.

— Anneciğim, o bayrak benim olamaz mı acaba?

— Hangi bayrak?

— İpek Amerikan bayrağı var ya, işte o.

— Olamaz çocuğum, sardım o bayrağı.

— Ne olur, çok istiyorum anneciğim, 4 Temmuz bugün, ne olur...

— Ağlayıp durma, Jimmy. Annen «olmaz» diyorsa olmaz.»

Gözleri yaşarıyor çocuğun. Sümüğünü çekiyor ve annesine çeviriyor bakışlarını.

«Jimmy, katlayıp çarşafların arasına koydum bayrağı, valiz toplamak çok yordu anneciğini.

— Billy Jones'un bayrağı var ama...

— Baksana, çok şeyi kaçırıyorsun bayrak diye tutturduğun için... Bak, Hürriyet Heykeli. Koskocaman, yeşil bir kadın, büyük bir kaidenin üstünde, ayakta duruyor, kaldırmış havaya bir kolunu.

— Ne var onun avucunda?

— Meşâle tutuyor, çocuğum... Dünyamızı aydınlatan Hürriyet yani... Governor's Island. Şu ağaçların olduğu yer, Brooklyn köprüsü... Çok güzel değil mi?... Oradaki dokları görüyor musun? Bak, Battery orası... Gemiler ve direkleri görülüyor... Trinity ve Pulitzer Building bile seçiliyor buradan.»

— Gemi düdüklerinin uğultusu çınlatıyor ortalığı, ördekler gibi yalpalayarak yol alan kırmızı salapuryalar bembeyaz köpükler saçıyor; hepsi aynı boyda pamuk beyazı buharlar savuran yorgun bir römorkörün çektiği çatanaya, marşandiz vagonları yüklenmiş, boydan boya. Jimmy'nin elleri üşüyor. Soğuk bir ürperti var içinde.

«Böyle surat asma bana. Kamaramıza bak bakalım, birşey unutmuş mu anneciğin.»

Üstünde tahta ve sandık parçalarının, portakal kabuklarının, lâhana yapraklarının yüzdüğü deniz suyu daracık bir şerit oluyor gittikçe, gemiyle iskele arasında sıkışıp ufalıyor. Bembeyaz kasketleri, kıpkırmızı ve terden sırılsıklam suratlarıyla bir müzik derneği korosunun elemanlarını aydınlatıyor güneş. «Yankee Doodle» isimli parçayı söylüyorlar:

«Elçiyi, o kamarasından hiç çıkmayan adamı karşılıyor bunlar.»

İskeleye uzatılan merdivenden iniş başlıyor sonra. Dengesini kaybetmemeye bakmalı insan. «Yankee Doodle

went to town*»...Esmer ve parlak insan yüzleri, beyazı bol gözler, bembeyaz dişler:

«Evet madam, evet madam.»

Stuck o feather in his hat and called it macaroni**...

«Açık mal beyanı hakkımızı kullanıyoruz.»

Yerlere kadar eğildiği için, olanca açıklığı ile ortaya çıkıyor saçsız başı gümrükçünün... Tumtibumbum «bum bum» cakes and sugar candy...

«Emily teyze ve herkes burada işte. Ne büyük incelik bizi karşılamanız!

— Hayatım, saat altıdan beri buradayım ben!

— Aman Allahım, ne kadar büyümüş bu çocuk!»

Açık renk elbiseler, mücevherler ve karşılayıcıların yüzleri yapışıyor Jimmy'nin yüzüne. Gül kokuları, Jeff eniştenin puro sigarasından yayılan koku bir de.

«Kocaman delikanlı olmuş artık küçük bey! Şöyle gelin de görelim sizi.

— Hoşça kalın Mrs. Herf, bizim tarafa yolunuz düşerse bekleriz... Jimmy, toprağı öptüğünüzü görmedim henüz.

— Hep böyle huzursuzdur o!... Yaşlı adam sanki... modası geçmiş bir çocuk!»

Payton küf kokuyor. Toz bulutunun ortasında sallana sallana ilerliyor büyük caddede, üstü başı pis çocukların çığrışmasıyla çınlayan ve sarmısak kokan taşlı sokaklardan geçiyor; hiç durmadan çatırdıyor ve zıp zıp zıplıyor valizler.

«Anneciğim, şu aralıktan aşağıya düşmez mi valizler?

— Hayır, çocuğum.»

Başını yana eğerek gülüyor annesi. Yanakları al al ol-

---

* İngilizce : Yankee Doodle şehre gitti.

** İngilizce Bir tüy iliştirdi şapkasına ve makarna dedi buna.

muş ve yüzünü örten tülün gerisinde ışıl ışıl yanıyor gözleri.

— Anneciğim! (Doğrulup çenesinden öpüyor annesini) Ne kadar çok insan var burada!

— 4 Temmuz bugün, bayram kalabalığı bu.

— Şu adam ne yapıyor acaba?

— Sarhoş olmasından korkarım...»

Şakakları kırlaşmış bir adam bayraklarla süslü küçük kürsüye çıkmıştı, kırmızı lâstikten bileklikler geçirmişti gömleğinin kollarına, bar bar bağırarak konuşuyordu.

«4 Temmuz bayramını kutlayan bir hatip bu... Bağımsızlık bildirisini okuyor şimdi.

— Neden?

— Bugün 4 Temmuz günüdü.»

Buum!... Bir patlangaç sesi bu.

«Amma pis çocuk, atı ürkütecekti az kalsın... Tatlım, 1776'da, İhtilâl savaşından sonra bağımsızlık bildirisinin imzalandığı gündür 4 Temmuz. Dedemin dedesi Harland bu savaşta öldürülmüştü.»

Yemyeşil bir makinenin çektiği garip şekilli küçük bir tren homurdanıyor başlarının üstünde.

«Havaî tramvay bu gördüğün... bak, 23. cü sokak şurası, şu da Flatiron Building.»

Asfalt ve insan kokusuyla dolu güneşli bir meydanı dolanıyor payton arabası. Kapısının önünde parlak düğmeli üniformalar giyinmiş Zenci'lerin telâşla koşuştukları bir binanın önünde duruyor.

«İşte geldik, 5. ci caddenin oteli burası.»

Jeff eniştenin evindeki dondurmalar; şeftaliyi hatırlatan ve insanın damağına yapışan bir tadı, bir serinliği vardı bunların. Bir gemiyi terkettikten sonra bile halâ gemideymiş gibi içinde o garip sallantıyı yaşamak ne komik şey! Dik ve keskin hatların böldüğü sokak başlarında gitgide koyulaşan akşam beyazlığı kocaman lekeler halinde kol ge-

ziyor. Akşamın koyu mavisini uçuşan, ışıklı füzeler süslüyor; gökyüzünden yeryüzüne dönüyor renkli yıldızlar. Şenlik fişekleri. Küçücük rüzgâr fırıldaklarını ağaçlara bağlıyor, Jeff enişte, kapılara asıyor bir kısmını da ve purosunun ateşiyle tutuşturuyor hepsini. Havaî fişekleri tutmak gerekiyor: «Dikkat et ufaklık, başını öbür tarafa çevir bakalım.» İnsanın avuçlarında çıtırdayan yumuşak ve sıcacık bir gürültü; gökyüzüne doğru havalanan yuvarlak küreler, sarısı var, kırmızısı, yeşili var aralarında; yanan kâğıt ve barut kokusu. Göz kamaştırıcı bir hareket içindeki ve uğultulu sokaktan bir çan sesi yükseliyor, gittikçe daha sık tekrarlanıyor bu ses ve durmadan yaklaşıyor. Kamçı korkusundan koş babam koşan atlar kıvılcım saçıyor nallariyla yere vurdukça. Bir itfaiye arabası geçiyor homurdanarak. Ve köşeyi dönüyor, kıpkırmızı, dört yanına dumanlar savuran bir araba bu: «Yangın Broodway'de galiba.» Hortum arabasının peşinden merdiven yetiştiriliyor yangın yerine, itfaiye şefinin atlı arabası sökün ediyor sonra. Cankurtaran arabasının feryâdı işitiliyor hemen arkasından: «Biri papazı buldu anlaşılan.»

Kutunun içi boş. Parmaklarını sokup karıştırınca barut ve kepek kırıntıları doluyor insanın tırnaklarına. Kutu boş. Hayır, içinde ufacık ve tekerlekli yangın pompaları var çünkü. Sahici pompa bunlar, hepsi sahici: «Jeff enişte, ne yapıp edip çalıştırmalıyız bunları. Bunlar hepsinden güzel, Jeff enişte!» Patlangaçları var hepsinin, sokağın yumuşacık asfaltında ıslık çalıyorlar koşarken, küçücük kıvılcımlar çıkarıyorlar ve sahici pompalar gibi duman bulutları koyveriyorlar arkalarından.

Şimdi kendisine düşman bildiği koskocaman bir odanın ortasında yatağına hapsedilmiş bir mahpusa benziyor çocuk, yanakları al al ve bacakları sızlıyor:

«Büyüyüp boy alıyorsun çocuğum, hep bu yüzden bu

ağrılar, uzun kollu ve insanı gıdıklayan hışır hışır ipekli bir elbise giymiş annesi.

«Yüzündeki o ufacık ve kapkara nokta nedir, anneciğim?

— Bu mu?... (Gülüyor annesi, kolyesi şıkır şıkır ses veriyor gerdanında). Anneni daha güzelleştirmek için bu.»

Boylu boyunca uzanmıştı yatağa. Kocaman dolaplar ve komodinler birbirleriyle dürtüşüyordu çevresinde. Dışardan araba tekerlerinin gürültüleri geliyordu kulağına ve uzak bir çıngırak sesi duyuyordu. Bacakları iyiden iyiye ağrıyordu, kopacakmış gibi. Ve ne zaman gözlerini yumsa alevli bir karanlığın içinde müthiş bir hızla kayıp gidiyordu, kuyruğundan alevler ve kıvılcımlar fışkıran, kıpkırmızı bir yangın pompasına bir ata biner gibi binmişti.

Büro pencerelerinin eskimiş gölgeliklerinde ne kadar delik varsa hepsini ele vermiş ve meydana çıkarmıştı Temmuz güneşi. Gus McNiel koltuğa oturmuştu, koltuk değnekleri bacaklarının arasındaydı. Hastahanede geçirdiği uzun aylardan sonra solgun ve renksizdi yüzü ve yer yer şişmişti. Nellie kırmızı gelinciklerle süslü hasır şapka geçirmişti başına, masanın arkasındaki döner koltukta sallanıp duruyordu.

«Yanıma gelip otursan daha iyi olacak, Nellie. Koltuğuna oturuyorsun, bu işe belki canı sıkılır avukatın.»

Burun kıvırdı ve ayağa kalktı Nellie.

«Söylediğim çıkıyor Gus, korkuyorsun sen.

— Sen de korkardın benim yerimde olsaydın, bir av hayvanıymışım gibi tuhaf tuhaf bakıyordu şirket doktoru; hele bizim avukatın getirdiği doktor, artık elimin ayağımın tutmadığını, iş göremez hâle düştüğümü tekrarlıyordu boyuna. Hey Allahım! Yüreğime inecekti az kalsın. Ama, galiba yalan söylüyordu o doktor.

«Gus, sana ne söylüyorsam öyle yap şimdi, kapat çe-

neni, bırak başkaları konuşsun.

— Adam kazıklayacak değilim zaten.»

Onun oturduğu koltuğun arkasında ve ayaktaydı Nellie, kocasının kıvırcık ve siyah saçlarını okşuyordu eliyle.

«İnsanın senin yanında, evinde olması güzel şey Nellie, hele o güzel yemeklerin ve öbür hünerlerin.»

Sarılsı, kendine doğru çekti karısını.

«Bundan sonra yemek yapmam belki.

— Pek hoşuma gitmez böylesi... Şu parayı alamazsak hâlimiz ne olacak, hep bunu düşünüyorum.

— Babam gene yardım eder bize, eskiden de yardım etti, biliyorsun.

— Ömür boyunca hasta ve sakat kalmam inşallah.»

George Baldwin camlı kapıyı açıp büroya girdi. Elleri cebinde, adama ve karısına baktı bir süre, gülerek konuştu sonra:

«Evet dostlarım, işiniz oldu. Sonradan herhangi bir talepte bulunmayacağınızı bildiren belgeyi imzalarsak şirket müfettişleri oniki bin beşyüz dolarlık bir çek verecekler bana. Böyle anlaştık pazarlıkta.

— Oniki bin dolar!... diye soludu Gus, oniki bin beşyüz dolar! Tutun şu koltuk değneklerini, gidip kendimi çığneteyim sokakta... Bekleyin biraz, bizim McGillycuddy'ye haber vereyim. Duyar duymaz kendini önüne çıkan ilk marşandiz treninin altına atacak ihtiyar şeytan... Evet, Mr. Baldwin... (Ayağa kalktı Gus) büyük bir adamsınız siz, öyle değil mi Nellie?

— Ben de senin gibi düşünüyorum.»

Baldwin kendini tuttu kadına bakmamak için. Birbiriyle çelişen his ve çarpıntılarla doluydu yüreği, dizlerinin bağı çözülmüştü bu yüzden, bacakları titriyordu.

«Ne yapacağımızı ben söyleyeyim şimdi, dedi Gus. Hep birlikte bir paytona bineceğiz buradan ve bizim McGillycuddy'nin meyhanesine baskın vereceğiz, kafaları

tütsüleyeceğiz orada... Sıra bende bugün. Kendime gelmek için içkiye ihtiyacım var benim. Gel, Nellie.

— Gelmeyi çok isterdim aslında, dedi Baldwin, imkânsız ne yazık ki. Bugünlerde bir yığın iş var başımda. Siz şunu imzalayın gitmeden önce, çeki yarın veririm... Şuraya atacaksınız imzayı... Bir imza da buraya.»

Sallana sallana masaya yaklaştı McNiel ve önüne uzatılan kâğıtlara eğildi. Nellie'nin kendisine işaret ettiğini hissetti Baldwin. Kâğıtlardan hiç kaldırmadı başını. Karı koca bürodan çıkınca masanın bir kenarında unutulmuş ufacık bir kadın çantasının varlığını farketti Baldwin. Camlı kapıya vuruldu o sırada. Kapıyı açtı.

«Demin neden bakmak istemedin yüzüme? dedi fısıldayarak, soluk soluğa konuşuyordu.

— O buradayken yapamazdım.»

Çantasını uzattı kadına.

Kadın onun boynuna sardı kollarını ve dudaklarını şiddet dolu bir hareketle yapıştırdı ağzına.

«Ne yapacağız şimdi? Öğleden sonra gelebilir miyim yanına? Hastahaneden çıktı ya, Gus tekrar hasta olunca-ya kadar içer artık.

— Hayır Nellie, yapamam... İşler... Biliyorsun... Tek boş dakikam yok.

— Biliyorum... Anlıyorum... Peki, nasıl istiyorsanız öyle olsun.»

Kapıyı şiddetle çarptı giderken.

Koltuğuna çöktü Baldwin. Parmaklarını kemiriyordu boyuna, önündeki kâğıt yığınını bile gözü görmüyordu: «Bu iş bitmeli» dedi yüksek sesle. Daracık bürosunun içinde gezinmeye başladı, hukuk kitaplarıyla dolu raflarla telefonun üstündeki minyon tipli bir kadın resminin süslediği Gibson takvimi arasında gidip geliyordu bakışları ve ara sıra pencerenin güneşli ve tozlu köşesine takılıyordu gözü

Saatine baktı. Yemek vakti. Önce alnına götürdü elini, telefona yürüdü.

«Rector 1237 Mr. Sandbourne orada mı?... Hey Phil, seni yemeğe çağırsam ne dersin?... Evet, Phil... o iş oldu, biliyor musun... Sütçü için tazminat aldım sonunda... Memnunum doğrusu. Bunu kutlamak için güzel bir yemek ısmarlayacağım sana... Hadi, birazdan görüşürüz.»

Gülerek ayrıldı telefonun başından, şapkasını aldı ve askının üstündeki küçük aynaya bakarak özenle yerleştirdi başına. Sonra koşarak indi merdivenleri.

Emery and Emery şirketinden Mr. Emery ile burun buruna geldi merdiven ağzında, birinci kattaydı adamın bürosu.

«İşler ne âlemde, Mr. Baldwin?»

Kır saçlı, hattâ kaşları bile kırlaşmış bir adamdı Mr. Emery. Sivri bir çenesi vardı:

«Çok iyi bayım, çok iyi.

— Hayranlık uyandıracak kadar hünerli ve başarılı olduğunuz söyleniyor... Şu New York Centrol Co.'den koparduğunuz tazminat.

— Ha, anladım! Simsbury ile beraber hakem usulüne başvurarak hâllettik o işi.

— Ya!...» dedi Mr. Emery.

Sokağa çıktılar birlikte, tam ayrılacaklardı ki Mr. Emery ansızın döndü ona:

«Bugünlerde bir gece yemeğe gelir misiniz bana?

— Fakat... Elbette, zevk duyarım tabii.

— Meslekten olan gençlerle tanışıp dertleşmek hoşuma gidiyor, anlıyorsunuz değil mi... haber ileteceğiz size... Önümüzdeki hafta bir gece... Karşılıklı gevezelik ederiz.»

Baldwin mavi damarlı elini sıktı adamın ve Maiden Lane tarafından yöneldi. Öğle vaktinin caddeyi dolduran kalabalığı arasında lâstik gibi yaylı adımlarıyla yol açı-

yordu kendine. Basamakları kapkara, dik bir merdiveni tırmandı Pearl Street'e gelince, kavrulmuş kahve kokusu sarmıştı merdiveni, karşısına çıkan camlı kapıyı tıklattı.

«Girin!» diye bağırarak cevap verdi boğuk bir ses.

Gömleğinin kollarını sıvamış zayıf ve esmer bir adam karşıladı onu:

«Günaydın George, artık gelmekten vazgeçtiğini düşünüyordum, karnım felâket acıktı.

— Phil, hayatında görmediğin güzellikte bir yemek yedireceğim sana.

— İyi ya, benim aradığım da bu zaten.»

Ceketini giydi Phil Sandbourne, masanın köşesine vurarak silkeledi piposunun külünü ve arka tarafa, loş salona seslendi:

— Mr. Specker, yemeğe çıkıyorum ben.

— Güzel, gidin öyleyse, titrek bir sesti bu ve arka taraftan geliyordu.

— İhtiyarın keyfi nasıl? dedi Baldwin çıkarlarken.

— Specker mi? Topun ağzında artık... fakat yıllardır böyle zavallı, hiç değişmedi ben bildim bileli. George, şaka bir yana, şu zavallı Specker'e birşey olursa sahiden çok üzülürüm... New York şehrinde tanıdığım tek namuslu adamdır çünkü, kafası dolu adamdır üstelik.

— Ama oldum olası işine yaramadı kafası, dedi Baldwin.

— Daha vakit var önünde. Vakti var daha. Her tarafı çelikten dev binalar düşünüyor ve plânlıyor boyuna, görmeni çok isterim dostum. Gelecekte bütün gökdelenlerin birer çelik ve cam yığını olacağına inanıyor. Cam tuğlalarla deneme yaptık geçenlerde. Her anlattığı proje insanın dudağını uçuklatır, emin ol... Roma'yı tuğla yığını hâlinde teslim alan ve baştanbaşa mermerden kuran bir imparator varmış, dilinden düşürmüyor onu. Tuğlayı ğını hâlinde buldum New York'u, baştanbaşa çelikten öreceğim, diyor...

çelik ve camdan kuracağım. Şehri yeniden kurmak için tasarladığı plânı göstermeliyim sana...»

Biftek ve ızgara kokusuyla dolu lokantanın bir köşesine iliştiler karşılıklı. Sandbourne bacaklarını uzattı masanın altında.

«İşte lüks derler böylesine, dedi.

— Phil, birer kokteyl alalım önce, dedi Baldwin yemek listesine bakıyordu o sırada. Sen sözüme kulak ver Phil, mesleğin ilk beş yılında bütün zorluk.

— Tasalanma George, talihli bir kuşağın çocuğusun sen, çabuk yükseliyor sizin kuşaktakiler. İşe yaramaz ihtiyarın biriyim ben.

— Bu karamsarlığın sebebini anlamıyorum doğrusu; herhangi bir desinatörlük kulabilirsin istesen.

— Hay Allah! Bir masa köşesinde pinekleyerek ömür tüketmek sen «parlak bir gelecek» mi diyorsun böylesine...

— «Specker and Sandbourne» tanınmış bir şirket hâline gelecek o zaman.

— Havaî hatta geziye çıkacak insanlar, sen ve ben çoktan gömülmüş olacağız.

— Neyse, hadi şerefine!

— Sağlığına, George.»

Martini'leri yudumladılar ve başladılar istiridyeleri atıştırmaya...

«İçkiyle sulanınca, istiridyeler meşin hâline mi gelir midede? Kendi kendime bunu soruyorum deminden beri.

— Açıp bakarsın merak ediyorsan... Phil, aklıma gelmişken sorayım, o küçük daktilo kızla aran nasıl bugünlerde?

— Dostum, lokantasıydı, kahvesi ve tiyatrosuydu derken, biliyor musun nasıl oluk gibi para harcadım bu kızın uğrunda!... Beni eşekten düşmüşe çevirdi sözün kısası. Kadınlara boş vermekte yerden göğe kadar haklısın, George.

— Belki» dedi Baldwin ve avucuna çıkardı ağzındaki zeytin tanesini.

Kulaklarına vapur iskelesinin tam karşısındaki kaldırımdan geliyordu ilk ses, küçücük bir at arabasının gıcırtılı sesiydi bu. İskeledeki göçmen kalabalığından bir çocuk sıyrıldı koşarak ve bu küçücük arabaya yöneldi.

«Buharlı makineye benziyor bu, içi fıstık dolu, diye bağırdı koşarak geri dönerken.

— Padraic, sakın bir yere, gitme, kal burada.

— «South Ferry» denilen havaî tramvay durağı şurası işte» diyordu Tim Halloran, yeni gelenleri karşılamaya gelmişti oraya. Aynı istikamette yürürsen Battery Park'a çıkarsın önce, Bowling Green ve Wall Street'dir sonrası, para babalarının semtidir Wall Street... Gel Padraic, Timothy amca 9. cu cadde tramvayına bindirecek seni.»

Topu topu üç kişi kalmıştı iskelede: başına mavi mendil sarmış yaşlı bir kadındı bir tanesi, omuzlarına şal örtmüş bir genç kadın öbürü. Bakır çivilerle tutturulmuş, iplerle sarılmış kocaman bavulun birer ucunda ayakta duruyorlardı. İhtiyar bir meşe ağacı kadar buruşuk yüzlü ve yeşilimsi sakalıyla çok yaşlı bir adam vardı onların yanında. Gözleri dolmuştu yaşlı kadının, inliyordu adetâ: «Dove andiamo, Madonna mia, Madonna mia?»* Elindeki mektubu katlıyordu genç kadın, kargacık burgacık yazılara göz atıyordu bir yandan. Yaşlı adama yaklaştı ansızın: «Non posso leggere»** ve mektubu uzattı. Ellerini oğuşturdu yaşlı adam, iki yana salladı başını, kadının anlayamadığı sözler mırıldanıyordu boyuna. Omuz silkti ka-

* İtalyanca «Nereye gidiyoruz, Aziz Meryem?»
** İtalyanca «Okuyamıyorum».

dın, gülümsedi ve tekrar bavulun yanına döndü. Yanakları pençe pençe bir Sicilyalı yaşlı kadınla konuşuyordu. Bavulu ipinden sımsıkı kavrayıp sokağın öbür yanına, beyaz bir atın koşulduğu arabaya götürdü. İki kadın bavulun peşisıra yürüdüler. Genç olanına elini uzattı Sicilyalı. Hâlâ homurdanıyordu yaşlı kadın, ağlamaklıydı. Güçlükle binici arabaya Mektubu okumak için eğilince dirseğiyle genç kadını öteye itti Sicilyalı. Kadın hemen toparlandı: «Tamam» dedi adam. Atın dizginlerini sallayarak geriye, yaşlı kadına baktı sonra, ve bağırdı: «Cinque le due... Awright.»

IV

RAYLAR

Rapata... bum, rapata... bum sesi gittikçe uzadı ve büyüdü raylarda. Koca katar boyunca birbirine vuran tamponların şangırtısı yankılandı. Demir parmaklıkları bırakınca olduğu yere çöktü adam. Öylesine iki büklüm olmuştu ki hareket edemiyordu bu yüzden. Bir fırın gibi zifiri karanlıktı çevresi. Ağır ağır tırmandı yukarıya, önce dizlerinin üstünde doğruldu ve sonra ayağa kalktı, bir marşandiz vagonuna sırtını yaslayarak askıda kaldı öylece. Kendi vücudunu bile hissetmiyordu artık. Kasları şiddetle dövülen tahta parçalarıydı sanki ve büküldükçe bükülen demir çubuklardan farksızdı kemikleri. Bir fenerin ışığı kamaştırdı gözlerini.

– Arkadaş, New York mu burası?

— Burası o belânın belâsı yer. Fenerimin ışığını gözden kaybetme sakın, suyun kenarından boylu boyunca ilerlersen çıkarsın burdan.»

V şeklinde birbirleriyle kesişen pırıltılı raylara güçlüle sürtüyordu ayaklarını. Makas yerinde sendeledi ve devrildi rayların üstüne. Sonunda bir iskelede buldu

kendini, ellerinin arasındaydı başı. Bir köpeğin dilini şaplatmasına benzer sesler çıkararak iskele kazıklarına çarpıyordu su. Bir gazete çıkardı cebinden, bir parça ekmek ve biraz da kıkırdaklaşmış et sarılmıştı gazeteye. Tekrar tekrar çiğneyerek yedi çıkardıklarını, dili damağı kurumuştu, ama çaresizdi. Sonra sendeleyerek doğruldu ayağa, dizlerine yapışan ekmek kırıntılarını silkeledi ve çevresine bakındı. Rayların ötesinde, Güney'de portakal rengine çalan bir kızıllık aydınlatıyordu karanlık gökyüzünü.

«Beyaz Neşeli Yol, dedi boğuk sesiyle, Beyaz Neşeli Yol.»

Yağmur taneciklerinin tıkırdattığı pencereden aşağıda, Brodway'de ağır ağır gidip gelen şemsiyeli insan kalabalığını seyrediyordu Jimmy Herf. Kapı vuruldu. «Girin!» dedi Jimmy ve gelen garsonun Pat değil, bir başkası olduğunu farkedince tekrar pencereye döndü. Işığı açtı garson. Camda yansıyan hayâli belirdi Jimmy'nin karşısında. Kirpi saçlı ve zayıftı. Akşam yemeğini getirmişti elindeki tepsiyle, bir kilise kubbesini andırıyordu tepsinin üstündeki kapak. Gürültülü bir soluk alıp verişi vardı yürürken, öbür elindeki yaylı masayı açtı ansızın, tepsiyi koydu üstüne. Büyük yuvarlak masaya bir örtü gerdi. Dönmek için garsonun çıkmasını bekledi Jimmy. Masanın çevresini dolandı sonra, gümüş kapağı çekip aldı tepsinin üstünden. İçinde küçücük yeşillikler olan çorba, kızarmış kuzu eti, patates püresi, enginar ve şalgam vardı tepside, meyve yoktu.

«Anne!

— Söyle, tatlım.»

İki kanatlı ara kapıdan annesinin sesi güçlükle ulaşıyordu ona.

«Yemek hazır, güzel anneciğim.

—Sen başla, çocuğum, hemen geliyorum.

— Siz gelmeden başlamak istemiyorum.»

Çatal ve bıçakları yerleştirdi masanın çevresini dolanarak. Bir peçete astı koluna. Delmonico'daki şef garson Graustark'ın, Kör Bohemya Kralının veya Denizci Prens Henri'nin masasını hazırlarken hep böyle yapıyordu çünkü...

«Kimin yerinde olmak isterdiniz anneciğim, İskoçya kraliçesi Mary'nin veya Lady Grey'in yerinde mi olmak isterdiniz şimdi?

— Fakat ikisi de taht ve ünvanlarından oldu bunların, herşeylerini kaybettiler, onların durumuna düşmek istemem tatlım.»

Gene kayısı rengi günlük elbise vardı annesinin sırtında. Oda kapısı açılınca belli belirsiz bir kolonya ve ilâç kokusu yayıldı ortalığa, bu koku annesinin dantelâlı kollarından yayılıyordu adetâ. Yüzüne gereğinden fazla pudra sürmüştü bu sefer, ama o harikulâde güzel ve simsiyah saçlarını çok iyi taramıştı. Karşılıklı oturdular masaya. Annesi upuzun parmaklı ve mavi damarları görünen elleriyle bir tabak dolusu çorba uzattı ona.

Çorbayı içti, yeteri kadar sıcak ve koyu bulmadı ama.

— Ah tatlım! Gördün mü, kızarmış ekmek atmayı unuttum çorbaya.

— Çorbanızı neden içmediniz, anneciğim?

— Canım istemiyor bu gece. O kadar başım ağrıyordu ki demin, hangi yemeği ısmarlayacağımı şaşırdım. Neyse, zararı yok.

— Kleopatra olmak daha çok mu hoşunuza giderdi? Müthiş iştahlı bir kadınmış o, ufacık ve uysal kız çocukları gibi önüne ne koysalar ses çıkarmaz, yermiş.

— Sahici incileri bile... Bardak dolusu sirkenin içine kocaman bir inci tanesi atmış bir defasında ve bir solukta içivermiş bunu...»

Sesi titriyordu. Masanın üzerinden elini uzattı oğluna. Çocuk kocaman bir adam gibi okşadı annesinin elini ve gülümsedi: «Sen ve ben, ikimizden başkası umrumda değil, Jimmy... Anneni hep böyle çok seveceksin, değil mi tatlım?

— Anneciğim, neyiniz var sizin?

— Birşeyciğim yok, biraz tuhaf oldum bu gece... Hiçbir zaman sahiden iyi hissedemedim kendimi, yorgunluk çekiyorum bu yüzden.

— Fakat geçirdiğiniz ameliyattan sonra...

— Ah! Evet, ameliyattan sonra... Banyonun penceresinde taze tereyağı var, kâğıda sarılı... Şu şalgamların üstüne süreceğim getirirsen... Korkuyorum, gene gıdasızlıktan şikâyetçi olacağım diye. Bu kuzu eti bile pek iyi değil. Midemizi bozmaz inşallah.»

Koşarak annesinin odasına geçti Jimmy, dar koridora yürüdü, sonra, annesinin iskemleye bıraktığı iç çamaşırlarından yayılan koku naftalin kokusuna karışmıştı burada. Banyoya girer girmez sulama tulumbasının kıpkırmızı kauçuk borusu çarptı suratına. Genzine dolan ilâç kokusu sıkıntılı bir gerginlik yarattı içinde. Köşedeki banyo penceresini açtı. Pürtük pürtük olmuştu pencerenin kenarları, tereyağının konduğu tabak kurumlanmış ve rengi kararmıştı bu yüzden. Hava borusunun üstünde asılı kaldı bir süre, kazan dairesinden yükselen kömür kokusu genzine kaçmasın diye ağzından soluk aldı. Aşağıda, tam altında beyaz kukuletâlı bir hizmetçi kadın başını uzatmıştı pencereden, kazan dairesinde çalıştığı anlaşılan bir adamla sohbete dalmıştı. Kirpas içindeki çıplak kollarını göğsünde kavuşturmuştu adam, ayaktaydı ve hep kadına bakıyordu. Ne konuştuklarını anlamak için onlara kulak verdi Jimmy. Pislikten, hergün kömür silkelemekten, tepeden tırnağa yağa bulanmaktan yakınıyorlardı...

«Jimmy!

— Geliyorum, anneciğim.»

Kıpkırmızı kesildi, hemen kapattı pencereyi ve yüzünün kızardığını annesi görmesin diye ağır ağır yürüyerek döndü salona.

«Jimmy gene hayâle daldın sen.»

Annesinin yanıbaşına bıraktı tereyağını ve yerine oturdu.

«Acele et biraz, soğumadan ye etini. Neden Fransız hardalı sürmüyorsun? Daha iyi olurdu.»

Hardal dilini yaktı, yaş boşandı gözlerinden.

«Çok mu acı? dedi annesi gülerek. Acı şeyleri sevmeye alıştır kendini... O çok severdi böyle şeyleri.

— O kim, anne?

— Çok çok sevdiğim biri.»

Sustular. Kendi dişlerinin gıcırtısını duyuyordu çocuk. Kapalı pencerelerden kesik kesik araba ve tramvay gürültüleri geliyordu odaya. Kalorifer boruları ıslık çalıyordu. Kazan dairesinde, tepeden tırnağa yağ içindeki adam kararsız dudaklarından sözler kopartıp kukeletâlı hizmetçi kadına savuruyordu bunları. Pis sözler. Hardalın rengi...

«Bir «penny» veririm ne düşündüğünü söylersen.

— Birşey düşünmüyordum ki.

— Güzelim, hiçbir şey saklamamalıyız birbirimizden. Şu dünyada annene huzur ve rahatlık veren tek şey sensin, unutma.

— Küçücük bir fok balığı olsa, insan ne hisseder acaba?

— Çok üşür, sanıyorum.

— Soğuk hissedilmezdi bile. Vücutlarını çepçevre saran kalın bir yağ tabakası koruyor onları, vücutları buzulların üstünde bile sıcacıktır. İstediğin an, denizin istediğin yerine dalıp yüzebilmek ne kadar eğlencelidir kimbilir. Hiç durmadan binlerce kilometre yol gidiyor onlar.

— Fakat annen de binlerce kilometre yol gitti hiç durmadan, sen de yanımdaydın üstelik.

— Ne zaman?

— Avrupa'ya gidiş dönüşte.»

Annesi alay ediyordu onunla, ışıl ışıldı gözleri.

«Evet ama, geminin içindeydik o zaman.

— «Mary Stuart» gemisiyle yaptığımız geziye ne diyeceksin, bakalım.

— Anneciğim, o geziyi anlatsanıza n'olur.»

Kapıya vuruldu:

«Girin.»

Kirpi saçlı garson kapı aralığından içeriye uzattı başını.

«Tepsiyi götürebilir miyim, madam?

— Evet alın ve bir meyva salatası getirin bana... Meyvelerin taze olmasına dikkat edin yalnız... Getirdiğiniz herşey çok kötüydü bu gece.»

Garson tek tek tepsiye koyuyordu tabakları.

«Çok üzüldüm madam, diye soludu.

— Aldırmayın, önemi yok; biliyorum, sizin hatânız değil bu... Sen ne istersin Jimmy?

— Dondurmalı kaymaklı pasta yiyebilir miyim, anneciğim?

— Uslu durursan, evet.

— Oldu!»

Jimmy çığlık attı sevincinden.

— Çocuğum, böyle bağırılmaz ama sofrada.

— Ne zararı var, ikimizden başka kimse yok ki burada... Yaşasın dondurmalı pastalar.

— James, centilmen dediğin, Afrika ormanında da, kendi evinde de aynı şekilde davranır, terbiyesini hiç bozmaz...

— Çok isterdim Afrika ormanlarında yaşamayı!

— Tatlım, korkudan ölürdüm ben orada.

— Aslanları kaplanları korkutmak için deminki gibi bağırırdım ben... Vallahi bağırırdım.»

Tekrar geldi garson, iki tabak vardı elindeki tepside.

«Dondurmalı pasta kalmamış, çok affedersiniz, madam. Dondurmalı çikolata getirdim onun yerine.

— Ama anneciğim!

— Zararı yok, çocuğum... Ağır gelecek, midene oturacaktı zaten... Bunu ye şimdi, yemekten sonra dışarıya bırakacağım seni, gider bonbon alırsın kendine.

— Çok iyisin, anneciğim!

— Öyle çabuk çabuk yeme dondurmayı, hazımsızlık yapacak sonra.

— Bitirdim bile.

— Kurnaz canavar, bir çırpıda yuttun demek... Ayağına kauçuk pabuçlarını giy giderken, tatlım.

— Yağmur yağmıyor ki.

— Tatlım, annen ne söylüyorsa onu yap sen... Ve sakın çok kalma dışarda... Şeref sözüne güveniyorum. Anneciğin pek iyi değil bu gece, sen gecikince içi içine sığmıyor, başına bir iş gelmesinden korkuyor. Dışarda öyle feci tehlikeler bekliyor ki insanı...»

Kauçuk pabuçlarını giymek için oturdu, elindeki bir doları ona uzatarak yanına geldi annesi. Kolunu doladı boynuna:

«Oh! Bir tanem benim.»

Ağlıyordu.

«Ağlama, anneciğim.»

Sımsıkı sarıldı annesine, onun korsesindeki askıların kendi vücuduna yapıştığını hissediyordu:

«Bir dakika sonra döneceğim, fazla değil, bir dakikacık.»

Her basamakta bakır bir çubuk tutuyordu koyu kırmızı merdiven halısını, merdiven başında ayağındaki kauçukları çıkarıp yağmurluğunun cebine soktu Jimmy. Komi

çocukların beklediği büro kapısı önünden çabuk çabuk yürürken burnu havadaydı, ona gıpta ile bakıyordu çocuklar, ufak tefek sarışın bir çocuktu en gençleri, «Nereye böyle, gezintiye mi?» dedi ona. Ciddî bir tavırla «evet» anlamına başını salladı Jimmy, kapıcının üniformasındaki pırıltısız düğmelere göz ucuyla bakarak yürüdü ve dükkân vitrinlerinden, sokak lâmbalarından yayılan beyaz ışıktan kurtulur kurtulmaz koyu bir loşluğa gömülen insan çehrelerinin kaynaştığı, gürültü ve uğultuların yanyana kol gezdiği Brodway'e çıktı kapıdan. Hızlı adımlarla yürüyordu. Ansonia'nın önünden geçti. Kara kaşlı, ağzında puro sigarası olan bir adam dolanıyordu kapısında. Belki bir çocuk hırsızıydı bu adam. Bir telgrafhane, bir kumaşçı dükkânı, bir elbise boyahanesi. Çin işi çamaşırcı dükkânı. Hızlı yürüyor çocuk. En azılı çocuk hırsızıdır Çinli'ler. Elinde petrol bidonu taşıyan bir adam var peşinde; yağ içindeki bir ceketin kolu sürtünüyor omzuna. Ter ve petrol kokusu. Ya kundakçının biriyse bu adam! Kundakçı aklına gelince ödü patlıyor korkudan. Yangın var!... Yangın!...

Huyler's. Çikolata ve tertemiz mermer kokusu var kapısında. Pencerelerin altındaki parmaklıklardan sıcak dalgalar hâlinde sokağa yayılıyor çikolata kokusu. Krep kâğıdı geliyor aklına, Hallowe'en için. Tam girecekken iki sokak ötedeki Mirror mağazasını hatırlıyor, o küçücük buharlı makinalardan satılıyor orada, küçük birer oyuncak otomobil hediye ediyorlar ayrıca. Acele edeyim biraz. Tekerli patenler üzerinde kaysam çabuk varırım oraya. Tekerli patenlerle haydut ve canilerden kolayca kaçabilirim. Otomatik tüfekle ateş ediliyor omzunun üstünden bing... bir tanesi öldü işte! En azılısı buydu aralarında, bing... biri daha vuruldu işte! Tılsımlı şeyler bu tekerli patenler... evlerin tuğladan örülmüş duvarlarına tırmanalım şimdi de, damlarda yürüyelim, bacaların üstünden atlayalım Flati-

ron'un tepesinde, Brooklyn köprüsünün çelik tellerinde gezinelim.

Mirror'un şekerlemeleri. Bu defa hiç düşünmeden dalıyor içeriye. Ne istediğini sorsunlar diye tezgâhın önünde bekliyor bir süre:

«Bir kalıp çikolata verin bana, altmış sent'likten olsun» diyor sonunda.

Hafifçe topallayan sarışın bir kadın tezgâhtar var karşısında, hiç cevap vermiyor ve küçümseyerek bakıyor ona: «Acelem var, çabuk olun lütfen.

— Sıranız gelince» diyor kadın.

Al al olmuş yanakları, bakıyor kadına. Uzattığı paketlenip kâğıda sarılmış çikolata kutusunu alıyor elinden, ona bir de fiş veriyor kadın. «Kasaya ödeyin parayı.» Bu kadarcık şey için de oturup ağlayacak değilim ya. Ufak tefek bir kadın kasadaki, kır saçları var. Küçük Memeli Hayvanlar Evi'nde küçücük hayvanların girip çıktığı kafes kapılarına benzeyen bir delikten uzattığı doları aldı elinden. Parayı almaktan duyduğu sevinci neşeli bir şıngırtıyla haber verdi hesap makinesi. Bir «puarter», bir «dime», bir «nickel» ve bir küçük fincan, hepsi kırk «cents» mi tutuyor bunların? Buharlı makina veya otomobil yerine küçücük bir fincan sadece! Parayı alıyor, ama fincanı bırakıyor orada, koltuğunun altında çikolata kutusu, hızlı hızlı yürüyor. Çok geç kaldığımı söyleyecek annem. Hep önüne bakıyor, mağazadaki sarışın kadının tavrı çok şaşırttı onu.

«Ah! Şekerleme almaya gittiniz demek, diyor ona sarı saçlı komi çocuk.

— Size de veririm birazdan yukarıya gelirseniz, diye cevap veriyor Jimmy.

Merdivenleri çıkarken ayakkabılarının ucuyla halıyı tutan bakır çubukların birbiriyle çarpışmasından tıngırtılı sesler doğuyor. Koyu renkli oda kapısına beyaz mineden

kesip yapıştırmışlar 503 rakamını, ansızın kauçuk ayakkabıları geldi aklına. Çikolata kutusunu yere bıraktı, ıslak pabuçlarını onların üstüne koyup kucakladı hepsini. Allahtan annem kapıda beklemiyordu beni. Belki de pencereden görmüştü onun gelişini.

«Anne.»

Salonda yoktu annesi. Dehşete kapıldı. Dışarıya çıkmıştı annesi, gitmişti! «Anne.»

«Yanıma gel tatlım, buradayım.»

Yatak odasından belli belirsiz duyuluyor sesi.

Şapkasını ve yağmurluğunu çabucak çıkardı sırtından, hızlı adımlarla yatak odasına yöneldi.

«Neyin var, anneciğim?

— Hiç, bir tanem... Başım ağrıyor sadece, fecî bir başağrısı... Biraz kolonya dök mendile, usulca alnıma bastır, ama geçen seferki gibi gözüme kaçırma kolonyayı.»

Yatağa uzanmıştı, gök mavisi bir gecelik vardı sırtında. Benzi solmuştu. İpek elbisesini fırlatıp atmıştı bir iskemleye. Pembe bağcıkların birbirine karıştığı bir kördüğüm olmuştu korsesi, yerdeydi. Kolonya ile ıslattığı mendili özenle onun alnına bastırdı Jimmy. Annesinin üstüne eğildiğinde kolonyanın sert kokusu genzini yaktı.

«Oh! Kolonya çok iyi geliyor bana! dedi kısık bir sesle. Riverside Drive 2466'ya, Emily teyzeye telefon et bir tanem; sor bakalım, yanımıza gelebilir mi bu gece. Konuşmak istiyorum onunla... Oh! Ağrıdan çatlıyor başım...»

Kalbi küt küt atıyordu, dokunsalar ağlayacaktı, telefona yürüdü. Umulmadık bir çabuklukla karşısında buldu Emily teyzenin sesini.

«Annem hasta, Emily teyze... Gelmenizi istiyor buraya... Hemen şimdi geliyor anneciğim, diye bağırdı sonra. Ne şans! Hemen geliyor yanımıza.»

Ayaklarının ucuna basarak annesinin yattığı odaya

girdi tekrar, korseyi ve elbiseyi atıldıkları yerden toplayıp dolaba astı.

«Bir tanem, diyordu boğuk sesi annesinin, şu firketeleri çıkarsana saçımdan, asıl bunlar ağrı veriyor başıma... Ah, başım çatlayacak sanki...»

Annesinin ipekten daha yumuşak siyah saçlarından tek tek çıkardı bütün firketeleri.

«Dikkat etsene! Canımı yakıyorsun.

— İsteyerek yapmadım, anne.»

Sırtındaki gece elbisesinin omuzlarına masmavi bir şal örtünmüştü Emily teyze, telâşla girdi odalarına. Sevimli bir ifâdesi vardı incecik ağzının. Kızkardeşini acıyla kıvranırken buldu yatağında, küçük çocuğun da beti benzi kalmamıştı o geldiğinde, kısacık külotuyla annesinin başucunda ve ayaktaydı çocuk, firketeler halâ elindeydi.

«Neyin var, Lilly? diye sordu telâşsız sesiyle.

— Şekerim, fecî şeyler oluyor bana, diye mırıldandı Lilly Herf, sesi kısık ve korkuluydu.

— Jimmy, dedi Emily soğuk bir tavırla, gidip yatmalısın artık... Annenin dinlenmeye çok ihtiyacı var.

— İyi geceler, güzel anneciğim», dedi çocuk.

Emily teyzesi sırtını okşadı onun:

«Merak etme James, ben herşeyle ilgileneceğim.»

Telefona yürüdü sonra, alçak sesle ve tane tane konuşarak bir numara söyledi.

Salondaki masanın üstündeydi çikolata kutusu. Jimmy suçluluk duygusu içinde koltuğunun altına sıkıştırdı kutuyu. Kitaplığın önünden geçerken, Amerikan ansiklopedisinin bir cildini çekip aldı öbür eliyle. Teyzesi farketmedi bi le odadan çıkışını. Kalenin parmaklıkları birdenbire açıldı önünde. Onu hürriyete kavuşturmak için bir arap atı ve iki hizmetkâr bekliyordu dışarda. Üç kapı ötedeydi kendi odası. Ağır ve sessiz bir karanlık taht kurmuştu odasına. Emrine uysal bir çabuklukla boyun eğdi elektrik ışığı ve

«Mary Stuart» yelkenlisindeki kamarasını aydınlattı hemen. Evet kaptanım, demir alın şimdi ve Rüzgâr adalarına doğru açılın denize, hem şafak sökmeden rahatımı kaçırmayın artık. Gözden geçirmem gereken önemli vesikalar var önümde. Elbiselerini adeta koparıp aldı sırtından, yatağın kenarına bağdaş kurup oturdu pijamasıyla. Tanrıma duacıyım yatağa girmeden önce, Tanrım ruhumu korusun uykuda ölürsem, Tanrım ruhumu korusun.

Çikolata kutusunu açtı sonra ve başucuna, yatağın iyi ışık alan tarafına üstüste yerleştirdiği yastıkları. Çikolatayı parçaladı dişleriyle, yumuşacık ve alabildiğine tatlı. Biraz da şu ansiklopediye bakalım şimdi...

* **A**, sesli harflerin birincisi ve bütün yazılı alfabelerin ilk harfidir. «Ampharic» veya «Abyssin» alfabesinde onüçüncü harftir, «Runic» alfabesinde ise onuncu harf olur.

Keyfi gıcır bu meretin!...

* **AA**, Aacher (Aix-la-Chapelle'e bak).
Aardwark...

Yuh be, ne dalga bu...

* (Oricteropus capensis) tabanlı hayvanlardan, memelilerden, dişleri kesici değildir, Afrika'da yaşar.
Abd.
Abd-el-Halim, Mısırlı prens, Mehmet Ali ile beyaz bir esireden olmadır.

Yanaklarına kan hücum etti şunu okuyunca:

Beyaz esireler kraliçesi.
Abdomen (kaynağı belli değil)... insan gövdesinin diyafram kası ile «pubis» arasında kalan kısımlarına denir...
Abélard... Öğretmenle öğrencisi arasındaki ilişkiler uzun süre

devam etmedi. İkisinin de kalbini saygının ötesinde bir duygu sarmıştı, Abélard'ın yaşına başına güvenen (Abélard kırk yaşındaydı o zaman) piskoposun sık sık buluşmalarına fırsat vermesi ve Abélard'ın sağlık durumu ikisinin de kaderini kötü şekilde etkiledi. Heloise'ın davranışı aralarındaki gerçek bağı çabucak elc verdi... Durumu öğrenen Fulbert en vahşi intikam duygularının esiri oldu... Peşine taktığı haydutlarla birlikte Abélard'ın evine girdi ve ona en vahşi şekilde işkence ederek intikamını aldı...

Abelites... cinsel ilişkileri şeytana uyularak işlenen günah olarak nitelendirmişlerdir.

Abimeleck I, Gedeon'un nikâhsız yaşadığı Sheshemite kadından olma oğludur. Jotham hariç, yetmiş kadar kardeşini katlettikten sonra tahta geçmiş ve kral olmuştur. Thebez kalesini ordularıyla kuşattığı sırada öldürülmüştür...

Abortion...

Buz gibi soğuktu elleri, çok çikolata yemekten kalbine ağrılar girmişti.

* Abracadabra...
Abdyos...

Çıplak dağları ve Mağdala'nın İngilizler tarafından yakılışını gösteren gravürlerle süslü Abyssinia faslına geçmeden bir bardak su içmek için kalktı yerinden.

Gözleri yanıyordu. Bağdaş kurup oturmaktan kanburu çıkmıştı, uykusu gelmişti. Kolundaki Ingersoll saate baktı. Saat onbir. Korkuya kapıldı birdenbire. Ya ölüverdiyse annesi?... Yastığın altına gömdü başını. Bembeyaz gece elbisesini giymişti ve şimdi yanıbaşındaydı annesi, upuzun bir kuyruğu vardı dantelâlı elbisesinin, kıvır kıvır dolanan kuyruktan saten kumaşın hışırtılı sesi yayılıyordu ortalığa, lavanta kokan eliyle onun yanağını okşuyordu boyuna. Hıçkırıklı bir yaş seli boşandı gözlerinden, boğulacak gibiydi. Öbür tarafına döndü yatağında, yastığa adetâ yapıştırmıştı yüzünü. Uzun süre ağlamaktan alamadı kendini.

Odanın lâmbası halâ yanıyordu uyandığında. Sıcak ve boğucuydu odanın havası. Kitap yere düşmüş, çikolatalar vücudunun ağırlığı altında ezilmişti, vıcık vıcık olmuş ve kutudan etrafa dağılmıştı hepsi. Biri kırkbeş geçe durmuştu kolundaki saat. Pencereyi açtı, dolabın çekmelerinden birine koydu çikolataları ve tam ışığı kapatacağı sırada annesi geldi aklına. Korkuyla ürpererek robdöşambrını sırtına aldı, pantuflalarını giydi ve ayaklarının ucuna basa basa loş koridoru geçti. Kapıya dayadı kulağını ve dinledi. Mırıldanarak konuşuluyordu içerde. Usulca vurdu kapıya ve gene yavaşça çevirdi kapı tokmağını. Ansızın içerden açıldı kapı ve Jimmy, özenle traş olmuş, altın çerçeveli gözlük takmış bir adamın karşısında buldu kendini. Annesinin kaldığı odanın kapısı sımsıkı kapalıydı ve bir hasta-bakıcı kadın bekliyordu kapı önünde.

«James, çocuğum, dön yatağına, korkulacak birşey yok, dedi Emily teyze, yorgun bir mırıltı gibiydi sesi. Annen hasta; adamakıllı dinlenmesi gerekiyor şimdi, ama tehlike geçti artık.

— Şimdilik tehlike atlatıldı denemez Mrs. Merivale, dedi doktor, gözlüklerinin camına hohluyordu konuşurken.

— Zavallı küçük, yumuşacık sesiyle hemşire söylemişti bunu. Bütün gece üzüntüden hop oturup hop kalktığı halde bir kerecik bile rahatsız etmedi bizi.

— Gel, sımsıkı örteyim seni yatağında, dedi Emily teyzesi, benim James'im pek sever öyle uyumayı.

— Annemi görebilecek miyim şimdi, şöyle bir defacık olsun göreyim de içim rahat etsin, başka türlü nasıl inanırım iyileştiğine?»

Başını salladı doktor:

«Benim gitmem gerekiyor... Saat dörtte beşte tekrar gelirim durumu görmeye... İyi geceler, Mrs. Merivale. İyi geceler, Mrs. Billings... Sana da iyi geceler, küçük...

— Bu taraftan çıkacaksınız.»

Elini Jimmy'nin omzuna koydu hastabakıcı kadın. Silkinerek ondan uzaklaştı Jimmy ve kadının peşisıra yürüdü.

Annesinin odasında köşedeki lâmba yanıyordu sadece. Abajur niyetine bir havluya sarmışlardı lâmbayı. Hiç alışkın olmadığı bir hırıltı yükseliyordu yataktan. Annesinin acıdan kırış kırış yüzü ona dönüktü, kapalı gözkapakları mosmordu ve hafifçe büzülmüştü ağzının bir kenarı. Yarım dakika kadar dikkatle baktı annesine.

«Tamam, gidip yatacağım şimdi» dedi hemşireye dönerek.

Küt küt atan damarlarından bütün vücuduna yayılan gerginlik yüzünden boğulacaktı nerdeyse. Teyzesine ve hastabakıcıya hiç bakmadan doğruca kapıya yürüdü. Birşeyler söyledi teyzesi. Koridordan odasına kadar koştu, girer girmez şiddetle çarptı kapıyı ve hemen kilitledi. Odanın ortasında kaskatı kesilmiş hâliyle ayaktaydı, yumruklarını sıkmıştı. «Nefret ediyorum hepsinden! Nefret ediyorum!» diye bağırdı. Hıçkırıklarını boğazında düğümleyerek lâmbayı söndürdü sonra ve yatağa girdi, soğuktan ürperiyordu örtülerin arasında.

«Dükkânınızdan alış - veriş yapanların çokluğu göz önüne alınırsa madam, diyordu Emile, sanki şarkı söylüyordu konuşurken, sanıyorum bir yardımcıya ihtiyacınız olacak sizin.

— Biliyorum, her gün yorgunluktan ölüyorum burada» diye göğüs geçirdi madam Rigaud, kasanın başındaydı o sırada.

Emile sessizdi, tezgâhta hemen yanıbaşındaki mermerin üstündeki Westphalia jambonuna dikmişti gözlerini. Ürkek bir sesle söze girdi sonunda:

«Sizin gibi güzel bir kadın kendine yardımcı dostlar edinir daima.

— Ah! ça *... çok macerâlı hayat yaşadım, vaktiyle... Kimseye güvenim kalmadı artık... Çok kaba yaratık şu erkekler; hoş, ben kadınlarla da anlaşamıyorum ya zaten.

— Tarih ve edebiyat...» diye söze başladı Emile.

Kapının üstündeki çıngırak sallandı o sırada. Bir erkekle bir kadın girdiler dükkâna. Sapsarıydı kadının saçları ve baştanbaşa çiçekli bir tarlayı andırıyordu şapkası.

«Billy n'olur, anlayışlı ol biraz, diyordu.

— Fakat Norah, birşeyler yemek zorundayız nasıl olsa... İşte söylüyorum sana, önümüzdeki Cumartesi gene çok para olacak cebimde.

— Beni rahat bırak şimdi... Ciğer yahnisi alalım biraz... Hay Allah! Şu hindinin de görünüşü hiç fena değil.

— Ah! Benim sivri akıllım, diye mırıldandı sarışın kadın.

— Üstüme gelip durmasana sen! Benim bileceğim iş değil mi bu...

— Evet, mösyö, çok iyidir bu hindi... Sıcacık kızarmış piliçlerimiz de var... Emile, mon ami, cherchez - moi un de ces petits poulets dans la cuisine.» *

Konuşurken kendine alabildiğine güvenen bir tavrı vardı madam Rigaud'nun, kasanın başından Tanrı buyruğu söylüyor gibiydi. Elindeki kalın kenarlı ve kurdelâsı kareli hasır şapkayı bir yelpaze gibi sallayarak serinliyordu adam.

«Hava bayağı sıcak bu akşam, dedi madam Rigaud.

— Evet, madam... Norah, şehirde sürteceğimize Long İsland'a gitsek daha iyi olacaktı galiba.

* Fransızca : Ha! O mesele...

* Fransızca : «Emile, dostum, mutfaktaki o küçük piliçlerden birini getirin bana.»

— Oraya neden gidemediğimizi benden iyi biliyorsun, Billy.

— Bu meseleyi yeniden konuşmak faydasız. Önümüzdeki Cumartesi cebimde çok para olacak diyorum sana.

— Tarih ve edebiyat, dedi Emile, müşteriler madam Rigaud'ya yarım dolar uzatarak pilici alıp çıkınca kaldığı yerden tekrar girmişti konuşmaya... Tarih ve edebiyat bazan güvenilecek kadar sağlam dostluk ve aşkların varlığını isbatlamıştır bize.

— Tarih ve edebiyat, diye kendi kendine gülerek homurdandı madam Rigaud, hepsi masal bunların!

— Bu büyük ve yabancı şehirde hiç yalnızlık çekmiyor musunuz? Çok insafsız yer burası. Erkeğin kalbine değil, cebine bakıyor kadınlar... Ben daha fazla katlanamayacağım buna.»

Gülmekten katılıyordu madam iRgaud, geniş omuzları ve kocaman memeleri löp löp sallanıyordu o güldükçe. Kahkahalarla yerinden doğrulurken korsesi patladı kadıncağızın.

«Emile, yakışıklı ve ciddî çocuksunuz siz, çabuk yükseleceksiniz.. Fakat bu yaşımda bir erkeğin boyunduruğuna giremem artık. Yeteri kadar acı çektim çünkü... Hemen şimdi getirip beşbin dolar koysanız cebime, gene aynı şeyi söylerim.

— Çok zalimsiniz doğrusu.»

Yeniden gülmeye başladı madam Rigaud:

«Bırakın canım, gelin yardım edin bana, beraber kapatalım dükkânı.

Güneşli, sessiz ve ağır Pazar günüydü şehirde. Bürosuna oturmuş ve gömleğinin kollarını sıvamıştı Baldwin, ciltli bir hukuk kitabını okuyordu. Zaman zaman iri ve okunaklı yazısıyla önündeki blok defterine not alıyordu. Dal-

dığı sıcak ve uyuşuk havadan telefonun zırlayan sesi çekip aldı onu. Okuduğu paragrafı bitirdi ve telefona cevap vermek için doğruldu.

«Evet, kimse yok yanımda, gel istersen.»

Yerine bıraktı ahizeyi: «Şeytan götürsün be!» diye mırıldandı dişlerini sıkarak.

Nellie kapıyı vurmadan girdi içeriye, pencerenin önünde sıkıntıyla dolaşırken buldu onu.

«Günaydın, Nellie» dedi kadına hiç bakmadan.

Ayaktaydı kadın, hiç kımıldamıyor ve ona bakıyordu boyuna.

«Sözüme kulak ver Georgy, böyle devam edemez bu hikâye.

— Neden?

— Sürekli numara yapmaktan, yalan söylemekten yoruldum artık.

— Aramızdaki yakınlığı kimse farketmedi sanıyorum.

— Kimse farketmedi tabii.»

Onun yanına geldi kadın, uzanıp kıravatını düzeltti. Usulca dudaklarından öptü kadını. Şarap rengi muslin ve kuştüyü kadar hafif bir elbise vardı sırtında, elinde de mavi bir şemsiye.

«İşlerin nasıl, George?

— Mükemmel. Biliyor musun, şans getirdiniz bana! Şimdi birkaç tane çok iyi iş var elimde, önemli kişilerle sıkıfıkı oldum.

— Benim şansımı kapadı bütün bunlar. Gidip günah çıkartmaya cesaret edemedim daha. Papaz artık inancını yitirdiğimi düşünüyor herhâlde.

— Gus nasıl?

— Hergün yeni bir iş tasarlıyor şimdi... Öyle çok para sözü ediyor ki, insan bilmese parayı onun kazandığını sanabilir.

— Bak Nellie, Gus'ı bırakıp benimle birlikte oturmak

ister misin? Ondan boşanırsın, o zaman hemen evleniriz seninle. Herşey yoluna girer böylece.

— Oh! Ne alâ!... Sonrasını hiç düşünmüyorsun ama.

— İnan ki bu zahmete değer, Nellie.»

Sarıldı kadına. Hareketsiz ve sımsıkı kapadığı dudaklarından öptü onu. Ama kadın elleriyle itti Baldwin'i.

«Bu son gelişim buraya... Ah! O kadar mutluydum ki merdivenleri çıkarken, kabıma sığamıyordum seni göreceğim diye... Borcunu ödedin nasıl olsa, aramızdaki herşey bitti artık.»

Nellie'nin alnındaki küçücük bukleler bozulmuş, darmadağın olmuştu, bunu hemen farketti Baldwin. Koca bir tutam saç bir kaşının üstüne düşmüştü hattâ.

«Böyle dargın ayrılmamalıyız, Nellie.

— Nedenmiş o? Sebebini söyler misin bana?

— Çünkü gerçekten çok sevdik birbirimizi.

— Arkandan gözyaşı dökemeyeceğim ben.»

Avucunda buruşturarak tostoparlak hâle getirdiği küçücük mendiliyle sildi burnunu:

— Senden nefret edeceğim, Georgy... Elvedâ.»

Tok bir gürültüsü oldu çarptığı kapının.

Masasına çökmüştü Baldwin, elindeki kurşun kalemin ucunu ısırıyordu. Saçlarından yayılan lavânta kokusu ağır ağır ulaşıyordu burnuna. Sanki birşey gelip düğümlenmişti boğazına, hüngür hüngür ağlayacaktı kendini tutmasa. Öksürdü. Kurşun kalemi düşürdü ağzından. Mendiline sildi ağzını ve yeniden oturdu koltuğuna. Okuduğu kitabın daha demin kargacık burgacık ve anlaşılmaz görünen paragrafları açık seçik ve anlaşılır hâle gelmişti şimdi. Üstüne not aldığı sayfayı blok defterinden çekip kopardı ve öbür belgelerin arasına iğneledi. Yeni bir sayfaya şunları yazdı sonra: New York Eyâleti Yüksek Mahkemesinin kararı... Ansızın doğruldu yerinde ve tekrar ağzına götürdü elindeki kalemi, yeniden kemirmeye başladı. Gezginci bir

fıstık satıcısının ıslıklı sesi geliyordu dışardan. Okunaklı yazısıyla şöyle yazdı bu sefer: New York Eyâletine karşı açılan dâva, Patterson meselesi... Yüksek Mahkemenin kararı.

Denizciler Evinde pencere kenarına oturmuştu Bud. Ağır ağır ve olanca dikkatiyle okuyordu önündeki gazeteyi. Dik yakalı bembeyaz gömlekli ve elbiseleri serj kumaştan dikilmiş iki adam vardı yanıbaşında, karşılıklı oturmuş satranç oynuyorlardı. İkisinin de tıraştan yeni çıkmış yanakları bifteklik çiğ et parçalarını andırıyordu bakınca. Pipo içiyordu bir tanesi, her duman çekişinde garip bir «gluk» sesi geliyordu piposundan. Aralıksız yağmur yağıyordu dışarda, ayna gibi ışıl ışıl parıldıyordu büyük meydan.

«Mat, gidip bir iki kadeh içelim yahu, dedi pipolusu. Böyle bir gecede kuru kuruya oturmaz insan.

— Bizim karıya verilmiş sözüm var...

— Bana bu numarayı yapma, Jess. Senin sözünü iyi bilirim ben.»

Sapsarı ve upuzun kılları olan kocaman bir el satranç kutusuna yerleştirdi pulları:

— Yağmurdan korunmak için içtiğini söylersin karına.

— Hani pek yalan söylemiş olmayacağım aslında.»

Bud pencereden bakınca yağmurdan iki büklüm hâlde önünden geçtiğini gördü onların.

«Adın ne senin?»

Birdenbire dönüp geriye baktı Bud, işittiği yırtıcı ve garip ses şaşırtmıştı onu. Karşısındaki kurbağa suratlı, soluk tenli, saçları gür ve kısa kesilmiş, büyük ağızlı, mavi boncuk gözlü ufak tefek adama dikkatle bakıyordu.

Bud cevap verdi:

«Adım Smith. Ne olacak?»

Yapışkan ve dörtköşe elini ona uzattı ufak tefek adam:

«Çok sevindim. Benimki Matty.»

Bud hiç istemediği hâlde uzatılan eli sıktı, fakat ufak tefek adam öyle kuvvetle bastırıyordu ki tokalaşırken, basbayağı canı acıdı sonunda, yüzünü buruşturdu.

«Matty ne? diye sordu.

— Tastamam, Matty... Lapon Matty... Gel, kar[illegible] kelim...

— Fecî durumdayım, dedi Bud, metelik yok cebimde.

— Çok... çok para var bende... İstediğin kadar al buradan...»

Matty artık biçimi bozulmuş elbisesinin ceplerine daldırdı ellerini, avuç dolusu dolar çıkardı ceplerinden, dirseğiyle Bud'ın göğsüne vurdu sonra.

«Paran senin olsun, ben istemem... Fakat içki ısmarlarsan gelirim seninle.»

Pearl Street'in köşesindeki meyhaneye varıncaya kadar ıslanmadık yer kalmamıştı Bud'ın vücudunda, dizleri ve dirsekleri hele. İnce ince su sızıyordu boynundan. Bara çöker çökmez barmene beş dolar uzattı Lapon Matty.

«Herkesi dâvet etmek ben... Çok sevinçli bu gece.»

Bud bedavadan gelen yemeği atıştırmaya başlamıştı bile.

«Yıllardır yemek yememişim sanki» dedi içmek için bara döndüğünde.

Önce gırtlağını yaktı viski ve bir çırpıda kurutuverdi sırılsıklam elbiselerini, küçüklüğünde her Pazar günü beyzbol seyretmeye giderken hissettiği şeyleri getirdi onun aklına.

«Dediğin gibi olsun Lapon, diye bağırarak bir şaplak vurdu adamın sırtına. Sen ve ben arkadaş oluyoruz bundan böyle.

— Dünya vatandaşı, yarın birlikte yola çıkacağız seninle... Ne diyorsun?

— Elbette. Ben varım.

— Şimdi Bowery Street'e çıkar piliçleri dikiz ederiz. Paralar benden.

— Bowery'de hangi kancık senin koynuna girer, pis Lapon! diye bağırdı sarhoşun biri, kocaman sarkık bıyıklı, iri yapılı bir adamdı bu, ikisinin arasına girmişti kapıdan çıkarlarken.

— Koynuma girmezler demek?» dedi Lapon ve herife döndü konuşarak.

Çekiç tokmağından farksız yumruğunu ansızın yapıştırdı adamın çenesine. Dengesini kaybetti adam ve kapının üstüne devrildi. Kapı kanatlarının gerisinde kayboluverdi adam, o zaman bir uğultu koptu salonda.

«Ne belâlı adamsın sen, ne azgın Lapon'sun!» diye homurdanıyordu Bud ve onun sırtına şaplak vuruyordu. boyuna.

Bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında kolkola geçtiler Pearl Street'i. Yağmura boğulan sokak başlarında uykulu bar ışıkları göz kırpıyordu onlara. Aynalarda yansıyan sapsarı ışıklar, çıplak kadın resimlerini saran yaldızlı çerçevelerde, dumanlı kafayla birbirinin peşisıra içilen bardak dolusu viskilerde yansıyorlar ayrıca; çılgın bir neşeyle kana karışıyorlar vücutta, insanın burnundan ve kulağından fışkırıyor, çamur misâli parmak uçlarından dışarıya sıçrıyorlar. Bir yığın hâlinde duruyor yağmurun adamakıllı kararttığı evler, boyuna sallanıyor sokak fenerleri. Bud birbirine sürtünecek kadar yakınlaşan insan çehreleriyle dolu karanlık bir salonda dizine oturttuğu bir kadınla başbaşa buldu kendini. Lapon Matty ayaktaydı, iki yanında duran kızların boynuna sarmıştı

kollarını. Göğsündeki yeşil kırmızı renkli dövme resmi onlara göstermek için koparark açtı gömleğinin düğmelerini, bir deniz yılanının halkalarına sarılmış çırılçıplak bir erkekle bir kadının resmiydi göğsündeki. Ve göğsünü şişirdiği, derisini parmaklarıyla gererek kaldırdığı zaman resimdeki kadınla erkek oynaşmaya başlıyorlardı, ona baktıkça kahkahayı basıyordu çevresindekiler.

Phineas P. Blackhead bürosundaki pencerelerden birini açtı. Taş, tahta ve mika yığını olan limanda taşıtların, insanların ve şehrin aşağı kesimlerindeki inşaatlardan yükselen seslerin düzensiz bir uğultu hâlinde birbirine karıştığı görülüyordu, Hudson tarafında esen sert rüzgârın dağıttığı duman bulutu gibi genişliyor ve kaybolup gidiyordu uzaklarda.

«Schmidt, şu dürbünü versenize bana, dedi. Baksanıza...»

Governor's Island yakınlarındaki bembeyaz ve gebeş gövdesinde yağ lekeleri bulunan sarı bacalı bir gemiye çevirmişti elindeki dürbünü:

«Anonda değil mi şu gelen?»

Görünüşünden vaktiyle şişman olduğu anlaşılan bir adamdı Schmidt. Yanaklarından sarkıyordu derisi. Dürbünle baktı gösterilen yere:

«Ta kendisi.»

Pencereyi kapattı. Dışardaki uğultu uzaklaştı o anda, boğuk bir mırıltı hâline geliverdi, bir istiridye kabuğunun çıtırtısı tıpkı.

«Şu işe bak sen, umduğumuzdan daha çabuk geldiler yahu... Yarım saate varmaz rıhtıma inerler... Hemen oraya gidin, müfettiş Michigan'ı görün vakit geçirmeden. O yoluna koydu herşeyi. Biran olsun peşini bırakmayın Matanzas moruğu bize savaş açtı çünkü, aleyhimizde yazılı

bir emir alıp işimizi berbat edebilmek için fırsat kolluyor artık. Ve eğer elimizdeki manganez en geç yarın akşam gemiye yüklenmezse alacağınız komisyonun yarısını keserim, haberiniz olsun... Anladınız mı?»

Schmidt'in buruşuk yanakları titriyordu konuştukça:

«Hiçbir tehlike yok, bayım... Çok zamandır beraberiz, beni yeteri kadar tanırsınız herhâlde.

— Elbette Schmidt... Mert adamsınız, biliyorum... Şaka niyetine konuştum demin.»

Phineas P. Blackhead zayıf bir adamdı. Saçları bembeyazdı ve yüzü yırtıcı bir kuşun çehresini andırıyordu. Maun koltuğuna yasladı sırtını, önündeki zile bastı.

«Hadi Charlie, içeriye al onları» dedi dağınık saçlı odacı çocuğa.

Olduğu yerde dimdik ayağa kalktı ve içeriye girenlere elini uzattı:

«Nasılsınız, Mr. Storrow... Nasılsınız, Mr. Gold... Rahat oturun şöyle. Oldu işte... Şimdi şu grev meselesini konuşalım sizinle. Temsilcisi bulunduğum limandakilerin ve demiryolcuların tavrı apaçık ve alabildiğine dürüst bir tavır, bunu siz de biliyorsunuz. İnanarak ve cesaretle söyleyebilirim ki dostça konuşarak giderebiliriz aradaki uyuşmazlığı... Tabii, iki tarafın da birbirine anlayış göstermesi gerekiyor... Karşılıklı olacak elbette. Biliyorum, iki taraf da bu büyük şehrin, bu büyük limanın büyüyüp güzelleşmesini gönülden istiyor...»

Mr. Gold geriye itti şapkasını ve havlamayı andıran bir ses çıkardı boğazından:

«Beyler, iki yol var önümüzde...»

Pencerenin güneşli yerinde bir sinek arka ayaklarını kanatlarına sürterek ovalanıyordu kendi kendine. Tepeden tırnağa temizleniyordu. Ellerini sabunlayan bir insan gibi

birbirine sürtüyordu ön ayaklarını, başının üst kısmını büyük bir dikkatle temizliyor ve taranıyordu. Bir süre sineğin çevresinde dolandı Jimmy'nin eli, olanca hızıyla ve ansızın sineğin üstünde patladı sonra. Vızıltılı sesiyle debelenen sinek avucunu gıdıklıyordu. İki parmağını avucuna daldırdı ve yakalar yakalamaz başparmağı ile işaret parmağı arasında ezdi, avucunda gri bir leke hâline getirdi sineği. Pencere kenarına sildi elini. Sıcak bir tedirginlik kaplamıştı içini.

«Zavallı sinek, ne güzel temizleniyordu demin!» Uzun süre havalandırma borusuna takılı kaldı gözleri, pencerenin pırıl pırıl güneşte yansıyan tozlu camlarından bakıyordu dışarıya. Zaman zaman, elindeki tepside tabak götürüp getiren gömlekli bir adam beliriyordu aşağıdaki avluda. Emreden ifâdelerle dolu sesler yükseliyordu avludan ve mutfaktan aralıksız yıkanan bulaşıkların şangırtısı geliyordu kulağına; belirsiz ve uğultulu bir şangırtı.

Hafifçe yansıyan tozlu pencere camlarının gerisinden seyrediyordu dış dünyayı. «Gene kriz geçirdi annem, tersliğe bak; gelecek hafta okula dönmem gerekiyor.»

«Hey Herfy, boks etmeyi öğrendin mi bari?

— Herfy ve Ufaklık tüy siklet şampiyonluğu için döğüşecekler herkesin ortasında.

— Hayır, ben döğüşmek istemiyorum.

— Ufaklık hazır ama... İşte geldi zaten, hadi toplanın çocuklar.

— «İstemiyorum» dedim size.

— «İstemiyorum» yok, yapacaksın... İkinizi birden ıslatırız yoksa.

— Freddy, beş metelik ceza vereceksin yemin ettiğin için.

— Hay Allah, unutmuştum bunu.

— Gene başlıyor musun!... Vur şuna öyleyse, kır kemiklerini.

— Hadi Herfy, göster kendini, kazanacağına bahse giriyorum.

— Tamam, oldu. Hadi, vur şuna.»

Ufaklık'ın soluk yüzü bir balon gibi tam önüne sıçradı. Jimmy'nin ağzına ağzına indiriyor yumruklarını; yarılan dudağından burnuna ulaşan tuzlu kan kokusu. Jimmy de vuruyor ve yatağa deviriyor onu, dizleriyle karnına vuruyor hiç durmadan. Ufaklık'ın üstünden alıyorlar onu ve duvara savuruyorlar.»

— Hadi, Ufaklık.

— Vur, Herfy.»

Burnunda ve ciğerlerinde kan kokusu, kan tadı; soluk alıp verirken hırıldıyor şimdi. Tek vuruşta onu yere deviriyor Ufaklık'ın tekmesi.

— Yeter bu kadar, Herfy'nin pestili çıktı.

— Kız bu yahu... Kız gibi çocuk.

— Öyle deme Freddy, demin bayağı yere devirmişti Ufaklık'ı...

— Kes zırıltıyı, çok şamata oluyor burada... Hoppy moruğu çıkar gelir şimdi.

— Eğlenmek için şakadan döğüştük canım, öyle değil mi Herfy?

— Hepiniz defolun burdan! diye gürledi Jimmy, gözleri yaşlıydı, kollarıyla dışarıya itiyordu hepsini.

— Amma sulu gözmüşün sen... Yaygaracı.»

Kapıyı çarpıyor onlar çıkınca, dolabı kapının arkasına dayıyor ve hemen yatağına giriyor. Yüzükoyun yatıyor, utancından bütün vücudu titriyor, yatağını kemiriyor dişleriyle.

Pencereye, belirsiz yansımalarla ışıldayan tozlu camlara takılıyor gözleri.

Sevgili yavrum,

Zavallı anneciğin seni trene bindirdiği zaman nasıl üzgündü bilemezsin, bomboş ve ıssız otel odalarına döndü tek başına. Benim

güzel çocuğum, sensiz yapayalnız hissediyorum kendimi. Biliyor musun, ne yaptım? Senin oyuncak askerlerini çıkardım, hani o Port - Arthur kuşatmasında kullandıkların vardı ya, kitaplığın bir rafına dizdim hepsini ve savaş düzenine soktum. Çok budalaca birşey bu yaptığım, değil mi! Neyse, bırakalım şimdi bunları. Noel çok yakın artık, o zaman bol bol göreceğim küçük ve biricik oğlumu...

Alabildiğine gergin yüzü yastığa gömülü. Gene kriz geçirdi annem; aksiliğe bak, gelecek hafta okula dönmem gerekiyor. Gözlerinin altında yaşlarla sulanıyor esmer teni, ak gölgeler düşüyor koyu saçlarına. Annem hiç gülmüyor artık. Kriz.

Odanın dip tarafına yöneldi ansızın ve yatağının üstüne attı kendini. Meşin kaplı küçücük bir kitap vardı elinde. Azgın dalgalar homurdanıyordu kayalıklarda. Okumak ihtiyacını duymuyor şimdi. Denizin masmavi ve alabildiğine durgun sularında yüzüyordu Jack ve sonra sapsarı bir plâjda ayağa kalkarak vücudundaki acının acısı su damlacıklarını silkeliyor, ekmek ağacının ateşte kızaran meyvelerinden yayılan güzel kokuyu çekiyordu ciğerlerine. Tepeleri eğrelti otuna benzeyen hindistan cevizi ağaçlarına rengârenk ve parlak tüylü kuşlar tünemişti, öt babam ötüyorlardı hiç durmadan. İnsana uyku veren boğucu bir sıcak vardı odada. Jimmy kendinden geçti. Limon, çilek ve ananas kokuyordu güverte ve oradaydı annesi, beyaz elbisesini giymişti gene, denizci kasketiyle esmer bir adam vardı yanında, süt beyazı yelkenler güneş içindeydi. Ansızın bir çığlık hâline geliveriyor annesinin tatlı gülüşü. O-o-o-hi! Nerdeyse gemi büyüklüğündeki bir sinek suları yara yara yaklaşıyordu onlara, boğum boğum görünen yengeç ayakları vardı hayvanda. «Atla Jimmy, iki dalışta başarabilirsin bu işi, diye kulağına fısıldadı esmer adam.. Hayır, istemiyorum.. İstemiyorum». Mızmızlanıyor Jimmy. Esmer adam vuruyor ona: «Atla... atla... atla...

«Derhal, şimdi. Kim var orada?»

Emily teyzeydi kapıdaki.

«Kapıyı neden kilitliyorsun, Jimmy?... James'in kapıya kilit vurmasına hiç izin vermem ben.

— Ben kilitlemeyi tercih ederim, Emily teyze.

— Senin yaşında bir çocuğun öğle uykusuna yatması nerde görülmüş!

— «The Coral İsland» isimli romanı okuyordum, uyuyakalmışım.»

Jimmy kızarıyordu konuşurken.

«Peki, benimle gel öyleyse. Annenin odasına girilmemesini istiyor Mrs. Billings. Annen uyuyor çünkü.»

Reçine kokan küçük asansördeydiler. Asansördeki Zenci çocuk Jimmy'e gülümsedi.

«Doktor ne dedi, Emily teyze?

— Herşey iyiye gidiyor... Sakın üzülme sen. Yeğenlerinle birlikte bir güzel eğlenmelisin bu gece. Yaşıtın çocuklarla pek dolaşmıyorsun nedense.»

Kuru rüzgâra göğüs gererek nehir yönüne yürüyorlardı, gümüşlü gökyüzüne rağmen sokağı altüst ediyor ve soluklarını kesiyordu.

«Koleje döneceğine seviniyorsun James, bahse girerim.

— Evet, Emily teyze.

— Okul çağı en mutlu çağdır insanın hayatında. James, hiç olmazsa haftada bir mektup yaz annene... Senden başka kimsesi yok şimdi. Mrs. Billings ve ben onun sağlık durumunu sık sık bildireceğiz sana.

— Evet, Emily teyze.

— James, benim James'imle sıkı fıkı olmanızı istiyorum hem. Senden daha iri görünür, ama o da senin yaşında. Arkadaşlık kurmalısınız onunla... Seni de keşke Hotchkiss kolejine gönderseydi Lily, çok çok isterdim bunu...

— Evet, Emily teyze.»

Emily teyzenin apartmanında pembe mermer sütun-

lar yerleştirilmişti giriş kapısına, parlak düğmeli çikolata rengi bir üniforma giymişti asansörcü çocuk, kare biçimiydi asansör ve aynalarla süslüydü. Beşinci katta kırmızı tahtadan bir kapının önünde durdu Emily teyze ve kapının anahtarını aradı çantasında. Merdivenin ucunda pervazları kurşundan ve kare kare oyulmuş bir pencere vardı, Hudson nehri, gemiler ve nehir yamaçlarında batan güneşin aydınlattığı tepesi dumanlı ağaçlar görünüyordu buradan bakınca. Emily teyze kapıyı açar açmaz bir piyano sesi selâmladı onları.

«Piyano çalışıyor Maisie.»

Piyanonun bulunduğu odadaki yer halısı çok kalın ve yumuşaktı. Duvarlar yaldızlı çiçeklerle süslü sapsarı duvar kâğıdıyla kaplanmıştı, duvarlarda ağaçtan kaplanmış ne varsa kreme boyanmıştı hepsi, koruluklarla, gondol sefâsına çıkmış insanlarla ve su içen kardinal kuşuyla ilgili resimler yaldızlı çerçevelerle asılmıştı duvarlara. Oturduğu tabureden sıçrayarak doğrulurken geriye savurdu uzun saçlarını. Beyaz ve aydınlık bir yüzü vardı, ama burnu biraz yassıydı. Tempo ölçeği tik-taklarına devam ediyordu.

«Günaydın James, dedi annesiyle öpüştükten sonra. Çok üzülüyorum Lily teyzenin hastalığına.

— James, yeğenini öpmeyecek misin yoksa?

Çekinerek Maisie'ye yaklaştı Jimmy ve onun yüzüne dayadı yanağını.

— Öpüşmenin bu türlüsü nerede görülmüş! dedi Maisie.

— Eh çocuklarım, artık yemek vaktine kadar birbirinize arkadaş olun bakalım.»

Mavi kadifeden perdeleri aralayarak öbür odaya geçti.

«Hep James diye çağıramayız seni.»

Tempo ölçeğini susturdu Maisie, ayaktaydı, ciddî ifâdelerle dolu bakışlarını yeğenine çevirdi: «Aynı yerde iki

James olamaz çünkü.

— Annem Jimmy diyor bana.

— Jimmy de modası geçmiş isim; neyse, daha iyisini buluncaya kadar bununla idare ederiz, ne yapalım... Kaç «Jacks» tutturabilirsin sen?

— «Jacks» dediğin neyin nesi ki?

— Nasıl, «Jackstone» oyununu bilmiyorsun demek? James işitince çok gülecek bu işe!

— Jack cinsi gülleri biliyorum canım. Annem çok sever onları.

— Ben «American Beautie» cinsini severim en çok» diyerek oradaki Morris koltuklardan birine attı kendini.

Tek ayağının üstünde duruyordu Jimmy ve öbür ayağını yere vuruyordu boyuna.

«James nerde?

— Nerdeyse gelir Derse gitti, ata binmeyi öğreniyor da.»

Akşam karanlığı kurşun ağırlığında bir sessizlik, bir suskunluk verdi onlara. Tren yolundan bir lokomotif düdüğü ve sonra katara bağlanan marşandiz vagonlarının gürültüsü geldi kulaklarına, aşağıda tren deposu vardı galiba. Pencereye koştu Jimmy.

— Baksana Daisy, şu makinaları seviyor musun sen? diye sordu.

— Dehşet verici şeyler bence. Gürültü ve duman yüzünden başka yere taşınacakmışız buradan, babam öyle söylüyor.»

Yarı karanlıkta kocaman bir lokomotif siluetini güçfarketti Jimmy. Leylâk ve bakır rengi dalgalar hâlinde duman fışkırıyordu bacasından. Rayların üstündeki kırmızı ışık söndü birdenbire ve yeşil oluverdi. Tenbel bir ağırlıkla düdük çaldı lokomotif. Buharın baskısıyla hırıldadı sonra, demir yığınından kopan şangırtılı bir çığlıkla

hızlandı, kuyruğundaki kırmızı feneri sallayarak karanlıkta kaybolup gitti.

«O kadar isterdim ki burada oturmayı! dedi Jimmy. Tam ikiyüz altmış lokomotif resmi biriktirdim şimdiye kadar. İstersen birgün hepsini gösteririm sana.

— Koleksiyon yapacak başka şey bulamadın mı... Jimmy, şu perdeleri çeksene, lâmbayı yakacağım.»

Maisie lâmbayı yakınca James Merivale'i gördüler karşılarında. Sapsarı ve kabarıktı saçları, yüzü çilli ve burnu tıpkı Maisie'ninki gibi basıktı. Külot pantolon giymiş ve siyah meşinden çizmeler geçirmişti ayağına. Fırınlanmış ağaçtan uzun ve gösterişli bir kırbaç vardı elinde.

«Hullo, Jimmy, dedi. Hoşgeldin.

— Bak James, «Jackstone» nedir daha bilmiyor Jimmy» diye onu görür görmez bağırdı Maisie.

Masmavi kadife perdeleri araladı Emily teyze. Dik yakalı ve dantelâlı yeşil bir ipek bluz vardı üzerinde. Kır saçları göze hoş görünen kıvrımlar çiziyordu alnında.

«Yavaş yavaş, hazırlansanız iyi olur, çocuklarım... Beş dakika sonra yemek hazır... James, odana götür yeğenini, biraz acele et, çabuk değiştir üstünü.»

Jimmy yeğeninin peşisıra yemek odasına girdiğinde ev halkı çoktan oturmuştu sofraya. Gümüş yağdanlıklı ve kırmızı başlıklar geçirilmiş altı mum aydınlatıyordu yemek masasını, ürkek çatal bıçak tıkırtıları işitiliyordu sadece. Emily teyze masanın baş kösesindeydi; düz enseli ve cildinin boncuk iriliğinde bir inci iğnelemişti, geniş bir koltuğa yaslamıştı sırtını. Servisi yapan zenci kadın ışık huzmesinin çevresinde bir iskemleden öbürüne giderek kızarmış ekmek dağıtıyordu sofradakilere. Gürültü yapmaktan çekindiği için çorbasını içerken çok tutuktu Jimy. çiğnediği her lokmadan sonra gür sesiyle boyuna anlatıyordu Jeff amcası.

«Wilkinson, bakın gene söylüyorum, New York eski New York değil artık, Emily ile ilk yerleştiğimiz günlerdeki şehir değil şimdi... Şimdi Yahudi'lerle en kalitesiz İrlandalıların hücumuna uğradı koca şehir, bütün kepazelik de buradan geliyor zaten... On yıl sonra sahici bir hıristiyan yaşayamaz bu şehirde. Gene söylüyorum, katolik ve yahudiler bizi kendi yurdumuzdan kovacaklar böyle gidersе. İşte bu oyunu da oynayacaklar sonunda, göreceksiniz.

— Yeni bir Kudüs, yeni bir Kutsal Şehir, dedi Emily teyzesi gülerek.

— Gülünecek tarafı yok bunun. Eğer insan bir iş kurabilmek için ömrü boyunca zahmet çekmişse, bir alay sonradan gelme tarafından kapı dışarı edilmek istemez elbette, öyle değil mi Wilkinson?

— Jeff, durduk yerde öfkeleniyorsun gene... Sinirlenince sana hazımsızlık veriyor, biliyorsun.

— Uslu duracağım, anneciğim. Söz.

— Bu ülke insanının en büyük hatâsı bence şu, Mr. Merivale... (Gayet ciddi bir ifâdeyle kaşlarını çatmıştı Mr. Wilkinson) Bu ülkenin insanı çok çabuk bağışlıyor karşısındakini. Dünyanın başka hiçbir ülkesinde buna izin verilmez... Aslında baştanbaşa biz kurduk ülkeyi, Avrupa'nın işe yaramaz güruhuna, Polonya'daki yahudi gettolarının kaçkınlarına göz yumuyor, bizi yönetmelerine bile ses çıkarmıyoruz.

— Gerçek şu ki namuslu, dürüst bir adam politikada kirletmek istemez ellerini, kamu hizmeti görmeye hevesli değildir bu yüzden.

— Doğru, devlet hizmetinde kazanabileceği paranın kat kat fazlasına ihtiyaç duyuyor bugünün insanı... Tabii, seçkin zümre bambaşka bir yöne kayıyor.

— Şu pis yahudilerin ve İrlandalıların cehaleti de tuz

biber oluyor, doğru dürüst İngilizce bile konuşamadıkları hâlde oy hakkı tanıyoruz heriflere...» dedi Jeff amcası.

Sofraya çevresi mısır unundan yapılmış köfteler süslü piliç kızartmasını getirdi ve Emily teyzenin tam önüne bıraktı hizmetçi kadın. Sohbete ara verildi servis yapılırken...

«Oh! Jeff, demin sana söylemeyi unuttum, dedi Emily teyzesi, Scarsdale'e gidiyoruz bu pazar.

— Ama anneciğim, pazar günleri sokağa çıkmak benim sinirime dokunuyor.

— Sokağa çıkmaktan bahsedildi mi bebekten farkın kalmıyor senin.

— Ne yapayım, sadece pazar günleri başımı dinleyebiliyorum.

— Ne oldu, biliyor musun: Maillard'da çay içiyordum Harland'ın kızlarıyla ve biliyor musun kim vardı yanımızdaki masada? Mrs. Burkhart.

— Mrs. John B. Burkhart, öyle mi? National City Bank'ın başkan yardımcılarından değil mi onun kocası?

— Fevkalâde ve geleceği çok parlak bir adamdır John.

— Evet dostum, demin de söylediğim gibi bir pazar gününü birlikte ve mutlaka onların evinde geçirmemizi istedi Mrs. Burkhart, çok ısrar ettiği için reddemedim.

— Babam, diye söze girdi Mr. Wilkinson, ihtiyarın, Johannes Burkhart'ın doktoruydu babam. Çok tuhaf adamdı ihtiyar. Albay Astor zamanında kürk ticaretiyle yükünü tutmuştu. Nikris hastalığına tutulmuştu, çevresine fecî küfürler yağdırıyordu bu yüzden. Galiba bir defa gördüm kendisini; kıpkırmızı suratlı, uzun beyaz saçlı bir ihtiyardı, ipek takke vardı başında. Tobias adında bir papağan besliyordu, evin önünden geçenler yargıç Burkhart'ın mı, yoksa papağanın mı küfrettiğini anlayamazlardı bir türlü.

— Zaman çok değişti» dedi Emily teyze.

Oturduğu yerde ayakları karıncalanmıştı Jimmy'nin. Annem kriz geçirdi gene, aksiliğe bak, okula dönmem gerekiyor. Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi... Bataklığın orda kurbağalarla oynamaktan dönüyorlardı, Skinny vardı yanında. Bir pazar öğleden sonrasıydı, mavi elbiseler giyinmişlerdi. Buğdaylığın arka tarafında çiçek açmıştı sumaklar. Küçük Harris'in canını sıkıyordu oradaki birkaç çocuk. Yahudiliğine taş atmış olmak için Iky diyorlar ona. Ağlamaklı bir sesle cevap veriyor:

«Yeter... Yeter artık... Yeni elbise var üstümde.

— Maşallah! Maşallah! Yahudi işi süslü püslü elbiseleriyle açık eksiltmeye kondu Mr. Salomon Levy! diye alay ediyorlar onunla. Beş meteliğe mi, on meteliğe mi satın aldın sırtındakini, söylesene Iky?

— Yangından mal kaçıran birinden almıştır, bahse girerim böyle olduğuna.

— Biz de yangın hortumunu kullanalım öyleyse.

— Salomon Levy'yi bir güzel ıslatalım şurada.

— Hayır, bunu yapmayın, çok rica ediyorum.

— Kapat çeneni. Bağırarak konuşma hem.

— Maksatları eğlenmek, kötülük yapmazlar ona» diye mırıldandı Skinny.

Başaşağı yakalayıp bataklığa doğru sürüklediler çocuğu. Bar bar bağırıyordu korkudan. Gözyaşlarıyla ıslanmıştı solgun yüzü.

«Yahudi filân değil bu çocuk, dedi Skinny, asıl kimin yahudi olduğunu söyleyeyim sana, şu Fat Swanson gebeşi yahudi asıl.

— Nerden biliyorsun?

— Tuh be, baksana ne yapacaklar çocuğa!»

Dört bir yana dağıldılar hepsi. Saçları çamur deryâsı hâline gelmişti küçük Harris'in, bataklığın kenarında debeleniyordu. Şırıl şırıl su akıyordu ceketinin kollarından.

Sıcak çikolata ile dondurma getirilmişti sofraya.

Bir İrlandalı ile bir İskoçyalı yanyana yürüyorlardı caddede, öbürüne seslendi İrlandalı : «Gidip kafaları çekelim Sandy.»

Giriş kapısının uzun uzun vınlayan ziline kulak kesildi herkes, Jeff amcanın anlattığı hikâye güme gitti bu yüzden. Zenci hizmetçi içeriye girdi telâşla ve birşeyler fısıldadı Emily teyzenin kulağına:

«...ve Mike diyor İskoçyalı... Ne var, ne oluyor dışar-

— Mr. Joe geldi, efendim.

— Allah kahretsin!

— İnsan içine çıkacak hâldedir belki, dedi Emily teyze, sert bir ifâdesi vardı sesinin.

— Biraz öfkeli, madam.

— Sarah, hangi akla uyarak içeriye aldınız onu?

— Ben almadım efendim, kendisi girdi.»

Öfkeyle peçetesini fırlattı Jeff enişte ve tabağını geriye itti.

«Ne tatsız şey!... Gidip konuşayım onunla.

— Hemen kapı dışarı etmeye bak...» diyordu Emily teyze.

Tamamlayamadı sözünü, ağzı bir karış açık kaldı. Antreyi salondan ayıran perdelerin aralığından bir adam başını uzatmıştı içeriye. Bir kuş kafasına benziyordu başı, upuzun bir burnu ve Kızılderililerinkini andıran dimdik ve simsiyah saçları vardı. Kan çanağına dönen gözünü kırpıştırıyordu boyuna.

— Selâm hepinize... İşler nasıl gidiyor bakalım? İzin verir misiniz, bir dakkacık gireyim?»

Uzun ve zayıf gövdesiyle perde aralığından salona süzülürken alabildiğine boğuk sesiyle konuşuyordu adam. Buz gibi bir tebessüm düğümlendi Emily teyzenin dudaklarında.

«Emily, beni... şey... bağışlayın; aile arasında... bir

gece... şey... bana iyi gelir, dedim kendi kendime. Anlıyorsun değil mi... aile hayatının yapıcı etkisi. (Jeff eniştenin arkasında ayakta duruyor ve hiç durmadan başını sallıyordu.) Ee Jefferson, ihtiyar tavşan anlat bakalım, işler nasıl gidiyor?»

Jeff eniştenin omzuna vurdu eliyle.

«İşler iyi, oturmuyor musunuz? diye homurdandı Jeff eniştesi.

— Dediler ki... şey, ihtiyar bir tilkiden yeni bir yatırım sahası öğrenmek isterseniz... biliyorum, hergün biraz daha boka saplanan eski bir komisyoncuyum... Fakat dediler ki İnterborough Rapid Transit şirketinin durumu hayli iyiymiş, ilgilenmeye değer yani... Emily, n'olur öyle bakma bana. Hemen gidiyorum, kalmayacağım... Ooo, nasılsınız, Mr. Wilkinson?... Çocukların sağlığı yerinde görünüyor. Bahse girerim, Lily Herf'in oğlu şu küçük!... Jimmy, şey... kuzenin oe Harland'ı hatırlamıyor musun artık? Joe Harland'ı kimse hatırlamıyor zaten... Sadece sen, Emily. Ama sen de beni unutmayı çok isterdin, değil mi... ah! ah! Annen nasıl, Jimmy?

— Teşekkür ederim, biraz daha iyi şimdi.»

Jimmy'nin boğazında birşey düğümlenmişti sanki, konuşmakta güçlük çekiyordu.

«Yanına gidince, kendisini çok sevdiğimi söylersin annene. O anlar. Lily ve ben, her zaman dostluk gösterdik birbirimize, ailenin yüz karası olduğum hâlde hep dost kaldık... Beni sevmiyorlar ailede. Onlardan kopsam ve uzaklara gitsem çok sevinirler... Bak çocuğum, hepsinden iyi yüreklidir Lily. Yalan mı Emily, hepimizden daha iyi değil midir Lily?»

Emily teyze öksürdü.

«En güzelimiz, en akıllı ve en kişilik sahibi olanımız odur, gerçek bu. Jimmy, bir imparatoriçedir senin annen...

Herkese her zaman iyi davranmıştır. Onun sağlığına kadeh kaldırmak isterdim şimdi.

— Yavaş sesle konuşamaz mısın, Joe.»

Sözler bir daktilo çatırtısı gibi şekillendi Emily teyzenin ağzında.

«Ooo, sarhoş olduğuma hükmediyorsunuz şimdi de... Jimmy, şunu hiç çıkarma aklından (Masanın üstünden çocuğa doğru eğildi, koyu bir viski kokusu doldurdu Jimmy'nin genzini): Her zaman insanların suçu yoktur bu işlerde... bazan şartlar... ah, şartlar!...»

Doğru dürüst dengesini bulamadığı için masanın üstündeki bardaklardan birini devirdi: «Emily böyle bakmaya devam ederse bana, hiç durmam, giderim... Fakat sakın unutma, Lily Herf'e Joe Harland'ın kendisini çok sevdiğini söyle mutlaka, cehennemlik ve lânetli bir adam oluyor yavaş yavaş, ama çok seviyor onu.»

Perdelerin gerisinde kayboldu sallanarak.

«Adım gibi biliyorum Jeff, antredeki Sevr vazoyu devirecek şimdi... Evden kazasız belâsız çıkmasına göz kulak ol rica ederim ve lütfen bir paytona bindir onu.»

Maisie ve James peçetelerini yüzlerine kapatmış, kıkır kıkır gülüyorlardı. Jeff enistenin suratı asıktı.

«Şeytan çarpsın ki paytona filân bindirmem onu. Kuzenin değil bu adam... Gelecek sefere böyle rezil ve sarhoş gelirse buraya, gözünün yaşına bakmayıp kovacağım, tekrar gördüğünde bunu kendisine mutlaka söyle lütfen.

— Jefferson, bu kadar öfkelenmeye değmez... Kötülük yok ki bunda, gitti işte.

— Kötülük yok demek! Çocukların hâlini düşün. Wilkinson değil de bir yabancı olsaydı burada, hakkımızda iyi mi düşünecekti yani?

— Pek aldırmayın böyle şeylere, dedi Mr. Wilkinson, en düzenli ailelerde bile olur bunlar.

— Ayık olduğu zamanlar öyle iyi, öyle sevimli adam-

dır ki Joe, dedi Emily teyze, düşünün ki bir ara Joe Harland'ın bütün piyasaya hâkim olacağına inanıyordu herkes. Hatırlıyor musunuz, «borsa kıralı» diyordu gazeteler ona?

— Lottie Smithers olayından önceydi o...

— Eee çocuklar, biz kahvelerimizi içerken şöyle kenara geçip oynasanız, diye homurdandı Emily teyze. Çocukların çoktan sofradan kalkmaları gerekirdi aslında.

— Jimmy, «Beş Yüz» oynamayı biliyor muydun sen? dedi Maisie.

— Hayır, bilmiyorum.

— Baksana James, ne «Jacks» oyununu biliyor, ne de «Beş Yüz» den haberi var.

— Kızlara göre oyun hepsi, diye küçümseyerek cevap verdi James. Sen zorlamasan bunlar benim aklıma bile gelmez.

— Ukalâlık denmez mi senin yaptığına!

— «Hayvancılık» oynayalım daha iyi.

— Kalabalık değiliz ama. İki üç kişiyle eğlenceli olmuyor.

— Geçen defa o kadar güldün ki, deliler gibi tıpkı, annem gelip oyunumuzu bozdu.

— Billy Schmitz'in dirsek kemiğine tekme vurdun, çocuğu ağlattın, oyunumuzu bu yüzden bozdu annem.

— Aşağıya inip trenleri seyretsek, ne dersiniz? dedi Jimmy.

— Hava karardıktan sonra sokağa bırakmıyorlar bizi, dedi Maisy, sert bir tavırla söylemişti bunu.

— Bir fikrim var. Borsa oyunu oynayalım isterseniz... Satılacak bir milyon dolarlık hisse senedi var elimde, Maisie sen fiat arttıracaksın, Jimmy de eksiltecek.

— Tamam, oldu. Nasıl oynayacağız ama?

— Daire çizerek koşarken bağıracaksın: Satıyorum, çiftini birden satıyorum... diyeceksin, hepsi bu.

— Çok iyi Mr. Broker, çiftini beşyüzden alıyorum.

— Öyle söylenmez... Doksanaltı buçuk veya buna benzer birşey söyleyeceksin.

— Ben beş milyon veriyorum, diye bağırdı Maisie, masanın üstünden aldığı kurutma kâğıdını sallayarak bağırıyordu.

— Çılgınsın sen, topu topu bir milyon değerinde senet satılıyor», dedi Jimmy.

Birdenbire durdu Maisie:

«Ne dedin, ne dedin?»

Utancından alev alev yandığını hissetti Jimmy; önüne, pabuçlarına bakıyordu hep:

«Sen çılgınsın, dedim.

— Hiç kiliseye gitmedin mi sen? Allah baba İncil'de ne diyor, bilmiyorsun galiba; başkasına deli diyen cehennemde yanmaz mı?»

Başını kaldırıp ona bakmaya cesaret edemiyordu Jimmy.

«Peki, öyle olsun, ben artık oynamıyorum» dedi Maisie, gururu yaralanmıştı.

Jimmy nasıl olduğunu bile anlamadan antrede buldu kendini. Şapkasını aldı, koşarak çıktı dışarıya, beş katın beyaz taş merdivenlerini gene koşarak indi, üniformalı asansörcü çocuğun önünden geçti o hızla, binanın pembe mermer sütunlu girişini aştı ve 72. ci sokağa fırladı. Karanlıktı her taraf. Rüzgâr. İnsanın üstüne üstüne gelen korkulu gölgeler kımıldıyordu çevresinde, peşisıra yürüyen ayak sesleri. Otelin o bildik kıpkırmızı merdivenini tırmandı sonunda. Annesinin odasının önünden hızlı adımlarla yürüdü (görseler neden bu kadar erken döndüğünü soracaklardı mutlaka), kendi odasına daldı, anahtarı kilidin içinde iki defa üstüste çevirdi ve soluk soluğa kapıya yasladı sırtını.

«Ee, sonunda evlendin mi bari?»

Emile kapıyı açar açmaz Congo'nun ona ilk sorusuydu bu. Flanel bir yelek vardı Emile'nin sırtında. Ayakkabı kutusuna benzeyen odanın havası kötü kokuyordu. Üstüne teneke başlık geçirilmiş bir gaz lâmbası hem aydınlatıyor, hem ısıtıyordu odayı.

«Bu sefer nereden geliyorsun bakalım?

— Bizerte ve Truceb'den... Sahici bir denizci oldum.

— Tatsız meslek tayfalık... İkiyüz dolar biriktirdim bir kenara. Delmonico'nun orda çalışıyorum şimdi.»

Darmadağın yatağın üstünde yanyana oturdular. Bir paket ucu yaldızlı Egyptian sigarası çıkardı Congo: «Dört aylık maaş.» Bir şamar indirdi kendi kalçasına. «May Sweitzer'i görmedin mi?» Emile «görmedim» anlamına başını salladı. «O küçük kaltağı bulmam gerekiyor Şu Allah'ın belâsı kuzey limanlarında, iri yarı sarışın kadınlar takalarla, motorlarla geliyor gemilere...»

Sustular. Gaz uğultusu. Congo ıslık çaldı:

«Vay canına... Fiyakalı yer şu senin Delmonico. Neden evlenmedin o kadınla?

— Beni peşinde koşturmak hoşuna gidiyor. Ondan çok daha iyi çalıştırırdım dükkânı.

— Kıskandır öyleyse.

— O beni işletiyor asıl.

— Getirdiğim kartpostal resimlere bakmak ister misin?

Congo gazeteye sarılı bir paket çıkardı cebinden: «Bak burası Napoli işte. Burada yaşıyan herkes soluğu New York'ta alır bıraksalar. İşte, bir arap dansözü. Bildiğin gibi değil, oraları çok kaygan oluyor bunların.

— Dinle, artık biliyorum ne yapacağımı, dedi Emile

elindeki resimleri yatağın üstüne fırlatarak adetâ bağırmıştı. Fena kıskandıracağım onu.

— Kimi?

— Ernestine'i canım... Madam Rigaud...

— Tamam, oldu şimdi. Bir kancık tak koluna, 8. ci caddede bir iki defa boy göster, araba dolusu tuğla gibi kollarına devrilecek seni kızla görünce.»

Yatağın yanıbaşındaki iskemlede duran çalar saat zırladı o sırada. Emile saati susturmak için fırladı ve sonra lâvaboya eğilerek elini yüzünü yıkadı.

— Bok canına! İşe gitmem gerekiyor, vakit yaklaştı.

— Hell's Kitchen'e gidip şu May kaltağına bakacağım ben de.

— Budalalık edip bütün paranı harcama sakın,» dedi Emile, bulanık bakışlı aynasının önünde ayaktaydı ,boyun kırarak yakasının düğmelerini ilikliyordu.

«Yüzde yüz sağlam bu iş» diyordu adam, Ed Thatcher'le burun burunaydı.

Ve masaya vuruyordu avucunu.

«Olabilir, Viles. Fakat o kadar çok kazık yiyen ve herşeyini kaybeden adam gördüm ki şimdi «neden durduk yerde riske gireyim» diyorum kendi kendime.

— Dostum, karımın gümüş çay takımını, elmas yüzüğümü ve çocuğun, oyuncağını rehin bıraktım bu işe girmek için... Çok sağlam çünkü, yüzde bir milyon sağlam... İyi arkadaş olmasak ve size borçlu olmasam lâfını bile almazdım ağzıma. Çok değil, yarın öğleyin yatırdığınız paranın yüzde yirmibeşi kadar kâr alacaksınız bir çırpıda. İsterseniz devam edersiniz sonra. Bir çeşit kumar. Dörtte üçünü satar da geri kalanla tekrar şansınızı denerseniz iki üç güne kalmaz Cebelitarık kayası kadar sağlam olur durumunuz.

— Viles, biliyorum, görünüşte çok çekici.

— Ömür boyu bu uğursuz yazıhanede pineklemeye niyetiniz yoktur inşallah? Kızınızın geleceğini düşünün.

— Kızımı düşünüyorum zaten.

— Dinleyin beni, Ed. Borsa kapanmazdan az önce Gibbens ve Swandike tanesi üç sentten epey senet aldılar bu akşam... Klein çok kurnaz davrandı, sabahın köründe borsaya kapağı atacak yarın. Borsa karışacak demektir.

— Domuzluk edip fikir değiştirmezlerse tabii. Viles, bu hikâyeleri ezbere bilirim ben. Bir «enayi - tuzağı» gibi geliyor bana. İflâs bayrağını çekmiş çok senet gördüm şimdiye kadar.»

Ayağa kalktı Viles ve çöp kutusuna attı purosunu.

«Bildiğinizi okuyun, artık umrumda değil... Hackensack ile New York arasında mekik dokuyup günde onüki saat çalışmak hoşunuza gidiyor anlaşılan.

— Çalışarak kendime bir yol çizmek istiyorum, bütün amacım bu.

— Birkaç binlik sahibi olup parayı bankada saklamak neye yarar, yaşlanınca faydasını göremezsin nasıl olsa? Ben başımı alıp gidiyorum, dostum.

— Gidin öyleyse, bu sizin bileceğiniz birşey, Viles» diye mırıldandı Thatcher, öbürü kapıyı çarparak çıktı dışarıya.

Üzerlerine muşambalar geçirilmiş daktilo makineleri vardı, sapsarı masalarda, sıra sıra diziliydi masalar, Ed Thatcher'in hesap ve sicil defterleriyle dolu masasının bulunduğu köşe aydınlıktı sadece, salonun her tarafı karanlıktı. Dip taraftaki üç pencerede perde bile yoktu. Camların gerisinde ışık içindeki binaları ve mürekkep mavisine bürünmüş gökyüzünü görüyordu bakınca. Kocaman bir okul defterinin sayfasına yeniden yazıyordu önündeki notları.

Fan Tan Import Export şirketi (29 Şubat'a kadar olan gelir ve gider.) Şubeler: New York, Şangay, Hong -

Kong ve Straits - settlements...

Önceki hesaptan aktarılan	şilin 345	789	84
Gayri menkul mal değeri	şilin 500	087	12
Kâr ve zarar	şilin 399	765	90

«Sahtekârın dik alâsı bu herifler, diye yüksek sesle homurdandı Thatcher. Şu işte düzmece olmayan tek şey yok. Ne Hong - Kong'da, ne başka yerde tek şube açmadıklarına kalıbımı basarım.»

Koltuğuna yaslandı ve dışarıya baktı pencereden. Gittikçe kararıyor, belirsiz hâle giriyordu binalar. Gökyüzünün görebildiği kesiminde ışıldayan bir tek yıldız vardı sadece. «Gidip karnımı doyursam iyi olacak, hep böyle düzensiz yemek yersem midemin canına okuyacak sonunda. Viles sözüyle o işe para yatırdım diyelim. Bu «American Beautie» cinsi gülleri nasıl buluyorsun, Ellen'ciğim? Sapları ne kadar uzun, bak. Avrupa yolculuğunu anlatmak istiyorum sana. Central Park'a bakan yeni ve güzel dairenizi bırakıp gitmek üzücü olacak doğrusu... İşadamlarının yoğun olduğu bir semtti burası... «The Fiduciary Accounting Institute», Edward C. Thatcher, Başkan... Gökyüzünün görebildiği parçasında baca dumanları geçiyor önünden ve ışıldayan yıldızı kapatıyorlar geçerken. Sahtekâr bu herifler, spekülâtör hepsi. Riski göze al sen de, ceplerini, avuçlarını parayla doldurup dönersin geriye, bankadaki heşabın şişkin, kasan dolu olsun senin de. Bir göze alabilsem bu kumarı. Budala, bunun hayâlini kurarak vakit öldürüyorsun hep... Hadi, Fan Tan İmport'un işlerine dön gene.» Sokakta yansıyarak belli belirsiz bir kızıllığa bürünen baca dumanları hızla geçiyor penceresinden, kıvrılarak dağılıyorlar sonra.

E.U.'ya devredilen mallar şilin 325 666 00.

«Hadi oyna şu kumarı, üçyüz yirmibeş bin altıyüz altmış altı doları cebine koyup dön geriye.» Baca dumanı gibi havaya yükseliyor dolarlar, kıvrılarak gökteki yıldızların

arasında dağılıyorlar sonra. Aydınlık ve güzel kokulu bir pencereden eğilen Thatcher, milyoner Thatcher. Işık, gürültü, kahkaha ve her çeşit sesten örülü kapkara binalarla dolu şehre bakıyor pencereden. Orkestralar parça üstüne parça çalıyorlar arkasında, özel telgraflarla Singapur, Mukden, Hong-Konk ve Şikago'dan dolar postalanıyor ona. Orkidelerden yapılmış elbisesiyle ona eğiliyor Suzie ve nefesiyle kulağını okşuyor:

Ayağa kalktı Ed Thatcher, gözleri doluydu, yumrukları sıkılmıştı. Zavallı budala, sevgili karın artık burada, yanında değilken neye yarar zengin olmak. Yemeğe, eve gitsem iyi olacak, yoksa Ellen azarlar beni.

V

SİLİNDİR

Sokak köşelerini tutan binaların dimdik ve keskin hatlarını alabildiğine yumuşatıyor akşam karanlığı. Asfalt yollarından duman fışkıran şehrin üstüne koyu bir karanlık çöküyor ve bu karanlık pencere pervazlarını, sarnıçları, reklâm ışıklarını, bacaları, vantilâtörleri, yangın merdivenlerini, yivleri, bina süslerini, insanların ellerini, gözlerini, boyunlarına bağladıkları kıravatları bile alabildiğine eziyor. Bu karanlık kocaman, kapkara ve masmavi yığınlar hâline getiriyor hepsini. Silindirin ağırlığı altında gittikçe daha fazla iniliyor pencereler. boyuna ışık sızıyor dışarıya. Gecenin ağırlığı ve koyuluğu yüzünden sokaklardaki ark lâmbalarından yayılan ışık süt beyazına benziyor, binaların bunalmış ve karanlık gövdelerinden kıpkırmızı, yemyeşil, sapsarı yansımalarla dağılıyor adım seslerinin gümbürtüyle yankılandığı sokaklara. Binaların tepesindeki reklâm tabelâlarından ışık fışkırıyor çevreye, araba tekerlerinde başdöndürücü bir hızla dönüyor bu ışık ve gökteki bulutları renklendiriyor.

Mezarlığın parmaklıkları önünde homurtularla gidip geliyordu silindir ve yolun taze asfaltına şekil vermeye çalışıyordu. Sıcacık bir zift, buhar ve boya kokusu yükseliyordu ortalığa. Yolun kenarından yürüyordu Jimmy Herf Aşınmış pabuçlarına batıyordu çakıl taşları. Ve adamakıllı acıtıyordu ayaklarını. Yanık boyunlu, güneşin iyice esmeleştirdiği işçilere sürtünüyordu yürürken, henüz tamamlanmış asfalta ulaştıktan sonra bile işçilerin ter ve sarmaşık kokusunu silemedi burnundan. Yüz metre kadar yürüdükten sonra durdu. Birbirine yapışacakmış gibi içiçe duran telgraf direkleri ve teller uzanıp gidiyordu yolun iki yanında, karton kutulara benziyordu yolun iki yanındaki gri binalar, direklerin, binaların ve mezarlığa ait inşaatların ötesinde sakakuşu yumurtasının rengine bürünmüştü gökyüzü. Damarlarındaki kanda ufacık bahar tırtıllarının debelendiğini hissediyordu Jimmy. Siyah kıravatını çekip aldı boynundan ve cebine koydu. Hatırladığı bir şarkı garip bir ısrarla dolanıp duruyordu kafasında.

I'm so tired of violets
take them all away.*

Güneşin, ayın güzelliği farklıdır birbirinden, hele yıldızlar, bambaşka bir güzelliği vardır gökteki yıldızların: güzellik bakımından bir yıldız öbüründen farklıdır çünkü. Ölülerin dirilişi de buna benzer... Hızlı ıhzlı yürüyordu, gökyüzünü yansıtan dungun su birikintilerine bata çıka ilerliyor, o şarkının kulağında vınlayan sözlerini kafasından kovmaya çabalıyor, parmak uçlarında yerleşen yas duygusunu sıyırıp atmak, zambakların kokusunu unutmak istiyordu.

İngilizce Öyle bıktım, usandım ki bu menekşelerden. Alın başımdan hepsini.

I'm so tired of violets
take them all away.

Daha hızlı yürüdü. Yokuş yukarı çıkıyordu yol. Hindibâların ve otların arasından pırıltı bir dere akıyordu. Gittikçe açılıyordu evlerin arasındaki mesafe. Aşınmış, orası burası zedelenmiş reklâm tabelâları çakılmıştı anbar binalarının damına: **Lydia Pinkham's vegetable compound. Budweiser. Red hen. Barking dog...** Son bir kriz daha geçirmişti annesi ve mezara gömülmüştü çoktan. Artık doğru dürüst hatırlayamıyordu annesi. Ölmüştü. Hepsi bu. Küçücük bir serçe tünemişti kenardaki kazık duvarına, cik cik edip duruyordu. Küf rengi küçük kuş kanat çırparak havalandı sonra, bir telgraf teline kondu ve başladı ötmeye, tekrar uçtu, başka bir yere kondu ve tekrar cıvıldadı. Gökyüzünün mavisi koyulaşıyordu boyuna, sedef renkli bulutlarla doluyordu. Annesinin upuzun dantelâlı kolundan dışarıya taşan ince elini kendi elinin üstünde hissetti gene. Son hatırlayış bu. Beşiğinde yatıyordu, boylu boyunca, iki büklüm olmuştu bacakları, hiç durmadan hareket eden gölgeler tehdit ediyor ve alabildiğine korkutuyordu onu... Ve annesi ne zaman üstüne eğilse, saçlarının bukle bukle alnına döküldüğün başını ona ne zaman yaklaştırsa ve ne zaman kenarında ufacık ve simsiyah bir noktanın şekillendiği ağzını onun dudaklarına uzatıp bir öpücük kondursa bütün gölgeler kaçışıyor, yüreğindeki bütün korkular siliniyordu.

Daha hızlı yürüdü. Kanı çabuk çabuk ve gittikçe daha hızlı, daha büyük coşkunlukla dolaşıyordu damarlarında. Bulutlar birbirine yapışıyor ve pembe bir köpük gibi duruyorlardı gökyüzünde. Yıpranmış taş yolda kendi adımlarının yankısını duyuyordu. Dörtyol ağzındaki körpe kayın ağaçları ve güneşte ışıl ışıl pırıldayan tomurcukları. Tam karşısında bir tabelâ, üstünde YONKERS yazısı. Domates

konservesinin yırtık ve boş kutusu vardı yolun ortasında. Kutuyu tekmeleyerek yürümeye devam etti. Güneşin güzelliği, ayda bir başka güzellik ve gökteki yıldızların bambaşka güzelliği... Yürüyordu.

«Hullo, Emile!»

Geriye dönmeyi bile gereksiz buldu Emile, başıyla selâm verdi sadece. Peşinden koştu kadın ve kolundan sımsıkı yakaladı onu:

«Eski dostlara sırt mı çevriliyor artık? Öyle ya, kasaplar kraliçesi sevgilinle aran çok iyi şimdi...

Elini geriye çekti Emile:

«İşim acele, başka sebebi yok.

— Ya gidip anlatırsam ona, dükkânın önünden sık sık kolkola sırf onu kıskandırmak için geçtiğimizi gidip söylersem ne yaparsın?

— Bizim Congo'nun buluşuydu bu.

— Etkisini göstermedi mi?

— Evet, gösterdi.

— Bana borçlu değil misin şimdiki durumunu?

— May, iyi kızsın sen. Haftaya Çarşamba gecesi izinliyim. Gelip seni alırım. Tiyatroya gideriz. İşle aran nasıl?

— Ancak şimdiki kadar kötü olabilir... Campus'da bir dansözlük bulmaya çalışıyorum bugünlerde... Bütün paralı herifler orada çünkü... Liman işçilerinden ve tayfa milletinden bıktım usandım artık... Akıllı uslu bir kadın olmaya karar verdim.

— May, Congo'dan haber alıyor musun?

— Adını bile doğru dürüst okuyamadığım Allahın belâsı bir memleketten kartpostal yollamış bana. Çok matrak iş aslında, ne zaman mektup yazıp para göndermesini istesem para yerine kartpostal gönderiyor... Gene de bana her istediğini yaptıracak tek adamdır o, uğruna canımı veririm. Bana başka erkeğin sözü geçmez., bunun ne kadar

doğru olduğunu sen daha iyi bilirsin, Kurbağa Kalçası.

— Ben gidiyorum, May.»

Kadının başındaki unutmabeni çiçekleriyle süslü şapkayı geriye itti eliyle ve ansızın sarılarak öptü onu.

«Bu olmadı işte, Kurbağa Kalçası... Kadın öpülecek yer değildir 8. ci cadde, diye homurdanarak şapkasından alnına taşan sapsarı perçemi düzeltti. Seni şimdi sarkıntılık suçundan kodese yollarım istesem, biraz olsun canını yakmak istiyorum aslında.»

Emile uzaklaştı oradan.

Su motorunu taşıyan bir itfaiye arabası, onun peşisıra hortumları ve merdivenleri taşıyan öbür iki araba arka arkaya geçtiler önünden, şangırtılı bir uğultu yayıldı sokağa. Üç sokak ötede dumanlar yükseliyordu havaya ve zaman zaman alevler fışkırıyordu bir evin damından. Polis kordonunun gerisinde hatırı sayılır bir kalabalık birikmişti. İnsan gövdelerini ve şapkalarından örülmüş duvarı aralayarak komşu evin damında koşuşan itfaiyecilere baktı Emile. Üç ayrı hortumdan sessizce fışkıran suyun üst kat pencerelerindeki pırıltılı oyununu gördü. Kasap dükkânının tam karşısındaki binada olmalı bu yangın. Kaldırımdaki kalabalık arasında kendine bir yer açmaya çalışıyordu ki ansızın kenara çekildi oradakiler. Kollarını kırılmış çelik kablolar gibi sallayarak debelenen bir zenci, karga tulumba sürükleniyordu iki polisin arasında. Arkalarından yürüyordu üçüncüsü ve elindeki copla zencinin kafasına kafasına vuruyordu.

«İşte şu gündüz feneri ateşe vermiş evi.

— Yangını çıkaran kundakçıyı yakaladılar!

— Baksana, amma suratsız herif yahu!»

Yeniden toplandı kalabalık. Dükkânın kapısı önünde, Madam Rigaud ile yanyanaydı Emile.

«Sevgilim, bu manzara müthiş heyecan veriyor bana... Ateşten ölesiye korkarım çünkü.»

Onun biraz gerisinde duruyordu Emile. Usulca kadının beline sardı bir kolunu, öbür eliyle kolunu okşadı.

«Tasalanma artık. Baksana, alev filân çıkmıyor, şimdi duman ve sadece... İçin rahatladı, değil mi?

— Evet, biraz rahatladım şimdi.»

Önce elini sıktı kadının, kolunu bıraktı sonra.

«Gel küçüğüm, girelim içeriye.»

Dükkâna girer girmez kadının tombul ellerini avuçladı.

«Ernestine, ne zaman evleneceğiz?

— Gelecek ay.

— Hayır, o kadar bekleyemem ben... Neden hafta— ya Çarşambaya evlenmiyoruz? Evleniriz, bilânço yapmana yardım ederdim sonra... Burayı satıp şehrin merkezinde biryere, daha çok para kazanacağımız bir yere giderdik belki.»

Onun yanağını okşadı kadın.

«Gözün yükseklerde» dedi sonra, kocaman memelerini ve bütün vücudunu saran bir kahkaha koyverdi.

Manhattan - Transfer'de tren değiştirdiler. Küçük parmağı belli belirsiz açılmış oğlak derisinden yeni bir eldiven giymişti Ellen ve işaret parmağını sinirli hareketlerle sürtüyordu küçük parmağına. John yağmurluk almıştı sırtına ve pembemsi bir griye çalıyordu başındaki şapka. Gülerek Ellen'e çevirdi gözlerini, o bakışlarını kaçırdı sevdiği adamdan, raylarda yansımalar yapan yağmura verdi bütün dikkatini.

«İşte, sevgili Elaine. Görüyorsunuz ya prens kızı, Penn yönündengelen trene biniyoruz şimdi... Ve böyle

matrak oluyor New Jersey'de beklemek.»

Birlikte vagon - salona geçtiler. John hafifçe şapırdattı dudaklarını, açık renkli şapkasında kapkara ve yusyuvarlak lekeler hâlinde şekillenen yağmur tanecikleri-ni farketmişti:

«Küçük kızım benim, hareket ettik işte... Behold thov art fair, my live, thou art fair, thou hast dove's eyes within thy locks * »

Vücuduna uygun bir tayyör giymişti Ellen. Çok neşeli olmayı, yağmurun mırıltısına kulak vermeyi çok istiyordu aslında, ama yüzünün ifâdesini gerginleştiren birşey vardı içinde. Dışarıya bakınca bataklık arazinin bulanık çehresine, fabrika binalarında yuvalanan binlerce pencereye, su birikintileriyle dolu şehir sokaklarına ve kanaldaki terkedilmiş gemi iskeletine, silolara, Bull Durham'ın reklâm edildiği afişlere, yağmurun çeteleye çevirdiği yuvarlak suratlı Spearmint cücelerine takılıyordu gözü. Yağmur iri inci taneleri hâlinde gelip vuruyordu pencere camlarına, tren hızlanınca rüzgârın emrine giriyor ve çarpık hatlar çiziyordu aşağıya dökülürken. Tekerlerin gürültüsü bitmek tükenmek bilmeyen bir ısrarla aynı şeyi tekrarlıyordu kulaklarına: Man - hattan Trans - fer... Man hattan Trans-fer... Kolay değil, Atlantic City hayli uzaktaydı onlardan... Atlantic City'ye bir varsak... **Oh! It rained fort days**... Çok, alabildiğine neşeli olmak istiyorum şimdi... **And it rained fotry nights**... Çok neşeli olmam gerekiyor.

— Elaine Thatcher Oglethorpe, güzel isim şu senin

* İngilizce «İşte olanca güzelliğin, sevgilim, işte olanca güzelliğin. Güvercinlerinki gibi örgülü saçlarının arasında gözlerin.» (Büyük İlâhî'den.)

ismin, öyle değil mi sevgilim? Oh, syat me with flagons, comfirt mo with apples, fır I am sick of live... * »

Tenha vagonda, yeşil kadife koltuklarda ve sevgili John'un yanında olmak, bütün çılgınlıklara hazır ona eğilmek ne kadar iyi. Bulanık bakışlı bataklık manzarası siliniyordu pencerelerden ve belli belirsiz bir kabuk kokusu doluyordu içeriye. Onun gözlerinin içine baktı Ellen ve gülmeye başladı. Koyu saçının tellerine varıncaya kadar kıpkırmızı kesildi John. Sarı eldivenli eliyle Ellen'in beyaz eldivenli elini tuttu:

«Artık karımsınız Elaine.

— John, kocamsınız artık.»

Bomboş vagonun onlara yatak odası sıcaklığını hatırlatan yalnızlığında gülerek baktılar birbirlerine.

Yağmurun tırmaladığı camın gerisinde ATLANTİC CİTY yazısı bembeyaz harflerle karanlık bir geleceğin ilk işareti gibi yansıdı gözlerinde.

Boardwalk»ı ışıltılı yansımalarla kırbaçlıyordu yağmur ve bir yaylım ateş şiddetiyle vuruyordu pencerelere, kova dolusu suyun savruluşundaki şiddet vardı bu vuruşta. Yağmurun ötesinde, türlü ışıklarla donanmış dalgakıranların arasından sahile vuran dalgaların homurtusu geliyordu kulağına. Sırtüstü uzanmıştı yatağa ve tavana dikmişti gözlerini. Büyük yatakta ve hemen yanıbaşında alabildiğine rahat bir uykuya dalmıştı. John, başının altında çocuk gibi ikiye katlamıştı yastığı. Bütün vücudu buz gibi soğuktu Ellen'in. Onu uyandırmamaya çalışarak yataktan dışarıya süzüldü ve pencereye geldi, «Boardwalk»ın üstünde kocaman bir V çizen ışıklara baktı oradan. Pencereyi açtı. Yağmur kamçıladı yüzünü, etine iğne

* İngilizce «Ah! Şarapla kendine gelsin yüreğim, elmalardan bir döşek serin bana, bu aşk bitkin, yere seriyor beni.» (Büyük İlâhi).

batırır gibi. Makyajı bozulmuştu. Pencerenin kenarına yasladı başını. Ah! bir ölebilsem, bir ölebilsem. Yüzüne işleyen soğuk yüzünden kaskatı kesilmişti midesi. Hasta olacağım galiba. Banyoya girdi ve kapıyı sımsıkı kapadı. Kustuktan sonra biraz daha iyi hissetti kendini. John'a sürtünmemeye dikkat ederek yeniden yatağa girdi.John'a dokunsa ölecekti âdeta. Sırtüstü uzandı, ellerini karnına bastırdı, ayaklarını bitiştirdi. Vagon - salonun uğultusu çınladı kulaklarında. Uykuya daldı sonra.

Pencereye şiddetle vuran rüzgâr bozdu uykusunu. Uzaktaydı John, kocaman yatağın öbr ucundaydı. Pencereyi inim inim inleten yağmur ve râzgâr yüzünden bulundukları odayı ve yatağı denizin ortasında savrulan bir kayığa benzetiyordu. **Oh! it rained forty days**... Soğuk havayı çepçevre kaplayan donukluğun ortasındaki bir oyuktan kan sıcaklığıyla içeriye szlyordu bu şarkı... **And it rained forty nights**... Kocasının saçlarında usul usul gezdirdi elini Johnyüzünü buruşturdu uykusunda ve içini çekti: «Hayır, bu olmaz», ufacık bir çocuk sesiyle söylemişti bunu kocası, ona bakarken çılgınca gülmek istedi Ellen. Ve orada, yatağın kenarında umutsuz kahkahalarla gülerek sarsıldı, öğrenciliği sırasında yaşıtı kızlarla birlikte okuldayken nasıl katıla katıla güldüyse öyle gülüyordu şimdi de. Yağmur aralıksız tıkılatıyordu camı ve şarkı bir kaplakacak şıngırtısı gibi hızla büyüyordu kulağında :

Oh it rained forty days
and it rained **forty nights**,
and it didn't stop till Christmas,
and the only man that survived the
flood

was Longlegged Jack of the
Isthmus.*

Jimmy Herf Jeff eniştesinin tam karşısında oturuyor. Mavi birer tabak var önlerinde ve tabaklarda birer parça pirzola, fırın patates, bezelye, maydanoz var.

«Jimmy, şöyle bir bak çevrene» diyor Jeff enişte.

Duvarları baştan aşağı ceviz kaplama yemek odasını ışığa boğuyor üst kattan taşan aydınlık, sofradaki gümüş çatal bıçak takımlarında yansıyor, müşterilerin altın dişlerinde, saat kösteklerinde, kıravat iğnelerinde, dazlak kafalarında yansıyor, tabakların üstünde ışıktan daireler çizerek geziniyor ve örtülerin loşluğunda kayboluyor:

«Ee, ne diyorsun bakalım? diyerek ona fikrini sordu Jeff eniştesi, parmaklarını yeleğinin tüylü ceplerine soktu konuşurken.

— Güzel bir kulüp, diyor Jimmy.

— Durum en sağlam iş adamları yemek yer burada. ülkenin en paralı adamları yani. Şu köşedeki yuvarlak masaya bak. Gausenheimer'in masası orası... şu soldaki... Ona eğiliyor Jeff eniştesi ve fısıldayarak devam ediyor): O büyük çeneli adam da J. Wilder Laporte. (Hiç cevap vermeden önündeki pirzolayı kesiyor Jimmy.) Jimmy, seni buraya niçin getirdiğimi biliyorsun sanıyorum... Konuşacaklarım var seninle. Zavallı anneciğin yok artık, Emily ve ben kanun gözünde vâsi durumdayız şimdi, zavallı Lillynin vâsiyetini uygulamak da bize düşüyor... Durumu bütün açıklığıyla anlatmak istiyorum sana.» (Çatalı ve bıçağı elinden bırakmıyor Jimmy, kaskatı gözlerle bakıyor

* İngilizce «Kırk gün boyunca yağdı yağmur,
kırk gece boyunca yağdı
Noel'e kadar hiç dinmedi yağmur,
ve su baskınından kurtaran paçayı,
Berzah'ın «Uzun bacaklı Jack»i oldu.

eniştesine. Buz gibi soğuk ellerini koltuğun kenarında kenetliyor birbirine, eniştesinin mavileşmiş ve artık pörsümüş yanaklarına, saten kumaştan kıravatma bakıyor.)

— Artık onaltı yaşındasın, değil mi Jimmy?

— Evet, amca.

— Bak... annenin işleri derlenip toparlanınca aşağı yukarı beşbin beşyüz dolar olacak elinin altında. Bereket aklı başında çocuksun sen, kısa bir süre sonra Üniversiteye girebilirsin. Dikkatli kullanırsan Colombia'yı bitirinceye kadar sana yeter bu para. Hem neden Columbia'ya girmekte ısrar ediyorsun... Sanıyorum Emily teyze de benimle aynı fikirdedir, seni Yale veya Princeton gibi Üniversitelerde görsem daha çok sevinirim... Talihli delikanlısın bana kalırsa!... Frederichsburg'da bir yazıhaneyi silip süpürüyordum senin yaşındakten ve her ay onbeş dolar kazanıyordum. Anlatacaklarımı dinle şimdi... Para işlerinden yeteri kadar anladığına eminim. hayatını kazanmak, başarı sağlamak için de yeterli istek ve hırs sahibi değilsin henüz. Çevrene bak biraz... Tutumlu ve çalışkan oldukları için böyle zengin oldu bu adamlar. Bana da aynı rahatlığı ve sana tanıdığım imkânları veren şeydir bu. Biliyorum, bambaşka ve hayli garip bir tazda yetiştirdiler seni, bizden çok farklı düşünen zavallı annenin, zavallı Lily'nin tuhaf kaprislerinden biriydi bu terslik, neyse henüz yetişme çağının başındasın zaten... Ama ne yapacağına karar verip yavaş yavaş hazırlamalısın kendini... Bizim James gibi ticaret hayatına atılmanı, bizim şirkette işe başlamanı salık veririm sana. Seni ondan ayrı tutmuyorum zaten, ikinizi de oğlum sayıyorum... Evet, gerçekten ağır ve zor iştir ilk bakışta ama doyurur insanı... Ve şunu sakın unutma, adam hiçbir zaman yarım yamalak zengin olmaz New York'ta. (Eneştesinin kelimeleri birbirinin peşisıra sıralayan ağzına bakıyor Jimmy ve kendi ağzındaki

birzolanın bile tadına varamıyor.) Söyle bakalım, ne yapmak istiyorsun şimdi?»

Masaya eğilmişti Jeff enişte, koocaman gri gözleriyle bakıyordu ona.

Jimy'nin lokması boğazında düğümleniyor, kızarıyor ve kekeleyerek ürkek bir tavırla cevap veriyor:

«Siz nasıl isterseniz Jeff enişte.

— Yani bu yaz, benim yazıhanede bir ay çalışıp ekmek parası kazanmanın nemenem şey olduğunu ve iş hayatını öğrenmeye kararlısın, öyle mi?»

«Evet» anlamına başını salladı Jimy.

«En akla uygun yolu seçmişsin, diyor Jeff eniştesi ve öyle bir kaykılıyor ki iskemlesine, çelik grisi saçlarına güneş vuruyor. Meyva veya tatlı ister misin?... Çok değil, birkaç yıl sonra başarır da kendi işinin başına geçmiş olursan hatırlarsın bugünkü konuşmamızı. Senin için başlangıç noktasıdır bu konuşma.

Gebeş mölon şapkaların, gösterişli, fört ve panamaların arasında pek güdük, kirli ve şeklini kaybetmiş görünen yamyassı şapkasını Jimmy'ye uzatırken bakımsız sarı saçlarının altında güleç bir yüzle ona bakıtı vestiyerci kız. Asansör inerken Jimmy'nin midesi tehlikeli şekilde boşluğa düşüyor adetâ. Mermer holdeki telâşlı kalabalığa karışıyor asansörden çıkar çıkmaz. Ve hangi yöne yürüyeceğine hemen karar veremiyor, sırtını duvara vererek birkaç dakika bekliyor. Elleri ceplerinde. Ve birbirlerini iterek döner kapılardan girip çıkanlara bakıyor: ciklet çiğneyen al yanaklı genç kızlar; bir bıçak gibi keskin yüz hatlarıyla genç kızlar, alınlarına birer tutam saç düşmüş hepsinin; kendi yaşıtı gencecik delikanlılar; şapkalarını âdeta kulaklarına geçirmiş tuhaf görünüşlü genç adamlar; puro sigarası çiğneyen tombul yanaklı beyler; kocaman göbekliler; hepsi de birbirlerini iterek, ayaklarını yanyana iki sıra

hâlinde sürüyerek Broadway'e çıkıyorlar döner kapılardan veya içeriye giriyorlar. Döner kapıların dön babam dönen girdabına mahkûm hissediyor kendini, sabah - öğre - akşam sosis yapılan et hâline getirecek bu kapılar onu, zehir misâli delik deşik edecek hayatını. Birdenbire kaskatı kesiliyor vücudunun bütün adaleleri. Yerin dibine batsın Jeff eniştesi, yazıhanesi de yerin dibine batsın! O kadar gümbürtülü sözlere döküyor ki kafasındakileri çevresindekilerin işitip işitmediğini anlamak için sağa sola bakınıyor.

Hepsi yerin dibine batsın isterse! Omuzlarını kaldırıyor ve döner kapılardan dışarıya çıkmak için yol açıyor kendine. Farkında olmadan birinin ayağına basıyor. «Yuh be! Önüne baksana, ayağıma basıyorsun!» Jimmy sokakta şimdi. Broadway'i allak bullak eden rüzgâr gözlerine ve ağzına kum dolduruyor yürürken. Rüzgâra sırt verip Battery'e doğru iniyor. Trinity Church mezarlığında daktilo kızlar ve odacılar mezarların arasınra sandviç yiyerek karın doyuruyorlar. Gemi acentalarının önünde yabancı uyruklu insanlar bekliyor: Soluk sarı saçlarıla Norveçliler, geniş suratlı İsveçliler; Polonyalılar; ağızları sarmısak kokan ufak yapılı Akdenizliler! sert görünüşlü Slav dağlıları; üç Çinli ve birkaç Lascar delikanlısı. Gümrük binasının karşısındaki üçgende dağları dönüp rüzgâra veriyor yüzünü ve Broadway'i seyrediyor. Yerin dibine batsın Jeff eniştesi, yazıhanesi de yerin dibine batsın!

Yatağın kenarına oturdu Rud, gerindi ve esnedi. Gürültülü soluk sesleri, ter kokuları arasında uyuklayan çama şırları sırıl sıklam olmuş adamlar vardı çevresinde, horuldayarak uyuyor, sayıklıyor ve sıkıntıyla debeleniyorlardı yataklarında. Bulunduğu yerden çok uzakta bir elektrik lâmbası ışıldıyordu. Bud gözlerini yumdu, başı omuzlarına

devrildiği halde karşı koyup doğrulmaya yetmedi gücü. «Bir uyuyabilsem, güzel Tanrım. Büyük İsa, n'olursun, yardım et uyumama.» Birbirine kenetlediği ellerini titremesinler diye dizlerine bastırdı: «Hepimizin göklerdeki babası, bir uyuyabilsem.»

— Neyin var, arkadaşım? Uykun mu kaçtı yoksa? Komşu yataktaki adam alabildiğine sâkin bir sesle sordu ona.

— Uykum kaçtı.

— Benim de.»

Bud adamın kıvırcık saçlı kocaman kafasına baktı, dirseğine yaslanmış ve yüzünü ona çevirmişti adam.

«Berbat bir yer burası, bit yuvasından farkı yok, dedi gene alabildiğine sâkin sesiyle: Her yerde söylerim böyle olduğunu... topu topu kırk «sent» verdikleri para!... Plaza Otelinde yaşamak da onlara vergi, şey de...

— Çok oldu mu New York'a geleli?

— Tastamam on yıl olacak bu Ağustos'ta.

— Tuh be!»

Öfkeli bir ses yükseldi yatakların arasından:

— Şu orkestrayı susturun bakalım, arkadaş! Yahudi havrasında mıyız yahu?»

Bud iyice alçak sesle konuştu bu sefer:

«Çok tuhaf be, kaç yıldır şehre gelip yerleşmekti bütün derdim... Kuzey'deki bir çiftlikte doğdum ben, çiftlikte yetiştim.

— Neden oraya dönmüyorsun?

— Artık dönemem ki.»

Üşüyordu Bud. Şimdi titremeyi çok isterdi aslında. Çenesine kadar örtündü ve tekrar adama döndü:

«Fer bahar, yola koyulayım, süt sağıldıktan sonra inekler otların arasında başıboş dolanırken çiftliğe girive-

reyim, diyorum kendi kendime. Fakat yapamıyorum. Beni buraya bağlayan birşey var herhâlde.

— Bunca zaman ne yaptın New York'ta?

— Bilmem. Zaman oldu, Union Square'da oturarak vakit öldürdüm. Yer değiştirdim sonra, Madison Square'da pinekledim. Jersey'de, Flatbush'da, Hoboken'de sürttüm. Bowery'de sürtüyorum şimdi de.

— Hay Allah! Yüzde yüz basıp gideceğim burdan, hem yarın gideceğim. Kafam bozuluyor çünkü. Fazla polis var bu şehirde, çok sivil memur var.

— İsterse dilenerek geçimini sağlayabilir insan burada, fakat lâfıma kulak ver delikanlı, çiftliğe dönmektir en iyisi, gidip ilk fırsatta baba evine kapılanmaktır.»

Ansızın yatağından fırladı Bud ve omzundan yakalayıp şiddetle sarstı adamı:

«Şöyle ışığın yanına gel hele, birşey göstermek istiyorum sana.»

Kendi sesini bile garipsedi Bud. Horultulu yatakların yanısıra yürüdü. Giyinik yatmıştı öbür adam, elbiseleriyle çıktı yataktan. Yamru yumru bir vücudu vardı. Saçı sakalı çeşitli iklimlerde karışmıştı. Gözleri, çekiç darbesiyle açılmış birer oyuk gibi duruyordu yüzünde. İş gömleğini çözdü ışığın altında, her yanından kaşlarının sarkıklığını ele veren çöp kadar ince kolları ve omuzları meydana çıktı.

«Bak şu sırtıma.

— Vay canına! diye mırıldandı adam, sapsarı ve uzun tırnaklı parmaklarını onun sırtındaki beyazlı kırmızılı yara izlerinde gezdirdi. Böylesini hiç görmedim.

— Moruğun hediyesi bunlar. Tam oniki yıl, ne zaman aklına estiyse falakaya yatırdı beni, üstümü başımı çıkarttırıp zincirle vuruyordu. Babam olduğunu söylüyorlardı, ama yalan söylediklerini hissediyordum. Onüç yaşımdaydım evden kaçtığımda. Tekrar yakaladı beni, vur

babam vuruyor, hiç acımıyordu. Yirmibeş yaşımdayım şimdi.»

Daha fazla konuşmadılar, ikisi de yatağına döndü.

Bud gözleri hizasına çekmişti üstündeki örtüyü, tavana bakıyordu. Başlarını salonun öbür başındaki giriş kapısına çevirince orada, ağzında purosu, ayakta duran mölon şapkalı adama takıldı gözleri. Bağırmamak için dudaklarını ısırdı. Tekrar aynı yöne baktığında adamı orada göremedi.

«Daha uyumadın, değil mi?diye mırıldandı yanındakine (Cevap niyetine homurdandı öbürü.) Demin söyleyecektim sana. Kafasını kazmayla ezdim onun, çürük limonu ezercesine ezdim üstelik. Beni rahat bırakmasını defalarca söylemiştim ona, aldırmamıştı bile. Katı yürekli, ama içinde Allah korkusu olan bir adamdı. Herkesin de kendisinden korkmasını istiyordu. Patates ekecektik o gün, tarladaki otları temizliyorduk... Limongibi ezilmiş kafasıyla hava kararıncaya kadar tarlada bıraktım ölüsünü. Yoldan gelip geçenler görmüyorlardı nasıl olsa, çalılıklar vardı çit boyunca, cesedini çalılıklar maskeliyordu. Hava kararınca toprağı kaçıp gömdüm onu,eve girdim sonra, kendime kahve pişirdim. Hiç kahve içirmemişti bana. Gün doğmadan uyandım ve başladım yürümeye: Büyük şehre kavuşmak samanlıkta iğne aramak gibi birşey, diyordum kendi kendime. Moruğun para sakladığı yeri biliyordum, kafa büyüklüğünde yuvarlak bir desteye sarmıştı paraları. Ama on dolardan fazlasını almaya cesaret edemedim... Uyumuyorsun ya? (Öbürü yeniden homurdandı.) Sackett moruğunun kızıyla düşüp kalkıyordum eskiden. Sackett koruluğundaki hangarda buluşuyorduk kızla ve birlikte New York'a kaçıp zengin olmayı tasarlıyorduk. New York'tayım şimdi, iş bulamıyorum geldiğimden beri, çok korkuyorum arkadaş, elimde değil. Bir türlü yakamı sıyı-

ramadım şu sivil polislerden, nereye gitsem peşimde o mölon şapkalı meretler. Geçen gece mercimeği fırına verecektim karının biriyle, içimdeki korkuyu gözlerimden okudu kaltak, kapı dışarı etti beni... Korkuyu gözlerimden okudu yahu...»

Yatağın kenarına oturmuş ve öne eğilmişti hafifçe, doğruca Bud'un suratına üflüyordu ıslıklı soluğunu. Ansızın bileklerinden kavradı onu:

«Bak aslanım, keçileri kaçırırsın böyle devam edersen. Mangırın var mı?»

«Evet» anlamına başını salladı Bud.

«Ver ben saklayayım daha iyi. Eski sabıkalıyız, aslanım. Bu yolları biliriz, sâyemde sıyrılırsın bu işten. Kalk giyin, köşedeki meyhaneye çöreklen, işkembeni doldur önce. Kaç paran var?

— Bir dolar kadar bozuk param var.

— Bir «puarter» ver bana, karnını doyur geri kalan parayla.»

Bud pantolonunu geçirdi ayağına ve bir «puarter» uzattı ona.

«Döner dönmez vurur kafayı yatarsın, çiftliğe mangır demetini almaya gideriz seninle. Kafa büyüklüğünde dedin, tamam mı? Mangırı kapar, kimseye araklanmadan en sağlam yere alırız voltamızı. Kardeş payı bölüşürüz mangırı. Oldu mu?»

Bud kuvvetle sıktı onun elini. Ayaklarını sürüyerek kapıya yöneldi, bağcıklarının yürürken hışırtısı geliyordu kulaklarına. Balgam ve tükürükten geçilmez hâle gelmiş merdiven basamaklarını ağır ağır indi sonra.

Yağmur dinmişti; ıslak sokaklardaki su birikintileri ot ve ağaç kokusuyla dolu serin bir rüzgâr ürpertiyordu şimdi. Chatham Square'da girdiği meyhanede üç adam uyukluyordu, oturdukları yerde gözleri hizasına indirmiş-

lerdi şapkalarını. Pembe kâğıda basılmış spor gazetesini okuyordu tezgâhtaki adam. Bud uzun bir süre istediği şeylerin gelmesini bekledi. Taptaze, rahat, tasasız ve mutlu hissediyordu kendini. Önüne konan eti her lokmanın keyfini çıkararak atıştırdı. Bir yandan çok şekerli kahvesini yudumluyor, bir yandan da haşlanmış patatesleri dişlerine vurarak eritiyordu ağzında. Elinde kalan bir parça ekmekle tabağını güzelce sıyırdı, bir kürdan aldı ve dışarıya çıktı.

Dişlerini karıştırarak Brooklyn köprüsünün alabildiğine karanlık kubbesinin altından yürüdü. Geniş tünelin ağzında mölon şapkalı bir adam puro içiyordu. Meydan okuyan bir tavırla ona sürtünerek geçti Bud. Umrumda bile değil. Peşimden gelsin isterse. Üniformalı bir polis duruyordu kaldırımda, esneyerek gökyüzüne bakıyordu. Yıldızlarda bir yürüyüşe çıkılmıştı sanki. Aşağıda, ışıklı çizgiler hâlinde sıra sıra sokaklar, kapkara pencereleriyle heybetli binalar. Ve aşağıda, gökyüzündeki kuyruklu yıldız gibi nehir. Yapışkan, ıslak karanlığın koynunda sessizce ve ağır ağır belirlendi bir römorkörün feneri. Bir tramvay döndü köprüyü, traversleri ve rayları tellerine basılan bir yaylı saz gibi inim inim inletiyordu.

Havaî tramvay hatlarının köprü üstünde kesiştiği noktaya gelince döndü ve güneye doğru yürümeye başladı. «Nereye gitsem önemi yok artık. Bir yere gidemem zaten.» Arkasındaki boşlukta, bir köşesinden yırtılmış ve kırmızılaşmaya yüz tutmuştu gecenin mavi örtüsü, ateşle kızdırılan demir gibi. Simsiyah bacaların ve damların ötesinde şehrin aşağı kesimini belirleyen ve aydınlatan hafif bir pembelik vardı gökyüzünde. Şimdi sıcak bir inci beyazına dönüşüyordu karanlık. «Bütün sivil polisler peşimde, beni takip ediyor hepsi: Mölon şapkalı adamlar, Bowery'nin berduşları, ahçı kadınlar, meyhaneciler, tramvay kondüktörleri, orospular, tayfalar, hammallar, iş bulma kurumun-

da çalışan memurlar... Mangırın yerini söyleyeceğimi sanıyor o bitli herif? Boyu devrilsin onun da. Bütün sivil polislerin de boyu devrilsin.» Nehirsâkindi, bir tüfek namlusunun çeliği gibiparıldıyordu. Masmavi. «Nereye gitsem önemli değil artık. Bir yere gidemem zaten.» Fıhtımla binalar arasında çivit mavisi gölgelergi dip geliyordu boyuna. Küçücük yelkenli direklerinin suda yansıyan hayâli süslüyordu nehri; menekşe moru, çikolata rengi, ten pembesi dumanlar yükseliyordu havaya.

Saksağan kuyruğunu andıran garip bir elbise vardı üstünde, gösterişli bir saat kösteği iliştirmişti yeleğine ve parmağında kıpkırmızı şövalye yüzük, Maria Sackett'in yanına oturmuştu arabada. Evlenmeye gidiyor. City Hall'e, Belediye başkanına gidiyor dört beyaz atın çektiği arabayla ve onların arkasında gittikçe büyüyen ve daha canlı, ışıl ışıl hâle gelen bir ışık... İpek ve saten kumaşların hışırtısında evlenecek: Pembe pölüşlere sarınarak bembeyaz bir arabada gidiyor, Maria Sackett var yanında, sıra sıra dizili mölon şapkalı ve purolu adamlar selâmlıyor onu. Başı tanbaşa elmas bir arabada gidiyor Bud, bir milyon dolarlık sevgilisi var yanında... Köprünün korkuluğuna oturmuş Bud.Brooklyn tarafından doğdu güneş. Alev alev yanıyormuş gibi güneşle dolu Manhattan'daki bütün pencereler. Birdenbire eğilip öne doğru kayıyor, bir eli askıda ve güneş tam gözlerinin içinde şimdi. Aşağıya düşerken boğazında düğümleniyor çığlığı.

«Prudence» römorkörünün kaptanı McAvoy, kumanda yerinde ve ayakta, dümeni kontrol ediyordu bir eliyle, küçük harita etarejindeki kahvesinebanarak yediği bisküvit vardı öbür elinde. Gösterişli, kalın kaşlı, kocaman ve çekik bıyıklı bir adamdı. Römorkörün hemen birkaç metre önünde siyah bir cisim gümbürtüyle suya düştüğü anda

kahvesine bandığı bisküviti ağzına götürmeküze reydi McAvoy. Makina dairesinin kapısında bir adam belirdi o sırada ve bağırmaya başladı:

«Köprüden suya düştü herifin biri!

— Hay aksi şeytan! tersliğe bak sen» dedi McAvoy, bisküviti bıraktı elinden ve hemen dümen kırdı.

Akıntı bir saman çöpü gibi savurdu römorkörü. Üç kere üstüste çan çaldı makina dairesinde. Elinde kancası ön tarafa koştu Zenci tayfa.

«Hey kızıl saçlı! Şu tarafa gel de yardım et bana» diye bağırdı McAvoy.

Epey uğraştıktan sonra simsiyah ve sırılsıklam bir cisim çıkardılar güverteye. Çan sesi duyuldu ve yeniden tekrarlandı bu ses. Kaptan McAvoy'un kaşları çatılmıştı, dalgın görünüyordu. Akıntıya verdi römorkörün burnunu. «Yaşıyor mu, Kızıl saçlı?» diye sordu boğuk sesiyle. Yemyeşil olmuştu Zenci tayfanın rengi, dişleri birbirine vuruyordu.

«Yaşamıyor kaptanım, dedi kızıl saçlı adam, kafası ezilmiş.»

Kaptan McAvoy öfkesinden bıyığının yarısını yuttu âdeta:

«Canı cehenneme! diye homurdandı. Evlendiğim gün bu yapılır mıydı bana! Ne pis kazık!»

İKİNCİ BÖLÜM

I

BEYAZ AT SIRTINDAKİ KADIN

Allen Street'den geçen ilk havaî tramvay gümbürtülerle bozuyor sabahın sessizliğini. Günün ilk ışıkları giriyor pencerelerden, tuğladan örülmüş eski binalar aydınlanıyor, türlü ışık oyunları belirleniyor havaî tramvayın gövdesinde.

Çöp kutularını umursamıyor kediler, öylece bırakıp uzaklaşıyorlar. Tahtakuruları bile ter içindeki insan vücutlarına ilgi duymuyorlar artık, uykulu çocukların kirli ve körpe boyunlarını bırakıp duvar kovuklarına çekiliyorlar. Örtülerin altında erkekler ve kadınlar oda köşelerindeki yataklarında geriniyorlar şimdi. Ufacık bebekler debeleniyor ve çığlık atmaya hazırlanıyorlar.

Riverton'daki köşebaşında, nerede yatıp kalktığını kimsenin bilmediği kenevir sakallı ihtiyar baharat sergisini hazırlıyor gene. Salatalıklar, biberler, kavun kabukları ve çeşit çeşit turşular biberli ve nemli bir koku salıveriyorlar çevreye, bir turfanda sebze ve meyve bahçesinin kokusu

bu, insan kokan yataklara ulaşıyor adetâ ve kaldırımlarıyla yeni bir güne uyanan sokakta dağılıp gidiyor.

Nerede yatıp kalktığını kimsenin bilmediği beyaz sakallı ihtiyar, Jonas'ın su kabağı gövdesine çöreklenmesi gibi sergin-nin tam orta yerinde oturuyor.

Baskıtça çatırdayan merdivenleri tırmandı Jimmy. Dördüncü katta zil tablosunda parmak izlerinin henüz silinmediği bembeyaz bir kapının önünde durdu. Kapıya raptiyelerle tutturulmuş kartvizitte gotik harflerle «Sunderland» ismi yazılıydı. İki süt ve bir krema şişesi bırakılmıştı kapıya, bir de «Times» gazetesinin Pazar nüshasını bırakmıştı gazeteci. Önce bir hışırtı kapının arkasında, adım sesleri ve sonra sessizlik. Kapı kenarındaki beyaz zil düğmesine bastı.

«Margie, dedi o zaman, öyle tutkunum ki size... Kız cevap verdi: Yağmur altında beklemeyin, girin içeriye, epey ıslanmışsınız.»

Merdivende konuşuluyordu, kabaralı pabuçların gürültüsü, pembe ipekten çorapların sardığı kadın bacakları ve iskarpinlerin yumuşacık hışırtılı sesi geliyordu kulağına. Bahar mevsimine uygun bir şapka giymişti kadın, buğulu bir elbise vardı üstünde. Adamın sırtında beyaz çizgili bir ceket vardı ve yeşilli, mavili, morlu bir kıravat takmıştı.

«Fakat öyle kadınlardan değilsiniz ki siz.

— Nerden biliyorsun öyle olmadığımı?»

Merdivenlerde uzaklaşıp duyulmaz oldu konuşmaları. Jimmy Herf tekrar bastı zile.

«Kim o? Kapının aralığından peltek bir kadın sesiydi bunu soran.

— Miss Prynne'i görmek istiyorum, lütfen.»

Şiş bir kadın yüzü ve mavi kimono pırıltısı kapıda.

«Ah! Uyanıp uyanmadığını bilmiyorum ki.

— Bu saatte uyanmış olacağını söylemişti bana.

— Bir saniye bekleyin de içeriye gireyim, diye güldü kapının arkasında. Peşimden gelirsiniz. Kusura bakmayın, Mrs. Sunderland ev kirası için geldiğinizi sanıyordu. Bazan ansızın bastırmak niyetiyle pazar günleri de belâ kesiliyorlar başımıza.»

Ürkek bir tebessümle kapı aralığına yaklaştı Jimmy.

«Sütü de getireyim mi içeriye?

— Ah, lütfen! Biraz oturun holde, ben Ruth'u çağırayım.»

Hol adamakıllı karanlıktı. Güzellik kremi, diş macunu ve uykulu insan eti kokuyordu. Köşedeki kamp yatağının buruşuk çarşaflarında bütün gece bir insan vücuduyla koyun koyuna yatmışlığın izleri vardı. Hasır şapkalar, ipek eşarplar ve erkek pardesüsü asılıydı askının boynuzlarına. İskemlenin üstündeki kadın korsesini kaldırdı Jimmy ve oturdu. Kadın sesleri ve giydikleri elbiselerin belli belirsiz okunan gazetelerin iyice belirlenen hışırtısı geliyordu hole bakan odalardan.

Banyonun kapısı açıldı. Duvar aynasında yansıyan bol ve beyaz ışık holü ortadan ikiye böldü. Bakır sarısı saçları, ve ince hatlı yüzünde koyu mavi gözleri olan bir kadın başı göründü banyonun kapısında. Holü geçerken koyulaştı kadının saçları, portakal rengi sabahlığının içinde kıvır kıvırdı vücudu. Her adımda terliklerinden büyük bir umursamazlıkla dışarıya fırlıyordu pembe topukları.

«Hu, hu, Jimmy... (Ruth oda kapısının arkasından sesleniyordu ona.) Bana hiç bakmayacaksın ama, odamın hâlini de hoş göreceksin şimdi.»

«Hullo, Ruth.

— Bakmayacağınıza söz veriyorsanız girin içeriye. Hâlimi görürseniz ödünüz patlar... Odanın da ahırdan pek

farkı yok... Şöyle saçımı bir tarayıversem hazır olurum.»

Küçük gri odanın her köşesi elbiselerle ve artist resimleriyle doldurulmuştu. Sırtını kapıya yaslayarak ayakta bekledi Jimmy. Askıdan sarkan yumuşacık bir kumaş tatlı tatlı kulaklarını gıdıklıyordu.

«Gazetecilik stajı nasıl gidiyor bakalım?

— Hell Kitchen işiyle uğraşıyorum bugünlerde... Çok zevkli. Ya siz ne yapıyorsunuz Ruth, iş bulabildiniz mi bari?

— Şey... bir iki iş var, ama bu hafta belli olacak. Pek güvenim yok aslında. Ah Jimmy! Cesaretimi kaybetmeye başladım artık.»

Maşalardan arıdığı saçlarını iki yana savurdu, köpüklü kahverengi dalgalarını güzelce taradı sonra. İyice soluk ve titrekti yüzü, ağzı büyük, gözkapakları mosmordu.

«Bu sabah erken kalkıp hazırlanmam gerektiğini biliyordum, fakat elimde değil, yapamadım. Durumu kötü olunca yataktan insanın kalkması çok zor, çok cesaret kırıcı oluyor. Bazan yatağa girip orada dünyanın sonunu beklemek geliyor içimden.

— Zavallı ihtiyar Ruth.»

Kız pudra süngerini fırlattı onun kafasına, Jimmy'nin mavi serj ceketinin yakası ve kıravatı pudra içinde kaldı.

«Zavallı ihtiyar demeyin bana, küçük hayvan.

— Kendimi size şık göstermek için bunca çabadan sonra şu yaptığınız çok büyük incelik doğrusu... Ruth, şeytan versin sizin cezanızı. Hâlâ benzin kokan bir elbiseye yapılır mı bu!...»

Ruth geriye savurdu başını, ince sesiyle bir kahkaha savurdu.

«Ah! çok komik çocuksunuz, Jimmy. Şu küçük fırçayı alın bana.»

Jimmy kızardı, hafifçe öne eğdi çenesini, kıravatına baktı.

«O bana kapıyı açan, ufak tefek ve tuhaf kız kim?

— Şşşştt... Bir odada konuşulan öbüründe işitilir... Cassie'dir o, diye kıpırdadı sonra. Cassandrah Wilkins... Morgan Dancers dans gurubundaydı eskiden. Onunla alay etmemelisin ama. Çok iyi kızdır o, ben çok seviyorum kendisini. (Kahkahalarla güldü.) Jimmy, küçüğüm benim. (doğrulup çimdik attı Jimmy'nin koluna). ne zaman yanıma gelseniz küçük bir çılgın gibi davranıyorum ben.

— Suç benim değil herhalde... Bu işi bir yana bırakın şimdi, karnım çok acıktı. Buraya kadar yürüyerek geldim.

— Saat kaç oldu ki?

— Biri geçti.

— Ah! Jimmy, başım hiç hoş değil şu saatlerde!... Bu şapkayı beğendiniz mi? Şey, az ka'sın unutuyordum. Al. Harrison'u görmeye gittim dün. Baştan sona dehşet verici birşey. Telefona sarılıp polis çağıracağımı söylemeseydim eğer...

— Şu karşıdaki kadına bakın hele. Kafası ne tuhaf, tastamam bir lâma bu hâliyle...

— O kadın yüzünden açamıyorum ya perdelerimi.

— Neden?

— Çok gençsiniz daha, pek anlamazsınız şimdi. Anlatsam şaşkına dönerdiniz, Jimmy.»

Ruth aynanın karşısındaydı, ruj sürüyordu dudaklarına.

«Beni şaşırtan çok şey var hayatta, pek aldırmam bu yüzden... Şimdi boşverin herşeye... Hem gidelim buradan, pırıl pırıl bir güneş var dışarda, oysa insanlar kiliseden çıkıp evlerine kapanıyor şimdi, gazete okumaya veriyorlar kendilerini...

— Ah Jimmy! Çok sıkıcı insansınız doğrusu... Bir dakikacık bekleseniz olmaz mı sanki! Hem dikkat edin, en iyi kombinezonuma takılmışsınız.»

Yatak çarşaflarını tek tek katlayıp dolduruyordu bir kadın. Kısa kesilmiş simsiyah saçları vardı ve sarı bir bluz geçirmişti sırtına. Dudaklarındaki kırmızı ve yanaklarına sürdüğü allık yüzünden ilk bakışta onun demin kapı aralığından gördüğü kadın olduğunu anlayamadı Jimmy.

«Günaydın, Cassie... Özür dilerim. Miss Wilkins Mr. Herf'i tanıştırayım siz. Şu karşı evdeki kadının ne biçim yaratık olduğunu biraz anlatsana, kuzum. Sappo the Monk neymiş, iyi bilirsin sen.»

Yüzünü buruşturdu Cassandra Wilkins ve peltek peltek konuştu:

— Feji bir kadın o, öyle deyil mi Mr. Herf?... Çok feji şeyler söylüyor ayzını açınca...

— Herkesin canını sıkmak için böyle davranıyor demek.

— Ah! Mr. Herf, öylesevind im ki tanıştıyımıza. Ruth hep sizden bahsediyor. Eyvah, onu gene ele verdim galiba. Çok geveze oldum ben.»

Holün öbür başındaki oda kapısı açıldı o sırada ve kızıl saçlarını özenle ayırmış, burnu kemerli, soluk yüzlü bir adamın dışarıya çıktığını gördü Jimmy. Yeşil satenden bir robdöşambr giymişti.

«Ne haber, Cassandrah? dedi, o bilinen Oxford aksanıyla konuşuyordu. Yeni icâtlar yok mu bugün?

— Dişe dokunur birşey yok, Mrs. Filtzsimmons Green'den gelen telgraf var sadece. Greenery Theatre işini görüşmek için çağırıyor beni, yarın Scarsdale'e gidip kendisini görmemi istiyor... Özür dilerim, tanıştırayım sizi, Mr. Herf, Mr. Oglethorpe.»

Kızıl saçlı adam bir kaşını yukarıya kaldırdı, yumu-

şacık elini Jimmy'nin avucuna bıraktı:

«Herf... Herf... Durun Hele... Georgiah'lı Herf'lerden olmayasınız siz? Atlhanta'da çok eski bir aile var, Herf ailesi.

— Sanmıyorum, bahsettiğiniz aileyi tanımıyorum.

— Çok yazık Josiah Herf'le çok iyi arkadaştık eskiden. First National Bank'ın genel müdürü oldu şimdi, Pensylvania'da Scranton şehrinin en nüfuzlu adamıdır bir de benim hâlime bakın, soytarıdan farkım yok, Arlequino maskarasına döndüm.»

Omuz silkti, sırtındaki robdöşambrın önü açıldı o zaman, dümdüz ve bembeyaz göğsü meydana çıktı.

«Biliyor musunuz, «Büyük İlâhi» yi hazırlıyoruz, Mr. Oglethorpe okuyacak, ben de dansedeceğim. Bir gün gelip provamızı görseniz, seviniriz.

— Thy navel is like a round goblet wich wanteth not liquo, thy belly isli ke a heap of wheat set about with tilies... *

— Ah! Şimdi başlamayın n'olur.»

Gülerek bacaklarını bitiştirdi Cassie.

«Jojo, kapatsana şu kapıyı, odadan gelen sâkin ve derinliği olan bir kadın sesiydi bu.

— Ah! Zavallı Elaine, uyumak istiyor anlaşılan... Mr. Herf, çok sevindim sizinle tanıştığımıza.

— Jojo.

— Evet sevgilim.»

Vücudunu çepçevre saran kurşun ağırlığındaki uykunun izlerini taşıyan bu kadın sesi Jimmy'i ürpertmişti. Cassie'nin yanında duruyor ve hiç konuşmuyordu, kaskatı kesilmişti bütün vücudu. Ansızın kahve ve kızarmış ekmek kokusu yayıldı hole. Ruth yanlarına geldi.

* İngilizce «Göbeğin içki dolu fincana benziyor; karnın çiçeklerle süslü buğday yığınından farksız.»

«İşte ben hazırım, Jimmy... Unuttuğum birşey var mı diye bakıyorum sadece.

— Bunu düşünecek halde değilim, acımdan ölüyorum.»

Jimmy omuzlarından tuttu onu ve usulca kapıya sürükledi:

«Saat iki oldu.

— Cassie, hoşça kal şimdilik. Saat altıya doğru telefon ederim sana.

— Tamam, Ruth... Mr. Herf çok memnunum sizinle tanıştıyıma.»

Cassie'nin peltek sözlerinin üstüne kapandı daire kapısı

«Ruth, az kalsın aklımı kaybedecektim sizin evde.

— Jimmy, sakın homurdanmayın şimdi, daha karnınızı bile doyurmadınız.

— Ruth, şu Mr. Oglethorpe kimin nesi kuzum, biraz anlatsanıza bana? Hayatımda hiç rastlamadığım cinsten bir adam doğrusu.

— Ooo, Ogle haydudu ininden çıkıp sizinle konuştu demek?»

Ruth kahkahalarla güldü. Güneş ışığının kirli bir boya gibi görünen kesitine geçtiler.

— Peki, saçları bakır kızılına çalan o harikulâde güzel kız kim, karısı mı?

— Elaine Oglethorpe kızıl saçlıdır. Harikulâde güzel değildir. Henüz çocuk denecek yaştadır, ama daha şimdiden ün yapmış bir yıldızdır. **«Peach Blossams»** piyesinde çok tutuldu, büyük sükse yaptı. O herkesin bedavadan ayılıp bayıldığı önemsiz ve alabildiğine nazlı kızlardan biri canım. Düzgün rol yapıyor ama.

— Öyle bir kocası olsun, utanç verici şey bu.

— Ogle bugüne kadar ne yaptıysa onun yükselmesi için yaptı, hiçbir şeyi esirgemedi karısından. Ogle olma-

sa, balede kalırdı o kız, şimdiki durumuna gelemezdi.

— «Güzel ve Hayvan» desenize.

— Ve Ogle tesadüfen size dikiverse gözlerini, çok dikkat edin Jimmy, çok dikkat edin kendinize.

— Nedenmiş o?

— Ogle tuhaf kuştur Jimmy, tuhaf kuştur.»

Tepelerinden geçen havaî tramvay kısa bir an için güneş huzmelerini bulandırdı. Bu yüzden Ruth'un sadece dudaklarını görebildi Jimmy.

«Campus'a gidip hem kahvaltı edelim, hem yemek yiyelim diye bağırdı, havaî tramvayın kulakları sağır edici gürültüsünde kendi sesini bile işitmekte güçlük çekiyordu. Palisade'a gideriz sonra.

— Küçük Jimmy, hem kahvaltı etmek, hem yemek yemek nasıl oluyor, biraz anlatır mısınız?

— Yani siz kahvaltı ederken ben yemek yiyeceğim.

— Ama sıkıcı birşey olacak bu.»

Kahkahalarla gülerek Jimmy'nin koluna girdi. Gümüşlü el çantası yürürlerken sık sık Jimmy'nin dirseğine çarpıyordu.

«Cassie dediğin kız kimin nesi peki, esrarengiz Cassandra neyin nesi?

— Alay etmeyin onunla, inci gibi kızdır... O beyaz köpekle haşır neşir olmaktan da bir vazgeçse, Hep odasında tutuyor köpeği, hayvan hiç hava almıyor ve feci kokuyor! Benim odamın yanındaki küçük odada yatıyor kızcağız..... Bir de jigolosu var... (Ruth güldü.) Herif köpekten beter Nişanlandılar. ama köpoğlusu boyuna para sızdırıyor kızdan. Fakat, Tanrı bağışı için kimseye anlatmayın bu söylediklerimi.

— Anlatacak kimsem yok ki.

— Mr. Sunderland var ya...

— Evet evet, banyoya girerken gördüm onu. Pamuk

astarlı bir sabahlık vardı sırtında, kukuletâsı pembeydi. yaşlı bir kadın.

— Jimmy, çok şaşırtıyorsunuz beni... Mrs. Sunderland sık sık orad aburada unutur takma dişlerini» diye söze girdi Futh.

O sırada beliren havaî tramvayın gürültüsü yüzünden sözlerinin arkasını getiremedi. Lokantanın kapısı gürültüyle kapandı üzerlerine, tramvay tekerlerinin raylardaki uğultusu kayboldu.

İçerde **When İt's Appleblossom Time in Normandie** isimli parçayı çalıyordu orkestra. Çapraz huzmeler hâlinde aşağıya vuran güneş ışığı delik deşik etmişti salonu, içeriyi çepçevre saran duman bulutunun varlığı kolayca belli oluyordu bu yüzden, kâğıttan çiçeklerle süslenmişti salon ve çeşit çeşit yazılar asılmıştı her köşesine: «Günlük istakoz... Midye yiyiniz. Fransız usulü midyemizin tadına mutlaka bakınız (Tarım Bakanlığının tavsiyesiyle).» **Beefsteak - parties upstairs**. Kırmızı harflerle yazılmıştı bu yazı, hemen altındaki bir masaya oturdular. Flüt biçimindeki küçücük ekmeklerden birini aldı Ruth ve dans gösterisi yaptı ona.

«Jimmy, kahvaltı niyetine istiridye yesem ahlâksızlık saymazsınız değil mi? Fakat en önemlisi kahve içmek şimdi, bol bol kahve içmeliyim...

— Soğanlı biftek yemek istiyorum ben.

— Gününüzü gerçekten benimle geçirmek istiyorsanız bu mümkün değil, Mr. Ferf.

— Sahi bu söylediğiniz çok doğru Ruth, soğanları ayaklarınızın altına sermekten başka çarem var mı!

— Beni öperseniz ses çıkarmam anlamına gelmez ama benim sözüm.

— Nasıl?... Palisade'da mı?...

Ruth'un deminki belirsiz gülüşü taşkın bir neşe kılığı-

na giriverdi ansızın. Jimmy'nin keyfi kaçtı: «I hever axed you, maam, he sayed. * »

Başındaki hasır şapkadan süzülerek yüzüne vuruyordu güneş. Çabuk çabuk, fakat daracık etekliği yüzünden küçük adımlarla yürüyordu. İnce Çin ipeklisinden içine işliyordu güneş ve sırtında bir erkek eli gibi geziniyordu. Boğucu cısağın ortasındaki sokaklar, mağazalar, Pazar gezintisine çıkmış insanlar, hasır şapkalar, şemsiyeler, tramvaylar ve taksiler görüyordu ne tarafa baksa, çevresindeki herşey ışıklı pırıltılarla, keskin yansımalarla çepçevre sarıyordu onu, o kadar ki keskin maden' plâaların üstünde yürüdüğüne inanası geliyordu. Testere gürültüsünü hatırlatan kulak tırmalayıcı uğultunun göbeğinde yol açmaya çalışıyordu kendine.

Lincoln Square'da bembeyaz atının üstünde kalabalığı yararak salına salına ilerliyordu bir kadın. Kahverengi ve alabildiğine gösterişli, ama takma saçlar sarkıyordu atının yelesinden, altın sırmalı eğerinde kırmızı üstüne yeşille yazılmış «Danderine» yazısı okunuyordu. Dolly Warden yapısı yeşil şapkasının kan kırmızısı ve çok gösterişli tüyü dikkati çekiyordu. Beyaz eldivenli eliyle atının dizginlerini tutuşunda bile bir aldırmazlık, bir çevreyi umursamazlık okunuyordu. Altın kakmalı bir kırbaç sallanıyordu öbür elinde.

Onun geçişini seyretti Ellen. Sonra yan sokağa doğru yeşillikleri izleyerek yürüdü ve parka girdi. Çocukların bağrışarak beyzbol oynadıkları yerden çiğnenmiş taze çimen kokusu yayılıyordu ortalığa. Gölgedeki bütün sıralar insan doluydu. İleriye doğru kıvrılarak uzaklaşan şose yoluna girdi, ayağındaki fransız iskarpinlerinin ökçeleri as-

* İngilizce «Sizden böyle birşey istemedim ki madam, dedi.»

falta batıyordu her adımda. Güneşteki sıralardan birinde iki tayfa vardı, kaykılarak oturmuşlardı sıraya. O önlerinden geçerken ağzını şaplattı bir tanesi. Adamların büyük susamışlıklarla dolu bakışlarını boynunda, kalçalarında ve topuklarında hissetti. Kalçalarını mümkün olduğu kadar az sallamaya çalışıyordu yürürken. Yol boyundaki güdük ağaçların yaprakları büzülmüş ve adamakıllı kavrulmuşlardı. Parkın güney ve doğu yönlerinde sıra sıra dizili büyükbinalar görülüyordu. Kavruk, tozlu ve alabildiğine terliydi herşey, polisler ve gezintiye çıkmış insanlar da öyle. Tramvaya neden binmemişti sanki? Kırmızı Stutz otomobiliyle kaldırımın kenarında ilerleyen hasır şapkalı genç adamın simsiyah gözlerine baktı geçerken. Adam göz kırpıyordu ona. Başını geriye attı, yan yan güldü ve dudaklarını öyle garip bir tarzda büzdü ki Ellen yanağında hissetti onun dudaklarını. Fren yaptı genç adam ve öbür eliyle kapıyı açtı. Çenesini sertçe havaya kaldırdı Ellen ve ondan kaçırdı gözlerini. Ayaklarında yosun yeşili, boynunda madenî yeşilden tüyler bulunan iki serçe kuşu kanat çırparak tam önünden havalandılar onun. Elinde bir kesekâğıt dolusu fıstık bulunan yaşlı bir adam sincabına fıstık yemesini öğretiyordu.

All in green on a white stallion rode the Lady of the host Baltalion.* Green, green, Danderine... Saçlarının gururlu mantosuna sarınmış gururlu Lady Govila..

Baştanbaşa yaldızla donanmış general Sherman yolundan alakoydu onu. Durup sedef beyazı ışıltılarla yansıyan Plaza'yı seyretti bir süre... Elsine Oglethorpe'ın oturduğu daire hemen oracıkta işte... Washingtan Square yönüne giden bir otobüse atladı. Tozlu, gürültülü bir öğleden sonranın telâşı yaşanıyordu 5. ci caddede. Caddenin gölgeli

* İngilizce «Beyaz aygırın sırtındaydı Kayıp Müfrezenin Leydisi, yeşiller giyinmişti.»

kaldırımında redingotlu ve silindir şapkalı bir adamın yürüdüğünü görüyordu zaman zaman. Şemsiyeler, yazlık kıyafetler, hasır şapkalar ışıl ışıl yanıyordu meydanlarda, evlerin üst pencerelerinde, caddeden geçen taşıtların camlarında ışıklı yansımalarla yaşıyordu hepsi. Otobüsün arka sıralarında oturan çiftlerden pudra, lâvanta, asfalt ve benzin kokusu yayılıyordu ortalığa, otobüsün her fren yapışında birbirlerine daha çok sokuluyordu bu çiftler. Cadde boyunca sıralanmış vitrinlerde tablolar, koyu renkli perdeler, eski tarz ve cilâlı koltuklar görülüyordu. St. Regis, Sherry's. Tozluk kullanıyordu yanında oturan adam ve tereyağı beyazında eldivenler vardı elinde. Bir tezgâhtar olmalı. St. Patrick kilisesinin önünden geçerken kilisenin aralık duran gölgeli kapısından kutsal su kokusu geldi burnuna. Delmonico'nun yeri burası işte. Önünde oturan genç adam yanındaki gri flanel blûz giymiş genç kadının boynuna dolamıştı kolunu.

«Hay Allah! Ne kötü talihi varmış şu zavallı Joe'nun, o kızla evlenmeye mecbur kaldı sonunda. Henüz ondokuzunu bitirmedi çocuk.

— Talihsizlik mi diyorsunuz siz buna?

— Myrtle, ikimiz için konuşmuyorum ki ben.

— Yok, inanmıyorum sözüne! Kızı gördün mü hem?

— Ondan değil, bahse girerim.

— Ondan olmayan nedir?

— Çocuk.

— Billy, bu saçmalıkları söylemeye nasıl dilin varıyor, şaşıyorum?»

42. ci Sokak. Union League Club.

«Çok eğlenceli geçti toplantı... gerçekten çok eğlenceli oldu!... Herkes oradaydı ve belki de ilk defa nutuk faslı kimsenin canını sıkmadı. Eski günleri hatırladım dün gece. Geriden geliyordu bu yontulmuş ses. Waldorf.

— Billy, şu bayrakları siz de sevimli bulmuyor musu-

nuz?... Hele şu, en komiği o içlerinde, Siyam elçisi burada oturuyor çünkü. Sabahki gazetede okudum.»

When thou and I my love shall come to part, then shall I press an ineffable last kiss Upon your lips and go... heart, start, who art... Bliss, this, miss... When thou... When you and I my love...*

8. ci Sokak. Otobüsten indi ve oradaki Breevoort yeraltı durağına girdi. George oradaydı, sırtını kapıya vererek oturmuştu. El çantasının fermuarını açıp kapatıyordu boyuna:

«Hayli geciktiniz, Elaine. Kolay kolay kırkbeş dakika beklemem birini.

— Beni azarlamayın, George. Çok keyifliyim bugün, gerçekten iyi eğlendim. Gün boyunca bütün vakti kendime ayırdım, 105. ci sokaktan 59. cu sokağa yürüyerek geldim. Çok komik insanlara rastladım dolaşırken.

— Yoruldunuz herhâlde.»

İnce hatları vardı yüzünün, gözlerinin çevresi kırış kırıştı, bir geminin ürkütücü pruvası gibi Elaine'e doğru eğiliyordu.

«George, sanıyorum bütün gün yazıhanedeydiniz.

— Evet, eski dosyaları ayıkladım. Böyle basit işleri bile başkasına bırakamıyorum, güvenim yok; her işi benim görmem gerekiyor.

Farkında mısınız, çok önceden biliyordum, bütün bunları söyleyeceğinizi?

— Nasıl?

— Kırkbeş dakikalık gecikme konusundaki sözleriniz.

— Elaine, gereğinden çok şey biliyorsunuz... Çayla beraber pasta da ister miydiniz?

— Bilemiyorum ki, bu yüzden canım sıkılıyor ya... Biraz limonata içerim.»

* İngilizce «Sen ve ben, eğer ayrılırsak sevgilim, unutulmaz bir ayrılış öpücüğü konduracağım dudaklarına ve gideceğim...»

Çevrelerinde bardak ve kadehlerin yoğun şıngırtısı. Sigaralardan yayılan masmavi dumanın ortasında yeşil yansımalarla hareketlenen, aynalardan vuran sakallı ve sakalsız insan yüzleri.

«Hep o bilinen, eski kompleks, dostum. Erkekler için geçerli sayılır, ama kadınların gözünde hiç değeri yok, komşu masadaki bir kadın sesiydi bu konuşan...

— Ama kadınların haklılığını körü körüne savunmaktaki ısrarınız büyük ve aşılmaz bir uçurum yaratıyor aramızda, dedi bir erkek sesi, katı ve ölçülüydü. Bencillik mi diyorsunuz benim tutumuma?... Sonra?... Ancak Tanrı bilir acı çekip çekmediğimi! Charley, insanı arıtan bir ateş bu...»

George hem konuşuyor, hem de onunla gözgöze gelmek için fırsat kolluyordu.

«Bizim ünlü Jojo ne âlemde?

— Onun lâfını etmeyelim şimdi.

— Ne kadar az sözünü edersek o kadar iyi, değil mi?

— Dinleyin George, Jojo ile alay etmenizi istemiyorum. Ne yaparsa yapsın, resmen boşanıncaya kadar benim kocamdır o... Hayır, gülmenizi istemiyorum. Onu anlayamazsınız, kaba ve basit bir adamsınız. Kolay anlaşılır insan değildir Jojo, çok yönlü ve trajik kişiliği olan adamdır.

— Tanrı bağışı için karı - koca hikâyelerini bir yana bırakın şimdi. Küçük Elaine, önemli olan tek şey başbaşa oluşumuz ve keyfimizi kaçıracak insanlardan uzak kalışımız... Hem söylesenize bana, ne zaman sahiden başbaşa kalabileceğiz sizinle... Sahiden ama.

— Bu konuda fazla gerçekçi olmasak daha iyi George, ne dersiniz?»

Önündeki çay fincanına bakarak tatlı tatlı gülüyor sonra.

«Sizinle konuşmak istediğim, sormak istediğim o kadar çok şey var ki.»

Gülerek ona baktı Ellen, başparmağı ile işaret parmağı arasında tuttuğu yarısı ısırılmış kirazlı pastayı sallıyordu konuşurken:

«Zavallı bir günahkâr macerânıza tanık olmuşken böyle mi davranırsınız siz? Aslında şunu sormak istiyorum size: 31 Şubat gecesi neredeydiniz?

— Emin olun, alabildiğine ciddî ve dürüst davranıyorum, beni hiç anlamak istemiyorsunuz.»

Oturdukları masanın önünde beliren genç bir adam ikisine birden bakarak seslendi:

«Hello, Stan. Nerden çıktınız siz?»

Suratını asarak ona baktı Baldwin.

«Mr. Baldwin, kabalık ettiğimi biliyorum, ama bir saniye için oturabilir miyim masanıza? Beni arayan birini gördüm burada, herifle karşılaşmak istemiyorum daha doğrusu. Hay Allah! Ne soğukluk! Neyse, masanızda görürlerse gelip yapışmazlar bana.

— Miss Oglethorpe, Stan Emery ile tanıştırayım sizi, kendisi en önemli ortağımızın oğludur.

— Tanıştığımıza gerçekten sevindim Miss Oglethorpe. Daha dün gece gördüm sizi, siz beni görmediniz ama.

— Dün gece tiyatrodaydınız demek?

— O kadar mükemmel oynadınız ki kendimi tutmasam tebrik etmek için sahneye fırlayacaktım.»

Esmer ve hafif kızıla çalan bir teni vardı genç adamın, biçimli burnunun iki yanında tedirgin bakışlı gözleri vardı, ağzı büyüktü ve sürekli hareket hâlindeydi, kestane rengi saçları dalgalıydı. Ellen, için için gülerek ikisine de alıcı gözüyle baktı. Üçü de kaskatıydılar, hareketsiz oturuyorlardı.

«Öğleden sonra Danderine'li Kadını gördüm, dedi Ellen, bu kadın çok etkiledi beni. Beyaz at sırtındaki kadını hayâlimde nasıl yaşatıyorsam tastamam öyle buldum karşımda.

— With rings on her fingers and bells on her toes, And she shall make mischief wherever she goes*, dedi Stan, adetâ fısıldayarak söylemişti bunu.

— Yanılmıyorsam Music bu, diyerek onun sözünü tamamladı ve güldü Ellen.

— Hep mischief (sefalet) diyorum ben.

— Kolejle aran nasıl bugünlerde? dedi Baldwin, kupkuru, hattâ acı ve iğneleyici bir ifâde vardı sesinde.

— Kolej yerindedir herhâlde, dedi Stan, yüzü kızarmıştı. Ben dönmeden yakıp yıksalar, sevinirim. (Ayağa kalktı.) Özür dilerim, Mr. Baldwin... Rahatınızı kaçırışım büyük kabalıktı gerçekten.»

Ellen'e döndü, nefesinin viski koktuğunu o zaman farketti Ellen.

«Sizden rica ediyorum, bana sakın kızmayın Miss. Oglethorpe.»

Kendisine uzatılan ele göz ucuyla baktı Ellen; kupkuru, sinirli ve titrekti genç adamın eli, kuvvetle sıktı onun elini. Yalpalayarak masalarından uzaklaştı sonra ve ilerde önüne çıkan bir garsonla çarpıştı.

«Bu garip delikanlıyı bir türlü anlayamıyorum, dedi Baldwin. Zavallı yaşlı babası o kadar umutsuz ki saçını başını yolacak nerdeyse. Çok akıllı çocuk oysa, kişilik sahibi üstelik... ama işi gücü içmek ve serseri serseri dolaşmak... Sanıyorum, çalışması ve değer ölçüleri konusunda adamakıllı bilgi edinmesi gerekiyor toparlanabilmesi için. Kolejlileri bol paraya alışmış olmak baştan çıkarır zaten... Neyse, ancak şimdi başbaşa kalabiliyoruz, Elaine. Buna da şükür. Ondört yaşımda başladım çalışmaya ve bugüne kadar hep çalıştım. Belirli bir süre çalışmadan yaşayabilecek durumdayım artık. Yaşamak, gezmek, düşünmek, mutlu

İngilizce «Çıngıraklar vardı ayağında ve yüzükler parmaklarında, nereye gitse sefaleti götürüyordu sırtında.»

olmak istiyorum şimdi. Bir süredir o eski çalışma temposuna ayak uyduramıyorum zaten. Boşalmak, sinirlerimdeki gerginliği yatıştırmak istiyorum. Asıl bu bakımdan çok yararlı olacaksınız bana.

— Sadece bir emniyet sübabı gibi kullanılmaya razı olur muyum sanıyorsunuz?»

Güldü ve gözlerini yumdu.

«Birlikte şehir dışında bir yere gidelim bu gece. Bütün gün havasızlıktan patladım yazıhanede. Gerçekte pek sevmem pazar günlerini, ötedenberi nefret duyarım pazar tatillerine.

— Güzel ama, provam var benim, onu ne yapacağız?

— Hastalanıverirseniz, olur biter. Telefon edip araba getirteyim.

— İşte Jojo geldi, bakın... Hello, Jojo.»

Eldivenlerini başı hizasında sallayarak işaret etti.

Pudra beyazına bürünmüştü John Oglethorpe'un yüzü, ölçülü bir tebessüm geziniyordu dudaklarında, siyah çizgili açık renk eldivenleri vardı, masaların arasında güçlükle yol açarak ilerliyordu.

«Keyfin nasıl, sevgilim? Güzel bir sürpriz doğrusu...

— Tanışıyorsunuz değil? Mr. Baldwin.

— Başbaşa konuşuyordunuz galiba, rahatsız ettiysem özür dilerim...

— Yok canım, hiç değil... birer highball içeriz karşılıklı, gerçekten sizi görmeyi çok istiyordum, Jojo... Hazır aklıma gelmişken söyleyeyim, bu gece işiniz yoksa birkaç dakikalığına bana tiyatroya uğrayın, olmaz mı? Rolü nasıl okuduğumu görmenizi istiyorum.

— Elbette gelirim, canım. Daha zevkli bir iş düşünemiyorum.»

George Baldwin'in sinirleri gergindi, oturduğu koltuğun kenarına sımsıkı yapışarak geriye kaykıldı.

«Garson... (Kelimeleri madenî bir kesinlikle bölerek

konuşuyordu.) Üç Highballs istiyoruz, Scotch olsun ve lûtfen çabuk.»

Oglethorpe bastonunun gümüş sapına yasladı çenesini.

«Mr. Baldwin, güvenmek, hele karı kocanın birbirine güvenmesi harikulâde birşey, dedi. Zaman ve mekân farkı bile bozamıyor bunu. İkimizden biri tutup bin yıl dönmemek üzere Çin'e gitse birbirimize olan sevgimiz gene değişmez.

— Görüyorsunuz George, Jojo'nun tek hatâsı gençliğinde çok Shakespeare okumuş olması... Aa, benim gitmem gerekiyor şimdi, Merton canıma okur gecikirsem... Jojo, endüstrinin nasıl tutsaklığa yol açtığını anlatın siz ona, biraz da eşitlikten bahsedin.»

George Baldwin ayağa kalktı. Yanakları hafifçe kızarmıştı.

«Sizi tiyatroya kadar götürmeme izin verir misiniz? dedi dişlerini gıcırdatarak.

— Nereye gidersem gideyim, bu izni kimseye vermiyorum... Jojo, dikkat et, sakın fazla içme, beni seyretmeye geleceksin.»

5. ci Cadde beyazlı, pembeli ışıltılar içindeydi, pembeli beyazlı bulutlar gökyüzünde ve deminki sıkıcı konuşmadan, sigara dumanından, içki kokusundan sonra kuştüyü kadar hafif bir rüzgâr. Taksi çağırmakla görevli garsonu gülümseyerek uzaklaştırdı yanından. Sonra ansızın kendisine bakan tedirgin gözler, geniş alınlı ve esmer erkek çehresi dikkatini çekti.

«Çıkmanızı bekliyordum burada. Gezmeye götürebilir miyim sizi? Şuracıkta... köşede Ford arabam var, n'olur kırmayın beni.

— Ben tiyatroya gidiyorum ama. Provam var.

— Güzel, sizi tiyatroya bırakayım öyleyse.»

Dalgın dalgın eldivenin tekini parmaklarına geçirdi Ellen.

«Olur, ama size yük oluyorum aslında.

— Tam tersine... Bakın, arabam şuracıkta... Böyle yolunuzu kesmekle büyük kabalık ettim, değil mi? Neyse, bu başka hikâye zaten... Sonunda tanıştım ya sizinle, en önemlisi bu. Ford arabama Dingo diyorum ben... neyse, bu başka hikâye zaten...

— Sizin gibi gençliğini insanca koruyan birine rastlamak güzel şey aslında. New York'ta gençliğini insanca koruyan adam pek yoktur çünkü.»

Motoru çalıştırmak için eğildiğinde yüzü kıpkırmızıydı.

«Sahi! Henüz çok gencim.»

Motor hırıldadı önce ve çalışmaya başladı. Stan olduğu yerde sıçradı ve gaz kesti: «Yolda mutlaka yolumuzu keser polisler, motorun susturucusu kopmuş, düşecek nerdeyse.

34. cü Sokakta bembeyaz atının üstünde kalabalığı yararak ilerleyen kadını tekrar gördüler. Kahverengi ve alabildiğine gösterişli, ama takma saçlar sarkıyordu atının yelesinden, altın sırmalı eğerinde kırmızı üstüne yeşille yazılmış «Danderine» yazısı okunuyordu.

«Rings on her fingers, diyerek klâkson düğmesine bastı Stan, and bells on her toes, And she shall cure dandruff wherever it grows.*»

* İngilizce : «Çıngıraklar vardı ayağında ve parmaklarında yüzükler, nerde incecik deri veya kepek görse başlıyordu ayıklamaya.»

II

UZUN BACAKLI JACK

Union Square'da vakit öğle. Yer değiştirme sebebiyle yok pahasına satış var. «ÇOK BÜYÜK HATÂ ETTİK.» Tozlu asfalta diz çökmüş boyacı çocuklar var orada, düğmeli, düğmesiz, sarılı veya Oxford tipi pabuçları boyuyorlar soluk almadan. Bütün boyalı pabuçların başparmağında güneş ışıldıyor. Şöyle buyrun abiler, hanım ablalar, şöyle buyrun; son model fantezi kumaşlar var mağazamızda. En iyi kalite. En ucuz fiat... Bayanlar, baylar; giriş serbesttir... «ÇOK BÜYÜK HATÂ ETTİK.» Mağazamız yer değiştiriyor.

Çin lokantasının boğucu havasında daireler çizerek havalanıyor öğle güneşi. Boğuk bir müzik sesi; **Hindistan.** «Foyong»* yiyor o, yanındaki kız «şovmayn» atıştırıyor. Ağızları dolu, bir yandan dansediyorlar. Parlak siyah kumaştan erkek elbisesine sürtünüyor kızın sırtındaki mavi blûz. Parlak siyah saçları var erkeğin, kız oksijenle boyamış buklelerini.

* «Foyong» ve «Şovmayn» Çin usulü yiyecekler.

Selâm, selâm Ordu'ya, 14. cü sokak'tan geçiyor şimdi. Dörtlü sıralar hâlinde, pırıl pırıl, deniz mavisi üniformalar içinde müziğin temposuna ayak uydurarak yürüyor Kilise Ordusunun kızları.

En iyi kalite. En ucuz fiat. Mağazamız yer değiştiriyor. «ÇOK BÜYÜK HATÂ ETTİK.» Mağazanız yer değiştiriyor.

Liverpool limanına kayıtlı İngiliz buharlı gemisi Raleigh, kaptanı Kettlewel, 953 balya, 881 sandık, 10 küfe, 8 faturalı eşya paketi, 57 sandık, 89 balya, 18 küfe pamuk ipliği, 156 balya keçe, 4 balya amyant, 100 sandık bobin...

Daktiloyu bıraktı ve tavana baktı. Parmakları ağrıyordu. Kâğıt ve tutkal kokuyordu yazıhane, gömlekli memurlardan yayılan garip bir ter kokusu vardı ayrıca. Havalandırma boşluğunun karanlık duvarlarından birini görüyordu açık pencereden, tam karşısındaki pencerede dalgın dalgın çevresine bakınan ve başında yeşil siperlikli kasket bulunan bir adam vardı. Dağınık saçlı odacı çocuk getirip bir not bıraktı masasına: «Mr. Pollock sizi tam 5.10 da görmek istiyor.» Boğazında birşey düğümlendi. «Kapı dışarı edecek beni.» Yeniden daktilonun tuşlarında gezinmeye başladı parmakları:

Glasgow limanına kayıtlı Hollanda buharlı gemisi Delft, kaptanı Tromp 20 balya, 123 sandık, 14 varil...

Kendine oturacak yer bulunca kadar Battery tarafında başıboş dolaştı Joe Harland. Boş yer görür görmez sıraya çöktü. Jersey'in üstünde safran rengi karmakarışık, dalgalanmalarla batıyordu güneş. Herşey bitti işte. İnsan diş çektirmeye gittiği zaman bekleme salonundaki

tabloya nasıl bakarsa o da öyle uzun uzun baktı batan güneşe. Hareket hâlindeki bir römorkörün bacasından alevli kara dumanlar fışkırıyor ve kızıllı karalı renklerle örtüyordu gökyüzünü. Batan güneşi seyrediyor ve bekliyordu.

«Kesemizin durumuna bakalım şimdi: 18 dolar 50 sent var cebimde, bundan 6 dolar oda kirasını, 1 dolar 84 sent çamaşır parasını, Charley'e 4 dolar 50 sentlik borcumu hesaplarsam, 7 dolar 84 sent, 11 dolar 84 sent, 12 dolar 34 sent eder, demek 6 dolar 16 sent kalıyor elimde. İçki içmezsem iş buluncaya kadar üç gün idare eder beni. Büyük Tanrım, şans ne zaman gülecek bana? Tersliğe bak, nasıl da şanslıydım eskiden!» Dizleri titriyor, midesinde garip bir yanma hissediyordu.

«Hayatını hovardaca piç ettin Joe Harland, kırkbeş yaşındasın şimdi ve tek dostun yok hayatta, mezarına haç dikecek meteliğin bile yok.»

Kayık beton rıhtıma birkaç adım mesafede yön değiştirince kıpkırmızı bir üçgen hâlinde belirdi yelkenleri. Kayığın içindeki delikanlı ile genç kız aynı anda eğildiler o zaman. Güneşte yanmıştı ikisinin de cildi, sarı saçlarının rengi de açılmıştı. Kayık körfezin gölgeli kırmızılarla şekillenen sularına doğru uzaklaşırken ağlamamak için dudaklarını ısırdı Joe Harland. «Tuh be! İçmezsem ölürüm şimdi.»

«Bir suç değil mi bu? Sahici bir suç değil mi?»

Solunda oturan adam aralıksız tekrarlamaya başladı bu sözleri. Joe Harland başını çevirip ona baktı. Bumburuşuk ve kırmızı suratlı bir adamdı yanındaki, kır saçları vardı. Kirli elleriyle bir gazetenin tiyatro sayfasını tutuyordu.

«Şu genç kadın artistler nasıl oluyor da yarı çıplak elbiseler giyiyor, hangi hakla rahatımızı kaçırıyorlar?...

— Gazetelerde onların resmini görmek hoşunuza gitmiyor anlaşılan?

— Neden rahatımızı kaçırıyorlar, söyler misiniz bana? İnsan işsiz güçsüz, beş parasız dolaşıyorsa neye yarar bu kadınlar, sorarım size?

— Gazetede resmini görmekten hoşlanan çok insan var ama. Ben de severdim eskiden...

— Eskiden iş bulmak kolaydı... Tabii, sizin işiniz var, yalan mı?» diye öfkeyle homurdandı öbürü.

Joe Harland «hayır» anlamına başını salladı.

«Ne faydası var öyleyse? Bu kadınlar bizim gibileri rahat bırakmalı değil mi? Kar yağıncaya kadar iş bulamayacağız meret şehirde.

— Kar yağıncaya kadar nasıl geçineceksiniz?»

Cevap vermedi yaşlı adam. Yeniden gazetesine eğildi ve neden sonra mırıldandı:

«Böyle yarı çıplak gezmekle düpedüz suç işliyor bunlar, ısrar ediyorum fikrimde.»

Joe Harland kalktı ve oradan uzaklaştı.

Hava iyice kararmıştı. Uzun süre hareketsiz oturmaktan bacakları uyuşmuştu. Güçlükle yürüyordu bu yüzden, belki de kemerini çok sıkı bağladığı için her adımda midesindeki ağır sancı daha fazla kıvrandırıyordu onu. Zavallı savaş atı, sana iyi gelecek tek şey var şimdi; kafayı çekmek, ancak o zaman hayâle dalıp unutabilirsin kendini. Çift kanath kapıdan belli belirsiz bira kokusu geliyordu burnuna. Şık bir etajere bırakılmış elma gibiydi içerdeki barmenin suratı.

«Bir kadeh viski.»

Sert ve kokulu viski genzini yaktı. Adamı kendine getiriyor bu meret içki. Orası muhakkak. İçkisini bitirince büfenin yolunu tuttu, bir sandviç ve zeytin yedi orada: «Bir viski daha ver, Charley. İnsanı insan yapan viskidir aslında. Çok zamandır boşverdim, ihmal ettim onu, bütün terslik bundan geliyor. Beni bu hâlde görebileceğini hiç aklına getirmezdin, değil mi dostum? Eskiden Wall Street'-

in büyücüsü derlerdi bana, iş hayatında herşeyin talih meselesi olduğunu göstermez mi bu... Evet dostum, sağlığına. Sağlığın yerinde olacak, uzun ömürlü olacaksın yani, şans yerin dibine batsın isterse! Şu viski basbayağı hayat veriyor insana... Baylar, sanıyorum hepiniz mutlaka bir işte şans denemişsinizdir, başaramayıp kederli döneniniz ve bunu sineye çekeniniz yok mu? İş hayatının şansa bağlı olduğunu bu da gösterir. Fakat benim durumum bambaşka. Baylar, tam on yıl borsada kumar oynadım ben, on yıl boyunca gece gündüz her çeşit kârlı işin peşinde koştum ve son yediğimi saymazsak topu topu üç kazık yedim on yılda. Size bir sır vereyim, baylar. Önemli bir sır vereceğim üstelik... Charley, birer kadeh içki getir dostlarıma. Parası benden. Sen de bir kadeh iç bakalım... Yahu, insanın orasını burasını tahrik ediyor bu viski... Baylar, iş hayatının talih meselesi olduğunu isbatlayan bir örnek daha vereceğim size. Hayatının sırrını anlatacağım, baylar... Kelimesi kelimesine doğru şeyler anlatacağım size, bugünkü gazeteler, konferans ve makaleler sözlerimin doğruluğuna tanıktır. Herifin biri -lâf aramızda salağın biriydi-, Başarının Sırrı isimli polisiye roman bile yazdı hakkımda, görmek isterseniz New York halk kitaplığında bulabilirsiniz bu kitabı... Başarının sırrı şuydu... Öğrenince çok güleceksiniz ve kendi kendinize «Joe Harland sarhoşun biri» diyeceksiniz, «ihtiyar budala» diyeceksiniz... Evet... Tam on yıl borsada kumar oynadım. Açıktan açığa hisse senedi satın alıyor ve bu parayı adını sanını hiç duymadığım şirketlerin senetlerine yatırılmış gibi gösteriyordum. Kaç defa oynadıysam hep kazandım bu kumarı. Para babası oldum. Dört bankada ağzımdan çıkan her söz kanun sayılıyordu. Şeker işiyle ilgilenmeye başladım, ama bu konuda yaşadığım çağın çok önündeydim... Neyse, fazla uzatmadan sırrımı söyleyeyim, yararlanırsınız belki. Çocukluğumda anacığımın eliyle diktiği mavi ipekten bir kıravat-

taydı bütün hüner. Tanrı bağışı için gülmeyin!... Sizi işletmeye niyetli değilim. İş hayatının şansa bağlı olduğunu anlatmak istiyorum. Louisville ve Nashville senetlerine bin dolarlık yatırım yapıp ilk kumarı oynadığım zaman o mavi kıravat vardı boynumda. Yirmibeş dakikada yirmibeş misli arttı senetlerin değeri. Bu başlangıç oldu. Sonra yavaş yavaş birşeyi farkettim; mavi kıravatı takmadığım günler borsada kaybediyordum. Zamanla o kadar eskidi ve kullanılmaz hâle geldi ki onu cebimde taşımaya başladım. Kötü sonuç verdi. Mutlaka boynuma takınam gerekiyordu, anlıyor musunuz?... Gerisi o hep bilinen, eski hikâye, baylar Boyu devrilsin, çok sevdiğim bir kadın vardı anlayacağınız. Dünyada uğruna yapamıyacağım hiçbir şey olmadığını göstermek istiyordum ona. Önce şakaya vurdum, geçiştirmek istedim. «Hiçbir işe yaramaz, paramparça bu kıravat» dedi, çok üsteledi ve onu ateşe attı sonunda... Bir örnek daha... dostum, bir kadeh içki ısmarlamaz mısınız bana? Tesadüfen parasızım bugün... Çok teşekkür ederim, bayım... İnsanın aklını başına getiriyor şu meret!»

Metrodaki tıklım tıklım kalabalıkta Mary Garden kokuları sürünmüş sarışın kadının sırtına adetâ yapışmıştı ufak tefek posta müvezzii. Paketler, dirsekler, omuzlar katarın her sarsılışında birbirine giriyordu. Başındaki terden sırılsıklam Western Union kasketi müthiş bir darbe yedi o sarsıntıda ve yana kaykıldı. Böyle bir kadına sahip olsam, bir çarpışma olsa, ışıklar sönse veya katar yolda kalsa, hepsine değer bu kadın. Fiyakalı ve para pul sahibi bir herif olsam elde ederdim haspayı. Katar hızlanınca dengesini kaybetti ve onun üstüne devrildi kadın.

Gözlerini yumdu, burnu kadının boynuna yapışacak nerdeyse, soluk alıp vermekten de vazgeçti bu yüzden. Katar ansızın durdu ve o, kalabalıkla beraber dışarda buldu

kendini. Şaşkın şaşkın bakınarak ışık içindeki sokağa yürüdü. Broadway kalabalıktan görünmez olmuştu. 96. cı Sokağın köşesinde ikili üçlü guruplar hâlinde dolaşan denizciler vardı. Oradaki büfelerden birinde biri jambonlu, öbürü ciğer ezmeli iki sandviç yedi. Kasadaı oturan kadının saçları tereyağı rengindeydi, tıpkı metroda rastladığı kadının saçları gibi, ama öbüründen daha şişman ve daha yaşlıydı kasadaki. Elindeki son sandviçi yiye yiye Japon Bahçesindeki asansöre yürüdü. Perdedeki ışık titreşimlerini gözlerinin derininde hissederek dalgın dalgın oturdu: «Beni bu kıyafetle görürlerse tuhaf olur, bakarsın alay ederler. İyisi mi basıp gideyim. Telgrafları dağıtırım hiç olmazsa.»

Merdivenleri inerken kemerini sıktı. 105. ci Sokağa kadar tekrar ağır ağır Broadway'e doğru yürüdü, doğuya, Columbus Avenue'ye yöneldi sonra. Hem yürüyor, hem binaların pencere pervazlarını, kapılarını, yangın merdivenlerini dikkatle gözden geçiriyordu. İşte en elverişli yer burası. İkinci katta ışık yanıyordu sadece. İkinci katın ziline bastı. Kapının otomatiğine bastılar yukardan. Koşarak çıktı yukarıya. Bir kadın başını uzattı. Saçları dağınık ve ocak başında durmaktan kızarmıştı yüzü.

«Bay Santiono'ya telgraf.

— Bu isimde kimseyi tanımıyorum.

— Özür dilerim bayan, yanlış zile bastım galiba.

Kapı suratına kapandı. Soluk yüzünün bütün hatları birdenbire sertleşti. Çabuk çabuk ve ayaklarının ucuna basa basa en üst kata çıktı, çatıya açılan kapıya ulaşmak için oradaki küçük merdivene tırmandı. Asılınca gürültüyle gıcırdadı kapının kilidi. Soluğunu tuttu. Kül ve kurum dolu çatıya çıkar çıkmaz kapıyı usulca kapattı. Sokaklardan vuran ölgün ışıkta kapkara nöbetçilere benziyordu bacalar. Yere uzandı ve sürünerek binanın arka cephesine ilerledi, yağmurluk borularına tutunarak yangın merdive-

nine ulaştı. Oradaki çiçek saksısına çarptı ayağı. Çevresi karanlık. Kadın kokusuyla dolu sıcacık bir odaya giriyor pencereden; toplanmamış, dağınık bir yatağın başucundaki yastıkta, bir yazıhane masasında geziniyor eli, masadaki pirinç tozunu yere döküyor farkında olmadan, hafifçe sarsarak bir çekmeceyi açıyor ve bir kol saatine rastlıyor, toplu iğne batıyor eline, bir broş bu ve daha dipte buruş buruş birşeyin varlığını anlıyor. Kâğıt para, koca bir tomar kâğıt para bu. «Bas git artık, beklersen yakalanırsın, yeter bu kadarı.» Merdivenlerden iniyor alt kata. Etraf karanlık. Ardına kadar açık bir pencere daha. «Günaydın demek kadar basit herşey.» Bu oda da deminkine benziyor; tuhaf bir uyuşturucu madde ve köpek kokusu var odada. Yazıhane aynasında ansızın, çekmeceleri karıştırırken görüyor kendini. Bir krem kavanozuna batıyor parmağı, pantolonuna siliyor kremi. «Tuh, Allah kahretsin.» Ve ansızın yumuşacık ve kaygan bir et yığını müthiş bir çığlıkla silkiniyor ayaklarının altında. Titriyor ve odanın ortasında sipsivri kalıveriyor. Odanın bir köşesinde bar bar bağırıyor küçücük köpek.

Oda aydınlandı. Bir kadın belirdi kapının eşiğinde. Ona doğrultmuştu elindeki tabancayı. Bir adam vardı kadının arkasında.

«Ne işiniz var sizin burada? Ooo, genç bir posta müvezzii bu!»

Lâmbanın ışığı bakır renkli huzmeler çiziyordu başının çevresinde, kırmızı ipek kimonunun içinde vücudunun bütün hatları belirmişti. Yanındaki esmer genç adam çok öfkeliydi, gömleğinin önünü bile kapatmadan fırlayıp gelmişti odaya. «Söyleyin bakalım, ne işiniz var bu odada?

— Özür dilerim bayan, beni açlık zorladı bu işe, evdeki zavallı ihtiyar anamın durumu zorladı.

— Hârika değil mi, Stan? Hırsız bu adam. (Tabancayı doğrulttu). Koridora çıkın.

— Ne emrediyorsanız yapayım bayan, yeter ki polise vermeyin beni. Acından ölen yaşlı anama merhamet edin.

— Kabul, yalnız geri verin aldıklarınızı.

— Zaten çalmaya vakit bulamadım.»

Stan kahkahalarla gülerek bir koltuğa bıraktı kendini:

— Ellie, şu karşımda gördüğüm sen misin? Böylesine becerikli olabileceğini hiç aklıma getirmemiştim doğrusu...

— Geçen yaz böyle bir rol oynadım ya turnede?... Tabancanızı bana verin bakalım.

— Tabancam yok, bayancığım.

— Sözünüze inanmıyorum, fakat sizi salıvermek en iyisi.

— Allah gönlünüze göre versin, bayancığım.

— Fakat müvezzilikte biraz olsun para kazanmıyorsunuz, kuzum?

— Geçen hafta işten kovuldum, bayancığım. Açlık yüzünden başladım hırsızlığa.»

Stan yerinden doğruldu:

«Bir dolar ver bu adama, basıp gitsin buradan.»

Kapının dışına çıkar çıkmaz genç kadın bir dolar uzattı ona.

«Gerçekten çok iyisiniz» dedi boğuk sesiyle.

Onun parayı uzattığı ele yapıştı ve öpmeye başladı. Elini öpücüklere boğarken bir yandan kadının kırmızı kimonosunun içinde kıvır kıvır duran vücuduna baktı göz ucuyla. Merdivenleri titreyerek inerken dönüp geriye baktı bir ara, sarmaş dolaş olmuştu genç sevgililer, kapı aralığından onu seyrediyorlardı. Gözleri dolmuştu, dokunsalar ağlayacak. Doları cebine soktu.

«Oğlum, kadın milletine hep böyle yumuşak davranırsan sonunda nehir kenarındaki yazlık otelde alırsın soluğu... Neyse, gene iyi sıyırdım paçayı.»

Islık çalarak havaî tramvaya yürüyordu şimdi. Şeh-

re inen katarlardan birine atladı. Para tomarının yerinde olup olmadığını anlamak için sık sık cebini yokluyordu. Karbon gazı ve kızarmış balık kokan bir binanın üçüncü katına çıktı, üçüncü katın kir pas içindeki camlı kapısına tam üç kere vurdu.

«Moike, sen misin? diye cevap verdi bir kadın sesi.

— Hayır, Nicky Schatz kapıdaki.»

Kapıyı bir kadın açtı ona. İnce bir yüzü vardı yandan bakınca, saçlarına kına sürmüştü. Dantelâlı kombinezonunu örtsün diye mantosunu almıştı sırtına.

«Ne var, ufaklık?

— Ne biçim iş yahu! El çabukluğu mârifet deyip herşeyi toparlıyordum girdiğim evde, evin hanımı enseledi beni ve bil bakalım, ne yaptı?»

Çok heyecanlıydı, kadının peşisıra yemek odasına yürüdü. Green River cinsi bir şişe viski ve kirli birkaç bardaklar vardı masanın üstünde.

«Bir dolar verdi ve bundan sonra uslu durmamı söyledi bana.

— Hadi canım sen de!...

— Bu saati oradan aldım, bak.

— İngersoll bu, ben saat demem böylesine.

— Bir de şunları dikizle bakalım. (Para tomarını çıkardı cebinden.) Neşeli değil mi, söylesene?... Got in Himmel. Tonla aldım bunlardan.

— Göster öyleyse...»

Gözleri yuvalarından fırlamıştı adetâ, paraları koparıp aldı onun avucundan. «Ah! Ne malın gözüsün sen...» Birdenbire yere vurdu para tomarını ve yahudilerin yaptığı gibi ellerini sallayarak oğuşturdu: «Bu yalancı para, tiyatroda kullanılan para enayi, amma dangalakmışsın be...»

Yatağın üstüne yanyana oturmuş boyuna gülüyorlar-

dı. Ağır bir havası vardı odanın, ipekli iç çamaşırları gelişigüzel iskemlelere atılmış, çalışma masasının üstündeki çiçek buketinden artık solmaya yüz tutmuş bir tazelik yayılıyordu çevreye. Tekrar sımsıkı sarıldılar birbirlerine. Ansızın silkindi genç adam ve eğilerek dudaklarından öptü kadını.

«Başına yeni bir hırsız daha türedi! dedi soluyarak.

— Stan...

— Ellie...

— Jojo geldi sandım, diye güçlükle mırıldandı genç kadın. Bu adam onun casusu da olabilir pekalâ.

— Ellie, bu adamların arasında nasıl yaşayabiliyorsun, bir türlü anlayamıyorum. Öyle sevimlisin ki onların arasında düşünemiyorum seni.

— Seni tanımadan önce çok basitti bu. Sonra gerçekten iyi adamdır Jojo. Ama çok tuhaf, anlaşılmaz ve alabildiğine mutsuz adamdır.

— Sen bambaşka bir dünyanın insanısın, sevgilim... Woolworth Building'in tepesinde camdan örülmüş bir dairede vişne çiçeklerinin ortasında yaşamalısın sen.

— Stan, adamakıllı yanmış sırtın güneşten.

— Yüzerken oldu.

— Ne çabuk?

— Yarısı geçen yazdan kaldı, sanıyorum.

— Mutlu genç adam tipisin sen. Biliyor musun, doğru dürüst yüzmeyi öğrenemedim daha.

— Ben sana öğretirim... Dinle, gelecek pazara sabah erkenden Dingo'ya atlar, Long Beach yolunu tutarız... En uzak köşesine gideriz plâjın, kimsecikler olmuyor orada... Mayo giymek bile gereksiz.

— Senin vücudun çok hoşuma gidiyor Stan, sert ve öfkeli bir görünüşü var... Jojo'nun vücudu bembeyaz oysa, hem hiç adalesi yok, kadın vücudu tıpkı.

— Rica ederim, onu aramıza sokma şimdi.»

Stan ayaktaydı, bacaklarını iki yana ayırmış, gömleğinin düğmelerini ilikliyordu.

«Ne dersin Ellie, çıkıp birşeyler içelim... Senden başkasıyla olmak ve bir yığın yalan uydurmak zorunluğu çileden çıkarıyor beni. Şimdi böyle birşey olsa iskemleyi geçiriveririm kafalarına.

— Vaktimiz var... Geceyarısından önce kimse gelmez buraya... Zaten başım çok ağrıdığı için burada kaldım ben.

— Başağrısını seviyor musun, Ellie!

— Çılgınca seviyorum, Stan.

— Kendim kadar eminim, o telgraf müvezzii hırsız biliyordu bunu... Hırsızlık, meskene tecavüz, yangın merdivenlerinden iniş, kedi misâli yağmurluk borularında gezinti, asıl böylesine hayat derim ben!»

Ellen onun elini tuttu ve birlikte indiler merdivenleri. Karanlık koridorda, posta kutularının önünde omuzlarından tuttu genç kadını, başını arkaya devirerek öptü sonra. Broadway'e açılan sokağı yürürlerken ikisi de güçlükle soluk alıp veriyordu. Kadının koluna girmişti genç adam, dirseğiyle kendi vücuduna bastırıyordu boyuna. Bir akvaryumun kalın camlarından bakıyormuş gibi çevresine bakınıyordu genç kadın ve bulanık insan yüzlerini, meyve tezgâhlarını, konserve kutularını, zeytin kavanozlarını, çiçekçi vitrinlerindeki kırmızı çiçekleri, gazeteleri, ışıklı reklâm tabelâlarını seyrediyordu. Sokakları geçerken nehirden gelen taze bir serinlik okşuyordu yüzlerini. Hasır şapkaların altından ansızın ve belli belirsiz göz kırpmalar, rüzgâra karşı yürüyen çeneler, ince görünüşlü ve yumuşacık dudaklar, kalp biçimi ağızlar, açlığını ortaya vuran ve elmacık kemikleri iyice çıkık gölgeler, kadınların ve genç adamların belirsiz çehreleri, hepsi telâşla gidip geliyordu çevresinde, Stan'a ayak uydurarak yürüyordu, sapsarı ve alev alev yanan bir gece bu.

Bir masaya çöktüler. Orkestra çeşitli parçalar çalıyordu.

— Stan, sanım içmek istemiyor şimdi... Sen bana bakma.

— Ellie, benim duyduğum yaşama sevinci yok mu sende?

— Daha fazlası var... bundan ötesine kolay kolay katlanamam... İçeceğim içkinin kadehine uzun süre dikkatimi veremem ben.»

Genç adamın gözbebeklerinde beliren ışıltı ürpertti onu.

Stan alabildiğine sarhoştu şimdi.

«Vücudunun çıtır çıtır yenilecek bir meyve olmasını öyle isterdim ki» sözünü tekrarlıyordu boyuna.

Önündki lâstik gibi ve soğour **Welsh rabbit** parçalarıyla didişiyordu Ellen. Korkunun ürpertili uçurumuna yuvarlanıvermişti ansızın. Salonun orta yerindki kare biçimi pist boşluğunda tangoya uyarak danseden dört çift vardı. Ayağa kalktı Ellen.

«Ben gidiyorum, Stan. Yarın çok erken uyanmam gerekiyor, bütün gün prova var. Öğleyin telefon et banka, tiyatrodayım.»

Başını «olur» anlamına salladı genç adam ve tekrar Highball doldurdu kadehine. Bir süre onun arkasında durdu Ellen, uzun kafasını ve dağınık saçlarını seyretti adamın. Stan şiir mırıldanıyordu kendi kendine: «Saw the white implacable Aphrodite... Güzel be!... Saw the hair unbound and the feet unsandaled... Shine as fire of sunset on western waters. Saw the reluctant* çok güzel mısralar hepsi.»

* İngilizce : «Beyaz ve eşsiz Afrodit'i gördüm... Darmadağın saçlarını ve çıplak ayaklarını gördüm... Batı yönündeki bütün sularda batan güneşin alevli ışıkları gibi parıldıyorlar... Gördüm...»

Broadway'e çıkar çıkmaz kendini yeniden mutlu hissetti. Yolun ortasında bekledi tramvayı. Taksiler adetâ sürtünerek geçiyorlardı yanından. Sıcak rüzgâr kendisiyle beraber uzaktaki nehir gemisinin yakarışlarla dolu düdük sesini de getiriyordu ona. Ruhunun derinliklerinde ışıltılı, dayanıksız ve kocaman kuleler kuran binlerce perinin yaşadığını farkediyordu. Tramvay gümbürtülü çan sesleriyle yaklaştı bulunduğu yere ve tam önünde durdu. İçeriye girer girmez Stan'ın az önce kollarında tuttuğu terli vücudu geldi aklına, başı döndü, gözleri karardı. Aceleyle bir sıraya bıraktı kendini ve bar bar bağırmamak için dudaklarını ısırdı.

«Sevmek ne feci şey, Tanrım!» Tam karşısında mavi suratlı ve güdük çeneli iki adam oturuyordu, kahkahalarla gülerek konuşuyor ve birbirlerinin bacağına sık sık şaplak indiriyorlardı...

«Jim, ne diyorum ben sana; İreng Castle çok tahrik ediyor beni... Haspayı dansederken görmüyor muyum, elim ayağım kesiliyor, cinler periler başıma üşüşüyor.

— Yok canım, çöp gibi zayıf o kız.

— Broadway'de kimsenin yapamadığı sükseyi yaptı ama.»

Tramvaydan indi Ellen ve doğuya doğru, 105. ci Sokağın ıssız kaldırımlarında ilerledi. Daracık pencereli evlerden uykulu yatak kokuları yayılıyordu sokağa. Beton su oluklarının kenarına bırakılmış çöp kutularının çevresi de feci şekilde çürük kokuyordu. Bir kadınla yanındaki erkek sarmaşdolaş olmuşlardı bir kapı gölgesinde. «Hoşça kal» demenin başka türlüsü herhâlde. Onları görünce mutlu bir gülümseyişle aydınlandı yüzü. Broadway'de kimsenin yapamadığı sükse. Bu sözler başdöndüren bir hızla yükselen ve onu elektrikli reklâm ışıklarının sarılı, yeşilli, kırmızılı ve eşi bulunmaz dünyasına ulaştıran bir asansör gibi yankılanıyordu kafasında; öyle bir dünya ki, çiçek-

lerle süslü her köşesi ve o altın yaldızlı, yeşilli gece elbisesinin içinde tangonun ritmine ayak uydurarak dansediyor Stan'ın kollarında, milyonlarca insan eli de yaylım ateş hâlinde alkış tutuyor onlara. Broadway'de kimsenin yapamadığı sükseyi yapmak.

Beyaz ve dik merdivenleri çıkıyordu şimdi. Kapıdaki «Sunderland» yazısını okur okumaz müthiş bir tiksinme duygusu yapıştı yakasına, gelip boğazında düğümlendi. Uzun süre, yüreği küt küt atarak, kapının önünde bekledi. Anahtarı kilide sokmuştu oysa. Sonra anahtarı ansızın çevirerek açtı kapıyı.

«Ogle çok tuhaf kuştur Jimmy, gerçekten tuhaf kuştur.»

Herf ve Ruth Prynn basık tavanlı ve gürültülü bir lokantanın en uzak köşesine çekilmiş, gülerek konuşuyorlardı orada.

«Dünyada ne kadar dalgacı varsa hepsi burada karnını doyuruyor galiba.

— Dünyanın bütün önemsiz tiyatrocuları da Mrs. Sunderland'ın evinde oturuyor şimdi.

— Balkanlardan yeni haber var mı?

— Balkanlar, tastamam o eve yakışacak isim bu.»

Ruth'un gelinciklerle süslü siyah hasır şapkasının arkasından masalarda oturan müşterilerin yeşilimsi gölgelerle çevrelenen belirsiz yüzlerine baktı Jimmy. Yandan bakınca yırtıcı kuşlara benzeyen solgun yüzlü iki garson gürültülü müşteri kalabalığının arasında telâşla masadan masaya gidip geliyorlardı. Ruth'un gözlerinin içi gülüyordu onları seyrederken, bir yandan da elinde tuttuğu kerevizin sapını ısırıyordu.

— Daldım gittim, diye gülerek mırıldandı Ellie, balımı başımdan aldı doğrusu... Ne müthiş şey, değil mi?

— Anlat bakalım, 105. ci Sokakta neler oldu, aklını başından alan şey nedir?

— Bilmiyorsunuz, öyle bir şey kaçırdınız ki... Çok sıkıntılıydı aslında... O sırada herkes hole çıkmıştı, Mrs. Sunderland maşalı saçlarıyla holdeydi, Cassie ağlıyordu ve Tony Hunter pembe pijamasıyla kapısının önüne çıkmıştı...

— Tony Hunter kim?

— Jön prömiye rollerine çıkar Jimmy, daha önce Tony Hunter'dan bahsetmiştim size. Tuhaf bir kuş Jimmy, tuhaf bir kuş...»

Kulaklarına kadar kızardığını farketti Jimmy. Önündeki tabağa baktı.

«Buydu demek? dedi, kuru ve gergin bir ifâde vardı sesinde.

— Tamam, şaşırdınız işte, hadi açıkça söyleyin şaşırdığınızı.

— Yok canım, hiç değil. Demin başladığınız tatsız hikâyeye devam edin bakalım.

— Ah! Jimmy, bayağı sıkıcı bir adamsınız siz.. Dinleyin, Cassie ağlıyor, küçük köpek boyuna havlıyor ve o sesi duyulan, ama kendisi görülmeyen Costello «Polis» diye bağırıyordu o sırada, hemen sonra oradaki elbiseli yabancının kollarına düşüp bayıldı zaten. Ve Jojo tabanca çekti, küçücük nikel bir tabancaydı bu, mantar tabancasıydı yanılmıyorsam... Aklı başında ve soğukkanlı davranan tek insan Elaine Oglethorpe'tu sadece... O küçücük çocuk beyninizde büyük etki yapan, o Titien modellerini hatırlatan kadın yani.

— İnanın ki Ruth, kafamda taşıdığım o küçücük çocuk beyni hiç o günkü kadar etkilenmemişti.

— Neyse, Ogle numara yapmaktan yorulmuş olacak ki öfkeli sesiyle gürüldedi: «Silâhı çabuk alın elimden, bu kadını vuracağım yoksa!» Ve Tony Hunter onun elinden tabancayı alıp kendi odasına sakladı. Ortalık yatışınca Elaine Oglethorpe yere eğilerek selâm verdi oradakilere: «Herkese merhaba.» Ve bir turfanda salatalık tazeliği

içinde odasına döndü... Gözünüzün önüne geliyor mu anlattığım manzara? (Ansızın ses tonunu düşürdü) Lokantadaki herkes bizi dinliyor... O günler olanlar hiç hoşuma gitmedi tabii... Zaten hikâyenin sonrası daha feci. Oglethorpe üç dört defa kapıya vurdu, karısından cevap alamayınca Forbes Robertson'un Hamlet'i oynarken yaptığı gibi gözlerini kocaman kocaman açarak Tony'nin üstüne yürüdü. Yakasına yapışarak «Tony, dedi, çaresiz ve umudunu kaybetmiş bir adamı bu gecelik odanızda misafir eder misiniz?...» Yok ama, sahiden çok şaşırdım o gün!...

— Her zaman böyle midir Oglethorpe?»

Ruth üstüste birkaç kere «evet» anlamına salladı başını.

«Bu adamla neden evlendi öyleyse?

— Çıkarı olacağını bilse hiç çekinmeden önüne gelen ilk tramvayla bile evlenir o kadın.

— Ruth, herşeyi ters yorumladınız galiba.

— Jimmy, hayat karşısında çok toy, çok safsınız. Fakat sabredin, şu trajik hikâyenin sonunu getireyim bari... Birlikte girdiler içeriye ve kapıyı kilitlediler, o zaman akla gelebilecek en büyük kargaşalık başladı holde. Tabii, olup bitenler yetmiyormuş gibi Cassie tekrar ağlamaya başladı ve hepimizin sinirlerini altüst etti. Banyoya amonyak aramaya gitmiştim ben, döndüğümde mahkeme heyeti gibi çepçevre toplanmıştı oradakiler. Felâket sıkıcıydı doğrusu. Sabah erkenden Oglethorpe'ların evden atılmasını istiyordu Miss Costello, onlar kovulmazsa kendisi gidecekti. Mrs. Sunderland otuz yıllık tiyatroculuk hayatında bu sahnenin bir eşini daha görmediğini tekrarlayıp duruyordu; Benjamin Arden'di oradaki elbiseli adam, hani şu Honeysuckle isimli piyeste oynayan aktör, Jimmy ne diyordu biliyor musun? «Tony Hunter gibilerini kodese atmalı» diyordu. Ben yatağıma çekildim, gümbürtü devam ediyordu dışarda. Bütün bu olup bitenlerden sonra nasıl olup da

tekrar uyuduğuma ve sizi Times Drug Store'da tam bir saat beklettiğime şaşıyorsunuz değil mi?»

Ellerini ceplerine sokmuştu Joe Harland, oda niyetine kullandığı daracık koridorda durmuş, köhne demir karyolanın gerisindeki duvardaki çarpık «Bağıran Ceylân» tablosuna bakıyordu. Ceplerinin içinde ellerini oynatıyordu boyuna. Alçak ve monoton bir sesle konuşuyordu: «Biliyorsunuz, şans meselesi bu işler, son defa Merivale'lerin evinde denedim şansımı. O uğursuz ve bunak kocası evde olmasaydı Emily para verecekti bana. Halâ biraz olsun şefkat var Emily'nin yüreğinde. Fakat çoğu anlamıyor, bilmiyor insanın elinde birşey olmadığını. Herşey şansa bağlı oysa, üstelik Tanrı biliyor ya, çoğu benim avucuma bakıyordu eskiden.» Sesinin uğultusu kulaklarını tırmalıyordu. Dudaklarını büzdü. Bunamaya başladın, oğlum. Duvarla yatak arasındaki daracık yerde yürüdü. Üç adım ileriye. Üç adım geriye. Köşedeki tuvalet masasına yaklaştı ve sürahiden su içti. Çürümüş odun tadı vardı suda. Son yudumu yere tükürdü. «Şöyle iyisinden ete ihtiyacım var şimdi, suya değil.» Yumruklarını birbirine vurdu. Birşeyler yapmam gerek. Mutlaka birşeyler yapmalıyım.

Pantolonunun kıçındaki yırtığı gizleyebilmek için pardesü giydi sırtına. Pardesünün yıpranmış kolları bileklerini dalıyordu. Karanlık merdivenler gıcırdadı. Öylesine hâlsiz ve bitkindi ki merdivenin korkuluğuna yaslanarak iniyordu aşağıya. Giriş yerindeki bir kapıdan önüne çıktı yaşlı kadın. Bir kulağının üstüne kaykılmıştı kukuletâsı, kır saçları kukuletânın dışına taşmıştı.

«Mr. Harland üç haftalık kirayı ne zaman ödeyeceksiniz bana?

— Zaten ben de para almaya gidiyorum, Mrs. Budkowitz. Bu önemsiz meselede bile çok iyi davrandınız bana

karşı... Önümüzdeki Pazartesi başlamak üzere güzel bir teklif aldım, kesin söz verdiler, memnun olursunuz diye haber veriyorum.

— Üç haftadır bekliyorum, artık beklemem.

— Fakat bayancığım, bir centilmen olarak şeref sözü veriyorum size...

Omuz silkti Mrs. Budkowitz. Hafif ve yakarışlarla doluydu sesi, bir fıstıkçı arabasının teker sesini andırıyordu.

«Onbeş dolar borcunuzu hemen ödemezseniz başkasına kiralayacağım odayı.

— Hemen bu gece ödeyeceğim borcumu.

— Saat kaçta?

— Akşam altıda.

— Kabul, anahtarı bana verin şimdi.

— Anahtarı bırakamam size. Geç kalırsam ne olacak?

— Anahtarı bu yüzden istiyorum zaten... Beklemekten bıktım.

— Öyle olsun, buyrun anahtarınızı... Bu hakaretiniz karşısında artık evinizde kalamayacağımı söylersem şaşırmazsınız inşaallah.»

Boğuk bir kahkaha koyverdi Mrs. Budkowitz.

«Peki öyleyse, onbeş doları getirince bavulunuzu alırsınız.»

Bir sicime bağladığı iki anahtarı ona uzattı Joe Harland, kapıyı şiddetle çarptı ve sokağa çıktı. Sıcak öğleden sonra güneşinde titreyerek 3. cü Caddede durdu. Ter kulaklarından aşağıya süzülüyordu. Küfretmeye bile hâli yoktu. Tramvaylar geçtikçe kulakları sağır edecek şiddette gürültülerle çınlıyordu cadde. Petrol ve çiğnenmiş tezek kokuları yüklü toz bulutlarını havalandırarak caddeyi geçiyordu kamyonlar. Lokanta ve dükkânların havası çoktan zehirlenmişti. 14. cü Sokağa doğru ağır ağır yürüdü. Bir köşebaşında, omzuna dokunulmuş gibi geriye döndü,

sıcak ve ısrarlı bir puro kokusu gelmişti burnuna. Bir süre dükkânın vitrininden içeriyi seyretti; tütüncü kız lüleli parmaklarıyla önündeki yaprak tütünleri katlıyordu. Romeo Juliette marka purolar aklına gelince burnunu çekti. Kalaylı kâğıdın yırtılırken verdiği ışıltılı parlaklık, kalıp halkasının büyük bir özenle kaydırılışı, uç kısımları kesmekte kullanılan sedef kakmalı küçük çakı, mumlu kibritin kokusu ve puronun yumuşacık, hafif acı, derin dumanını ciğerlere doldurmaktan alınan zevk. «Evet bayım, sizinle biraz da şu Northern Pacific'in yeni durumunu konuşalım...» Yağmurluğunun yağlı ceplerinde yumruklarını sıktı. «Benden anahtarı almak ha? Vay külüstür karı vay! Görecek gününü ama. Çok aşağılandı Joe Harland, çok düştü, bitti tükendi, fakat gururunu kaybetmedi daha.»

Batı yönüne, 14. cü Sokak boyunca cesaretini kaybetmemek için hiç durmadan yürüdü, bodrum katındaki bir kâğıtçı dükkânına girdi, kararsız adımlarla ilerledi dükkânın öbür ucuna ve orada küçücük bir yazıhanenin eşiğinde durdu, tir tir titriyordu, mavi gözlü, kel kafalı bir adam amerikan tarzı yazı masasına oturmuştu karşısında.

«Günaydın, Felsius» diye kekeledi Harland.

Şaşkınlık içinde ayağa kalktı şişman adam.

«Ne görüyorum, Tanrım! İmkânsız... Yoksa siz misiniz, Mr. Harland?

— Ta kendisi, işte Joe Harland karşısınızda Felsius... Üstelik hâli berbat, görüyorsunuz.»

Öfkeli bir homurtu gelip yapıştı boğazına.

«Ah! Mr. Harland, şöyle buyrun, otursanıza...

— Teşekkür ederim, Felsius... Felsius, tükendim artık, bittim.

— Mr. Harland tam beş yıl oldu sizi görmeyeli.

— Birbirinden berbat beş yıl benim gözümde... Sanıyorum, hep talih işi bunlar... Benim şansım kapandı, ölünceye kadar iyiye dönmez artık. Hatırlıyorsunuz değil mi,

spekülâtörlerle dalgamı geçtikten sonra nasıl dönerdim büroya? O Noel'de bütün personeli sevindirmiştim doğrusu.

— Evet, sevindirmiştiniz Mr. Harland.

— Wall Street'in tadını aldıktan sonra dükkânda gün boyu oturmak yavan geliyordur şimdi.

— Böylesi daha uygun benim zevkime. Mr. Harland, kendi kendime hükmediyorum burada.

— Ya evdekiler, karınız, çocuklarınız nasıl?

— Hepsi iyiler, büyük oğlum liseyi bitirdi bu yıl.

— Şu benim ismimi verdiğiniz delikanlı mı?»

Felsius başını eğdi. Kalın, küt parmakları sinirli tıkırtılarla gidip geliyordu masanın kenarında.

«Hatırlıyorum, o delikanlı için birşeyler düşünmüştüm vaktiyle. Şu dünya çok tuhaf bir dünya.»

Usulca güldü Harland. Kafasının tam arkasında kapkara bir ürpertinin kabardığını hissetti. Dizlerinde kenetledi ellerini ve kollarını gerdi.

«Felsius, ben şunu anlatacaktım size... Maddî bakımdan çok güç durumdayım şimdi... Bunun ne demek olduğunu iyi bilirsiniz. (Başını hiç kaldırmıyor ve hep önüne bakıyordu Felsius. İri ter taneleri birikmişti kel kafasında.) Hepimizin şanslı olduğu bir devre var, öyle değil mi? Birkaç gün sonra ödemek üzere biraz ödünç para isteyecektim sizden, fazla değil... Topu topu yirmibeş dolar, işlerimi düzene sokar sokmaz...

— Borç para veremem, Mr. Harland. (Felsius yerinden kalktı.) Özür dilerim, fakat prensipler bozulmaz, biliyorsunuz... Hayatım boyunca kimseden borç almadım, kimseye de borç vermedim. Derdimi anladığınıza eminim...

— Bu meseleyi kapatalım öyleyse. (Ezile büzüle ayağa kalktı Harland.) Hiç olmazsa bir puarter verin bana... Eskisi kadar dinç değilim artık ve biliyor musunuz, tam

iki gündür tek lokma girmedi kursağıma», dedi, derisi çatlamış pabuçlarına bakıyordu konuşurken.

Suratını bir yumruk darbesinden korunmak istiyormuş gibi duvara doğru geriledi Felsius. Titreyen küt parmaklarıyla elli sent uzattı ona. Harland parayı aldı ve tek kelime konuşmadan gerisin geriye döndü, ayaklarını sürüyerek çıktı dükkândan. Felsius cebinden kenarları mor çizgili bir mendil çıkardı, alnında biriken terleri sildi mendiliyle ve yeniden önündeki mektuplara eğildi.

Mulen'in dört yeniliğini sayın tüccarlara gurur duyarak sunuyoruz, kâğıt baskısında ve fatura konusunda eşi bulunmaz bir başlangıç sayılabilecek bu yenilikleri bütün müşterilerimize hararetle tavsiye ediyoruz...

Perdede bir yanıp bir sönen elektrikli kıvılcımlardan ikisinin de gözleri kamaşmıştı, sinemadan çıktılar. Cassie onu seyrediyordu; durduğu yerde bacaklarını aralamıştı sevdiği adam, purosunu ateşliyordu. Yamyassı vücutlu ve görünüşüyle boğayı andıran bir adamdı McAvoy. Tek düğmeli bir ceket vardı sırtında, içine de kareli bir yelek giymişti. Brokar kumaştan kıravatını üzerine köpek başı işlenmiş bir iğne süslüyordu.

— Ne tatsız film, diye homurdandı.

— Ah! O şey filmini çok sevdim, Moriş. O İsviçreli köylülerin dansettiği filmi beğendim, onların yanına gitmiş kadar oldum.

— Felâket sıcaktı içerisi... Birşeyler içsem iyi olacak.

— Morriş, bana söz vermiştin ama, dedi Cassie.

— Hemen öfkelenme canım... bir sodawater içeceğim sadece.

— Yaşa, ben de çok severim sodayı.

— Parka gider, dolaşırız sonra.»

Başını önüne eğdi Cassie.

«Nasıl istersen, Moriş» diye mırıldandı, ona hiç bakmıyordu.

Titrek elini uzatarak adamın koluna girdi.

«Şu Allahın belâsı parasızlık olmasa başımda...

— Moriş, inan ki zararı yok.

— Çok zararı var.»

Colombus Circle'da bir drukstore'a girdiler. Yeşilli, morlu, pembeli kıyafetler giymiş kadınlar vardı içerde; soda musluğunun önünde hasır şapkalı genç adamlar duruyordu, üçlü sıra hâlinde kuyruğa girmişlerdi. Geride bekledi Cassie ve onun kalabalığı yararak tezgâha yanaşmasını hayran hayran seyretti. Hemen arkasındaki masada yanındaki kadına eğilmişti bir adam, harıl harıl konuşuyorlardı. Şapkalarının kenarları adamakıllı genişti, bu yüzden yüz hatları seçilmiyordu.

«Ona «Yeter artık, dırdırınızdan gına geldi» dedim ona ve burnuna dayayıverdim istifayı.

— Kovuldun yani.

— Hayır, beni kovması için fırsat vermedim ona... Budalanın biri, biliyorsun... Ona borçlu kalmak istemiyorum artık... Yazıhaneden çıkarken tekrar çağırdı yanına... «Dinleyin delikanlı, birşey hatırlatayım size: Bu şehre kimin hükmettiğini öğrenemezseniz, kendi önemsizliğinizi hesaba katmadan davranırsanız hiçbir yere varamazsınız hayatta.»

Morris vanilyalı dondurma uzatıyordu ona.

«Gene hayâle dalmışsın, Cassie... Gören de kardan yontulmuş kuş sanacak seni.»

«Teşekkür ederim» dedi ona.

Obur dudaklarının olanca iştahı ile dondurmayı yaladı: «Moriş, çok güzel şey bu...»

Ark lâmbalarının yusyuvarlak ışığında uzayıp gidiyordu yürüdükleri yol. Tozlu, çiğnenmiş yaprak kokuları kol geziyordu çevrelerinde ve bazan güdük ağaç diplerinden nemli toprak kokusu geliyordu burunlarına.

«Ah! Parkı çok seviyorum ben, dedi Cassie. (Ansızın geğirdi.) Morriş, keşke dondurmayı yemeseydim, nasıl gaz yaptı, görüyorsun.»

Cevap vermedi Morris. Kızın beline sımsıkı sarıldı. Artık bacakları kızın bacaklarına sürtüyordu yürürken.

«Pierpont Morgan da öldü sonunda... Bana şöyle biriki milyon bıraksaydı ne olurdu sanki.

— Ah! Morris, nefis olurdu doğrusu, Central Park Sud tarafında otururduk o zaman.»

Colombus Circle kesimini aydınlığa boğan ışıklı reklâm tabelâlarına çevirdiler gözlerini. Solda pencerelerinden ışık sızan cephesi beyaza boyanmış bir ev vardı, perdelerin aralığından elektrik lâmbaları görünüyordu. Adam sağına soluna bakındı önce ve öpmek niyetiyle kıza eğildi. Kız dudaklarını kaçırdı.

«Hayır... görürler bizi» diye mırıldandı, soluğu kabarmıştı.

Tanımlayamadığı birşey kabarıyordu içinde, bir dinamo gibi hırıldıyordu.

«Deminden beri fırsat kolluyordum, Morriş... Anlatacaklarım var sana. Goldweişer yeni programında bambaşka ve değişik bir numara yaptıracak bana. Turneye çıkacak ikinci trupun rejisörü bu adam, büyük nüfuzu var. Dün dansederken gördü beni.

— Ne dedi?

— Pazartesiye büyük patronla tanıştıracakmış beni. Ah! Morriş, inan ki böyle şeyler yapmak istemiyorum. Öyle çirkin, öyle kaba şeyler ki hepsi... Güzel şeyler yapmak istiyorum ben. İçimden geliyor, berbat bir kafese hapsedilmiş güzel tüylü ve kanat çırpan bir kuş gibiyim sanki.

— En büyük kusurun bu zaten; güzel şeyleri başaramazsın, kendini çok naza çekiyorsun çünkü.»

Ark lâmbalarının pudra beyazını andıran ışığında alev alev yanan gözlerini sevdiği adama çevirdi kız.

«Tanrı bağışı için ağlama, çok rica ediyorum. Sözümü geri aldım.

— Morris, sana hiç numara yapmıyorum ama?»

Burnunu çekti ve gözlerini kuruladı.

«Bana da numara yapıyorsun bazan, bu yüzden kafam bozuluyor ya... Kadınımın biraz üstüme düşmesini, sevip okşamasını isterim ben. Cassie, sadece bira içip tıkınmak değildir yaşamak.»

Sarmaş dolaş yürürlerken ayaklarının altındaki toprağın taşlaştığını farkettiler. Küçücük ağaçlarla çevrili bir tepeciğe tırmanıyorlardı. Parkın hemen dışındaki evlerden süzülen ışıklar tam karşılarındaydı şimdi. Yavaşça ayrıldılar birbirlerinden, elele tutuşarak yürüdüler.

«Bak, 105.ci sokaktaki kızıl saçlı kız meselâ... bahse girerim ki bir erkekle başbaşa kaldığı zaman numara yapmıyor o kız.

— Feji bir kadın o. İsminin kötüye çıkmasına bile aldırmıyor... Ah! Korkunç bir adamsın sen.»

Yeniden ağlamağa başladı.

Onu sert bir hareketle kendine çekti adam, ellerini onun sırtında kocaman kocaman açarak sımsıkı sarıldı kıza. Bacaklarının titrediğini, dizlerinin çözülmek üzere olduğunu hissetti Cassie. Alabildiğine renkli bir uçuruma sürükleniyordu şimdi. Dudaklarıyla onun ağzını emiyordu adam, Cassie soluk alamıyordu.

«Toparlan şimdi, dikkatli ol» dedi adam ve yanından uzaklaştı.

Çalılıkların arasındaki yoldan kararsız adımlarla aşağıya indiler: «Deminki o değildi galiba.

— O kim?

— Polis. Tuh be! Başımızı sokacak bir delik yok, ne boktan iş bu. Senin odana gidemez miyiz?

— Fakat Morriş, herkes görür biri.

— Görürlerse ne çıkar? O evde herkes aynı işi yapmıyor mu sanki!

— Böyle konuştuğun zaman nefret ediyorum senden... Sahici aşk saftır, temizdir çünkü... Sen beni sevmiyorsun, Morris.

— Cassie, ikide birde bana yüklenmekten ne zaman vazgeçeceksin bakalım?... Tuh, Allah kahretsin! Ne belâ şey şu parasızlık.»

Aydınlık bir sıraya oturdular. Arka tarafta, hızla akıp giden iki sıra hâlinde otomobiller gelip gidiyordu. Kız adamın dizine koydu bir elini, adam kızın elini avuçladı.

«Artık çok mutlu yaşayacağız, Morris. Hissediyorum bunu. Eminim, iyi bir iş bulacaksın sonunda.

— Ben senin kadar emin değilim iş bulacağıma... Yaşım ilerledi, Cassie; vakit kaybedemem artık.

— Yok canım, genç sayılırsın daha Morris, otuzbeş yaşındasın, gençsin... Ben inanıyorum, herşey çok güzel olacak sonunda. Dansetmek fırsatını da verecekler bana.

— O kızıl saçlı kızdan daha fazla kazanman gerekir aslında.

— Elaine Oglethorpe mu?... Fazla para kazanmıyor ki o. Ben ona hiç benzemiyorum üstelik. Para umrumda değil. Sanat için yaşamak istiyorum ben.

— Benim paraya ihtiyacım var. Parası olursa insan her istediğini elde eder.

— Fakat Morris, insan gerçekten istiyorsa herşeyi elde edebilir, sen inanmıyor musun buna? Ben inanıyorum.»

Boşta kalan kolunu onun omzuna doladı adam. Kız usulca adamın omzuna yasladı başını: «Benim için farketmez» diye mırıldandı kuru dudaklarının arasından.

Arkadaki yoldan turist arabaları, spor otomobiller, ciddî görünüşlü özel otomobiller geçiyordu boyuna, sonsu-

za doğru giden iki nehir hâlinde birleşen ışıklı bir yılan gibiydiler karanlıkta.

Katlar katlamaz ağır bir naftalin kokusu yayıldı koyu renkli serj elbiseden. Katladıktan sonra bavula koymak için eğildi. Eliyle plileri düzeltirken elbisenin altından ipekli kâğıt hışırtıları geldi kulağına. Şafağın mosmor ışıkları uykusuzluktan kan toplamış bir göz gibi kırmızılaştırmıştı elektrik ampulünü. Ansızın doğruldu Ellen ve kolları iki yana sarkık, yanakları alev alev yanarak hareketsiz durdu. «Sahiden çok aşağıda kalıyor bu meret» dedi kendi kendine. Bir havlu örttü elbiselerin üzerine ve fırçaları, el aynasını, pantuflaları, gömlekleri, pudra kutularını gelişi güzel yerleştirdi. Bavulu güzelce kapattı işi bitince, kilitledi ve timsah derisinden yapılmış küçük el çantasına koydu anahtarı. Kararsız, ne aradığını bilmeyen gözlerle çevresine bakındı, bir yandan kırık tırnağını emiyordu ağzında. Sokağın öbür başındaki ev bacalarını ve avluları yavaş yavaş okşuyordu güneş. Dikkatle bavulun kenarındaki E.T.O. damgasının bembeyaz harflerine baktığını farketti, buna kendisi de şaştı. «O kadar aşağılık ki herşey» diye mırıldandı. Masanin üstünden tırnak törpüsünü aldı ve O harfini kazıdı bavuldan: «Şimdi oldu.» Parmaklarını kütletti. Çiçek saksısına benzeyen bir şapka geçirdi başına, ağladığını kimse farketmesin diye tülünü de yüzüne indirdi, elinin altındaki birkaç kitabı topladı sonra: **Youth's Encounter, Ainsi Parlait Zarathoustra, l'Ane d'Or, İmaginary Conversations, Aphrodite, Les Chansons de Bilitis** ve **Oxford Book of French Verse**. Bir ipek şala sardı hepsini ve bağladı.

Kapı vuruldu o sırada.

«Kim o? dedi Ellen.

«Benim, yabancı değil», ağlamaklı bir sesti bu.

Ellen kapıyı açtı.

«Sen misin Cassie, ne var, söylesene? (Cassie ağlıyordu, Ellen'in göğsüne sakladı yüzünü.) Tülümü ıslatıyorsun, Cassie... hem ne var, söylesene?

— Bütün gece uyuyamadım, senin mutsuzluyun aklıma geldikçe uykum kaçtı?

— Nasıl? Cassie, hayatımda hiç şimdiki kadar mutlu olmadım ben.

— Ah! Feji yaratık şu erkekler.

— Yok canım... Her zaman kadınlara tercih ederim onları.

— Elaine, birşey söylemek istiyorum sana. Biliyorum, pek önem vermezsin bana, gene de söyleyeceyim derdimi.

— Bilirsin, seni çok severim Cassie... Budalalık etme şimdi. Çok işim var... Neden gidip yatmıyorsun? Derdini sonra da anlatabilirsin bana.

— Şimdi söylemek istiyorum. (Ellen çaresizlik içinde bavulun üstüne oturdu.) Morris'ten ayrıldım, Ellen... Feci birşey deyil mi?»

Sabahlığının kollarına sildi gözyaşlarını ve Elaine'in yanına, bavulun üstüne çöktü.

«Dinle hayatım, dedi Ellen ona, burada bekler misin biraz, telefon edip bir taksi çağırayım şuradan? Jojo uyanmadan çekip gitmek istiyorum. Her Allahın günü kavga etmekten bıktım artık.»

Uykulu bir krem kokusu sarmıştı holü. Ellen adetâ fısıldayarak konuştu telefonda. Garajdaki nöbetçinin kalın, boğuk ve kulağa hoş gelen bir sesi vardı: «Derhal gönderiyorum, bayan.» Hafiflemişti, ayaklarının ucuna basarak tekrar odaya döndü ve kapıyı usulca kapattı.

«Beni çok sevdiyini sanıyordum Ellen, inanıyordum. Ah! Feji yaratık şu erkekler. Onunla birlikte yaşamaya yanaşmadıyım için bana çok sinirleniyordu Morris. Benim için hiç iyi olmayacaktı onunla otursaydım. Kendisi de bi-

liyor ya, tepeden tırnaya onun için hırpalayacaktım kendimi. İki yıldır hep böyle olmadı mı? Temelli ona gitmezsem bu hikâyenin devam etmeyeceyini söyledi bana. Ne istediyini anlıyorsun deyil mi? Ben de aşkımızın güzelliyinden, yıllarca devam edebileceyinden bahsettim ona. Bir defacık olsun öpmeden yıllarca sevebilirdim onu. Aşkın saflığına, temizliyine inanıyor musun sen? Dansetmeye olan merakımla alay etti, Chalif'in metresi olduyumu, kendisiyle dalga geçtiyimi söyledi, feji şekilde kavga ettik, çok feji şeyler söyledi ve bir daha dönmeyeceyini bayırdı, çekip gitti sonra.

— Cassie, aldırma onun sözüne, mutlaka geri dönecek, yatağına git, hadi.

— Manevî şeylere önem vermiyorsun sen, maddecisin. Manevî bakımdan beraberliyimizin bozulduyunu söylemek istiyordum. O harikulâde, kutsal ve manevî şeyle birbirimize baylanmıştık onunla, anlamıyor musun? Herşey bitti artık.»

Tekrar Ellen'in omzuna yasladı başını, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

«Fakat Cassie, bütün bu hikâyede seni bu kadar alevlendiren ne var, anlamıyorum bir türlü.

— Anlamıyorsun demek. Henüz çok gençsin. Ben de senin gibiydim ilk zamanlar, ama evli deyildim ve hoşlandıyım adamın koynuna girmiyordum senin gibi. Manevî güzellik arıyorum şimdi. Hayatımla, dansım ve sanatımla yaratmak istiyorum bu güzelliyi; herşeyin güzel olmasını arzuluyordum, «Morris de bunu arıyor» diyordum kendi kendime.

— Ne biliyorsun, o da herşeyin güzel olmasını istiyordu herhâlde.

— Ah! Çok kötü kalplisin Ellen, ben seni ölesiye severim ama!»

Ellen ayağa kalktı:

«Şoför yukarı çıkıp milleti ayaklandırmadan aşağıya ineyim.

— Ama böyle gidemezsin, hiç doyru deyil bu hareketin.

— Gider miyim, gidemez miyim, şimdi görürsün!... (Bir eliyle kitap paketini, öbürüyle de siyah meşinden el çantasını kavradı Ellen.) Cassie, dediğimi yapar mısın birşey rica etsem, şoför gelince bavulu gösterir misin ona?... Bir ricam daha var, Stan Emery telefonla beni sorarsa Breevort veya Lafayette'e telefon edip aramasını söyler misin? Geçen hafta aldığım parayı bankaya yatırmamıştım, bu tesadüf işime yarıyor şimdi... Cassie, oralarda bana ait incik boncuk bulursan al, kullanırsın istersen?... Hoşça kal.»

Tülü çekti yüzünden ve iki yanağından çabuk çabuk öptü Cassie'yi.

«Nasıl bu kadar cesur davranabiliyorsun, nasıl gidebiliyorsun tek başına?... Ruth'la beraber seni görmeye gelebilir miyiz, arada sırada tabiî, izin verir misin? Çok seviyoruz seni. Ah! Ellen'ciyim, bu meslekte çok yükseleceksin, eminim buna.

— Nerde olduğumu söylemeyeceksin Jojo'ya, söz ver bana şimdi... Hemen gelip yakama yapışır öğrenirse... Ona gelecek hafta içinde telefon ederim zaten.»

Apartman kapısının önünde karşılaştı şoförle, o kapıdan çıktığında zil tabelâsındaki isimlere bakıyordu şoför. Yukarıya bavulu indirmeye çıktı adam. Mutlu bir rahatlıkla taksinin arka koltuğuna yerleşti Ellen, nehirden gelen kokulu sabah serinliğini derin soluklarla doldurdu ciğerlerine. Bavulu arka taraftaki bagaja yerleştirirken dişlerini göstererek ona gülümsedi şoför.

«Bavul pek hafif değil, bayan.

— Tek başınıza taşımak zorunda kaldınız, kusura bakmayın.

— Aldırmayın, daha ağır olanları da taşıyabilirim.

— 5.ci caddeye, Breevort oteline götürün beni, 8.ci sokağa çok yakın.»

Motoru çalıştırmak üzere eğilirken kasketini geriye itti şoför, kızıl ve kıvırcık saçları alnına döküldü.

«Tamam, istediğiniz yere bırakacağım sizi», dedi.

Durduğu yerde sallanan arabanın şoför mahalline sıçradı sonra. Güneşli ve ıssızdı Broadway, Ellen bir füze misâli ıslık çalan garip bir mutluluk duydu içinde .Serin hava bir kamçı gibi yüzünü okşuyor ve tahrik ediyordu onu. Şoför aradaki cam bölmenin açık penceresinden yârenlik ediyordu onunla.

«Ben de trene yetişeceksiniz, trenle uzak bir yere gideceksiniz sanıyordum, bayan.

— Başımı alıp gidiyorum ya işte.

— Tam gününü seçmişsiniz, hava çok güzel doğrusu.

— Kocamdan kaçıyorum.»

Susmak, konuşmamak niyetindeydi, ama beceremiyordu. Kelimeler kendiliğinden dökülüyordu dduaklarından.

«Kocanız evden mi kovdu sizi?

— Yok canım, dedi Ellen, kahkahalarla gülüyordu.

— Benim derdim başka, karım evden kovdu beni, üç hafta oluyor.

— Nasıl, nasıl?

— Bir gece eve döndüğümde adamakıllı geç olmuştu vakit, arkadan kilitlemiş kapıyı, çok dayattım ama açmadı. Hem ben çalışırken kapının kilidini değiştirtmiş.

— Çok komik şey doğrusu.

— Eve hep sarhoş dönüyormuşum. Artık ayağına gidecek değilim ben de, vazgeçtim artık, gözüm görmek bile istemiyor onu... Canı çekerse kodese attırsın beni... Vız gelir... Bir arkadaşla 22.ci Cadde'de bir ev tutacağız. Bir piyano bulacağız, kısa etekli kadın milletiyle ilgiyi kesip kafayı dinleyeceğiz.

— Evlilik pahalıya patlıyor, desenize?

— Doğru konuştunuz. Evlenmeden öncesi, sevişmek filân iyi, ama evlilik... dibi yok evliliğin.»

Bembeyaz ve ıssızdı 5.ci Cadde, ıslık çalarak ortalığı silip süpürüyordu rüzgâr. Madison Square'daki ağaçların yeşili garip ve pek alışılmamış cinsten, loş odalardaki fujer çiçeklerini andırıyorlar. Breevort otelinin nöbetçi garsonu bir Fransız delikanlısı, esneyerek alıyor onun eşyalarını. Beyaza boyamışlar çıktığı odayı, alçak tavanlı bir oda burası, köşedeki eski kırmızı koltuğa güneş vurmuş. Bir çocuk gibi el çırparak ve koşarcasına odanın içinde dolandı Ellen. Başını eğdi sonra, dudaklarının kenarında belirsiz bir tik, tek tek eşyalarını yerleştirdi tuvalet masasına. Sarı geceliğini bir iskemleye bıraktı ve soyundu. Ayakta ve çırılçıplak, kendini seyretti aynadan, elmaya benzeyen ufacık göğüslerini avuçlayarak baktı aynaya.

Geceliğini giydi ve telefona yürüdü:

«108 numaraya bir kakao ve o küçük ekmeklerden gönderin, çabuk lûtfen.»

Saçlarını tutan firketeler ağrı veriyordu başına. Kıçının üstünde doğruldu, başındaki bütün firketeleri çekip aldı ve tek silkinişte omuzlarına döktü saçlarını. Sonra çenesinin hizasına çekti dizlerini, olduğu yerde hayâle daldı. Caddeden hızla gelip geçen kamyonların homurtusunu işitiyordu. Odasının hemen altındaki otel mutfağında o bilinen telâşlı kaynaşma tekrar başladı. Her taraftan yeni bir güne uyanan hayatın gürültüleri geliyordu kulağına. Aç ve yapayalnız hissetti kendini. Homurtulu bir okyanusun göbeğinde terkedilmiş sala benziyordu yattığı yatak. Sırtında bir ürperme. Çenesine adamakıllı yaklaştırdı dizlerini.

III

GÜNÜN HARİKÂSI

Jersey yönüne çekildi güneş. Hoboken'in tam arkasında şimdi. Daktilo kapakları kapanıyor, büro pencerelerindeki perdeler örtülüyor. Asansörler bomboş çıkıyor yukarıya ve tıklım tıklım iniyorlar. İş çevrelerinin barındığı kesimlere doğru akıyor kalabalık ve Flatbush, Woodlawn, Dyckman Street, Sheepshead Bay. New Lots Avenve ve Canarsie'ye doğru çekiliyor.

Pembe, yeşil ve gri yapraklar ağaçlarda. «ÇARŞI KISMI, HAVRE - DE - GRACE'taki YARIŞ SONUÇLARI.» Merakla eğilmiş insan yüzlerinde titreşiyor gazeteler, mağaza ve yazıhanelerde yorgun düşmüş insan yüzleri bunlar. Acıdan kavrulmuş parmaklar, altı şişmiş ve ağrılı ayaklar, metroların önüne yığılmış adamlar. «SENATORS : 8, GİANTS : 2, DİAN İNCİLERİ BULDU. 800.000 ŞİLİN ÇALINDI.»

Wall Street'de sular çekiliyor, Bronx'da deniz azgın.

Jersey yönünden battı güneş.

«Yok canım! diye bağırdı Phil Sandbourne ve yumruğunu masaya indirdi. Ben aynı fikirde değilim... İnsanın ahlâkı kendisini ilgilendirir sadece. Önemli olan yaptığı iştir.

— Yani?

— Stanford White New York şehrine herkesten daha çok hizmet etmiştir, derim. O gelmeden önce şehir mimarisinden kimsenin haberi yoktu. Şu Thaw hergelesinin onu soğukkanlılıkla öldürüp paçayı sıyırdığını hatırladıkça kan beynime sıçrıyor doğrusu! Yahu, nasıl bu kadar nankör olabiliyor bu şehrin insanları...

— Boşu boşuna öfkeleniyorsun Phil, dedi öbür adam, döner koltuğuna yaslanmıştı, purosunu çıkardı ve uzun uzun esnedi.

— O kadar ihtiyacım var ki bir tâtil yapmaya... Şu bizim emektar Maine ormanlarına gidip bir süre kalsam harikâ olacak.

— Yahudi avukatlardan ve İrlandalı yargıçlardan başka ne beklenir zaten?... dedi Phil.

— Bu kadarı yeter, dostum.

— Dayanışma düşkünü vatandaş örneğisin, Hartly.»

Hartly güldü ve eliyle kel kafasını oğuşturdu.

«Kışın hepsi güzel, ama yaz gelince hepsi vız geliyor bana... Şu üç haftalık tatil için yaşıyorum ben. New Rochelle'e giden tren biletlerine zam gelmedikçe şehrin bütün mimarları hapı yutsa gene aldırmam... Gidip birşeyler atıştıralım, hadi.»

Asansörle aşağıya inerlerken Phil devam etti:

«Tanıdığım adamlar içinde, sahici tek mimar, ama tepeden tırnağa mimar olan tek adam bizim Specker'di, Kuzey'e geldiğim zaman yanında çalıştığım ihtiyar Danimarkalı. İki yıl önce kanserden öldü ihtiyar şeytan. Dostum, ne büyük mimardı bilsen!... «Komün» binası diye isimlendirdiği bir binanın plân ve projeleri var bende... yetmiş kat-

lı bir bina bu, her kat yükseldikçe ufalıyor ve her katın bahçeli taraçası var, oteller, tiyatrolar, Türk hamamları, yüzme havuzları, mağazalar, soğutma tertibatı, pazar yeri, aynı binanın içinde bütün bunlar.

— Uyuşturucu madde kullanıyor muydu bu adam?

— Hayır bayım, ağzına sürmezdi.»

34.cü Sokak'ta, doğu yönüne yürüyorlardı birlikte. Bunaltıcı öğle sıcağında pek kalabalık değildi sokak.

«Ne iş be! diye ansızın bağırdı Phil Sandbourne, gittikçe güzelleşiyor bu şehrin kadınları. Ben pek seviyorum kadınların bu yeni moda giyinmesini, sen hoşlanmıyor musun?

— Sevmez olur muyum, seviyorum tabii. Her yıl ihtiyarlamak yerine her yıl gençleşmek istiyorum, bir başarabilsem bunu.

— Bizim gibi morukların yapabileceği tek şey bir köşeye çekilip önümüzden gelip geçen kadınları seyretmektir sadece.

— Böylesi daha iyi bizim için, karılarımız kıçımıza köpek takarlardı yoksa... Göz göre göre kaçırdığım fırsatları düşünüyorum da dostum...»

5.ci Cadde'de yürüyorlardı, yanlarından geçen taksiden bir kadın gördü Phil. Kırmızı bir kokartla süslediği siyah kenarlı küçücük bir şapkası ve ona koyu yeşil yansımalarla bakan gri gözleri vardı kadının. Soluğu kesildi kadını görünce. Otomobil gürültüleri gittikçe uzaklaşıyor ve ondan uzaklaştıkça sönerek sessizliğin bir parçası oluyorlardı. Ondan başkasına bakmamalı bu kadın, başka yere çevirmemeli gözlerini. Topu topu iki adımlık mesafe var aralarında. Otomobilin kapısını açıp kadının, koltuğa alabildiğine güzel bir kuş gövdesi gibi yerleşmiş olan kadının yanına oturuvermek. Şoför cehennem hızıyla sürmemeli arabayı. Dudaklarını ona uzatıyor bu kadın. Gözlerini kafese hapsedilmiş gri kuşlar gibi kırpıştırıyor ona bakar-

ken. «Hey, önüne baksana!...» Koskoca bir demir külçenin homurtusu beliriyor tam arkasında. Kırmızılı, mavili, morlu halkalar hâlinde beyninin içinde dönüyor 5.ci Cadde. Allah kahretsin! «Birşeyim yok, bırakın, tek başıma kalkarım ayağa.» «Dağılın bakalım, açın burayı...» Homurtulu sesler, polis copları. Sırtı ve bacakları yapış yapış kan içinde. Acılı sancılarla kıvranıyor 5. Cadde. Küçücük bir çan sesi gittikçe yaklaşıyor kulağına. Ambülans arabasına koyuyorlar onu, 5.ci Cadde haykırıyor şimdi, tüyleri diken diken eden ölümlü çığlıklarla yankılanıyor. Caddeyi görebilmek için güçlükle uzatıyor boynunu, sırtü devrilmiş çaresiz bir kaplumbağaya benziyor bu hâliyle. «Gözlerimle çelikten bir tuzak kurmamış mıydım o kadına?» Nasıl olup da ağladığına şaşıyor. Ölüp ölmediğimi görmek için beklemeliydi kaza yerinde, basıp gitmemeliydi. Cankurtaran arabasının çan sesi gittikçe zayıflıyor gecenin koynunda.

Sokağın öbür başındaki bir binada alârm zili çalıp durmuştu bütün gece. İpe dizilen inciler gibi kalın ve çözülmesi zor düğümlerle noktalanmıştı Jimmy'nin uykusu. Kapısı gürültüyle vurulunca uyandı. Kıçının üstünde doğrularak kapıya baktı. Stan Emery yatağın kenarında, ayakta duruyordu, kırmızı meşinden bir elbise vardı sırtında, elleri cebindeydi ve yüzü toz yutmaktan adetâ kırlaşmıştı. Olduğu yerde sallanarak ona gülüyordu. «Hay Allah! Saat kaç yahu?» Jimmy hâlâ yatağındaydı, ellerini yumruk yapmış, gözlerini oğuşturuyordu. Esnedi ve sonra çevresine bakındı, acılı bir hayâl kırıklığı vardı bakışlarında; Poland Water şişesinin yeşilini hatırlatan tatsız ve çirkin bir yeşile boyanmıştı duvarlar, yeşil perdenin yırtığından keskin bir güneş vuruyordu içeriye, üzeri mineli ve gül resimleriyle süslü bir saç plâka ile kapatılmış şöminenin be-

yaz mermerine, yatağın ayak ucunda duran yıpranmış robdöşambrın mavisine, izmarit dolu kül tablasının moruna baktı kayıtsız gözlerle.

Tebeşir beyazı toz bulutunun gerisinde güneşte kızarmıştı Stan'ın çehresi, hiç durmadan gülüyordu.

«Saat onbir buçuk, dedi.

— Altıbuçuk saat uyumuşum demek. Bu kadar uyku yeter herhâlde. Fakat Stan, söyler misin, senin ne işin var burada?

— Herf, tesadüfen içilecek birşey bulunmaz mı senin evinde? Dingo ve ben felâket susadık. Kolay değil. Boston'dan geliyoruz, sadece motora benzin ve su koymak için mola verdik yolda. Biliyor musun, iki gündür tek saniye gözümü kırpmadım. Deneme yapıyorum şimdi, bütün haftayı uykusuz geçirebilecek miyim bakalım.

— Bütün hafta yataktan çıkmasam, devrilip yatsam daha ne isterim.

— Herfy, senin bir gazetede çalışmaya, boş kalmamaya ihtiyacın var.

— Stan, biliyor musun, ne hâle geleceksin sonunda... (Dönerek yatağın kenarına oturdu Jimmy.) Günün birinde morgdaki mermer masada bulacaksın kendini.»

Diş macunu ve klorlu ilâç kokusu vardı banyoda. Küvetin önündeki büyük havlu ıslaktı, pantuflalarını çıkartmadan önce onu defalarca katlayarak ufalttı Jimmy. Soğuk su damarlarındaki kanı canlandırdı. Kafasını suya daldırıp çıktı, küvetin dışına fırladı ve bir köpek gibi silkelendi, gözleri ve kulaklarının içi hâlâ sırılsıklamdı. Robdöşambrı sırtına aldı ve yanaklarını traş sabunuyla fırçaladı.

«Flow river, flow down to the sea*» diye mırıldandı, çenesini traş ediyordu bir yandan. «Mr. Grover, önümüz-

* İngilizce «Ak, ırmak denize doğru ak.»

deki hafta başında istifa edeceğim galiba. Evet, dış ülkelere yolculuğa çıkıyorum yakında. A.P.'nin Meksika muhabiri oluyorum, daha doğrusu U.P.A.'nın Jericho veya Kaplumbağa Gazetesi'nin Halifax temsilcisi oluyorum yakında. It was Christmas in the harem and the eunuchs all were there. **»

.from the banks of the Seine
to the banks of the Saskatchevan. ***

Listerine sürdü yüzüne, ıslak havluya sardı ıslak öteberisini ve lâhana yeşili halıyla örtülü merdivenlerden neşe içinde koşarak çıktı odasına. Ev sahibesiyle karşılaştı merdivenlerde; başına sardığı mendilin altında tostoparlak bir ev sahibesi. Yeri süpürmeyi bıraktı onu görünce, mavi robdöşambrın altından sarkan çöp gibi zayıf ve çıplak bacaklarına dikkatle baktı.

«Günaydın, Mrs. Maginnis.

— Mr. Herf, hava çok sıcak olacak bugün.

— Galiba.»

Stan yatağa uzanmıştı içerde, «La révolte des Anges»* isimli kitabı karıştırıyordu.

«Herfy, senin gibi yabancı dil bilmeyi çok isterdim doğrusu.

— Dalga geçme, hemen hemen unuttum fransızcayı. Çabuk öğreniyorum, ama çabuk unutuyorum nedense.

— Aklıma gelmişken söyleyim, kolejden attılar beni.

— Nasıl oldu bu iş?

— Gelecek yıl koleje dönmezsem sevineceklermiş, müdür öyle söyledi. kendimi gösterebileceğim daha başka,

** İngilizce «Yılbaşı(Noel) kutlamyordu haremde ve bütün harem ağaları oradaydı.»

*** İngilizce «Seine kıyılarından Saskatchevan kıyılarına kadar.»

değişik alanlar varmış... Tezgâhtarlık yaptı sözün kısası, anlıyorsun ya.

— Boktan hikâye.

— Yok canım, tam tersine, ben gayet memnunum. Böyle düşündüğüne göre neden elini çabuk tutup da beni daha önce kovmadığını sordum ona. Babam çok öfkelenecek, biliyorum... fakat üzerimdeki para bir hafta idare eder beni, gerisi de umrumda değil zaten. Sahiden içilecek birşeyler yok mu burada?

— Stan saçmalıyorsun şimdi, benim gibi haftada otuz dolara tâlim eden meteliksizin evinde içki deposu bulunacak değil ya?

— Kötü bir oda burası... Sen de kapitalist olarak doğmalıydın, tıpkı benim gibi.

— Göründüğü kadar kötü değil bu oda... Asıl şu alârm düdüğü canımı sıkıyor benim, sokağın öbür başında meret. Bütün gece zır zır ötüyor, susmak bilmiyor.

— İçeriye giren hırsızı haber veriyor değil mi?

— Ev bomboş, hırsızın ne işi var orada. Teller durduk yerde birbirine sürtüyor galiba. Meret ne zaman sustu, doğru dürüst hatırlamıyorum ama, sabah eve geldiğimde kudurttu beni.

— James Herf, herşey bir yana eve hiç sarhoş dönmediğine inandıramazsın beni, tamam mı?

— O meretin sesini duymamak için sağır olmak gerekir, sarhoşlukla pek ilgisi yok bu işin.

— Bak ne söyleyeceğim, kodaman bir kapitalist olarak yemeğe çağırıyorum seni. Tam bir saatte hazırlandın, farkında mısın?»

Iraş sabunu, kalay tozu, yağ, saç yanığı, karbon gazı ve çöp kokan merdivenleri çabuk çabuk indiler.

«Herf, alabildiğine mutlusun sen, kolejde okumadın çünkü.

— Koca budala, Columbia'da okumadım mı ben? So-

nuna kadar dayanabilir miydin orada okusan!»

Kapıyı açar açmaz azgın güneş ışığıyla aydınlandı Jimmy'nin yüzü.

«O sayılmaz, önemi yok çürükü.

— Oh be! Güneşi çok seviyorum, diye haykırdı Jimmy. Sahici Columbia olsaydı keşke.

— Hail Columbia demek istiyorsun galiba?

— Yok canım, Bogota veya Orinoco gibilerini söylüyorum.

— Bogota'ya gitmiş birini tanıdım ben. Orada fil hastalığına toslayıp ölmemek için alabildiğine içmek zorunda kalmış zavallı.

— Bu köhne delikten kurtulacağımı bilsem fil hastalığını da, vebâyı da, tifüsü de göze alırım.

— Zevk, eğlence ve seks âlemlerinin yuvası oralar

— Seks âlemleri mi... traş hepsi!... Para babası kodamanların dediği gibi hepsi traş! Farkında mısın, çocukluğumun dört yılını saymazsak hep bu şehirde yaşadım ben, bu şehirde doğdum ve galiba bu şehirde öleceğim, kimbilir?... Yeni yeni denizciliğe heves ediyorum, dünyayı dolaşmak istiyorum yani.

— Dingo'ya vurdurduğum yeni boyanın rengi nasıl, hoşuna gitti mi?

— İyi oturmuş. Biraz tozlanınca Mercedes gibi görünür insana.

— Önce itfaiyeci kırmızısına boyatayım diyordum, fakat boyacı beni kandırdı en sonunda, polis mavisine boyadı arabayı.

— Mouquin'e gidip otursak ve birer absent kokteyli devirsek, sence bir sakıncası var mı?

— Absent mi devireceğiz yemekten önce!...»

23.cü Sokak'ta ve batıya doğru ilerlediler, pencerelerde yansıyan ışıkların aydınlığında pırıl pırıldı sokak,

yük arabalarında yansıyordu herşey, nikel eşyalarda sekiz köşeli şimşekler hâlinde dağılıyordu çevreye.

«Ruth nasıl, Jimmy?

— Çok iyi. İş bulamadı daha.

— Bak, bir Daimler* geçiyor yanımızdan.»

Anlaşılmayan seslerle homurdandı Jimmy. 6.cı Cadde'yi dönerlerken bir polis memuru yollarını kesti.

«Eksozunuz bozuk!... diye bağırdı onlara.

— Garaja onarmaya götürüyoruz zaten. Susturucu kopmuş, nerdeyse düşecek.

— İyi edersiniz... Tekrar görürsem ceza yazarım.

— Stan ne tuhaf adamsın sen, tereyağdan kıl çeker gibi sıyrılıyorsun her işten! dedi Jimmy. Senden üç yaş büyüğüm, ama ufacık birşey olsa elim kolum bağlanıyor, dilim tutuluyor sanki.

— Allah vergisi birşeydir bu.»

Güzel ve neşeli bir havası vardı girdikleri lokantanın, kızarmış patates, içki ve puro sigarası kokuyordu içerisi. Hatırı sayılır bir sıcak vardı salonda, yüzü terli müşterilerin gürültülü konuşması yankılanıyordu duvarlarda.

«Stan, Ruth'la aramızdaki hikâyeden bahsederken öyle romantik anlamlar verme bir daha... Çok iyi arkadaşız onunla, ama âşık filân değiliz birbirimize.

— Gerçekten kötü niyetle sormadım bunu sana... ama şimdi söylediklerin şaşırttı beni, biraz da üzdü, pişman oldum sorduğuma.

— Ruth dansına veriyor bütün zamanını. Yükselmeye o kadar kararlı ki herşeyi fedâ ediyor bu uğurda.

— Yahu çok merak ediyorum, millet neden yükselmeye bu kadar meraklı diye. Herşeyi berbat etmek isteyen birini tanımak isterdim doğrusu. Herşeyi berbat etmiş bir adam kadar sahici bir yaratık olamaz.

---

*Daimler: Bir otomobil markası.

— İnsanın geliri fazla ve rahatı yerinde olunca güzel şey tabii.

— Dalga geçiyorum canım... Ooo, kokteyl de geçmiş karşımıza, bize bakıyor. Herfy, bu şehirdeki aklı başında tek adam sensin fikrimce. Hırslı değilsin çünkü, yükselmeye meraklı değilsin.

— Ne biliyorsun?

— Sükse kazanmak ne getirir sana, ne kazanırsın? Başarı dediğimiz mereti ne yer, ne içebilirsin... Tabii, cebinde mangır bulunmayan meteliksizler para bulmak için uğraşıyorlar, böylesine sözüm yok zaten, fakat sükse...

— En kötüsü istediğim şeyc bir türlü ulaşamıyorum ben, dön babam dönüyorum bu yüzden, umudum ve cesaretim kırılıyor yenildiğimi gördükçe.

— Tanrı böyle olmasını istiyor da ondan. Sen de biliyorsun bunun böyle olduğunu, açıkça kabul etmiyorsun ama.

— En büyük dileğim nedir, biliyor musun; Times Building binasına bir bomba yerleştirmek ve bu şehirden defolup gitmek.

— Engel olan mı var? Madem herşeyi göze alıyorsun, yürümek kadar basittir bu iş, denesene.

— Sonra nereye gideceğini bilemiyor insan.

— Bilmesen de pek önemi yok.

— Parasızlık var asıl.

— Paraya boşver, hayatta bulunması en kolay şeydir para.

— Emery and Emery'nin oğlu için kolay tabii.

— Babamın günahlarını benim yüzüme vurmak incelik değildir, Herf. O hikâyelerden en az senin kadar nefret ettiğimi de gayet iyi biliyorsun.

— Stan, seni suçlamıyorum şimdi. Alabildiğine şanslı çocuksun, hepsi bu. Tabii, çok insana kıyasla ben de epey talihli sayılırım. Yirmiiki yaşıma kadar annemin bıraktı-

ğı para sâyesinde rahat ettim, hâlâ birkaç yüz dolar param var ve ne zaman işten atılsam körolası eniştem hemen bir yenisini buluyor bana.

— Beee... Tehlikeli adamsın sen.

— Amca, dayı ve teyzelerimden sahiden korkuyorum galiba. Yeğenim James Merivale'i tanımanı çok isterdim. Hayatta evdekilerin isteğine göre davranmıştır hep, yeni çiçek açmış ağaçlara benzer... Akıllı uslu bâkire örneği tıpkı.

— Sen de çılgın bâkire gibi görünüyorsun gözüme.

— Stan, alkol etkisini gösteriyor galiba, başladın saçmalamaya.

— Beee... beee...»

Stan peçetesini bıraktı ve iskemlesine iyice kaykılarak boğuk bir kahkaha koyverdi.

Absentin iç bulandıran kokusu tılsımlı bir gül fidanı gibi yeşerdi Jimmy'nin kadehinde. Burnunu tıkayarak yudumladı içkisini.

«Ahlâk açısından protesto ederim, dedi. Baksana, nefis bir içki bu!

— Viskey and soda arıyorum ben, şu kokteyllerin pasını silmek için en iyi çare.

— Bundan böyle göz hapsine alacağım seni. Emekçiyim ben. Haberin doğrusuyla yanlışını hesaplayabilecek durumdayım, öyle kabul ediyorlar... Hay Allah! Neyse kapatalım bu konuyu... O kadar büyük budalalık ki... Bu içki insanın çenesine vuruyor galiba.

— Bu öğleden sonra içmekten başka şey düşünmek gereksiz... Hem biriyle tanıştırmak istiyorum seni.

— Oysa ben efendi gibi oturup bir yazı hazırlayayım, diyordum kendi kendime.

— Hangi konuda?

— Önemli değil yahu, «Yeni Yetişme Bir Gazetecinin İtirafları» cinsinden bir enayilik.

— Günlerden Perşembe mi bugün?

— Evet.

— Güzel, o kadının şimdi nerede olduğunu biliyorum.

— Şu pislikten paçayı kurtaracağım sonunda, dedi Jimmy, kederli bir ifâdesi vardı sesinin, Meksika'ya gidip servet yapacağım orada... Hayatımın en güzel devresini New York'ta çürütüyorum, boş yere üstelik.

— Nasıl servet yapacaksın bakalım?

— Petrol, altın, tren soygunculuğu, gazetecilik olmasın da ne olursa olsun.

— Beee. beeee... korkulu adamsın sen...

— Benimle dalga geçmekten ne zaman vazgeçeceksin, merak ediyorum.

— Basıp gidelim burdan, gidelim de şu Dingo'yu tamir ettirelim.»

Türlü kokuların kol gezdiği garaj kapısındaydı Jimmy, ayakta bekliyordu. Öğleden sonra güneşinin ağır ve tozlu ışığı olanca ağırlığıyla yüzüne ve ellerine çökmüştü. Karanlık renkli taşlar, kırmızı tuğlalar, yeşilli kırmızılı harflerle yazılmış reklâm tabelâlarının titreştiği asfalt yollar, büyük bir duman bulutunun içindeydi hepsi, ağır ağır dönüyorlardı çevresinde. İki oto yıkayıcısı sohbet ediyordu arkasında.

«Evet, o aşağılık ve pis orospuyu tanımadan önce çok iyi para kazanıyordum.

— Charley, hiç fena değil, kıyak karı bana sorarsan... Ben korkarım kendi payıma... İlk haftanın ateşi sönünce tadı kaçıyor aslında.»

Ona arka taraftan yaklaştı Stan ve omuzlarından kavrayarak sokağa sürükledi:

«Ancak beş saat sonra alacağız arabayı. Bir taksiye binelim şimdi... Lafayette oteline götür bizi, diye bağırdı şoföre ve sonra Jimmy'nin dizine bir şaplak indirdi. Eee Herfy, söyle baaklım ihtiyar sümüklü böcek, Kuzey Ca-

rolina valisinin Güney Carolina valisine ne dediğini biliyor musun?

— Yooo...

— İki kadeh arasındaki zaman çok uzun gelirmiş insana.

— Beee... beee... (Kahveye girerlerken Stan böyle garip sesler çıkarıyordu hâlâ.) Ellie, işte tehlikeli adamlar tam karşında şimdi» diye gülerek seslendi.

Ansızın bir buz hareketsizliğine gömüldü suratı. O bir kaşı havaya dikilmiş kasık hâliyle oturan Jojo'yu görmüştü Ellen'in masasında. Masanın üstündeki çay semâveri ayırıyordu ikisini.

«Hello Stan, otursanıza» dedi kadın, alabildiğine sâkindi.

Ogletlıorpe'a döndü sonra, gülüyordu: «Gerçekten hârika birşey bu, Jojo'cuğum.

— Ellen, Mr. Herf'i tanıştırayım size, dedi Stan, sıkıntıdan kaskatı keslimiş bir hâli vardı.

— Ah! Öyle sevindim ki sizi tanıdığıma. Mrs. Sunderland'ın pansiyonunda sık sık isminiz geçerdi.»

Sustular. Elindeki kaşığı masaya vuruyordu Ogletlıorpe.

«Nasılsınız Mr. Herf? diye söze girdi birdenbire. İlk tanıştığımız günü hatırlıyor musunuz?

— Hazır söz açılmışken sorayım bari, o evde neler oluyor kuzum?

— İşler tıkırında sayılır; sevgilisi yüzüstü bıraktı Cassandrah'yı, o Costello denilen şıllık karı da akla hayâle bile gelmeyecek cinsten bir skandal yarattı geçen gün... Dut gibi sarhoş gelmiş eve geçen gece, şöyle böyle değil, resmen sarhoşmuş geldiğinde. Geldiği taksinin şoförünü sokmaya çalışmış odasına, parasını alıp gitmek istediğini, onun koynuna girmeye hevesli olmadığını takrarlayıp duruyormuş zavallı adam... Feci bir manzara yani.»

Soğuk bir tavırla yerinden kalktı Stan ve dışarıya çıktı.

Öbür üçü hareketsiz kaldılar, hiç konuşmadılar. İskemlesinden yere devrilmemek için olağanüstü çaba gösteriyordu Jimmy. Tam kalkacaktı ki Ellen'in bakışlarındaki kadife yumuşaklığında sıcacık birşey fikrinden vazgeçirdi onu.

«Mr. Herf, Ruth iş bulabildi mi acaba?

— Hayır, henüz bulamadı.

— Gerçekten talihsizlik denir böylesine.

— Evet, utanç verici birşey. İş bulsa başaracağına eminim. Ne yazık ki, emprezaryoların sözüne kulak asmayacak kadar dalgacı, gerektiğinden fazla hafife alıyor onları.

— Ah! İnsanı tiksindiren pis bir meslek tiyatro, doğru değil mi Jojo?

— En iğrenç meslektir, şekerim.»

Jimmy kadından ayıramıyordu gözlerini: küçücük kare biçimi elleri, kızıl saçlarıyla mavi korsesinin sımsıkı sardığı göğüsleri arasında alabildiğine güzel ve biçimli bir boynu vardı.

«Ah, şekerim...»

Ayağa kalktı Oglethorpe.

«Jojo, ben biraz daha kalacağım burada.»

Oglethorpe'un pembe tozluklarından dışarıya sarkan küçücük ve dört köşeli deri parçalarına takılmıştı Jimmynin gözleri. Bunların içine insan ayağı nasıl sığar, imkânsız birşey bu. Ansızın ayağa kalktı Jimmy.

«Ah! Onbeş dakikacık yanımda oturmaz mısınız, Mr. Herf? Saat altıya kadar vaktim var, bugün kitap almayı unutmuşum yanıma, ayağımdaki iskarpinler yüzünden yürüyemiyorum üstelik.»

Kulaklarına kadar kızardı Jimmy ve kekeleyerek oturdu yerine:

«Ah tabii, zevk duyarım... Birşey içer miyiz?

— Ben çayımı yeni bitirdim daha... Fakat siz bir **gin-fizz** içebilirsiniz meselâ, neden olmasın?... **Gin-fizz** içen in sanları seyretmeye bayılırım ben. Alabildiğine sıcak ülkelerden birindeymişim, çiğde ağaçlarıyla dolu bir koruda oturmuşum da iki yanı sakız ağaçlarıyla örtülü gülünç bir nehirde gezintiye çıkacakmışım ve vapur bekliyormuşum hissini verir bana.

— Garson, bir **gin-fizz** getirin lûtfen.»

Başını kollarının arasına rahatlıkla yerleştirebilecek şekilde iskemlesine kaykılmıştı Joe Harland. Kirden kaskatı kesilmiş parmakları arasında kalan boşlukta mermer masanın üstündeki damarlı çizgilere dikmişti gözlerini. Tezgâhın tepesinde sallanan iki ampulun ölgün ışığıyla aydınlanan salon boş ve alabildiğine sessizdi. Beyaz ceketli bir adam büyük bir tabureye çökmüş, uyukluyordu. Yüzünün rengi kaçmış, âdeta kırlaşmıştı, sık sık gözlerini kocaman kocaman açarak homurdanıyor ve çevresine bakınıyordu. Öbür başta, en dipteki masada uyuklayan adamların çökmüş omuzları görülüyordu. Eski ve iyice buruşmuş gazete kâğıtlarına benziyordu yüzleri, başlarını kollarına yaslamıştı hepsi. Hafifçe doğruldu Joe Harland ve esnedi. Yağmurluğuna büzülmüş bir kadın kahve istiyordu tezgâhın başında. Kıpkırmızı ve mor lekelerle dolu çehresi yer yer çürümüş et yığını hâlindeydi. Fincanını iki eliyle sımsıkı kavrayarak masaya yürüdü ve Joe'nun tam karşısına oturdu.

«Bir iyilik etmek ister misiniz bana?»

Tebeşirin kara tahtadaki gıcırtısı gibi Joe Harland'ın kulağını tırmaladı kadının sesi.

«Ne istiyorsunuz gene?» diye homurdandı tezgâhın gerisindeki adam.

Hıçkırarak ağlamaya başladı kadın:

«Sıkılmadan soruyor, gene ne istiyormuşum... Bu kadar sertliğe alışık değilim ben.

«İstediğiniz birşey varsa gelin, alın buradan... Gecenin bu saatinde ayağınıza mı getireceğiz yani?»

Kadın ağlıyordu, soluğundan yayılan sert viski kokusu Harland'ın genzini yaktı. Başını kaldırıp kadına baktı. Kocaman ağzında bir tebessüm düğümlendi. Başını ona doğru uzattı kadın:

«Bayım, horlanmaya hiç gelemem ben, alışkın değilim. Zaten kocam sağ olsaydı cesaret edemezdi buna. Bir bayana hangi saatte servis yapılacağını bana mı öğretecek bu marangoz testeresi? (Başını geriye savurdu ve kahkahalarla güldü. Şapkası arkaya devrilmişti.) Tabiî, marangoz testeresi ya... Gecenin bu saatinde bayanlara hakaret etmek neymiş...»

Yüzüne düşen kır saçlarında solmuş, artık dökülmüş kına sarısının izleri vardı hâlâ. Beyaz ceketli adam masalarına yaklaştı.

«Bakın bayan Mc Gree, böyle canımızı sıkmaya devam ederseniz kapıdışarı ederim sizi... Derdiniz neyse söyleyin, uzatmayın fazla?

— Beş sentlik **doughnouts** verin bana» diye mızmız, hâlâ ağlamaklı sesiyle cevap verdi kadın, ama ona farkettirmeden Joe Harland'a göz kırpmayı da unutmadı.

Joe Harland tekrar kollarının arasına gömdü başını ve uyumaya çalıştı. Tabağın masaya konuşunu, dişleri dökülmüş bir ağzın şapırtısını ve zaman zaman kadının höpürdeterek kahvesini yudumlayışını işitti. Yeni bir müşteri girmişti içeriye ve kalın sesini yumuşatmaya çalışarak konuşuyordu tezgâhın başında.

«Şu körolası içmek ihtiyacı müthiş birşey değil mi, bayım?»

Joe Harland başını kaldırdı ve kadınla gözgöze geldi,

bozulmuş sütün mavisini andıran kirli mavi vardı kadının gözlerinde.

«Buradan çıkınca ne yapmak niyetindesin, hayatım?

— Tanrı bilir.

— Azize Meryem'in ve bütün öbür Aziz'lerin bağışı için şöyle güzel bir yatağım, dantelâlı bir geceliğim ve senin gibi yakışıklı bir delikanlı olsa koynumda, tamam mı hayatım söylesene?

— Bitti mi?

— Ah! Kocam sağ olsaydı kimse böyle kötü davranamazdı bana, engel olurdu mutlak, kimsenin böyle davranmasına fırsat vermezdi. **General Slocum** olayında kaybettim kocamı, sanki dün olmuş gibi geliyor bana şimdi.

— Pek talihsiz sayılmaz.

— Günahkâr öldü adam, hayatım. Ölürken papaz bile yoktu başında. Günahkâr ölmek ne feci şey...

— Hay Allah! Nasıl uykum var.»

Gıcırtılı, zayıf ve monoton ses devam etti. Bu kadın sıkıntı veriyordu ona.

«**General Slocum** olayında kocamı kaybettikten sonra bütün Aziz'ler düşman kesildi bana. Namuslu bir kadın değildim de ondan... (Yeniden ağlamağa başladı.) Meryem, Aziz'ler, bütün Çilekeşler düşman kesildi bana, bütün dünya, herkes bana düşman zaten... Ah! Bana iyi davranacak kimse bulamıyacağım artık...

— Uyumak istiyorum... Biraz susar mısınız?»

Yerdeki şapkasını almak için eğildi kadın. Oturduğu yerde o ağlamaklı hâliyle çakılıp kalmıştı adetâ, kirden kıpkırmızı kesilmiş parmaklarıyla gözlerini oğuşturuyordu.

«Bayım, biraz kibar olamaz mısınız bana karşı?»

Joe Harland ayağa fırladı. Öfkesinden adetâ soluğu ıslık çalıyordu.

«Hay Allah! Çenenizi tutamaz mısınız siz?»

Öfkeli bir yakarışla düğümlendi sesi:

«Ben nerede rahat yüzü göreceğim Allah aşkına? Nereye gitsem huzurum kaçıyor.»

Gözlerine indirdi kasketini, ellerini ceplerine soktu ve sokağa fırladı, yürürken ayaklarını sürüyordu. Chatnam Square'in tam üstünde tramvay tellerinin dilimlere böldüğü gökyüzü kızıl morluklarla renklenmişti. Bowery boyunca iki sıra hâlinde uzanan ışıklar iyi parlatılmış bakır düğmeleri hatırlatıyordu uzaktan.

Bir polis cop sallayarak geçti yanından. Joe Harland adamın göz ucuyla kendisine baktığını hissetti. Sanki işine gidiyormuş gibi canlı ve keyifli adımlarla çabucak uzaklaştı oradan.

«Miss. Oglethorpe, buna ne diyeceksiniz bakalım?

— Nedir o?

— Biliyorsunuz muhakkak... günün hârikası oluşunuz yani.

— Doğrusu bilmiyorum, Mr. Goldweiser.

— Herşeyi bilir kadınlar, açıkça söylemek istemezler ama.»

Nil yeşili ipekten bir elbise giymiş Ellen, mücevher şıkırtılarının ve gürültülü konuşmaların yankısıyla çınlayan upuzun odadaki bir koltukta oturuyor. Koyu elbiseli erkekler ve yaldızlı kadın elbiselerinden taşan göz kamaştırıcı renkler hareketli birer gölge gibi dolaşıyor ortalıkta. Harry Goldweiser'in iğri burnu kel kafasının yamukluğunu tamamlıyor. Yaldızlarla süslü üçgen bir tabureden dışarıya fışkırıyor koca gövdesi. Elaine'le konuştuğu zamanlar ufacık kahverengi gözleri birer radar anteni gibi geziniyor kadının yüzünde. Sandal odunu kokuyor yanıbaşlarında oturan kadın. Keçi sakallı bir adamın kolunda dudaklarını portakal rengine boyamış ve başını

solgun yüzünün tepesinde portakal rengi eşarpla başlamış bir kadın geçiyor önlerinden. Yandan bakılınca yüzü bir şahini hatırlatan kızıl saçlı bir başka kadın yanındaki adamın omzuna atıyor elini. «Ah! Miss. Guikshank, nasılsınız bakalım? Ne tuhaf değil mi, aynı insanlar hep aynı yerlerde karşılaşıyor?» Ellen oturduğu koltukta uykulu gözlerle kulak veriyor konuşulanlara. Yüzüne ve kollarına sürdüğü pudra tazeliğini yitirmemiş henüz. Pırıl pırıl parlıyor dudaklarının kırmızısı, Henüz banyodan çıkmış vücudu ipek çamaşırların ve ipek elbisesinin içinde taze bir menekşeye benziyor. Oturduğu yerde başka başka hayâllerle içli dışlı oluyor ve uykulu gözlerle kulak veriyor konuşulanlara. Erkek sesleri çevresinde düğümleniyor ansızın. Bembeyaz ve alabildiğine soğuk, doğruluyor yerinden, şimdi erişilmez, bütün hücumlardan uzak bir deniz feneri tıpkı. Kırılmaz camın üstünde birer böcek gibi debeleniyor çevresindeki erkeklerin elleri. Umutsuzluk içinde çevresinde uçuşuyor hepsinin bakışları, ateş böceklerine benziyor gözleri. Fakat alabildiğine karanlık ve derin iç dünyasının uçurumunda itfaiye çanına benzeyen birşey çın çın ötüyor.

George Baldwin masanın başındaydı, kahvaltısı çoktan kurulmuştu sofraya. **New York Times**'ın yeni sayısı vardı Baldwin'in elinde.

«Cecily, diyordu, mantıklı düşünmek gerekir bu konularda.

— Görmüyor musun elimden gelen herşeyi yapıyorum mantığımla davranmak için» dedi Cecily, sesi ağlamaklıydı ve kesik kesik konuşuyordu.

Parmaklarının arasındaki gazeteyi kıvırarak ona bakıyordu Baldwin. Mrs. Baldwin yapılı bir kadındı. Özenle taranmış ve kıvır kıvır kestane rengi saçları vardı. Gü-

müş kahve servisinin tam önüne oturmuştu, mantar diplerinin kirli beyazının andıran ve pembe ojesi solmuş tırnakları yüzünden hemen dikkati çeken parmaklarını şekerliğe vuruyordu.

«Artık dayananıyorum, George. Hepsi bu.»

Titreyen dudaklarını büzdü sonra.

«Ah! Sen bu işi büyütüyorsun, sevgilim!...

— Ne demek büyütüyorsun? Baştan sona yalanla örülü evlilik hayatımız.

— Fakat biz birbirimizi seviyoruz, Cecily.

— Sana sağladığım avantajlar için evlendin benimle, kendin daha iyi biliyorsun böyle olduğunu. Büyük çılgınlık ettim sana âşık olmakla. Herşey bitti artık.

— Doğru değil bu. Seni gerçekten seviyorum ben. Beni sevmediğini hissettikçe nasıl acı çekiyordum, hatırlasana?

— Bütün bunları bana hatırlatmak müthiş bir insafsızlık... Ah! Çok feci birşey bu.»

Hizmetçi kadın girdi içeriye, elindeki tepside hazırladığı jambonlu yumurtalar vardı. Hiç konuşmadan birbirlerine bakıyorlardı şimdi. Hizmetçi kadın tepsiyi bırakıp odadan çıktı ve kapıyı kapattı. Mrs. Baldwin masanın kenarına yasladı alnını, ağlıyordu. Gazete başlıklarına bakıyordu Baldwin: «ARŞİDÜK ÖLDÜRÜLDÜ... VAHİM SONUÇLAR... AVUSTURYA ORDUSU HAREKETE GEÇTİ.» Masanın öbür tarafına dolandı ve karısının kıvırcık saçlarını okşadı eliyle.

«Cecily, benim zavallı sevgilim, dedi.

— Bırak, dokunma bana.»

Koşarak çıktı yemek odasından, yüzünü mendiliyle kapatmıştı. Tekrar ooturdu Baldwin Jamboni uyumurtaları atıştırmaya başladı. Ama kâğıt gibi tatsız ve yavandı aldığı her lokma. Ceketinin üst cebinden bloknot defterini çı-

karıp bir not karaladı: Collins Arbuthnot işi incelenecek, N.Y.S.C. Appel. Div.

Holdeki ayak seslerine kulak verdi, kapanan kapının sürgüsünü işitti sonra. Henüz yeni iniyordu asansör. Dört katı koşarak indi karısının peşinden. Giriş kapısının parmaklıklı camından kocaman ve dimdik gövdesiyle kaldırımda yürürken gördü onu. Eldivenlerini giyiyordu. Hemen dışarıya fırladı Baldwin, bir taksiye girmek üzereyken kıskıvrak yakaladı onu. Terler birikmişti alnında, iri taneler hâlinde boynuna süzülerek kaşıntı veriyorlardı ona. Gülmemek için kendini güçlükle tutan üniformalı zenci kapıcının «Günaydın, Mr. Baldwin. Bugün hava güzel olacak galiba.» sözü ve elindeki peçete bu hâliyle ne kadar gülünç olduğunu hatırlattı ona. Sımsıkı yapışmıştı karısının eline, dişlerini gıcırdatarak yavaş sesle konuştu:

«Beni bir dakika dinler misin Cecily? Önemli bir şey söyleyeceğim sana... Sonra istersen tekrar ineriz aşağıya... Beş dakika bekleyin lûtfen, dedi şoföre. Hemen ineceğiz.»

Gene bileğinden sımsıkı yakalayarak usulca asansöre sürükledi karısını. Kendi dairelerinin girişinde kuru, ifadesiz ama pırıl pırıl gözlerini ona çevirdi karısı.

«İçeriye gel, Cecily, dedi usulca. (Yatak odasının kapısını kapattı ve kilitledi.) Şimdi gayet soğukkanlı konuşalım seninle. Otur, sevgilim.»

Bir iskemle uzattı karısına. Bir kukla gibi olanca katılığıyla ansızın oturdu kadın.

«Şimdi beni iyi dinle, Cecily. Ahbaplarıma dil uzatmaya hakkın yok. Benim arkadaşım Mrs. Oglethorpe. Herkesin bulunduğu kalabalık yerlerde arada sırada beraber çay içiyoruz onunla, ama hepsi bu. Senin kendisine karşı ters ve kaba davranamayacağına emin olsam hiç çekinmeden buraya da çağırırım onu... Bu budala kıskançlık krizleri sürüp gitmesin artık. Alabildiğine serbest bırakıyorum seni,

çünkü sonsuz güvenim var sana. Senin de bana güvenmen gerekir... Eskiden olduğu gibi gene mantıklı olmalısın. Cecily. Dedikoducu karıların uydurduğu her yalana inanıp alevlenme bir daha, senin boşu boşuna acı çekmen onları sevindiriyor çünkü.

— Mrs. Oglethorpe'tan başka kadınlarla da ilgin var senin.

— Cecily, kabul ediyorum... evlendiğimiz ilk günlerde bazı şeyler oldu... Ama aradan yıllar geçti artık... Üstelik böyle oluşunda hatâ kimin?.. Ah, Cecily, benim gibi bir adamın fizik ihtiyaçlarını anlamana imkân yok...

— Elimden geldiği kadar çaba göstermedim mi?

— Hayatım, böyle durumlarda, kimse suçlu değildir.. Sana suç yüklemiyorum zaten. Ama beni gerçekten sevseydin...

— Sen olmasan boyun ğer miyim, katlanır mıyım sanıyorsun bu cehennem hayatına?.. Vahşi, anlayışsız adam!»

Oturduğu yerden ayağındaki ceylân derisinden iskarpinlere bakıyordu kuru gözlerle ve büke büke ip hâline sokluğu mendilini evirip çeviriyordu boyuna.

«Bak Cecily, şu sıra boşanırsak durumum çok sarsılır, ama artık benimle birlikte yaşamamaya kararlıysan karşılıklı oturup bir çaresine bakarız... Fakat herşeye rağmen güvenmelisin bana. Biliyorsun, seviyorum seni. Ve Tanrı bağışı için bana haber vermeden kimseye açma bu meseleyi. Skandal kopmasını gazetelere yem olmamızı istemezsin herhalde?.

— Peki, şimdi yalnız bırak beni. Hiçbir şeyin önemi yok artık.

— Güzel, geciktim zaten. Şehre taksiyle gideceğim. Alışverişe çıkmayacak mısın?»

Karısı «hayır» anlamına salladı başını. Baldwin al-

rından öptü onu, holden bastonunu ve hasır şapkasını aldı, aceleyle çıktı.

«Ah! Kadınların en talihsizi benim» diye yakındı Mrs. Baldwin ve ayağa kalktı.

Pencereye geldi ve güneşe karşı durdu. Park Avenue'nün öbür başında gökyüzünün mavisini inşa hâlindeki bir binanın kıpkırmızı çelik iskeleti maskelemişti. Perçin makinalarının tıkırtısı hiç durmuyordu. Ara sıra bir vinç gürültüsü duyuluyordu. Mavi tulumlu adamlar dolaşıyordu iskelelerde. Daha uzakta, kuzey-batıya doğru lâhana başlıklı bulutlar kaplamıştı gökyüzünü. «Ah! Bir yağmur yağsa!» Ansızın bir gök gürültüsü duyuldu o sırada, inşaatın ve solağın gürültüsünü bir anda bastırdı. Ah! Bir yağmur yağsa!

Kaba görünüşlü kırmızı ve mor çiçeklerle süslü perdeleri henüz takmıştı Ellen, pencerelerden şehrin aşağı kesimine düşen tuğla binaların ve avluların görünmesini istemiyordu. Odanın tam ortasında içi çay ve kahve takımlarıyla, bakırdan gazocağı ile dolu büfe-divan vardı. Kumaş parçaları ve perde kancaları kol geziyordu sapsarı zeminde. Köşedeki bavuldan kitaplar, elbiseler, yatak çarşafları fırlamıştı dışarıya. Meşe kokusu geliyordu şöminedeki süpürgeden. Ellen duvara yaslamıştı sırtını, nergis rengi bir kimono vardı üstünde. Ayakkabı kutusu biçimindeki odada mutlu gözlerle bakınıyordu çevresine, kapının zili çaldı o sırada. Alnına düşmüş saçlarını eliyle düzeltti ve kapı otomatiğinin düğmesine bastı. Usulca oda kapısına vuruldu çok geçmeden. Bir kadın gölgesi vardı loş koridorda.

«Ah, Cassie!... Az kalsın tanımayacaktım seni. Girsene... Ne oldu gene?

— Seni rahatsız etmiyorum, değil mi?

— Yok canım. Geç içeriye.»

Onun yanağına çabuk ve kısa bir öpücük kondurmak için eğildi Ellen. Adamakıllı solgundu Cassandrah Wilkins ve sinirli bir tik yanıp sönüyordu gözkapaklarında.

«Biraz akıl verirsin bana. Daha demin taktım perdeleri... Bak, bakalım, duvarın grisine ters düşüyor mu bu morluk? Doğrusunu istersen biraz tuhaf geliyor bana.

— Pek nefis olmuş. Ne güzel oda burası! Burada çok mutlu olacaksın sen!.

— Şu ocağı indir, sonra da oturacak bir yer bul kendine. Çay yapayım şimdi. Banyo ve mutfak karışımı bir yerim daha var, hemen şuracıkta...

— Seni rahatsız etmiyorum, değil mi?

— Yok canım... Gene ne oldu, sen asıl onu söyle bana?

— Ah! Herşey oldu, hepsi. Herşeyi anlatmaya geldim sana, anlatamıyorum işte. Kimseye anlatamıyorum zaten.

— Bayılıyorum bu eve. Düşünsene Cassie, tek başıma oturduğum ilk yer burası. Passaic'te birlikte oturmamızı istiyordu babam, fakat kesinlikle anladım, beraber yapamıyacağımızı.

— Mr. Oglethorpe ne olacak peki?... Oh! Affedersin, kabalık benimki. Affedersin, Elaine. Çılgına döndüm son günlerde. Ne söylediğimi kendim de bilmiyorum.

— Hârika adamdır, Jojo. İstediğim anda benden boşanmaya bile hazır Benim yerimde olsan boşanır mıydın?»

İki kanatlı kapıda kayboldu cevap beklemeden. Divanın kenarında kalıverdi Cassie, ne yapacağını şaşırmıştı.

Tekrar odaya girdi Ellen ,bir elinde ma viçaydanlık, öbüründe kaynar suyla dolu bir tencere vardı:

«Süt veya limon olmasa farkeder mi senin için? Şeker şöminenin üstünde. Bu fincanlar temiz, biraz önce yıkadım. Güzel şeyler değil mi? Ah! Bilemezsin, tek başına bir yu-

vaya sahip olunca nasıl seviniyor insan, nasıl büyük mutluluk duyuyor. Otelde yaşamaktan nefret ediyorum ben. Öyle rahatım ki burada... Yalnız bir terslik var, biliyor musun; burayı gönlümce dayayıp döşediğim zaman ya bırakıp gitmek ya da başkasına kiralamak zorunda kalacağını. Üç hafta sonra turneye çıkıyoruz çünkü. Gitmemeyi çok istiyorum bana kalsa, fakat Goldweiser bırakmıyor.»

Cassie yudum yudum kaşıklayarak içiyordu çayını. Sessizce ağlamaya başladı.

— Hadi Cassie, derdini anlat bana. Ne oldu gene?

— Ah! Her bakımdan o kadar mutlusun ki Elaine, ben çok mutsuzum ama.

— Bırak şimdi, talihten yana elimin hep boşta kaldığına inanırım. Neyse, sen kendi derdini dök asıl?»

Fincanı bıraktı ve iki elini aynı anda boynuna götürdü Cassie:

— Şey... diye kekeledi boğuk sesiyle... Bir çocuğum olacak galiba.»

«Emin misin? Herkes yanılabilir bu konuda.

— Aşkımızın hep saf ve temiz kalmasını ne kadar isterdim bilsen, razı olmazsam bir daha yüzüme bakmayacağını söyledi ve... artık nefret ediyorum ondan!»

Hıçkırıklarının arasında tane tane söylemişti bunları.

«Neden evlenmiyorsunuz öyleyse?

— Yapamam. İstemiyorum. Sanatıma engel olur.

— Gebeliğin farkına ne zaman vardın?

— On gün oluyor. Eminim gebe kaldığıma... Danstan başka şey istemiyorum hayatta.»

Ağlaması kesilmişti, tekrar çayını yudumladı.

Şöminenin önünde hiç konuşmadan geziniyordu Ellen.

«Bak Cassie, bu durumda ağlamak işe yaramaz değil mi? Sana yardım edebilecek bir kadın tanıyorum... Kendi kendine bir dene baaklım, gayret et bakalım.

— Beceremem... beceremiyorum... (Çay fincanı diz-

lerinden kayarak yere düştü ve parçalandı.) Elaine, senin başına böylesi geldi mi hiç?... Ah! Çok pişmanım. Elaine, yeni bir fincan alırım sana.»

Sendeleyerek doğruldu ve kırıkları şöminenin üstüne kaldırdı.

«Tabiî, evliliğimizin ilk zamanlarında pis durumlara düştüm ben de.

— Ah! Eelaine, ne feci şey bu. Bu iş olmasa o kadar güzel, ve serbest bir hayat yaşayacağız ki... Dehşete kapılıyorum aklıma geldikçe, bu öldürüyor beni.

— Başka ne bekliyosun? «Hayat böyle» diye homurdandı Ellen.

Cassie gene ağlıyordu.

— Ne vahşi, ne bencil yaratık şu erkekler!

— Bir çay daha içer misin, Cassie?

— Hayır, içemem... Şekerim, öyle acı çekiyorum ki bilemezsin... Hasta olacağım galiba.

— Banyo solda, hemen kapının arkasında.»

Ellen dişlerini gıcırdatarak dolaşıyordu odada. Nefret ediyorum kadınlardan. Nefret ediyorum.

Cassie içeriye girdi. Yemyeşil olmuştu suratı ve yüzünü kuruluyordu elindeki havluyla.

«Gel, uzan şuraya, zavallı çocuğum dedi Ellen ve divanın örtüsünü açtı. Geçer birazdan.

— Çok rahatsızlık veriyorum sana, beni affedecek misin bilmiyorum?

— Hiç olmazsa birkaç dakika kımıldama yerinden ve sakın herhangi birşeye takma aklını.

— Ah! Biraz dinlenebilsem.»

Ellen'in elleri soğuktu. Pencereden dışarıya baktı. Avluda kovboy kıyafetli küçük bir çocuk vardı, elindeki çamaşır ipini sallayarak dön babam dönüyordu. Ayağı takıldı ve yere düştü sonra. Ancak tekrar doğrulduğu zaman çocuğun ağladığını farketti Ellen. Daha ilerde, avlunun bir

köşesinde siyah saçlı bir kadın çamaşır seriyordu iplere. Bahçe duvarının üstünde serçeler cik - cik ötüyor ve birbirleriyle didişiyorlardı.

«Ellen, şekerim, biraz pudra verebilir misin bana? Pudram kaybolmuş.»

Ellen pencereden çevirdi yüzünü, tekrar odaya baktı. Şimdi biraz daha iyisin değil mi Cassie?

— Ah! Evet... dedi Cassie, sesi titriyordu Rujun da var mı?

«Pudra var galiba Şöminenin üstünde galiba...

— Oh yok işte, özür dilerim... Sokağa çıkarken makyaj yapmıyorum ben. Fakat tiyatroculuğa devam edersem makyaj yapmam gerekecek sanıyorum.»

Kimonosunu çıkarmaya gitti gardroba, basit bir yeşil elbise geçirdi sırtına saçlarını kaldırdı ve küçücük siyah şapkasının içine yerleştirdi güzelce.

«Hemen çıkalım, Cassie. Saat altıda yemeğe inmek zorundayım... Temsilden beş dakika önce karın doyurmak hiç hoşuma gitmiyor.

— Ah! Öyle korkuyorum ki aslında.. Söz ver bana, yalnız bırakmayacaksın deyil mi?

— Bugün birşey yapmaz kadın... Seni muayene edecek sadece, belki bir ilâç verecek... Dur bakalım, anahtar yanımda mı?

— Bir taksiye binmemiz gerekiyor... hayatım, topu topu altı dolar para var benim cebimde.

— «Mobilya alacağım, bana yüz dolar ver» derim babama. Mesele kalmaz.

— Elaine, melek gibi kızsın sen, bir eşin daha yoktur dünyada... Sonuna kadar hakediyorsun kazandığın sükseyi.»

6. cı Cadde'nin köşesinden bir taksiye bindiler. Cassie'nin dişleri birbirine vuruyordu

«Rica ederim, başka bir gün gidelim oraya. Şimdi gidemeyeceğim, çok korkuyorum çünkü...

— Başka çaremiz yok ki şekerim.»

Joe Harland'ın piposu ağzındaydı, tahta parmaklıklı geniş kapıyı çekti ve sürgüledi. Çukurun tam karşısındaki büyük duvarda batmak üzere olan güneşin kızıl lekesi yavaş yavaş sönüyordu. Vincin masmavi kolları siyah birer leke olarak duvarda yansıyordu. Parmaklığa dayanmıştı Joe Harland, sönmüş piposundan duman getirmeğe uğraşıyordu. Boş el arabalarının, terkedilmiş kazma kürek yığınlarının, küçük vincin ve makkapların kilitlendiği hangar binasının üstünde gezdiriyordu bakışlarını. Duvarı aşarak kulağına ulaşan gürültüye, sokağın homurtusuna rağmen sâkin bir yer kabul ediyordu burayı. Parmaklığın yanındaki telefonlu kulübeye girdi bir iskemleye çöktü ve piposunu boşalttı, temizledi tekrar doldurdu ve ateşledi, kucağındaki gazeteyi açtı sonra. «GREVE KARŞI LOKAVT TEKLİF EDİLİYOR. İNŞAAT İŞÇİLERİNİN GREVİNE KARŞI MÜTEAHHİTLER HAREKETE GEÇİYOR.» Geriye devrilmişti başı, uzun uzun esnedi. Okumaya hiç elverişli olmayan kör bir mavi ışık vardı içerde. Papuçlarının kare biçimi burunlarına baktı bir süre. Kafasının içi bomboştu. Ansızın şık bir elbise içinde, başında silindir şapka ve elinde çiçek buketiyle karşısında buldu eski hâlini. Wall Street Büyücüsü şimdiki kıpkırmızı ve perişan çehresine baktı, kirli kasketinin altındaki kır saçlarına, kirli ve ek yerleri şiş ellerine baktı uzun uzun, acı bir tebessümle uzaklaştı sonra. Belli belirsiz bir Corona-Corona lâvantasının kokusu geldi burnuna, piposunu doldurmak için ceketinin ceplerinde Prens Albert markalı tütün kutusunu arıyordu o sırada. «Yânni ne farkeder işin ucunda?» dedi yüksek sesle. Kibriti çakınca çevresindeki karanlık mürekkep kadar koyu göründü ona. Kibriti sön-

dürdü. Küçücük, kıpkırmızı ve her çekişte rahatlık veren bir yanardağ gibiydi piposu. Ağır nefesler alıyor ve sindire sindire ciğerlerine çekiyordu dumanları. Işıklı reklâmlardan ve sokaktan yayılan kıpkırmızı bir sis çevrelemişti karşısındaki binaları. Yansıyan kırmızı ışıkların örtüsünü aşar aşmaz gökteki gece mavisini seçebiliyordu. Tütünün güzel bir tadı vardı ağzında. Joe çok mutluydu.

Puro sigarasının göz kırpan ateşi belirdi kulübenin kapısında. Joe içeriye giren koca burunlu ve kalın dudaklı genç adamın yüzüne tuttu fenerini.

«Nasıl girdiniz buraya?

— Yan kapı açıktı.

— Hay Allah! Ne arıyorsunuz burada?

— Gece bekçisisiniz galiba? (Harland başıyla «evet» dedi.) Çok memnun oldum tanıştığımıza... Bir puro yakar mıydınız? Ben de biraz konuşmak istiyordum sizinle. 47. ci bölgenin temsilcisiyim. Üyelik kartınızı gösterin bana.

— Sendikaya kayıtlı değilim.

— Olsun, nasıl olsa üye olacaksınız, değil mi? Aynı mesleğin insanları birleşmeli. Gece bekçilerinden bölge müfettişlerine varıncaya kadar aynı babyrak altında toplamaya çalışıyoruz herkesi, lokavt tehlikesine karşı ortak cephe kurmak istiyoruz.»

Harland purosunu yaktı.

«Arkadaş, boş yere çenenizi yoruyorsuunuz şimdi. Grev olsa da, olmasa da gece bekçisine ihtiyaç var burada. Yaşlandım artık, müiadele edecek gücüm yok. Tam beş yıldır arıyorum, sonunda bulduğum bana uygun tek iştir bu, artık öldürseniz bu işi bıraktıramazsınız bana... Size göre bu anlattığınız masallar, çoluk çocuk işi hepsi. Ben karışmam, burnumu sokmam bu hikâyelere. Ve galiba gece bekçilerini teşkilâtlandırmak için boş yere vakit kaybedersiniz sözün kısası.

— Baksanıza kırk yıllık gece bekçisi gibi konuşmuyorsunuz siz.

— Gece beçisi değildim eskiden.»

Şapkasını çıkardı genç adam, alnında, sık ve kabarık saçlarında gezdirdi elini.

«Tartışınca insanın ateşi yükseliyor... Bu gece hava çok güzel, değil mi?

— Evet, güzel bir gece.

— O'Keefe benim adım, Joe O'Keefe... Sanıyorum, canınız istese çok şeyler anlatabilirsiniz bana, ne dersiniz?»

Elini uzattı genç adama.

«Benim adım da Joe, Joe Harland... bundan yirmi yıl önce önemliydi benim adım.

— Yirmi yıl önce...

— Baksanıza, delege veya temsilci olacak adam değilsiniz siz, matrak adamsınız çünkü... Birazdan kapı dışarı atacağım sizi, ama daha önce bir tavsiyede bulunacağım... Sizin gibi yükselmek isteyen bir delikanlıya uygun iş değil bu yaptığınız.

— Zaman değişiyor artık... Bu grevi destekleyen önemli adamlar var arkamızda. Daha bugün, milletvekili Mc Niel ile durumu konuştuk karşılıklı.

— Bakın gene söylüyorum, bu hikâyeler canınıza okuyacak, iş meseleleri filân köstekleyecek sizi... Günün birinde hatırlayacaksınız, «moruğun biri bunların hepsini haber vermişti bana» diyeceksiniz, ama iş işten geçmiş olacak.

— Buydu demek... ayyaşlık öyle mi?... İçkiden korkmuyorum, biradan başka içki kullanmıyorum zaten, ayıp olmasın diye içiyorum onu da.

— Dinleyin arkadaş, şirket gözcüleri kontrola gelirler nerdeyse. Başınızı alıp gitseniz iyi olacak.

— Şirketin hafiyelerinden filân korkum yok benim...

Neyse, hoşça kalın şimdilik, ilerde birgün tekrar geleceğim yanınıza.

— Kapıyı kapayın çıkarken.»

Oradaki su tenekesinden biraz su çıkardı Joe Harland, adamakıllı yerleşti iskemlesine, kollarını iki yana açarak esnedi. Saat onbir. Tiyatroların dağılma vakti tam; şık giyimli beyler, tuvaletli hanımlar. Kollarında karıları veya metresleri şimdi evlerine dönüyor erkekler; şehir uykuya yatacak. Duvarın öbür tarafında homurdanarak korna çalıyor taksiler. Işıklı reklâmların sisli aydınlığında renkleniyor gökyüzü. Purosunu yere atıp ezdi ökçesiyle. Ürperdi ve hemen ayağa doğruldu, yavaş yavaş yürüyerek çevreyi kolaçatı etmeye çıktı, elindeki fener hiç durmadan sallanıyordu.

Sokaktan vuran aydınlık sapsarı bir leke hâlinde aydınlatmıştı duvardaki büyük afişi, mavi bir gökyüzü, bembeyaz bulutlar, kara pencereli dev bir gökdelen resmi basılmıştı afişe: «SEGAL AND HAYNES burada YİRMİDÖRT KATLI GÖKDELEN YAPACAK VE BÜRO OLARAK KİRAYA VERECEKLER. 1915 Ocak'ında hazır. Yer ayırtabilirsiniz. Başvurulacak adres...»

Yeşil divana oturmuştu Jimmy Ferf, odanın sadece bir köşesini aydınlatan lâmbanın zayıf ışığında kitap okuyordu. Jean Cristophe isimli kitap vardı önünde, Olivier'nin ölümünü okuyor ve okudukça sıcacık birşey düğümleniyordu boğazında. Rhin ırmağının gürültüsü, azgın dalgalarıyla Jean Cristophe'un doğduğu evin bahçesini kemirişini canlandırıyordu kafasında. Ona göre bağırarak yürüyen topluluklarla, kırmızı bayraklarla ve çalgı sesleriyle dolu yemyeşil bir bahçeydi Avrupa. Zaman zaman nehirden geçen bir geminin düdüğünü işitiyordu, boğuk ve adetâ kar yumuşaklığında bir ses. Sokakta gelip geçen tak-

silerin uğultusu ve tramvayların tıngırtılı miyavlaması.

Kapı vuruldu. Jimmy kalktı, fazla okumaktan donuklaşmış, kan çanağına dönmüştü gözleri.

«Hello Stan, hangi cehennemin dibinden geliyorsun gene?

— İnek gibi sarhoşum, Herfy.

— Yeni haber sayılmaz.

— Sana hava raporunu vermek istiyordum, hepsi bu.

— Şu işi bana anlatsana biraz; neden üretim olmuyor bu ülkede. Müzik besteleyen yok, ihtilâl yapan, âşık olan yok. Kafalar çekiliyor ve budalaca şeylerin dedikodusu yapılıyor sadece. Böylesi de tiksinti veriyor bana.

— Hop... ağır ol biraz, kendi adına konuş bakalım. Tamam, içmekten vazgeçiyorum ben. Gayet monoton iş, tadı tuzu yok zaten... Banyo yok mu burada?

— Banyo var tabii... Bu daire benim mi sanıyorsun nedir?

— Herif, senin değilse kimin, söyler misin bana?

— Lester'in yeri yahu. Talihli hergele, başka ülkelere gezmeye gidiyor boyuna, evine ben bekçilik ediyorum o zaman!»

Soyunmaya başladı Stan, yığın hâlinde ayaklarının dibine birikiyordu çıkardığı elbiseler.

«Canım yüzmek istiyor be!... Şehirde ne işi var insanların, bir türlü anlayamıyorum?

— Bu yerin dibine batası hastalıklı şehirde halâ neden kalıyor ve neden şu sefil hayata katlanıyorum... hep soruyorum kendi kendime.

— Lead on, Horatius, to the baawth Slave*, diye mırıldandı Stan, sarhoşluğundan ötürü hafifçe sallanarak ona bakıyordu, sağlam yapılı bir vücudu vardı, adaleleri katı ve gösterişli, teni esmerdi.

* İngilizce «Götür beni Horatius, banyoya götür, esir.»

— Hemen şuracıkta banyo, kapının arkasında.»

Çamaşır valizinden bir havlu çıkardı Jimmy ve ona fırlattı. Tekrar oturdu kitabının başına.

Stan sırılsıklam döndü banyodan, sarındığı havlunun içinden sesleniyordu ona.

«Bilmiyorsun ki... demin şapkamı çıkarmayı unutmuşum. Herf, senden bir ricam. Söylersem canını sıkmış olmam, değil mi?

— Yok canım. Söylesene, neymiş?

— Bu geceliğine bu odayı bana bırakır mısın?

— Elbette.

— Birini getireceğim ama.

— Farketmez, ne istersen yap. Hoşuna gidecekse Winter Garden balesindeki bütün kızları bile getirebilirsin, kimsenin haberi olmaz. Yangın merdivenine çıkan ayrı bir geçit var çünkü. Ben yatmaya gidiyorum, kapıyı da kilitlerim. Bu oda ve banyo sizin olur.

— Pis bir yük oluyorum sana da, fakat kocası azmış durumda, tedbirli olmak gerekiyor.

— Yarın sabahı hiç düşünme. Sabah erkenden çıkarım ben, burası bütün gün size kalır.

— Tamam, öyleyse çıkıyorum. Hoşça kal.»

Kitabını alıp kendi odasına geçti Jimmy, hemen soyundu. Onikiyi çeyrek geçiyordu saat. Boğucu bir gece. Lâmbayı söndürdükten sonra uzun bir süre yatağın kenarında oturdu. Uzaktaki nehirden gelen düdük sesleri ürperti verdi ona. Ayak sesleri, kadınlı erkekli bir kalabalığın kahkahalı gürültüsünü işitti sokakta. Secondhand Rose isimli parça çalınıyordu gramofonda. Örtünün üstüne uzandı. Açık pencereden çöp bidonlarının ekşili kokusu, yanmış benzin ve toz kokularına karışarak giriyordu içeriye; başka odalarda gencecik kadın ve erkek vücutları gecenin yalnızlığını paylaşarak kumrular gibi sürtünüyordu şimdi. Sırtüstü yatmıştı Jimmy. Tavana dikmişti alev

alev yanan gözlerini. Kızgın bir maden gibi ateşli vücudu can çekişen ürpertilerle sarsılıyordu.

Korkulu bir kadın sesi uyandırdı onu. Birisi kapıya yükleniyordu.

«Jimmy, onu görmek istemiyorum şimdi, Tanrı bağışı için gidip konuşun onunla. Görmek istemiyorum.»

Bir örtüye sarınmıştı Elaine Oglethorpe, telâşla içeriye daldı. Yatağından fırladı Jimmy.

«Bu ne demek oluyor şimdi!...

— Dolap veya ona benzer birşey yok mu burada... Bu hâliyle Jojo'nun karşısına çıkamam çünkü.»

Çabucak pijamasını giydi Jimmy:

«Yatağın başucunda bir dolap var.

— Tabii ya... Jimmy, bir iyilik daha yapın şimdi, gidip konuşun onunla, gönderin gitsin n'olur.»

O şaşkınlık içinde öbür odaya geçti Jimmy.

Bir ses işitiliyordu boyuna, «Orospu» diye bağırıyordu biri.

Evin bütün ışıkları yanmıştı. Grili, pembeli bir örtüye Kızılderililer gibi sarınmıştı Stan, iki divanı birleştirerek kurduğu geniş yatağın ortasına çöreklenmişti bu kılıkta. Bir soytarı gibi başını pencereden uzatarak bağıran John Oglethorpe'a bakıyor, ama kılını bile kıpırdatmıyordu. Oglethorpe'un saçları gözlerinin içine düşmüştü adetâ. Bir eliyle bastonunu, öbürüyle de sütlü kahve rengindeki şapkasını sallıyordu bağırırken.

«Çık dışarıya, orospu... İşte suçüstü yakaladım sonunda... Suçüstü bu... Lester Jones'un merdivenlerini boş yere tırmanmadım.»

Birdenbire hareketsiz kaldı Jimmy'yi görünce, iyice afallamış sarhoş gözleriyle baktı ona.

«Ah! Yeni yetişme gazeteci de buradaymış, aydan yeni düşmüş gibi bir hâli var. Hakkınızda neler düşündüğümü bilmek ister misiniz? Ruth ve çevresindekiler anlatır-

dı sizi. O kendini herşeyin üstünde ve herkesten yüksek gören sözde devrimcilerden birisiniz... Gazetelerin beslediği bir orospu olarak yaşamak hoşunuza mı gidiyor? Sarı başın kartı hoşunuza mı gidiyor? Bakır fişe* ne buyrulur!... Artist, aktör olduğum için bu işlerden anlamam sanıyorsunuz değil mi. Aktörler hakkında neler düşündüğünüzü Ruth söyledi bana.

— İnanın ki çok yanılıyorsunuz, Mr. Oglethorpe.

— Okuyorum ve susuyorum. Sessiz bir gözlemciyim ben. Basında çıkan her yazının, her cümlenin sermâyedarların, bol bol reklâm veren para babalarının çıkarına uygun şekilde yazıldığından haberliyim. Böylece daha işin başında zehirleniyor milli hayat.

— Bravo, güzel söylediniz!»

Onu alkışlayarak yatağından doğruldu Stan.

«En emektar teknisyen olmayı, sahneyi süpürmeyi en büyük gazetelerin yazı işleri koltuğunda oturmaya tercih ederim. Şerefli ve alçakgönüllü, iddiasız bir meslektir tiyatroculuk.»

Ansızın sustu.

«Ne yapmamı istiyorsunuz, pek anlayamadım, dedi Jimmy ve kollarını göğsünde kavuşturdu.

— Hoppala, yağmur yağıyor şimdi de, dedi Oglethorpe, sesi ağlamaklıydı.

— Evinize dönseniz iyi edersiniz, dedi Jimmy.

,— Gideceğim hem de orospu bulunmayan bir yere gideceğim. Erkek de olmayacak gideceğim yerde, orospu karı da... Sonsuz ve büyük gecenin koynuna dalıp kaybolacağım.

— Evine dönebilir mi tek başına, ne dersin Stan?»

Stan yatağın kenarına oturmuştu, kahkahalarla gülü-

* Bakır fiş Upton Sinclair'in bir kitabını hatırlatıyor yazar. Bazı genelevlerde erkekler girerken kendilerine verilen bakır fişlerle kadınların parasını öderlermiş.

yordu. Cevap vermedi, omuz silkti sadece.

«Nereye gidersen git vicdanında kanımın ağırlığını duyacaksın Elaine, ölünceye kadar... ölünceye kadar, anlıyor musun? İnsanların birbirine gülmediği, birbiriyle alay etmediği bir gece bulacağım kendime. Sizi görmüyorum sanıyorsunuz değil mi?... Bir felâket olursa bu gece, felâketin suçu benim sayılmaz.

— İyiii geceler!» diye bağırdı Stan.

Gülmekten katıldı sonunda ve dengesini kaybederek yere yuvarlandı. Pencereye yaklaşıp aradaki boşluğa baktı Jimmy. Oglethorpe gitmişti. Yağmur iyice azıtmıştı. Duvarlardan ıslak tuğla kokusu yükseliyordu.

«Eh! Bu kadar komik bir macerâ bir daha kolay kolay gelmez başımıza!...»

Stan'a hiç bakmadı Jimmy, hemen odasına döndü. Kapıda Ellen usulca sürtündü ona:

«Gerçekten çok üzgünüm, Jimmy...» diye söze girdi.

Jimmy kapıyı sertçe onun yüzüne kapattı ve kilitledi.

«Çılgınca davranıyor bu akılsızlar! diye homurdandı, konuşurken dişlerini gıcırdatıyordu. Akıllarını nerde unuttular kimbilir.»

Elleri soğuktu, titriyorlardı. Örtüyü üstüne çekti. bardaktan boşanırcasına yağan yağmura pek yakındaki bir yağmur borusundan akan suların şarıltısına kulak verdi bir zaman. Bazan serin ve yağmur kokan bir rüzgârı hissediyordu yüzünde. Kadının saçlarından ve vücudundan dağılan garip bir odun kokusu yerleşmişti odaya ve bu garip koku boydan boya kaplamıştı yatağı...

Camlı taraçada Pazar gazetelerinin arasına oturmuştu Ed Thatcher. Saçları kırlaşmış ve yanaklarında derin hatlarla, derin çizgilerle yol yol olmuştu. Şiş göbeğini rahatlatabilmek için pantolonunun düğmelerini çözmüştü.

Camdan aşağıda, kızgın asfaltın üstünde bitmek tükenmek bilmeyen iki kuyruk hâlinde uzanan ve sarı tuğladan mağazaların, kırmızı gar binasının önünden hızla gelip geçen otomobillere bakıyordu. Binanın ön cephesinde siyah fon üzerine yaldızlı boya ile yazılmış bir tabelâ vardı: «PASSAİC.» Komşu dairelerden gramofon sesleri yükseliyordu: It's a bear Lucia, The Quaker Girl'den seçmeler çalınıyordu boyuna. New York Times'ın tiyatro sayfası vardı kucağında. Bulanık bakışları dalıp dalıp gidiyor, kaburgalarında pis bir ağrı hissediyordu. Town Tropics isimli bir pasajı okuyordu o sırada:

Bazı şom ağızlıların yaptığı dedikoduya göre genç Stanwood Emery'nin otomobili her gece Knickerbocker tiyatrosunun önüne yanaşıyor ve genç, güzel ve sevimli bir hanım oyuncuyu alarak uzaklaşıyormuş oradan. Babası şehrin en önemli ve saygıdeğer avukatlarından biri sayılan genç adam Harward'tan ayrılarak öğrenimini yarım bırakmıştır. Şimdi gençliğinin de etkisiyle anlamsız ve dürüst olmayan davranışları ile çevresindekileri çok şaşırtmaktadır. Anlayana selâm olsun.

Kapının zili üç kere üstüste çaldı. Gazeteleri bıraktı ve titrek adımlarla kapıya koştu Ed Thatcher.

«Çok geciktin, Ellie. Gelmeyeceksin diye kuşkulanıyordum.

— Söz verince gelmiyor muyum, babacağım!

— Geliyorsun, geliyorsun.

— Nasılsınız babacığım? İşleriniz nasıl gidiyor?

— Mr. Elbert yıllık izne çıktı... O gelince ben çıkacağım. Spring Lak'e gelip benimle birkaç gün geçirmeni çok isterim. İçin açılır hem.

— Fakat gelemem ki, babacığım. (Şapkasını çıkarıp kanapeye fırlattı.) Baksanıza, gül getirdim size.

— Ah! Kırmızı güller, annen çok severdi bunları. Bü-

yük incelik beni hatırlamam... Fakat, tek başıma tatil yapmak hiç hoşuma gitmiyor.

— Eminim, bir yığın arkadaşınıza rastlarsınız orada.

— Bir haftalığına gelemez misin benimle?

— Yeni anlaşma yapmam gerekiyor Trupun turneye çıkıyor ama ben burada kalıyorum. Harry Goldweiser çok öfkelendi bu kararıma.»

Thatcher tekrar taraçaya döndü ve bir iskemlenin üstüne koydu bütün gazeteleri.

«Ne görüyorum, babacığım? Town Tropics ne arıyor sizde?

— Şimdiye kadar hiç okumamıştım. Neyin nesi olduğunu anlamak için aldım bu sayıyı.»

Kulaklarına kadar kızarmıştı, dudaklarını kemirerek Times saytfalarının arasına sakladı dergiyi.

«Şantaj gazetesi bu.»

Odanın içinde geziniyordu Ellen. Bir vazoya koymuştu gülleri. Kokulu bir serinlik yayılıyordu çiçeklerden, odanın ağır havasını biraz olsun hafifletiyordu bu serinlik.

«Size bir haberim var, babacığım... Jojo ile boşanmaya karar verdik.»

Ed Thatcher oturmuş ve dizlerinde kenetlemişti parmaklarını, hiç konuşmadan başını sallıyordu. Kaskatı kesilmişti dudakları. Solgun ve kederliydi yüzü, elbisesinin soluk grisi adetâ.

«Boşanmayı gerektirecek önemli sebepler yok aslında. Anlaşamadığımızı farkettik sadece. Herşey sessizce ve en dürüst şekilde sonuca bağlanıyor Dostum olan George Baldwin uğraşacak herşeyle.

— Emery and Emery'nin ortağı mı yoksa?

— Evet.

— Hıımm...»

Sustular. Gülleri koklamak için eğildi Ellen. Yapraklardan birinin üstünde gezen bir tırtıla takıldı gözleri.

«Jojo'yu çok seviyorum, ama onunla yaşamaya devam edersem, sonunda mutlaka deli olurum, aklımı kaybederim... Ona çok şey borçluyum, sen de biliyorsun.

— Keşke hiç tanımasaydın onu, inan ki sevinirdim.»

Başını dışarıya çevirdi Thatcher ve pencereden aşağıda hızla gelip geçen otomobillere baktı. Tozu dumana katarak geçiyordu hepsi, nikelajlarında ve camlarında türlü ışıklar yansıyordu. Artık pelteleşmiş asfalt zeminde yağlı gıcırtılarla dönüyordu tekerleri. Ellen kanapeye attı kendini ve halının üstündeki solgun gül resimlerini seyre koyuldu.

Kapının zili çınlattı odayı.

«Ben açarım, baba... Nasılsınız, Mrs. Culveteer?»

Kırmızı suratlı şişman bir kadın duruyordu karşısında, siyahlı beyazlı şifon bir elbise giymişti, soluk soluğa girdi odaya.

«Böyle giriyorum, kusura bakmayın... bir saniyeliğine geldim zaten. Mr. Thatchher, nasılsınız bakalım?... Biliyor musunuz hayatım, epey hastalandı babanız.

— Yok canım, o kadar büyütmeyin... Biraz sancı çektim, hepsi bu.

— Lumbago, güzelim.

— Fakat bana neden haber vermediniz, babacığım?

— Bugünkü dua öylesine yararlı oldu ki, Mr. Thatcher Mr. Lurton çok formdaydı doğrusu.

— Bazan kiliseye kadar yürüsem ve hava alsam iyi olacak. Ama Pazar günleri evde oturmak hoşuma gidiyor.

— Çok tabii birşey bu, Mr. Thatcher... Kendinize ayırabildiğiniz bir tek gün var çünkü... Kocam da sizin gibiydi... Fakat inanın, Mr. Lurton öbür papazlara hiç benzemiyor, çok farklı. Bütün yeniliklerin, modern şeylerin farkında, sağduyusu kuvvetli üstelik!... Kilisede olduğunu

unutturuyor insana, gayet ilgi çekici bir konferans dinliyormuş gibi oluyor insan... Anlıyorsunuz değil mi?...

— Gelecek pazara hava çok sıcak olmazsa, ne yapacağım biliyor musunuz, çıkıp dolaşacağım bütün gün... Otura otura pas tuttum.

— Ah! Hava değiştirmek iyidir Mrs. Oglethorpe, başarılarınızı ilgiyle izliyoruz, pazar gazetelerinde ve her yerde okuyoruz... Harikulâde birşey bana sorarsanız... Size daha önce de söylemiştim Mr. Thatcher, günümüzde tiyatro hayatının çekiciliğine kapılmamak için çok karakterli ve sağlam hıristiyan inançlara sahip olmak gerekiyor. Genç ve üstelik evli bir kadının saf ve tertemiz kalabilmesi büyük şey doğrusu.»

Ellen babasından kaçırdı bakışlarını, yere baktı. Kolunu sinirli hareketlerle koltuğun kenarına vuruyordu babası. Mrs. Gulveteer kanapenin orta yerinde oturuyor ve boyuna gülümsüyordu. Ayağa kalktı.

«Ben gideyim artık, yeni bir ahçı kadın geldi bize, hiçbir şey bilmiyor, öğle yemeği felâket kötü çıkacak galiba... Öğleden sonra bir ara bize uğrasanıza?... Teklif yok aramızda. Küçük galetalar hazırladım, başkaları da gelirse ginger ale çıkarırız ayrıca.

— Zevkle geliriz, Mrs. Culveteer» dedi Thatcher, dimdik ayağa kalktı sonra.

Buruş buruş olmuş eteğini düzelterek kapıya yürüdü Mrs. Tulveteer.

«Ellie, birşeyler atıştırsak... İyi kadın Mrs. Culveteer, her Allahın günü reçel ve marmelât getiriyor bana. Kızkardeşinin ailesiyle birlikte oturuyor şimdi. Bir seyyar satıcının karısıdır.

— Tiyatro hayatının çekiciliği üzerine bir de nutuk çekti giderayak! diye sinirli sinirli güldü Ellen.

— Hadi çıkalım, lokantada yer bulamayız sonra...

Kalabalıktan kaçacaksın, benim prensibimdir bu, dedi Thatcher, sesi boğuktu. Neyse, sallanmayalım şimdi.»

Zil tabelâlarının ve posta kutularının arasından geçip sokağa çıktılar birlikte, Ellen şemsiyesini açtı hemen. Sıcak bir rüzgâr vurdu yüzlerine. Kırtasiyecinin, çay salonunun ve yapışkan sodawater kokularıyla yüklü drugstore'un önünden geçtiler. Boydan boya geçtiler sokağı, her adımda yumuşamış asfalt zemine yapışıyordu pabuçları. Sagamore Cafetaria'nın önünde durdular. Gotik harflerle Time to eat (yemek vakti) yazısının okunduğu vitrin saati tam onikiyi gösteriyordu. Saatin altında yıpranmış bir fujer çiçeği vardı ve pankartta «Chicken Dinner, 1,25 şilin» yazısı okunuyordu. Sokağın homurtusuna göz atabilmek için içeriye girmekte acele etmedi Ellen.

«Bakın babacığım, fırtına yaklaşıyor. (Kocaman, bembeyaz ve fırtına yüklü bir kümülüs bulutu gittikçe büyüyordu gökyüzünde.) Güzel değil mi şu bulut?... Şöyle esaslı bir fırtına kopsa da eğlensek...»

Havaya baktı Ed Thatcher, başını salladı ve kapıyı açıp girdi içeriye. Ellen babasının peşinden yürüdü. Boya kokusu kaplamıştı salonu. Kapının yanındaki bir masaya, vantilâtörün altına oturdular.

«Nasılsınız, Mr. Thatcher? Bütün hafta görünmediniz, neredeydiniz bakalım? Nasılsınız, miss. (İri yapılı, kemikli garson kadın sevimli sevimli gülerek onlara eğildi.) Ne istersiniz bugün, Long Island'ın kızarmış ördek palazından mı getireyim size, yoksa Philadelphia kızartmasından mı?»

İKİNCİ KISIM

IV

YANGIN TULUMBASI

Bugünlerde bir sirk gösterisinde birbirinin peşisıra koşturan filleri andırıyor otobüsler, uzun kuyruklar hâlinde dolaşıyorlar. Morningside Heights ile Washington Square, Penn-Station ile Grant's Tomb arasında upuzun otobüs kuyrukları. Genç kızlar sıkışık bir telâş içinde çabuk çabuk yürüyorlar meydanlarda, yanlarından gelip geçenlere çarpıyor ve bazan da çarpılıyorlar. Weehawken sırtlarından güleç bir aydede yükselinceye kadar sürüp gdiliyor bu hengâme. Artık ölü bir pazar gününün mirası olan bir rüzgâr ortalığı silip süpürüyor o zaman, bir sarhoş ürpertisiyle batan günün son ve tozlu çığlıklarını yüzlerine vuruyor.

Central Park'ın Mail kesimindeler şimdi.

«Boynunda kan çıbanı var sanki, diyor Ellen, Burns'ın heykeline bakarak söylüyor bunu.

— Evet, doğru. Yağlı gerdanından kocaman bir soluk koyvererek içini çekiyor Harry Goldweiser, çok büyük şairdi ama.»

Geniş kenarlı şapkası başında, rüzgârın zaman zaman havalandırarak kollarına ve bacaklarına çarptığı soluk renkli elbisesini zaptetmeye çalışarak yürüyor Ellen. Parktaki yeşillikten, ağaç ve havuzlardan, çürük dişler gibi rengi bozuk büyük binalardan fışkıran pembeli, morlu, fıstık yeşili lekelerin ortasında tüy hafifliğiyle yürüyor. Gökteki çivit mavisinde eriyor bütün renkler. Konuşurken Goldweiser'in kalın dudaklarında yusyuvarlak oluyor sözler. Kahverengi gözlerini Ellen'den hiç ayırmıyor ve Ellen onun dudaklarından dökülen her sözün vücuduna yapıştığını, elbisesinin kıvrımlarına sokulduğunu hissediyor. Onu dinlerken içine yerleşen ürkeklik ve korku yüzünden soluğu kesiliyor.

«**The Zinnia Girl** müthiş sükse yapacak Elaine, göreceksiniz. Şimdiden garanti ediyorum ve üstelik o rol çok uygun size, sizi düşünerek yazmışlar sanki. Yeniden birlikte çalışmamızı çok istiyorum... Öbürlerinden o kadar farklısınız ki. En önemli tarafınız bu başkalığınız zaten. Hep birbirine benziyor New York'un kadınları. Monoton şeyler hepsi. Şarkı da söyleyebilirsiniz isteseniz, gayet güzel olur hem... Size rastladığım günden beri acı çekiyorum. Altı aydanberi. Yediğim yemeklerin bile tadı yok, inanın.. Yıllarca bütün duygularını gemlemiş ve içinde boğmuş bir adamın yalnızlığı nasıl acılıdır, bilemezsiniz. Gençken böyle değildi, ama o zaman para kazanmam, kendime bir durum yaratmam gerekiyordu. Yıllar boyunca hep çalıştım. Ve ilk defa olarak böyle yaptığıma, çok para kazandığıma seviniyorum, artık sizin uğrunuzda yapamayacağım fedakârlık yok çünkü. Beni anlıyorsunuz değil mi?... Bütün ideallerim, para kazanabilmek için yüreğimde boğduğum bütün güzel duygular kendi hayatıma serptiğim tohumlardı. Hayatımın çiçeği de sizsiniz.»

Yürüyüş sırasında sık sık onun eline sürtünüyordu

adamın eli. Ellen memnun değildi bundan. Elini yumruk gibi sımsıkı kapayarak adamın tombul ve ısrarla sürtünen elinden kaçırdı.

Parkın Mail kesimi elele gezinen çiftlerle, müziğin başlamasını bekleyen çiftlerle dolu şimdi. Ve şimdi çocukların orasından burasından, koltuk altlarından yayılan talk pudrası kokuları hâkim ortalığa. Kırmızılı, sarılı, pembeli balonları tersyüz edilmiş bir üzüm salkımı gibi peşisıra sürükleyerek bir baloncu geçiyor önlerinden.

«Balon alır mısınız bana!»

Müthiş bir hızla dudaklarından dökülüveriyor bu sözler, çok istediği halde engel olamıyor buna.

«Her renkten bir balon çıkarın bana... Şu yaldızlılardan birini de ayırın. Paranın üstü kalsın.»

Balonların ipini kırmızı bereli ve maymun suratlı üç kız çocuğunun kirden yapış yapış olmuş ellerine tutuşturuyor Ellen. Ark lâmbasının ışığında yansıyan mor gölgeler var her balonda.

«Çocukları seviyorsunuz, değil mi Ellen? Çocuk seven kadınlara tutkunumdur ben.»

Casino'nun taraçasında, oturduğu koltukta bir çeşit miskinliğe kaptırmış kendini. Mutfaktan yüzüne vuran sıcaklık ve orkestranın çaldığı **He's a Ragpicker** isimli parçanın ağır ritmi çevresinde dolanıyor, olanca ağırlıklarıyla başına üşüşüyorlar. Küçücük ekmek dilimlerine yağ sürüyor arasıra, ağzına atıyor bu küçücük lokmaları. Güçsüz, çaresiz ve karşısındaki adamın dudaklarından fışkıran söz kalabalığının ortasında kaybolmuş gibi hissediyor kendini.

«New York'ta sizden başkası bunca yolu yürütemezdi bana, sözlermin doğruluğuna inanmanızı isterim... Eskiden çok yürürdüm, çocukluğumda gazete satardım çünkü, bir zaman da Schwart oyuncak mağazası hesabına dolaştım ufaklığımda... Bütün gün ayak üstündeydim o zaman,

sadece gece okulunda kıçım yer görürdü. Hukuk öğrenimi yapmak istiyordum. East Side'ta oturan herkes hukuk öğrenimini, hayâller. Sonra tam bir yıl İrving tiyatrosunda yer göstericilik yaptım. Tiyatro o zaman kanıma girdi zaten... Fena yürümedi işler, ama herşey şansa bağlı aslında. Şimdi hiçbir şey umrumda değil tabii. Sadece masraflarımı kurtarmaya bakıyorum. En müthiş tarafım budur benim. Şimdi otuzbeş yaşındayım ve artık hiçbir şeye aldırmıyorum. Erlanger'in yazıhanesinde basit bir odacıydım on yıl önce, o zaman pabucunu boyadığım adamlardan çoğu 48 inci sokaktaki dairelerimi süpürebilmek için çok şeyi feda edebilirler şimdi... Bu gece New York'un hangi tarafına isterseniz götürebilirim sizi, en şık, en pahalı yerlere götürebilirim... Bilir misiniz, eskiden cebimize bir beş dolar koyup da kızları Coney Island'a götürebilecek kadar rahatladık mı dünyalar bizim olurdu... Elaine, bahse girerim ki sizin çocukluğunuz benimkinden çok farklıydı... Fakat o eski günleri tekrar yaşamak, o eski duyguları tekrar yaşatmak istiyorum içimde, bilmem beni anlıyor musunuz?... Hem söyleyin bakalım, nereye gidelim şimdi?...

— Neden Coney Island olmasın? Oraya hiç gitmedim daha.

— Pek seçkin insanlar yoktur orada... Ama olsun, otomobile biner, hiç inmeden şöyle bir dolaşıveririz çevresini. Telefon edip araba çağırayım.»

Elaine tek başına şimdi. Önündeki kahve fincanına bakıyor. Bir kesme şeker yerleştiriyor kaşığına ve kahvesine batırıyor, sonra yavaş yavaş tadını çıkararak emiyor, dilini damağına vurarak eritiyor şekeri. Bir tango çalıyor orkestra.

Kapalı gölgeliklerin aralığından içeriye süzülüyor güneş ve purolardan fışkıran dumanın yardımıyla ışlanmış

ipek tüllerin bulanıklığında köşeli huzmeler çiziyor odada.

«Çok tedbirli olmak gerekiyor, diyordu George Baldwin, kelimelerin üstüne basarak konuşuyordu. Gus, bu meselede çok tedbirli davranmak gerekiyor.»

Gus McNiel'in yamyassı suratına kan hücum etmişti, bir koltuğa çökmüş, purosundan derin nefesler çekerek sessizce başını sallıyordu. Yeleğinin cebinden gösterişli bir saat kösteği sarkıyordu.

«Bugünkü şartlarda böyle bir ihtarnâmeyi hiçbir mahkeme onaylamaz... bu ihtarnâme yargıç Conor'un kafasında şekillenmiş politik bir oyundur çünkü, fakat bazı unsurların varlığı...

— Bunu demin de söylediniz... Bakın George, herşeyi size bırakıyorum, bütün işleri gene siz düzenleyeceksiniz. Batı New York dokları belâsından da siz kurtardınız beni, sanıyorum gene kurtaracaksınız.

— Bugüne kadar hep kanunun tanıdığı sınırlar içinde kaldınız, Gus. Böyle olmasaydı savunmanızı üstüme almazdım zaten, çok eski dostum olduğunuz hâlde sırt çevirirdim size.

— Beni iyi tanırsınız, George... Kimseye kalleşlik yapmadım şimdiye kadar, kimse de bana ihanet etmez umarım.»

Güçlükle ayağa doğruldu Gus, topallayarak gezindi odada, altın saplı bastonuna tutunarak yürüyordu.

«Connor budalanın biri... belki inanmayacaksınız ama, doğru dürüst bir adamdı Albany'e gitmeden önce.

— Taktiğim şu olacak: bu meselede sizin tutumunuzun kasıtlı olarak yanlış yorumlandığını savunacağım. Connor mahkemedeki görevini politik amaçlarına âlet ediyor çünkü.

— Ah! Şu herifi kendi tarafımıza bir çekebilsek! Ben onun bizden yana çıkacağına emindim adetâ. Kuzey'deki

pis cumhuriyetçiler zehirlemeseydi, o bu kadar değişmeyecek, bizimle aynı cephede olacaktı sanıyorum. Albany mahvetti o mert adamı.»

Genellikle çalışırken oturduğu ve iki yanı müsveddelik kâğıt toplarıyla dolu masadan kalktı Baldwin. Gus'ın omzuna koydu elini.

«Bu yüzden uykunuz kaçmasın...

— Arada Interborough durumu olmasa aldırmayacağım, ama...

— Ne durumu? Hem sonra kimin haberi var bu durumdan?.. Şu genç adamı, Joe'yu içeriye çağıralım önce. Gus, Tanrı bağışı için tek kelime konuşmayacaksınız bu konuda... Gazeteciler veya bir başkası ne sorarsa sorsun cevap olarak sadece Bermuda yolculuğundan bahsedeceksiniz onlara... İlerde gerekirse istediğimiz kadar reklâm yaptırabiliriz hepsine. Ama şimdilik gazetelerden uzakta durmak, bu işe bulaştırmamak zorundayız, muhalefette olanların hpsi peşimize takılır yoksa.

— Sizin dostunuz değil mi onlar? Pekalâ anlaşabiliriz aramızda.

— Ben avukatım, Gus. politikacı değilim... Hiçbir şekilde burnumu sokmam böyle işlere. Beni ilgilendirmez bunlar.»

Baldwin avucunun içiyle önündeki zile bastı. Kocaman kederli gözleri ve siyah kehribar saçları olan genç bir kadın girdi içeriye, fildişi beyazındaydı teni.

«Nasılsınız, Mr. McNiel?

— Ah! Miss Levitsky, bugün güzelliğiniz üstünüzde doğrusu.

— Emily, söyler misiniz, aşağıda Mr. McNiel'i bekleyen genç adamı göndersinler buraya.»

Joe O'Keefe ayaklarını hafifçe sürüyerek geldi yanlarına, tepesi hasır ve basık şapkasını elinde sallıyordu.

«Nasılsınız efendim?

— Joe, Mr. McCarthy ne söylüyor, anlatsanıza?

— İnşaatçılar ve Müteahhitler Birliği Pazartesi lokavt ilân edecek.

— Sendikanın durumu nedir?

— Kasada para çok. Mücadele edeceğiz.»

Masanın kenarına oturdu Baldwin.

«Bu meselede Belediye Başkanı Mitchell'in tavrı ne olacak, asıl onu merak ediyorum ben.

— O belânın belâşı muhalefet partisi her zaman yaptığı gibi fırsat kolluyor gene, dedi Gus, çıkardığı puronun ucunu dişleriyle çekip kopardı.

— Karar kamuoyuna ne zaman açıklanacak?

— Cumartesi.

— Güzel, bizimle teması kaybetmeyin.

— Peki, baylar Ama lûtfen telefona çağırmayın beni. Doğru olmuyor. Anlıyorsunuz ya, kendi yazıhanem değil orası.

— Casusluk edebilirler üstelik. Herşey beklenir bu adamlardan. Yakında tekrar görüşürüz, Joe.»

Joe başını eğerek selâmladı onları ve dışarıya çıktı. Gus'a döndü Baldwin, suratı asılmıştı.

«Gus, şu belânın belâsı iş hikâyelerine burnunuzu sokmaktan vazgeçiremezsem sizi, başım çok derde girecek. Sizin gibi doğuştan politikacı olan bir adam daha mantıklı davranmalı. Bu mantıksızlık birşey kazandırmaz, tam tersine kaybettirir size.

— Bu uğursuz şehir avucumuzun içinde ama.

— Şehrin büyük bir kesiti var ki oradakilerin sizden yana olmadığını adım gibi biliyorum. Tanrıya şükür, bu tip işlere hiç ilgi duymuyorum zaten. İnterborough tahvillerine sözüm yok, ama şu grev hikâyesine paçayı kaptırırsanız avukatlığınızı bırakırım. Böylesine ağır sorumluluk

taşıyamaz bizim firmamız.» diye homurdandı Baldwin, katı bir ifâde vardı sesinde.

Sonra o bilinen sesiyle adetâ bağırarak devam etti:

«Karınız nasıl Gus, biraz da onu sorayım?»

Dışarda, mermerleri ışıl ışıl parıldayan holde asansör bekliyor ve ıslıkla **Swett Rosy O'Grady** isimli parçayı mırıldanıyordu Joe O'Keefe. «Herifin sekreteri kıyak karı yahu!» Islık çalmaktan vazgeçti ve sessizce mırıldanmaya koyuldu. Bir gözünün rengi öbürünü tutmayan kareli elbise giymiş bir adamı selâmladı asansörde.

«Hullo, Buck.

— İzinli misin yoksa?»

Bacaklarını ayırmış ve ellerini ceplerine sokmuştu Joe, başını salladı.

«Bu Cumartesi gidiyorum.

— Ben de iki üç günlüğüne Atlantic City'e gideceğim galiba.

— Nasıl oluyor bu iş?

— Ben biliyorum ya nasıl olduğunu...»

Sokağa çıkar çıkmaz kapı önüne birikmiş kalabalığın arasında kendine yol açmak zorunda kaldı O'Keefe. Büyük binaların arasında ezilmiş gibi duran ve alabildiğine bulanık gökyüzünden elli sent iriliğinde yağmur damlaları düşüyordu tepesine. Yağmurdan korunmak için sağa sola koşuşuyordu insanlar, ceketlerini hasır şapkalarının üzerine kaldırmıştı hepsi. Yazlık şapkaları ıslanmasın diye başlarını gazete kâğıdıyla örtmüş iki genç kız geçiyordu önünden. Gözlerinin mavisini ve önünden şimşek hızıyla kaybolan yüzlerinde dişlerinin ve dudaklarının pırıltısını kendi gözlerinde hissetti. Sokağın köşesine kadar koştu, şehre giden bir tramvaya atladı orada. Kalın bir örtü gibi yere boşanıyordu yağmur, sokakta ayna misâli yansıyarak oradan sıçrıyor, gazete kâğıtlarını sırılsıklam hâle getiriyor,

pencere camlarında ve asfalt üstünde toplu iğne başı büyüklüğünde gümüşlü ışıltılarla trampet çalıyor, tramvay ve taksilerin boyasını adetâ yenileştiriyordu. 14 üncü sokağın ötesinde yağmur yoktu, ama hava alabildiğine boğucu, alabildiğine sıkıntılıydı.

«Şu hava ne tuhaf», dedi yanındaki ihtiyar.

O'Keefe homurdandı.

«Ben küçükken sokağın bir başında yağmur yağıyor, bir binaya yıldırım düşüyordu, ama tek damla yağmur yoktu öbür başta, oysa yağmuru çok istiyordu babam, yeni ektiği domatesler için istiyordu.»

23. cü Sokak'ta Madison Square Garden'deki saat kulesi takıldı O'Keefe'nin gözüne. Tramvaydan atladı ve çabuk adımlarla kaldırıma çıktı. Ceketinin yakasını kaldırarak yürüdü, meydanı geçti. Joe Harland ilerdeki ağacın dibinde, bir sıranın üstünde uyukluyordu.

«**Hello,** Joe. Bir puro versem içer misin?

— **Hello,** Joe. Seni gördüğüme sevindim, oğlum. Teşekkür ederim. Kaç zamandır içmemiştim bu mereti... Ne işin var burada? Senin semtin sayılmaz burası..

— Canım çok sıkılıyordu, hem «Belki Cumartesi günkü boks maçına bilet alırım» dedim kendi kendime.

— Neden canın sıkılıyor?

— Bilmem... İşler pek tıkırında gitmiyor. Gırtlağıma kadar politikaya bulaştım son günlerde, sonunda pek bir şey olacağına da inanmıyorum üstelik. Sizin gibi okumuş yazmış, eğitim görmüş olsaydım başka şey istemezdim hayatta.

— Benim işime mi yaradı sanki!

— Yok... Onu söylemek istemiyordum zaten... Fakat sizin eski durumunuza gelmiş olsam kolay kolay devrilmezdim bir daha, yıkılmazdım yani.

— Bu işler hiç belli olmaz, Joe. İnsanın başına olmadık şeyler geliyor hayatta.

— Kadınlar, gönül işleri meselâ.

— Yok, o değil benim anlatmak istediğim... Yani, insan kendi kendinden nefret ediyor sonunda.

— Cebi para dolu bir adam nasıl herşeyden nefret eder, anlamıyorum doğrusu.

— İçki yüzündendi belki de. Kimbilir.»

Birkaç dakika ikisi de hiç konuşmadı. Güneşli bir öğleden sonra yaşanıyordu şehirde. Kafalarının çevresinde masmavi kıvrımlarla havalanıyordu puro dumanları.

«Sakın kaçırma, iyi dikizle şu pilici... Ne yürüyüş var kızda! Kıyak karı üstelik.. Kadının böyle alımlısını, gösterişli giyinmişini ve dudağı boyalısını severim ben... Böyle piliçleri araklamak için mangırın olacak.

— Bunlar da öbür kadınlara benzer, Joe.

— Bırak yahu!

— Joe, bana verecek fazla doların var mı üstünde?

— Var galiba.

— Midem altüst oldu da... Düzelsin diye birşeyler atıştırmak niyetindeyim ama, bu Cumartesi'ye, haftalığı alıncaya kadar meteliksizim... anlıyorsundur... sana zararı olmaz, değil mi?... Adresini verirsin bana, Pazartesi sabahı hemen gönderirim paranı.

— Boşverin canım! Bu kadar önem vermeyin bu hikâyeye. Bir yerlerde karşılaşırız nasıl olsa.

— Teşekkür, Joe. Ve n'olur, Tanrı bağışı için Blue Potes Mines senetlerine oynama bana sormadan. Gerçi hapı yuttum, ama senedin beş para etmeyenini ezbere bilirim.

— Paramı kurtardım zaten.

— Şansın varmış doğrusu.

— Allah kahretsin! Bir zamanlar Wall Street'in yarı-

sına hükmeden adama şimdi bir dolar ödünç verdiğimi düşündükçe tüylerim diken diken oluyor.

— Hiçbir zaman söyledikleri ölçüde zengin olamadım ben!

— Ne garip ülke...

— Neresiymiş bu garip ülke?

— Bilmem!... Sanıyorum, her yer tuhaf aslında. Neyse, şimdilik hoşça kal Joe... Gidip boks maçına bilet alayım bari... Güzel maç olacak herhalde.»

Şapkasını kulaklarına kadar indirerek kısa ve sarsak adımlarla uzaklaşan genç adamın peşisıra baktı Joe Harland. Kalktı sonra ve 23. cü sokağın doğu kesimine doğru yürüdü. Güneş batalı epey olmuştu, ama bina duvarları ve kaldırımlar hâlâ alev alev yanıyordu. Köşebaşında bir meyhanenin önünde durdu, vitrindeki içi doldurulmuş, tozlu ve rengi soln. takımları seyretti bir zaman. Döner kapılardan doygun ve huzurlu insan sesleriyle birlikte içki mayası kokan bir serinlik vuruyordu dışarıya. Ansızın kulaklarına kadar kızardı, dudaklarını ısırdı ve kaçamak bakışlarla çevresini araştırdıktan sonra meyhaneden içeriye daldı ve bakır kaplamaların kadehlerle ışıltılı bir rekabeti sürdürdükleri tezgâha ilerledi.

Dışardaki yağmurdan sonra kulislerin alçı kokusu ikisinin de genzini yaktı. Ellen kapının arkasına astı yağmurluğunu ve locanın bir köşesine bıraktı elindeki şemsiyeyi, küçücük bir göl peydahlandı şemsiyenin bırakıldığı yerde.

«Sadece birşey vardı aklımda, diye fısıldıyordu Ellen, peşisıra sallanarak yürüyen Stan'a anlatıyordu bunu. Çocukluğumda öğrendiğim bir şarkıyı hatırlıyordum sadece:

And the only man who survived the flood was Longlegged Jack of the Isthmus.*

— İnsanlar neden çocuk yapar, bir türlü anlamıyorum. Bu yenilgi işaretidir bence. Eksik bünyelerin zaafıdır döl vermek. Yenilgi işaretidir.

— Stan, Tanrı bağışı için bağırmadan konuş. Teknisyenleri kızdıracaksın... Seni içeriye sokmamalıydım aslında. Tiyatrolarda ne kadar çok dedikodu yapıldığını bilmiyor musun!

— Küçücük bir fare gibi uslu duracağım... Yalnız izin ver, Milly'nin gelişine kadar yanında kalayım. Bana bıraktığın tek zevkli şey giyinmen çünkü... Bünyemdeki eksikliği baştan kabul ediyorum.

— Bu kadar içmekte ısrar edersen sıfırı tüketeceksin yakında.

— İçeceğim... Hem o kadar içeceğim ki bir yerim kesilse kan yerine viski akacak damarlarımdan. Viski varken hangi işe yarar damardaki kan?

— Ooo! Stan.

— Eksik bir bünyenin yapabileceği tek şey içmektir zaten... Sizler, bünyeleri eksiksiz olanlar yani, içkiye ihtiyacınız yok sizin... Bir köşeye yığılıp sızacağım simdi.

— Hayır Stan, Tanrı bağışı için yapma. Burada seni sarhoş görürlerse, bak söylüyorum, ömrüm boyunca bağışlamam.»

Usulca kapıya vuruldu o sırada.

— Milly, gelin içeriye.»

Ufak tefek bir kadındı Milly ve bumburuşuk yüzünde alev alev yanan ufacık, simsiyah gözleri vardı. Morlaşmaya yüz tutmuş dudaklarına yer yer siyah kan lekeleri oturmuştu, teni alabildiğine soluk görünüyordu bu yüzden.

* İngilizce «Fırtınadan tek kurtulan Isthmus'un Uzun Bacaklı Jack'i oldu sadece.»

«Saat sekizi çeyrek geçiyor» dedi girer girmez.

Stan'a göz ucuyla baktı ve hemen Ellen'e yöneldi, belirsiz bir hoşnutsuzluk ifâdesiyle çatılmıştı kaşları.

«Artık buradan gitmelisin, Stan... Sonra bulurum ben seni, Güzel Sanatlar'da veya istediğin bir başka yerde buluşuruz seninle.

— Uykum var, uyumak istiyorum.»

Tuvalet masasındaki aynanın önüne oturmuştu Ellen, yüzündeki kremi temizliyordu. Önündeki makyaj çantasından yağ ve kakao kokusu yayılıyordu soyunma odasına.

«Onunla başım belâda bu gece, diye fısıldadı Milly'e, elbisesini çıkarıyordu o sırada. Ah! Şu meret içkiden vazgeçmesini nasıl istiyorum, bilemezsin!

— Ben onu duşa sokarım birazdan, soğuk suyla bir güzel ıslatırım, hayatım.

— Milly, çok seyirci var mı bu gece?

— Fazla değil, Miss Elaine.

— Hava kötü ondan galiba... Çok kötü oyun vereceğim şimdi.

— Şekerim, onun yüzünden sakın üzmeyin kendinizi. Erkekler için üzülmeye değmez.

— Uykum var, uyuyacağım.»

Stan'ın suratı asıktı, aşırı bir keyifsizlik içinde oradan oraya yalpalıyordu odanın ortasında.

« Miss Elaine, onu banyoya kilitleyeceğim; kimse görmez hiç olmazsa.

— Tamam. bırak uyusun küvetin içinde.

— Ellie, küvetin içinde uyumak istiyorum.»

Elbirliği ile banyoya soktular onu. Bohça gibi küvetin içine yığıldı orada ve bacakları havada, kafası musluklara dayalı, hemen uyudu. Ağzını belli belirsiz şaplatarak hoşnutsuzluğunu anlatmaya çalışıyordu Milly.

«İçtiği zamanlar uykulu çocuklara benziyor», diye usulca mırıldandı Ellen.

Banyonun küçük halısını yuvarlayıp yastık hâline getirdi Ellen ve sonra sevdiği adamın terli alnına dökülmüş saçları düzeltti eliyle. Stan'ın soluk alışı bile belirsizdi şimdi. Ellen eğildi ve usulca gözkapaklarından öptü onu.

«Acele edin, Miss Elaine... Perde açılıyor.

— Çabuk kontrol et öyleyse, herşeyim tamam mı?

— Çok güzelim... Tanrı'nın sevgili kulusunuz, hayatım.»

Ellen ikişer ikişer indi basamakları, kulise girdi o telâşla ve ancak bir otomobilin altında ezilmekten güçlükle kurtulmuşluğun sonrasında duyulan bir dehşetle soluyarak bekledi orada. Repliğinin sırasını öğrenmek için müziklerin notasını kaptı kostümcünün elinden, repliğini bulur bulmaz sahneye, ışıklarının altına yürüdü...

«Nasıl oluyor da bu kadar güzel oynuyorsunuz, Ellen?» diye sık sık soruyordu Harry Goldweiser. Onun hemen arkasındaki iskemleye oturmuş, kocaman kafasını sallayıp duruyordu iki yana.

Ellen aynanın önünde hem makyajını siliyor, hem onu seyrediyordu. Daha iri yapılı, saçları ve kaşları adamakıllı kırlaşmış bir adam vardı Goldweiser'in yanında.

«Hatırlıyor musunuz, bu rolü size verdikleri gün Mr. Fallik'e ne demiştim: Sol, bu rolün altından kalkamaz bu kız, demiştim. Öyle değil mi, Sol?

— Çok doğru, Harry.

— Sizin gibi genç ve güzel bir kadının bu role yakışacağına aklım yatmıyordu nedense... rolü bütün tutkularıyla, bütün dehşetiyle, yani gerektiği gibi yorumlayamazsınız sanıyordum, bilmem anlatabiliyor muyum?... Sol ve ben, son perdenin o muhteşem sahnesinde en ön sırada oturuyorduk.

— Hârika, olağanüstü başarı! diye mırıldanıyordu Mr. Fallik. Anlatın Elaine, nasıl bu kadar güzel oynayabiliyorsunuz?»

Elindeki havluya pembe ve simsiyah lekeler hâlinde yapışıyordu yüzünün makyajı. Milly sessizce gidip geliyor ve onun elbiselerini asıyordu askıya.

«O sahneye beni kim hazırladı, biliyor musunuz? John Oglethorpe. Sahnedeki oyun tarzı konusunda müthiş şeyler, hiç alışılmamış şeyler düşünüyor.

— Ama tembel, tembelliği yüzünden kaybediyor hep... Mükemmel bir aktör olurdu oysa.

— Onunkine tembellik denemez aslında...»

Bir savuruşta saçlarını omuzlarına döktü Ellen ve sonra iki eliyle bükerek saçak saçak topladı. Tam o sırada aynadan Harry Goldweiser'in Mr. Fallik'i dürttüğünü gördü.

«Hârika, değil mi?

— **The Red Red Rose** oyunu ne âlemde bakalım?

— Ah! Elaine, o piyesten hiç bahsetmeyin bana. Geçen hafta sadece teşrifatçı kızlara oynandı bu piyes, anlıyor musunuz? Neden tutulmadı bilemiyorum, insanın aklında kalan bir müziği var oysa... Mae Merrill gayet sevimli üstelik. Ah! Tiyatroda hiçbir şeyin garantisi yok zaten,»

Ellen kızıl saçlarına elindeki son firketeyi de taktı. Çenesini kaldırdı sonra.

— Bir müzikalde kendimi denemek isterdim doğrusu.

— Herşeyin sırası var, madam. Dram türünde daha yeni denedik sizi...

— Ben sevmiyorum dram oyunları. Alabildiğine sahte ve yanlış şeyler hepsi. Bazan sahnenin önüne fırlayıp halka bağırmak, «Budalalar, dönün evlerinize, beş para etmez bir piyes bu, aktörlerin oyunu da baştan aşağı sahtekârlık, numara. Nasıl yutuyorsunuz bu kepazeliği!» diye bağır-

mak geliyor içimden. Oysa operet oynarken pekalâ samimi ve yapmacıksız olabilir insan.

— Hârika bir kadın, dememiş miydim ben size?

— Gelecek haftaki yazıma konu alacağım deminki konuşmanızı... İyi birşey çıkarırım ben o konuşmadan.

— Piyesi inkâr ettiği, küçümsediği anlamı çıkmasın ama. Siz de bilirsiniz ya: Mr'Zozodont Company'nin başkanı olduğu halde itfaiyeci olamadığına yanar, bir başka ünlü adamın gözü de Hayvanat Bahçesinde bakıcılıktadır... Çok önemli insanî belgeler bunlar.

— Mr. Fallik, şunu rahatlıkla söyleyebilirsiniz okurlarınıza; kadının hayattaki gerçek yeri evidir bence... aklı kısa olanları kastediyorum tabii.

— Ha! ha! ha!

Ağzının kenarındaki altın dişlerini de meydana vuran gürültülü kahkahalarla güldü Harry Goldweiser!

«Biliyorum siz de en azından operet oyuncuları kadar şarkı söyler ve dansedebilirsiniz, Elaine.

—Oglethorpe'la evlenmeden önce tam iki yıl balede çalıştığını unuttunuz galiba?

— Beşikte dansetmeye başladınız herhâlde, diye güleerek ona göz kırptı Mr. Fallik.

— Beyler, şimdi bir dakikalığına dışarıya çıkaracağım sizi. Üstümü değişinceye kadar. Şu son perdeden sonra her seferinde sırılsıklam geliyorum buraya.

— Bizim de gitmemiz gerekiyor zaten... anlıyorsunuz ya?... Banyonuzu kullanabilir miyim, bir saniyeliğine?»

Banyo kapısının önünde, ayakta duruyordu Milly. Ellen onun bembeyaz yüzüne bakınca siyah kehribar koyuluğundaki gözlerini farketti sadece.

«Özür dilerim, ama imkânsız. Banyo bozuk.

— Charley'in banyosuna girerim öyleyse... Thomp-

son'a söyleyeyim, muslukçuyu göndersin de hemen onarsınlar... İyi geceler, bebeğim. Uslu oturun, olmaz mı?

— Öf, ne sıkıntı! diye onların arkasından söylendi Ellen ve uzun uzun gerindi.

— Artık söyleyebilirim, demin çok korktum hayatım... Kim olursa olsun bir erkeğin peşinizden tiyatroya, odanıza kadar gelmesine sakın izin vermeyin bir daha. Bu hikâyeler yüzünden sayısız iyi aktris telef olup gitmiştir, gözlerimle gördüğüm şeyler hepsi... Miss Elaine, sizi çok sevdiğim için anlatıyorum bunları. Kulak verin sözlerime, bu konuda adamakıllı tecrübem var çünkü, tiyatroculukta böyle ihtiyarladım ben.

— Hepsi doğru Milly, çok haklısınız... Bakalım, onu uyandırabilecek miyiz şimdi.

— Hay Allah! Milly, baksanıza şu hâle!»

Su dolu küvetin yanına boylu boyunca uzanmıştı Stan, bıraktıkları yerde uyuyup kalmıştı. Ceketinin kuyruğu ve bir eli suyun içindeydi.

«Stan, kalk artık. Budala.»

Ellen saçlarından kavradı onu ve şiddetle başını sarstı.

«Ah! Canımı acıtıyorsun yahu! diye uykulu bir çocuk gibi söyleniyordu Stan.

— Stan, artık çık oradan. Sırılsıklam olmuşsun.»

Başını geriye savurdu sonra ve birdenbire gözlerini açtı.

«Evet! Gerçekten ıslanmışım.»

İki eliyle küvetin kenarlarına tutunarak ayağa doğruldu. Elbiselerinden ve pabuçlarından sapsarı sular akarken bir oraya bir buraya yalpalayarak kahkahalarla güldü. Banyonun kapısına yaslanmıştı Ellen, öylesine gülüyordu ki gözlerinden yaş geldi sonunda.

«Milly, insan bu adama kızamıyor, inanır mısın... feci bir şey bu. Bilmem ki ne yapacağız şimdi?

— Yokluğumuzda boğulmadığına şükredelim asıl... Cüzdanınızı ve cebinizdeki kâğıtları bana verin, bayım. Havluyla kurulamaya çalışayım hiç olmazsa, diyor Milly.

— Kapıcının önünden geçemezsin ama bu hâlinle... elbiselerini sıksak bile faydası yok... Stan soyunup benim elbiselerimden birini geçireceksin sırtına, başka çare yok. Üstüne de yağmurluğu giyersin, kapının önünden bir taksiye atlarız, evine götürürüm seni... Ne dersiniz, Milly.»

Milly kocaman kocaman açmıştı gözlerini, iki eliyle Stan'ın elbisesini sıkarken sürekli başını sallıyordu. Cüzdandan çıkardığı eşyaları, bloknot defterini, kurşun kalemlerini, çakıyı, iki rulo film negatifini ve yassı bir şişeyi lâvabonun kenarına bırakmıştı.

«Banyo almak istiyordum zaten, dedi Stan.

— Ah! Dövülecek adamsın sen. Ayılabildin mi bari?

— Bir penguen gibi.

— Hemen benim elbisemi giy öyleyse.

— Yok, kadın kılığına giremem ben.

— Bu gerekli ama... Şu kepazeliği gizleyecek bir yağmurluğun bile yok! Giymezsen seni banyoya kapatır, kilit vururum üstüne.

— Peki Ellie, kabul... Sahiden çok üzgünüm...»

Elbiseleri banyoda adamakıllı sıktıktan sonra eski bir gazeteye sardı Milly. Aynada kendi hâlini dikkatle seyretti Stan.

«Tuh! Kepaze bir görünüşüm var bu elbisenin içinde... Neyse, buna da pek aldırmıyorum aslında.

— Böylesine çirkin manzara görmemiştim şimdiye kadar Yok yok, gayet sevimlisin bu hâlinle... Ama biraz kaba saba görünüyorsun... Şimdi çok rica ediyorum, yüzünü bana çevirerek geçeceksin ihtiyar Barney'in önünden.

— Pabuçlarım halâ sırılsıklam.

— Birşey gelmiyor ki elimden... Allahtan yanımdaydı

bu yağmurluk... Milly, biz gidince şu kepazeliğe bir çekidüzen verirseniz melek olduğunuza hükmedeceğim.

— İyi geceler hayatım, sakın unutmayın deminki sözlerimi... Hani şey demiştim ya...

— Stan, küçücük adımlarla yürü dışarda, birine rastlasak bile sen devam et, hemen bir taksiye atla... Hızlı yürürsen tehlike yok.»

Ellen'in elleri zangır zangır titriyordu merdivenlerde. Stan'ın dirseğine soktu bir elini ve sesini alçaltarak anlatmaya başladı.

«Bilmiyorsun sevgilim, iki üç gün önce babam geldi piyesi seyretmeye, adamcağız, şaşkına döndü tabii. Genç bir kadının kalabalık önünde böyle en gizli duygularını ulu orta açığa vurmasını şerefsizlik saydığını söyledi... Çok yıkıcı bulmuyor musun böyle konuşmasını?... Fakat **Herald** ve *World* gibi gazetelerde hakkımda yazılanlar bayağı etkilemiş onu... İyi geceler Barney, çok pis hava değil mi?... Hay Allah... Bak, bir taksi geliyor işte, atla hemen. Nereye gidiyoruz?»

Karanlıkta araba ve mavi başlığının içindeki upuzun yüzünde Stan'ın gözleri öylesine vahşi ifâdelerle ışıldıyorlardı ki ona bakınca dipsiz bir uçurumun kenarındaymış gibi korkuyla ürperdi Ellen.

«Peki, bize gidelim gene... Gürültü koparsa kopsun, ne yapalım... Şoför, Bank Street'e bırakacaksınız bizi...

Taksi hareket etti. Broadway afişlerinden vuran kırmızılı, yeşilli, sarılı gölgeler noktalanıyordu çehrelerinde. Stan ona eğildi birdenbire ve sert bir hareketle dudaklarından öptü onu.

«Stan, gerçekten içkiyi bırakmalısın artık. Şaka sınırlarım çoktan aştın çünkü.

— Şaka sınırları neden aşılmasın? Sen aşıyorsun, ama ben ağzımı açıp tek kelime söylemiyorum sana.

— Fakat sevgilim, içki ölümüne sebep olacak böyle gidersen!

— Sonra?

— Stan, hiç anlamıyorum seni.

— Ben de seni hiç anlamıyorum Ellen, ama çok seviyorum... çok seviyorum.»

Onun sesindeki titreyişi farkedince zevkten ürperdi Ellen.

Taksinin parasını ödedi. Bir düdük sesi sokağın öbür başından bulundukları yere kadar gittikçe yükselerek yaklaştı onlara. Ve kıpkırmızı bir itfaiye arabası geçti yanlarından, çan sesleri arasında merdiven taşıyan araba izledi onu.

«Gidip yangını seyredelim, Ellie.

— Bu kılıkla mı?... Ölürüm de gelmem.»

Hiç konuşmadan onun peşisıra eve girdi ve merdivenleri tırmandı Stan. Taze ve kokulu bir serinlik vardı büyük odada.

«Bana kızmadın ya Ellie?

— Kızmadım, küçük budala.»

Elbise paketini çözdü Ellen ve fırında kurutmak üzere mutfağa götürdü elbiseleri. **He's a devil in his own home town** isimli parça çalıyordu gramofonda, hemen odaya döndü. Stan çoktan soyunmuş ve üstündekileri çıkarmıştı. Bir sandalyeye sarılmıştı, dansederek dönüyordu odanın ortasında, Ellen'in mavi geceliğini sarmıştı kıllı bacaklarına, o döndükçe onun çevresinde daireler çizerek havalanıyordu gecelik.

«Ah! Stan, çılgın sevgilim benim!»

İskemleyi bıraktı ve o bacaklarına sarılan anlamsız gecelikten bir silkinişte kendini kurtararak, alabildiğine esmer ve alabildiğine erkeklik dolu, Ellen'e yaklaştı. Gramofondaki plâk çoktan bitmişti ama, cızırtılı seslerle dönüyor... dönüyordu...

V

HAYVANLARIN BAYRAMINA GİTTİK BERABERCE

Kırmızı ışık. Korna sesi.

Blok binaların kaldırımında bir baştan öbür başa ve birbirinin peşisıra dizilmiş dört sıra otomobil. Çamurlukları birbirine dayalı, motorları homurdanıyor. Babil ve Jamaica plâkalı arabalar bunlar, Montavk, Port Jefferson, Patchogue, Long Beach, Far Rockaway ve Great Neck plâkalı arabalar hepsi... İçi çiçeklerle, ıslak mayolarla, güneşte kızarmış enselerle, soda ve hotdawgs içmekten ağızları yapış yapış insanlarla dolu hepsi... Çiçek tozu ve som altından değneklerle dolu arabalar.

Yeşil ışık. Çılgın homurtularla hareketleniyor motorlar. Vites kolları gıcırtılarla birinci vitese takılıyor. Otomobiller yavaş yavaş kopuyor birbirinden, karanlık asfaltın iki yanında sıralanan renkli reklâm tabelâlarının ve pencereleri ışıksız beton fabrika binalarının arasından başı ve sonu belli olmayan bir kurdelâ hâlinde uzayıp gidiyorlar. Şehrin ötesindeki ışıklara, gecenin mavisi içinde bir sirk çadırının ışıklı üçgeni gibi inanılmaz yükseklikteki ışıklara doğru yol alıyor hepsi.

SARAYEVO, Ellen'in boğazında düğümlendi bu kelime, bütün çabasına rağmen seslendiremedi bu kelimeyi...

«Düşündükçe dehşete kapılıyor insan... diye homurdanıyordu George Baldwin. Wall Street hapı yuttu demektir. Borsa'yı kapatacaklar. Başka çareleri yok.

— Ben hiç gitmedim Avrupa'ya. Savaş harikulâde ve görülmeye değer birşey herhâlde.»

Ellen mavi kadifeden bir elbise giymiş ve meşin bir manto almıştı sırtına, kedi miyavlamasına benzer hırıltılarla ilerleyen taksinin arka koltuğuna rahatça yaslamıştı kendini.

«Tarihi ders kitaplarındaki resimlerle ölçüyorum ben: Nutuk çeken generaller, çıplak arazide koşuşan ufak tefek askerler, yazılı emirlere atılmış imzalar yani.»

Gürültülü ve sıcak yol boyunca ışıklı üçgenler birbirini kesiyor; ağaçların üstüne fışkırıyor farların ışığı, evlerin, ağaçların, reklâm afişlerinin, telgraf direklerinin üstüne fışkırıyor ve beyaza boyuyor hepsini. Yolu kıvrılarak döndü taksi ve bütün pencerelerinden pembemsi bir ışık sızan kır lokantasının önünde durdu.

«Çok kalabalık var bu gece, diyor şoför, Baldwin'in uzattığı parayı alıyor sonra.

— Neden acaba, diyor Ellen.

— Canarsie cinayetinin etkisi sanıyorum.

— Neymiş o?

— Dehşet verici birşey. Gözümle gördüm.

— Cinayeti mi gördünüz?

— Cinayet işlenirken orada değildim. Morga kaldırılmadan önce yerde cansız yatışlarını gördüm ölenlerin. Küçüklüğümde şakaklarına kır düştüğü için Noel Baba derdik o adama... Çocukluğumdanberi tanıyorum onu.»

Boyuna korna çalıyordu arkadaki arabalar.

«Gazlasam iyi olacak... Hoşça kalın, bayan.»

Duvarları kırmızıya boyanmış koridor istakoz, karides ve içki kokuyordu.

«**Hello,** Gus!. Elaine, izin verirseniz Mr. ve Mrs. McNiel ile tanıştıracağım sizi... Miss Oglethorpe.»

Kıpkırmızı boyunlu bir adamın uzattığı eli sıktı Ellen, adamın şık eldivenler giymiş karısına elini verdi sonra.

«Gus, gitmeden önce biraz görüşmek istiyorum sizinle.. »

Önündeki garsonun kuyruklu ceketini izleyerek dans pistinin kenarından yürüyordu Ellen. Duvar dibinde bir masaya oturdular. **Everybody's doing it** isimli parçayı çalıyordu orkestra. Onun mantosunu iskemlenin arkalığına yerleştirirken aynı şarkıyı mırıldanıyordu Baldwin.

«En sevimli insan sizsiniz Elaine, diyerek onun tam karşısına oturdu. Öyle feci birşey ki. Böyle imkânsız birşeyi aklım almıyor.

— Neyi?

— Savaşı düşünüyorum hep, hiç aklımdan çıkmıyor. Başka şey düşünemiyorum.

— Ben düşünüyorum... (Yemek listesine bakıyordu o sırada.)

— Demin size tanıştırdığım adamla karısını tanıyor musunuz?

— Evet. Her Allahın günü adı gazetelerin başsayfasında çıkan McNiel değil mi adam? İnşaatçıların greviyle, Interborough tahvilleriyle ilgili bir hikâye galiba?

— Hep politika yani. Bahse girerim, Gus sevinmiştir savaşın patlayışına. Kendi adının çevresinde koparılan yaygara hızını kaybedecek diye tabii. Biraz sonra gene ondan bahsedeceğim size. Karides buğulama sever miydiniz? Buranınki çok iyidir.

— Ah! George, bayılırım.

— O bildiğimiz Long Island tarzı bir yemek ısmarlayalım öyleyse. Ne dersiniz?»

Henüz çıkardığı eldivenleri masanın kenarına koyarken yanlışlıkla solmuş sarı güllerle dolu vazoya çarptı Ellen. Masanın, eldivenlerin ve elinin üstüne yağmur hâlinde döküldü gül yaprakları. Elini salladı.

«George, söyleyin garsona da şu pis gülleri kaldırsın önümüzden... Solmuş çiçeklerden nefret ederim.»

Karideslerin getirildiği gümüş kaptan buhar yükseliyordu havaya ve masadaki abajurun pembemsi ışığında kıvrımlar çizerek gözden kayboluyordu. Onun hünerli ve pembe parmaklarıyla karidesleri soyuşunu, tereyağı sürdükten sonra keyifle ağzına götürüşünü seyrediyordu Baldwin. Ellen bütün dikkatini bu işe vermişti şimdi. İçini çekti Baldwin:

«Elaine... mutsuz bir adamım ben... Gus McNiel'in karısını gördüm demin... Yıllardanberi onu ilk görüşüm bu. İnsan düşünüyor da! Ben çılgınlar gibi seviyordum bu kadını, küçük ismini bile hatırlayamıyorum şimdi... Ne tuhaf değil mi? Kendi adıma çalışmaya başladığım günlerde durumum pek parlak değildi. Yaptığım şey serserilikti aslında, topu topu iki yıl önce bitirmiştim okulu ve üstelik meteliksizdim, beş para yoktu cebimde. Ama korkusuzdum o zaman. Günün birinde akşama kadar iş bulamazsam avukatlığı bırakıp memur olmaya karar verdim. Aklım başıma gelsin diye hava almaya çıktım sonra 11. ci cadde'ye açılan manevra hattında bir marşandiz tren bir sütçü arabasına çarpıp devirdiği zaman oradaydım. Müthiş bir faciaydı aslında, sütçüyü trenin altından çekip aldığımız anda «Yabu adama tazminat koparırım ya da teslim bayrağını çekerim» dedim kendi kendime. Sonunda kazandım davâyı, şehrin önemli kişileri bu başarı sâyesinde tanıdılar beni. İşte böyle girdim meslek hayatına.

— Bu adam eskiden sütçüydü demek istiyorsunuz galiba? Dünyanın en tatlı adamları sütçülerdir bana sorarsanız. Benimki de öyle, enfes bir adam.

— Elaine, demin anlattıklarımı kimseye tekrarlamayın lûtfen Zaten büyük güvenim var size.

— Bana karşı gerçekten çok ince davranıyorsunuz, George. Bütün genç kadınlar gittikçe Mrs. Castle'a benzemeye başladılar artık, bu şaşırtmıyor mu sizi? Şöyle çevrenize, salona bir bakın, göreceksiniz.

— Elaine, vahşi bir gül gibiydi o kadın; taze, pespembe ve hareketliydi... yusyuvarlak birşey oldu şimdi. Tam bir iş kadını denebilir ilk bakışta.

— Ve siz hiç değişmediniz. Hayat böyledir zaten.

— Bunu ben de soruyorum kendime... Sizi tanımadan önce herşey ne kadar boş ve anlamsız geliyordu bana, bilemezsiniz. Cecily ve ben sürekli bir mutsuzluğa mahkûm ediyoruz birbirimizi.

— Karınız nerede şimdi?

— Bar Harbor'da.. Şansım vardı, her yönden başarılı oldum gençliğimde, çok sükse topladım... Kırk yaşımdayım bugün.

— Hayatınız ne kadar büyük heyecanlarla doluydu kimbilir!... Hukukçuluğu seviyorsunuz herhâlde, böyle başarılı olamazdınız sevmeseydiniz.

— Ah! Sükse... sükse... ne önemi var süksenin?

— Ben de sükse toplamak isterdim doğrusu.

— Fakat siz de büyük başarılar kazanıyor, sükse yapıyorsunuz, güzelim!

— Başarının o türlüsünü kastetmiyorum ki ben.

— Başarı kazanmak bile artık oyalamıyor beni. Artık yazıhanemde oturup gençlere fırsat tanımayı tercih ediyorum. Gelecek için korkum yok. Küçücük şeylerle, özel

kaprislerimi doyurmakla yetinebilirim şimdi... Ama daha fazlasını istiyorum ben.

— Neden politikaya atılmıyorsunuz?

— Emirlerin buradan verildiğini bile bile bulanık suda balık avlamak için mi gideyim Washington'a? New York'un en kötü tarafı şu; hangi yöne gideceğini şaşırıyor insan. Yoksa dünyanın zirvesi bu şehir. Kafesinde dolanan tilki misâli dön babam döneceksin burada, başka çaresi yok.»

Orta yerdeki cilâlı zeminde danseden çiftleri seyrediyordu Ellen, tüy kadar hafif yazlık elbiseler giymişti hepsi. Çevresine bakınırken salonun öbür başındaki bir masada oturan Tony Hunter'ın pembe beyaz ve yusyuvarlak yüzüne takıldı bakışları. Oglethorpe yanında yoktu bu defa. Stan'ın arkadaşı Herf'i sırtından tanıdı. Onun incecik boynunu ve hafif çarpık duran esmer yüzündeki geniş tebessümü farketti sonra. Masadaki öbür iki adamı tanımıyordu.

«Kime bakıyorsunuz?

— Jojo'nun arkadaşları oturuyor ilerde. Nasıl oldu da buraya geldiler diye düşünüyorum demindenberi. Onların semti değildir burası.

— Ne zaman birşey başarmayı denesem hep böyle hikâyeler çıkarırsınız karşıma, diyor Baldwin, yapmacıklığı farkedilen bir gülümseme var dudaklarında.

— Fakat saniyorum, hayatta her istediğinizi elde ettiniz siz.

— Ah! Elaine, şu anda yapmak istediğim şeye izin verseydiniz! Sizi mutlu yaşatmak istiyorum oysa. Şimdi tek başınıza bir hayat kurmak çabasındasınız kendinize, bu çok güzel birşey fikrimce, Sevgi dolu, anlaşılması güç, ama ışıl ışıl bir insansınız...»

Sözünü nasıl bağlayacağını kestiremedi bir zaman,

ağır ağır şarabını yudumladı ve sonra konuşurken kulaklarına kadar kızararak devam etti:

«Kolejli çocuklardan farklı değilim şimdi... Gülünç oluyorum... Elaine, uğrunuzda yapamayacağım şey yok dünyada.

— Tek isteğim var sizden, hemen geri gönderin şu istakozu, bayatlamış çünkü.

— Hay aksi şeytan... belki... galiba... Garson!... O kadar şaşkınım ki yerken farkına bile varmadım.

— Kızarmış piliç söyleyebilirsiniz bunun yerine.

— Sevgili dostum, açlık çektiğinizi düşündükçe...

— ...mısır da getirsinler yanında... Neden çok iyi avukat olduğunuzu yeni yeni anlıyorum, George. Öylesine heyecanlı bir savunma yaptınız ki hangi jüri olsa dayanamaz, hüngür hüngür ağlardı siz konuştukça.

— Ya siz, Elaine?

— George, n'olur, böyle şeyler sormayın bana.»

Whiskey and soda içiliyordu Jimmy Herf'in oturduğu masada. Burnu ince ve kemerli, sarışın, solgun benizli, çocuksu mavi gözlü bir genç adam adetâ şarkı söylüyormuş gibi inip çıkan boğuk sesini gizlilik dolu ifâdelerle noktalayarak konuşuyordu.

«Sahiden adamların hepsini ele geçirmiştim ben. Bu olayı basit bir ırza tecavüz ve intihar meselesi olarak görmekle budalalık ediyor polis. O ihtiyar ve cici kızı resmen öldürdüler aslında, en pis şekilde katlettiler. Ve bu işi kim yaptı, biliyor musunuz?...»»

Sigara tutmaktan sapsarı kesilmiş parmağını Tony Hunter'a doğru uzattı.

«Bana sormayın sayın yargıcım, ben hiçbir şey bilmi-

yorum, diyor Tony Hunter, uzun kirpiklerini kırpıştırarak önüne bakıyor.

— Kara El teşkilâtı öldürdü onları.

— Bullock, saçmalıyorsun şimdi» diyor Jimmy Herf ve gülüyor.

Yumruğunu sertçe masaya vurdu Bullock, masadaki tabak ve kadehler sarsıntıdan çınladı.

«Kara El teşkilâtının adamlarıyla, anarşistler, serseriler ve her çeşit boktan herifle dolu Canarsie. Bu it alayını oradan defetmek, o zavallı ihtiyarla biricik kızının intikamını almak bize düşer. O zavallı maymun suratlı ihtiyarın intikamını mutlaka alacağız, neydi onun adı?

— Mackintosh, diyor Jimmy. Bu civarın halkı Noel Baba derdi ona. Yıllardır deli olduğunu herkes kabul ediyor tabii.

— Amerikan vatandaşı olmanın kutsallığından başka şey kabul etmiyoruz biz... Hem şu uğursuz savaşı da gazetelerin baş köşesine oturtmak ne oluyor sanki? Savaş belâsı çıkmamış olsa gazetede koskocaman bir sayfa vereceklerdi bana, savaş yüzünden yarım sütundan fazlasını koklatmıyorlar şimdi. Bizimki de hayat mı yani?

— Avusturya tahtının izini kaybettirmiş mirâsçılarından biridir dersin meselâ ve ihtiyarın politik sebeplerden ötürü katledildiğini yazabilirsin pekalâ.

— Jimmy, hiç fena fikir değil bu.

— Dehşet verici birşey ama, diyor Tony Hunter.

— Vahşi hayvan sürüsünden farkımız yok, değil mi Tony?

— Yok ama, insanlar böyle şeyleri okumaktan ne zevk alıyor, anlayamıyorum bir türlü.

— Ne yapsınlar istiyorsunuz, hayat hep böyle, diyor Jimmy. Beni asıl genel seferberlik, Belgrad'ın bombalanması, Belçika'nın işgâli düşündürüyor... asıl bunlar kurca-

lıyor benim kafamı. Bunların hiçbirini kafam almıyor sözün kısası... Jaurès'i de öldürdüler.

— Jaurès kim?

— Bir fransız sosyalisti.

— O kadar dejenere olmuş, o kadar soysuzlaşmış ki şu fransız milleti, herifler düello etmekten ve başkasının karısıyla yatağa girmekten başka her şeyi unutmuşlar artık. Bahse girerim, en geç onbeş gün sonra Paris'e girecek Almanlar.

— Bu gümbürtü uzun sürmez böyle giderse, diyor Framingham, Hunter'in yanında oturan upuzun sarı bıyıklı, gösteriş meraklısı iyi yarı bir adam bu.

— Savaş muhabiri olmayı çok isterim.

— Jimmy, buradaki barı işleten fransızı tanıyor musunuz?

— Congo Jake mi? Elbette tanıyorum.

— Sıkı herif midir?

— Çok esaslı heriftir ya.

— Öyleyse gidip konuşalım onunla. Şu cinayet hakkında belki bir ipucu verir bize. Ah! Dünyanın bugünkü karışık haline, yani savaşa bir bağlayabilsem şu cinayeti!

— Ben eminim, diye söze girmişti Framingham, herşeyi gene tatlıya bağlayacak İngilizler.»

Bullock'un peşinden bara yürüdü Jimmy. Salonu geçerken Ellen'e takıldı gözü. Masa lâmbasından vuran ışıkta kıpkırmızı görünüyordu saçları. Ona doğru eğilmişti Baldwin, dudakları ıslaktı ve gözleri alev alev yanıyordu, Jimmy boşalan bir makara hızıyla parıltılı birşeyin zıpladığını hissetti içinde. Ellen kendisini görecek korkusuyla başını ansızın öbür tarafa çevirdi Jimmy.

Bullock geriye dönüp baktı ve bir dirsek vurdu ona. «Jimmy, masamızdaki iki herif kim, söylesene?

— Ruth'un arkadaşları. İkisiyle de ahbaplığım yok benim. Framingham dekoratör galiba.»

Tezgâhın başında ve «**Lusitania**» gemisini gösteren resmin önünde esmer bir adam vardı, ayakta duruyordu. Beyaz ceketinin altında bir gorilinkine benziyordu şişkin göğsü, kıllı parmaklarının arasında gösterişli bir tesbihin varlığı farkediliyordu. Elinde içki kadehlerini koyduğu tepsi, bir garson bekliyordu tezgâhın başında. Yeşilli ışıltılarla beyazlı kadehlerde köpürüyordu içkiler.

«**Hello** Congo, diyor Jimmy.

— Ah, bonsoir, monsieur 'Erf, ça biche? *

— Fena değilim... Congo, **American** gazetesinden bir arkadaşımı, Grant Bullock'u tanıştıracağım size.

— Sevindim tanıştığımıza. Mösyö 'Erf gibi bizden sayılırsınız artık.»

İçki kadehleriyle dolu tepsiyi avucunun içiyle buzu hizasına kaldırdı garson ve yanlarından uzaklaştı.

«Viskinin üstüne **gin-fizz** pek gitmez, ama olsun, gene de bir tane içerim... Congo, artık siz de bir kadeh yuvarlarsınız bizimle?»

Ayaklarını barın çubuk demirlerine dayadı Bullock ve içkisini yudumladı.

«Şu yol cinayeti hakkında birşeyler bilen var mı burada, diyor kelimelerin üstüne basa basa. Demindenberi bunu düşünüyorum.

— Herkesin kendine göre yorumu var tabii.»

Congo'nun oyuk ve simsiyah gözlerini belirsiz şekilde kırptığını farketti Jimmy.

«Bu civarda mı oturuyorsunuz? diye sordu, gülmemek için zor tutuyordu kendini.

— Gece yarısı, eksozu sonuna kadar açık bir otomo-

* Fransızca: «Tünaydın, mösyö 'Erf, iyisiniz umarım?»

bil hızla geçti buradan, sesini duydum ben. Ansızın durdu ve rüzgâr hızıyla geri döndü, herhâlde önüne birşey çıktı» dedim kendi kendime.

— Silâh sesi işittiniz mi?»

Congo yüzüne gizli anlamlarla dolu bir ifâde vererek başını salladı.

«Sesler işittim sadece, öfkeli sesler.

— Hay Allah, kurcalamam şart bu işi, diyor Bullock ve kadehindeki son yudumu indiriyor mideye. Gidip kadınları görelim bari.»

Kahveyi getiren garsonun kızarmış mezit balığını hatırlatan ve bumburuşuk suratına bakıyordu Ellen. Baldwin geriye kaykılmıştı iskemlesinde, hafif aralık duran, kirpiklerinin arkasından onu seyrdiyordu. Alçak ve monoton bir sesle konuşuyordu.

«Size sahip olamazsam çıldıracağım, görmüyor musunuz? Hayatta arzuladığım tek şeysiniz siz!

— George, kimseye ait olmak istemiyorum artık... Bir kadının da hürriyete ihtiyacı vardır, anlamıyor musunuz bunu? Uslu olun, mantıklı olun biraz. Böyle konuşmaya devam ederseniz yanınızda oturmayacağım, eve dönmek zorunda kalacağım.

— Bana neden cesaret verdiniz öyleyse? Balık gibi oyuncak hâline getirilecek adamlardan değilim, bunu bilin.»

Kocaman gri gözlerini onun gözlerine dikti Ellen. Göz bebeklerinde ışığın getirdiği altın sarısı pırıltılar yanıp sönüyordu.

«Dostsuz yaşamak sizin sandığınız kadar kolay değil.»

Masanın kenarınında duran parmaklarını seyretti Ellen. Baldwin onun kirpiklerinin çevresinde belirlenen kızıl-

lığa bakıyordu. Aralarındaki boğucu sessizliği birdenbire yırttı.

«Gelin, dansedelim.»

«J'ai fait trois fois le tour du monde... Dans mes voyages.. » * Bu şarkıyı mırıldanıyordu Congo Jake, kocaman ve pırıltılı tesbihini evirip çeviriyordu kıllı parmaklarıyla. Bar pek geniş değildi, duvarları yeşil kâğıtla kaplanmıştı, müşterilerin gürültüsüyle, içkilerin, kadehlere konan buzların ve zaman zaman öbür salondan içeriye taşan müziğin sesiyle yankılanıyordu. Bir köşeye çekilmişti Jimmy Herf, yalnızdı, ayakta duruyor ve önündeki kadehten **gin-fizz** yudumluyordu. Hemen yanında Gus McNiel sık sık Bullock'un sırtını sıvazlıyor ve her seferinde kulağına eğilerek bağırıyordu.

«Eh, kurtulmaya fırsat varken, Borsa'yı kapatmazlarsa tabii... paçayı sıyırırız belki... Sakın unutmayın, insan soğukkanlı olursa herkesin paniğe kapıldığı zamanlarda kazanılır en kolay para.

— Daha şimdiden çok büyük iflâslar oldu, bu başlangıcı tabii...

— Gençliğin kapısını sadece bir defa çalar şans denen meret. İnanın bana, bu büyük firmaların iflâsı bütün namuslu insanları sevindirmeli aslında... Bu anlattıklarımı gazetenize yazmayacaksınız ama, tamam mı? Esaslı adamsınız... ama çoğunuz olmadık şeyler yazıyorsunuz gazetelerde. Hiçbirinize güvenilmez aslında. Fakat gene de söyleyeceğim, müteahhitler için enfes birşey şu lokavt numarası. Savaş yüzünden zaten inşaat filân yapılmaz artık.

* Fransızca: «Üç defa dolaştım dünyayı... Yolculuklarımda...

— İki haftadan fazla sürmez bu savaş, üstelik ne ilgisi var bizimle, bizimle ilgisini göremiyorum ben.

— Gene de bütün dünyayı etkileyecek, göreceksiniz... **Hello,** Joe, sizin ne işiniz var burada?

— Bir iki dakika başbaşa konuşmamız gerekiyor, önemli haberler getirdim size...»

Bar yavaş yavaş boşalıyordu. Hâlâ dip taraftaydı Jimmy Herf ve halâ ayaktaydı.

«Mr. 'Erf, sizi sarhoş görmek imkânsız galiba.»

Tezgâhın arkasındaki iskemlesine oturdu Congo Jake, kahvesini yudumladı.

«Başkalarını seyretmek daha iyi.

— En doğrusu da bu. Ertesi gün başağrısı çekmek için avuç dolusu para harcamak şart değil.

— Bir barmenin böyle konuşması hem tuhaf, hem şaşırtıcı.

— Ne düşünüyorsam onu söylüyorum.

— Kaç zamandır sormak istediğim birşey var... Congo Jake ismini nerden aldığınızı sorsam... bir sakıncası yok ya?»

Kocaman bir kahkaha koyverdi Congo.

«Bilmem... Ufacıktım tayfalığa başladığımda, bir Zenci gibi simsiyah tenimi ve kıvırcık saçlarımı görür görmez Congo diye çağırmaya başladılar beni. Amerika'da, bir Amerikan gemisinde tayfalık yaptım daha sonra, işte o zaman önüne gelen soruyordu: «Keyfin gıcır mı, Congo?» Her seferinde «Jake...» diye cevap veriyordum ben de. Derken Congo Jake kaldı adım.

— Güzel isim... Tayfalığa devam edebilirdiniz sanıyorum.

— Zordur tayfalık... Mr. 'Erf, inanır mısınız, talih hiç bırakmıyor peşimi, nereye gitsem arkamdan geliyor. Çok eskiye ait tek hatırâ var kafamda, kanaldaki çatanalardan

birinde... anlıyorsunuz herhâlde, herifin biri, babam değil, bir başkası her gün eşek sudan gelinceye kadar döverdi beni. Voltamı aldım tabii, Bordeaux'ya kaçtım, oradaki yelkenlilerde başladım tayfalığa, anlıyorsunuz herhâlde?

— Çok küçükken oraları gördüm galiba.

— Mutlaka görmüşsünüzdür... Mr. 'Erf, siz çok iyi anlıyorsunuz bu işlerden. Fakat sizin gibi okumuş yazmış biri kolay kolay anlayamaz hayatın ne olduğunu. Onyedi yaşımdaydım New York'a geldiğimde... Dünya umrumda değildi!... Serserilikten başka şey yoktu aklımda. «Kamburumu sırtımda taşırım» dedim kendi kendime ve tekrar geminin birine atladım tabii... Şanghay'da öğrendim Amerikancayı, bar işletmesini de orada öğrendim zaten. İşte talih gene bırakmadı yakamı, anlatayım da inanın. Evlenmeden önce tam bir yıl beraber yaşadık o kızla, kumrular gibiydik, ama herşey bombok oldu evlenince... Hemen kafamı ütülemeye başladı. Amerikancayı pek iyi konuşamıyordum, **Frenchy** diyordu bana, evden dışarıya adım atmıyordu üstelik, kafam kızdı sonunda, vurdum tekmeyi, gönderdim. Karmakarışık ve tuhaf şey şu insan hayatı.»

J'ai fait trois fois le tour du monde
Dans mes voyages...

O güçlü bariton sesiyle yeniden şarkı söylemeye başladı.

Bir kadın eli yapıştı Jimmy'nin koluna. Jimmy dönüp baktı.

«Ah! Ellie, siz misiniz? Birşey mi var?

— Zırdelinin biri var yanımda, gelin benimle, yardımınıza ihtiyacım var.

— Durun, tanıştırayım sizi... Congo Jake... mutlaka tanımalısınız, Ellie. Hârika bir adam. **Madame est une très grande artiste, Congo.** *

* Fransızca «Madam çok büyük bir sahne oyuncusudur, Congo.»

— Madam bir içkimizi içer herhâlde?

— Siz de yanımızda için... Bakın, herkes gidince ne kadar rahat oldu burası.

— Yok. Teşekkür ederim ama eve dönmem gerekiyor.

— Fakat gece daha yeni başladı sayılır.

— Yanımdaki kaçıkla siz uğraşacaksınız öyleyse... Herf, söylesenize kuzum, Stan'ı hiç görmediniz mi bugün?

— Hayır.

— Buluşma yerine gelmedi de, verdiği saatte oraya gittim, yoktu.

— Ellie, içmesine engel olun lûtfen. Beni çok endişelendiriyor durumu.

— Çoban gibi duramam ki başında.

— Biliyorum, ama ne demek istediğimi anladınız herhâlde.

— Arkadaşınız savaş hakkında ne düşünüyor?

— Ben yutmam... İşçi adamın vatanı yoktur. Amerikan vatandaşı olacağım yakında... Tayfalık yapıyordum eskiden... fakat...»

Öbür eliyle koluna bir yumruk indirdi, gürültülü bir kahkaha çınladı boğazında...

«Yirmi üç. **Moi, j'suis anarchiste, vous comprenez, monsieur.** **

— Neyse... fakat Amerikan vatandaşı olamazsınız siz.»

Congo omuz silkti.

«Ah! Çok hoşuma gidiyor bu adam, enfes bir tip, diye Jimmy'nin kulağına fısıldadı Ellen.

— Bu savaşı neden çıkardılar başımıza? Emekçilerin ihtilâlini geciktirmek için çıkardılar. Savaştan fırsat bulamasınlar diye. Guillaume, Viviani, Avusturya İmparatoru,

** Fransızca: «Anarşistim ben, anlıyor musunuz bayım.»

Krupp, Rotschild ve Morgan anlaştılar aralarında: «Savaş çıkaralım...» dediler. İşe nerden başladılar, biliyor musunuz? Jaurès'i öldürmekle başladılar, adam sosyalistti çünkü. Gerçi sosyalistler Enternasyonal'e ihanet etmişlerdir, ama ne olursa olsun...

— Canı savaşmak istemeyen yığınla insanı nasıl zorla savaşa sokabilirler, söyler misiniz?

— Binlerce yıldanberi esir hayatı yaşıyor Avrupa'nın insanları. Orası pek benzemez buralara... Savaş görmüş adamım ben... Çok matrak doğrusu... Küçücük bir barım vardı Port - Arthur'da. Ufacık, kutu gibi birşey. Çok matrak şeydi.

— Gazetelerden savaş muhabirliği koparmayı çok isterdim.

— Ben de Kızıl Haç hemşiresi olarak cepheye gidebilirdim pekalâ.

— Keyifli iştir savaş muhabirliği... Bütün gün Amerikan barlara çöreklenip kafa çeker onlar, cepheden en uzak yerde yaşarlar daima.»

Hepsi birden güldü onun son sözüne.

«Herf, yanılmıyorsam biz de cepheden çok uzaktayız şimdi.

— Doğru, gidip dansedelim bari. Kötü dansedersem bağışlarsınız beni, olmaz mı?

— Yanılırsanız her seferinde tekme atarım ayağınıza.»

Ellen'in beline doladığı kolu alçı yığınından farksızdı dansederken. Kocaman kül duvarlar çatırdıyor ve gümbürtülerle yıkılıyordu içinde. Saçlarını kokladıkça bir balon gibi havalandığını, gökyüzüne yükseldiğini hissediyordu.

«Ayaklarınızın ucuna basarak döneceksiniz, müziğe ayak uydurun hem... Hadi, herşey hazır, göreyim sizi.»

Sesi bilenmiş, keskin, pırıltılı bir bıçak gibiydi boşlukta. İkisinin de dirsekleri birbirine sürtüyordu. Yüzler

donuk ve gözler bomboş. Yağlı, şişman, göbekli adamlar ve, zayıf ipince kadınlar, zayıf, ipince kadınlar ve yağlı, şişman, göbekli adamlar yapışkan birer yığın halinde dön babam dönüyorlardı onların çevresinde. İçindeki alçı yığını yavaş yavaş ufalanıp dökülüyor ve göğsünde garip bir sızı yaratıyordu. Bembeyaz, masmavi ve bakır kızılı yansımalarla parıldayan garip, anlaşılmaz bir makineye benziyordu kollarında tuttuğu kadın. Dans bitince kalçasının, vücudunun ve göğüslerinin olanca sıcaklığıyla ona yaslandı Ellen. Birdenbire kanının daha hızlı dolaştığını ve ter içinde şaşkın bir beygir gibi bütün vücudundan buhar fışkırdığını hissetti Jimmy. Açık kapıdan gelen rüzgâr lokantanın sigara dumanı ile pembeleşmiş donuk havasını tazeliyordu yavaş yavaş.

«Herf, o cinayetin işlendiği evi görmek istiyorum şimdi, oraya götürün beni.

— Cinayet işlenen yerlere konan X işaretini hiç görmemişim gibi!»

Antrede George Baldwin çıktı karşılarına. Bir ölü solgunluğu vardı yüzünde. Kıravatı çözülmüş ve yana kaymış, burun delikleri genişlemiş, kıpkırmızı kesilmişti adetâ.

«**Hello,** George.»

Bir otomobil kornası gibi suratsız ve gıcırtılıydı Baldwin'in sesi

«Sizi aradım, Elaine... Mutlaka konuşmamız gerekiyor. Belki şaka yapıyorum sanıyorsunuz, ama ben hiç şaka yapmam.

— Herf, bir dakikacık bekleyin beni... Evet George, söyleyin bakalım, gene ne var?

— Önce masaya dönelim.

— George, şakayı ben de sevmem... Herf, bir taksi çağırabilir misiniz bana?»

George onu kıskıvrak yakaladı bileğinden.

«Yeteri kadar oyaladınız beni, anlıyor musunuz? Günün birinde bir adam tabancasını çekecek ve vuracak sizi. O enayi sürüsüne yaptıklarınızı bana da yapabileceğinizi sanıyorsunuz galiba? Aşağılık bir orospudan daha değerli değilsiniz, unutmayın.

— Herf, bana bir taksi çağırın demiştim.»

Dudaklarını ısırdı Jimmy, yola çıktı sonra.

«Elaine, kararınız nedir?

— Emir almaktan hiç hoşlanmam, George.»

Nikelâjlı ışıl ışıl parıldayan bir silâh belirdi Baldwin'in elinde. Gus McNiel ileriye atıldı, kocaman ve kıpkırmızı eliyle bileğinden yakaladı onu.

«George, verin şunu bana... Tanrı bağışı için toparlanın, kendinize gelin dostum.»

Onun elinden alıp cebine soktu tabancayı. Yalpalayarak tam karşısındaki duvara yürüdü Baldwin. Sağ elinin işaret parmağı kan içindeydi.

«Taksi hazır, diyor Herf, üçünün de mosmor ve donuk çehrelerine bakıyor.

— Güzel, öyleyse evine götürün bayanı. Önemli değil, basit bir sinir krizi. Endişelenmeyin, gereksiz çünkü.»

McNiel seçim nutku çeken köşebaşı hatipleri gibi bağırıyordu. Şef garson ve vestiyerci kadın buruk ve sıkılmış bir ifâdeyle bakıyorlardı onlara.

«Demin birşey olmadı... Bu bey biraz sinirli... Aşırı yorgunluk yüzünden sürmenaj geçiriyor sözün kısası.»

Sesini alçaltarak ve inandırmak amacıyla usulca ekledi McNiel

«Unutalım artık.»

Taksiye binecekleri sırada birden ona döndü Ellen ve çocuksu bir sesle konuştu

«Az kalsın unutuyordum, gidip cinayetin işlendiği evi

görecektik hani... Biraz beklemesini söyleyelim şoföre. Bir kaç dakika yürüyüp hava almak istiyorum.»

Tuzlu bir bataklık kokusu vardı havada. Yuarıda ayışığı ve sıra sıra bulutlar. Aydınlık bir geceydi. Yol kenarındaki su boylarından kurbağaların çıngıraklı vıyaklaması duyuluyordu.

«Ev uzak mı? diye sordu Ellen.

— Hayır, hemen şurada, aşağıdaki dönemeçte.»

Çakıl taşları çıtır çıtır ötüyordu ayaklarının altında. Sonra asfalta çıktılar. Karşıdan gelen bir otomobilin farları ikisinin de gözlerini aldı. Otomobil geçsin diye kenara çekilip beklediler. Eksozdan yayılan benzin kokusuyla doldu genizleri ve yavaş yavaş bataklığın tuzlu kokusuna karışarak kayboldu.

Çatısı sipsivri, gri boyalı bir evdi, sokağa bakan cephesinde kafesleri kırılmış küçücük bir taraçası vardı. Arka cephede koskocaman bir keçi boynuzu ağacı. Usulca ıslık çalarak dolaşan bir polis memuru. Kısa bir an gökteki bulutlardan sıyrılarak meydana çıktı ayışığı, evin pencerelerinden birindeki kırık camı kalaylı kâğıt gibi parlattı önce, keçiboynuzu ağacının yusyuvarlak yapraklarına şekil verdi ve on sent büyüklüğünde parlak bir gölge hâlinde bulutların arkasında kayboldu.

İkisi de susuyordu. Lokantanın bulunduğu tarafa yürüdüler yeniden.

«Herf, sahiden bugün hiç görmediniz mi Stan'ı?

— Hayır, hangi deliğe girdiğini de bilemiyorum.

— Görürseniz söyleyin, hemen telefon etsin bana... Herf, Fransız İhtilâli sırasında askerlerin peşinden giden kadınların ismi neydi?

— Durun, düşüneyim. **Cantonnières*** denmiyor muydu onlara!

* Fransızca: «Bakıcı kadın.»

— Ona benzer birşeyler işte... Onlardan biri olmak isterdim.»

Sağ taraflarında ıslık gibi hışımlı sesiyle bir elektrikli tramvay belirdi, iyice yaklaştı onlara ve sonra yavaş yavaş uzaklaşarak işitilmez oldu.

Bir tango sesi geliyordu lokantadan, bir şurup pembeliği içindeydi uzaktan bakılınca. Jimmy de onun peşisıra taksiye binmek istedi.

«Hayır Herf, yalnız kalmak istiyorum.

— Fakat zevk duyarım sizi götürmekten... Tek başınıza gittiğinizi bilmek rahatsız ediyor beni.

— N'olursunuz gelmeyin, dostça rica ediyorum.»

El sıkışmadılar ayrılırken. Uzaklaşan taksi bir toz bulutu ve yoğun benzin kokusu yağdırdı onun yüzüne. Gürültünün ve sigara dumanının hükmettiği dünyaya tekrar girip girmemekte kararsızdı, lokantanın merdivenlerinde bekliyordu.

Nellie McNiel tek başına oturuyordu masasında. Kocasının boş bıraktığı iskemle vardı önünde, iskemleyi ona doğru itmiş ve üstüne çantasını koymuştu kocası... Dalgın dalgın önüne bakıyordu. Dansedenler birer gölge gibiydiler gözlerinin önünde. Salonun öbür ucundaki George bir hastanın ağır ve sarsak yürüyüşüyle masasına dönüyordu. Tekrar oturmadı, getirilen hesabı ayakta inceledi ve kısa bir an dalgın dalgın çevresine bakındı. Kendisini de görecekti sonunda. Hesabın üstünü bir tabakta getirip ona uzattı garson ve yerlere kadar eğildi. Baldwin danseden çiftlere kötü kötü baktı, sonra döndü ve dışarıya çıktı. Çin zambaklarının o dayanılmaz güzelliği aklına gelince gözlerinin dolduğunu hissetti. Gümüş örgülü el çantasından not defterini çıkardı, çabucak göz gezdirdi defterine, gü-

müş kalemiyle notlar aldı. Bir zaman sonra defterden kaldırdı başını. Yorgun yüzündeki kırışıklar iyice belli oluyordu. Oradaki garsonlardan birini çağırdı.

«Mr. McNiel'e söyler misiniz lûtfen, karınız sizinle görüşmek istiyor, der misiniz? Kendisi aşağıda.»

«Sarayevo, Sarayevo. Telgraf tellerini tutuşturan tılsımlı söz bu şimdi, diye barda oturanlara doğru bar bar bağırıyordu Bullock.

— Patron, usulca fısıldayarak konuşuyordu Joe O'-Keefe, telgrafhanede çalışan bir adam söyledi; müthiş bir deniz savaşı olmuş Saint-İohn açıklarında, kırk gemilik bir Alman filosunu batırmış İngilizler.

— Yok canım, savaş bir anda biter böyle birşey olsa.

— İki taraf daha savaş ilân etmedi birbirine.

— Ne biliyorsunuz? Telgraf hatları o kadar dolu ki doğru dürüst haber almak bile mümkün değil artık.

— Gördünüz mü, dört yeni iflâs daha var Wall Street'-de.

— Şikago'da buğday borsası panik hâlindeymiş, öyle söylediler bana.

— Herşey belli oluncaya kadar Borsa'yı kapatmalı bence.

— Almanlardan güzel bir kötek yerse İrlanda'yı belki serbest bırakır İngilizler.

— İrlanda bağımsız zaten... borsa yarın açılmıyor.

— İnsanda yeteri kadar sermaye olsa ve soğukkanlı kalabilse vurgun vurmanın tam sırası şimdi.

— Bullock, ben eve dönüyorum dostum, dedi Jimmy. Kendime ayırabildiğim tek gece bu, bir güzel dinleneyim hiç olmazsa.»

Bullock göz kırptı ona ve bir sarhoş eli gibi boşlukta gezdirdi elini. Jimmy'nin kulaklarında uzayıp kısalan, yaklaşıp uzaklaşan yankılanmalarla uğulduyordu bütün ses-

ler, yakın, uzak, yakın, uzak... **Dies like a dog. March on he said.*** Bir puarter'dan başka parası kalmamıştı cebinde. Güneş doğarken kurşuna dizildi. Savaş ilânı. Cephelerin bölünmesi. O büyük şan ve şerefiyle tek başına bıraktılar onu. Leipzig, The Wilderness, Waterloo, **where the embattled farmers stood and fired the shot heard round...**** Taksiye binemem şimdi. Canım yürümek istiyor zaten. Ültimatom. Mezbahalara şarkılarla ilerleyen asker dolu trenler, çiçekler var askerlerin kulaklarında. Evinde oyalanan sahte Etrüsk utansın bundan...

Ana yola açılan kumlu patikada yürürken biri koluna girdi.

«Sizinle beraber yürüsem bir sakıncası yok değil mi? Burada kalmak istemiyorum.

— Yok canım, ne sakıncası var Tony, ben de yürüyerek dönüyorum.»

Büyük adımlarla ve hep önüne bakarak yürüyordu Herf. Ay ışığının soluk parlaklığıyla belli belirsiz aydınlanan gökyüzünü koyu bulutlar karartıyordu şimdi. Sağda solda tek tük ark lâmbaları ve bunların çizdiği morlu grili ışık üçgenlerinin dışında karanlıktı her taraf, karanlığın içinde ufacık, nokta nokta ışıklar sadece. Daha uzakta, şehir sokaklarından fışkıran sarılı kırmızılı bulanık ışık lekeleri keskin ve köşeli hatlarla bölüyordu karanlığı.

«Benden hiç hoşlanmıyorsunuz değil mi? dedi Tony Hunter, birkaç dakikalık yürüyüş soluğunu kabartmıştı.»

Herf adımlarını yavaşlattı.

«Doğrusu dürüst tanımıyorum sizi... Hoş bir adamsınız bence...

* İngilizce: «Bir köpek gibi geber. Yürürken, dedi.»

** İngilizce: «Çiftlerin ateş açıp seslerini bütün dünyaya duyurdukları yerler.»

— Yalan söylemeyin, gereksiz çünkü... Bu gece kendimi öldüreceğim galiba, intihar edeceğim.

— Hay Allah, sakın böyle birşey yapmayın... Ne oldu, ne var?

— «İntihar etme» diyemezsiniz bana, buna hakkınız yok. Beni hiç tanımıyorsunuz. Bir kadın olsaydım çok ilgi gösterir, böyle aldırmaz bir tavırla konuşmazdınız.

—Fakat söylesenize, böyle birdenbire ne oldu size?

— Gayet basit, yavaş yavaş aklımı kaçırıyorum, çıldırıyorum ben. Herşey öylesine dehşet verici ki. İlk defa Ruth'un yanında gördüm sizi, ikimiz dost olabiliriz diye düşünmüştüm o gece. Herf, bana yakınlık gösteren, beni anlayan bir hâliniz vardı o gece... Sizi de benim gibi sanıyordum, ama şimdi o kadar duygusuz bir hâliniz var ki...

— Times'da çalışmanın etkisi herhâlde... İçiniz rahat olsun, yakında beni kovacaklar oradan.

— Sefaletten bıktım artık. Çok ünlü bir adam olmak isterdim oysa.

— Daha gençsiniz, vaktiniz var; benden daha ufaksınız, öyle sanıyorum.»

Tony cevap vermedi ona.

İki yanı karanlık tahta binalarla çevrili geniş bir caddede yürüyorlardı. Sapsarı ve upuzun bir tramvay şangırtılarla geçti yanlarından.

«Bak, Flatbush'a geldik galiba.

— Herf, sizi de kendim gibi sanıyordum eskiden, ama şimdi hep kadınlarla görüyorum sizi.

— Ne demek istiyorsunuz?

— Bunu hiç kimseye söylemedim bugüne kadar Hiç kimseye tekrarlamayın sözlerimi, n'olur... Çocukken, on oniki yaşımdayken adamakıllı kaprisliydim, tıpkı bir kadın gibi.»

Ağlıyordu. Bir sokak lâmbasının ışığında onun yanaklarına süzülen gözyaşlarını farketti Jimmy.

«Sarhoş olmasam size de anlatmazdım zaten.

— Çocukken çok insanın başına gelir böyle şeyler... Üzülmeniz gereksiz.

— İşin kötüsü, en feci yanı, hiç değişmedim ben. Çocukluğumda nasılsam şimdi de öyleyim. Bir türlü sevemiyorum kadınları... Defalarca denedim... Bir gün yakalandım. Öylesine utandım ki haftalarca okula dönmek bile istemedim. Çok utanıyorum. Çevremdekiler anlayacak diye ödüm patlıyor. Duygularımı saklamak için yırtınıyorum, bu işe harcıyorum bütün vaktimi.

— Bunlar belki sadece birer saplantıdır kafanızda. İyileşebilirsiniz pekalâ. Gidip bir psikanaliste görünsenize.

— Hiç kimseye açılamıyorum ki. Bakmayın, sarhoşluğun verdiği cesaretle konuştum bu gece. Geçenlerde bir ansiklopediye bakıp öğrenmek istedim... Sözlüğe bile koymamışlar benim derdimi!...»

Durdu ve bir sokak lâmbasına yasladı sırtını, başı ellerinin arasındaydı: «Sözlüğe bile koymamışlar!...»

Jimmy Herf dostça omzunu okşadı onun.

«Biraz cesur olun, hay aksi şeytan! Sizin durumunuzda çok adam var. Böylelerinden geçilmiyor tiyatro çevresinde.

— Nefret ediyorum hepsinden!.. Bana benzeyen adamlara âşık olamıyorum zaten. Kendimden iğreniyorum. Artık siz bile benden iğrenirsiniz bundan sonra.

— Ne budalaca söz! Beni hiç ilgilendirmez bu hikâye!

— Neden intihar etmek istediğimi biliyorsunuz şimdi. Ah!... Herf, hiç doğru değil bu, adalet değil. Hiç şansım olmadı hayatım boyunca. Liseden çıkar çıkmaz çalışmak zorunda kaldım! Yazları garsonluk yapıyordum bir otelde. Annem Lakewood'da oturuyordu, kazandığım bü-

tün parayı gönderiyordum ona. Şu duruma gelebilmek için o kadar çok çalıştım ki! Durumum bir anlaşılsa, bir skandal kopsa, hastalığım meydana çıksa mahvolurum, herşey biter o zaman.

— Bütün jönprömiyelerin sizin gibi olduğunu söylerler, ama kimse çıkıp da bu yüzden onları tedirgin etmemiştir şimdiye kadar.

— Bana verilecek rolü ne zaman başkasına verseler «hep bu yüzden» diyorum kendi kendime. O cins adamların hepsinden iğreniyorum... Jönprömiye olmak istemiyorum. Gerçek bir aktör olmak istiyorum ben. Ah! Ne feci bir cehennem bu hayat, ne feci!

— Yeni bir anlaşmanız var ama şimdi?

— Stanford'un ötesine geçmeyecek bir budalalık. O işi yaptığımı duyunca şaşırmazsınız artık.

— Hangi işi?

— İntihar ettiğimi.»

Sessizce yürüdüler. Hafiften yağmur başlamıştı. Sokağın öbür başında, boyacı sandıklarına benzeyen karanlık tahta evlerin gökyüzüyle kesiştiği noktada zikzaklar çizerek pembe yansımalarla havada gezinen bir şimşek beliriyordu zaman zaman. Sesli yağmur tanelerinin döğdüğü asfalttan ıslak bir toz kokusu yükseliyordu.

«Bu yakınlarda bir metro istasyonu olacak... Baksanıza, mavi bir ışık görünmüyor mu şuracıkta? Acele edelim, çok ıslanacağız yoksa.

— Benim umrumda bile değil Tony, ıslansak da önemi yok.»

Şapkasını çıkardı Jimmy, şapkayı elinde tutarak devam etti yoluna. Taze yağmur damlacıkları birikmişti alnında. Yağmur, binaların, çamurun ve asfaltın kokusu viski ve sigaranın kekremsi tadıyla birleşiyordu ağzında.

«Tuh be, ne boktan şey bütün bunlar! diye bağırdı bir denbire.

— Nasıl, nasıl?

— Bu seks meseleleri. Bu geceye kadar böyle bir işkencenin farkında bile değildim ben... Hepimizin berbat anları vardır. Kötü bir talihiniz var sizin, uğursuz bir talih. Şöyle der Martin: «Birdenbire bir çan çalıverse ve herkes birbirine ne yaptığını, nasıl yaşadığını, nasıl sevdiğini olduğu gibi, yalansız ve dolansız anlatıverse herşey ansızın düzelecek...» Gizlilik yüzünden kokuşup çürüyor herşey. Berbat birşey bu. Hayat zaten çekilmez bir numara, bu da cabası oluyor.

— Ben buradan metroya bineceğim.

— Saatlerce beklersiniz ama.

— Zararı yok, yorgunum ve ıslanmaya niyetim yok.

— Size iyi geceler öyleyse.

— İyi geceler, Herf.»

Uzun bir gök gürültüsü. Yağmur hızlandı. Şapkasını kulaklarına kadar indirdi Jimmy ve ceketinin yakasını kaldırdı. Bağırmak, rastgele küfür ederek koşmak geliyordu içinden. Evlerin ölü pencerelerinde zikzaklar çizerek çakıyordu şimşek. Kaldırımlarda, vitrinlerde, mermer merdivenlerde yağmurun ıslığı. Dizleri sırılsıklam olmuştu. Yağmur iri damlalar hâlinde sırtından aşağıya doğru süzülüyor, soğuk dalgalarla kollarından inerek bileklerine işliyordu. Bütün gövdesini çepçevre saran garip bir karıncalanma. Brooklyn'i geçti. Bütün odalardaki bütün yatakların; saksıdaki bitki kökleri gibi kıvır kıvır soluk alan bütün uykudakilerin tutkusuyla dolu kafasının içi. Mobilyalı evlerdeki merdivenlerde gıcırtılı adımlarla yürüyen ayakların tutkusu, kapı tokmaklarını arayan ellerin tutkusu. Zonklayan şakakların, yataklarda tek başına ve kimsesiz vücutların tutkusu.

J'ai fait trois fois le tour du monde
Vive le sang, vive le sang*
Evet bayım, anarşistim ben... And three times roud went our gallant ship, and three times round went... Hay Allah, bununla para arasında... and she sank to the bottom of the sea** ne boktan zindana kapatılmışız!...
J'ai fait trois fois le tour du monde
Dans mes voyages...

Savaşın ilânı... Trampet sesleri... Kırmızı elbiseli mızraklılar, bando binbaşısının pırıltılı bastonuna ayak uydurarak yürüyor hepsi, uzun tüylü bir şapka var binbaşının başında. Havada fırıldak gibi dönüyor bastonu... Şimşekler çaktırıyor taram... tam... taram... Dünya İhtilâlinin karşısına dikiliyor. Yağmurun ıslık çalarak kol gezdiği caddelerde geçit törenleriyle başlıyor savaş. Özel baskı, özel baskı, özel baskı. Noel Baba kızının ırzına geçmek istiyor, zavallı kızı öldürüyor sonra. Kendisi de tüfekle intihar ediyor... Çenesinin altına dayıyor namluyu ve ayağının başparmağıyla tetiği çekiyor. Frederickstown'a bakıyor bütün yıldızlar. Dünyanın bütün emekçileri, birleşin. **Vive le sang, Vive le sang.**

«Allah kahretsin, adamakıllı ıslanmışım!...» dedi Jimmy.

Görebildiği en uzak yere kadar uzanıyordu sokak ve ark lâmbalarının mor ışığında noktalanan ölü pencerelerle alabildiğine kimsesiz, alabildiğine ıssızdı yağmurda. Jimmy umutsuzluk içinde yürüyordu...

* Fransızca: «Üç defa dolaştım dünyayı, yaşasın kan.»
** İngilizce: Ve tam üç defa döndü güzel gemimiz... ve denizin dibine doğru dikildi.»

VI

YASALARA UYGUN BEŞ SEBEP

İkişer ikişer ve telâşla oturuyorlar sıralara. «AYAKTA DURMAK KESİNLİKLE YASAKTIR.» Zincir gıcırtılar çıkararak geriliyor, başlıyor dişlilere geçmeye: sarsılarak havalanıyor salıncak, göz kırpan ışıklardan, aşağıdaki kalabalığın kokusundan, kaynamış mısır ve fıstık kokusundan yavaş yavaş uzaklaşıyor, bu eylül gecesinde yıldızlara doğru yükseliyor.

Deniz. Bataklık kokusu. Bir geminin limanı terkeden ışıkları. Mosmor ve çivit mavisi boşluğun ötesinde bir deniz feneri göz kırpıyor. İniş başlıyor sonra. Denizin hışırtılı sesi, yükselen ışıklar. Kadının saçları erkeğin ağzında, erkeğin elleri kadının beline yapışmış, sımsıkı; kalçaları birbirine sürtünüyor.

Düşüşün rüzgârı boğuyor çığlıkları. Sarsılarak ve alabildiğine şaşkın, dönme dolabın çelik iskeletini tırmanıyorlar yeniden. İniş, çıkış. Karanlıkla denizin arasındaki boşlukta ışık kabarcıkları. İniş. «GELECEK TUR İÇİN YERLERİNİZDEN AYRILMAYINIZ.»

«Joe, girin içeriye. Ben bir bakayım, bizim kocakarı yiyecek birşeyler verebilecek mi bize.

— Çok iyi adamsın, oğlum... kıyafetim bir bayanın karşısına çıkacak kadar düzgün değil ama...

— O aldırmaz böyle şeylere. Annemdir. Otursanıza. Ben gidip ona bakayım.»

Karanlık mutfakta kapının yanındaki iskemleye oturdu Joe Harland ve ellerini dizine koydu. Ellerini seyrediyordu. Kıpkırmızı, kir ve nasırın meşinleştirdiği titrek şeylerdi bunlar. Geçen hafta boyunca o kadar fazla ucuz viski içmişti ki bu yüzden hindistan cevizi bulaşmış rende burukluğu vardı dilinde. Vücudundaki uyuşukluğu, pelte pelte olmuşluğu, ekşimişliği gayet iyi hissediyordu şimdi. Ellerini seyrediyordu.

Tekrar mutfağa döndü Joe O'Keefe.

«Kocakarı yatmış. Ocakta çorba var, diyor Hah! Burda işte... Bu size iyi gelir, Joe. Benim gittiğim yerde olmalıydınız bu gece... Borsa'nın kapatılacağına dair son haberi şefe ulaştırmak için Seaside Inn denilen yere gittim bu gece... Allahıma, böylesini görmemiştim şimdiye kadar. Çok ünlü bir avukat, sebebini bilmiyorum ama, bar bar bağırıyordu giriş kapısında. Feci asık bir suratı vardı herifin. Cebinden bir tabanca çıkardı sonra, hani nerdeyse vurup öldürecekti kadını. Tam o sırada şef geldi oraya, bastonuna yaslanmıştı gene, herifin elinden çekip aldı tabancayı ve kimse görmeden kendi cebine koydu... O herif, George Baldwin iyi arkadaşı da ondan. Hiç böylesini görmemiştim şimdiye kadar. Sonra şey gibi çöktü herif...

— Sana hep söylüyorum oğlum, dedi Joe Harland, er veya geç, herkesin başına gelir bu...

— Hadi, adamakıllı doyurun karnınızı. Yeteri kadar yemediniz.

— Kolay yiyemiyorum?

— Pekalâ yiyorsunuz, hadi. Joe, şu savaş için ne düşünüyorsunuz bakalım?

— Bu sefer galiba sahiden giriştiler birbirlerine. Agadir olayından beri bunu bekliyordum ben.

— Vallahi, bu sefer İngiltere'ye iyi bir ders vermelerini çok isterim, çünkü İrlanda'ya halâ bağımsızlık tanımadı pis herifler.

— Gene de yardım etmeliyiz onlara... Herşey bir yana, bu savaşın pek öyle uzun süreceğini sanmıyorum. Para babaları izin vermezler buna. Borsa'nın ipini çeken banker milletidir aslında.

— İngiltere'ye yardım etmek mi? İrlanda'da, İhtilâl sırasında ve iç savaştan sonra yaptıklarını bile bile... dünya yıkılsa razı olmam ben buna!...

— Joe, geceleri Kütüphane'de okuyabileceğin masallarla uyuşturma beynini... Borsa'nın gidişini iyi izle ve dört aç gözlerini, gazetelerin grev, ayaklanma, sosyalizm dedikodusuna pek kulak asma... Yükseldiğini görmek beni sevindirir, Joe... Hadi, ben artık gitsem iyi olacak.

— Yok, oturun daha, bir şişe rakı açacağız şimdi.»

Mutfağın arkasında, koridorda gürültülü ayak sesleri işittiler o sırada.

«Kim o?

— Sen misin Joe?»

Geniş omuzlu, kısa boyunlu, pembe suratlı ve saçları darmadağın olmuş iri yarı bir adam girdi içeriye.

«Tahmin edin bakalım, kim bu gelen?... Küçük kardeşim Mike bu.

— Ne olmuş yani?

Mike durduğu yerde sallanıyordu, çenesi göğsüne düşmüş ve yapışmıştı sanki. Mutfağın alçak tavanına ha değdi ha değecek omuzları.

«Gene kazık gibi duruyor orada!... Hay Allahın belâ-

sı, sana kaç kere söyledim Mike, kaç kere söyledim; içtiğin zaman eve gelme diye?... Evi çökertir bu hâldeyken.

— Bazan da gelirim, başımı sokacak bir delik istemez miyim ben de? Joe, şu propaganda işinde çalışmaya başladın ya, hafiye kesildin başıma. Bu belânın belâsı pis şehirde daha fazla sürünmeyeceğime öyle seviniyorum ki. Hasta eder bu şehir insanı. **Golden Gate**'den önce yola çıkacak başka bir gemi bulsam hemen gideceğim namussuzum!

— Seni burada tutup turşunu kuracak değilim ya! Sık sık başımızı ağrıtmaya gelmesen daha memnun olurum.

— Keyfimin bildiğini okurum, sana ne?

— Mike, hemen şimdi basıp gideceksin buradan... Ayılınca dönersin.

— Gücün yetiyorsa beni dışarıya çıkar, göreyim... Çok merak ediyorum, nasıl atacaksın beni...

Harland ayağa ıkalktı.

«Eh! Ben kalkıyorum, bakayım o işe alacaklar mı beni.»

Mike yumruklarını sıkmıştı, Joe'nun üstüne yürüyordu. Dişlerini gıcırdatarak geriledi Joe ve bir iskemle kaptı.

«Kafana geçiririm bunu.

— Ah! Aziz'lerin ve bütün ölmüşlerin bağışı için durun, beni bir an bile rahat bırakmayacak mısınız evimde?»

Ufak tefek ve kır saçlı bir kadın koşarak geldi içeriye, aralarına girdi. Kış elması gibi buruş buruş olmuş yüzünde birbirinden çok uzak ve pırıl pırıl siyah gözleri vardı. Çalışmaktan biçimi bozulmuş ellerini boşlukta savuruyordu.

«İkiniz de kesin sesinizi... Allahınız mı yok nedir, bütün gün, birbirinize küfür, bütün gün kavga... Mike, yatağına git, ayılıncaya kadar zıbar orada.

— Ben de deminden beri aynı şeyi söylüyorum zaten,» dedi Joe.

Kadın Harland'a döndü o zaman. Tebeşirin kara tahtadaki gıcırtısını andırıyordu sesi.

«Siz de basın gidin buradan... Serseri milletine ihtiyaç yok benim evimde. Sizi buraya çağıran da vızgelir bana.»

Dudaklarında küçücük, acı bir gülümsemeyle Joe'ya baktı Harland, omuz silkti ve çıktı dışarıya.

«Hizmetçi kılıklı karı!» diye mırıldandı, çöp bacaklarının üstünde sallanıyordu yürürken, iki yanı tuğladan evlerle çevrili tozlu sokakta uzaklaştı.

Boğucu öğleden sonra sıcağı sırtına hiç durmadan yumruk vuruyordu sanki. Hizmetçi kadınların, ahçı kadınların, daktilo ve sekreter kızların sesleri uğulduyordu kulaklarında: «Evet, Mr. Harland. Teşekkür ederim, Mr. Harland. Ah! Çok teşekkür ederim, binlerce defa teşekkür ederim, Mr. Harland...»

Güneş gözkapaklarını vızıltılı bir kırmızılıkla yakarak uyandırdı onu. Uykulu, kıpkırmızı ve ovalanmış uçurumlara sürükleniyor şimdi, tekrar uyanıyor, esneyerek dönüyor, uykuyu daha sıkı kavrayabilmek için çenesine doğru çekiyor dizlerini. Toprağı sarsarak bir kamyon geçiyor yoldan. Güneş yakıcı öpücükler konduruyor sırtına. Umutsuz tekrar esniyor, öbür yanına dönüyor, tekrar sırtüstü uzanıyor, büyük büyük açılmış gözleri, ellerini ensesinde kenetlemiş, tavana bakıyor. Çok uzaktan, evlerin duvarlarını ve sokakları kayalıklarda kök salacak boşluk arayan ot yığınları gibi aşarak kulağına ulaşıyor uzak bir geminin çığlığı. Doğrulup yatağın üstüne oturuyor Ellen ve çevresinde vızıldayarak dolanan sineği kovalamak için başını sallıyor. Sinek önce ışıldıyor güneşte, birdenbire kaybolu-

yor sonra. Fakat Ellen anlatılmaz bir sızı duyuyor içinde, bir gece önce başlayan ve artık içinde yer etmiş bir sızı bu. Ama herşeye rağmen mutlu şimdi, vakit henüz erken olmasına rağmen iyice uyanık. Yataktan kalkıyor ve sırtında gecelik, başlıyor odada gezinmeye.

Güneşin vurduğu kesimlerde odanın döşemesi çıplak ayaklarını yakıyor. Serçeler cik-cik ediyor pencerenin kenarında. Üst kattan bir dikiş makinasının gıcırtılı sesi duyuluyor. Banyodan çıkınca zinde ve kadife kadar yumuşak hissediyor vücudunu; bir havluyla kurulanırken önünde kaç saati kaldığını hesaplıyor: «Maun kerestelerin yığıldığı East River iskelesine kadar şehrin aşağı kesimindeki o daracık sokaklarda şöyle bir gezinmek; Lafayette'de oturup tek başına kahvaltı etmek; tereyağlı çörek yiyip kahve içmek; Lord'a ve Taylor'a girip alışveriş yapmak, mağazalar yaşanmaz hâle girmeden, satıcı kızlar yorgun düşmeden bitirivermek bu işi; öğle yemeğini...» Bütün gece içini kemiren sıkıntı büyüyor, şişiyor ve patlıyor sonunda: «Stan!... Stan!... Ah, Tanrım!...» diyor yüksek sesle. Aynanın önüne çöküyor ve simsiyah gözbebeklerindeki büyümüşlüğü seyrediyor.

Çabucak giyinip çıkıyor; 5. ci Cadde'yi geçiyor ve sağa sola bakmadan 8. ci Sokak'ın doğu kesimine yürüyor. Güneş daha şimdiden yakıyor ortalığı; kaldırımları, vitrin camlarını, üstü toz bağlamış tabelâları pişiriyor. Yolda rastladığı bütün adamların yüzleri kırış kırış ve solgun, üstünde çok uyunmuş yastıklar gibi tıpkı. Kamyonların ve yük arabalarının kol gezdiği Lafayette Street'de yürürken tozlu bir tadı var ağzının, küçücük kum taneciklerinin çıtırtısını duyuyor dişlerinin arasında. Daha ilerde seyyar satıcı arabaları çıkıyor önüne. Küçük kahvehanelerin mermer tezgâhlarını silen adamlar görüyor; bir lâternadan Mavi Tuna valsinin çabuk ve yusyuvarlak melodileri

yükseliyor; açıktaki bir baharat tezgâhından asid kokuları yayılıyor çevreye. Tomkins Square'da ıslak asfaltta bağırarak koşuşuyor çocuklar. Yığınla küçük çocuk var ayaklarının dibinde; yırtık ve alabildiğine kirli gömlekler giymiş hepsi de, salya akıyor ağızlarından, itişiyor, birbirlerini tırmıklıyor ve ısırıyorlar. Çürümüş, küflenmiş ekmek nasıl kokarsa öyle kokuyor vücutları. Dizlerindeki bağın birdenbire çözüldüğünü hissediyor Ellen. Gerisin geriye dönüyor ve hızla uzaklaşıyor.

Güneş tıpkı Stan'ın beline dolanışı gibi sımsıkı sarıyor onu; Stan'ın parmakları nasıl okşarsa öyle okşuyor kollarını. Sevdiği adamın göğsünde hissediyor yanağını.

«Yasalara uygun beş sebep, hepsi bu!»

Karşısındaki adamın gözleri istiridyelere benziyordu, cep biçimi et parçaları sarkıyordu gözlerinin altında, ama Ellen sanki onun yüzüne değil, gömleğindeki göğüslüğe bakıyordu konuşurken.

«Karar belli mi? diye sordu adam, çok ciddî bir ifâdesi vardı yüzünün.

— En kesin şekliyle üstelik, artık bozulmaz.

— İki tarafın da eski bir dostu olarak çok üzüldüm bu işe.

— Dick, emin olun, gerçekten seviyorum Jojo'yu. Çok şeyi borçluyum ona... Pek çok bakımdan eşi bulunmaz insandır, ama evliliğimizin devam etmesine imkân yoktu artık.

— Aranızda bir başkasının oluşuna mı bağlayalım bunu?»

Gözleri pırıldayarak adama baktı ve belli belirsiz onayladı onun sözünü.

«Evet ama, boşanmak çok önemli ve ciddi bir şey kızım.

— Yok canım, sandığınız kadar ciddî değil.»

Dört yanı ceviz kaplamalı büyük salonun öbür ucundan Harry Goldweiser'in kendilerine doğru yaklaştığını gördüler. Ellen birdenbire yükseltti sesini.

«Marne savaşıyla herşey bitecekmiş, öyle söylüyorlar.»

Harry Goldweiser tombul avuçlarının içine aldı onun elini ve önünde eğildi.

«Biz zavallı bekârları eğlendirmeye gelişiniz gerçekten büyük incelik Ellen, skıntıdan ölecektik yoksa. Hello Snow nasılsın dostum?

— Fakat nasıl oluyor da sizi halâ burada, aramızda görebiliyoruz?

— İşlerden paçayı kurtaramadım da ondan... Hem sayfiye yerlerinden nefret ederim ben.

— Doğru, Long Beach'in yerini hiçbir şey tutamaz burada... Bar Harbor diyeceksiniz belki? Bana sorarsanız, milyon verseler gene gitmem Bar Harbor'a...

Mr. Snow sıkıntıyla burnunu çekti.

«Mr. Goldweiser, oralarda bina yapıp sattığınızı söylediler bana.

— Orada bir villâ satın aldım kendime, hepsi bu. Fakat ne tuhaf, ne yapsam Times Square'daki müvezzi çocuklar bile duyuyor. Hadi oturalım sofraya; kızkardeşim de gelir şimdi!»

Geyik başlarıyla süslü geniş yemek odasına baştanbaşa payetlerle işlenmiş elbisesi içinde yusyuvarlak bir kadın girdi o sırada. Teni esmerdi ve şişkin göğsü bir kumrununkini andırıyordu.

«Ah! Miss Oglethorpe, o kadar seviniyorum ki tanıştığımıza, diyerek söze girdi kadın, dişi papağanınkinden farksızdı sesi. Çok seyrettim sizi, her görüşümde beğeni-

yor, «ne enfes yaratık» diye düşünüyordum... Sizi buraya, evime çağırması için çok baskı yaptım Harry'e, çok ısrar ettim.

— Kızkardeşim Rachel, dedi Goldweiser. Yerinden kalkmamış ve Ellen'e dönerek söylemişti bunu. O idare eder benim evimi.

— Snow, yardım edin bana **The Zinnia Girl**'deki rolü kabul etmesi için beraber kandıralım Miss Oglethorpe'u... Gerçekten de kendisi için yazıldı bu rol.

— Çok önemsiz bir rol ama!

— Başrol sayılmaz, doğru. İyi bir oyuncu oluşunuzu göz önüne alırsak piyesteki en uygun roldür size.

— Biraz daha balık ister miydiniz Miss Oglethorpe?» dedi Miss Goldweiser.

Mr. Snow gene burnunu çekti.

«Booth, Jefferson, Mansfield gibi eski büyük oyuncular yok artık... hepsi kayboldu. Herşey reklâma dayanıyor bugün. Aktörler ve aktrisler ruhsatlı ilâçlar gibi piyasaya sürülüyor şimdi. Doğru değil mi, Elaine? Reklâmdan başka şey yok artık.

— Fakat reklâm değil oyuncuya başarı kazandıran şey Reklâmla başarı kazanılsaydı New York'un bütün emprezaryoları milyonerdi bugün, dedi Goldweiser. Kasayı parayla dolduran şey sokaktaki seyirciyi kıskıvrak yakalayıp tiyatroya sürükleyen o garip ve anlaşılmaz, hattâ tılsımlı kuvvettir, anlıyor musunuz? Reklâmla da, gazetelerde çıkan övgü dolu yazılarla da ilgisi yok bunun. Belki şans bu, belki dehâ; ama seyirciye aradığı şeyi tam zamanında vermektir bütün mesele, başarı kesindir o zaman... İşte son piyeste Elaine'in başardığı şey bu... Halkla kendisi arasında bir yakınlık, bir alışveriş kurdu çünkü... Dünyanın en güzel temsili olabilirdi bu piyes, en büyük oyuncular tarafından oynanır ve müthiş ilgi toplayabilir-

di... Anlayamıyorum Elaine, nasıl bu kadar güzel oynuyorsunuz, bunu kimse çözemiyor zaten... Başlangıçta bir dâvetli ve tanıdık topluluğu önünde oynanıyor piyes, sabah uyanınca bir bakıyorsunuz; piyes müthiş tutmuş. Meteoroloji uzmanları havayı nasıl kontrol edemiyorsa emprezaryonun da oynanan piyesin başarılı olup olmadığından hiç haberi yok başlangıçta. Doğru değil mi?

— Wallack devriyle kıyaslarsak bugün çok kötüledi New York seyircisi, çok bozuldu.

— Gene de gerçekten güzel birkaç oyun kondu sahneye» diye mırıldandı Miss Goldweiser.

The long day love was crisp in the curls... the dark curls... broken in dark steel light... hurls... high, O'God, big into the bright. O sırada bir marulun beyaz ve kıvır kıvır göbeğini ayırmaya çalışıyordu çatalıyla. Dudaklarından dökülen sözler başka, aklından geçenler başkaydı aslında, koparılmış bir kolyeden savrulan inci taneleri gibi kopuk kopuk ve dağınıktı aklından geçenler. Duvardaki bir tablonun tam karşısına oturmuştu sofrada, resimdeki adamla kadın karşılıklı oturmuşlardı yemek masasına, duvarları boydan boya kaplama bir salondaydılar ve başlarının üstünde titrek, ışıltılı bir kristal avize vardı. Başını tabağından kaldırıp çevresine bakındı, Miss Goldweiser'in ufacık kuş gözlerinde sevgi ışıkları yanıp sönerek kendisini seyrettiğini gördü.

«Evet, asıl yaz gelince güzelleşiyor New York, her mevsimdekinden daha güzel oluyor yaz gelince. Gürültü patırtı kalkıyor, kalabalık azalıyor.

— Ah! Sahiden dediğiniz gibi oluyor, Miss Goldweiser.»

Ansızın yusyuvarlak bir gülümseme belirlendi Ellen'in dudaklarında... **All the long day love was crisp in the curls**

of his high tin brow, flashed in his eyes in dark steel light*

Takside geniş ve kısa dizlerini onun kalçalarına bastırıyordu Goldweiser. Hareketli bir örümcek canlılığı içinde fır dönüyordu gözleri ve onun boynunda, saçlarında, yüzünde yumuşak ve alabildiğine sıcak bir ağ örüyordu gözleriyle. Yağlı vücudunun olanca ağırlığıyla Ellen'in yanına çöreklenmişti Miss Goldweiser. Dick Snow bir puro yerleştirmişti dişlerinin arasına, puroyu diliyle ıslatıyordu yakmadan önce. Ellen Stan'ın hayâlini canlandırmaya çalışıyordu kafasında, onun balık avlarken nasıl olabileceğini tekrarlıyordu o sırada. Ama bütün çabasına rağmen anun hayalini tam olarak çizemiyor, gözlerini, dudaklarını ve bir kulağını hatırlayabiliyordu sadece.

Times Square'da renkli ışıklar azalmıştı; ışıklı kesimler karanlıkla kesişiyordu artık. Astor'un asansörüne bindiler. Gökdelenin bahçesinde, masaların arasında Miss Goldweiser'in peşisıra yürüdü Ellen. Şık giyimli beyle, dekolte hanımlar dönüp onlara bakıyorlardı. Asma sarmaşıkları gibi Ellen'e yapışıyordu oradakilerin bakışları. Orkestra **In the Harem** isimli parçayı çalıyordu. Bir masaya yerleştiler.

«Dansedelim mi?» dedi Goldweiser.

Adam kollarını beline dolayınca sıkıntılı bir gülümseme düğümlendi Ellen'in dudaklarında. Kalın ve upuzun kıllar kaplamıştı adamın kulağını ve kulak tam gözünün hizasındaydı.

«Elaine (kulağına fısıldıyordu adam), çok kurnaz sanırdım kendimi (soluğunu koyverdi), ama değilim aslında... İtiraf etmek güç geliyor, fakat siz tongaya bastırdınız beni, resmen aldattınız... Neden bir parça olsun sev-

* İngilizce: «Gün boyunca geniş alnında filizleniyordu aşk, koyu çelik ışıltılarıyla yansıyordu gözlerinde.»

mek istemiyorsunuz beni? Boşanma kararını alır almaz evlenmek isterdim sizinle... Hiç olmazsa bir defacık yakın olamaz mısınız, anlayış gösteremez misiniz bana?... Her şeyi göze alırım sizin için, bunu biliyorsunuz... Ve üstelik sizin için yapabileceğim çok şey var New York'ta...»

Müzik durdu, palmiyelerin altına, tenha bir köşeye çekildiler ikisi.

«Elaine, buradan büroya gidelim, gelin imzalayın şu kontratı. Ferrari'ye beklemesini söyledim zaten... Onbeş dakikada gider geliriz.

— Düşünmeliyim daha... Üstünden bir gece geçmeli mutlaka, yoksa karar veremem.

— Hay Allah! İnsanı çıldırtırsınız siz!...»

Ansızın bütün hatları ve çizgileriyle hatırladı Stan'ın yüzünü. Stan karşısındaydı işte, kıravatı yana çarpılmıştı gene, saçları darmadağındı. Gene içiyordu.

«Ah! Ellie, size rastladığıma nasıl memnunum bilemezsiniz...

— Mr. Emery'i tanıştırayım size... Mr. Goldweiser.

— Olağanüstü bir geziden yeni döndüm... Ciddi konuşuyorum, siz de gelseydiniz keşke... Montreal ve Quebec'e uğradık, Niagara şelâlelerini gezdik ayrıca ve New York'tan ayrıldığımız gündenberi devamlı içtik hiç ayılmadık desem yeri var. Boston yolunda fazla hızlı gittiğimiz için yolumuzu kestiler, ancak o zaman ayıldık. Öyle değil mi Pearline?»

Sıkılgan bir tavırla Stan'ın hemen arkasında bekleyen genç kadına baktı Ellen. Çiçekli bir şapka vardı başında, süt mavisiydi gözleri.

«Ellen, Pearline'le tanıştırayım sizi... Çok güzel isim değil mi? İlk defa işittiğim zaman iki büklüm oldum gülmekten... Fakat işin hoş tarafından haberiniz yok daha. O kadar kendimizden geçtik ki Nigara şelâlesinde, aklımız

başımıza gelince bir de baktık ki evlenmişiz... Düşüncelerle süslü sahici evlenme cüzdanları var şimdi cebimizde.»

Onun yüzünü göremiyordu Ellen. Orkestranın, çevresindeki insanların, tabakların gürültüsü gittikçe büyüyerek yoğun halkalar halinde uğulduyordu kulaklarında

And the ladies, of the hare
knew exactly how to wear'em
İn O-riental Bagdad, long ago...*

«İyi geceler, Stan.»

Sesi boğazını yakıyordu konuşurken, dudaklarından dökülen kelimeleri bütün çıplaklıkları içinde duyuyordu.

«Ellie, bizim eğlencemize katılmanızı çok isterdim aslında...

— Teşekkür ederim... Teşekkür...»

Goldweiser'in kollarında yeniden dansetmeye başladı. Bahçe önce büyük bir hızla ve sonra gittikçe yavaşlayarak dönüyordu kafasının içinde. Gürültü yavaşlıyordu, gittikçe sönüyordu kulaklarında. Alabildiğine rahatsız hissetti kendini.

«Harry bir dakika yalnız bırakacağım sizi, diyebildi ancak. Masada buluşuruz.»

Kadın tuvaletindeki pölüş döşemeli sıraya oturdu. Pudra kutusunun yusyuvarlak aynasında yüzünü seyretti bir süre. Şimsiyah toplu iğne başlarını andırıyordu gözbebekleri, büyüyüp gennişlediler gittikçe ve herşey karardı çevresinde.

Jimmy Herf müthiş bir bıkkınlık hissediyordu bacaklarında. Bütün öğleden sonrayı yol yürüyerek geçirmişti.

* İngilizce: «Ve haremdeki kadınlar
nasıl takılacağını biliyorlardı
Doğu'nun Bağdat'ında, eskiden...»

Akvaryumun yanındaki bir sıraya çöktü ve suya baktı. Serin eylül rüzgârı gökyüzüne ve rıhtımın çalkantılı suyuna garip bir çelik koyuluğu ve rengi getiriyordu. Sarı bacalı, bembeyaz ve büyük bir gemi Hürriyet heykelinin önünden geçiyordu o sırada. Öndeki römorkörün bacasından dantelâlı kâğıt netliğinde bir duman fışkırıyordu havaya. Depoların verdiği ağır ve düzensiz görünüşe rağmen yavaş yavaş limana giren bir çatananın pruvasına benziyordu Manhattan. Martılar çığrışarak daireler çiziyorlardı havada. Sıçrıyarak doğruldu Jimmy.

«Allah belâsını versin, mutlaka birşeyler yapmalıyım.»

Kaşlarını gererek, bir süre ayakta bekledi. Biraz ilerde elindeki pazar gazetesini büyük bir dikkatle gözden geçiren döküntü kılıklı adam hiç yabancı gelmiyordu ona.

«**Hello,** dedi kararsız bir tavırla.

— İlk bakışta tanıdım seni, dedi adam ona, elini uzatmayı gereksiz bulmuştu. Lily Herf'in oğlusun sen... Benimle konuşacağını pek sanmıyordum Konuşman için sebep yok çünkü.

— Ah! Şimdi hatırladım, Joe Harland dayısınız... Sizi tekrar gördüğüme gerçekten çok sevindim. Ne olduğunuzu sık sık düşünmüşümdür.

— Ne olduğumu mu?

— Evet... Çok tuhaf, aile büyüklerinin de kendisinden pek farklı olmadığını neden akıl edemiyor insan?»

Tekrar sıraya oturdu Herf.

«Sigara içer misiniz?... İyisinden değil ama, Camel.

— Önemi yok canım... Jimmy, şimdi ne yapıyorsun bakalım? Seni büyük isminle çağırmamda bir sakınca yoktur inşaallah?»

Jimmy Herf bir kibrit çaktı. Ama bu kibrit hemen sönüverince bir yenisini yakıp Harland'a uzattı.

«Bu hafta ilk defa sigara koyuyorum ağzıma... Teşekkür ederim.»

Adama göz ucuyla baktı Jimmy. Kırçıl yanağındaki gamze dudağının kenarından yola çıkan bir oyukla kesişiyordu.

«Hâlimin rezilliğini görüyorsun tabii? diye tükürür gibi sordu Harland. Yeniden oturduğuna, basıp gitmediğine pişmansın şimdi? Sokak serserisi gibi yetişmediğine, annenin seni centilmen gibi büyüttüğüne yanıyorsun, değil mi?...

— **Times**'da muhabirlik yapıyorum şimdi... pis meslek seçmişim. Çoktan bıkıp usandım, burama geldi, dedi Jimmy, yorgundu sesinin ifâdesi.

— Böyle konuşma Jimmy, çok gençsin daha... Bu bıkkınlıkla başarı kazanamazsın hayatta.

— Ya başarı filân, umurumda değilse böyle şeyler?

— Zavallı Lily, öyle gurur duyuyordu ki seninle... Büyük adam olmanı istiyordu, belki de senden çok onun meselesiydi yükselmen. Annneni hiç unutmuyorsun, değil mi Jimmy, bizim iğrenç ailemizdeki tek gerçek dostumdu o.»

Gülmeye başladı Jimmy.

«Yükselmekte gözüm yok demedim ki ben.

— Eğer annneni seviyorsan, Tanrı bağışı için iyi düşün, her attığın adıma dikkat et!... Daha yeni atılıyorsun hayata... Geleceğin şu önümüzdeki iki yıla bağlı. Bak şu hâlime ve benim durumumu sakın unutma.

— Eh! Wall tSreet büyücüsü bu hengâmeden paçayı ucuz kurtardı sayılır... Ama hayır, bu uğursuz şehrin insanlarına boyun eğmek niyetinde değilim ben. Hiç saygı duymadığım koca göbekli para babalarına eyvallah demekten bıktım artık... Ya siz, siz neler yapıyorsunuz Joe dayı?

— Bana sorma bunu...

— Bakın, şu kırmızı bacalı gemiyi görüyor musunuz?

Bir fransız gemisi o. Arkadaki topun kılıfını çıkarıyorlar, bakın. Savaşa katılmayı çok isterdim doğrusu... İşin kötüsü pazarlık etmesini hiç bilmiyorum ben, ticaretten hiç anlamıyorum.»

Boyuna üst dudağını kemiriyordu Harland. Bir süre sustuktan sonra kırgın ve boğuk sesiyle konuştu:

«Jimmy, birşey soracağım sana... şey Lily'nin bağışı için... şey biraz bozuk para verebilir misin bana? İşler tersine gitti şu son günlerde, iki üç gündür bir lokma yemek girmedi kursağıma... Çok hâlsiz hissediyorum kendimi, anlıyorsun değil mi?...

— Anlıyorum tabii, ben de gidip kahve veya çay içmeyi veya birşeyler yemeyi teklif edecektim size.. Washington Street'de gayet güzel bir lokanta biliyorum, Suriye'liler çalıştırıyor.

— Gidelim öyleyse, dedi Harland ve dimdik ayağa kalktı. Şu kepaze kılığımla yanında yürümek seni rahatsız etmiyordur inşaallah?»

Gazeteyi yere düşürdü. Gazeteyi almak için eğildi Jimmy. Resimdeki kahverengi lekelerle kaplı kadın çehresi dişindeki bir sinirin ucuna iğne batırılmış gibi havaya sıçrattı onu. Hayır, o değil bu, benzemiyor ona. Yok, bal gibi benziyor... KAABİLİYETLİ GENÇ AKTRİS «THE ZİNNİA GİRL» PİYESİNDEKİ OYUNUYLA HAYRANLIK YARATIYOR...»

«Teşekkür ederim, ama zahmet etme boşuna... Buldum» dedi Harland.

Jimmy gazeteyi bıraktı. Yere yüzüstü kapaklandı Ellen.

«Çok tatsız resim bunlar, ne dersin?

— Bakarak vakit geçiriyor insan. New York'ta olup

bitenleri öğrenmek hoşuma gidiyor... Kedi papaza bakmaz mı? Bakar elbet...

—· Öyle demek istemedim, bu resimler kötü çekilmiş» diyecektim aslında.»

VII

RUS DAĞLARI

Broadway'e doğru yürüyen bir ihtiyarın kuru kemiklerinde batan günün kurşun ağırlığındaki gölgesi var. Sokağın köşesinde Nedick'in tezgâhına yaklaştığı zaman bir şey tık ediyor gözlerinde. Şimdi pırıl pırıl bebek yığınlarının ortasında kolu kanadı kırık bir bebek o, başı yerde, fırının bulunduğu yere, ateşin kızarttığı harf dizilerinin yanına kadar sürünerek yürüyor adetâ.

«Buraların boydan boya çayır olduğu devri hatırlıyorum ben» diye homurdanıyor yanındaki çocuğa.

LOUIS EXPRESSO ASSOCIATION, ilândaki kıpkırmızı harfler Stan'ın önünde dansediyor. **Yıllık Balo.** Kollarında genç kızlarla içeriye giriyorlar delikanlılar. **Two by two the elephant and the kangaroo...*** Bir orkestranın çalgıların şekillenen şamata holdeki döner kapılardan dışarıya fışkırıyor. Yağmur yağıyor dışarda. **One more river,**

* İngilizce: «Çift çift, fil ve kanguru.»

O there's one more river to cross** Ceketinin yakalarını düzeltiyor, ağırbaşlı bir ifâde yapıştırıyor ağzına, iki dolar verip mavili, beyazlı, kırmızılı kumaşlarla donatılmış geniş ve gürültülü bir salona giriyor. Başdönmesi. Bir duvara sırt verip bekliyor. **One more river**... Danseden çiftlerin ayaklarında bir geminin güvertesi gibi çatırdıyor döşeme. Bar kısmı daha sâkin, pek sallanmıyor. «İşte Gus McNiel.» «Şu bizim Gus!» diyor herkes. Kocaman kocaman eller şaklıyor geniş omuzlarda, kıpkırmızı suratlarda simsiyah birer delik hâlinde uğulduyor ağızlar. Kadehler kalkıyor hahavaya, ışıltılarla, adetâ dansedercesine tokuşuyorlar sonra. Pancar suratlı, kıvırcık saçlı ve gözleri oyuk bir adam azmanı bir elinde bastonu, topallayarak geçiyor önünden.

«Nasılsın, Gus?

— Ah! İşte şef geldi!

— Yaşasın McNiel. Sonunda geldi işte.

— Nasılsınız, McNiel?»

Bar tekrar sâkinleşiyor.

Gus McNiel havaya kaldırıyor bastonunu

«Selâm çocuklar! İyi eğlenin bu gece... Burke, benden içki verin herkese.

— Bak, Peder Mulvaney var yanında. Yaşasın Peder Mulvaney!... Büyük adamdır o!»

For he's a jolly good fellow
that nobody can deny*

Dansedenlerin arasında yanyana yürüyen bu iki adam kendilerine yaklaştıkça saygıyla yerlere kadar eğiliyor bütün başlar. **O the big baboon by the light of the moon is combing his auburn hair.**

** İngilizce: «İşte bir nehir daha, ah! bir nehir daha geçilmesi gereken.»

* İngilizce: «Alabildiğine şen adamdı o, kimse inkâr edemez bunu.»

«Rica etsem bana lûtfeder misiniz bu dansı?»

Bembeyaz omuzlarını silkerek uzaklaşıyor genç kız.

I am a bachelor and I will all alone

And I work at the weaver's trade

Stan aynanın karşısında şarkı söylerken buluyor kendini. Havalanıyor bir kaşı ve saçlarını okşuyor, öbür kaşı kirpiklerine düşmüş...

«Hayır, bekâr değilim artık, tuh be! artık evli barklı adamım. Evli olmadığı söyleyecek ilk herifi deviririm yere, New York eyâletinin New York şehrinde yaşamadığımı söyleyecek adamın alnını karışlarım ben...»

Bir iskemlenin üstünde ve ayakta duruyor. Bağırarak nutuk çekiyor ve arada sırada havaya savuruyor yumruklarını: «Romalılar, sevgili dostlarım, vatandaşlarım, beş dolar borç verin bana... Cesar'ı yoketmeye gelmedik biz, susturmaya geldik sadece... New York eyâletinin anayasasına ve 13 Temmuz 1888'de çıkarılan bağımsızlık kanununun başsavcı tarafından da kesinlikle kabul edilen... Papayerin dibine batsın!

— Yeter be! Hey çocuklar! Dışarıya atalım şu herifi... Bizden değil bu adam... Nasıl girdiği de belli değil buraya. İnek gibi içmiş üstelik, körkütük sarhoş.»

Gözlerini yumuyor Stan ve bir yumruk denizinin ortasına atıyor kendini. Çenesine, gözüne vuruyorlar; onu bir tabanca mermisi gibi alabildiğine sessiz ve soğuk sokağa fırlatıveriyorlar sonra. Ha! ha! ha!

For I am a bachelor and I live all alone

And there is one more river to cross

One more river to Jordan

One more river to cross

Soğuk hava yüzünü tırmalıyordu. Aklı başına geldiği

** İngilizce: «Bekârım ben, yalnız yaşarım, dokumacıyım.»

zaman bir geminin burnunda oturuyordu. Dişleri birbirine vuruyor, hiç durmadan ürperiyordu...

«D. T. var bende. Kimim ben? Neredeyim şimdi? New York şehri, New York eyâleti... Stanwood Emery, yirmi iki yaşında. Mesleği öğrencilik... Pearling Andersen, yaş yirmibir, mesleği tiyatro oyunculuğu. Yerin dibine batsın. Kırkdokuz dolar, sekiz sent var cebimde, ama hangi cehennemin dibine girdim demin? Ve üstelik kimse dokunmamış cebimdeki paraya. Hayır, **delirium tremens** krizi değil benimki. İyiyim, ama biraz hâlsizlik var üzerimde. Bir kadeh yuvarlayıversem kendime gelirim, siz içmez misiniz? **Hello,** burada biri var sanıyordum. Çenemi tutsam iyi olacak galiba.»

Fortynine dollars ahanging on the wall
Fortynine dollars ahanging on the wall*

Çinko renkli suyun ötesinde kocaman duvarlar, şehrin aşağı kesimindeki binalardı bunlar, kayın ağaçlarını andırıyordu hepsi ve çikolata koyusu sis bulutunun gerisinde yalnızlık habercisi boru sesleri gibi bir görünüp bir kayboluyorlardı. Gemi ilerledikçe uçurumlarla bölünen granit kayalıklara benziyordu binalar. Demir atmış dev yapılı bir buharlı geminin yakınından geçtiler. Stan'ın oturduğu taraftaydı gemi, Stan bütün güverteleri rahatça görebiliyordu bu yüzden. Ellis Island bandıralı bir römorkör vardı geminin yanında. Bir kavun yığınından farksız insan kafalarının gökyüzünü seyrettiği güvertelerden ekşi ve küflü bir koku yükseliyordu. Üç martı kuşu çığrışarak dolanıyorlardı.. Havada daireler çizerek yükseldi bir tanesi; bembeyaz kanatlar güneşte parıldadı; altın ışıltılarla ve artık kanatlarını hiç çırpmadan süzüldü sonra. Bulutların arasındaki mor oyuğun kenarında belirdi güneş, New

* İngilizce: «Kırkdokuz dolar, duvarda asılı...»

York'un tam doğusunda. Binlerce pencere alevlendi bir anda. Müthiş bir homurtuyla uyandı şehir.

The animals went in two by two
The elephant and the kangaroo
There is one more river to Jordan
One more river to cross.

Bembeyaz ışığın ortasında kalaylı kâğıt renginde martı kuşları geniş daireler çiziyor, suyun yüzündeki kırık sandıkların, çürük lâhanaların, portakal kabuklarının çevresinde dolanıyorlardı. Geminin pruvası bağrını deştikçe bembeyaz köpükler savuruyordu suyun yeşili ve gemi, akıntının da verdiği hızla suları yutuyor, yarıyor, hep ileriye doğru koşturuyordu. Zincir şangırtıcıları ile döndü manivelâlar, sonra demir parmaklıklar kaldırıldı. Bir sıçrayışta iskeleye geçti Stan ve Battery'deki güneşli sıraların, mağaza vitrinlerinin önünde buldu kendini. Oradaki bir sıraya çöktü, bütün vücudunu çepçevre saran ürpertiyi zaptedebilmek için ellerini dizlerinde kilitledi.. Fakat beyni mekanik bir piyano gibi çalışıyordu halâ

With bells on her fingers and rings on her toes
Shall ride a white lady upon a great horse,
And she shall make mischief wherever she goes..

Babil ve Ninova vardı eskiden. Baştanbaşa tuğladan örülmüş şehirlerdi bunlar. Altın mermerden sütunlar üzerine kurmuşlardı Atina'yı. Alçıdan kubbeler ayakta tutuyordu Roma'yı. Haliç'i çepçevre saran minareler uzun şamdanlar gibi alev alev yanıyor İstanbul'da... Ah! Geçilmesi gereken bir nehir daha. Çelik, cam, tuğla ve betondan örülüyor gökdelenler. Daracık adada birbirinin üstüne çıkarak bin pencereli binalar yükselecek havaya, ışıltılı ve üstüste kurulmuş piramitler gibi, fırtınaların ulaşamadığı yüksek bulutların zirvesinden farkları olmayacak...

And it rained forty days and it rained forty nights
And did not stop till Christmas
And the only man who survived the flood

Was Longlegged Jack of the Isthmus...

Hay Allah, ne kadar isterdim bir gökdelen olmayı.

Anahtarın yolunu engellemek için dön babam dönüyordu kilit. Stan bekledi ve sonunda kıskıvrak yakaladı kilidi. Başı yerde, açık kapıdan gümbürtüyle daldı içeriye ve «Pearline» diye seslenerek yürüdü koridorda. Tuhaf bir koku. Pearline'in kokusu. Şeytan görsün yüzünü. Bir iskemle kaptı oradan. İskemle uçmak istiyor sanki. Başının üzerinde havalandı önce ve karşı pencereye çarptı. Camların şangırtısı. Pencereden dışarıya baktı. Sokak ayakta. İtfaiye arabaları peşpeşe ve arkalarında canavar düdüklerinin yankısı. **Fire, fire, pour on water, Scotland's burning***» Bin dolarlık yangın, yüzbin dolarlık yangın, bir milyon dolarlık yangın. Gökdelenler yangın alevi gibi yükseliyor havaya... alevler... alevler... Odaya yöneldi ve fır dönmeye başladı çevresinde. Masanın ayakları yerden kesildi. Vazo havaya uçtu. Meşe ağacından iskemleler yukarıya, gaz musluğunun yanına tırmandılar. **Pour on water, Scotland's burning**. «New York eyâletinde, New York şehrinde hiç sevmiyorum bu odanın kokusunu. Mutfağın vıcık vıcık zeminine uzanmıştı boylu boyunca ve gülüyor, gülüyordu. Su baskınından kurtulan tek adam iri yapılı bir kadını götürüyordu beyaz atının sırtında. «Alevler yükseliyor, yükseliyor... Petrol» diye mırıldanıyor mutfağın köşesindeki petrol bidonu. **Pour on water** Devrilmiş masanın üstünde, devrilmiş iskemlelerin arasında, ayaktaydı ve her adım atışında çatır çatır ötüyordu tahtalar. Bembeyaz ve soğuk dilini uzatarak onu yalamaya başladı petrol.

* İngilizce: «Yangın var, yangın, su dökün.. İskoçya yanıyor..»

Dengesini kaybetti, gaz musluğuna sımsıkı yapıştı. Musluk koptu. Sırtüstü yerdeydi şimdi, sırılsıklamdı ve boyuna kibrit çakıyordu. Kibritler bile ıslak. Yanmak istemiyor hiçbiri. Bir tanesi çıtırdadı, alev aldı. Büyük bir dikkatle alevin çevresinde birleştirdi avuçlarını.

«Ah! Evet, çok yüksektedir kocamın gözü, diyordu Pearline, mavi önlüklü bakkal kadın vardı karşısında. Eğlenceyi de çok sever tabii, ama onun kadar gözü yükseklerde olanına rastlamadım hayatta. Babasına söyleyecek şimdi, bizi Avrupa'ya göndersin diye. Mimar olmak istiyor, Avrupa'da mimarlık okumak bütün derdi.

— Çok keyifli şey doğrusu, düşünsenize, nefis bir yolculuk!... Bugün için istediğiniz başka birşey var mı, miss?

— Herşey tamam, unuttuğum birşey kalmadı galiba... Onu iyi tanımasam bayağı endişelenirdim. Meselâ tam iki gündür ortalıkta yok. Babasının yanındadır mutlaka.

— Yeni evlenmişsiniz üstelik.

— Tavrında bir kötülük olsa, tutup size anlatmazdım, inanın. Gizli kapaklı iş yapmıyor ki... Şimdilik hoşça kalın, Mrs. Robinson.»

Pearline koltuğuna sıkıştırdı paketi ve incilerle işlenmiş çantasını öbür elinde sallayarak yürüdü. Havadaki sonbahar belirtilerine rağmen güneş halâ yakıcı ve sertti. Lâternasının başında **Şen Dul** operetinin melodisini çeviren kör adamın eline bir «penny» tutuşturdu. Fakat herşeye rağmen kocası eve döndüğünde biraz surat asmalı bir daha tekrarlamasın diye biraz azarlamalıydı onu. 200. cü Sokak'a saptı. İnsan doluydu pencereler. Yavaş yavaş kalabalık toplanıyordu sokakta. Yangın. Yanık kokusu tıkadı genzini. Ürperdi. Yangın seyretmeye bayılırdı. Adımlarını hızlandırdı. Ah! Yangın bizim apartmanda, nasıl olur!

Beşinci katın pencerelerinden ziftlenmiş çuval kalınlığında simsiyah dumanlar fışkırıyordu. Birden zangır zangır titremeye başladı. Zenci asansörcü koşarak yanına geldi onu görünce. Yemyeşildi suratı.

«Ah! Bizim dairemiz bu yanan, diye bağırdı Pearline, daha geçen hafta almıştık mobilyaları! Bırakın gireyim!»

Yere savurdu elindekileri. Bir krem kavanozu kaldırıma dağıldı. Bir polis memuru kesmişti yolunu. Adamın üstüne atıldı Pearline, mavi üniformasının göğüs kısmını gelişigüzel yumruklamaya başladı. Bağırıyordu bir yandan.

«Sâkin olun bayan, sâkin olun» diye boğuk bir sesle tekrarlıyordu polis.

Devam ediyordu Pearline, kafasıyla polisin göğsüne vuruyordu gene ve sesler, konuşmalar duyuyordu.

«Aşağıya indiriyorlar adamı. Duman yüzünden soluğu kesilmiş... nefes alamıyor.

— Ah! Stanwood, benim kocam o!...» diyerek çığlığı bastı Pearline.

Gözleri kararıyordu. Polisin ceketindeki iki parlak düğmeye sımsıkı yapıştı parmaklarıyla ve kendini kaybetti.

VIII

JORDAN'A GELMEDEN BİR NEHİR DAHA

Houston Street'le 2. ci Cadde'nin kesiştiği köşede, Cosmopolitan Cafe'nin önündeki sabun sandığına tünemiş bir adam boyuna konuşuyor.

«...Arkadaşlar, ben eskiden nasıl günlük kazancımın esiri durumunda kaldıysam bu adamlar da öyle şimdi... Şimdi de size nefes aldırmıyor bu adamlar... ağzınızdan kapıyorlar sizin ekmeğinizi. Eskiden caddelerde keyifli keyifli gezinen genç ve güzel kızlar nerede şimdi? Burjuvaların devam ettiği gece kulüplerinde onların oyuncağı hepsi... Kanımızı emiyorlar dostlarım, arkadaşlarım, esirler demeliyim aslında size... Emeğimizi, ideallerimizi, kadınlarımızı çalıyorlar... Plaza cinsinden oteller yaptırıyorlar kendilerine, milyonerlerin dişine göre gece kulüpleri ve her biri milyonlarca dolara patlayan tiyatrolar, kendilerini savunmak için savaş gemileri yaptırıyorlar boyuna, bıraka bıraka neyi bırakıyorlar bize?... Veremden, sıtmadan, çöplük hâlindeki pis sokaklardan başka neyi... Hepinizin

rengi soluk arkadaşlar... Hepiniz kansızsınız çünkü... Neden daha fazla kan yok damarlarınızda?... Orada, Rusya'da yoksul insanlar... bizden daha yoksul değiller aslında... vampirlere, geceleri gelip kan emen yaratıkların varlığına inanıyorlar orada... Kapitalizmin gerçek yüzü budur işte... gece gündüz kanımızı emen vampirdir kapitalizm...»

Kar yağmaya başlıyor. Sokak fenerinin aydınlığında altın rengi ışıltılarla süsleniyor kar tanecikleri. Vitrin camlarından bakınca yeşilli mavili huzmeler hâlinde havaya yükselen suyu bulanık bir akvaryumu andırıyor. Cosmopolitan Cafe Bembeyaz ve rengi kaçmış balıklar gibi görünüyor masalardakilerin çehresi. Karla örtülen sokaklarda üzüm salkımlarına benziyor şemsiyeler. Demindenberi konuşan adam iyice kaldırıyor yakasını ve çabuk adımlarla Houston Street'e doğru uzaklaşıyor. Sabun sandığını da götürüyor yanında, pantolonuna bulaşmasın diye vücudundan uzakta tutuyor sandığı.

Metronun homurtulu sarsıntısında insan yüzleri, şapkalar ve eller değirmen taşında öğütülen mısır tanecikleri gibi farksız. Karşı taraftan gelen katar sapsarı bir şimşek ışıltısıyla yanlarından geçiyor. Kapılar, kapılar... baş döndürücü bir hızla birbirine sürten pullar gibi akıp gidiyor kapılar.

«Baksana George, dedi Phil Sandbourne, hemen önündeki kayışa tutunmuştu George Baldwin, Fitzgerald kanununun doğru olup olmadığını inceleyebilirsin burada.

— Şu metroda biraz daha kalırsam cenaze levazımatçılığı işiyle yakından ilgileneceğim bu gidişle.

— Tam size göre, kişizâde beylere göre bu metro yolculuğu, dünyanın öbür yarısı nasıl sıkıntı çekiyor, görün... Tammany Hall'de fiyaka satan yönetici arkadaşlarınıza gider anlatırsınız belki, emekçilerin taşıt sıkıntısına bir çare bulmalarını söylersiniz. Benim de söyleyecek iki çift sözüm var onlara... 5. ci Cadde'nin hemen altında bir seri hareketli meydan kurulmasını teklif edeceğim ben.

— Bu projeyi hastahanede yatarken olgunlaştırdın galiba.

— Hastahanedeyken çok şey olgunlaştırdım kafamda.

— Hadi yürüyelim biraz, Grand Central'a kadar yayan gidelim. Metroya alışkın değilim, doğru dürüst ayakta duramıyorum.

— Nasıl istersen... Yalnız Elsie'ye telefon edip yemeğe gecikeceğimi haber vereyim... George, artık sık sık görüşemiyoruz seninle... Eski güzel günleri tekrar yaşıyormuşuz gibi geliyor bana.»

Kadınlı erkekli bir kalabalığın ortasında, birbirine sürtünerek ilerleyen kol, bacak ve şapka yığınının arasında dışarıya sürüklendiler. Kızıl renkli bir sis bulutunun sessizliğini yaşayan Lexington Avenue'ye çıktılar.

«Fakat Phil, söyler misin bana, nasıl oldu da kamyonun altına giriverdin?

— Pek farkında değilim, George... bilemiyorum... Şu kadarını hatırlıyorum sadece, taksideki o enfes kadına takıldı gözüm, hep ona bakıyordum, sonra birdenbire hastahanede buzlu su içerken buldum kendimi.

— Bu yaşta kadınlara sataşmaya hiç utanmıyor musun, Phil?

— Boşversene, umurumda bile değil... Ama ben öylelerini tanırım ki...

— Böyle şeyler ne tuhaf geliyor insana... Hem söylesene, neler konuşuluyor benim hakkımda?

George, sâkin ol bakalım... **The Zinnia Girl** isimli piyeste gördüm seninkini... Değer doğrusu!... Başrolü oynayan öbür kız beş para etmez ama.

— Dinle Phil, Miss Ogletlıorpe'la aramda geçtiği söylenen masalları anlatacaksan vazgeç, kapat o faslı. O kadar budalaca şeyler uyduruyorlar ki bütün şehir halkının diline düşmeyi göze alamıyorsan bir kadınla oturup çay bile içemezsin artık... Hem skandalın hiçbir türlüsünde gözüm yok, skandaldan fellik fellik kaçıyorum bugünlerde.

— Biraz frenle kendini, George.

—Malî durumum çok tatsız bugünlerde, başka sebebi yok... Üstelik Cecily ile yeni barıştık... Şimdiki durumu değiştirmeye niyetli değilim.»

Hiç konuşmadan yürüdüler.

Sandbourne elinde tutuyordu şapkasını. Saçları bütünüyle kırlaşmış sayılabilirdi, ama kaşları halâ kalın ve simsiyahtı. Yürümek güç geliyormuş gibi sık sık ayak değiştiriyordu. Sesini yükseltti

«George, demin hastahanede birşeyler düşünüp düşünmediğimi sordun bana... Yıllarca önce bizim rahmetli Specker mineli camdan tuğla yapılabilir diyordu, hatırlıyor musun? İşte onun bu projesine çalıştım Hollis'te... Oradaki bir ahbabımın üç bin derecelik seramik fırını var. Bu çalışmayı ticarî ölçülere sokup piyasaya çıkarabiliriz sanıyorum... Dostum, endüstri alanında büyük bir devrim yaratabilir bu. Çimento ile karıştırılınca yepyeni bir malzeme olarak konur mimarların önüne. Çeşitli kalite, büyüklük ve renklerde çıkarabiliriz bu tuğlaları... Düşün bir kere, bu kirli ve tatsız gri yerine alabildiğine canlı renklerle donanacak bütün binalar. Gökdelenlerin çevresinde şekillenmiş renk kuşaklarını getir gözünün önüne. Renkli tuğlalar müthiş bir değişiklik yaratacaklar şehir hayatında... Alı-

şılmışın, Roma veya gotik üslûbun dışında yepyeni motifler, yepyeni renkler ve biçimler buluruz. Biraz daha renkli olsaydı bu şehir, inan ki şu gerginlik dağılır ve hayatımızı çepçevre saran bu katılık ortadan kalkardı... Aşk hayatı gelişir, boşanmalar azalırdı...»

Baldwin kahkahayı bastı.

«Phil, başkalarına yarar bu... Günün birinde tekrar konuşuruz bu meseleyi. Cecily döndükten sonra bir gece yemeğe gelirsin bize, son durumu da anlatırsın o zaman. Parkhust'un bu konuda bir yardımı olamaz mı sana?

— Bu işe karıştırmak istemiyorum onu. Projeyi duysa balıklama atlar, ama elimden formülü alınca gözümün yaşına bakmaz, vurur kıçıma tekmeyi. Herkesle çalışamıyacağım, biraz geçimsiz olduğumu da bilir. Üçkâğıtçının biridir o.

— Ama herşeye rağmen bu meseleyi ona açabilirsin bana kalırsa.

— Şimdiye kadar istediği gibi kullandı beni, bunu kendisi de biliyor; ben halâ onun hesabına çalışıyorum, o halâ benim sırtımdan tonla para kazanıyor... Böyle olması hiç akıldışı değil bana sorarsan. Cebimde para varken tutamıyorum çünkü, mutlaka harcıyorum.

— Düşün ama, dostum... Benden daha yaşlı değilsin ki. Değerlendirebileceğin parlak bir gelecek var önünde.

— Evet, günde dokuz saat ölçekli proje çizmektir sözünü ettiğin parlak gelecek... Biliyor musun, şu cam tuğla işini seninle ortak yapmak isterdim aslında.»

Sokağın köşesinde durdu Baldwin ve çantasına vurdu eliyle.

«Dinle Phil, elimden geldiği sürece sana yardımcı olmak isterim, bilirsin... Fakat malî durumum gerçekten altüst oldu son günlerde. Belânın belâsı bir çıkmaza saplandım ve Tanrı biliyor ya kendim de şaşırdım, paçayı na-

sıl kurtaracağım bilemiyorum... Boşanmaktı, skandaldı, ödüm patlıyor bu cins şeylerden. Durumum nasıl karışık ve belirsiz bilemezsin... Yeni bir işi gelecek yıl göze alabilirim ancak. Üstelik bu uğursuz savaş yüzünden piyasanın da dengesi bozuldu. Hiç beklenmedik şeyler olabilir, hazır bulunmalıyız.

— Tamam, George. Hoşça kal.»

Ansızın gerisin geriye döndü Sandbourne ve geldikleri yolu tekrar yürüyerek uzaklaştı. Yorgundu. Ayakları ağrıyordu. Hava nerdeyse kararacak. Gara kadarki dönüş yolunun iki yanında kirli tuğla ve taş yığınlarına benziyordu bütün binalar, yaşadığı hayatın tatsız, sıkıcı günleri gibiydiler.

Şakaklarının hizasında demir kramponların varlığını hissediyor, kafası bir yumurta gibi ezilip dağılıverecek sanki. Ağır, pişirici bir hava var bulunduğu odada, sıkıntıyla oradan oraya dolanıyor Ellen. Duvarlardaki tablolar, halılar ve iskemleler boğucu, alabildiğine sıcak birer örtü misâli sıkıntı veriyor ona. Batan güneş menekşeli, mavili ağır gölgeler çiziyor dışardaki avlularda. Pencereyi açıyor. «En elverişli vakit güneşin batışıdır sarhoş olmak için», derdi Stan. Elektrikli kollarının bütün uğultusuyla gürledi telefon. Pencerenin pervazını indirdi. Tanrım, hiç mi rahat bırakmayacaklar beni!

«Ah! Harry siz misiniz? Döndüğünüzden haberim yoktu ki... Bilemiyorum şimdi... Ah! Sanıyorum mümkün. Piyes bitince tiyatroya gelin öyleyse... Hârika! Bunu mutlaka anlatacaksınız bana.»

Telefon yeniden çalıdığında âhizeyi henüz bırakmıştı elinden :

«Allo!... hayır... Ah! evet, belki... Ne zaman döndü-

nüz siz? (Küçücük ve belirsiz bir kahkahayla gülüyor). Fakat Howard, emin olun hiç boş vaktim yok bu sıralarda... Evet, doğru tabii... Piyesi gördünüz mü?... Bir gün piyesten sonra uğrayın bana... Yolculuğunuzu çok merak ediyorum tabii. Güle güle, Howard.»

Şöyle bir gezinti iyi gelecek bana. Tuvalet aynasının önüne oturuyor, bir savuruşta omuzlarına döküyor saçlarını

«Canım sıkılıyor saçlarımın bu hâline, en iyisi kestireyim, biraz kısalttırayım... Göz önünde bitiveriyorlar... **The shadows of white Dead...** Erken yatmalıyım aslında. Gözlerimin altı morarmış. **And the door, İnvisible Corruption...*** Ah, bir ağlayabilsem... Gözleri şişip görmez hâle gelinceye kadar ağlayabilen insanlar var oysa... Neyse, boşanacağız sonunda...»

Far from the shore, far from the trembling throng
Whese sails were hever to the tempest given.**

Vay canına saat altı olmuş. Tekrar gezinmeye başlıyor odada. Müthiş uzak hissediyorum kendimi... Telefon çalıyor...

«Allo... Evet, Miss Oglethorpe karşınızda... Ah! Allo Ruth, kaç zaman oldu, seninle görüşemedik, Mrs. Sunderland'ın pansiyonundanberi karşılamadık bir türlü... Tabii görmek isterim seni, çok sevinirim tabii. Çık yukarıya, tiyatrodan önce birlikte karnımızı doyururuz... Üçüncü kattayım...»

Telefonu bırakıyor ve bir yağmurluk çıkarıyor dolaptan. Kürk, kumaş ve naftalin kokusu yakıyor genzini. Tekrar açıyor pencereyi ve sonbahara özgü bir ıslaklıkla

* İngilizce: «Beyaz ölümün gölgesi... ve kapıda o hiç görünmeyen Ahlâksızlık.»

** İngilizce: «Kıyıdan ve kalabalıktan uzakta
Fırtınaya hiç rastlamadı o titrek kalabalık.»

dolu havayı çekiyor ciğerlerine. Nehirdeki büyük geminin uğultusu kulaklarında. Bu budala, anlamsız, saçmanın saçması hayatın ne kadar dışında ve kadar uzağında bu gemi. Bir gemiye gönül verebilir erkekler, gemiyi bir sevgili, belleyebilirler, ama bir kadın kadın başıyla yapamaz ki bunu!... Yeniden duyuluyor telefonun sesi, çalıyor, çalıyor.

Kapı çalınıyor aynı anda. Otomatiğin düğmesine basıyor Ellen.

«Allo... Hayır, özür dilerim ama, isminizi söylemek zorunda değilsiniz. Nasıl, Larry Hopkins mi?... sizi Tokyo'da biliyordum ben... Yerinizi değiştirmediler, umarım... Görüşmemiz şart tabi... Feci sıkışık bir durumdayım dostum, bu hafta ve gelecek hafta tek saniye boş vaktim yok... Dinleyin, bu gece aklım başımda değil... Yarın öğleyin tekrar arayın beni, boş vakit arayacağım sizinle görüşebilmek için, bir çare arayacağım... Ah! Elbette ilk fırsatta görmek istiyorum sizi...»

Ruth Prynne ve Cassandra Wilkins sırılsıklam şemsiyelerini silkeleyerek giriyorlar içeriye.

«Larry, hoşça kalın şimdilik... Ah! Öyle iyisiniz ki ikiniz... Hemen çıkarın üstünüzü... Sen de bizimle yemek yer misin, Cassie?

— Seni mutlaka görmem gerektiğini hissettim... Ne hârika birşey, enfes bir başarı seninki! dedi Cassie, konuşurken sesi titriyordu. Hele şu zavallı Mr. Emery'nin ölümü çok üzdü beni, şaşkına döndüm. Çok ağladım, doyru deyil mi Ruth?

— Çok güzel bir ev burası! diye hemen söze girdi Ruth. Sanki birdenbire ağır bir hastalığa yakalanmış gibi Ellen'in kulakları uğulduyor şimdi.

«Herşeye rağmen karnımızı doyurmak zorundayız» diyor katı bir ifâdeyle.

Kauçuk örtüye sardığı pabucunu yere vuruyor Ruth. Cassie'ye susmasını işaret ediyor.

«Biz gitsek iyi olur, vakit geç oldu çünkü, diyor.

— Ruth, bir dakikacık bekleyin beni.»

Banyoya koştu Ellen, içeriye girer girmez kapıyı sımsıkı kapadı. Küvetin kenarına oturup yumruklarıyla dizlerine vuruyor. «Çıldırtacak beni bu kadınlar!» Adamakıllı gergin sinirleri birdenbire gevşiyor sonra. Küvete akan su gibi birşeylerin aktığını hissediyor içinde. Gayet sâkin ruj sürüyor dudaklarına.

Salona döndüğünde sesinin o her zamanki alışılmış ifâdesiyle konuşuyor gene

«Hadi, çıkalım... Kimseye verilmiş sözün yok, değil mi Ruth?

— Gezginci bir tiyatroyla Detroit'e gitmemi teklif ettiler, ama reddettim... Ne pahasına olursa olsun New York'tan ayrılmak istemiyorum.

— New York'tan basıp gidebilmek için herşeyi gözden çıkarabilirim, inan ki!... Çok samimî konuşuyorum, Medicine Hat'da bir sinemada şarkı söyletmek isteseler seve seve kabul ederim.»

Şemsiyesini yanına alıyor Ellen ve üç kadın merdivenleri birlikte inerek sokağa çıkıyorlar.

«Taksi!» diye bağırıyor Ellen.

Gıcırdayarak tam önlerinde duruyor otomobil. Şoförün bir yırtıcı kuşu hatırlatan kıpkırmızı suratı beliriyor sokak lâmbasının aydınlığında.

«48. ci sokak Eugenie'ye bırakın bizi» diyor Ellen, öbür kızlar arabaya giriyorlar o konuşurken.

Işıklı noktaların yansıdığı camların gerisinde yeşil ışıklar ve gölgeler hızla geçiyor gözlerinin önünden.

Harry Goldweiser'in koluna girmişti, gökdelenin bahçesinde parmaklığın hemen yanından aşağıya bakıyordu. Aşağıda sisli ve bulanık ışıklarla donanmıştı park, tersyüz edilmiş bir gökyüzü parçası gibiydi. Orkestranın çaldığı tangonun melodileri, konuşmalar, dansedenlerin ayak sesleri havalanarak geliyor ve onların sırtına çarpıyor, sırtlarında yankılanıyordu. Maden yeşili bir gece elbisesi giymişti Ellen, dökme bir heykel kadar kaskatı hissediyordu kendini.

«Ah! ama Bernhardt, Rachel, Duse, Mrs. Siddons... Hayır Elaine, gerçeği konuşuyorum şimdi, anlıyor musunuz? İnsanların iç dünyasını tiyatro kadar eksiksiz verebilen bir başka sanat yoktur ki... Ve ben istediklerimi gerçekleştirebilseydim dünyanın en büyük, en güçlü ulusu olurduk bugün. Bu ulusun yetiştirdiği en büyük kadın oyuncu da siz olurdunuz... Büyük bir emprezaryo, isimsiz bir yaratıcı sayılacaktım o zaman, anlıyor musunuz? Fakat halkın sanatı filân aradığı yok, kendileri için hiçbir şey yapılmasına razı değil bu ülkenin insanları. Tadı tuzu olmayan polisiye dramlardan, o pis fransız komedilerinden hoşlanıyorlar veya bol kadın ve bol müzik istiyorlar. Bir emprezaryonun çıkarı da onlara istedikleri şeyi vermeye bağlı tabii...

— Bence akıldışı şeyler hâyâl eden insanlarla dolu bu şehir... Çevrenize iyi bakın, göreceksiniz.

— Geceleri yaşamak en iyisi, hiçbir şey göremiyor insan ve rahat ediyor. Sanat eseri göremiyor çevresinde, güzel şeyleri aramıyor, tarihî anıtların yokluğunu hissetmiyor.»

Bir süre hiç konuşmadılar. **Lilac Domino** valsini çalmaya başladı orkestra. Elaine Goldweiser'e döndü birdenbire ve sesine kırıcı bir ifâde vererek konuştu

«Bir kadın bazan bir orospu, aşağılık bir fahişe olmayı

arzularsa, buna hasret duyarsa siz anlayabilir misiniz bunu?

— Sizin gibi sevimli bir kadının ağzından böyle şeyler işitmek çok tuhaf geliyor bana.

— Çok şaşırttım sizi, bahse girerim.»

Ellen onun verdiği cevabı işitmedi. Ağlamak üzere olduğunu hissetti sadece. Tırnaklarını etine batırdı ve soluğunu tutarak yirmiye kadar saydı. Küçük bir kız çocuğunun boğuk sesiyle konuştu sonra

«Harry, gelin dansedelim.»

Karton yığınları gibi görünen gökdelenlerin ötesinde dövülmüş, kalıplanmış bir demir kubbe gibi duruyor gökyüzü. Kar yağsa yumuşayıverecek hava, şimdiki kadar sert olmayacak. 7. ci Cadde'nin köşesinde bir taksi buluyor Ellen ve arka koltuğa bırakıveriyor kendini. Eldivenli elinin üşümüş parmaklarını öbür avucuna sürterek ısıtıyor. «57 . ci Sokak, Batı kesimine gidelim, lûtfen.» Yorgunluğun biçimsizleştirdiği bir maskeden farksız yüzünü cama yaslayarak seyrediyor dışarıyı; manav dükkânlarına, ışıklı tabelâlara, bina inşaatlarına, kamyonlara, kadınlara, polislere bakıyor. «Çocuğum, Stan'ın çocuğu doğunca... o da benim gibi 7. ci Cadde'de sürtecek büyüyünce, hiç kar yağmayan demir katılığındaki havalarda o da benim gibi manav dükkânlarını, ışıklı tabelâları, kamyonları, kadınları ve polisleri seyredecek büyüyünce...» Koltuğun kenarında dizlerini bitiştiriyor ve karnının üstüne koyuyor ellerini. «Büyük Tanrım, Stan'ımı aldılar elimden, ne büyük kötülük ettiler bana, diri diri yaktılar onu, karnımda kıvır kıvır oynayan bu et yığınından başka şey bırakmadılar bana ve zaten o öldürecek beni sonunda!...» Yüzünü avuçlarına gömüyor ve sessizce ağlıyor. «Tanrım! Hiç mi kar yağmayacak bu şehirde!...»

Kaldırımda bir an durup bir kart çıkarmaya çalışıyor

çantasından, kâğıtları nehre sürükleyen anaforlu rüzgâr kum tanecikleriyle dolduruyor ağzını. Boyanmış fildişi siyahlığında bir yüzü var asansörcü çocuğun.

«Mrs. Stanton Wells bu apartmanda mı acaba?

— Evet bayan, sekizinci kata çıkacaksınız.»

Gıcırtılarla katları tırmanıyor asansör. Aynada kendini seyrediyor Ellen. Ansızın ancak çılgınlığın verebileceği bir sevinç kaplıyor içini. Buruş buruş olmuş mendiliyle yüzünün tozunu siliyor ve gülerken ağzı bir piyano klâvyesi gibi aralanan asansörcü çocuğa gülümsüyor; alabildiğine neşeli, ipek elbisesini hışırtılarla sürükleyerek daire kapısına yöneliyor. Kapıyı şirin bir hizmetçi kız açıyor ona. Çiçek, çay ve kürk kokuyor içerisi. Fincan tıkırtıları arasında yükselip kaybolan kadın sesleri duyuluyor, kafesteki kuşların cıvıltısını andırıyor bu sesler. Salona girdiğinde onun çevresinde uçuşuyor bütün bakışlar.

Şarap ve makarnadan dökülmüş salça lekeleriyle kaplıydı masa örtüsü. Garip bir buğulanma vardı lokantanın havasında. Yağlı mavi ve yeşillerle boyanmış Napoli manzaraları asılıydı duvarlarda. Gençlerin masasının hemen arkasında bir yere oturmuştu Ellen. Sigarasından savrulan ve büyük Chiant şişesinin çevresinde halkalar çizen dumanları seyrediyordu. Tabağındaki üç renkli dondurma gittikçe eriyor ve dağılıyordu.

«Söylesenize Allah Aşkına, hiçbir şeye hakkı yok mu insanların? Hayır, endüstri uygarlığı değişikliğe zorluyor bizi, sosyal yapıya uygun yeni bir hükümet şekli aramaya zorluyor...

— Amma büyük lâf ediyor bunlar!... komşusu Herf'in kulağına böyle mırıldandı Ellen.

— Haklı konuşuyor ama, diye homurdanarak ona cevap verdi Jimmy

— Sonuç ne oldu sanki, birkaç adamın eline tutsaklık üzerine kurulmuş o iğrenç Mezopotamya ve Mısır medeniyetlerinden bu yana hiçbir devirde görülmemiş yetkiler verildi.

— Yok canım... O kadar da değil...

— Gayet ciddi konuşuyorum... İşçiler, emekçiler, üretimci ve tüketimciler için tek kurtuluş ve savunma çaresi birleşmek, kendi kendilerini yönetebilmek için de teşkilâtlanmaktır.

— Martin, büyük bir yanlışa düşüyorsunuz bana kalırsa. Beğenmediğiniz korkunç bulduğunuz kapitalistler bu günkü hâline getirdi bu şehri.

— Evet ve çok rica ediyorum iyi bakın bu şehrin hâline Benim anlatmak istediğim şey bu zaten. Köpeğime kulübe bile yapmam bu şehri.

— Sizinle aynı fikirde değilim. Ben bayılıyorum bu ülkeye... Vatanım gözüyle bakıyorum... Sömürülen kitlelerin gerçekte sömürülmeye razı olduklarına inanıyorum. Başka şeye yaramazlar çünkü... Onların arasından da zengin ve becerikli iş adamları yetişirdi yoksa. İşe yarayan adam sonunda mutlaka yükselir çünkü.

— Fakat zengin iş adamlığı insanlığın ideali değildir bence.

— Pis anarşistlerin beyninden daha değerlidir hiç olmazsa... Sahtekâr olmayan kaçıktır bu devirde, aklından zoru vardır mutlaka.

— Bakın Mead, hiç anlamadığınız, hakkında bilgi sahibi olmadığınız birşeyi bokluyorsunuz şimdi... Düşmanlık göstermeden önce neyin nesi olduğunu araştırmak iyice öğrenmek gerekir oysa.

— Sosyalistlerin yaptığı ne peki?... Zekâya küfretmiyor mu, zekâya düşman kesilmiyor mu onlar!»

Herf'in kolunu dürttü Ellen:

«Jimmy, eve dönmek zorundayım, biraz yol arkadaşlığı yapar mısınız benimle?

— Martin, benim hesabımı da siz verin, biz kalkıyoruz... Ellie, yüzünüz çok solgun!...

— Sıcak burası... Of! birdenbire rahatladım şimdi. Tartışmanın her türlüsünden nefret ediyorum. Söyleyecek söz bulamıyorum zaten.

— Sabahtan akşama kadar böyle oturup birbirlerini yiyor bu guruptakiler, başka işleri yok.»

Genizlerini dolduran boğucu bir sis kaplamıştı 8. ci Cadde'yi. Bulanık huzmeler çizerek dağılıyordu bütün ışıklar, insanların çehresi karanlıkta boğuluyor, simsiyah gölgeler hâlinde beliriyor ve sonra suyu bulanık bir akvaryumdaki balıklar gibi ansızın kayboluyorlardı.

«Ellie, biraz daha iyisiniz ya şimdi?

— Evet, daha iyiyim.

— Çok iyi.

— Biliyor musunuz, bana sadece siz Ellie diyorsunuz bu şehirde. Hoşuma gidiyor böylesi... Tiyatroculuğa başladığımdan beri beni çok önemli insan olduğuma inandırmak için herkes birbiriyle yarış ediyor burada.

— Stan da Ellie derdi size...

— Bilmem, beni Ellie diye çağırmanıza bu yüzden seviniyorum belki» diyor ona bakarak. Uzakta, gece karanlığında rıhtımdan işitilen acı bir çığlık gibiydi sesi.

Sıcak birşeyin boğazında düğümlendiğini hissetti Jimmy.

«Tanrım! Herşey keder dolu çevremde dedi. Martin'in yaptığı gibi ben de kapitalizme yıkabilsem bütün suçu.

— Çok hoş oluyor böyle dolaşmak. Sisi seviyorum ben.»

Konuşmadan yürüyorlardı. Tekerlek gıcırtıları geliyordu sis bulutunun içinden, nehirdeki gemilerin düdükleri gittikçe yükselerek yaklaşan cankurtaran düdüklerine karışıyordu.

«Sizin mesleğiniz var hiç olmazsa... Mesleğinizi seviyorsunuz, büyük başarı kazandınız üstelik» dedi Herf. 14. cü Sokak'ın köşesine gelmişlerdi artık.

Karşıya geçmek için Ellen'in koluna girdi.

«Böyle konuşmayın, n'olur Ağzınızdan çıkan sözlerin hiçbirine inanmıyorsunuz çünkü. Ben bile böyle hayâller kurmuyorum kendim hakkında.

— Belki, ama gerçek bu.

— Eskiden, yani Stan'ı tanımadan önceydi hepsi, onu sevmeden önce. Biliyorsunuz... Tiyatroya delicesine tutkun ve hiç anlamadığı bir düzenin ortasında debelenen enayi bir kızdım eskiden, hiç bilmiyordum hayatı... Onsekizimde evlendim, yirmiiki yaşımda ayrıldım, rekor sayılır bu Harikulâde bir adamdı Stan!

— Biliyorum...

— Tek İkelime söylemeden hayatta çok başka şeylerin, inanılmaz ve olağanüstü şeylerin varlığını öğretti bana...

— O kadar çılgın oluşu ne acı... Büyük kayıp doğrusu!.

— Konuşmak istemiyorum artık, canım yanıyor.

— Doğru, o konuyu açmamak en iyisi.

— Jimmy, sahiden konuşabileceğim ve bana kalan tek adamsınız, anlaştığım kimse yok sizden başka.

— Pek fazla güvenmeyin bana. Bir süre sonra ben de yük olurum size, benden de sıkılırsınız.»

Güldüler.

«Ben gerçekten seviniyorum yaşadığıma, ya siz Ellie?

— Bilemiyorum ki. Ah! Eve gelmişiz zaten. Yukarıya çıkmanızı istemiyorum... Hemen yatacağım. Çok mutsuzum, Jimmy!...»

Şapkası elinde, hep ona bakıyordu Jimmy: Ellen anahtarını arıyordu çantasında.

«Dinleyin Jimmy, size mutlaka söylemek istediğim bir şey var...»

Jimmy'e yaklaştı ve çabuk çabuk anlattı, yüzü başka tarafa dönüktü konuşurken ve sokak lâmbasının ışığında parlıyordu elindeki anahtar. Sis sanki kocaman bir çadır kurmuş çevrelerinde

«Çocuğum olacak... Stan'ın çocuğu. Bu enayi hayattan çekilip onu yetiştireceğim. Gerisi umurumda değil.

— Bir kadının ağzından işittiğim en cesur, en korkusuz söz bu... Harikâ bir insansınız, Ellie. Size birşey söylesem...

—Hayır! (Sesi boğuklaştı ve yaşla doldu gözleri) Budalanın biriyim, hepsi bu.»

Küçücük bir çocuk gibi buruşturdu yüzünü, gözlerinden yaşlar boşanıyordu, koşarak çıktı merdivenleri.

«Ellie! Durun, birşey söyleyeceğim size...»

Kapı kapandı.

Taş merdivenin başında çakıldı kaldı Jimmy. Şakakları zonkluyordu. Kapıyı parçalamak geliyordu içinden. Dizüstü yere çöktü, eğilip demin onun çıktığı basamakları öptü. Sis renkli halkalar çizerek fır dönüyordu çevresinde. İçindeki o gürültülü trompet uğultusu ansızın kayboldu sonra ve karanlık bir boşluğa yuvarlandığını hissetti. Yere çivilenmişti adetâ, kımıldamıyordu. Yanından geçen bir polis memuru gözlerini yuvarlayarak süzdü önü, elindeki copu hiç durmadan sallayan masmavi bir yığından farklı değildi; Jimmy yumruklarını sıkarak yürüdü

«Hayat ne berbat, Tanrım!» dedi yüksek sesle. Elinin tersiyle dudaklarında biriken kum taneciklerini sildi.

Adamın avucuna bırakıyor elini ve gemi tam hareket ettiği sırada otomobilden iniyor.

«Teşekkür ederim Larry.»

Pruva yerine yönelen adamın kocaman gövdesini izleyerek yürüyor. Nehirden esen hafif rüzgâr burnundaki tozlu benzin kokusunu alıp götürüyor. Işıkların inci taneleri gibi noktaladığı gecenin koynunda karşı sahilde, Riverside Drive boyunca sıralanmış binaların kareli gölgeleri sönmüş eğlence fişeklerine benziyor. Geminin burnunda yumuşacık hışırtılarla iki yana açılıyor nehir. Kanbur bir kemancı **Marianela** isimli parçayı döktürüyor çalgısıyla.

«Sükse kadar yakışan başka şey yoktur insana, diyor Larry, konuşurken şarkı söyler gibi kullanıyor sesini.

— Hiçbir şey umurumda değil bugünlerde, zaten durumu bilseniz bu saçma sapan sözleri bir yana bırakır, başının etini yemekten çoktan vazgeçerdiniz... Aşk, evlilik, sükse, boş sözler bunlar.

— Belki doğru ama benim gözümde hayattaki en geçerli şeyler bunlar Elaine Lima'da yaşamak hoşunuza giderdi, eminim buna. Bütün bağlardan kurtulup serbest kalacağınız günü dört gözle bekledim ve işte karşınızdayım.

— Hiç kimse serbest değildir, mutlaka birşeye bağlıdır insan... ve üstelik adamakıllı üşüdüm burada.»

Acı bir rüzgâr esiyor nehirde. 125. ci Sokak'ın üstündeki kemerli yol boyunca gebeş hamam böceklerini andırıyor tramvaylar. Gemi iskeleye yanaşır yanaşmaz tekerleklerin asfalttaki homurtusu geliyor kulaklarına.

«Elaine, güzel ve olağanüstü yaratık, yavaş yavaş otomobile girsek hiç fena olmayacak.

— Böyle bir günlük aradan sonra hayatın içine tekrar dalıvermek bayağı güzel şey, Larry.»

Kirli beyaz kapının hemen yanında iki ayrı zil düğmesi var: gece zili bir tanesi. öbürü de gündüz kullanılan zil. Parmağı titriyor zile basarken. Fare suratlı, kısa boylu ve kalın gövdeli bir adam açıyor kapıyı. Dümdüz ve siyah saçları geriye doğru taranmış. Mantar kökü renginde, bebek ellerini hatırlatan küçücük elleri var adamın. Omuzlarını bükerek selâm veriyor ona.

«Siz misiniz o bayan...? Girin.

— Doktor Abrahms'la mı konuşuyorum?

— Ta kendisi... Arkadaşımın telefonda söylediği bayan sizsiniz galiba?... Buyrun oturun, sayın bayan.»

Öküzgözü kokusundan farksız bir koku var içerde. Kalbinin umutsuzluk içinde küt küt çarptığını farkediyor.

«Anlıyorsunuz... (Sesindeki titreklik yıldırıyor onu. Bayılacak nerdeyse.) Anlıyorsunuz ya doktor, çok gerekli bu. Boşanmak üzereyim ve üstelik çalışmak zorundayım.

— Çok gençsiniz, şanssız bir evlilik yaptınız demek... Gerçekten üzüldüm.»

Kendi kendine mırıldanıyor doktor. Islık çalar gibi çekiyor içini ve birden sülük kadar yapışkan, çelik karası gözlerini Ellen'e çeviriyor

«Hiç korkmayın bayan basit bir ameliyat bu... Hazır mısınız şimdi?

— Evet hazırım, uzun sürmez değil mi? Kendimi çabuk toparlamak ve saat beşte bir çaylı toplantıya yetişmek istiyorum.

— Cesur kadınsınız. Bir saat sonra böyle bir derdiniz olduğunu bile unutacaksınız... Üzgünüm... Ama böyle işler gerekli oluyor bazan, ne yaparsınız... Bayancığım, bir

yuva kurup çok çocuk yapmalısınız, koca şefkatine muhtaçsınız siz... Ameliyat odasına geçin, yavaş yavaş hazırlanın orada... Yardımcım yok, tek başıma çalışıyorum çünkü.»

Lâmbadan vuran çiğ ışık gittikçe dağılıyor ve keskin ameliyat bıçaklarıyla, neşterlerle dolu vitrinde türlü yansımalarla genişliyor. Şapkasını çıkarıyor Ellen ve bir hastanın titreyişiyle küçük bir iskemleye çöküveriyor. Sonra tekrar doğrulup elbisesinin kemerini çözüyor.

Sokağın gürültüsü bıktırıcı bir ısrarla ve her seferinde içindeki korkuyu azdırarak zonkluyor kulağında. Meşin şapkasının çarpık olup olmadığını kontrol ediyor. Ellen yüzünün pudrasını, yanaklarının alını ve dudaklarındaki ruju, yani çehresine bir maske görünüşü veren ne varsa hepsini tek tek yokluyor. Eldiven düğmeleri yerli yerinde. Elini kaldırarak sesleniyor: «Taksi!» Homurdanarak bir itfaiye arabası geçiyor yanından kauçuk elbiseli ve suratları terli itfaiyecileri, su hortumlarını, merdivenleri götürüyor yangın yerine. Bir anda yokoluyor içindeki bütün duygular itfaiye arabasının feryâdı ile birlikte sönüp gidiyor herşey. Sokağın köşesinde bir eli havada bekleyen, adetâ tahtadan oyulmuş bir Kızılderiliye benziyor.

«Taksi!

— Emriniz, bayan.

— Ritz'e bırakın beni.»

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

KAYGISIZ BİR ŞEHRİN NEŞESİ

5. ci Cadde'de bütün direklerde bütün gönderlerde bayraklar dalgalanıyor. Tarihin sarhoş edici rüzgârına cevap veriyor kocaman bayraklar, 5. ci Cadde'deki altın topuzlu direklerin hepsinde bayrak var. Kızıl renklerle donanmış sâkin gökyüzünde yıldızlar dansediyor, bulutların beyazlarla ve kırmızılarla şekillenen koynunda bir yanıp bir sönüyorlar.

Borazanların, nal seslerinin ve top gürültülerinin fırtınasında bayraklara sımsıkı yapışıyor gölgeler. Açlık çeken diller gibi yalanarak, eğilip bükülerek, uzayıp kısalarak dalgalanıyor bayraklar.

Oh! it's a long way to Tipperary
Over there! Over there!

Çubuklusundan kokarca gibi alacalı bulacalı ve rengârenk olanına kadar türlü renk ve cinsten gemiyle dolu liman. Külçe altından göz gözü görmüyor Narows'da. Hazine dairesinin tavanlarına yükseliyor altınlar. Radyo antenlerinde dolarların iniltisi var. Bütün telgraflar ve bütün haberleşme kanalları dolar yüklü.

There's a long long trail awinding...
Over there! Over there!*

Metrolarda «Mahşer Gününü» ilân eden gazete başlıklarını okuyanların gözü faltaşı gibi açılıyor; tifüs, kolera, şarapnel, ayaklanma, ateş hattında; suda, çamurda ölüm, açlık çekerek ölmek bir de.

Evet; Armentières'le Madymosell arası epey uzak orada! Yankee'ler geliyor, Yankee'ler geliyor. 5. ci Cadde'de Hürriyetin geri alınışını ve Kızıl Haç'ın zaferini kutluyor bütün çalgılar. Hastahane hâline getirilmiş gemiler kol geziyor limanda, gece karanlık basar basmaz gizlice eski Jersey iskelesine boşaltıyorlar yüklerini. 5. ci Cadde'de tam onyedi devletin bayrağı dalgalanıyor direklerde.

O the oak and the ash and the weeping willow tree
And green grows the grass in God's country*

5. ci Cadde'deki bütün altın topuzlu gönderlerde gergin, hışırtılı ve kocaman bayraklar dalgalanıyor.

Savaşta olağanüstü yararlık gösterdiği için mükâfatlandırılan yüzbaşı James Merivale berber koltuğuna iyice kaykılmış ve gözlerini yummuştu, berberin tombul parmaklarını çenesinde hissediyordu. Sabun köpüğü burun deliklerini ısırıyordu. Saçına dökülen losyonun kokusu. Makasların çıtçıtını ve elektrikli vibratörün uğultusunu işitiyordu.

«Yüzünüze küçük bir masaj ister bayım, şu siyah noktacıkları alıveririz hem, ne dersiniz?» diye onun kulağına fısıldadı berber.

* İngilizce: «Kıvrılarak uzaklaşan bir yol var orada... orada...
* İngilizce: «Ah! meşe ve dişbudak ve salkım söğüt
Ve yemyeşil bütün otlar Tanrı'nın ülkesinde.»

Kafası kel bir adamdı, yusyuvarlak ve rengi maviye dönmüş bir çenesi vardı.

«İyi ya, dedi Merivale, umursamaz bir tavırla konuşuyordu, ne isterseniz yapın. Savaşın başından beri ilk defa bugün doğru dürüst traş oluyorum zaten.

— Yüzbaşım, yurda yeni döndünüz galiba?

— Evet... Demokratik hayata hazırladık dünyayı.»

Onun son sözlerini elindeki sıcak bezle boğdu berber :

«Bir parça leylâk lâvantası süreyim mi, ister misiniz yüzbaşım?

— Yok, sevmiyorum o cins lâvantaları; fındık suyu veya antiseptik birşeyler sürün, yeter.»

Sarışın manikürcü kız kirpiklerini hafifçe boyamıştı. Alıcı gözüyle baktı ona ve gül tomurcuklarına benzeyen dudaklarını açarak konuştu

«Yüzbaşım, bahse girerim ki daha yeni ayak bastınız karaya... Güneş adamakıllı karartmış yüzünüzü. (Elini önündeki küçücük beyaz masaya bırakarak kıza teslim etti Merivale). Yüzbaşım, epey uzun zaman bakımsız kalmış elleriniz.

— Nerden anladınız?

— Baksanıza, tırnak uçlarındaki deriler nasıl boy vermiş.

— Böyle önemsiz şeylerle uğraşacak vaktimiz olmadı tabii. Sabahın sekizinden beri kendi başıma buyruk bir adamım zaten.

— Dehşet dolu birşeydi herhâlde!

— Eh! Pek fena sayılmaz, güzel bir savaş oldu.

— Ben de öyle sanıyorum... Artık askerlikle ilişiğiniz kalmadı, serbestsiniz değil mi yüzbaşım?

— Evet, ama gerektiğinde gene çağırabilirler, şimdilik yedeğe ayırdılar.»

Onun eline son ve belirsiz bir şaplak vurdu kadın, Merivale ayağa doğruldu.

Berberin ve kendisine kep uzatan küçük zenci çocuğun avuçlarına bahşiş bıraktı ve sonra mermer merdivenleri ağır ağır tırmandı. Eşikte bir ayna vardı. Yüzbaşı Merivale durdu, yüzbaşı Merivale'i seyretti aynada. Düzgün yüz hatları olan, çenesi hafif biçimsiz ve sarkık bir genç adamdı aynada. Kendisine yakışan iyi dikilmiş gabardin üniforma vardı sırtında, Rainbow Division forsu göğsündeydi, kordonlar ve rütbe işaretleriyle süslüydü üniforması. Aynada yansıyan ışıklar gümüş ışıltılarla parıldıyordu tozluklarında.

Tepeden tırnağa kendini seyrediyordu aynada. Tam o sırada genç bir adam belirdi arkasında.

«**Hello** James, gıcır gıcır olmuşsun.

— Hem de nasıl!... Ne budala yönetmelik bu yahu, Sam Browne kemerleri taktırmıyorlar bize. Üniformanın bütün fiyakası ölüyor

— Bırak, Sam Browne kemerleri onların olsun, generalin hoşuna gidiyorsa kıçına soksun hepsini. Vızgelir bana, sivilim artık.

— Henüz kurtulmadın, yedeğe ayrılmış bir subaysın, unutma.

— İsterse cehennemin dibine batsın bütün yedekler... Gidip birşeyler içelim.

— Eve, bizimkilere uğramak zorundayım.»

42. ci Cadde'deydiler.

«James, ben yoluma gidiyorum öyleyse.. Kafayı çekeceğim!... Düşünsene... Hürriyet bu!...

— Güle güle Jerry, kendini kolla ama, benim göze alamıyacağım şeylere pek yanaşma.»

42. ci Sokak'ın batı yakasına doğru yürüdü Merivale. Halâ tek tük bayraklar vardı pencerelerde. Direklere çekil-

miş bayrakları hafif hafif dalgalandırıyordu eylül rüzgârı. Çevresine bakınarak yürüyordu; mağaza vitrinlerini, çiçekleri, kadın çoraplarını, şekerlemeleri, gömlek ve kıravatları, elbiseleri, pırıltılı vitrinlerde sergilenmiş renk renk kumaşları ve insan yüzlerini, traşlı erkeklerin, allıklı rujlu kadınların çehresini seyrediyordu yürürken. Birdenbire kızardı, neyin nesi olduğunu çözemediği bir kuşku düşmüştü içine. Adamakıllı sinirliydi metroya girdiğinde: «Şu madalyalara bak... D. .S C.* bu adam.» Bir genç kız yanındaki arkadaşına söylüyordu bunu. Hiç yabancılık çekmediği 42. ci Sokak'a indi tekrar ve nehrin aktığı yönde ilerledi.

«Nasılsınız, Merivale yüzbaşı? dedi asansörcü çocuk.

— Ah! James, artık serbestsin demek» diye bağırdı annesi ve kollarına atıldı.

Eğilip annesini öptü. Benzi sapsarıydı ve siyah elbisesinin içinde iyice solgun görünüyordu kadın. Kumaş hışırtılarıyla Maisie belirdi annesinin arkasında, o da siyahlar giymişti, iri yapılıydı ve al aldı yanakları.

«İkinizi böyle iyi ve sevinçli görmek ne güzel.

— Evet, sandığın gibi... iyiyiz tabii. Çok acılı anlar yaşadık yavrucuğum... James, ailenin reisi sensin artık.

— Zavallı babacığım... Böyle ölüp gidivermesi!...

— Başka türlü bir felâketti... Sadece New York'ta binlerce kişi öldü aynı hastalıktan, binlerce insan kırıldı.»

Bir kolunu Maisie'nin, öbürünü annesinin beline doladı. Üçü de susuyordu.

«Evet, dedi Merivale ve masaya doğru yürüdü. Evet, güzel bir savaş oldu doğrusu.»

Annesi ve kızkardeşi onun peşisıra yürüdüler. Meşin koltuğa oturdu, bacaklarını öne uzattı.

D.S.C. «Olağanüstü yararlık gösterdiği için mükâfatlandırılmış.»

«Eve dönmek nasıl da keyifli birşey, bilemezsiniz.»

İskemlesini onunkine yaklaştırdı Mrs. Merivale.

«Hadi yavrucuğum, herşeyi anlat bize. Çok merak ediyoruz.»

Kapının önünde, merdiven başındaki loşlukta sımsıkı kavradı ve kendine çekti kızı.

«Hayır Bouy, hayır, rahat dur şimdi.»

Birer halat gibi uzattığı kollarıyla sırtından kavradı kızı. Dizleri titriyor. Kız onun yanağını, burnunu koklayarak dudaklarını aradığını, ağzını yakalamaya çalıştığını hissediyor. İşte tuzağa düştü dudakları, soluk bile alamıyor şimdi. «Ah! Dayanamıyorum artık!» Kendinden uzaklaştırıyor kızı. Duvarın önünde soluk soluğa hırlıyor kız. Kocaman elleriyle kavrıyor onu ve hiç bırakmıyor.

«Kızılacak birşey yapmıyoruz ki, telâşlanma...

— Vakit çok geç, eve gireyim artık... Sabah altıda kalkmam gerekiyor.

— Ben kaçta uyanıyorum? Senden daha mı geç kalkıyorum sanıyorsun?

— Gecikirsem annem yakalar.

— Bırak şimdi, onun da canı cehenneme.

— Vırvır etmeye devam ederse başına beterin beteri işler açacağım sonunda.»

Onun sert yanaklarını okşuyor kız ve çabucak öpüveriyor ağzından, elinden sıyrılıyor sonra, dördüncü kata çıkan kirli merdivenleri koşarak tırmanıyor.

Kapının sürgüsü açık. Baloda giydiği iskarpinleri çıkarıyor ayağından ve usul usul yürüyerek mutfağı geçiyor, ayakları sızlıyor yürürken. Yan odadan dayısının ve teyzesinin astımlı horultuları yükseliyor. **Somebody loves**

me, **I wonder who**...* Bütün vücudunda dolaşıyor bu melodi, ayaklarının sızısında, dansederken onun ellerinin ateşiyle alev alev yanan sırtında yaşıyor. Anna, bırak düşünme artık, gözüne uyku girmeyecek yoksa. Masaya çarpıyor, sabah kahvaltısı için hazırlanmış sofradaki bütün tabaklar çın çın ötüyor o zaman.

«Anna, sen misin? Boğuk ve uykulu sesi yükseliyor annesinin.

— Su içmeye kalktım, anneciğim.»

Dişlerinin arasından horulduyor yaşlı kadın. Öbür yanına dönüyor, somya gıcırdıyor. Uyuyor.

Somebody loves me, I wonder who.. Gece elbisesini çıkarıyor sırtından, geceliğini giyiyor. Ayaklarının ucuna basa basa gardroba yürüyor elbisesini asıyor. Yayları gıcırdamasın diye usulca sokuluyor yatağına. **I wonder who**. Ayakların döşemeyle sürtüşmesi. sürtüşme... Parlak ışıklar, kıpkırmızı güleç çehreler, birbirine dolanmış kollar, gergin kalçalar, havalanan ayaklar. **I wonder who**... Sürtüşen ayaklar, saksafonun iç bayıltan mırıltısı... Davulun, trombon ve klârnetin temposunda sürtüşme. Ayaklar, kalçalar, yanak yanağa olmak **Somebody loves** me... Ayakların sürtüşmesi. Sürtüşme. **I wonder who**..

Ufacık morarmış bir yüzü var bebeğin ve yumuk yumuk elleri, kuşetin üstüne kıvrılmış uyuyor. Siyah meşin valizin önüne diz çökmüştü Ellen. Jimmy Herf kamaranın lumboz deliğinden dışarıya bakıyordu. «İşte Hürriyet heykeli... Şimdi güvertede olmalıydık, Ellie.

— Rıhtıma yanaşmamıza yığınla vakit var daha... Sen

* İngilizce: «Biri seviyor beni, ama kim, kendi kendime soruyorum.»

şimdiden çık istiyorsan. Birazdan Martin'i alır ve gelirim yanına.

— Bırak şunları da güverteye beraber çıkalım, rıhtıma yanaşırken çocuğun öteberisini valize dolduruveririz, olur biter.»

Bol ışıklı bir eylül öğleden sonrasında çıktılar geminin güvertesine. Bazan yeşil, bazan çivit mavisi oluyordu denizin suyu. Geminin bacasından fışkıran bembeyaz dumanlar pamuk yığınları gibi tel tel dağılıyordu sert rüzgârda, masmavi, aydınlık bir kubbe gibi hareketsiz gökyüzü. Uzakta, elektrik santrallarının bacasında, limanda demirli çeşit çeşit gemilerden, doklardan ve köprülerden yükselen kurum ve dumanın görünmez hâle getirdiği, belirsizleştirdiği yerde New York şehri başlıyordu, kartondan kesilmiş pembeli beyazlı ve ince uzun bir piramide benziyordu uzaktan.

«Ellie Martin'i de yanımıza alsaydık keşke, o da görseydi.

— Ve bir römorkör gibi ulusaydı kulağımızın dibinde... Yerinde kalsın daha iyi.»

Tellerin arasından yürüdüler, vincin yanından geçip geminin burnuna yöneldiler.

«Şuraya bak Ellie, dünyanın en güzel manzarası bu... Geri dönemiyeceğimizi düşünüyordun hep ya sen?

— Geri dönmekten hiç vazgeçmedim ki, bütün amacım tekrar buraya gelmekti.

— Böylesi akılında yoktu ama.

— Yoktu tabii.

— **S'il vous plaît madame...***

Bir tayfa geri çekilmelerini istiyordu. Rüzgârın savurduğu saçları gözlerini kapamasın diye başını öbür tarafa çevirdi Ellen.

* Fransızca: «İzin verir misiniz, bayan?»

«C'est beau n'est-ce pas?**»

Tayfanın kıpkırmızı suratına bakarak gülümsedi.

«**J'aime mieux Le Havre... S'il vous plaît, madame...***

— Kamaraya inip Martin'i hazırlayayım ben.»

Geminin yanısıra ilerleyen römorkörün düdüğü... ve bu yüzden Jimmy'nin cevabını işitemedi. Uzaklaştı oradan, tekrar kamaraya indi.

Merdivenin ucunda sıkışıp kalmışlardı.

«Bir hammal beklesek, dedi Ellen.

— Hayır sevgilim, ben taşırım valizleri.»

Jimmy terliyordu, her elinde birer valiz ve koltuklarının arasında paketler vardı. Bebek kendi kendine konuşuyor, anlaşılmaz sesler çıkarıyordu Ellen'in kucağında, yumuk ellerini sık sık çevresindekilere uzatıyordu.

«Bilmiyorsun ki, dedi Jimmy ona, merdivenleri iniyorlardı bir yandan, tekrar gemiye binsek çok sevinirim. Dönüşlerden nefret ediyorum çünkü...

— Benim öyle bir sıkıntım yok... H harfi tam karşımızda işte.. Dosdoğru o tarafa gidiyorum ben.. Frances ve Bob oradalar mı, bir bakayım.

— **Hello!..**

— Ooo... Kimi görüyorum!...

— Helena, kilo almışsınız, yüzünüz bir hârika. Jimps nerde?»

Ağır valizleri taşımaktan uyuşmuş bileklerini oğuşturuyordu Jimmy.

«**Hello,** Herf.

— **Hello,** Frances.

— Ne mutluluk! Çok sevinçliyim doğrusu...

— Gerçekten çok memnunum sizi tekrar gördüğüme.

*** Fransızca «Le Havre'ı tercih ederim... İzin verir misiniz bayan...»

** Fransızca «Güzel değil mi?»

— Jimps, bebeği alıp dosdoğru Breevort'a gideyim ben...

— Ne güzel bebek bu!

— Beş dolar var mı sende?

— Hayır , bir dolar bozuk para var topu topu. Yüz dolarlık bir çek var ayrıca.

— Bende var. Biz otele gidelim Helena'yla, siz eşyaları alıp arkamızdan gelirsiniz.

— Memur bey, bebeği alıp gidebilir miyim ben? Kocam eşyaların başında kalacak.

— Tabii bayan, buyrun geçin.

— Ne kibar adam! Ah! Frances, çok eğlenceli birşey bu!

— Bob, sen de git onlarla. Sensiz daha çabuk toparlanırım... Breevort'a götür kızları.

— Seni burada bırakıp gitmek ters geliyor bana.

— Hadi, yürü bakalım. Hemen arkanızdan geliyorum zaten.

— Mr. James Herf, eşi ve bir çocuk... Tamam değil mi?

— Tamam.

— Şimdi emrinizdeyim, Mr. Herf... Bütün eşyanız bu mu?

— Evet, hepsi bu.

— Çok uslu şey, dedi Frances, Hildebrand'la birlikte taksiye yürüyordu Ellen'in peşisıra.

— Uslu olan kim?

— Bebek canım.

— Ah! Öyle şeyler yapıyor ki bazan, görmelisiniz... Yolculuğu çok seviyor dersiniz bakınca.»

Taksinin kapısını bir sivil memur açtı onlara ve arabaya girdikleri sırada dikkatle içeriye baktı.

«Ağzımızı da koklamak ister miydiniz?» diye sordu Hildebrand.

Tahtadan oyulmuş bir kalıp gibiydi adamın suratı. Kapıyı kapattı.

«Henüz içki yasağından haberi yok Helena'nın öyle değil mi?

— Baksanıza... bayağı korkuttu beni.

— Aman Allahım!»

Bebeğin kundağının arasından kahverengi kâğıda sarılmış bir paket çıkardı Ellen

«'Erf ailesinin hoşlandığı cinsten iki litre özel konyak bu... göbeğime sardığım Termos da konyak dolu... Bu yüzden ikinci çocuğuna gebe kadınlara benziyorum ya zaten.

Karı-koca kahkahalarla güldüler onun sözüne.

«Jimmy de bir Termos sardı beline, kıçcebinde de bir küçük şişe var ayrıca... Sanıyorum, ancak kefaletle hapisten çıkaracağız onu.»

O kadar gülüyorlardı ki otele geldiklerinde gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Bebek asansörde bangır bangır bağırmaya başladı.

Güneş içindeki büyük odanın kapısı kapanır kapanmaz belindeki kuşağı çözdü Ellen, hemen çıkardı Termosu:

«Bob, telefon edin de buz ve sifon göndersinler bize... Seltz suyundan birer konyak içelim karşılıklı.

— Jimps'i beklesek?

— Birazdan gelir nasıl olsa... Deklâre edilecek eşyamız yok çünkü... Yoksulluk çekiyoruz bu sıralarda... Frances, süt meselesini nasıl hâlledi yorsunuz New York'ta?

— Nerden bileyim, Helena'cığım?»

Kulaklarına kadar kızardı Frances Hildebrand ve pencereye yaklaştı.

«Neyse canım, yolculukta nasıl yaptıysam gene öyle beslerim çocuğu... Ona epey yaradı aslında.»

Ellen bebeği yatağın üzerine yatırmıştı. Yaldızlı yansımalarla ışıldayan simsiyah gözleriyle çevresine bakınarak debeleniyordu çocuk.

«Ne kadar gürbüz bebek bu!

— Sağlığı o kadar yerinde ki bu yüzden sonunda yarı budala olup çıkmasından korkuyorum... Ah! Tanrım, babama telefon etmem gerekiyor asıl... Aslında karmakarışık birşey aile hayatı.»

Küçücük kaminotosunu tuvalet masasının üzerine yerleştiriyordu Ellen. Elindeki tepsiyle kadehleri, içinde buz kalıplarının cirit oynadığı buz kovasını ve bir White Rock şişesini içeriye getirdi garson.

«Termostaki içkiyi hazırlayın bize. Termosu hemen boşaltmak gerekiyor, alkol kauçuk astarı eritecek yoksa. Ve Harcourt kahvesinden içeceğiz ayrıca.

— Şu gerçeği hiç anlamak istemiyorsunuz çocuklar; içki yasağının konduğu bir devirde özentisiz olabilmek dünyanın en zor işidir.»

Ellen gülmeye başladı. Alkol yanığı ve kızgın nikel kokan küçük kaminotoya eğilmişti.

George Baldwin Madison Avenue'de yürüyordu, açık renkli mevsimlik pardesüsünü koluna almıştı. O sonbahara özgü akşamlardan biriydi ve Baldwin çaresizlik dolu bir keder, bir yılgınlık hissediyordu içinde. Yürüyüş boyunca, otomobil homurtuları ve benzin kokuları arasında aşıp geçtiği sokaklarda siyah cübbeli iki avukat tartışıyordu kafasının içinde. «Evine git, çalışma odası rahat ve sessiz olur şimdi. Scipion büstünün tam altına bacaklarını gerer, oturursun; yemeğini de oraya getirirler... Nevada o her za-

manki matrak ve alaycı hâliyle türlü şaklabanlıklar yapar gene, City Hall'de dönen maskaralıkları anlatır sana... hep faydalı, işine yarayacak haberleri o getirir zaten... Ama Nevada'yı bir daha görmemelisin aslında... çok tehlikeli çünkü... Senin aklını başından alıyor... Ya Cecily, o hep oturuyor, hep solgun hep şık giyimli, ama hep dudaklarını kemiriyor ve benden ölesiye nefret ediyor, hayattan nefret ediyor... Tanrım paramparça oldu hayatım, nasıl düzelteceğim bunu?». Bir çiçekçi dükkânı önünde durdu. Sıcak, ballı ve alabildiğine pahalı bir koku geliyordu kapıdan, masmavi ve çelik katılığında bir soğukla üşüyen sokağa dağılıyordu bu koku. «Malî durumumu bir düzeltebilsem, bir sağlama alabilsem kendimi...» Küçücük kırmızı balıkların balina kadar kocaman göründüğü havuzlarıyla, minnacık köprüleriyle bir Japon bahçesi kurmuşlardı vitrine. «Ölçü, önemli olan şey de bu ya... Hayatını tedbirli, ölçülü bir bahçıvan gibi kurmalı insan, ekeceği toprağı sürüp hazırlamalı önce. Hayır, Nevada'yı görmeyeceğim bu gece. Ama çiçek gönderebilirim pekâlâ. Şu sarı ve kızıl güllerden bir demet meselâ... Fakat Elaine olacaktı bu güllerin asıl sahibi. Evlendiğini bir de çocuk doğurduğunu düşündükçe...» Çiçekçiye girdi Baldwin.

«Şu güllerin ismi nedir?

— **Gold of Ophir** denir bunlara.

— Güzel, bunlardan iki düzine istiyorum, Brevoort oteline göndereceksiniz... Miss Elaine... Yok, Mr. ve Mrs. James Herf adına gönderilecek. Bir kart yazayım bari.»

Elinde kalem, masaya oturdu. Güllerin, kızıl saçlarının büyüleyici kokusu... Sakın ha, budalalık yok artık...

Sevgili Elaine,

Sanıyorum, eski bir dostunuz sizi ve kocanızı ziyarete gelmek isterse onu geri çevirmezsiniz. Ve unutmayın ki en içten duygularla size yararlı olmaya hazırım — Bu sözlerimi basit bir nezaket gös-

terisi kabul etmeyecek kadar beni tanıdığınıza inanıyorum —. Mutluluğunuza yararlı olabilirsem sevinirim. Ölünceye kadar hayranınız ve esiriniz olduğumu belirttiğim için beni bağışlamanızı rica ederim.

George Baldwin

Çiçekçinin tam üç kartını doldurdu bu kısa mektup. Dudaklarını büzerek yazdıklarını gözden geçirdi ve düzeltti. Tabanca cebinden bir deste kâğıt para çıkardı, çiçeklerin parasını ödedi. Sonra tekrar sokağa çıktı. Hava iyice kararmıştı. Saat yediye geliyordu. Sokağın köşesinde durdu, kararsızdı ve ne yapacağını bilemiyordu, önünden geçen sarılı, kırmızılı yeşilli ve portakal rengi taksilere dalgın dalgın baktı.

Savaşın felâketine uğramışları limana getiren ölüm gemisi şiddetli yağmurun altında ve Narrows önlerindeydi. Başçavuş O'Keefe ve Dutch Robertson, o birinci sınıf askerdi, güverteye sığınmışlar. Limanda karantinaya alınmış transatlantikleri ve doklarla kaplı sahili seyrediyorlar oradan.

«Baksana... bazı gemilerin kamuflaj boyası bile silinmemiş daha... hükümetin gemileri bunlar... bu gemileri batırmak için kullanılan baruta yazık...

— Anlıyorum, dedi O'Keefe, dalgındı.

— Şu lihtiyar New York gene de fena görünmüyor gözüme.

— Haklısın, çavuş... hava güneşli olmuş, yağmurlu olmuş, aldırmıyorum, vız geliyor bana.»

Yanyana sıralanmış, kimisi kısa, kimisi uzun bacalı her yanı küflenmiş, bazısı mavi, yeşil, sarı renkli macunla boyanmış, kamuflaj örtüsüne sokulmuş gemilerin yakınından geçtiler. Motordaki bir adam el salladı onlara. Yağmu-

run dövdüğü güvertelerde haki pantolonlu adamlar mars söylüyorlar

O 'the infantry, the infantry
with the dirt behind their ears...*

Governors Island yönünde, binaların üstüne çökmüş sis bulutunun gümüşlü ışıltıları arasında Brooklyn köprüsünün büyük çelik kulelerini ve çelik halatlarını görebiliyorlar. Cebinden bir paket çıkarıyor Robertson ve aşağıya fırlatıyor.

«Nedir o attığın?

— İçine azgınlığımı hapsettiğim kutu... Artık ihtiyacım yok ona.

— Nasıl, nasıl?

— Akıllı uslu yaşayacağım bundan sonra doğru dürüst bir hayat kuracağım kendime ve belki de evleneceğim.

— Hiç fena fikir değil aslında. Ben de usandım sürtmekten. Baksana, şu devlet malı gemiler sâyesinde kaç açıkgöz küpünü doldurmuştur kimbilir.

— Yılda bir dolara fitiz deyip devlet hizmetine girenlerin mârifetidir bu.

— Yaşa, doğru söylüyorsun.»

Tepelerinde bir yerde şarkı söylüyorlar

Oh she works in a fam factoree
and that may be all right...*

«Tuh, Allah kahretsin! Çavuş, East River yönüne gidiyoruz. Hangi belânın belâsı yerde karaya çıkaracaklar bizi?

— Yuh be, böyle olacağını bilseydim yüzerek çıkardım karaya Sırtımızdan para pul sahibi olanları düşünüyorum da... Şantiyede çalıştırmak için on dolar yövmiye veriyorlar adam başına, şu işe bak sen!

* İngilizce: «Piyade... Piyade... kulağının arkası kirli piyade...»

— Çavuş, bize ne bundan, meslekte tecrübemiz var bizim.

— Tecrübe!...

Après la guerre finie

back to the States for me...*

— Kaptan kafayı tütsüledi galiba, Brooklyn'de olduğumuzun farkında değil, bahse girerim, Hoboken sanıyor burayı.

— Patron, şuraya bak, Wall Street göründü işte.»

Brooklyn köprüsünün altından geçtiler. Başlarının üstünde tramvayların şangırtılı iniltisi ve zaman zaman ıslak raylarda beliren mosmor elektriklenme. Arkada, gemilerin, kayıkların ve balıkçı motorlarının ötesinde gökdelenler, duman ve kurum dolu bulutların ortasında beyaz ışıltılarla yanıp sönüyor, duman karası kuleler hâlinde şahlanıyorlar gökyüzüne.

Kimse konuşmuyordu sofrada. Yusyuvarlak masaya Mrs. Merivale başkanlık ediyordu. Siyahlar giyinmişti. Yarı aralık duran kapıların gerisinde, salon penceresinin camından tren deposundan fışkıran bembeyaz dumanlara bakıyordu. Kocası aklına geliyordu boyuna ve yıllarca öncesini, bu apartmana ilk gelişlerini hatırlıyordu; inşaat henüz bitmemişti o zaman, boya ve sıva kokuyordu her yer. Çorbasını bitirince hafifçe doğruldu

«Gene gazetecilik mi yapaaksın, Jimmy?

— Galiba.

— Daha şimdiden üç iş teklif ettiler James'e. Hârika birşey bence.

* «Savaş bitsin hele
döneceğim Birleşik Devletlere...

— Binbaşının teklifini kabul edeceğim galiba, dedi James Merivale, yanında oturan Ellen'e anlatmaya başladı. Binbaşı Goodyear, belki duymuşsunuzdur, Helena... Buffala'daki ünlü Goodyear soyundan bu binbaşı... Banker's Trust'ün dış pazarlar servisini yönetiyor şimdi... Beni çabucak yükselteceğini söylüyor. Avrupa'da tanıştık kendisiyle.

— Hârika olacak bu, dedi Maisie, öyle değil mi, Jimmy?» Simsiyah bir elbise vardı sırtında, Jimmy'nin tam karşısına oturmuştu, alabildiğine ince ve pembe yüzlü bir genç kızdı.

«Piping Rock'takilerle tanıştıracak beni, diye kaldığı yerden devam etti Merivale.

— Nedir o?

— Nasıl olur, sen orayı çok iyi biliyorsun, Jimmy! Eminim ki Helena defalarca çay içmiştir o kulüpte.

— Jimmy, hatırlasana, dedi Ellen, önündeki tabaktan hiç kaldırmıyordu gözlerini, Stan Emery'nin babası her pazar o kulübe gidiyordu işte.

— Ah! O bahtsız delikanlıyı tanıyordunuz demek? Dehşet verici bir hikâye, dedi Mrs. Merivale. Zaten öylesine büyük felâketler üstüste geldi ki şu son yıllarda... O delikanlıyı unutmuşum.

— Evet, tanıyordum onu...»

Kuzu kızartması kondu sofraya, kızarmış patlıcan, mısır ve patates hazırlamışlardı yanına.

«Biliyor musunuz, aklım almıyor sizin tavrınızı, dedi Mrs. Merivale, parçalara bölmüştü kuzu budunu. Bir de genç olacaksınız, Avrupa'da gördüklerinizi anlatmıyorsunuz nedense... Oysa ne olağanüstü şeyler gördünüz kimbilir. Jimmy, hepsini anlatabilmek için koca bir kitap yazman gerekecek galiba.

— Bir seri yazı hazırladım.

— Ne zaman yayınlanacak bunlar?

— Pek meraklısı çıkmadı... Biliyorsunuz, bazı konularda başkalarından o kadar farklı düşünüyorum ki...

— Mrs. Merivale, şimdiye kadar kızarmış patatesin bu kadar güzel olanını yememiştim doğrusu... Reçel gibi tatlı.

— Evet, çok güzel... Patatesin tadı herşeyden önce kızartılışına bağlı.

— Eh! Güzel bir savaştı bizimki, dedi Merivale.

— Jimmy, barış imzalandığı gün nerdeydin sen?

— Ben Kudüs'teydim o sırada, Kızıl Haç'la birlikteydim, ne saçmalık ama, değil mi?

— Ben Paris'teydim.

— Ben de, dedi Ellen.

— Nasıl, Helena siz de Paris'teydiniz demek? Eninde sonunda size Helena diyeceğim nasıl olsa, iyisi mi şimdiden başlayayım, öyle değil mi?... Çok ilgi çekici bir hikâye bu... Jimmy'yi orada mı tanıdınız yoksa?

— Hayır, daha önceden tanışıyorduk... Fakat orada iyice yakınlaştık birbirimize... İkimiz de Kızıl Haç'ın aynı servisinde, propaganda bölümünde çalışıyorduk.

— Savaşın yarattığı gerçek bir aşk öyleyse, dedi Mrs. Merivale. Çok ilgi çekici!»

«Şimdi yapacağımız iş şu, arkadaşlar, diye bağırıyordu Joe O'Keefe, ter boşanıyordu kıpkırmızı yüzünden. Şu ödenekler meselesinde zafer bizim olacak mı, olmayacak mı? O heriflerin rahatı için döğüştük hepimiz, yalan mı? Para babalarının dizgini bizim elimizde şimdi, yalan mı? ama cepheden döner dönmez boklu değneği gene bize uzatıyor herifler. İş yok hiçbirimize... Sevgililerimiz yokolmuşlar, başka başka herifler bulup evlenmiş kimisi de...

Haklı olarak savaş ödeneği istiyoruz diye gene pis ve azgın serseri damgası vurmak istiyorlar bize. Bu hakarete katlanacak mıyız yani... Hayır. Bize dilenci gözüyle bakan politikacı alayını gene destekleyecek miyiz?... Soruyorum size, arkadaşlar...»

Ayaklarını yere vurarak cevap verdi oradakiler: «Hayır.»

«Defolup gitsinler başımızdan!» diye bağırılıyordu.

— İşte «Politikacılar bok yesin...» diye bağırıyorum ben de. Bütün ülkeye duyuracağız sesimizi... cömert, iyi yürekli ve büyük Amerikan halkına anlatacağız gerçeği, uğrunda döğüşüp kan döktüğümüz, uğrunda can verdiğimiz halka anlatacağız.»

Alkıştan inledi koca salon. Ön sıralarda oturan savaşın büyük kurbanları koltuk değnekleriyle vuruyorlardı yere

«Sahiden esaslı adam şu Joe, kolsuz biri yanındaki bir gözü kör ve bacağı sarkık komşusuna söylüyordu bunu.

— Hem de nasıl, Buddy.»

Birbirlerine sigara tutarak salondan çıkıyorlardı, tam o sırada kapının önündeki adam gür sesiyle, başladı bağırmaya: «Komite toplantısı. Ödenekler için komite toplantısı.»

Albayın onların emrine verdiği salonda, bir masanın çevresinde toplandılar dördü.

«Ee arkadaşlar, birer puro tellendirebiliriz şimdi.»

Albayın masasına yürüdü Joe ve elinde dört «Romeo Jülyet» purosuyla döndü yanlarına: «Dört purosunu içiyoruz diye ölecek değil ya».

— Herşeyin beleşini bulmakta üstüne yok doğrusu, dedi Sid Garnett ve ileriye uzattı bacaklarını.

— Joe, biraz olsun viski yok mu yanında? dedi Bill Dougan.

— Hayır, pek içmiyorum bugünlerde.

— En iyisinden **Haig and Haig** var bildiğim bir yerde, savaş öncesinden kalma hem, tam altı dolara veriyorlar litresini.

— Altı doları nerden bulacağız yahu?

— Şimdi dinleyin arkadaşlar, dedi Joe ve masanın kenarına ilişti. Az konuşalım, öz konuşalım... Yapacağımız tek şey arkadaşlarımızdan ve öbür kaynaklardan gelir sağlamak... Hepimiz aynı fikirde miyiz, anlaştık mı?

— Elbette anlaştık, diye cevap verdi Dougan.

— Bize ötedenberi domuz muamelesi yapıldığını düşünen adamlar tanıyorum ben... **Brooklyn Bonus Agitation Comitte** adını vereceğiz kendimize ve **Sheamy O'Reilly Post of American Legion'la** işbirliği yapacağız... Bir işi ya tam yapmalı, ya hiç yapmamalı çünkü. Söyleyin arkadaşlar, benim gibi mi düşünüyorsunuz?

— Tamam, senin gibi düşünüyoruz... Sen durumu bildirirsin onlara, biz de ne gerekliyse yaparız.

— Güzel. Dougan'ı başkan yapacağız öyleyse, en yakışıklımız o çünkü.»

Kulaklarına kadar kızardı Dougan ve kekelemeye başladı.

«Eh! Apollon, hadi bakalım, diye güldü Garnett.

— Eh, veznedarlığa en yatkın benim içinizde, eski mesleğim olduğu için alışkınım bu işe.

— Yani «içinizde en üç kâğıtçı benim» demek istiyorsun» diye mırıldandı Segal.

Hemen atıldı Joe

«Segal, bırak şimdi, benden yana mısın, değil mısın, onu söyle? Benden yana değilsen hemen söyle de bilelim.

— Şakanın bu kadarı yeter, dedi Dougan. Joe tam bu işin adamı, bunu sen de biliyorsun. dalgayı bırak... Yok,

gerçekten böyle düşünüyorsan basıp gidersin buradan, aramızda kalmazsın.»

İnce, kemerli burnunu kaşıdı Segal

«Şaka yaptım yahu, kötülük filân yoktu içimde.

— Beni iyi dinle, dedi Joe, halâ öfkeliydi. Hangi çıkarım var benim bu işte, neden bu işlerle vaktimi öldürüyorum öyleyse?... Daha dün kırk dolar haftalığı neden reddettim sanıyorsun, yalan mı Sid? Gözünle gördün herifle konuştuğumuzu.

— Doğru söylüyorsun, Joe.

— Bu meseleyi kapatın artık çocuklar, dedi Segal. Şaka niyetine öyle konuştum, Joe.

— Kabul. Segal, sen de iyi sekreter olursun bana kalırsa, büro işini biliyorsun çünkü.

— Büro işini mi?...

— Evet, dedi Joe, bir tanıdığımın yazıhanesini kullanacağız. Ben anlaştım adamla. İş kıvamına gelinceye kadar bize bırakacak yazıhaneyi. Antetli kâğıt da verecek. Yaptığın işi satamazsan hiçbir şey başaramazsın bu dünyada.

— Peki, ben ne yapacağım aranızda? diye sordu Sir Garnett.

— Sen komiteyi temsil edeceksin, aslanım.»

Toplantı dağılınca ıslık çalarak Atlantic Avenue'ye indi Joe O'Keefe. Yaylı bir zeminde yürüyormuş gibiydi. Doktor Gordon'un penceresinde ışık görünce zili çaldı. Beyaz önlüklü ve yüzü adamakıllı solgun bir adam açtı ona kapıyı.

« **Hello,** doktor.

— Ah! O'Keefe, siz misiniz? Oğlum, girin içeriye.»

Doktorun sesindeki gariplik alabildiğine soğuk bir el gibi dolaştı sırtında.

«Analiz nasıl gidiyor, doktor?

— İyi gidiyor... gayet olumlu.

— Hay Allah!

— Oğlum, kendinizi üzmeyin, birkaç ay içinde hâlledilecek herşey.

— Birkaç ay mı dediniz?...

— Sokakta rastladığınız insanların yarısında sifilis hastalığı zaten vardır.

— Hiç budalalık etmedim oysa. Hep tedbirli davrandım oradayken.

— Savaşta önüne geçilmez ki bu meretin.

— O zaman kendimi tutup dünya nimetlerinden faydalanmadığıma pişmanım şimdi. Göz göre göre kaçırdığım fırsatlar aklıma geliyor da!»

Doktor güldü.

«Hastalığın hiçbir belirtisini farketmenize fırsat kalmayacak aslında... Üstüste birkaç kere aşı oluvereceksiniz. Kısa zamanda ayna gibi pırıl pırıl hâle geleceksiniz. İlk aşıyı hemen şimdi yapıvereyim, isterseniz. Herşey hazır.»

Ellerinin üşüdüğünü hissetti O'Keefe.

«Evet, şimdiden başlasak daha iyi. (Gülmek için kendini zorladı.) Doktor, sahici bir termometreye benzeyeceğim işiniz bitince.»

Gıcırtılı bir kahkaha koyverdi doktor.

«Arsenik ve civa deposu gibi değil mi? Doğru...»

Rüzgâr daha da sertti şimdi, soğuktu. Dişleri birbirine vuruyordu. Erimiş maden donukluğu içindeydi gece, O'Keefe evine dönüyordu. «İğneyi batırdığı zaman gözlerimi neden öyle faltaşı gibi açtım sanki, budalalık bu.» İğnenin etine saplanırken verdiği hoşnutsuzluk kaybolmamıştı daha. Dişlerini gıcırdattı. «Bütün bunlardan sonra biraz şanslı olmaya hak kazandım artık... biraz da şansım olsa...»

Pencere kenarındaki masada üç adam var, ikisi iri yarı ve kalıplı, üçüncüsü çöp gibi ince ve zayıf. Kadehlerde, tabaklarda, çatal ve bıçaklarda, istakoz kabuklarında ve onların gözbebeklerinde kalay mavisi pırıltılarla yansıyor gökyüzü. Pencereye sırt veriyor George Baldwin. Gus McNiel onun sağında oturuyor, Densch ise solunda. Sofradaki istakoz artıklarını toplamak için eğilince pencereden dışarıyı rahatça görebiliyor garson ve bakar bakmaz taş duvarın ötesindeki yalıyarın üstünde birer ağaç gibi duran binaları, gemilerle dolu limanı buluyordu karşısında.

«George, bu sefer sıra bende, bu sefer ben nasihat çekeceğim size... Tanrı biliyor ya, eskiden hep siz yapardınız bu işi. Bana sorarsanız, çılgınlığın daniskası, diyordu Gus McNiel. Sizin yaşınızdaki bir adam, politikada parlak bir geleceğin eşiğindeyken bu fırsata yüz çevirirse çılgınlığın daniskası derim ben buna. Bu iş için sizden uygunu yoktur New York'ta.

— Baldwin, sizin göreviniz bu» dedi Densch, muhafazasından çıkardı gözlüklerini ve özenle burnunun üstüne yerleştirdi.

Sofraya biftek getirdi garson; mantar, havuç kızartması, bezelye ve patates püresi vardı etin yanında. Gözlüklerini düzeltiyor Densch, sofraya konan ete bakıyor dikkatle.

«İşte «güzel yemek» derim ben böylesine... Sahiden güzel yemek bu. Neyse, biz işimize dönelim, gene. Baldwin, ben şöyle düşünüyorum. Gayet tehlikeli bir yeniden kurulma devresindeyiz şimdi. her büyük çatışma ve savaş sonunda görülen karışıklıktır bu... koskoca bir kıt'anın çöküşü söz konusu, kolay değil... bolşevizmin, aşırı ve yıkıcı fikirlerin etkisi var sonra. Amerika, diyerek devam etti sözüne, kanlı ve biberi bol bifteği elindeki keskin çelik bıçakla kesiyordu o sırada (Yavaş yavaş çiğnedi ağ-

zındaki lokmayı.) Amerika dünyanın bankası olabilecek durumda şimdi. Demokrasinin bütün prensipleri ve medeniyetin sağladığı serbest ticaret imkânları tehlikede bugün, her zamankinden daha büyük bu tehlike. Ve bugün her zamankinden daha çok ihtiyacımız olan şey hünerli, kararlı, hukukî esasları ve kanunları iyi bilen politika adamlarıdır.

— Geçen gün benim de size anlatmaya çalıştığım şey buydu zaten, George.

— Evet. Gus, hepsi iyi hoş, ama seçileceğimi kim söylüyor size... Hem seçilsem bile uzun bir süre mesleğimden, avukatlıktan uzak kalacağım, ayrıca...

— Bırakın, herşeyi hazırlayayım... George, seçimi cebinizde bilin.

— Bu biftek gerçekten pek nefis, dedi Densch, söylemeden duramadım... Gazetelerin palavrasını bir yana bırakırsak... tesadüfen gizli, ama gerçekten güvenilir bir kaynaktan önemli bir haber çalındı kulağıma; istenmeyen bazı kimseler komplo kurmuşlar, ayaklanma çıkaracaklarmış... Wall Street'de patlayan bombayı hatırlıyor musunuz, bilmem... Basının tutumu çok memnuniyet verici bir bakıma... savaştan önce gerçekleştirilmesi imkânsız olan bir millî birlik ve bütünlük havası yaratılacak böylece.

— Bakın George, dedi Gus, bir de şu açıdan düşünün... Politika sâyesinde kazanacağınız şöhret avukatlığınıza yarayacak aslında.

— Bu hesap hem doğru, hem yanlış, Gus.»

Densch bir puroyu yuvarlıyor parmaklarında.

«Güzel bir manzara doğrusu.»

Gözlüklerini çıkarıyor, boynunu ileriye uzatıp pencereden dışarıya bakıyor; liman tam karşıda, Staten Island'ın sisli tepelerine kadar uzayıp gidiyor, kocaman gemilerle, bacalardan fışkıran dumanlarla, direklerle dört bir yana genişliyor.

Beyaz pamuk yığınlarından farksız bulutlar geziniyordu gökyüzünde, boydan boya çivit mavisiydi gökyüzü ve Battery'de, Ellis Island iskelesindeki rıhtıma koyu elbiseler giymiş, suskun ve her hâlleriyle birşey beklediklerini gösteren insan kalabalıkları toplanmıştı. Yemyeşil ve adamakıllı bulanıktı su, gemi ve römorkörlerin bacasından fışkıran kara dumanlar havaya çok yükselmiyor, alçaklarda geziniyordu. Üç direkli bir yelkenli öndeki römorkörün peşisıra North River boyunca yol alıyordu. Gevşetilen büyük flok kıvrımlar çizerek dalgalanıyordu rüzgârda. Limanın denize açılan ucunda bir transatlantiğin burun kısmı gittikçe büyüyerek meydana çıkıyordu, yanyana dört baca büyüklüğündeydi geminin bacası, krem rengi, pırıl pırıl ve olağanüstü büyüklükte bir gölgesi vardı.

«**Mauretania**» transatlantiği bu, tam yirmidört saatlik gecikmeyle giriyor limana, diye bağırdı adam, dürbün vardı elinde... Şu hâle bakın yahu, denizlerin canavarı, gemilerin en hızlısı tam yirmidört saatlik gecikmeyle dönüyor seferden!...»

Bir gökdelen gibi muhteşem bir gemiydi **Mauretania,** öbür gemilerin arasından süzülerek limana giriyordu. Üst güverteler güneş içindeydi, lumboz camları ayna misâli yansıyordu güneşte, gezinti güvertesi loş ve güneşsizdi sadece. İlk bakışta tek baca gibi görünen dört baca yavaş yavaş ayrıldı birbirinden ve gövdesi uzadı geminin. Ve **Mauretania'**nın kocaman gövdesi kendisini sürükleyen astımlı römorkörlerin peşinde dev bir bıçak gibi North River'dan limana girdi.

Göçmenlerin bulunduğu iskeleden küçük bir yolcu gemisi hareket etmişti, rıhtımda bekleyen kalabalıkta bir mırıltıdır başladı. «Sürgüne gidiyor bunlar... Adalet Bakanlığı tarafından sınırdışı edilen komünistler... Kızıllar sınırdışı edilen kızıllar » İskeleden kalkmıştı gemi. Pupa

yerinde, ayağa dikilmiş kurşun askerlere benziyorlardı. «Rusya'ya gönderiyorlar kızılları.» Kırmızı bir mendil salladılar gemiden. Ayaklarının ucuna basarak iskelenin ucuna kadar yürüdü oradakiler. Bir hasta odasında yürürmüş gibi. Hiç konuşmadan.

Suyun kenarına sıralanmış kadınlı erkekli kalabalığın hemen arkasında goril suratlı, şempanze omuzlu polisler öfkelenmeye hazır coplarını sallayarak devriye geziyorlardı.

«Kızılları Rusya'ya gönderiyorlar Sürgüne gidenler bunlar Kışkırtıcılar İstenmeyenler...» Martılar çığrışarak dolanıyordu havada. Bir mantar şişesi yüzüyor küçücük dalgaların arasında. Suyun üstünde kayarak gittikçe ufalan gemiden yükselen bir şarkı sesi duyuluyordu.

Son savaştır bu, birleşelim ve yarın
Enternasyonal kurtaracak insanlığı

«Sürgüne gidenlere bakın... İstenmeyen yabancılara bakın» diye bağırıyordu dürbünlü adam. Bir kadın sesi duyuldu ansızın

«Arise, prisoners of starvation...»

— Şşşşt.. alıp götürecekler sizi de...»

Suyun üstünde eriyordu gemidekilerin şarkısı. Mermer beyazlığındaki pervane izinin kaybolduğu noktada gemi sis bulutunun gerisine giriyor ve görünmez oluyordu. **International... shall be the human race...** Söndü ve kayboldu şarkı. Nehirde, doklardan çıkan bir gemi akıntıya karşı yol alıyordu. Kalbinin küt küt attığı belli oluyordu. Rıhtımdaki koyu elbiseler giyinmiş, suskun ve gözlerini açık denize dikmiş insan kalabalığının tepesinde çığrışarak dolanıyordu martılar.

* İngilizce: «Ayaklanın, açlığın esirleri...»

II

NİCKELEDEON

Gece yarısından az önce bir «nickel» karşılığında yarını satın alabilir insan... cinayet haberleriyle dolu gazete başlıklarını, otomatik bar musluğundan bir fincan kahveyi, Woodlawn'da, Fort hee veya Flatbush'da bir gezintiyi satın alabilir... Otomatik makinenin deliğine atılırsa çiklet alınır bir «nickel» karşılığında. **Somebody Loves Me, Baby Divine, You're in Kentucky, Juss Ehu'As You're Born**... Fokstrot ritmleriyle şekillenen melodiler açık kapılardan sokaklara taşıyor; bluz ritminde okunlar, valsler **(We'd Danced the Whole Night Trought)** dolaşıyor ortalıkta ve hepsi hatıraların koynuna açılan kapıyı aralıyorlar insanların kafasında... 6. cı Cadde'de, 14. cü Sokak'ta çevresinde sinek lerin uçuştuğu stereoskop makineler var halâ, insan isterse bir «nickel» karşılığında geçmişin artık eskimiş ve rengi solmuş resimlerini seyredebilir bu makinelerde. Nişancılık meraklılarına atış yaptırılan barakada insan gözlüklerle bakıyor karşısına. «HOVARDALIK GECESİ, BEKÂRIN ŞAŞKINLIĞI, ÇALINAN JARTİ-

YER...» içine her günkü hayâllerimizin buruşturulup atıldığı kâğıt sepeti... Gece yarısından az önce dün yaşadıklarımızı satın alıyor bir «nickel»

RUTH PRYNNE, doktordan çıkar çıkmaz kürkünü sımsıkı doladı boynuna. Fenalaşmak üzere olduğunu hissediyordu. Taksi! Arabaya biner binmez Mrs. Sunderland'ın pansiyonu geldi aklına, bütün evi kaplayan makyaj kokusunu hatırladı. Ah! İmkânsız, şimdi gidemem oraya :

«Şoför, 40. cı Sokak'a, Old English Tea Room'un önüne bırakın beni.»

Yeşil ve meşinden upuzun çantasını açtı sonra ve göz ucuyla kaç parası olduğuna baktı. Allah kahretsin, topu topu bir dolar para var çantamda; bir «puarter», bir «**nickel**» ve iki «**pennye**» hepsi. Taksimetreyi dikkatle kollamaya başladı. Şöyle bir ağlayıp rahatlayıvermeyi çok istiyordu şimdi... Nasıl su gibi akıp gidiyor para. Otomobilden inince sert rüzgâr boğazını ısırdı.

«Borcunuz seksen sent, bayan... Fakat hiç bozuk param yok, bayancığım...

— Peki, üstü kalsın öyleyse.»

«Vay canına, otuziki sentten fazla...»

Hava sıcaktı içerde, yumuşacık pasta ve çay kokuları geliyordu burnuna.

«Nasıl, Ruth bu karşımdaki!... Evet, ta kendisi... Kollarıma gel hayatım, bu kadar yıl sonra seni tekrar görmek.»

Billy Waldron'du karşısındaki. Adamakıllı şişmanlamıştı, saçları da iyiden iyiye beyazlamıştı üstelik. Yapmacıklı hareketlerle sarıldı ve sonra alnından öptü onu «Anlat bakalım, nasılsın... Bu şapka çok şık gösteriyor seni.

— X ışınlarıyla tedâvi ettiriyorum boğazımı, oradan

geliyorum şimdi, dedi o belirsiz gülüşüyle. Müthiş yorgun hissediyorum kendimi.

— Ruth, ne yapıyorsun bugünlerde? Kaç zamandır haber alamadım senden.

— Sıfırı tükettiğimi sandın, değil mi?»

Ruth soğuk bir ifâdeyle söylemişti bunu.

«**The Orchard Queen**'de kazandığın başarıdan sonra ismini duymayınca?

— Billy, doğrusunu istersen alabildiğine pis ve talihsiz bir devre yaşadım.

— Biliyorum, kimsenin işi tıkırında değil artık.

— Haftaya Bolesca ile görüşeceğim... Oradan birşey çıkar belki.

— İnşallah, Ruth... Birini mi bekliyorsun sen?

— Hayır... Ah! Billy, hep o eski kurnazlık... Ama bugün hiç alay etme benimle. Aklım başımda değil.

— Zavallı ihtiyar kızım benim! Şöyle otur yanına da birlikte çay içelim. Ruth, felâket dolu bir yıl yaşıyoruz, inan ki. Pek çok iyi aktör saatine varıncaya kadar nesi var nesi yoksa rehin bırakacak böyle giderse... Sen de kapı kapı dolaşıp emprezaryolardan iş dileniyorsun galiba.

— O meseleyi hiç tazeleme şimdi... Boğazımı iyileştirsem, en önemlisi bu!... Teslim bayrağını çekerim yoksa.

— Somerville Stock'taki günlerimizi hatırlıyor musun?

— Billy, hiç unutulur mu o günler ? Ne matraktı, değil mi?

— Ruth, son olarak Seattle'da, **The Butterfly on the Wheel** isimli piyeste seyrettim seni. Salondaydım.

— Oyundan sonra neden gelip görmedin beni?

— Sana olan kırgınlığı daha geçmemişti herhâlde... O zaman sefillik çekiyordum üstelik... Gölgeler vâdisinde dolaşıyordum... melânkoli... sinir bozukluğu... parasızlık

filân... Çok sarhoştum o gece, anlıyor musun... Hayvanlaşmış halimle görünmek istemiyordum sana.»

Fincanına tekrar çay koydu Ruth. Ansızın ölesiyle sevinçli hissetti kendini.

«Ah! Billy, nasıl oluyor da herşeyi bu kadar güzel hatırlıyorsun. Ben felâket budala bir kızdım o zaman.. Aşktı, evlenmekti filân, bütün bu hikâyelerin sanatıma kötü etki yapacağın, beni baltalayacağını sanıyordum, anlıyor musun. Yükselmek, ne pahasına olursa olsun başarı kazanmak istiyordum.

— Bugün de aynı şeyi yapar mısın?

— Ben de kendi kendime sık sık bu soruyu soruyorum.

— Nasıl yani? **The moving finger writes and having writ moves on***

— Nor all your tears wash out a word of it... gibi birşey bu... Billy, gene ne sandım biliyor musun... (geriye savurdu başını ve bir kahkaha koyverdi) Bana gene evlenme teklif edeceksin sandım... Ah! Boğazım.

— Ruth, şu X ışınlarından vazgeçsen iyi edersin... Duyduğuma göre çok tehlikeliymiş. Hayatım, seni korkutmak istemem tabii... ama kanser yaptığını söylediler bana.

— Billy, sakın inanma, masal bunlar... X ışınları ancak kötü kullanılırsa ve uzun süre devam edersen kansere yol açıyor Yok, bu doktor Warner hârika bir adam doğrusu.»

Çok sonra metroda bir sıraya oturduğunda eldivenli elinde Billy'nin bıraktığı yumuşak sıcaklığı hisdetti Şimdilik hoşça kal, küçük kız, Tanrı korusun seni» demişti bir-

* İngilizce «Hareketli parmak önce yazıyı yazar, sonra yer değiştirir...»

** İngilizce «Bütün gözyaşlarınız tek kelimesini bile değiştiremez.»

denbire. «Sahici oyuncu böylesine denir belki de! Hep bunu geçirmişti aklından.. Tanrı'ya şükürler olsun, hiç öğrenemeyeceksin...» Sonra geniş kenarlı şapkasını eline alarak bembeyaz saçlarını savurarak **Monsieur Beaucaire** edâsıyla selâmlamıştı onu ve hiç beklemeden geri dönmüş, Broadway'deki insan seline karışıp gözden kaybolmuştu. «Bugünlerde belki yoksulluk çekiyorum, ama sıfırı tüketmedim daha, dilenci durumuna düşmedim... Kanserden bahsetti bana...» Tam karşısında oturanların yüzüne baktı, sağa sola savruluyordu bütün başlar. «Bu insanlardan biri kanserlidir muhakkak. BEŞ KİŞİDEN DÖRDÜ... Budala, kanserle ne ilgisi var... EX - LAX, NUJOLL, O'SULLIVAN'S.. Elini gırtlağına götürdü. Adamakıllı şişmişti boğazı, kanının şiddetli baskısını hissediyordu gırtlağında. Eskisine kıyasla daha kötü olmuştu belki de. «İnsanın vücudunda, etinde yerden bitercesine beliren canlı birşey bu kanser, hayatımızı kemiren, paramparça eden birşey...» Karşısında oturanların hepsi önlerine bakıyordu; genç adamlar, genç kadınlar, orta yaşlılar, lâmbaların ölgün ışığında, çiğ renkli reklâm tabelâlarının önünde yemyeşil görünen suratlar hepsi. «Beş kişiden dördü...» Sıkış tepiş oturmuş, hep başını sallayan, 96. cı Sokak'a doğru hızla ilerleyen metronun içine mahkûm cesetler ordusu. 96. cı Sokak'ta taşıt değiştirdi ve trene bindi.

Brooklyn köprüsünde bir sıraya çökmüştü Dutch Robertson. Sırtındaki asker kaputunun yakasını kaldırmıştı, elindeki gazetenin eleman araylanlarla ilgili ilânlarına göz gezdiriyordu. Ağır ve çok sisli bir öğleden sonrayı sayıyordu şehir. Rutubetten sırılsıklam olmuştu köprü ve gemi düdüklerinin kol gezdiği bir bahçede bir beşik gibi duruyordu. İki tayfa geçti yanından. «Buenos Aires'ten beri ele geçirdiğim en güzel fırsat.»

Bir sinemaya ortak aranıyor, iş muhiti... soruşturma yapılabilir 3.000 dolar... «Tuh be, üçbin dolarım yok...» İşlek yerde tütüncü dükkânı, mecburiyet karşısında elden çıkarılıyor. Gayet güzel müzik âleti ve radyo satış mağazası... hazır müşteri, geliri yüksek... Orta boy modern basımevi, Kelleys ve Miller makinaları, küçük presler, linotip... tam teşkilâtlı cilt atölyesi... Kaşer lokantası, kasap dükkânı... İşlek yerde bilya oyunu... Çok işlek yerde büyük dans salonu ve müştemilâtı. TAKMA DİŞ SATIN ALIYORUZ, altın, plâtin, antika mücevherat... «Yerin dibine batsın!...» ERKEK İŞÇİ ARANIYOR... «Bu tam bana göre iş.» Tecrübeli kâtip... «Sana göre değil.» Tiyatro oyuncusu, memur, otomobil, tâmir atölyesi; bisiket ve motosiklet tâmir edilir... Bir zarfın arkasına adresi yazdı hemen. Boyacı... o kadar da değil. Genç erkek isteniyor; «Yok canım, genç filân değilim artık.» Tatlıcı, seyyar satış memuru. Otomobil yıkanır. Çamaşır yıkanır. HEM ÖĞRENİN, HEM KAZANIN. Dişçilik, başarıya en kestirme yol.. Ölü mevsimi hiç yok...

«**Hello**, Dutch... Vaktinde yetişebileceğimi hiç aklım kesmiyordu.»

Gri yüzlü genç bir kadındı bu, kırmızı bir şapka vardı başında, tavşan derisi gri bir manto giymişti. Dutch'un yanına oturdu.

«Hay Allah! İş ilânı okumaktan gına geldi artık.»

Esneyerek gerindi ve gazeteyi kucağına bıraktı.

«Sen üşümüyor musun burada?

— Üşüyorum tabii... Gidip karnımızı doyuralım bari.»

Sıçrayarak doğruldu, kemerli burnunun tuhaflaştırdığı kırmızı yüzünü kıza yaklaştırdı ve kara gözlerini onun bulanık gri gözlerine çiviledi. Sonra sertçe kolundan çekti kızı

«**Hello**, Francie... Benim küçük kızım, nasılsın bakalım?»

Gerisin geriye, Manhattan'a doğru yürüdüler. Tam altlarında, sis bulutunun içinde ışıl ışıl parıldıyordu nehir. Bütün ışıkları yanan büyük bir gemi geçti köprünün altından. Korkuluğun kenarından geminin simsiyah bacalarına baktılar.

«Giderken bindiğin gemi bu kadar büyük müydü Dutch?

— Bundan daha büyüktü.

— Ah! Ben de gidebilseydim, neler verirdim gidebilmek için!

— Bir gün götürürüm oraya ve heryeri gezdiririm sana... Şu pis duvarı aştıktan sonra çok yer gezdim çünkü.»

Tramvay durağına gelmişlerdi, ne yapacaklarına karar veremediler bir türlü.

«Francie, para var mı yanında?

— Bir dolar param var... ama yarın için ayırdım bu parayı.

— Sadece bir «**puarter**» para var bende. O Çin lokantasına gidelim istersen, adam başına ellibeş sent verir, karnımızı doyururuz... Bir dolar on sent tutar hepsi.

— Yarın sabah işe gidebilmek için bir «nickel» ayırmalıyım hiç olmazsa.

— Aksiliğin gözü kör olsun. Biraz para sahibi olabilmek için neler yaparım, bir bilsen.

— Kendine bir iş bulamadın mı daha?

— Bulsam önce sana söylerdim.

— Gel gidelim, yarım dolarım daha var evde, yarınki yol parasını oradan veririm, ne yapalım.»

Doları bozdurup iki «**nickel**» bıraktı turnikeye. 3. cü Cadde'den geçen bir tramvaya bindiler.

«Ne dersin Francie, bu haki gömlekle dansedersem ses çıkaramazlar ya?

— Dutch, pekalâ dansedilir bu gömlekle. Nesi var, gayet iyi.

— Öyle deme, pek huzurlu değilim, bu gömlek tedirgin ediyor beni.»

Lokantadaki orkestra **Hindistan** isimli parçayı çalıyordu. **Chop suey** ve Çin usulü salça kokusu kaplamıştı ortalığı. Bir locaya girdiler. Saçları pırıl pırıl delikanlılar kısacık saçlı genç kızlarla sarmaş dolaş dansediyorlardı. Yerlerine otururken ikisinin de gözlerinin içi güldüyordu.

«Karnım felâket acıkmış!

— Sahi mi söylüyorsun, Dutch?»

Adam dizlerinin arasına sıkıştırmıştı onun bacaklarını, kız hemen farketti bunu

«Biliyor musun, çok esaslı kızsın sen, dedi Dutch, önündeki çorbayı çoktan mideye indirmişti. Ne olursa olsun, gelecek hafta içinde bir iş bulacağım kendime. Şöyle güzel ve havalı bir de oda tutarım, evleniriz o zaman, gerisi kolay zaten.»

Piste çıktıkları zaman ikisi de titriyordu, bu yüzden müziğin temposuna bile güçlükle ayak uydurdular.

«Bayım... kıyafet uygun değil, dans yok... ufak tefek bir Çinliydi bu, Dutch'un kolunu tutmuştu eliyle.

— Ne istiyor bu herif? diye homurdandı Dutch, durmadı dansa devam etti.

— Gömlek yüzünden gaiba, Dutch.

— Tuh! Allah belâsını versin.

— Yorgunum, danstan hoşlanmam zaten...»

Tekrar locaya, tabaklarındaki ananasın başına döndüler.

14. cü Sokak'ın doğusuna yürüdüler çıkınca.

«Senin odana gidemez miyiz, Dutch?

— Odam filân yok artık. Moruk karı evden çıkardı beni ve bütün eşyamı rehin aldı üstelik. Neyse, bu hafta da iş bulamazsam orduya döneceğim.

— Sakın yapma bunu, Dutch, evlenemeyiz o zaman... Hem neden söylemedin bana?

— Canını sıkmak istemedim, Francie. Tam altı aydır işsiz dolaşıyorum, dile kolay... Keçileri kaçırabilir insan.

— Söylesene Dutch, nereye gidebiliriz şimdi?

— Şu tarafa. Bildiğim bir iskele var ilerde.

— Hava çok soğuk ama.

— Senin yanında soğuğun farkına bile varmıyorum, sevgilim.

— Ne olur böyle konuşma... hiç hoşuma gitmiyor.»

Karanlıkta birbirlerine yaslanarak yürüdüler, nehir kenarındaki çamurlu sokakları geçip gaz depolarının, yıkık duvarların, bol pencereli depo binalarının arasından süzüldüler. Bir sokağın başında, elektrik direğinin önünde rastladıkları küçücük mahalle piçi «yuha» çekti onlara.

«Oruspu çocuğu, yanına gelirsem suratını dağıtacağım, diye öfkeyle homurdandı Dutch.

— Sakın cevap verme ona, diye mırıldandı Francie, bütün mahalle çocukları peşimize takılır sonra.»

Ufacık bir kapıdan büyük tahta perdenin arka tarafına geçtiler sessizce; dev bir darağacını andırıyordu oradaki putreller. Kereste ve meşe ağacı kokusu nehrin kokusuyla birleşiyordu çevrelerinde. Ayaklarının altında iskele kazıklarıyla oynaşan nehir suyunun hışırtısını işitiyorlardı. Dutch birdenbire kendine doğru çekti kızı, birbirine yapışıverdi dudakları.

«Hey ordakiler, gece vakti de bu meret iş becerilir mi burada?» dedi biri, arkalarından geliyordu bu ses.

Elindeki feneri ikisinin yüzüne tuttu gece bekçisi.

«İş filân becermiyoruz, canım... Geziniyorduk şadece.

— Kime yuturuyorsun, ne biçim gezinti bu!»

Yeniden sokağa döküldüler. Nehirden doğru esen sert rüzgâr sokuklarını kesiyordu.

«Aman dikkat et! Kendi kendine ıslık çalarak bir polis geçti önlerinden. Birbirlerinden ayrıldılar o geçerken.

— Ah! Francie, bu gidişle karakola götürecekler bizi. Gel, senin odana gidelim bari.

— Görürlerse hemen evden atarlar beni.

— Hiç gürültü yapmam... Anahtarın yanında, değil mi? Gün doğmadan çıkar giderim. Ne belâ iş yahu, insanı kokarca olduğuna inandıracaklar nerdeyse.

— Peki, öyle olsun Dutch... Benim odaya gidelim Ne olacaksa olsun, umrumda bile değil artık.»

Çamurlu merdivenlerden evin en üst katına çıktılar.

«Pabuçlarını çıkar, diye fısıldadı adamın kulağına, anahtarı kilide uydurmuştu sonunda.

— Çoraplarım delik.

— Budala, ne önemi var bunun? Bir bakayım, herkes uyuyor mu. En dipteki, mutfağın arkasındaki oda. benim. Eğer uyudularsa sesimizi kimse duyamaz.»

Kız yanından ayrılınca kalbinin küt küt attığını farketti. Biraz sonra geri döndü kız. Ayaklarının ucuna basa basa onun peşisıra yürüdü koridorda. Odalardan birinde müthiş bir horultu. Koridorda uykulu yemek kokuları. Odaya girer girmez kapıyı içerden kilitledi kız ve tokmağın tam arkasına bir iskemle dayadı. Sokaktan vuran boğuk bir ışık üçgen çizerek dağılıyordu odada.

«Tanrı bağışı için rahat dur şimdi.»

Papuçları elindeydi, yaklaştı ve kızı sımsıkı sardı kollarıyla.

Dutch kızın yanına uzanmıştı, fısıldayarak konuşuyor ve boyuna anlatıyordu.

«Francie göreceksin, hayatıma çeki düzen vereceğim

artık. Çavuşluğa kadar yükseldim Avrupa'da, ama izinsiz dışarıya gittim diye rütbemi geri aldılar. Bal gibi becerikli olduğumu gösterir bu. Bol para kazanacağım ve ilk fırsatta seni de alıp Château - Thierry'e, Paris'e gideceğim. Çok hoşuna gidecek Francie, oraları çok seveceksin. Ufacık, matrak ve eski şehirler oranın şehirleri, hepsi sâkin, sessiz yerler, insan kendi evinde hissediyor kendini, dünyanın en güzel meyhaneleri de orada; güneşte küçücük masalara oturuyorsun, gelip geçenleri güzel güzel seyrediyorsun. Yemeklere de alıştın mı gel keyfim gel, üstelik adım başında otel çıkıyor karşına; evli misin, değil misin sormuyorlar bile... Kocaman tahta yataklar var her odada, yatınca rahat ediyor insan, kahvaltın bile ayağına geliyor. Böylesi hoşuna gider, değil mi Francie?»

Lâpa lâpa kar yağıyordu, onlar hem yürüyor hem akşam yemeğini yiyebilecekleri bir yer arıyorlardı. Çevrelerinde uçuşarak yere dökülüyordu kar tanecikleri, sokak lâmbalarının ışığında sarılı, pembeli mavili gölgelerle benek benek oluyorlardı yere düşerken ve herşey buğulanıyor, donuklaşıyordu.

«Beni çok şaşırtıyorsun Ellie, nasıl oluyor da şimdiki duruma katlanıyorsun, şaşırıyorum... Tiyatroya devam etmelisin aslında.

— Yaşamamız gerekiyor Jimps, paraya ihtiyacımız var.

— Biliyorum... Biliyorum... Benimle evlendiğin zaman aklın başında değildi Ellie, eminim buna.

— Ah! N'olur, başlama gene tekrar açmayalım bu konuyu.

— Eğlenelim öyleyse... Mevsimin ilk karı bu.

— O söylediğin yer burası mıydı?»

Kapı açıldı ve pembe önlüklü bir genç kız tepeden tırnağa süzdü ikisini.

«İyi geceler, bayan.

— İyi geceler, efendim.»

Genç kız gaz lâmbasıyla aydınlatılmış bir hole aldı ikisini, içerdeki kokudan mutfağın uzakta olmadığı anlaşılıyordu. Pardesüler, şapkalar, başlıklar vardı askıda. Perdenin arkasından lokantayı kaplayan ekmek, kızartma, içki, lâvanta ve sıcak insan nefeslerinin kokusu geliyordu burunlarına.

«Absent kokusu alıyorum... dedi Ellen. Bu gece biraz kafa çekelim hiç olmazsa.

— Şaşırtıcı şey doğrusu, kimi görüyorum karşımda, Congo'nun ta kendisi yahu!... Congo Jake'i hatırlamıyor musun, hani şu Seaside İnn'deki barmen?»

İri gövdesiyle koridorun öbür başında duruyordu Congo ve eliyle gelmelerini işaret ediyordu onlara. Güneşte adamakıllı yanmıştı yüzü, âdeta marsık gibi olmuştu, simsiyah ve parlak bıyıkları vardı.

«**Hello**, Mr.'Erf... nasılsınız bakalım?

— Çok iyiyim, Congo. Karımı tanıştırayım size.

— Şu tarafa geçelim, mutfak görünüşüyle keyfinizi kaçırmazsa birşeyler içersiniz sanıyorum.

— Yok canım, tam tersine... Evlerin en güzel köşesidir mutfak. Aa, siz topallıyorsunuz ama... Bacağınıza ne oldu?

— **Foutue*** İtalya'da bıraktım onu... Kestikleri için buraya getiremedim.

— Nasıl oldu bu iş?

— Tamba dağındayken... o hep bildiğimiz hikâye. Kayın biraderim hârika bir takma bacak verdi bana... şöy-

* Fransızca «Boku yedi...»

le otursanıza. Bakın bayan, hangisi takma, hangisi sahici, ayırabilecek misiniz?

— İmkânsız, bulamıyorum.» diye gülerek cevap verdi Ellen.

Mutfağın sıkışık bir köşesinde ufacık bir masanın çevresine oturmuşlardı. Orta yerde tahtadan beyaz bir masa vardı, genç bir kız içeriye, müşteriye gidecek tabakları o masada hazırlıyordu. Ocak kısmında iki ahçı çalışıyordu. Ağır ve iç bayıltıcı yiyecek kokusu sinmişti havaya. Topallayarak onların yanına döndü Congo. İçki dolu üç kadeh vardı elindeki tepside. Kadehleri almalarını bekledi.

«Sağlığınıza, diyerek kadehini kaldırdı. New Orleans usûlü absent kokteyli.

— Nefis birşey.»

Yeleğinin cebinden bir kartvizit çıkardı Congo.

COULOMMİERS MARKİSİ

İthalât

Riverside 11121

«Günün birinde içkinin iyisine filân ihtiyacınız olursa... Savaş öncesinden kalma içki var elimde. New York'un en hünerli içki kaçakçısıyım ben.

— Günün birinde para sahibi olursam, sizin dükkânda harcarım elbette... Congo, işleriniz ne âlemde bakalım?

— Gayet iyi. sonra anlatırım. Çok işim var bu gece.. Gidip lokanta kısmında güzel bir masa ayırayım size.

— Burayı da siz mi çalıştırıyorsunuz şimdi?

— Hayır, kayın biraderimin burası.

— Kızkardeşiniz olduğunu bilmiyordum.

— Ben de.»

Congo yanlarından uzaklaşınca aşılmaz bir tiyatro perdesi gibi ağır bir sessizlik düştü ikisinin arasına.

«Tufah bir adam, dedi Jimmy, zorlama olduğu hissedilen bir gülümseme belirmişti dudaklarında.

— Sahi, doğru.

— Ellie, birer içki daha getirtelim, ne dersin?

— Olur.

— Şu Congo'yu görüp içki kaçakçılığı ile ilgili birşeyler kapmam gerekiyor aslında.»

Masanın altından ileriye uzatınca Ellen'in ayaklarına çarptırdı bacaklarını. Ayaklarını geri çekti Ellen. Gıcırdayan dişlerinin gürültüsünü farkediyordu Jimmy. Bu gıcırtıyı Ellie de farkedecek sanıyordu. Tam karşısına oturmuştu karısı, sırtında gri bir tayyör vardı. Bluzunun V biçimi yakası ve bu yakanın çevrelediği boynu insana heyecan veren olağanüstü bir güzelliğe sahipti. Koyu gri renkte bir şapka vardı başında. Dudakları boyalıydı. Önündeki eti küçücük parçalara ayırıyor, ama bir türlü yemiyor ve üstelik hiç konuşmuyordu.

«Hadi.. birer kadeh daha yuvarlayalım.»

Kendini bir kâbus görüyormuş gibi çaresiz ve eli kolu bağlı hissediyordu Jimmy. Bu görünüşüyle kaidesi üstüne oturtulmuş mermer heykelden farksız duruyordu karısı. Kar kokusuyla dolu taze bir serinlik hissetti içerde, lokantanın ağır ve bol ışıklı havasını, mutfağın balık ve tütün kokan ağırlığını bir anda değiştirdi. Ellie'nin saçlarındaki lâvanta kokusunu ancak o zaman farketti Jimmy. Yuvarladığı içkiler damarlarını tutuşturmuştu sanki. «Allah kahretsin, bu gece masanın altına devrilmezsem iyi.»

Lyon garının büfesindeler, siyah meşinle kaplı bir koltukta yanyana oturuyorlar. Tabağına ringa balıklarını, tereyağını, sardalyaları, ançuez ve salçayı koymak için eğildiğinde yanağı Ellen'in yanağına adetâ yapışıyor. Çabuk çabuk, birbiri peşisıra atıştırıyor, şarapların yudumluyor, gülüşüyor ve ne zaman düdük sesi duysalar yerlerinden hopluyorlar...

Avignon garından ağır ağır çıkıyor tren. Ağır, uykulu

yolcularla dolu kompartımanda aynı anda uyanıyor ikisi de ve birbirlerine, gözlerinin derinine bakıyorlar. Birbirine düğümlenmiş bacak yığınının arasında kendine yol açıyor Jimmy, sallantılı ve loş koridora sigara içmeye çıkıyor. Çıçıçıçıff. güneye gidiyor tren... Çıçıçıçıçıff... güneye gidiyor tekerler hep bu türküyü çağırıyor raylarda, Rhône vâdisi boyunca hep bu türküyü söylüyor. Kapıya yaslanıyor Jimmy, ucu yırtık bir sigara dudaklarında. Yırtık yere parmağını bastırıyor, içmeye çalışıyor o sigarayı Çıçıçıçıff... Çıçıçıçıff.. çalılıkların, salkım söğütlerin ortasında ve bütün yol boyunca hep aynı türkü.

«Ellie, Ellie, cik - cik öten bülbüller var burada.

— Ah! Sevgilim, öyle güzel uyuyordum ki!»

Uyuyanların bacaklarını el yordamıyla aralayarak kocasının yanına, koridora çıkıyor. Zıpzıp zıplayan sallantılı koridorda, kapıya yaslanarak yanyana seyrediyorlar manzarayı.

Çıçıçıff... güneye gidiyor tren. Bülbüllerin feryâdı duyuluyor yol boyunca, salkım söğütlere yuvalanmışlar hepsi. Çılgın ve ay ışığının olanca parlaklığıyla aydınlanmış bir gece. Bülbüllerin iniltisi.

Taş bebek - Ellie konuşuyordu karşısında :

«İstakoz salatası bitmiş, dedi. Ne aksilik.»

Birdenbire toparlandı Jimmy.

«Hay Allah! Bir bu eksikti zaten.

— Ne demek istiyorsun?

— Buraya neden döndük sanki?

— Geldiğimizden beri «ne iyi ettik de geldik» diyorsun ama.

— Biliyorum. Henüz olmamış hiçbiri, hepsi yemyeşil daha, dedi Jimmy Belki de bundan... Bir kadeh daha içeceğim ben... Ellie, Ellie, söylesene neden böyle olduk biz?

— Bak haber vereyim, sonunda hasta olacağız bu gidişle.

— Boşver... olursak olalım... adamakıllı hasta olalım hem.»

Kocaman yatağın üstüne oturunca limanın öbür ucuna kadar görebiliyorlar dışarıyı. Bir yelkenlinin serenlerini, beyaz bir şalupayı ve kırmızılı yeşilli küçücük bir römorkörü, bir tavus kuşu gibi hâreli suyun ötesindeki basit ve gösterişsiz evleri seyrediyorlar. Yatağa uzanınca havada dolanan martıları görebiliyorlar. Gün batışına yakın giyiniyor, otelin küf kokan koridorlarını yalpalı yürüyüşleriyle geçip gürültülü sokaklara çıkıyor, motor homurtularının, madenî yansımaların, ışıl ışıl camların arasında kayboluveriyorlar. Ve tam gün batarken kocaman yapraklı bir çınar ağacının altında başbaşa «**Sherry**» içiyorlar. Zincirlerinden boşanmış, şaşkın bir kalabalığın ortasında ikisi başbaşa, tıpkı görünmeyen insanlar gibi. Ve bahar gecesi yafaş yavaş yükseliyor denizin üstünde, ürkütücü kollarıyla onları çepçevre saran bir Afrika gecesi bu...

Kahvelerini bitirmişlerdi sonunda. Jimmy beklediği bir işkenceyi geciktirmek ister gibi alabildiğine yavaş içmişti kahvesini.

«Barney'leri bulamayız diye korkuyordum, dedi Ellen.

— Bu lokantayı biliyor mu onlar?

— Jimps, buraya sen kendi elinle getirdin ya onları...

— Üstelik o budala karı bütün gece bebek ve çocuk lâfıyla canıma okudu... Ben ki çocuk lâfından nefret ederim.

— Allah kahretsin, canım nasıl tiyatro çekiyor şimdi, bir bilsen!

— Vakit geçti nasıl olsa.

— Ve benim olmayan bir parayı harcamak... Birer konyak isteyelim, son olsun... Canımıza okunursa okunsun, ne yapalım.

— Canımıza okuyacak bu son kadeh, bizi sarhoş etmekle yetinmeyecek üstelik.

— Beyaz adamın yükünü sırtlanan aile reisinin sağlığına içiyorum, Ellie.

— Jimmy, bir zaman için gazetecilik yapmak eğlencelidir, sanıyorum.

— Her işi eğlenceli kabul edecek durumdayım.. Hattâ evde oturur, bebeğe bile bakabilirim.

— Bu kadar karamsar olma Jimmy, hepsi çabuk geçecek.

— Hayat da çabuk geçiyor.»

Taksi durdu. Cebindeki son dolları şoföre verdi Jimmy. Ellen kapıyı açtı. Absent renginde, garip bir kar yığınıydı sokak. Kapı üzerlerine kapandı. İskemleler, masalar, kitaplar, pencere perdeler, geçmiş günlerdeki unutulmuşluğun, bakımsızlığın tozu vardı hepsinde. Daktilo makinesinden, kahve takımından, unutulmuş çamaşırlardan ve çamaşır tozundan fışkıran ağır hava yüzünden sıkıntılı ve sanki boğulmak üzereydiler ikisi de. Boş süt şişelerini dış kapının eşiğine koydu Ellen ve hemen yattı. Çalışma odasında sinirli adımlarla dolaştı Jimmy. Deminki sarhoşluğu geçmişti, buz gibi bir soğukluk duygusu kalmıştı geriye. Beyninin bomboş odacığında iki yüzlü bir söz vardı dolanan, bozuk para gibi iki yüzü olan bir sözdü bu ve çın çın ötüyordu «Başarı, yenilgi, başarı, yenilgi...»

«I'm just wild about Harree and Harry's just wild about me», diye mırıldanıyordu kız ve dansediyordu.

Kocaman bir salon burası ve bir orkestra var dip köşede. Tavanın tam ortasında asılı ve çiçekli kâğıtlara sa-

• İngilizce «Harry için çıldırıyorum, Harry de benim için çıldırıyor»

rılmış iki âvizenin ışığı aydınlatyor içeriyi. Kapının hemen yanındaki parmaklığın gerisinde sıra bekleyen erkekler duruyor. Anna iri yapılı bir İsveçli ile dansediyor bu defa, onun büyük bir çabuklukla hareket eden küçük ve hünerli ayaklarına yetişemiyor adam, ağır ve hantal, bir türlü ayak uyduramıyor ona. Müzik susuyor. Sıra ufak tefek ve siyah saçlı bir yahudide bu sefer. Adam sımsıkı kavramak istiyor onu, vücudunu onun vücuduna yapıştırmak istiyor.

«Ah! Pazarlıkta bu yok işte!»

Adamı kendinden uzaklaştırıyor.

«Kalpsiz!»

Cevap vermiyor adama. Soğuk bir kesinlikle dansediyor. Öylesine yorgun ki nerdeyse hastalanacak.

Me and my boyfriend
My boyfiend and I*

Ağzının sarmısak kokusunu yüzüne üflüyor bir İtalyan; bir denizci onbaşı; bir Yunanlı; al yanaklı, ufak tefek ve sarışın, Anna gülümsüyor ona; orta yaşlı biri, dut gibi sarhoş, onu öpmeye çalışıyor... **Charley my boy, ô, charley my boy...** pırıl pırıl saçlar, darmadağın kızıl saçlar, sivil celi yüzler, yassı burunlar, düz burunlar, çabuk dansedenler, ağır dansedenler... **Goin souf... Wid de taste o de sugarcane in my mouf...**** sırtında ağır, sıcak, terli soğuk eller geziniyor boyuna ve elindeki fiş sayısı gittikçe artıyor, kocaman bir yumak oluyor parmaklarının arasında. Bak bu iyi dansediyor işte ve siyah elbisesinin içinde bayağı havalı görünüyor.

«Öyle yorgunum ki, diye mırıldanıyor Anna.

— Dans hiç yormaz beni.

* İngilizce «Ben ve sevgilim, sevgilim ve ben.»

** İngilizce: «Ağzında şekerkamışı tadı, güneye giderken.»

— Ben böyle her önüme gelenle dansetmekten yoruluyorum.

— Başka bir yere gidip başbaşa dansetsek, ne dersiniz?

— Olmaz, sevgilim kapıda bekliyor.

With nothing but a photograph
To tell my troubles to
What'll I do? *

— Saat kaç? diyor karşısındaki iri yapılı adama.

— Tanışma saatimizdir, cicim...»

Başını sallıyor. Ansızın **Auld lang syne** isimli parçaya giriyor orkestra. Herifi bırakıp kasanın çevresinde toplanmış, avuçları fiş dolu kadınların yanına koşuyor.

«Anna, diyor kocaman kalçalı bir kadın... Demin benimle danseden herifi gördün mi?. Bana dedi ki... «Tekrar görüşecek miyiz?» dedi. «Kes be kapat çeneni» dedim herife... «Allah kahretsin!» dedi o zaman...

* İngilizce «Bir fotoğraf sadece
derdimi anlatmak için...
Ne yapabilirim?

III

DÖNER KAPILAR

Güneş batar batmaz trenlerin bütün ışıkları yanıyor, örümcek ağı gibi içiçe girmiş sisli köprülerin arasında gidip gelirken ateş böceklerine benziyorlar.

Don mevsiminin ilk günlerinde bitkilerin suyu nasıl dışa fışkırırsa saat beşi vurunca kadınlı erkekli bir kalabalık boşanıyor sokaklara, ticaret hayatının yoğun olduğu semtlerdeki bütün binalar bir anda boşalıveriyor. Asık ve yorgun çehreli insan kalabalıkları metroları dolduruyor ve bir anda yerin altına girip gözden kaybolunyorlar. Büyük binalar boş ıssız ve suskun, bütün gece sabahın doğuşunu bekliyorlar, binlerce pencerelerinde hiç ışık yanmıyor. Limanın ışıl ışıl sularında ışık saçarak yol alıyor gemiler. Saat gece yarısını vuru dört bacalı transtlantikler ışıklı kalafat yerlerini terkedip sessizce denize açılıyorlar. Gizli toplantılardan çıkıyor bankerler, gözlerini çapak bürümüş hepsinin,. romörkörlerin çığlığını sadece onlar işitebiliyor, bir de onlara kapalı kapıları açan gece bekçilerinin haberi var römorkör çığlıklarından. Lüks otomobillerine homurdanarak

biniyor ve kendilerini sokakların sessizliğine teslim ediyorlar. Sessizliğin çın çın öttüğü cin beyazı, viski sarısı ve elma şarabı solgunluğunda ışıklarla bir yanıp bir sönüyor bu sokaklar.

Tuvalet aynasının önünde saçlarını örüyordu. Adam hafifçe eğilmişti ona. Mor pantalon askıları iki yanından aşağıya sarkmıştı, kalın ve küt parmaklarıyla elmas düğmeler takıyordu gömleğine.

«Jake, şu belâlı işten biran önce sıyrılırsak çok sevineceğim, dişlerinin arasına kıstırdığı firketeler yüzünden boğuk boğuk konuşuyordu.

— Hangi belâdan sıyrılacağız, Rosie?

— Hangisi olacak, şu Prudence Promotion Company belâsından tabii. Doğrusunu istersen o iş çok korkutuyor beni.

— Yok canım, herşey yolunda. Bütün mesele biraz blöf yapıp Nichols'u kandırmak zaten.

— Ya peşinizi bırakmazsa?

— Hiç bir tehlikesi yok. Benimle uğraşmak çok para kaybettirir ona. Bizimle birleşmek daha çok işine gelir. Sekiz gün içinde ona gerekli ödemeyi yapabilirim üstelik. Paralı olduğumuza inandırabilirsek kendi ayağıyla gelecek yanımıza, hem de tıpış tıpış gelecek. Bu gece El Fey'de olacağını söylemedi mi?»

Rosie, Rhin taşından küçücük bir tarak yerleştirdi saçlarına. «Evet» anlamına başını salladı ve ayağa kalktı.

İri yapılı ve geniş kalçalı bir kadındı. Kocaman siyah gözleri, biçimli kaşları vardı. Sarı dantelâdan örülmüş bir korse ve pembe ipekliden bir gecelik giymişti.

«Rosie, bütün mücevherlerini tak bu gece. Kutsal bir kilise köşesi kadar süslü olmanı istiyorum. Nichols herifi-

nin başını döndürmeliyiz bu gece, yarın onunla pazarlığa oturacağım çünkü... Nasıl olsa bekliyoruz, birşeyler içelim bari... (Telefona yürüdü.) 404'e iki şişe White Rock ve buz gönderin lûtfen. Adım Silverman. ve özenerek seçin herşeyi.

— Jake, basıp gidemez miyiz burdan? dedi Rosie (Gardrobun yanında ayakta duruyordu, yeni çıkardığı bir elbise vardı kolunda.) Bu patırtıya dayanamıyorum artık... Beni bitiriyor bunlar. La Havane'a veya Paris'e kaçalım burdan, yeni bir hayat kuralım kendimize.

— Kaçarsak hemen yakalatırız kendimizi. Biliyorsun, dolandırıcılıktan hüküm giyeriz sonra. Ömrüm boyunca kara gözlüklerle, takma favorilerle yaşamaya niyetli değilim.»

Gülmeye başladı Rosie.

«Hem sana pek yakışmaz onlar, çirkinleşirsin. Ah! Evli olsaydık seninle.

— Bizim için bunun hiç önemi yok, Rosie. Hem beni iki defa evlenmek suçuyla da aramalarını istiyorsun galiba. Tam olurdu o zaman.»

Garson çocuk kapıyı vurunca Rosie ürperdi. Jake Silverman aldı tepsiyi, buz kovasındaki buz kalıplarının tıkırtısına aldırmadan götürüp masaya bıraktı. Sonra gardroptan yassı bir viski şişesi çıkardı.

«Bana verme; içecek halde değilim şimdi.

— Tepki göstermek gerekiyor, yavrucuğum. Olabildiğin kadar şık ve güzel ol bu gece, seni tiyatroya götüreyim. Hem boşversene, bundan daha karışık ve tehlikeli günler yaşadım ben. (Kadehi elinde, telefona yürüdü.) Eğlence bürosunu bağlar mısınız bana... Allo, hayatım.. A tabiî, eski dostuz ya... Beni mi? Elbette tanıyorsunuz... **Follies**.. için iki yer ayırtabilir misiniz bana... Tamam... Çok iyisiniz... On dakika sonra arayın beni, oldu mu yavrum.

— Jake, söylesene, kuzum, sahiden boraks madeni var mı o gölde?

— Var tabiî. Dört uzman rapor verdiler, biliyorsun ya?

— Evet, ama acaba mı diyordum kendi kendime... Jake söz ver bana, şu iş bitince bir daha yapmayacaksın, bir daha böyle bisliklere bulaşmayacaksın değil mi?

— Tamam, anlaştık. Bundan sonra pek ihtiyacım olmayacak zaten... Vay canına, üstündeki elbise çok yakıştı sana.

— Demek hoşuna gitti?

— Brezilya'yı hatırlatıyorsun bana... bilemiyorum. sıcak ülkeleri andıran birşey.

— Benim sırrım bu, cazibemi tehlikeli yapan tılsım.»

Telefonun zili acı bir çığlıkla yankılandı odada. Sıçrayarak yerlerinden doğruldular. Elinin tersiyle dudaklarını çiğniyordu kadın.

«Dördüncü sırada iki yer, hârika... Hemen gelip alacağız... Kendine biraz hâkim olsana. Rosie, seni böyle tedirgin gördükçe paniğe kapılıyorum. Hadi, toparlan biraz.

— Yemeğe çıkalım, Jake. Sabah sütünden başka birşey girmedi kursağıma. Hem şu zayıflık hevesinden vazgeçsem fena olmayacak. Bu tedirginlik, bu yürek çarpıntısı zaten kilo kaybettiriyor bana.

— Rosie, kapatalım artık... Tepem atıyor çünkü.»

Holde, çiçek satılan tezgâhın önünde durdular.

«Bir gardenya istiyorum» dedi adam.

Çiçekçi kız gardenyayı ceketine iliştirirken çalımla göğsünü şişirdi.

«Ya siz şekerim, dedi ve gene çalımlı bir tavırla Rosie'ye döndü, siz hangi çiçeği istersiniz?.»

Kız dudak büktü

«Bilemiyorum ki, hangi çiçek uygun düşer bu elbiseye.

— Siz düşünün öyleyse, ben gidip tiyatro biletlerini alayım.»

Eğlence bürosuna yöneldi. Pardesüsünün önü açıktı ve gömleğindeki göğüslük görünsün diye hafifçe geriye itmişti perdesüyü, seçtiği kırmızı güller yaldızlı kâğıda sarılırken göz ucuyla onun bulunduğu tarafa baktı Rosie; tezgâhın üstünde duran magazin dergilerine yaslanmıştı adam ve bir çocukla konuşur gibi konuşuyordu sarışın satıcı kızla. Biletler avucunda, gözleri ışıl ışıl yanarak geri döndü. Gülleri kürk mantosunun yakasına iğneledi Rosie, adamın koluna girdi sonra, döner kapılardan geçip kolkola dışarıya, soğuk, elektrikli ve ışıltılı bir gecenin hüküm sürdüğü sokağa çıktılar

«Taksi!» diye seslendi adam.

Kahve kokuyordu yemek odası, kızarmış ekmek ve New York Times kokuyordu. Sofranın çevresine toplanmıştı Merivale ailesi, elektrik lâmbasının ışığında kahvaltı ediyorlardı. Dolu yağıyordu dışarda, pencere camlarını öfkeyle kırbaçlıyordu.

«Ah! Paramaount senetleri beş derece birden düşmüş gene, dedi James, elindeki gazete kapatıyordu yüzünü.

— James, alaycılığın bu kadarı da kötü doğrusu, diye söze atıldı Maisie, bir piliç yemini nasıl didiklerse o da öyle küçücük yudumlarla içiyordu kahvesini.

— Hem yanılıyorsun, dedi Mrs. Merivale, Jack Paramount'da çalışmıyor ki artık. O Famous Players şirketinin reklâm servisinde çalışıyor şimdi.

— Onbeş gün sonra gelecek buraya. Yılbaşında burada olabileceğini umud ediyor.

— Maisie, yeni bir telgraf mı aldın yoksa?»

«Evet» anlamına başını salladı Maisie.

«Biliyorsun James, Jack mektup yerine telgraf gönderiyor, dedi Mrs. Merivale oğluna.

— Bildiğim kadarıyla onun gönderdiği çiçekler yüzünden oturulacak yer kalmıyor evin içinde, diye homurdandı James.

— Çiçekleri bile telgrafla yolluyor», diye devam etti. Mrs. Merivale, zafer kazanmış kimselerin çalımlı edâsıyla söylemişti bunu.

Gazeteyi bıraktı James.

«Neyse, inşaallah göründüğü kadar esaslı çocuktur.

— James, Jack hakkında böyle konuşman ayıp... Sana hiç yakışmıyor üstelik.»

Yerinden fırladı Maisie ve ara kapıdan salona geçti.

«Bakın şu işe; yahu, kayınbiraderim olacak adam hakkında fikrimi söylemeye de hakkım yok mu yani!» diye homurdandı James.

Mrs. Merivale kızının peşinden salona geçti.

«Gel, kahvaltını bitir Maisie, sen aldırma ona, alaycının biri o.

— Böyle konuşmasın Jack hakkında, istemiyorum.

— Jack'i nasıl sevdiğimi biliyorsun, Maisie. (Kızına sarıldı ve sofraya sürükledi onu.) O kadar alçak gönüllü bir çocuk ki... çok iyi davranışları var. Eminim, mutlu olacaksın onunla.»

Maisie tekrar yerine oturdu, pembe bir tülbent vardı başında ve suratı asıktı.

«Anneciğim, bir kahve daha içebilir miyim?

— Fazlası sana dokunur, güzelim. Doktor Fernald ne dedi biliyorsun, kahve senin sinirlerini bozuyor.

— Fazla değil, azıcık daha içeyim anneciğim. Şu elimdeki bisküiti bitireyim hiç olmazsa, kuru kuru yiyemiyorum. Hem artık kilo vermemi de istemiyorsunuz»

İskemlesini çekip ayağa kalktı James, gazeteyi koltuğunun altına sıkıştırdı ve odadan çıktı.

«Saat sekizbuçuk oldu James, diye arkasından seslendi Mrs. Merivale. Tuvalete gazeteyle girdi mi iki saat kalıyor içerde.

— Ben gidip yatacağım, dedi Maisie, yüzünü buruşturarak devam etti sonra. Sabahları hep birlikte kahvaltı etmek saçma bir alışkanlık bence. Herkesin yaptığından hiç farklı olmayan birşey! Modası çoktan geçti böyle şeylerin. Perkinns'lerin evinde tepsiyle herkesin yatağına getiriyorlar kahvaltıyı.

— Güzel ama, James'in saat tam dokuzda bankada olması gerekiyor.

— Hepimizin erkenden uyanması için yeterli sebep değil ki bu. Böyle giderse yüzüm kırış kırış olacak sonunda.

— Fakat o zaman da ancak akşam yemetinde gurebileceğiz James'i, hem erken kalkmak benim hoşuma gidiyor. Günün en güzel saatleri sabahın erken saatleri bana sorarsan.»

Maisie esnedi, çaresiz kalmıştı.

O sırada hole açılan kapıda belirdi James. Şapkasını fırçalıyordu.

«Gazete nerde, James?

— Ah! İçerde unuttum.

— Ben gider alırım... sen yorulma. Kıravat iğnesi yana kaymış yavrucuğum, düzeltsene onu... Ama dur, ben düzelteyim... Oldu işte.»

Mrs. Merivale oğlunun omzuna koydu ellerini ve onun gözlerinin içine içine baktı. Soluk yeşil çizgili koyu gri kumaştan bir takım elbise giymişti James, zeytin yeşili bir kıravat takmıştı, küçücük ve çekirdek biçimi bir altın iğne iliştirmişti kıravatına; zeytin yeşili ve siyah çubuklu

çoraplar vardı ayağında, koyu kırmızı pabuçlar giymiş, çift bağcıklarına düğüm atmıştı.

«James, bastonunu almıyor musun yanına?»

Zeytin yeşili bir kaşkol sarmıştı boynuna ve koyu kahverengi kışlık pardesüsünü giyiyordu.

«Dikkat ettim, benim yaşımdakiler baston taşımıyor, anneciğim... Biraz şey sanabilirler... ne bileyim.

— Mr. Perkins'in bir bastonu var ama, hani sapında som altından papağan olan.

— Güzel söylüyorsun anneciğim, ama koskoca bankanın genel müdür yardımcısı o, canı ne istiyorsa yapabilir... Ah! Ben gideyim artık, ancak yetişirim.»

Annesini ve kızkardeşini telâşla öptü James Merivale. Asansörde giydi eldivenlerini. Hem dolu yağıyordu sokakta, hem sert bir rüzgâr esiyordu; başını öne eğdi ve 72. ci Sokak'ta, doğuya yürüdü. Metronun girişinde bir **Tribune** gazetesi aldı ve perona kadar adetâ uçarak indi merdivenleri; kötü bir koku ve yoğun bir kalabalık vardı peronda.

Chicago? Chicago? Bir şarkıcının boğuk sesi yükseliyordu gramofondan. Vücuduna sımsıkı yapışmış simsiyah elbisesinin içinde alabildiğine ince görünüyordu Tony Hunter, kül sarısı saçları omuzlarına dökülen genç ve güzel bir kadınla dansediyordu. Otel odasında başbaşaydılar, başka kimse yoktu içerde.

«Hârika dansediyorsun hayatım, dedi kız ona ve onun göğsüne iyice yapıştırdı vücudunu.

— Sahi mi, Nevada?

— Hım... Hayatım, bir değişiklik yok mu bende, bir başkalık farketmedin mi?

— Ne gibi?

— Gözlerimle ilgili birşey meselâ?

— Dünyanın en güzel gözleri seninkiler tabii.

— Evet ama, gözlerimde bir başkalık filân.

— Biri yeşil, öbürü kahverengi, bunu mu söylemek istiyorsun?

— Ah! Şeker çocuk, farketmiş demek ki!»

Kız dudaklarını uzattı ona. Tony uzanıp kızı öptü. Plâk bitti o sırada. İkisi de aynı anda gramofona koştular.

«Tony, doğru dürüst öpüşmedik demin» dedi Nevada, başını geriye savurarak yüzüne dökülen saçları düzeltti.

Shuffle along isimli plâğı koydular gramofona.

«Biraz anlatsana Tony, dedi Nevada, sarmaş dolaş dansediyorlardı gene, dün gittiğin psikanalist ne söyledi sana?

— Pek fazla birşey konuşmadı benimle. Hemen şöyle, ayaküstü konuşuverdik. Hayâli bir hastalık dedi ve kadınlarla daha sık düşüp kalkmamı sağlık verdi. Esaslı herif, ama bu meseleyi hiç bilmiyor. Pek yararı dokunmaz bana.

— Seni ben iyileştireceğim, göreceksin.»

Dansı bırakıp gözgöze bakıştılar, ikisinin de yanakları alev alev yanıyordu.

«Seni tanıdım ya Nevada, bu herşeyden önemli dedi Tony, acılı bir ifâdesi vardı sesinin... Öyle iyisin ki bana karşı. Senden önceki bütün kadınlar çok kötü davrandılar bana!

— İşte gene birdenbire ciddileşti!»

Kız dalgındı, ondan uzaklaştı, gramofonu susturdu.

«George'a iyi bir oyun olacak bu.

— Düşündükçe sıkılıyorum aslında, huzurum kaçıyor. Her zaman o kadar iyi ve anlayışlı davrandı ki bana... O olmasa, cesaret edip doktor Baumgardt'a derdimi açamazdım.

— Suçlu kendisi. Budalanın biri... Otel paramı verip arada sırada tiyatroya götürerek beni satın alacağını sa-

nıyorsa aldanıyor, hayâl kuruyor demektir. Fakat Tony, şu doktoru sakın boşlama sen, devam et. Glenn Gaston'u resmen iyileştirdi bu adam... O da tıpkı senin gibiydi, otuzbeş yaşına kadar bir kadın gibi hissediyordu kendini, sonradan evlenmiş ve üstelik ikiz çocuk sahibi olmuş... Gel yanıma hayatım, bu sefer doğru dürüst öp beni, sahici olsun bu seferki. Hah şöyle! Hiç fena değildi... Gel, biraz daha dansedelim. Vay canına, şenin kadar güzel danseden erkek görmedim. Senin gibiler mükemmel dansediyor nedense. Sebebini bilemiyorum, ama hep böyle oluyor...»

Telefonun zili keskin bir testere gibi çınlattı odayı «Allo... Evet' Miss Jones benim... Aa, tabii George, sizi bekliyorum...» Ahizeyi yerine koydu

«Tony, hemen yokol buradan. Sonra ararım seni. Hem sakın asansörle inme, bakarsın burun buruna gelirsiniz onunla.»

Kapıdan telâşla çıktı Tony Hunter. **Baby Babee Deevine** isimli plâğı gramofona taktı Nevada, sinirli bir telâş içinde ortalığı derleyip topladı; alnına dökülen kısacık bukleleriyle oynayarak iskemleleri filân düzeltti...

«George, hiç gelemeyeceksiniz sanıyordum. Nasılsınız, Mr. McNiel? Neden bilmiyorum, ama çok sinirliyim bugün. Hiç gelmeyeceksiniz sanıyordum... Hep birlikte birşeyler atıştıralım bari... Karnım fena acıktı.»

Mölon şapkasıyla bastonunu köşedeki masaya bıraktı George Baldwin.

«Siz ne yiyeceksiniz, Gus? dedi sonra.

— Kuzu pirzolasını ve fırında patatesi her zaman tercih ederim.

— Ben biraz sütle kuru pasta yiyeceğim, midem berbat son günlerde... Nevada, bak bakalım, Mr. McNiel için bir **«highball»** hazırlayabilir misin.

— Evet George, bir **«highball»** içerim doğrusu.

— Benim için yarım piliç ısmarla George, kızarmış olsun, istakoz ve armut kompostosu da getirsinler yanında, diye bağırarak ona seslendi Nevada, banyoda buz hazırlıyordu o sırada.

— Bunun kadar istakoz seven kadın görmedim», dedi Baldwin, telefona yürüyor ve gülerek konuşuyordu.

Nevada tepsiyle iki «**highball**» getirdi içeriye. Lâl rengi ve papağan yeşili karışımı bir eşarp sarmıştı boynuna.

«Mr. McNiel, karşılıklı içecetiz bunları... George'a içki yasak, doktorun kesin emri.

— Öğleden sonra bir operet seyredelim Nevada, ne dersin? Değişikliğe çok ihtiyacım var.

— Hârika! Gündüz tiyatro seyretmeye bayılırım. Tony Hunter'ı da götürsek, bir sakıncası var mı sence? Demin telefon etti bana, canı sıkılıyormuş, öğleden sonra buraya gelecek. Bu hafta çalışmıyormuş.

— Olur tabii, o da gelsin bizimle... Nevada, şimdi bir kaç dakikalığına başbaşa bırak bizi. Hemen şurada pencerenin dibinde iş konuşacağız; yemekte bırakırız ve sadece seninle ilgileniriz o zaman.

— İyi, elbise değişeyim öyleyse.

— Gus, şöyle oturun buraya.»

Bir süre hiç konuşmadılar, pencereden dışarıya, inşa hâlindeki bir binanın kırmızıya boyanmış demir iskeletine baktılar.

«İşte Gus, diye ansızın söze girdi Baldwin, boğuk bir sesle konuşuyordu, ben de politikaya atıldım sonunda.

— George, bravo size, sizin gibi adamlara çok ihtiyacımız var.

— Muhalefet partisinden adaylığımı koyuyorum.

— Nasıl olur, imkânsız!

— Başka kaynaklardan işitmenizi istemedim Gus, kendim haber vereyim dedim.

— Peki ama, sizi kim seçecek?

— Öyle demeyin, arkam kuvvetli... Gazeteler de beni destekleyecek.

— Gazetelerin ilgisi yok bu işle? Koca seçmen kitlesi var bizim arkamızda. Fakat size ne oldu böyle, unutmayın ki ben olmasaydım **district attorney** adaylığı teklif etmezlerdi size.

— Biliyorum, şimdiye kadar büyük dostluk gösterdiniz bana, bu dostluğun devam edeceğini umudediyorum.

— Şimdiye kadar arkalarına geçip kazık atmadım eski dostlarıma... fakat mücadele bu, belli olmaz ki George, dünyada geçerli tek şey mücadele çünkü.

— Ne yaptınız beyler, diye sordu Nevada ve danseder gibi küçücük adımlarla yürüyerek yaklaştı onlara, pembe ipekten bir elbise geçirmişti sırtına; konuşabildiniz mi bari?

— Tamam, konuştuk, diye homurdandı Gus... Miss Nevada, söyleyin bakalım, neden bu ismi takmışlar size?

— Reno'da doğdum ben... Oraya boşanmak için gitmiş annem ve orada doğurmuş beni... Kim bilir, nasıl öfkeliydi o gün...»

Tezgâhın arkasında duruyor Anna Cohen, başının tam üstünde kocaman harflerle «NEW YORK'TAKİ EN GÜZEL SANDVİÇLER BURADA» yazısı okunuyor. Ökçeleri çoktan biçimini kaybetmiş sivri burunlu iskarpinler var ayağında ve ayakları sızlıyor.

«Müşteriler gecikmez artık, birazdan hepsi sökün ederler buraya, gelmezlerse yandığımızın resmidir, diye mırıldandı garson, onun hemen yanında soda hazırlıyordu. (Kıpkırmızı bir suratı ve gırtlağında hatırı sayılır bir çıkıntı var adamın.) Ama müşteri milleti bu, belli olmaz, bakarsın bir anda dalıverir içeriye, oturacak yer kalmaz.

— Evet, karınlarının acıktığını aynı anda akıl ediyorlar sanki.»

Camın gerisinden bitmek tükenmek bilmeyen kuyruklar hâlinde gidip gelen, metroya girip çıkan insan kalabalığını seyrediyorlar. Birden tezgâhın başından ayrılıyor Anna ve mutfağa giriyor; şişman bir kadın ocakları ateşliyor orada. Köşedeki duvarda çiviye asılı bir ayna duruyor. Askıdaki mantosunun cebinden pudra kutusunu çıkarıyor Anna, burnuna pudra sürüyor aynanın karşısında. Küçücük sünger elinde, aynada tostoparlak yüzünü seyrediyor ve tabii biraz sallanıyor mutfakta, içeriye dönmekte gecikiyor. Kısacık siyah saçları zor ulaşıyor ensesine ve saçaklı bir kıvrımla alnına dökülüyorlar. «Küçük yahudi kızın sevgilisi» diye acılı bir sesle kendi kendine mırıldanıyor. Tezgâhın başına dönüyor tekrar ve idare müdürüyle burun buruna geliyor orada; kısa boylu, şişko bir İtalyan bu, kel kafalı bir adam.

«Bütün gün aynanın karşısına geçip kırıtmaktan başka mârifetiniz yok, ne işe yararsınız?... Anlaşıldı, yol veriyorum size, artık çalışmayın burada.»

Adamın zeytin tanesi kadar yağlı suratına baktı Anna.

«Hemen mi gideyim, akşama kadar kalayım mı?»

Adam günü tamamlamasını işaret etti ona.

«Akşama gidersiniz... Güzellik enstitüsü değil burası.»

Anna telâşlı adımlarla tezgâhtaki yerine geçiyor. Bütün yerler dolu şimdi. Genç kızlar, odacı delikanlılar, yorgun yüzlü muhasebeciler...

«Bir piliçli sandviç, bir kahve...

— Zeytinli ve peynirli sandviç ve bir bardak kaymaklı süt.

— Çikolatalı şerbet.»

«Yumurtalı sandviç, kahve ve **doughnuts.**» «Bir fincan et suyu.» «Tavuklu çorba.» «Çikolatalı soda, buzlu olsun.»

Çabuk çabuk, birbirlerine hiç bakmadan atıştırıyorlar ve başları hep önlerinde. Taburelere çökerek habire atıştıranların gerisinde sıra bakleyenler var, karnını ayakta doyuranlar var.. Tezgâha sırt çevirmiş bazıları da, ayakta atıştırıyor ve vitrindeki HCNUL ENİL NEERG yazısın dalgın dalgın seyrediyorlar, kapısında yeşilli kahverengili gölgelerin ve ışıkların bir sönüp bir yandığı metroya girip çıkanlara bakıyorlar.

«Hadi Joe, herşeyi anlatın bana, dedi Gus McNiel ve purosundan derin bir nefes çekerek dumanlarını havaya savurdu, döner koltuğunda iyice geriye yaslandı sonra. Anlatın bakalım, Flatbush'da ne numara hazırlıyorsunuz gene?»

Önce sesini kontrol etti O'Keefe, sonra da ayaklarını yere sürttü.

«Evet bayım, bir komite kurduk Flatbush'da.

— Onu anladık yahu!... Giyim İşçileri Sendikası'nın düzenlediği baloya baskın vermek için yeterli sebep mi bu?

— O işte benim hiç günahım yok... Barış taraftarlarına ve kızıllara çok öfkelenmişti bizimkiler.

— Bir yıl önce geçerliydi sizin numaralar, kopardığınız gürültüye kamuoyu pek önem vermiyor artık, hava değişiyor. Joe, inanın bana, Büyük Savaş'ın kahramanları halkın midesine oturdu, rahatsızlık veriyor.

— Orada, çok aktif bir teşkilât var.

— Biliyorum, Joe. Biliyorum. Bu bakımdan büyük güvenim var size... Ama herşeye rağmen şu sizin ödenek hikâyelerine aldırış etmeyeceğim... New York eyâleti Eski Muharipler'e olan borcunu çoktan ödedi, görevini yaptı.

— Evet, bu doğru.

— Size ödenek verilmesi işadamlarının gözünde yeni

vergilere hazırlık demektir, bu mesele çok basit... kimse yeni vergi ödemek istemiyor.

— Fakat galiba işi başaracak bizim arkadaşlar, pek yakında ödenek koparacaklar sizden.

— Öyle şeyler vardır ki onları hemen çekip alıvereceğimizi sanırız ama, bir türlü ele geçiremeyiz... Bırakın canım, sakın böyle konuşmayın bir daha... Joe, şuradaki kutuya uzanıverin, içi puro dolu. Bir deniz subayı getirdi onları bana, La Havane'daki bir dostum göndermiş, alsanıza, yakın bir tane.

— Teşekkür ederim.

— Hadi canım, daha alın, dört beş tane koyun cebinize.

— Ah! Çok teşekkür ederim.

— Söyleyin bakalım Joe, siz ve arkadaşlarınız, Belediye seçimlerinde hangi partiyi destekleyeceksiniz ?

— Eski Muharipler'in çoğunluğu hangisini desteklemeye karar verirse biz de o partiyi destekleyeceğiz.

— Dinleyin Joe, esaslı bir adamsınız...

— Ah! Dediğimizi yaptırırız onlara, siz bana söyleyin yeter ki... Ben konuşurum onlarla.

— Kaç kişisiniz orada?

— Sheamy O'Reilly Post'un üçyüzden fazla üyesi var ve üye sayısı hergün çoğalıyor... Dörtbir yandan bize baş vuranlar var. Noelde balo vereceğiz, birkaç boksör bulabilirsek boks maçları da düzenleyeceğiz.»

Gus McNiel başını bir boğanınkini andıran boynuna devirdi ve bastı kahkahayı

«Mükemmel.

— Gayet ciddî konuşuyorum, bizimkileri peşinizden sürüklemenin tek çaresi var; ödenekler.

— Bir gece onlarla gelip konuşsam nasıl olur?

— Güzel fikir, yalnız savaşa girmemiş olanlara pek iyi gözle bakmıyor bizimkiler.»

McNiel kıpkırmızı kesildi

«Avrupa'dan galip dönünce burnunuz büyüdü, ha çocuklar? (Güldü.) Çok çok iki yıl sürer bu gurur... İspanya-Amerika savaşından dönenleri de gördüm ben, bu sözümü sakın unutmayın, Joe.»

Bir odacı çocuk girdi içeriye, masaya bir kartvizit bıraktı.

«Bir bayan sizinle görüşmek istiyor, Mr. McNiel.

— İyi ya, bırak gelsin içeriye... Eğitim komitesindeki eti pörsümüş moruk karıdır muhakkak... Joe, gelecek hafta içinde gene uğrayın bana... Sizi ve ordunuzu unutacak değilim.»

Dougan bekleme salonundaydı. Onu görünce yanına geldi.

«Durum nedir, Joe?

— Herşey yolunda, dedi Joe, ödenekler meselesinde Tammany de bizi destekleyecekmiş, Gus böyle söylüyor... Geniş bir kampanya açmayı, ülke çapında gürültü koparmayı düşünüyor. La Havane'dan gelen purolardan verdi bana... İster misin?»

Dişlerinin arasına birer puro kıstırmışlardı, neşeli adımlarla City Hall Square'dan geçtiler. Eski City Hall binasının tam karşısında yeni bir inşaat yapılıyordu. Elindeki purosuyla inşaatı gösterdi Joe

«İşte buraya yeni bir Yurtseverlik heykeli diktirecekmiş Belediye başkanı.»

Child's önlerindeydi, mutfaktan dışarıya vuran buhar kokusu bomboş midesini altüst etti. Kapkara bir çelik yığınından farksızdı gökyüzü ve şafakla beraber yavaş yavaş

griye boyanıyordu. Dutch Robertson'un bütün cesareti kırılmıştı, Union Square'i ağır adımlarla geçti. Francie'nin yatağı, yatağın sıcaklığı ve kızın saçlarından yayılan kokuyu bir türlü unutamıyordu. Doğu kesimine yürüdü, 15. ci Sokak'taki otelin önünden geçti. Ceplerine soktu ellerini. Metelik yoktu üstünde, Francie de para verememişti ona. Bir Zenci otelin merdivenlerini süpürüyordu. Dutch kıskanarak baktı adama. İş güç sahibiydi hiç olmazsa, çalışıyordu. Gelip geçen sütçü arabalarında şişelerin tıngırtısı. Stuyvesant Spuare'in köşesinde elleri süt şişeleriyle dolu bir adamla burun buruna geldi, birbirlerine sürtünerek geçtiler. Acı bir ifâdeyle ona seslendi Dutch

«Bana biraz süt versene, içeyim!»

Ufak tefek, al yanaklı, solgun yüzlü genç bir adamdı sütçü. Masmavi gözlerinin rengi kaçtı ona bakınca.

«Olur, arka tarafta, koltuğun hemen altında açık bir şişe var. Ama dikkat edin, etraftan görmesinler.»

Kocaman yudumlarla, adetâ hiç soluk almadan başına dikti şişeyi. Ilık ve yumuşacıktı süt, kaskatı boğazını yumuşatarak akıyordu midesine. Sütçünün dönmesini bekledi.

«Eyvallah aslanım, sağol, esaslı adammışsın.»

Buz gibi parka girdi ve o soğukta bir sıraya çöktü. Hava don yapmıştı, asfaltın üstünde bembeyaz bir çiğ tabakası vardı. Akşam gazetelerinden kalma pembe kâğıt yığınını yerden kaldırdı. 500.000 Dolar Çalındı. Bir mutemedi Wall Street'de güpegündüz soydular

Öğle vakti, kalabalığın yoğunlaştığı bir sırada, Guarantee Trust Company'de mutemed olarak çalışan Adolphus St. John iki adamın hücumuna uğranmış ve içinde beşyüz bin dolar bulunan çanta zorla elinden alınmıştır.

Haberi okurken kalbinin küt küt attığını hissetti Dutch. Soğuktan donmuştu. Ayağa fırladı ve ısınmak için kollarını salladı.

Tramvay durağındaki turnikeyi sakat bacağını sürüyerek geçti Congo. Jimmy Herf çevresine bakınarak onun peşisıra yürüdü. Hava kararmıştı. Kar habercisi sert bir rüzgâr kulaklarını ısırıyordu. Bir Ford otomobil bekliyordu durakta.

«Nasıl beğendiniz mi Mr. 'Erf?

— Mükemmel, Congo. Ötede su mu var?

— Evet, Sheepshead Bay var.»

Zaman zaman su birikintilerinin çelik mavisi ışıltılarına yan çizerek yürüdüler. Rüzgârda savrulan sokak lâmbaları buruşmuş üzüm tanelerine benziyordu. Sağda ve solda, ama onlardan çok uzakta ölgün ışıklarıyla göz kırpan tektük evler vardı. Suyun üstündeki kazıklara oturtulmuş upuzun bir binanın önünde durdular. BİLÂRDO. Jimmy ışıksız penceredeki bu yazıyı okumakta güçlük çekti. Onlar yaklaşınca kapı içerden açıldı.

«**Hello,** Mike, dedi Congo, Mr. 'Erf'i tanıştırayım sana, kendisi dostumdur.»

Girdiler, kapı üstlerine kapandı. Bir fırın kadar karanlıktı içerisi. Kaygan bir el yapıştı Jimmy'nin eline.

«Tanıştığımıza sevindim, dedi bir ses.

— Vay canına, elimi nasıl buldunuz karanlıkta?

— Işık olmasa da görebilirim, alışkınım.»

Kıkırdayarak güldü deminki ses. Congo iç kapıyı aralamıştı o sırada. Bir dere gibi oluk oluk ışık aktı bulundukları yere, bilârdo masaları, dipteki upuzun bar ve duvarda asılı ıstakalar bir anda aydınlandı.

«İşte Mike Cardinale», dedi Congo.

Yanıbaşındaki iri yapılı, solgun yüzlü, simsiyah saçları ve daracık alnıyla utangaç ifâdeli görünen adama baktı Jimmy. Dip salonda safra takımlarıyla dolu camlı dolaplar ve cilâsı pırıl pırıl parıldayan sapsarı ve yusyuvar-

lak bir masa vardı. «**Eh! la patronne!**»* diye bağırdı Congo. Elma yanaklı, tostoparlak bir Fransız kadın girdi içeriye. Kızarmış tereyağ ve sarmısak kokusunu da beraber getirmişti salona.

«Bey dostumdur... Eh, şimdi birşeyler yiyebiliriz her hâlde, dedi Congo.

— Karım, dedi Cardinale, gururla Jimmy'e gösterdi karısını. Sağırdır, hiç işitmez... Bağırarak konuşmak gerekiyor onunla. (Geriye döndü sonra ve gidip büyük salonun kapısını sımsıkı kapadı, arkadan sürgüledi.) İçerdeki ışık sokaktan görülmesin diye, dedi.

— Yazın günde yüz kap yemek satıyoruz, diye söze karıştı Mrs. Cardinale, yüzelli kap yemek sattığımız günler de oluyor.

— Bize birşeyler verin de kendimize gelelim», dedi Congo.

Homurdanarak bir iskemleye bıraktı kendini. Cardinale bir sürahi dolusu şarap ve birkaç kadeh getirdi masaya. Ağızlarını şaplatarak şarabın tadına baktılar.

«Kırmızı **dago**'dan daha iyi içimi var, değil mi Mr. **'Erf**?

— Elbette, sanki en hâlisinden «**chianti**» mübarek.»

Mrs. Cardinale altı tabak getirdi sofraya, tabakların içine birer kaşık, birer çatal ve bıçak koymuştu, sonra bir ikinci gelişinde dumanı tüten koca bir çorba tenceresi getirdi ve masanın tam ortasına bıraktı tencereyi.

«**Pronto pasta,**» diye bağırdı, anaç tavukları andırıyordu bu hâliyle.

— İşte Annetta», dedi Cardinale.

Simsiyah saçları vardı genç kızın, yanakları kırmızı ve uzun kirpiklerinin gerisinde ışıl ışıldı siyah gözleri. Koşa-

* Fransızca «Hey! Buranın sahibesi nerede!»
* İtalyanca «Yemek hazır.»

rak girdi salona, yüzü güneş yanığı genç bir adam vardı peşinde, hâki bir tulum giymişti delikanlı. Saçlarının rengi iyice açılmıştı güneşte. Hep birlikte oturdular sofraya, tabaklarındaki biberli sebze çorbasına kaşık salladılar.

Çorbası bitince başını kaldırdı Congo.

«Işık gördün mü demin? (Cardinale «evet» anlamına başını salladı.) Emin misin... nerdeyse gelirler o zaman.»

Tabaklarındaki sarmısaklı soğuk yumurta, kıvırcık dana pirzolası ve kızarmış patatesi atıştırıyorlardı şimdi, bir deniz motorunun çok uzaklardan «pop, pop, pop» diye sinyal veren düdüğünü işitir gibi oldu Jimmy. Congo masadan kalktı ve gürültü etmemelerini işaret etti onlara, perdeyi usulca aralayarak dışarıya baktı.

«O geldi, diyerek tekrar masaya döndü. Burada insanın iştahı açılıyor, değil mi Mr. 'Erf?»

Delikanlı masadan kalktı, elinin tersiyle, tulumuna sildi ağzını.

«Congo, bir «nickel» versene bana, dedi.

— Al, Johnny.»

Loş koridordo delikanlının peşisıra yürüdü genç kız. Kapı aralığından odanın ışık vuran kesiminde dansederek gidip gelişlerini rahatça görebiliyordu Jimmy. Motorun gürültüsü gittikçe yaklaşıyordu. Önce Congo çıktı dışarıya, sonra Cardinale ve onun peşinden karısı gitti, öyle ki kendini birdenbire yemek artıklarının ortasında ve tek başına şarap içerken buldu Jimmy. Sinirli, şaşkın ve hayli sarhoş olduğunu hissediyordu. Bütün hikâyeyi şimdiden kurmaya başlamıştı kafasında. Yolda vites değiştiren bir kamyonun gıcırtılı sesini işitti, bir ikinci kamyon homurtusu sonra. Deniz motorunun sesi boğuldu, gaz kesti motor ve birdenbire durdu. Ve teknenin iskele kazıklarına sürtünerek çıkardığı boğuk gıcırtı ve tekrar sessizlik. Müzik sesi de kesilmişti. Jimmy şarabını yudumluyordu. Deniz su-

yunun tuzlu kokusu evin içine kadar giriyordu. Ayaklarının hemen altında kazıklara şap şap vuruyordu deniz suyu. Çok uzaktan başka bir motor gürültüsü geldi kulağına.

«Bir **«nickel»** var mı yanınızda? dedi Congo, ansızın girmişti içeriye. Plâk çalın, müzik sesi gerekli bize... Garip bir gece. Siz ve Annetta, nöbetleşe gözkulak oluverin müzik işine. Boşaltma yapılacak ama, McGee'yi göremedim henüz... Bir gelen var belki de. Elimizi çabuk tutmak zorundayız.»

Jimmy kalktı ve **«nickel»** aradı ceplerinde. Plâk dolabının başında Annetta ile karşılaştı.

«Danseder misiniz?»

Dansı kabul etti kız. **«İnnocent Eyes»** isimli parça çalıyordu plâkta. İkisi de aynı umursamazlıkla dansediyorlardı. Uzaktan konuşmalar ve ayak sesleri duyuluyordu.

«Bir dakika lûtfen», dedi kız.

Ve dansı bıraktılar. Öbür motor adamakıllı yaklaşmıştı. Telâşsız homurtularla her an biraz daha sokuluyordu onlara. «Siz burada bekleyin», dedi kız ve çabucak gözden kayboldu.

Ağzında sigarası, sıkıntılı adımlarla odada gezindi Jimmy Herf. Hikâyeyi kuruyordu kafasında... «Sheepshead körfezindeki terkedilmiş bir dans salonunda... sevimli ve genç bir İtalyan kızı...» Acı bir düdük sesi yükseliyor karanlıkta... «Neler oluyor, çıkıp bir bakayım...» El yordamıyla kapıyı aradı. Kapı kilitliydi. Tekrar plâk dolabına yürüdü, bir **«nickel»** daha attı. Yeni bir sigara yaktı sonra ve gene odanın içinde oradan oraya yürümeye başladı. «Hep aynı şey... hayat dramının bir parazitidir gazeteci... kapı deliklerinden seyreder herşeyi. Hiçbir şeye karışmaz ama.» **Yes, we have no Bananas** çalıyordu plâkta.

«Allah kahretsin!» diye mırıldanıyordu kendi kendine ve boyuna dişlerini gıcırdatıyordu gezinirken.

Sesler kavgalı bir gürültüye dönüşüyordu dışarda, homurtular ve iniltiler çoğalıyordu. Bir yere çarparak parçalanan bir sandığın gürültüsü ve şişe şangırtıları duyuldu ansızın. Yemek odasının penceresinden dışarıya baktı Jimmy. Rıhtımda birbirine saldıran ve kıyasıya döğüşen gölgeler vardı. Telâşla mutfağa koştu ve orada Congo ile burun buruna geldi, ter içindeydi Congo, kalın bastonuna yaslanmış, sallanarak eve giriyordu.

«Allah belâsını versin!... bacağımı kırdı pis herifler, diye bağırdı onu görür görmez.

— Vay canına!»

Jimmy yardım etti ona, yemek odasına kadar kolkola geldiler.

«Geçen defa tâmir ettirdim, o zaman elli dolara patladı bana.

— Ah! Tahta bacağınızı söylüyorsunuz siz?

— Elbette, başka ne olabilir ki?

— İçki kontrol masasının memurları mıydı gelenler?

— Yok canım, onlar değil, o belânın belâsı herifler, **hijackers*** takımı saldırdı üstümüze... Şu dolaba bir «**nickel**» daha atın bakalım.

Beautiful Girl of my Dreams** isimli şarkının neşeli melodisiyle cevap verdi plâk dolabı.

Jimmy yanına döndüğünde halâ kırık bacağını oğuşturuyordu Congo. Tahtadan kırık bacak masanın üstündeydi, tam orta yerinden ve upuzun yarılmıştı :

«**Regardez-moi ça... c'est foutu... complètement foutu...***»

O konuşurken Cardinale girdi içeriye. Gözünün üs-

*Hijackers İçki kaçakçılarına saldıran soyguncu korsanlar...
** İngilizce «Rüyalarımın Erkeği»
*** Fransızca : «Bakın şuna... boku yemiş... hepten boku yemiş...»

tündeki hayli derin yaradan yanağına, çenesine ve gömleğine kan akıyordu boyuna. Karısı onun peşindeydi, faltaşı gibi açılmıştı gözleri. Zaman zaman kocasının kanayan yarasını siliyordu elindeki süngerle, ama akan kanı durduramıyordu. Cardinale onu yanından uzaklaştırdı

«Bir tanesinin kafasını kırdım boruyla. Herif suya düştü galiba. Boğulmuştur inşaallah!»

Johnny girdi, böbürlenen, dünyaya meydan okuyan bir hâli vardı. Annetta onun yanındaydı, delikanlının beline dolamıştı kolunu. Johnny'nin bir gözü morarmış ve gömleğinin kolu yırtılmış, lime lime olmuştu.

«Tıpkı filmlerdeki gibi oldu, dedi Annetta, sinirli sinirli gülüyordu. Nasıl esaslı döğüştü, gördün ya anneciğim, nasıl güzel döğüştü?

— Şansımız varmış doğrusu, iyi ki ateş etmedi herifler... Sadece bir tabancamız vardı çünkü.

— Korktular galiba.

— Kamyonlar yola çıktı.

— Topu topu bir kasa içki telef oldu... Vay canına! Tam beş kişiydiler.

— Heriflerin canına okudu Johnny, diye bağırdı Annetta.

— Kapa çeneni artık», diye ona bakarak homurdandı babası.

Bir iskemleye külçe gibi yığılmıştı Cardinale, karısı başucunda duruyor, süngerle onun yüzünü temizliyordu.

«Heriflerin motorunu doğru dürüst görebildin mi bari? diye sordu Congo.

— Çok karanlıktı, dedi Johnny. Sanıyorum, Jersey'den geliyordu herifler... Önce bir tanesi geldi yanıma ve «Ben gümrük memuruyum» dedi bana. Tabanca çekmesine fırsat vermeden çenesine yapıştırdım yumruğu, hemen suya devirdim onu. Amma korktu herifler! George, şu bi-

zim motorcu bir tanesinin suratını kürekle dağıttı. Kendi motorlarına atlayıp tüydüler yanımızdan.

— Yerimizi nasıl öğrendiler acaba? dedi Congo, suratı kıpkırmızıydı.

— Ne olacak, düşük çeneli biri gevezelik etmiştir, diye cna cevap verdi Cardinale... Ama bir öğrenirsem kim olduğunu. onun...»

Ağzını şaplattı.

«Mr. 'Erf, iyi cins şampanyaydı bu geeeki mal.. mangırı bol cinsten yani, anlıyorsunuz değil mi?

Annetta'nın yanakları al al olmuştu, dudakları aralıktı ve gözleri ışıl ışıl yanıyordu, Johnny'nin karşısına oturmuş, hayran hayran bakıyordu. Kızla gözgöze gelince kızardığını farketti Jimmy. Ayağa kalktı:

«Şehre dönmem gerekiyor. Yemek için teşekkür, deminki melodram için de ayrıca teşekkür ederim, Congo?

— Durağı şaşırmazsınız ya?

— Şaşırmam.

— İyi geceler, Mr. 'Erf. Noel yaklaştı, en güzelinden bir kasa Mumm şampanyası istersiniz belki.

— Congo, çok parasızım bugünlerde.

— Eh, siz de dostlarınıza satarsınız o zaman. Komisyon veririm size.

— Tamam, sonra düşünürüz bunu.

— Yarın telefon eder, fiat veririm.

— İyi fikir bu. İyi geceler.»

Brooklyn'in ıssız kenar semtlerini hızla aşan bomboş trende gazetenin pazar günkü magazin sayfasına yazacağı içki kaçakçılığı hikâyesini düşünüyordu Jimmy. Ama genç kızın al yanakları ve ışıl ışıl yanan gözleri aklını karıştırıyordu. Yavaş yavaş gittikçe daha belirsiz hâle gelen, daha bulanıklaşan hayâllere daldı. Çocukları doğmadan önce Ellen'in gözleri de bazan böyle ışıl ışıl yanardı. Hele

o, tepede ansızın kendinden geçerek kucağına yığılıverdiği, bayıldığı gün, inekler sâkin bakışlarıyla onları seyrederken bir çırpıda kucaklamış ve otların arasına yatırmıştı karısını. İlerdeki çoban kulübesine gitmiş ve tahta bir kap içinde taze süt getirmişti ona ve akşam karanlığında dağlar yavaş yavaş büyüyüp heybetlendikçe Ellen'in yüzüne renk gelmiş, hafifçe doğrularak ışıl ışıl yanan gözleriyle Jimmy'e bakmış, kuru bir tebessümle «Küçük Herf'i taşıyorum karnımda» demişti. Hay Allah! Bu artık geride kalmış şeyleri neden hatırlıyor şimdi? Sonra, bebeğin doğumuna yakın, Ellie Neuilly'deki Amerikan hastahanesinde yatıyorken dalgın dalgın dolaşmıştı fuarda. Hünerli Bitlerin gösteri yaptığı barakaya girmiş, tahta atlara ve buharlı salıncaklara binmişti! oyuncak ve şekerleme almış bebek oyununda şansını denemişti, koluna alçıdan dökülmüş bir oyuncak domuz sıkıştırarak hastahaneye gitmişti sonunda. «Bu geçmişi anmak tutkusu yeni başladı bende, çok tuhaf. Ya ölseydi Ellen. Öleceğini sanıyordum. Geçmişte yaşadıkları yusyuvarlak bir halka oluverir, tamamlanırdı o zaman, bir ilmik gibi boynuma geçer, matbaa harflerine dökülür, magazin servisinin emrine verilir ve James Herf'in içki kaçakçılığı üstüne hazırladığı ilk yazı olurdu.» Tıkırtılı bir linotip makinesinin sürüklediği ateşli düşünceler yavaş yavaş belli bir sıraya giriyordu kafasında.

Vakit tam gece yarısı, 14. cü Sokak'taydı Jimmy. Boynunu ve çenesini buzlu pençeleriyle tırmalayan rüzgâra rağmen eve dönmek istemiyordu. 7. ci Cadde'yi, hemen sonra 8. ci Cadde'yi yürüyerek geçti ve bir bina girişinde, kötü aydınlatılmış bir koridorun ucundaki zil tabelâsında Roy Sheffield ismini okudu. Zile dokunur dokunmaz otomatiğin sesi duyuldu. Merdivenleri koşarak çıktı. Kıvırcık saçları ve gri gözleriyle Roy'un kocaman kafası belirdi kapıda.

«Hello, Jimmy, girsene, öyle sarhoşuz ki sorma.

— İçki kaçakçıları ile **hijackers** arasında müthiş bir kavga seyrettim.

— Nerede?

— Sheepshead körfezinde.

— İşte Jimmy Herf, kaçakçılık masası memurlarına karşı döğüşmüş, ordan geliyor» diye karısına seslendi Roy.

Koyu kestane rengi saçları ve pembe yanaklarıyla bir bebek yüzü gibiydi Alice'in çehresi. Jimmy'e koştu ve çenesinden öptü onu.

«Jimmy!... Ne olur, anlatın gördüklerinizi... Canımız çok sıkılıyor.

— **Hello**», diye bağırdı Jimmy.

Oda loş olduğu için karşı divanda oturan Frances ve Bob Hildebrand çiftini yeni farketmişti. Karı koca kadeh kaldırdılar ona. Bir koltuğa oturttular Jimmy'i ve bir cin kadehi tutuşturdular eline.

«Şimdi anlat bakalım, nedir bu kavga hikâyesi? Ama herşeyi anlatman gerekiyor, **pazar günkü Tribune** gazetesini almayacağız nasıl olsa», dedi Bob Hildebrand.

İçkisini bir solukta yudumladı Jimmy

«İtalyan ve Fransızların en hünerli içki kaçakçısıyla gittim oraya. Müthiş bir adam. Bir ayağı takma, tahtadan bir ayak. Sheepshead körfezindeki ıssız bir bilârdo salonunda güzel bir yemek yedirdi bana ve İtalyan şarabı içirdi...

— Aklıma gelmişken sorayım, dedi Roy, Helena nerede yahu?

— Jimmy'nin sözünü kesmesene Roy, dedi Alice, çok ilgi çekici hikâye, baksana... Hem bir erkeğe karısının nerede olduğu sorulmaz.

— Bir zaman karşılıklı ışık yakarak işaretleştiler filân, ağzına kadar şampanya yüklü bir motor belirdi son-

ra, Park Avenue'dekilerin Noel eğlencesinde satılacakmış bunlar, en hâlisinden Mumm şampanyası üstelik... Derken bir yarış motoruyla korsanlar geldi oraya... Deniz uçağıydı belki de, korkunç bir hızla gidiyordu çünkü...

— Ah! Çok heyecanlı macerâ, dedi Alice. Roy, sen neden kaçakçılık yapmıyorsun?

— Filmler bir yana, şimdiye kadar gördüğüm en büyük cingardı bu gecekı, iki tarafın da yedi sekiz adamı vardı, bu oda büyüklüğünde daracık bir iskelenin üstünde birbirlerine girdiler, kurşun borular ve küreklerle döğüştüler.

— Yaralanan oldu mu?

— Hepsi yaralandı... Korsanlardan ikisi de boğuldu galiba. Neyse, korsanlar geri çekildi sonunda, yere dökülen şampanyaları da bize bırakıp kaçtılar.

— Evet, korkunç bir kavga oldu demek, diye bağrıştı Hildebrand'lar.

— Peki, bütün bu patırdı sırasında siz ne yaptınız? dedi Alice, sesi heyecandan titriyordu.

— Bir kenara büzülüp kendimi korudum ve olan bitenleri seyrettim tabii... etraf iyice karanlıktı, adamları doğru dürüst göremiyordum bu yüzden, herşey birbirine girmişti, karmakarışık bir durum... Sonunda çekip kenara aldım kaçakçı dostumu... tahta bacağı kırılmıştı.

Bir mırıltı yükseldi oradakilerden. Roy Jimmy'nin kadehini tekrar doldurdu.

«Ah! Jimmy, dedi Alice, öyle heyecan verici bir hayat yaşıyorsunuz ki!»

Yeni gelen telgrafı ikinci defa okuyordu James Merivale, her okuduğu kelimenin üstüne vuruyordu kurşun kalemiyle. **Tasmanian Manganese Products** şirketi kredi istiyor bizden... Telefonun titrek zil sesi duyuldu o sırada.

«Benim James, annen. Hemen eve gel... Müthiş bir felâket geldi başımıza...

— Fakat nasıl çıkarım şimdi, bilemiyorum ki...»

Ve telefonu kapatmıştı annesi. Merivale renginin solduğunu hissetti: «Mr. Aspinwall ile görüşmek istiyorum, lûtfen. Mr Aspinwall, Merivale karşınızda... Annem birdenbire hastalandı. Kalp krizi olmasından korkuyorum... Bir saatliğine eve gitmem gerekiyor. Tasmanya işi ile ilgili cevabı dönünce hazırlarım, geciktirmem. Çok özür dilerim, rahatsız ettim.»

Şapkasını ve pardesösünü aldı telâşla, o şaşkınlıkla kaşkolunu askıda unuttu ve şimşek hızıyla bankadan çıktı, hızla sokağı geçip metroya daldı.

Apartmana girdi. Mrs. Ferivale'in rengi kaçmıştı, koridorda karşıladı oğlunu.

«Ah! çok hastalandığını sanıyordum, anneciğim.

— Ben değil Maisie...

— Başına bir kaza gelmedi ya?

— Gel biraz, şöyle gel», dedi Mrs. Merivale.

Sırtında upuzun ve samur kürkten bir manto, başında samurdan şapka olan yuvarlak yüzlü genç bir kadın oturuyordu salonda.

«Şekerim, Mrs. Jack Cunnigham olduğunu söylüyor bu bayan, sözünün doğruluğunu ispatlamak için de evlilik cüzdanını getirmiş bize.

— Aman Allahım, doğru mu bunlar?»

Kederli bir ifâde vardı kadının yüzünde, «evet» cevabını verdi başıyla.

«Düğün davetiyeleri bile gönderildi ama!... Hem Jack'in son telgrafından sonra çeyiz ısmarlamıştı Maisie.»

Kapakları süslü bir evlilik cüzdanını açarak James'e uzattı kadın.

«Belki sahtedir.

— Hayır, sahte değil, sahici» dedi kadın, sesi yumuşaktı bunu söylerken.

James yüksek sesle okudu: «John C. Cunningham, yirmibir yaşında... Jessie Lincoln, onsekiz yaşında...»

«O hayvan herifin suratını dağıtacağım... Onun imzası bu. Bankadan tanıyorum imzasını... Pis zampara!

— James, taşkınlık istemiyorum...

— Herşey olup bittikten sonra söylemektense şimdi haber vereyim, daha doğru olur diye düşündüm, dedi kadın. Ne olursa olsun, Jack'in iki defa evlenmek suçundan mahkûm olmasını istemem.

— Maisie nerde?

— Odasında zavallıcık, perişan hâlde.»

Kıpkırmızıydı Merivale'in yüzü, boynundan ter akıyordu.

«Hayatım, hadi söz ver bana, diyordu Mrs. Merivale, çılgınlık yapmayacağına söz ver.

— Ne pahasına olursa olsun Maisie'nin adına leke sürülmemeli.

— Yavrum, en iyisi Jack'i buraya çağırıp bu bayanla yüzleştirmek... Siz ne diyorsunuz, Mrs. Cunningham?

— Evet, en uygunu bu galiba.

— Bir dakika öyleyse», dedi Merivale ve uzun adımlarla telefona yürüdü: «Rector 12 305 numarayı bağlayın, lûtfen... Allo... Mr. Cunningham'ın bürosu mu?... Mr. James Merivale konuşuyor... Kendisi yok mu?... Ne zaman döner acaba?... Öyle mi!» Koridoru geçti, tekrar salona girdi. «Uğursuz herif, yok ortalıkta.

— Tanıştığımız günden bu yana hep böyle, dedi kadın, koydunsa bul.»

Geniş yazıhanenin pencerelerinden bakınca gri ve puslu bir gecenin bastırdığı görülüyor. Yatay ve dikey

hatlar hâlinde uzanan tektük ve bulanık ışıklar var dışarda. Phineas Blackhead masasının başında, meşin kaplamalı koltuğuna gömülmüş, oturuyor. Kocaman bir ipekli mendile sarmış parmaklarını ve karbonatlı sıcak suyla dolu bir bardak var avucunda. Kafası bir bilârdo topu kadar çıplak ve yuvarlak bir adam, Densch, onun karşısındaki geniş koltukta oturuyor ve gözlükleriyle oynuyor. Derin bir sessizlik ve bazan bu sessizliği kalorifer borularında tekrarlanan homurtular bozuyor.

«Özür dilerim Densch, başkasının işine kolay kolay karışınam ben, diyor Blaokhead, ağır ağır konuşuyor ve ara sıra bardağındaki ilâcı yudumluyor. (Sonra ansazın yerinden doğruluyor.) Densch, çok budala bir teklif bu.. çok enayi bir teklif... Tanrı biliyor ya, gülünç birşey.

— Siz nasıl istemiyorsanız ben de kirletmek istemem elimi, lekelemek istemem... Baldwin sıkı adam. Onu desteklemek bize kötülük getirmez.

— Ama bir ihracat-ithâlât şirketinin politikayla ne ilgisi var? Bu adamlar sadaka istiyorsa buraya gelsinler, verelim. Yağcı avukatlarınızda şirketin gelir-giderini dengede tutacak hüner varsa, dünyada yapılabilecek herşeyi göze alırım onlar için... Ama hepsi üç kâğıtçı... Tanrı biliyor ya, alayı sahtekâr bunların... (Mosmor oluyor yüzü. Dimdik oturuyor ve konuşurken masasını yumrukluyor.) Gördünüz mü, gene öfkelendim, çileden çıkardınız beni... Mideme de, kalbime de zararlı bu.»

Phineas Blackhead gürültüyle geğiriyor ve elindeki bardaktan yudum yudum karbonat içiyor. Sonra tekrar koltuğuna kaykılıyor ve yorgun göz kapaklarını hafifçe yumuyor.

«Neyse dostum, diyor Densch, sesi yorgun, belki yapmamam gerekiyordu, ama seçimlerde muhalefet adayını

destekleyeceğime söz verdim bir kere. Çok ğel ve sadece beni bağlayan bir karar bu, şirketi bağlamaz.

— Umarım, öyle olur... Ya Mr. McNiel ve tayfası ne der sonra? Her zaman çok iyi davrandılar bize, ya biz ne yaptık onlar için?... Bir iki kasa viski ve bazan puro gönderdik, o kadar Ama şimdi yeniler gelirse Belediye'nin altını üstüne getirecek, işimizi bozacaklar!...»

Densch kalktı :

«Blackhead, bakın dostum, Belediye'deki kepazeliğe son vermeyi, rüşvetin, kokmuşluğun ve entrikanın ortadan kalkması için çalışmayı vatandaşlık görevi sayıyorum ben... Vatandaşlık şuurunun bunu gerektirdiğine inanıyorum... (Yusyuvarlak göbeğini çalkalayarak kapıya yürüyor sonra.)

— Ama izin verin de söyleyeyim Densch, bu teklifi son derece budalaca birşey kabul ediyorum, diye onun arkasından bağırıyor Blackhead.

Ortağı gidince gözlerini yumuyor ve bir süre hareketsiz kalıyor. Kül beyazı lekeler beliriyor yüzünde. Sönen bir balon gibi pörsüyor bütün vücudu. Homurdanarak doğruluyor. Şapkasını, pardesüsünü alıyor sonra, ağır adımlarla yazıhaneden çıkıyor. Boş ve kötü aydınlatılmış koridoru geçiyor. Uzun bir süre asansörü bekliyor. Haydutların bu şimdi alabildiğine ıssız binayı ele geçirmiş olabileceklerini düşünüyor, korkudan soluğu kesiliyor. Karanlıkta kalmış bir çocuk gibi başını çevirip arkasına bile bakamıyor. Neyse ki tam o sırada asansör yetişiyor imdadına.

«Wilmer, diyor asansörden gece bekçisine, geceleri daha çok lâmba yakın koridorlarda... Hele cinayetlerin bollaştığı şu günlerde binanın bütün ışıkları açık tutulmalı bence.

— Evet, belki haklısınız bayım... ama ben görmeden kimse giremez buraya.

— Belli olmaz Wilmer, bakarsın çok kalabalık ve teşkilâtlı gelirler.

— Bir denesinler de görün!

— Galiba haklısınız... sadece basit bir tedirginlik benimki.»

Packard arabanın içinde oturmuş Cynthia. kitap okuyor.

«Beklemekten sıkılmadın ya, güzelim-?

— Kitabı nerdeyse bitiriyordum, babacığım.

— Hadi Butler... olabildiği kadar hızlı gidelim, dosdoğru eve, yemeğe geciktik çünkü.»

Lafayette Street'i geçerlerken kızına dönüyor Blackhead

«Günün birinde tutup «vatandaşlık görevi» diye bir bahaneyle karşına çıkarlarsa sakın inanma... Yüzde doksan pis bir işe bulaşmak üzeredir bunu söyleyen. Bilemezsin, senin ve Joe'nun geleceğinizi garanti altına aldığıma nasıl seviniyorum.

— Ne oldu babacığım, yazıhanede çok mu yoruldunuz bugün?

— Bütün pazarlıklar boş ve anlamsız şu gidinin dünyasında... Durum hem karışık, hem zor, Cynthia... Ne söyleyecektim sana; yarın öğle vakti bankaya inebilir misin?... Hudgins'le bazı tahviller göndereceğim, anlıyor musun? Kendi kasana kilitlersin onları.

— Fakat benim kasa ağzına kadar dolu, babacığım?

— Astor Trust'deki kasa senin üstüne kayıtlı değil mi?

— Joe ile ikimizin.

— Yeni bir kasa daha kirala öyleyse, 5. ci Cadde'nin bankasında olsun bu seferki... Tam öğle vakti göndereceğim tahvilleri... Ve sakın unutma Cynthia, ortağın sana vatandaşlık görevinden dem vurursa gözünü dört aç.»

14. cü Sokak'tan geçiyorlar. Baba kız arabanın ca-

mından dışarıya, karşı kaldırıma geçmek için yolun açılmasını bekleyen insanların rüzgârda titreşen yüzlerine bakıyorlar.

Jimmy Herf gerindi ve iskemlesini geri çekti. Daktilonun nikel kapaklarındaki ışıltılar gözünü alıyor ve parmakları sızlıyordu. Kapıyı araladı, dalgın gözlerle yatak odasına baktı. Yatakta uyuyan Ellie'yi güç farketti karanlıkta. Odanın dip köşesinde bebeğin beşiği duruyordu. Belli belirsiz bir koku, ekşimiş süt kokusu geliyordu beşikten. Kapıyı kapadı ve soyundu. Ah! Biraz daha geniş bir yerimiz olsaydı, diye mırıldanıyordu, ikimiz de fena sıkılıyoruz bu tilki kafesinde... Divanın üstündeki tozlu kaşmir örtüyü kaldırdı, yastığın altından pijamasını aldı. Geniş bir yer, geniş bir yer, temizlik, huzur Büyük bir topluluk önünde konuşuyormuş gibiydi, hep bu sözler çınlıyordu kafasında.

Işığı söndürdü, pencereyi araladı ve derin uykusuzluğunun acısıyla kaskatı uzandı yatağına. O anda bir linotip makinesi çalışmaya başladı beyninde; bir mektup yazıyordu makine. **Now I lay me down to sleep... mother of the great white twilight...** Eldivenli bir kadın eline benziyordu makinenin kolu. Tıkırtılı makine sesinin ve bulanık sahne ışıklarının arasında Ellie'nin sesi kulağında «Hayır, hayır, hayır, canımı acıtıyor...» «Mr. Herf, dedi tulum giymiş bir adam, makineyi bozuyorsunuz, vaktinde baskıya giremeyeceğiz sonra...» Linotip makinesi dev boyutlu bir ağız gibi duruyordu karşısında, nikelden doldurulmuş sıra sıra dişleri vardı, önüne ne gelirse parçalıyor, yutuyordu... Ansızın uyandı ve doğrulup yatağın üstünde oturdu. Üşüyordu, dişleri birbirine vuruyordu. Tekrar girdi örtülerin altına, yeniden uyudu. Uyandığında sabah olmuştu. Artık üşümüyordu, mutluydu. Camın gerisinde cam taneleri dansediyor, dön babam dönerek yere düşüyorlardı.

«**Hello**, Jimps, diyerek yanına geldi Ellie, kahvaltı tepsisi vardı elinde.

— Bak şu işe, öbür dünyayı boylayıp cennete mi girdim nedir, hangi rüzgâr esti böyle?

— Yok canım, bugün pazar Değişikliğe ihtiyacın vardır diye düşündüm... Mısır unundan bisküvi hazırladım sana.

— Ah! Sen bir hârikasın, Ellie. Bekle biraz, şu dişlerimi fırçalıyayım önce.»

Biraz sonra geri geldi, yüzünü yıkamış ve bir robdöşambr geçirmişti sırtına. Ellie dudaklarını kaçırdı ondan, öpüşmek istemiyordu.

«Daha onbir saat!... Bir saat kârlıyım... Sen kahve içmiyor musun?

— Sonra içeceğim... Dinle Jimps, birşey konuşmak istiyorum seninle. Başka bir yer bulsak kendimize, ha? Geceleri de çalışmaya başladın artık, ne dersin?

— Ev mi değiştireceğiz yani?

— Yok, öyle değil, buraya yakın bir oda bulabilirsin belki, orayı çalışma odası yaparsın kendine... O zaman sabahları kimse rahatsız etmez seni.

— Fakat Ellie, o zaman hiç göremeyeceğiz birbirimizi.. doğru dürüsü bir arada değiliz zaten, bu yetişmiyormuş gibi!

— Biliyorum, korkunç birşey... ama ne yapabiliriz, ikimizin çalışma saatleri o kadar farklı ki!»

Küçük Martin yaylım ateş hızıyla bar bar bağırıyordu öbür odada. Yatağın kenarına oturmuştu Jimmy, kahve fincanı dizlerinin üstündeydi. Çıplak ayaklarını seyrediyordu.

«Nasıl istiyorsan öyle yaparız», dedi. Yüzü kederli.

Onu ellerinden kıskıvrak yakalayıp kendine çekmek ve canı yanıncaya kadar kollarının arasında sıkmak arzu-

su bir şimşek çabukluğu ile alevlendi kafasında, ama çabuk söndü. Kahve servisini alarak dışarıya çıktı Ellie. Jimmy onun saçlarının derinindeki ormanı iyi biliyordu; dudaklarının tadını da... ve kolları onun kollarında gizli bütün göllerden haberliydi... Onu seviyordu. Uzun bir süre dalgın dalgın çıplak ayaklarına bakarak bekledi; kıpkırmızıydı ayakları, çöp gibi kuru ve kalın damarlıydı. Pabuçların içinde yamru yumru olmuştu parmakları, şeklini kaybetmişti. Küçük parmaklarında kocaman nasırlar büyümüştü. Gözleri doldu. Bebek susmuştu, artık bağırmıyordu. Jimmy banyoya girdi ve küvetin musluğunu açtı.

«Öbürünün suçu bütün bunlar. Seni hiçliğine inandırmış çünkü... Kadere boyun eğer bir koyun durumuna düsürmüş seni. Fatalist olmuşsun.

— Ne demek o?

— Mücadeleye yanaşmayan, güçlüklere karşı direnmeyen, insanlığın geleceğine inanmayan demek.

— Bouy'un öyle bir insan olduğunu mu sanıyorsun?

— Sokak çocuğuydu mutlaka... Güneylilerde sınıf şuuru yoktur zaten... Sendikaya aidat ödemekten kim vazgeçirdi seni?

— Dikiş makinesinin önünde oturmaktan bıkıp usanmıştım.

— Gene de çalışabilir, elde dikiş yapar, para kazanırdın. Ötekiler gibi değilsin ki, sen de bizim gibisin... Ama doğru yola sokacağım seni ve mutlaka iyi bir iş bulacağım, çalışacaksın... Hay Allah! Öyle dans salonlarında filân çalışmana göz yumamam onun gibi. Anna, bir yahudi kızı o serseriyle dolaşıp reklâm etmemeli kendini, çok kızarım o zaman.

— O gitti artık ve ben boştayım, işim yok.

— Emekçilerin en büyük düşmanıdır böyle herifler. Kendilerinden başkasını düşünmezler.»

Sisli bir akşam vaktiydi, 2. ci Cadde'de ağır adımlarla yürüyorlardı. Kızıl saçları ve tipik bir yahudi suratı var adamın, yanakları çukurlu, teni solgun. Bacakları çarpık. Anna'nın iskarpinleri küçük geliyor ayağına. Gözlerinin altında mor halkalar peydahlanmış. Sis bulutunun içinde yahudice veya yahudi aksanıyla rusça, ingilizce konuşan yayalar görülüyor. Kasap dükkânlarının, alkolsüz içki satılan dükkânların vitrinlerinden ışıklı ve sıcak dalgalar hâlinde aydınlık vuruyor kaldırımlara ve kaldırımlar ayna gibi parlıyor.

«Sürekli bir yorgunluk var içimde, diye mırıldandı Anna.

— Birşeyler içelim... Bir bardak kaymaklı süt iyi gelir sana.

— Süt sevmiyorum, Elmer. Çikolatalı soda daha iyi.

— Kalbine sıkıntı verir ama, neyse madem istiyorsun... (Çevresine nikel çenber geçirilmiş daracık tabureye oturdu kız. Elmer onun yanında durdu. Anna hafifçe adama yasladı vücudunu.) Biz emekçilerin en büyük eksiği... (Yavaş ve silik bir sesle konuşuyordu Elmer...) en büyük eksiğimiz cahil oluşumuz; yemesini, yaşamasını ve haklarımızı savunmayı bilmiyoruz... Anna, bütün bu meselelere kafa yormalısın artık. Görmüyor musun, tıpkı savaştaki gibi müthiş bir mücadele içindeyiz?»

Upuzun, yapışkan kaşığını bardaktaki buzlu ve köpüklü içkisine daldırıyordu Anna, kaşığı ağzına götürerek yalanıyordu sonra.

Yazıhanenin arkasındaki tuvalette hem ellerini yıkıyordu Baldwin, hem de aynada kendini seyrediyordu. Saçları pek dökülmemiş, ama bembeyaz olmuşlardı, sivri bir

çıkıntı hâlinde dökülüyorlardı alnına. Derin bir kırışık ağzının iki kenarından çenesine iniyordu. Keskin bakışlı gözleri vardı, derisi pütür pütür olmuştu ve artık şişmeye başlamıştı. Yavaş yavaş kuruladı ellerini, yeleğinin cebinden strikinin tabletleriyle dolu küçücük bir kutu çıkardı ve bir tablet seçerek yuttu. Sonra damarlarında beklediği rahatlığı hissedince yazıhaneye döndü. Uzun boyunlu odacı çocuk masanın yanında ve sihirli bir bekleyiş içindeydi, bir kartvizit vardı elinde.

«Bir bayan görmek istiyor sizi.

— Randevu almış mı? Miss Ranke'ye sorun bakalım. Yok, bir dakika durun... Hemen yanıma alın o bayanı.»

Nellie Linihan McNiel ismi yazılıydı kartvizitte. Çok şık giyinmişti Nellie. Kalın kürk mantosunun altında bir dantelâ yığını halindeydi elbisesi. Sıra sıra ametist dizili bir zincir vardı boynunda, zincirin ucuna bir saplı gözlük tutturulmuştu.

«Sizinle konuşmamı Gus istedi... diyerek onun masasına yaklaştırdı iskemlesini.

— Ne yapabilirim sizin için?»

Küt küt atıyordu yüreği.

Saplı gözlüğünün gerisinden bir süre dikkatle ona baktı Nellie.

«George, Gus'dan daha dayanıklısınız?

— Neye karşı?

— Herşeye... bu hikâyelerin hepsine... Benimle Avrupa'ya gelsin, biraz dinlensin diye Gus'ı kandırmaya çalışıyorum... Marienbad'a gidebiliriz meselâ... ama «çok öne çıktım, artık geri dönemem» diyor.

— Bu söz hepimiz için geçerli aslında» dedi Baldwin, soğuk bir gülümseme düğümlenmişti dudaklarında.

Bir sessizlik oldu, sonra Nellie McNiel ayağa kalktı

«Dinleyin George, Gus'ın çok canı sıkılıyor son olay-

lara... Bilirsiniz, o dostlarına yardımcı olmayı sever, hep desteklerler onları, onlar da hep Gus'ı desteklerler.

— Onu desteklemediğimi kimse söyleyemez... Ama ben bir politikacı değilim tabii ve madem ki bir göreve lâyık görüldüm, belki budalalık, ama alabildiğine bağımsız çıkmalıyım seçmenin karşısına.

— Bu meselenin sadece bir yüzü George, siz de biliyorsunuz böyle olduğunu.

— Söyleyin, şimdiye kadar büyük bir dost kabul ettim onu, bundan sonra da öyle kalacağım. Kendisi de gayet iyi biliyor bunu. Ama özel bir durum şimdiki, Gus'ı da aralarında sürükleyen bazı unsurlara kesin şekilde karşıyım, yemin verdim, mücadele edeceğim.

— Güzel konuşmakta kimse yarış edemez sizinle, George Baldwin. Eskidenberi güzel konuşursunuz.»

Kızardı Baldwin. Ayakta ve yanyanaydılar ikisi de, kapının yanında hareketsiz duruyorlardı. Elini kapının tokmağına uzatmıştı Baldwin. Komşu yazıhanelerden gürültüler, konuşmalar ve daktilo sesleri geliyordu kulaklarına. Dışarda yeni bir inşaatı çivileyenlerin çekiçlerinden kopan boğuk gürültü.

«Çocukların sağlığı yerindedir inşaallah, diyebildi Baldwin.

— Evet, çocukların hepsi iyi... teşekkür ederim. Hoşça kalın.»

Gitmişti.

Bir süre pencereden karşıdaki simsiyah pencereli gri boyalı binayı seyretti Baldwin. Böyle duygulanıp şaşkına dönüvermek budalalık. Dinlenmeye ihtiyacın var. Lâvâbonun kapısına astığı şapka ve pardesüsünü aldı ve çıktı.

«Jonas, diye seslendi, bekleme salonundaki büyük kitaplığın önündeydi adam, dalgın dalgın elindeki kâğıtları okuyordu. Yusyuvarlak bir kafası vardı. Jonas, masamın

üstünde ne varsa eve götürün hepsini... Bu gece göz gezdireceğim onlara.

— Başüstüne, efendim.»

Broadway'e geldiği zaman okuldan kaçmış bir çocuk gibiydi. Güzel bir kış öğleden sonrasını, bazan güneşli, bazan bulutlu bir öğleden sonrayı yaşıyordu şehir. Bir taksiye atladı. Araba şehrin merkezine doğru yol aldıkça kendinden geçiyordu, yavaş yavaş koltuğa kaykılarak uyuyakaldı. Ancak 42. ci Sokak'ta uyandı. Birbirine karışan bulanık ve renkli lekeler hâlinde görüyordu herşeyi; bacaklar, insan çehreleri, dükkân vitrinleri, tramvaylar, otomobiller. Doğruldu ve eldivenli ellerini dizinde kenetledi. Sabırsızlık içini ürpertiyordu. Nevada'nın oturduğu binanın önünde arabayı durdurup şoföre para verdi. Elli sent bahşiş alınca bembeyaz dişlerinin gülüşüyle ona baktı zenci şoför. Asansörlerin hepsi yukardaydı. Ağır ağır ve nasıl çıktığına şaşarak merdivenleri tırmandı Baldwin. Nevada'nın kapısını tıklattı. Cevap yok. Yeniden vurdu kapıya. Nevada çekinerek açtı kapıyı. Baldwin önce kıvır kıvır saçlarını gördü onun. Kızın yolunu kesmesine fırsat bırakmadan daldı içeriye. Pembe geceliğinin üstüne sadece bir kimono giymişti Nevada.

«Hay Allah! dedi, kapıcı çocuk geldi sandım.»

Baldwin sarıldı ona ve öptü

«Nedenini bilmiyorum, ama üç yaşında bir çocuk gibi hissediyorum kendimi.

— Sıcaktan gözü dönmüş insanlara benziyorsun... Böyle telefon etmeden ansızın çıkıp gelmene sinirleniyorum, biliyorsun.

— Ama bu seferlik bağışlayabilirsin beni.

Kanapenin üstünde duran birşeye takıldı Balwin'in gözleri. Özenle katlanmış koyu mavi bir pantolon vardı orada.

«Nevada, yazıhanedeyken müthiş bir yorgunluk bir

ağırlık vardı üstümde. «Beni ancak Nevada rahatlatabilir» diye düşündüm.

— Plâklarla bazı danslara çalışıyordum ben de.

— Öyle mi... çok iyi... (Keyifli keyifli yürümeye başladı...) Şimdi bana kulak ver, Nevada... Konuşalım. İçerde, yatak odasında kim var, merak bile etmiyor. Umrumda değil çünkü (Nevada birden ona çevirdi bakışlarını ve kanapeye, pantolonun yanına oturdu.) Tony Hunter'la kurduğun ilişkileri zaten biliyorum. (Dudaklarını kemirdi ve bacak bacak üstüne attı Nevada.) Ne saklayayım, o saati yirmibeş dolara patlayan psikanaliz seansları beni çok eğlendirdi doğrusu. Ama şimdi, hemen şu anda bu soytarılıklardan bıktığımı anladım... bıkmaktan da ötede birşey bu.

— George, çılgınsın sen, diye kekeledi Nevada ve başlad kıkır kıkır gülmeye.

— Ne yapacağımızı söyleyeyim sana, diye devam etti Baldwin, bir kanun adamının kesin ve düz sesiyle konuşuyordu. İyi kızsın, seni severim üstelik, bu yüzden beşyüz dolarlık bir çek göndereceğim sana. Ayın birine kadar da bu eve para vermeyeceksin. Nasıl, işine geliyor mu? Ha, unutmadan söyleyeyim, bundan sonra beni hiç görmeyecek, hiç aramayacaksın tabii, tamam mı?»

Gülme krizine yakalanmıştı Nevada, kanapede iki büklüm olmuş, tepiniyordu. Baldwin ona belirsiz bir vedâ işareti yaptı eliyle, şapkasını ve eldivenlerini ona doğru salladı ve dışarıya çıkar çıkmaz usulca kapattı kapıyı. «Öf, iyi savdım başımdan» dedi kendi kendine ve uzaklaştı.

Çabuk adımlarla yürüdü sokakta. Coşkun ve gevezc hissediyordu kendini. «Kime uğrasam, yârenlik etsem» diye düşündü. Dostlarını kafasında şöyle bir sıralayınca içine kederli bir şaşkınlık çöktü. Yapayalnız ve terkedilmiş bir adamdı şimdi. Bir kadınla başbaşa konuşmayı, onu kendi yalnızlığına acındırmayı nasıl da arzuluyordu. Bir tütüncüye girdi, telefon rehberini açtı. H harfine gelince be-

lirsiz bir ürperme hissetti yüreğinde. Herf ismini buldu sonunda. Helena Oglethorpe.

Nevada Jones uzun bir süre kanapede oturduğu yerde bekledi, gülmekten kmıldanacak hâli kalmamıştı. Tony Hunter girdi odaya, gömleğini giymiş ve kıravatını özenle bağlamıştı, ama ayağında külotu vardı sadece.

«Gitti mi?

— Ne demek «gitti mi»?... Gitti tabii, hem bir daha dönmemek üzere gitti! diye bağırdı Nevada. Pantolonunu bile gördü.»

Bir iskemleye yığıldı Tony.

«Hay Allah! Dünyanın en talihsiz adamı ben miyim yahu!

— Nedenmiş o?»

Nevada halâ oturuyordu, boyuna gülüyor ve güldükçe yaşlar boşanıyordu gözlerinden.

«Hep terslik oluyor... Mutlaka bir aksilik çıkıyor. Bugün provaya gidilmeyecek herhâlde.

— Küçük Nevada için bu ne demek, biliyor musun; gene günde üç temsil oynamak demek... Vız gelir bana... bir erkeğin kapatması olarak yaaşmaktan hiçbir zaman hoşlanmadım zaten.

— Beni hiç düşünmüyorsun ama... Kadınlar böyledir, egoisttir hepsi! Sen benim aklımı çelmeseydin...

— Kapa çeneni, kurnaz budala! Seni hiç mi tanımıyorum yani?»

Nevada kimonosuna sarınarak ayağa kalktı.

«Tanrım, bütün istediğim kendimi gösterebilmek, oyuncu olarak neler verebileceğimi ispatlamaktı, böyle bir fırsat bir daha geçmez elime, diye homurdanıyordu Tony.

— Geçer, niye geçmesin... Dediğimi yaparsan herşey olur. Yavrucuğum, seni adam etmeyi kafama koydum bir kere, ne pahasına olursa olsun başaracağım, adam edeceğim seni... İkimiz bir numara hazırlayacağız. Hirschbein

moruğu işimizi kolaylaştırır, eskiden hayli tutkundu bana... Hadi bakalım, bu sefer de dediğimi yapmazsan yumruğu yapıştıracağım çenene. Ne yapabiliriz, onu düşünelim şimdi... Güzel bir dans numarası yaparak gireriz sahneye, tamam mı... sonra bana asılmak istermiş gibi bir numara yaparsın... Ben de tramvay bekliyor olurum... anladın mı... yanıma gelir ve «Merhaba, güzelim...» dersin. Ben polis çağırırım...»

«Bu uzunluk iyi mi, bayım? diye sordu terzi, elinde bir tebeşir, ölçü alıyor ve gerektiğinde işaretler koyuyordu pantalona.

Terzinin yeşilimsi, ufacık ve kel kafasına baktı James Merivale, sonra ayağındaki kahverengi pantalona çevirdi gözlerini.

«Biraz daha kısaltın... Uzun pantolon yaşlı gösteriyor insanı.

— Ah! Günaydın Merivale, sizin de Brooks'dan giyindiğinizi bilmiyordum. Çok sevindim karşılaştığımıza.»

Merivale damarlarındaki kanın donduğunu hissetti. Jack Cunningham'ın masmavi alkolik gözlerine dik dik bakıyordu. Dudaklarını ısırdı ve hiç konuşmamaya, soğukkanlı kalmaya çalıştı.

«Ah! Durumun farkında mısınız? diye bağırdı Jack Cunningham. Aynı kumaşı seçmişiz... Siz de, ben de aynı elbiseyi beğenmişiz... Yemin ederim ki aynı elbise!...»

Merivale şaşkın şaşkın bir Cunningham'ın ayağındaki kahverengi pantalona, bir kendi pantalonuna bakıyordu. İki pantalon da aynı kumaştan yapılmıştı, aynı renk, aynı küçük çizgiler ve aynı belirsiz yeşilimsi lekeler.

«İki kayınbiraderin aynı elbiseyi giymesi saçma, bunu siz de kabul edersiniz, dostum. Üniforma giymiş gibi. İkimiz de gülünç oluruz.

— Ne yapmamı istiyorsunuz? diye homurdandı Merivale.

— Yazı tura atalım en iyisi?... Bir «puarter» verir misiniz bana? (Bunu söyleyerek terziye döndü Cunningham.) Teşekkür ederim... Yazı mı, tura mı?...

— Tura, dedi Merivale.

— Elbise sizin... Şimdi benim başka bir elbise seçmem gerekiyor... Şanslıyız doğrusu, bugün burada karşılaşmasaydık iş işten geçmiş olacaktı. (Elbiseyi değiştirmek için girdiği kabinenin perdesini aralayarak seslendi.) Bu gece Salmagundi Club'e gidip yemek yer miyiz, ne dersiniz?... Deniz uçaklarına benden daha tutkun tek adamla yemek yiyeceğim orada, tanırsınız kendisini; Mr. Perkins, sizin bankanın genel müdür yardımcısı... Hah! Aklıma gelmişken söyleyeyim; Maisie'ye haber verin, yarın mutlaka görüşeceğim onunla. Bir yığın terslik oldu son günlerde, bir türlü haberleşemedik... bir yığın tatsız olay yüzünden onu aramaya vakit bulamadım... Neyse, sonra anlatırım nasıl olsa.»

Merivale öksürdü.

«Kabul, dedi soğuk bir sesle.

— Herşey tamam», dedi terzi ve son bir şaplak vurdu Merivale'in kacağına. Merivale giyinmek için kabineye girdi.

«Dostum, diye bağırdı Cunningham, ben de yeni bir elbise seçmeliyim kendime.. Saat tam yedide buluşuruz.. O zaman pırıl pırıl bir Jack bulacaksınız karşınızda.»

Merivale'in elleri titriyordu kemerini bağlarken. Perkins, Jack Cunningham, pis serseri, deniz uçakları, Jack Cunningham, Salmagundi, Perkins... Mağazanın bir köşesindeki telefon kabinesine gitti, telefonla annesini aradı «Allo, anne, bu akşam yemeğe gelmeyeceğim... Salmagundi Club'de Randolph Perkins'le yemek yiyeceğim... Evet, çok iyi... Eskidenberi iyi dostuz kendisiyle... Tabii, böyle

kodaman adamların çevresinde olmak faydalı. Jack Cunningham'ı gördüm bugün. Erkekçe, dobra dobra konuştum kendisiyle, çok utandı, yerin dibine geçti adetâ... Yirmidört saat sonra kesin cevap verecek bana... Yok canım, tam tersine, çok sâkindim konuşurken. Tabii, Maise'yi düşündüğüm için böyle davrandım... Boktan bir herif olduğunu biliyorum, ama kesin deliller olmadan... Belki geç gelirim anneciğim, şimdiden iyi geceler... Yok, beklemeyin beni. Maisie'ye söyleyin, sakın üzülmesin, ilk fırsatta herşeyi olduğu gibi anlatacağım ona. İyi geceler, anneciğim.»

Loş bir çay salonunda küçük bir masanın çevresindeydiler İkisinin de yüzünü ortadan ikiye ayırmıştı abajurun gölgesi. Tavuskuşu mavisi bir elbise giymişti Ellen, mavili yeşilli bir şapka vardı başında. Yaptığı makyaja rağmen Ruth Prynne'in yüzünde müthiş bir yorgunluk okunuyordu.

«Mutlak gelmelisin Elaine, diyordu, yakarış dolu ürpertiler vardı sesinde. Cassie, Oglethorpe ve bizimkiler gelecek oraya... Yeni mesleğinde, gazetecilikte kazandığın başarı eski dostlarını tenketmene sebep olmamalı. Bilemezsin, nasıl hep seni konuşuyoruz aramızda. Gerçekten çok ilgileniyoruz seninle.

— Hayır Ruth, sebep başka, öyle kalabalık toplantılardan gün geçtikçe daha çok nefret ediyorum. Yaşlanıyorum galiba. Neyse, bu kadar gerekliyse şöyle bir uğrarım tabii.»

Kemirdiği sandviçi bırakıp Ruth ve Ellen'in elini okşadı.

«Biliyorum, cici kızsın sen... Sonunda geleceğine emindim zaten.

— Fakat Ruth, geçen yaz turnede olanları henüz anlatmadın bana...

— Aman Allahım! dedi Ruth, şekerim, feci bir turneydi o. Perişan olduk, inan ki öldürücü birşeydi. Isabel Clyde'

ın kocasıydı emprezaryomuz, Ralp Nolton, içmeye başladı mı kendini kaybedinceye kadar içiyordu adam... ayrıca Isabel'in kendisinden daha iyi oynayanlara tahammülü yoktu sahnede, seyircileri büyük yıldız olduğuna inandıramıyacağından korkuyordu... Orada olup biten herşeyi sana anlatamam tabii. Bana pek eğlenceli gelmiyor bu hikâyeler, tam tersine canımı sıkıyor Ah! Elaine, cesaretimi kaybettim bu yüzden. Asıl yaşlanan benim, hayatım.»

Hıçkırarak ağlamaya başladı.

«Hadi Ruth, toparlan biraz, dedi Ellen, sesi donuktu. (Gülmeye başladı.) Sürekli yaşlanıyoruz biliyorsun, gençleşen yok aramızda.

— Şekerim, hiç anlamıyorsun beni... hiç anlamıyacaksın.»

Bir süre sustular. Loş salonda, çevredeki masalarda konuşanların fısıltılı sesi geliyordu kulaklarına. Kır saçlı garson kadın iki meyve salatası koydu önlerine.

«Vakit çok geç oldu galiba, dedi Ruth, aralarındaki sessizlik bozulsun diye söylemişti bunu.

— Saat sekiz buçuk daha... Oraya erken gitmek pek doğru olmaz.

— Hatırlamışken sorayım, Jimmy Herf nasıl? Epey zaman oluyor onu görmeyeli.

— Jimps iyi... Gırtlağına kadar gazeteciliğe daldı bugünlerde. Kendine gerçekten sevdiği bir meslek bulabilse sevinirim.

— Tanadığım kadarıyla hep tedirgin ve huzursuz gördüm onu... Ah! Elaine, onunla evlendiğini haber alınca nasıl sevindim, bilemezsin, mutluluk doldu içime... Önce çok budalaca davrandım tabii, nasıl ağladım bir görseydin!... Ama şimdi, Martin de doğunca ne kadar mutlusun kimbilir.

— Evet, herşey fevkalâde.. Martin gün geçtikçe büyüyüp serpiliyor. New York'un havası ona çok yarıyor ga-

liba. Hele bir ara o kadar irileşti ve tostoparlak birşey oldu ki ikimiz de «bir canavar mı yarattık acaba?» diye kuşkulandık... Biliyor musun Ruth, başka çocuk yapmak istemiyorum artık... Martin'i doğururken şekilsiz ve iğrenç birşey olacak diye öyle korkuyordum ki... Düşündükçe keyfim kaçıyor hastalanıyorum.

— Herşeye rağmen fevkalâde birşey ama.»

Üzerinde «HESTER VOORHEES, PLASTİK DANSLAR» yazısı okunan küçücük bakır plâkanın yanındaki zile bastılar. Yeni boyanmış, gıcırtılı bir merdiveni tırmanarak üçüncü kata çıktılar. Geniş ve alabildiğine kalabalık bir salona açılan kapıdan Cassandra Wilkins çıktı karşılarına, eski yunan kıyafeti giymiş ve başına pembe saten tomurcuklarla işlenmiş bir taç geçirmişti, yaldızlı tahtadan Pan cinsi bir flüt vardı elinde

«Ah! Kızlar, diye haykırdı onları görünce ve ikisine birden sarıldı. Heşter «gelzemler» diyordu, ama ben emindim geleceğinize... Girin ve hemen çıkarın mantolarınızı, rahatlayın, klâsik danslarla başlayacağız gösteriye.»

Mumlarla aydınlatılmış ve kokulu bir koridora girdiler onun peşinden, kadınlı erkekli yoğun bir kalabalık vardı koridorda.

«Şekerim, kostümlü bir toplantı olduğunu söylememiştin bana.

— Nasıl olur, söyledim... Baksanıza, eski Yunan kostümleriyle dolaşmıyor mu hepsi?. İşte Heşter... Hayatım, bunlar da bizim kızlar işte... Heşter, Ruth'u tanıyorsun değil mi?... Elaine Oglethorpe'u da tanıyor musun?...

— Cassie, artık Mrs. Herf benim ismim.

— Ah! Çok affedersin, bazı şeyleri çok geç haber alıyor insan... Tam zamanında yetiştiler... Heşter güzel bir gösteri yapacak şimdi **Arap gecelerinin ritmi... Hârika birşey!**»

Mantosunu ve şapkasını yatak odasına bıraktı Ellen,

dışarıya çıkınca, başını eski Mısırlıların başı gibi hazırlamış, kızıl kaşlı ve iri yapılı bir erkek gölgesi belirdi karşısında.

«Ritz sosyetesini en yoksul evlerin içine sokan, **«Manners'ı** yayınlayan büyük gazeteci Helena Herf'i selâmlayabilir miyim, izin var mı?...

— Müthiş alaycı bir adamsınız, Jojo... Ama herşeye rağmen çok sevindim sizi gördüğüme.

— Şöyle bir köşeye çekilip biraz konuşsak, Ley hayatta sevdiğim tek kadın...

— Kabul, bir köşeye çekilelim... Zaten pek hoşuma gitmedi burası.

— Hayatım, Tony Hunter'ı bir psikanalist iyileştirmiş, duydunuz mu? Tam bir erkek olmuş şimdi ve Calİfornia Jones isimli bir kadınla birlikte varyete tiyatrolarında oynuyormuş, bundan haberiniz yok mu?

— Kendinizi kollayın, Jojo. Kızmaya başlıyorum.»

Çatıya açılan kapak pencerelerin arasına, bir divana ilişiverdiler. Salonun ortasında yeşil tüllere sarınmış bir dansözün dolandığını görüyordu Ellen. Gramofonda César Frank'ın bir senfonisi çalınıyordu.

«Cassie'nin dansını mutlaka görmeliyiz... zavallıcık ikimize de çok kırılır sonra.

— Jojo, biraz kendinizden bahsedin bana. Neler yaptınız görüşmeyeli?»

Başını salladı Jojo ve geniş bir daire çizerek açtı kollarını :

«Ah let us upon the ground and tell sad stories of the death of kings.*

— Jojo, bıktım artık bunlardan, o kadar yavan ve budalaca şeyler ki... doğrusu pişman oldum şapkamı çıkardığıma.

İngilizce: «Ah, yere oturalım önce ve kralların ölümü üzerine kederli hikâyeler anlatalım birbirimize»

— Artık benden çok uzak olan saçlarınızı görebilmem için yaptınız bunu.

— Jojo, gene şaşırmayın bakalım, toparlanın biraz.

— Kocanız nasıl Elaine? Yok, Helena diyeyim en iyisi.

— Gayet iyi.

— Ama coşkunlukla, severek söylemediniz bunu.

— Martin'in sağlığı fevkalâde. Simsiyah saçları, kahverengi gözleri var ve yanakları daha şimdiden al al olmaya başladı. Çok şirin birşey.

— Hayatım, n'olur şu annelik gösterisinden vazgeçin benim yanımda.. Bir daha karşılaşırsak, korkarım çocuklarla yaptığınız gezintiyi anlatacaksınız bana.»

Ellen güldü.

«Jojo, tekrar karşılaşmak eğlenceli oluyor değil mi?

— Şekerim, sözüm bitmedi daha... Geçen gün yemek vakti çok şık bir adamla gördüm sizi, kır saçlı ve yandan bakınca sert görünüşlü bir adamla beraberdiniz.

— George Baldwin herhâlde. Fakat tanıyorsunuz onu, eskiden de görmüştünüz.

— Evet, evet, doğru. Ne kadar değişmiş ama! Hattâ diyebilirim ki eskisinden daha yakışıklı olmuş şimdi... Kendi payıma kocası bolşevik eğilimli, barışçı ve İşçi Enternasyonalinde aktif üye olan bir kadının öyle bir yerde oturup yemek yemesi garibime gitti, o günkü hâlinizi çok yadırgadım.

— Şimdi tanımladığınız cinsten bir adam değil Jimmy. Keşke öyle olsaydı, gerçekten isterdim bunu. (Burnunu kırıştırdı.) Üstelik bu hikâyelere karşı hafiften hazımsızlık duyuyorum.

— Pek şaşırmadım, tahmin ediyordum zaten.»

Cassie bir kelebek şaşkınlığı ile dolanıyordu onların çevresinde, ne yapacağını bilmiyordu.

«Ah! Cassie, gel yardım et bana.. Jojo deminden beri dalga geçiyor benimle.

— Biraz oturayım sizinle. Sıram geliyor, dansedececeğim biraz sonra. Mr. Oglethorpe **«Chansons de Bllitis»** çevirisini okuyacak, ben dansedeceyim.»

Göz ucuyla ikisine baktı Ellen' Oglethorpe kaşlarını havaya kaldırdı ve başını salladı.

Sonra bir süre orada tek başına kaldı Ellen. Sıkıntılı bir duman bulutunun gerisinden salondaki tıklım tıklım kalabalığı ve dansı seyrediyordu.

Gramofondaki plâktan Türk müziği yayılıyordu salona. Ancak ensesine gelen ıyice kısa kesilmiş ve kınalı saçlarıyla Hester Voorhes göründü ansızın, içinden kokulu dumanlar yükselen bir vazo tutuyordu kucağında. Tam önünde iki delikanlı yürüyor ve kucaklarında taşıdıkları halıyı onun ayaklarının dibine açıyorlardı. İpekli pantalon giymişti Hester, beline medenî bir kemer takmış, göğüslerini sutyeniyle örtmüştü. Salondaki kalabalık alkışlıyor ve «Mükemmel, fevkalâde» diye bağırıyordu boyuna; tam o sırada, öbür odalardan birinde müthiş bir gürültü duyuldu, üstüste üç kadın çığlığı inletti ortalığı. Kımıldanacak vakit bulamadı dâvetliler. Başında mölon şapkası, iri yapılı bir ada belirdi kapının eşiğinde.

«Sâkin olun küçük hanımlar, sâkin olun ve hepiniz şöyle salonun dip tarafına geçin. Erkekler oldukları yerde kalsın.

— Siz kimsiniz, **şöyleyin lûtfen?**

— Kim olduğumu filât bırakın şimdi, dediğimi yapın. hadi.»

Mölon şapkasının altında pancar gibi kıpkırmızıydı adamın yüzü.

«Polis bu adam! Skandal denir buna! Bize kimliğini göstersin önce!

— Düpedüz soygun bu!

— Polis baskını!»

Bir anda sivil memurlarla dolmuştu salon. Pencereleri kontrol altına almışlardı. Şöminenin önünde kareli kumaştan kasket giymiş bir adam vardı, kabak suratlı bir adam. Kadınları iteleye kakalaya dipteki odaya soktu polisler, erkekler kapının kenarına kıstırılmıştı, bir bir isimleri alınıyordu. Ellen sâkin sâkin oturuyordu, bir ses duydu «Şikâyet edelim.. Santrala telefon açalım.» O zaman oturduğu divanın yanıbaşında, küçük masanın üstünde duran telefonu farketti. Ahizeyi aldı ve usulca numaraları çevirdi

«Allo, başsavcının bürosu değil mi orası?... Mr. Baldwin'le görüşmek istiyorum... George, Allahtan biliyordum nerde olduğunuzu. Müthiş bir yanlışlık oldu. Hester Voorhees'in yanındayım şimdi, hani şu dans salonları olan kadın. Dostlarına bir dans gösterisi veriyordu burada, bir yanlışlık sonucu polis baskınına uğradık...»

Mölon şapkalı adam başında bekliyordu.

«Boşuna telefonla uğraşmayın... Siz de öbür odaya geçin bakalım.

— Başsavcı ile görüşüyorum. Konuşun kendisiyle... Allo, Mr. Winthrop siz misiniz?... Evet... Nasılsınız? Bu adamla konuşur musunuz lütfen?»

Ahizeyi polise uzattı, kalktı ve odanın ortasına yürüdü. «Şapkamı çıkarmakla çok enayilik ettim», diye düşünüyordu.

Hıçkırık sesleri ve çığrışmalar geliyordu öbür odadan, Hester Voorhes'in en yapmacıklı tiyatro oyuncularına taş çıkartacak kadar cırlak bir sesle bar bar bağırdığı işitiliyordu: «Feci bir yanlışlık bu... Böyle bir hakarete mutlaka karşı koyacağım, susup oturmayacağım.»

Sivil memur telefonu kapattı. Ellen'in yanına geldi

«Sizden özür dilerim, bayan... Yetersiz bilgi aldığımız için yanıldık. Hemen boşaltacağım burayı, adamlarımı alıp gideceğim.

— Mrs. Voorhees'den özür dileseniz daha iyi edersi-

niz... burası onun yeri çünkü.

— Bayanlar baylar, diye bağırdı polis, hafif bir yanlışlık yüzünden rahatınızı kaçırdık, özür dileriz... Böyle şeyler olur

Usulca yan odaya geçti Ellen, mantosunu ve şapkasını aldı. Bir süre aynanın önünde durdu, yüzünün pudrasını tazeledi. Salona girdiğinde hemen herkesin bir ağızdan konuştuğunu gördü. Kadınlı erkekli dansçılar yarı çıplak vücutlarını örtebilmek için çarşaflara sarınmışlardı. Geldikleri gibi kaşla göz arasında çekip gitmişti polisler. Ogglethorpe gençlerin arasındaydı, gürültücü sesiyle hiç durmadan anlatıyordu.

«İğrenç herifler, kadınlara saldırmak da neyin nesi oluyormuş! diye bağırıyordu. Allahtan kendimi tuttum da ters bir harekette bulunmadım... kendimi tutmasam ömrümün sonuna kadar burnumdan fitil fitil gelirdi sonra... Ama büyük bir soğukkanlılıkla...»

Ellen kalabalıktan sessizce sıyrılmayı başardı. Dörder dörder indi merdivenleri ve bir koşuda puslu sokakların koynuna daldı. Bir taksi çağırıp evine döndü. Soyunup dökündükten sonra George Baldwin'e telefon açtı.

«Allo, George... ah, çok özür dilerim, sizi de, Mr. Winthrop'u da yok yere rahatsız ettim çünkü. Yemekte bütün gün büroda olacağınızı söylemeseydiniz Jefferson Market Court bodrumlarında nezarete alınmıştık şimdi... Hâlimiz gerçekten çok tuhaftı orada... Bunu ilk fırsatta anlatacağım size, fakat öyle yorgunum ki bilemezsiniz, bıktım artık bu hikâyelerden... Plâstik danslar, edebiyat, sosyalizm, psikanaliz... Yüksek dozda şeyler benim için.. Evet, galiba George... Artık yaşlanıyorum galiba.»

Gece kapkara bir buzdağı gibiydi karşısında. Jimmy Herf'in burnunda matbaa makinelerinin kokusu yaşıyordu

halâ ve halâ daktiloların tıkırtısı çınlıyordu kulağında. City Hall Square'ın göbeğinde durmuştu, elleri cebindeydi, küreklerle kar temizleyen adamlara bakıyordu. Hepsi de hırpanî kılıklı adamlardı. Kasketlerini gözlerine kadar indirmişlerdi, boyunları çiğ biftek parçaları gibi morarmıştı soğuktan. Genci ile yaşlısı arasında zerre kadar fark yoktu, hepsinin yüzü aynı kırmızılıkta. Ustura keskinliğinde sert bir rüzgâr kulaklarını donduruyor ve gözlerinin arasındaki alın boşluğunu durmadan kırbaçlıyordu.

«Hello, Herf, böyle bir mesleğiniz olsun ister miydiniz? Suratı bembeyaz bir genç adam geldi yanına ve kar yığınlarını gösterdi ona.

— Neden olmasın Dan, onun bunun işine burnunu sokan gezgin bir papağan olmaktansa böylesi daha iyidir belki.

— Bu tarafa mı yürüyorsunuz?

— Hayır, biraz dolaşacağım... Bacaklarımı açmak istiyorum bu gece.

— Dostum, soğuktan donacaksınız korkarım.

— Umrumda değil... Özel hayatı olmayınca insan daktiloya benzetiyor kendini.

— Doğrusu özel hayatımın bir belli kısmını üzerimden silkip atabilmeyi çok isterdim!... Neyse, iyi geceler. Jimmy, bundan sonra biraz özel hayatınız olur belki.»

Jimmy Herf gülmeye başladı ve kar temizleyenlere sırtını vererek Broadway'e doğru yürüdü. Rüzgâra karşı yürüdüğü için iyice büzülmüş ve çenesini paltosunun yakasıyla örtmüştü. Houston Street'e gelince saatine baktı. Sabahın beşi. Bugün de adamakıllı geçikmişti. Dünyada açık bir yer yok mudur bu saatte, içki satılan bir yer yok mudur? Odacığına gidinceye kadar yürümesi gereken yolun uzunluğunu düşünerek için için sızlandı. Zaman zaman soğuktan donan kulaklarını ovalamak için duruyordu. Odasına ulaştı sonunda, girer girmez gaz sobasını yaptı, ateşin

çıtırtılı sesini keyifle dinleyebilmek için sobanın üstüne eğildi. Küçücük, kare biçimi ve buz gibi soğuk odası Washington Square'in güney kesimine düşüyordu. Bir yatak, bir iskemle, üstüne kitaplarını yığdığı bir masa ve gaz sobasından başka eşya yoktu içerde. Biraz ısınınca bir rom şişesi çıkardı yatağın altından. Isınsın diye bir kabın içinde su koydu sobaya ve rom içmeye başladı. İsimlendiremediği korkularla kıvranıyordu. Kalbinde demir halka taşıyan masal kahramanı gibi hissediyordu kendini. Demir halka bir yerinden kopuyor ve dağılıyordu şimdi.

Şişede ne kadar rom varsa hepsini içmişti. Zaman zaman başı ve başıyla beraber çevresindeki herşey dönüyordu. Birdenbire kendi kendine söylendi «Gidip konuşmalıyım onunla. Gidip konuşmalıyım onunla.» Şapkayı başına geçirdi ve pardesüsünü giydi. Dışarda hava yumuşamıştı. Tam altı tane sütçü arabası vardı sokakta, birbirlerinin peşisıra ilerliyorlardı.

12. ci Sokak'ın batı kesiminde iki kedi birbirini kovalıyordu. Ortalık onların çılgın bağrışmalarıyla inliyordu. Kafasında birdenbire garip bir değişiklik olacağı ve hattâ miyavlayarak yürümeye devam edeceği hissine kapıldı.

Karanlık koridorun ucunda, kapının tam önündeydi, tir tir titriyor ve üstünde «Herf» yazısı okunan zile basıyor, basıyordu. Eliyle yumrukladı sonra. Kapıyı Ellen açtı ona, yeşil geceliğine sarınmıştı.

«Ne var Jimps? Anahtarın yok mu yanında?» Uykulu yüzünün hatları alabildiğine yumuşamıştı. Sıcak gizliliklerle dolu, mutlu ve uykulu bir parfüm kokusu yayılıyordu vücudundan.

Gıcırdayan dişlerinin arasından kesik kesik konuşarak cevap verdi Jimmy.

«Ellie, konuşacaklarım var seninle.

— Sarhoş musun, Jimps?

— Henüz ne söylediğimin farkındayım.

— Müthiş uykum var benim.»

Onun peşinden odaya girdi Jimmy. Bir savuruşta ayağından terliklerini çıkardı Ellen ve yatağına çıkıp oturdu kocaman kocaman açılmış uykulu gözleriyle Jimmy'e bakıyordu.

«Bağırmadan konuş, Martin uyuyor.

— Ellie, sebebini bilmiyorum, ama güçlük çekiyorum konuşmakta, derdimi anlatamıyorum bir türlü... Ancak sarhoş olunca istediğim gibi konuşabiliyorum... Cevap ver şimdi, halâ seviyor musun beni?

— Sana büyük şefkat duyuyorum biliyorsun, hep şefkatle anacağım seni, bu duygu hep yaşayacak içimde.

— Aşkla sevmek diyorum ben, pekalâ anlıyorsun ne söylemek istediğimi, diye sertçe onun sözünü kesti Jimmy.

— Hiç kimseyi uzun zaman sevemiyorum galiba... ölenlerden başka hiç kimseyi... Garip yaratığın biriyim zaten. Fakat bunları konuşmak neye yarar şimdi?

— Biliyordum böyle olduğunu. Sen de benim bundan haberli olduğumu biliyordun aslında. Ellie, mutsuz bir adamım ben!»

Yatağın üstünde oturmuş, dizlerinde kenetlemişti ellerini, şaşkın gözlerle Jimmy'e bakıyordu.

«Jimps, sahiden bu kadar seviyor musun beni?

— Dinle, istersen boşanalım, herşey bitsin aramızda.

— Acelesi yok, Jimps... Ya Martin? O ne olacak boşanırsak?

— Ona yetecek parayı kazanırım ben... zavallı yavrucak.

— Senden fazla kazanıyorum, Jimps... Şimdi ayrılmamız doğru değil.

— Biliyorum... biliyorum... Bilmiyor muyum sanıyorsun?»

Karşılıklı oturmuş, hiç konuşmadan birbirlerine bakıyorlardı, ikisinin de gözleri alev alev yanıyordu. Birdenbire

uyuyuvermek, hiçbir şeyi hatırlamamak, küçükken ana kucağına gizlenirken nasıl yapıyorsa şimdi de öyle karanlığın kucağına uzanıvermek arzusuyla yanıp tutuştu Jimmy.

«Hadi, kendi odama dönüyorum ben. (Kupkuru ve hemen donuklaşan bir gülümseme düğümlendi dudaklarında.) Bu hikâyenin böyle sonuçlanacağını ikimiz de düşünmemiştik, değil mi?

— İyi uykular, Jimps, diye esneyerek içini çekti Ellen. Hiçbir şeyin sonu yok... Bu kadar uykum olmasaydı... Işığı kapatır mısın?»

Jimmy karanlıkta el yordamıyla buldu kapıyı. Sabah vaktinin buzlu grisi hüküm sürüyordu dışarda. Adımlarını sıklaştırdı. Gün doğmadan yatağında olmak istiyordu.

Alçak tavanlı, upuzun bir salon ve tam ortada ipek örtülerle, kahverengi, pembe, yeşil krepelerle dolu masalar. İplik ve konfeksiyon eşya kokusu. Masalarda sıra sıra genç kızlar, sarı, siyah , kahverengi kestane renkli saçlarla donanmış başlarıyla önlerindeki işe vermişler kendilerini. Komi çocuklar gidip geliyor masaların arasında, üstünde sıra sıra elbiselerin asılı durduğu tekerlekli askıları oradan oraya götürüp getiriyorlar. Bir zil sesi çınlatıyor salonu ve birdenbire bir patırtı kopuyor; çığlıklar, bağrışmalar. Bir tavuk kümesinden farkı kalmıyor salonun.

Anna ayağa kalkıp geriniyor.

«Başım çok ağrıyor, diyor yanındaki kıza.

— Dün gece sabahladın galiba?»

Anna "evet" der gibi başını salladı.

«Uykusuz kalmak iyi değil şekerim, insanın cildi bozuluyor. Kadın erkeğin yaptığını yapamaz, mumu iki ucun-

dan ateşlemek erkeğe vergi.»

Sarışın ve ince yapılı bir genç kız öteki, hafif kemerli bir burnu var. Anna'nın beline sarılıyor.

«Ah! Sendeki fazla kiloların bir kısmı bende olsaydı keşke.

— Ben de zayıflamak istiyorum aslında, dedi Anna, feci durumdayım, ne yesem yağ bağlıyorum.

— Çok şişman sayılmazsın ama... Tam çimdiklenecek çağdasın. Erkeksi elbiseler giymeye bak, çok yakışır sana.

— Sevgilim «kadının eti budu yerinde olmalı» diyor.»

Merdivenlerde ufak tefek ve kızıl saçlı kızın çevresine toplanmış kız kalabalığının arasında yol açıyorlar kendilerine; gözlerini yuvarlıyor ve konuşurken ağzını ardına kadar açarak çevresindekilere birşey anlatıyor o kız.

«Hemen yan tarafta, Cameron Avenue'de 2230 numarada oturuyordu kız. At yarışlarına, Hipodroma gitmiş öbür kızlarla, vakit geç olunca tek başına bırakmışla onu, Cameron Avenue'ye dönmesi gerekiyordu, tamam mı?... Ertesi sabah da eve gelmeyince ailesi telâşlanıyor, sonunda boş bir arsada, Spearmint reklâm tabelâsının altında buldular kızı.

— Ölmüş müydü?

— Anlıyorum... Zencinin biri ırzına geçmiş, sonra da boğmuş zavallıyı, Çok etkiledi beni! Aynı okuldaydık eskiden, birlikte okumuştuk. Şimdi hava kararduktan sonra bir tek kadın göremezsiniz Cameron Avenue'de, hepsinin ödü patlıyor.

— Doğru söylüyor Dünkü akşam gazetesinde okudum bu olayı... Düşünsenize kızlar!!... Komşu binada oturuyormuş zavallı, ne demektir bu!»

«Gürdün ya, nasıl okşadım o herifin kamburunu? diye bağırdı Rosie, taksiye binerken söylemişti bunu.

— Piyes arasında, tiyatroda gördüğümüz kanbur mu?»

Dizleri hizasında büzülüp sıkışan pantalonunu düzeltti.

«Jake, göreceksin uğur getirecek bize. Kanbur gördün mü mutlaka uğurludur... hele kanburlarını okşarsan... Ah! bu taksilerin hızı hasta ediyor beni. Araba sert bir sarsıntıyla durdu o sırada, ikisi de aynı anda öne fırladılar.

— Aman Allahım! Küçücük bir çocuğu ezecektik!»

Jake Silverman onun dizini okşadı.

«Güzel nedir bu hâlin, allak bullak oldun gene!»

Otelin önünde soğuktan iliklerine kadar ürperdi Rosie, mantosunun yakasıyla kapattı yüzünü. Anahtarı almak için resepsiyona geldiler, resepsiyon memuru Silverman'ı görünce hemen haber verdi

«Sizi bir bey bekliyor, efendim.»

Ağzında purosu olan bodur bir adam geldi yanlarına

«Biraz şöyle gelir misiniz, Mr. Silverman.»

O an düşüp bayılacağını sandı Rosie. Put gibi hareketsiz kaldı, yanaklarını kürk yakasının altına gizlemişti.

İki adam dipteki büyük koltuklara karşılıklı oturdular ve uzun bir süre başbaşa fısıldaştılar. Rosie usul usul yaklaştı onlara ve kulak kabarttı. «Tevkif müzekkeresi... Adalet Bakanlığı... Sahtekârlık amacıyla mektuplar göndermek...» Jake'ın adama verdiği cevapları işitemiyordu. Jake'ın konuşulanları onaylayan bir ifâdeyle başını salladığını görüyordu sadece. Sonra birdenbire yumuşak bir sesle ve gülümseyerek konuşmaya başladı.

«Mr. Rogers, sizin görüşünüzü öğrendim sayılır... Şimdi ben de kendi açımdan anlatacağım olayları. Beni bu gece tutuklarsanız iflâs ederim, bu işe para yatıranlar da ayakta kalamaz, onlar da iflâs eder tabii... Ama bana bir haftalık fırsat tanırsanız bu işi kâra geçiririm... Mr. Rogers, başkalarına güvendiği için kendini kurban eden bir adam var karşımızda.

— Benim elimde hiç bir yetki yok...Görevimi yapıp si-

zi tutuklamak zorundayım... Hem kaldığınız daireyi de aramam gerekiyor... Görüyorsunuz, bir yığın ıvır zıvır iş var başımızda...»

Purosunun külünü düşürdü adam ve yavan bir sesle okumaya başladı «Jacob Silverman, öbür isimleriyle Edward Faversham, Simeon J. Arbuthnot, Jack Hinkley, J. J. Gold... Güzel isimler bulmuşsunuz doğrusu... Ama biz de güzel çalıştık, gerçi bunu söylemek bana düşmez ama...»

Kalktılar. Bir baş işaretiyle salonun öbür ucunda, bir koltukta gazete okuyan kuru, incecik ve kasketli adamı yanına çağırdı öbürü.

Silverman resepsiyona yürüdü.

«Bazı önemli işler yüzünden gitmek zorundayım, dedi resepsiyon memuruna, hesabımı çıkarın lûtfen. Mrs. Silverman birkaç gün daha kalacak.»

Rosie konuşacak hâlde değildi. Üç adamın peşinde asansöre yürüdü.

«Böyle hareket etmek zorunda kaldık, özür dileriz bayan» dedi zayıf olanı ve eliyle kasketini düzeltti.

Onlara Silverman açtı odanın kapısını, herkes girdikten sonra tekrar dikkatle kapattı

«Gösterdiğiniz inceliğe ve anlayışa teşekkür ederim, beyler... Karım da ayrıca teşekkür ediyor size.»

Odanın bir köşesindeki iskemleye sessizce ilişti Rosie, hiç kımıldanmıyordu. Dudakları titremesin diye boyuna dilini ısırıyordu.

«Gayet iyi anlıyoruz Mr. Silverman, o bilinen, kalıplaşmış suçlardan değil sizinki.

— Birşey içmek ister miydiniz?»

«Hayır» anlamına başlarını salladılar. Yeni bir puro yaktı bodur olanı.

«Hadi Mike, dedi kasketliye, çekmecelere ve dolaba bir göz at bakalım.

— Kanunlara uygun mudur bu arama?

— Ona bakarsanız kelepçe vurmamız gerekirdi size, bayanı da suç ortağı olarak alıp götürmemiz gerekirdi.»

Rosie buz soğukluğundaki ellerini dizlerinin arasına sıkıştırmıştı. Bir sağa, bir sola yalpalıyordu. Gözleri yumuk. Polisler gardrobu ararken bir fırsatını bulup onun omzuna dokundu Silverman. Rosie gözlerini açtı

«Bu herifler beni götürür götürmez Schatz'a telefon et. Gerekirse bütün şehri ayağa kaldır, ama bul onu.»

Adamakıllı alçak sesle ve çabuk çabuk konuşuyordu, dudakları hiç kımıldamıyor sanki.

Bir dakika sonra yanındaki iki polisle birlikte odadan çıkmıştı, giderken bir çanta dolusu mektubu da götürmüştü polisler. Jake'nin kondurduğu öpücüğün ıslaklığı henüz kaybolmamıştı dudaklarından. Bomboş ve artık ölesiye sessiz odada şaşkın şaşkın bakındı çevresine. Masanın üstündeki kurutma kâğıdında şu yazıyı okudu: «Herşeyi kilitle ve kaç. Cesur kızsın sen.» Yaşlar yanaklarından süzülüyordu. Bir yere çöktü ve başını masaya yaslayarak uzun bir süre hareketsiz kaldı, kurutma kâğıdındaki yazıyı öpüyor, öpüyordu.

IV

GÖKDELEN

Kötürüm çocuk 14. cü Sokak'ta, kaldırımın tam ortasında durdu. Mavi bir süeter var sırtında, başında da gene mavi ve el örgüsü bir kukuleta. Gökyüzüne çevirliyor ve kocaman kocaman açıyor gözlerini, bu yüzden çiğnenmiş bir kâğıt parçasını andırıyor çehresi. Bir uçurtma dalgalanıyor gökyüzünde. Yükseklerde olmanın bulanıklaştırıp belirsiz hâle getirdiği, ama aslında kalaylı kâğıda sarılmış ve göz kamaştırıcı parlaklıkta bir puro gibi dolanıyor göğün mavisinde, tatlı tatlı süzülerek geçiyor bulutların arasından. Kötürüm çocuk bütün ağırlığını iki elinin üstünde toplayarak birdenbire hareketsiz kalıyor, 14. cü Sokak'ta ve kaldırımın tam ortasında. Yürüyen, zıp zıp zıplayarak yanından gelip geçen etek likli veya pantalonlu bacak kalabalığının ortasında, kesin şekilde hareketsiz, kıpırtısız, bütün ağırlığını iki elinin üstünde toplayarak, iki büklüm ve gözleri yukarıya, gökyüzündeki uçurtmaya çevrik, öylece duruyor.

Jimmy Herf Pulitzer Building'den işsiz bir adam olarak çıktı. Kaldırımın kenarında pembe kâğıda basılmış bir gazete paketinin önünde durdu, derin bir soluk aldı ve Wo-

olworth'un ışıltılı siluetine baktı. Güneşli bir gündü. Gök yüzünde saka kuşu yumurtasının bütün renkleri. Kuzeye yöneldi ve şehrin merkezine doğru yürüdü. O uzaklaştıkça Woolworth bir teleskop gibi uzuyordu karşısında. Bütün pencereleri alev alev yanan, bütün alfabeleri tersyüz olmuş ve bütün reklâm tabelâlarından yaldızlı ışıltılar fışkıran şehre doğru yürüyordu şimdi.

Glütenden yana bereketli bir ilkbahar...besleyici prensipler yüklü mevsim ve her lokmanın ayrı tadı, ayrı güzelliği var ağızlarda. **THE DADY OF THEM ALL.*** Glüten yüklü, bereketli bir ilkbahar. Ekmeğin en iyisi **PRENS ALBERT**'e gider, ekmeğin en iyisini kimse yiyemez ondan başka. İşlenmiş çelik, alüminyum, bakır, nikel, işlenmiş demir. **All the world loves naturel beauties.**** **LOVE'S BARGAİN,** Gumpel'in sattığı bir takım elbise bu, şehrin en ucuz pazarıdır Gumpel. Genç kız cildi gibi kalsın cildiniz.. JOE KİSS, demaraj, alümaj, manyeto ve jeneratörler.

Aptlına gelen herşeye kahkahalarla gülmek istiyordu. Saat onbir. Yatıp uyumamıştı daha. Başı sonu belli olmayan birşey gibi geliyordu hayat ona. Tersyüz edilmiş bir şehrin tavanında yürüyen bir sinekti kendisi. Mesleğini terketmişti, ne bugün, ne yarın, ne öbürgün, ne daha başka günler yapacak işi yoktu artık... İniş ve çıkışların toplamıdır hayat, bu yüzden haftalarla, aylarla orantılı olarak yaşanır her şey. Glüten yüklü, bereketli bir ilkbahar.

Bir lokantaya girdi, jambonlu yumurta, tost ve kahve ısmarladı kendine. Her lokmanın keyfini çıkararak, zevkle atıştırıyordu. Gün batışında şaşkına dönen küçücük civcivler yemyeşil çayırlarda nasıl oradan oraya koşuşursa türlü düşünceler de öyle doludizgin koşturuyordu kafasının içinde. Yavan bir ses hiç durmadan anlatıyordu komşu masada

* İngilizce «Hepsinin babası.»
** İngilizce «Dünyanın bütün tabii güzellikleri.»

«Aldatıldı ve demin de söylediğim gibi herşeyi bir anda silivermek şart oldu. Hepsi de kilisemize bağlı insanlardı, biliyorsunuz. Bu ezbere bildiğimiz bir hikâye zaten. Herkes o karıyı yanından uzaklaştırmasını defalarca söyledi ona. «Hayır» dedi, direndi, bu işin sonunu beklemek gerekiyor zaten.»

Herf kalktı. Artık gitmeli buradan. Çıktı dışarıya, dişlerinde bir garip jambon tadı.

Acele Servis, ilkbaharda gelen bütün ihtiyaçlarınızı karşılar.

«Ah! Tanrım, ilkbaharla gelen bütün ihtiyaçları karşılamak! Hayır bayım, teneke kutu filân değil, ama pipo tütününün en kalitelisi... SOCONY. Bir kere deneyin, milyonlarca sözden daha önemlidir bu. Kırmızı bantlı sarı kalem. Milyonlarca sözden daha önemli, milyonlarca sözden... «O milyonu bana verin öyleyse... Açığa vurmak yok.» Yonkers çetesi öldü sanarak bir park sırasında bırakıp gitti onu. Ona saldırdılar, ama bu soygundan topu topu bir milyon söz geçti ellerine... «Ah! Jimps, bu edebiyat ve proletarya hikâyelerinden nasıl bıktım, bilemezsin!»

Besleyici prensiplerle yüklü ilkbahar.

Dick Snow'un annesi ayakkabı kutusu yapan bir fabrikanın tek sahibiydi. İflâs etti sonunda ve Dick Snow okulu terkedip sokaklarda sürtmeye başladı. Alkolsüz içki artıklarını satan bir adam günün birinde akıl verdi ona. Simsiyah saçlı bir yahudi kızına mandolin biçimi inci küpeler hediye etmiş ve iki taksitte ödemişti parasını. İkisi tramvay durağında mutemedi beklediler. Turnikede yere kapaklandı mutemed ve bir daha ayağa kalkamadı. Adamın elinden çantasını kaptılar ve bir Ford arabayla oradan uzaklaştılar. Dick Snow cesede ateş etmekten kaçmaya fırsat bulamadı. Hapisteyken bir şiir yazdı annesine, **Evening Graphic**'te yayınladılar bu şiiri ve böylece ilkbaharın içinde uyandırdığı ihtiyaçları şiir yaazrak doyurmuş oldu.

İçinde ne zaman yeni ve yaratıcı bir heyecan başlasa her soluk alışında gürültüyü, kum taneciklerini ve boyalı sözleri ciğerlerine dolduruyordu Jimmy, o kadar ki gittikçe şiştiğini, koskocaman ve belirsiz birşey oluverdiğini, nisan güneşinin çiğnediği sokaklarda buharlaşıp havaya yükseldiğini hissetti. Hep pencerelerden bakıyordu; makine satan mağazalara, düğme fabrikalarına, yazıhanelere hep pencereden bakıyordu. Yatak çarşaflarındaki kir kokusunu ve silindirlerin yumuşacık hırıltısını hissediyordu. Daktilocuların parmakları arasından sıyrılıp makinelerin üstüne yazıyordu bütün sözleri ve büyük mağazaların bütün mallarına vurulan etiketleri birbirine karıştırıyordu. Bir **sodawater** açılınca nasıl ürperirse o da öyle ürperiyordu, Nisan'ın kendine özgü çilekli, çikolatalı, vanilyalı ve bol köpüklü şerbetleri gibi, petrolün mavimsi kabarcıkları gibi kıpır kıpırdı, için için ürperiyordu. Boğuntulu bir duygunun eline tutsak düşerek gökdelenin yirmidördüncü katından yere yuvarlandı ve parça parça dağıldı çevreye. Ellie'yi vurmak için kendime bir tüfek alsam n'olur, sonra hapishanede oturup bir şiir yazsam anneme ve bu şiiri **Evening Graphic**'de yayınlasalar. Nisan'la gelen ihtiyaçlarımı doyurabilecek miyim acaba?

Ve birdenbire ölçüsüz bir hızla ufaldı, otomobillerin yere döktüğü benzin gölcüklerini, saman çöplerini, kayalıkları, nehrin azgın sularını ve yosunlarını aşarak kendi yolunu arayan bir toz zerresiydi.

Öğle güneşinin pembe ışıltılarla süslediği Washington Square'da oturdu ve 5. ci Cadde'ye çevirdi gözlerini. Ateşi düşmüştü. Alabildiğine yorgun hissediyordu kendini. Bir başka bahar, Tanrım, kimbilir kaç tane bahar geçmişti aradan! Masmavi asfaltın kenarından yürüyerek mezarlıktan geriye dönmüştü o gün, tarla kuşları cıvıl cıvıl ötüyor ve Yonkers yazısı okunuyordu yol tabelâsında. Yonkers'de gömdüm çocukluğumu; Marsilya'da, rüzgâra karşı

delikanlılığımı savurdum limanın sularına. Otuz yaşımı New York'un neresine gömeceğim acaba? Belki de sınırdışı edildiler, Ellis Island gemisine bindiler ve Enternasyonal söyleyerek açıldılar denize. Enternasyonal'in sudaki yankısı derin derin iç çekerek sönüyor sisin ortasında.

SINIRDIŞI EDİLDİ

James Herf, 12. ci Sokak'ın batı kesiminde, 190 numarada oturan bu genç gazeteci otuz yaşını henüz yeni kaybetti. Yargıç Merivale'in karşısında yargılandıktan sonra «istenmeyen adam» ilân edildiler ve Ellis Island gemisine kapatılarak sınırdışına çıkarıldılar. Kendisinden daha genç olan dört kişi, Sacha, Michael, Nicholas ve Vladimir anarşi çıkarmak suçuyla bir süre tutuklandılar. Beşinci ve altıncı kişiler ise serserilik suçuyla tutuklandı. Sonuncular, Bill, Tony ve Joe çeşitli suçlardan, meselâ ırza geçmek, kundakçılık, gece saldırmak ve gasp, fuhuş gibi suçlardan tutuklandılar. Hepsi akli dengesizlik, baskı suçlarıyla hüküm giydiler.

Oyez, oyez, oyez, sıradaki mahkûmlar Delilleri yeterli bulmuyorum, dedi yargıç, kadehine içki doldurdu sonra. Elindeki modası geçmiş kokteyli durmadan sallıyordu mahkeme kâtibi, asma yapraklarının gerisinde kayboldu ve birden yoğun bir üzüm kokusu yayıldı salona, inekleri boynuzlarından sımsıkı kavradı **Shining Bootlegger** ve kürsünün basamaklarına hepsini yatırıverdi usulca. «Hay aksi şeytan, duruşma başka güne erteleniyor» diye bağırdı yargıç, önündeki sürahinin cinle dolu olduğunu farketmişti. Belediye başkanını garip bir pozda yakaladı gazeteciler; leopar derisine sarınmıştı adam ve bir ayağını oryantal dansöz prenses Fifi'nin sırtına dayamıştı, Vatandaşın Cesareti'ni canlandırıyordu. Sizin muhabiriniz Banker's Club' de bir pencereye yaslanmıştı, şehrin tanınmış klüpçülerinden olan amcası Jefferson T. Merivale vardı yanında, bol biberli iki kuzu pirzolası getirtmişlerdi. Bu sırada kendi aralarında çabucak bir orkestra kurdu garsonlar, Gausen-

heimer'ların kocaman göbeklerini davul niyetine kullanıyorlardı. **My Old Kentucky Home** isimli şarkıyı olağanüstü güzellikte söyledi şef garson ve ilk defa **Well Watered Gasoline Company of Delaware** şirketinin kel kafalı yedi büyük müdürünü ksilofon çalgısına çevirdi. Bu sırada **Shining Bootlegger** koşucu mayosu giymiş ve mavi kurdelâlı ipek şapka geçirmişti başına, inekleri Broadway'de gezdiriyordu. İki milyon üçyüzkıkiki bin, beşyüzbir inek vardı ortalıkta. Spuyten Duyvil yakınlarında yüzerek, Yonkers'e ulaşmak isterken boğuldu hepsi.

Ve madem burada oturuyorum, diye düşünüyordu Jimmy Herf, bir yanardağ püskürmesine hazırlanıyormuş gibi beynimi kemiriyor yazmak istediğim şeyler. Burada oturmuşum, matbaa harflerinin, puntoların işgâli altındayım. Kalktı. Küçük ve sapsarı bir köpek sıranın altına kıvrılmış, uyuyordu. Küçük sarı köpek mutlu görünüyordu. «İyi bir uykuya ihtiyacım var», diye mırıldandı Jimmy.

«Bunu ne yapacaksın Dutch, saklayacak mısın?

— Francie, karşılığında bir milyon dolar verseler gene satmam bu tabancayı.

— Rica ediyorum, gene para lâfı çıkarma artoya... Günün birinde bu tabancayı cebinde görecek polisler, Sullivan kanununu fırsat bilip kodese tıkacaklar seni.

— Beni enseleyecek polis anasından doğmadı daha... Neyse, başka şeyler konuşalım artık.»

Francie ağlamaya başladı.

«Tanrım,hâlimiz ne olacak bizim, ne yapacağız?»

Dutch ansızın cebine koydu tabancayı ve ayağa kalktı. Daracık asfalt yolda sinirli sinirli gidip geliyordu... Kuru sesli bir akşam çökmüştü şehrin üstüne. Islak asfalttan gelip geçen otomobiller, çiçeksiz ve yapraksız ağaç iskeletlerine taht kurmuş örümceklerden farksızdılar şimdi.

«Allah kahretsin be! Hep şikâyet, durmak bilmiyor, zır zır zır konuşuyorsun... Sinirlerim altüst oluyor senin yüzünden... Çeneni kapatamıyor musun? (Asık bir suratla kızın yanına çöktü.) Bir ses duydum arkamızda, şurda çalılıklar hışırdadı... Bu belânın belâsı yer sivil polislerle dolu zaten... Şöyle sâkin bir köşe bulamıyoruz bu pis şehirde.

— Kendimi hasta hissetmesem böyle davranmazdım. Yediğimi çıkarıyorum, arkadaşlar durumu anlayacak diye ödüm patlıyor.

— Herşeyi halledeceğimi söyledim ya sana. Bak gene söz veriyorum; iki üç güne kadar herşey halledilecek. Basıp gideceğiz buradan ve hemen evleneceğiz. Güneye gideceğiz seninle. Adım gibi biliyorum, kolay iş bulunur öbür şehirlerde. Üşümeye başladım. Gidelim.

— Ah! Dutch, dedi Francie, sesi adamakıllı yorgundu, çamurlu asfaltta yanyana yürümeye başlamışlardı. Eskisi kadar mutlu olabilecek miyiz acaba?

— Kötü durumdayız şimdi, ama hep böyle kalacak değiliz tabiî. Oregon'dayken gaz hücumuna bile uğradım, zehirlenmekten bile kurtuldum ben, anlıyor musun? Çok şey öğrendim şu son günlerde.

— Dutch,polis yakalarsa seni, kendimi suya atar intihar ederim, haberin olsun.

— Beni yakalayamazlar, yüz kere söylemedim mi bunu sana?»

Artık iki büklüm olmuş yaşlı bir kadındı Mrs. Cohen. Yüzünün kahverengi derisi benekli elma gibi leke leke olmuştu. Mutfakta, masanın hemen yanına oturdu. Düğüm düğüm olmuş, derisi pörsümüş ellerini karnında kavuşturdu. Anna'ya Yahudice ver yansın ederken öne doğru sallanıyor vücudu. Uykulu gözlerle oturuyor Anna, bir fincan kahve var önünde.

«Keşke beşikte boğulsaydın, doğarken ölseydin, ne iyi olacaktı... Ah! Tam dört çocuk doğurup dördünün de birbirinden kepaze olduğunu görmek ne feci şey, Tanrım! Kimi ihtilâlci, kimi sokak kadını, kimi de serseri olup çıktı başıma... Benny iki defa girdi kodese, Sol kimbilir nerde ne halt karıştırıyor gene... Ya Sarah, uğursuz yaratık, gırtlağına kadar günaha bulandı, Minsky'de aç heriflerin önünde bacak sallıyor... Sen hırlı mısın! Terzilerin götüne takılıp nümayiş yapıyorsun sokaklarda, sırtında isyankâr afişler gezdiriyorsun, seni vebâ yere vursun İnşallah!...»

Elindeki lokmayı kahvesine bandı Anna, sonra ağzını açtı.

«Anne, hiçbir şeyin farkında değilsin sen, anlamıyorsun! dedi.

— Neyi anlamayacakmışım!... İşlediğiniz günahları ve ahlâksızlıkları mı?. Neden sessizce çalışmıyorsun, neden sessizce kazanmıyorsun ekmeğini? Eskiden gayet iyi yevmiye alıyordun, her önüne gelenle dansa, yemeğe gideceğine pekalâ evlenebilirdin isteseydin... Bu yaşlı hâlimle hiçbir namuslu erkeğin koluna takmayacağı kızlara analık ediyorum ya, düşündükçe çıldıracak gibi oluyorum!...»

Bağırarak ayağa fırladı Anna:

«Sana ne, necisin ki benim işime burnunu sokuyorsun?... Bugüne kadar payıma düşen parayı hep ödedim sana, hiç yan çizdim mi. Bir kadın ömrü boyunca esir gibi yaşamalı sana kalırsa, herşeyini körü körüne yıpratmalı?... Ben senden çok farklı düşünüyorum, anlıyor musun? Bir daha zırlama tepemde!...

— Maşallah! Anana hakaret ediyorsun şimdi de... Salamon yaşasaydı haddini bildirirdi sana. Anana böyle cevap vereceğine ölü doğsaydın... Çabuk defol buradan, yoksa gebertirim seni.

— Madem öyle, gidiyorum.»

Eşya denklerini gelişigüzel yığıldığı dar koridoru kızla geçti Anna, odasına girer girmez yatağına attı kendini. Uzandığı yerde kımıldamaya, düşünmeye çalıştı. Mutfaktan anasının öfkeli hıçkırık sesleri yükseliyordu.

Yatağın üstüne oturdu. Duvardaki aynada gözyaşlarının ve darmadağın saçların biçimsizlendirdiği bir kadın çehresi çıktı karşısına: «Aman Allahım! Berbat olmuş suratım!», diye içini çekti. Ayağa kalkarken papucunun ökçesi entarisine takıldı. Boydan boya yırtıldı entarisi. Tekrar yatağın kenarına çöktü Anna ve ağladı,ağladı... Entariyi dikmek, özenle onarmak neden sonra geldi aklına. Biraz sâkinleşti entariyi düzeltince. Şapkasını giydi, yüzüne pudra sürdü, dudaklarının boyasını tazeledi, mantosunu aldı ve sokağa çıktı. Yahudi mahallesinin sokaklarında inanılmaz renklerle kol geziyordu Nisan güneşi. Ananas yüklü bir satıcı arabasından şekerli ve güzel bir serinlik yayıyordu ortalığa. Sokağın köşesinde Rose Segal ve Lillian Diamond'la karşılaştı, şerbetçinin önünde koka - kola içiyorlardı.

«Anna, gel bir koka -kola iç bizimle, diye seslendi ona.

— Ismarlıyorsanız kabul... param yok çünkü.

— Nasıl olur? Grev fonundan para vermediler mi sana?

— Bizim kocakarıya verdim bütün parayı..... Hoş, işe yaramadı ya zaten. Bütün gün başımın etini yiyor. İyice bunadı.

— Duydun mu, silâhlı adamlar girmiş Ike Goldstein'in mağazasına, herşeyi kırıp dökmüşler. Çekiçlerle harabeye çevirmişler mağazayı, onu da bayıltıp kumaşların üstüne yatırmışlar.

— Korkunç birşey.

—İyi olmuş.

— Eşyayı kırıp dökmeselerdi keşke. Onun gibi biz de oradan ekmek yiyoruz, hayatımızı oradan kazanıyoruz.

— Ne hayat, ne hayat!... Ölüden farkım kalmadı, diyor Anna, elindeki boş bardaklarla tezgâha vuruyor.

— Hop! Yavaş olun kızlar, diye onlara çıkışıyor tezgâhtaki adam, bardakları kırarsınız sonra!

— İşin kötüsü, diyerek devam ediyor Rose Segal, Goldstein'in mağazasında kavga olurken dokuzuncu kattan kocaman bir perçin çivisi atmışlar aşağıya; arabayla oradan geçen bir itfaiyecinin başına saplanmış çivi, hemen oracıkta ölüvermiş adam. Cansız yere devrilmiş.

— Neden atmışlar o çiviyi?

— Adamın biri karşısındakine atmış galiba, açık pencereden sokağa düşmüş çivi.

— Ve itfaiyeciyi öldürmüş.»

Kendisine doğru yaklaşan Elmer'i gördü Anna, delikanlı sırtındaki yıpranmış pardüsünün ceplerine sokmuştu ellerini. Anna kızlardan ayrıldı ve ona doğru yürüdü.

«Eve mi gidiyorsun? Bize gitmeyelim şimdi, annem çok öfkeli gene. Ah! Onu bir verebilsem İsrail Kızları'na, bir uzaklaştırabilsem yanımdan!... Sıkıntısına katlanamıyorum artık.

— Hadi, öyleyse gidip parkta oturalım seninle, dedi Elmer. İlkbaharın farkında değil misin?»

Göz ucuyla ona baktı Anna.

«Nasıl farkında olmam? Ah, Elmer, şu grev bitsin artık... Bütün gün boş oturmak bitiriyor beni.

— Fakat Anna, işçiler için en büyük fırsattı grev. İşçilerin üniversitesidir. Okumak, öğrenmek fırsatını sağlar bize.

—Her seferinde «bir iki gün sonra bitecek» diyorsun ama, uzadıkça uzuyor, ne işe yarıyor aslında?

— Bir insan ne kadar kültürlüyse kendi sınıfına o ölçüde yararlıdır.»

Oyun sahasına sırt verip oturdular. Tepelerinden sedef renkli bulut yumaklarında yansıyarak batıyordu güneş.

Parkın daracıy yollarında üstü başı kirli çocuklar bağrışarak itişiyorlardı.

«Ah, dedi Anna, gökyüzüne bakıyordu, şöyle Paris modası bir gece elbisesine sahip olmak isterdim doğrusu... sen de güzel bir elbise giyerdin... şık bir lokantada yemek yer, sonra da tiyatroya giderdik...

— Düzenli bir toplumda yaşasaydık hepsi olurdu... İhtilâl sırasında bütün işçiler güvenli ve keyifli yaşayabilirlerdi.

— Ama annem gibi öksürüklü aksırıklı, içi geçmiş birer moruk olduğumuz vakiz bize ne faydası olur bunların?

— Çocuklarımız için gerekli.»

Ansızın diklendi Anna:

«Hayır, hiç çocuk yapmayacağım ben! diye dişlerinin arasından homurdandı. Hiç çocuk yapmayacağım!...»

İtalyanların işlettiği pastacı vitrini önünde durdular, Alice onun kolunu tuttu. Anilin çiçekleri ve ivli motiflerle süslü her pastanın üstünde bir paskalya kuzusunu ve İsa'nın yeniden dirilişini temsil eden görüntüler vardı.

«Jimmy, diyerek gereğinden fazla boyanmış dudaklarıyla şimdi yusyuvarlak görünen yüzünü ona çevirdi kadın. Roy için mutlaka birşeyler yapmalısınız... Çalışması gerekiyor. Bütün gün asık suratıyla yamma oturup gazete okumaya devam ederse muhakkak aklımı kaçırırım sonunda. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?... Size büyük saygısı var.

— Boş durmuyor ki, iş arıyor kendine

— Ciddî değil, gerektiği gibi aramıyor, bunu siz de biliyorsunuz.

— Aradığını sanıyor. Kendisi hakkında tuhaf yargılara varmış... İş konusunda da benim önüme gelene nutuk çekmem saçmalığın daniskası aslında...

— Evet, ama hârika bir davranış sizinki. Kendinizi

edebiyata vermek için gazeteciliği bıraktığınızı söylüyorlar.»

Bakışlarını kadının kocaman kahverengi gözlerine dikti Jimmy, Alice'in gözlerinin derininde ürpertili bir pırıltı seziliyordu, kuyudaki suyun aynalı ürpertisi gibi birşey. Başını çevirdi. Tamamlayamadığı birşey düğümlendi boğazında. Öksürdü. Binlerce rengin neşeyle oynaştığı sokakta yürüyüşe devam ettiler.

Roy ve Martin Schiff lokantasının kapısındaydılar, onları bekliyorlardı. Hep birlikte ön salonu geçtiler ve upuun bir salona çıktılar, Napoli limanının mavili yeşilli resimleriyle süslü iki duvarın arasına masalar yerleştirilmişti burada. Domates salçası ve sigara kokan ağır ve bulanık bir havası vardı. Otururken hafifçe yüzünü buruşturdu Alice.

«Hemen bir kokteyl getirin bana.

— Budalaca birşey belki, dedi Herf, fakat Vezüv'ün önünde birbirleriyle flört eden şu gemileri gördükçe basıp gitmek, nereye olursa olsun başımı alıp gitme isteği uyanıyor içimde... Onbeş gün içinde buradan gideceğim galiba.

— Nasıl Jimmy, hem nereye gideceksin bakalım? diye sordu Roy. Yeni icât çıkarıyorsun başımıza!

— Helena söz sahibi değil mi bu konuda?» dedi Alice.

Jimmy kızardı:

«Hangi sıfatla? dedi, sesi kuru ve soğuktu.

— Şunu farkettim; beni hiç bir yere çıkarmayacak böyle devam edersem, dedi aradan biraz geçince ve bunu nasıl söylediğine kendisi de şaşırdı.

— Zaten hiç birimiz bilmiyoruz ne istediğimizi, dedi Martin, kepaze bir kuşağın çocuklarıyız.

— Neleri istemediğimi yeni yeni öğrenmeye başladım ben, dedi Herf, alabildiğine sâkindi konuşurken. İstemediğim şeylere nasıl nefretle baktığımın hesabını verebiliyorum gendime, o cesaretim var şimdi.

— Ah! Harikulâde birşey bu, diye bağırdı Alice, bir

ideal uğruna insanın mesleğinden vazgeçmesi müthiş birşey.

— Bir dakika, özür dilerim, dedi Herf ve iskemlesini geriye çekerek doğruldu. (Tuvaletin bozuk aynasında suratına baktı). Kapasana çeneni, dedi kendi kendine, yapacağım dediğin hangi işin sonunu getirdin şimdiye kadar!...»

Sarhoş bir ifâde vardı yüzünde. Suyla doldurdu avuçlarını ve yüzünü yıkadı. Masaya döndüğü zaman büyük sevgi gösterisi yaptılar ona...

«Yaşasın gezgin dostumuz!» diye bağırdı Roy.

Upuzun armut dilimlerine sürdüğü peyniri atıştırıyordu Alice.

«Heyecan verici birşey doğrusu, dedi.

— Roy'un canı sıkılıyor», diye bağırdı Martin, masalarına yerleşen uzun bir sessizlikten sonra söylemişti bunu.

Kemik çerçeveli gözlüklerinin gerisinde kocaman ve patlak gözleri vardı, salonu kaplayan dumanın ortasında suyu bulanık bir akvaryumdaki balığı hatırlatıyordu bu hâliyle.

«Yarın iş bakmam için uğramam gereken yerleri düşünüyordum.

— İş mi arıyordunuz? dedi Martin, bir melodram havası okunuyordu sesinde. En fazla ücret verene mi satacaksınız ruhunuzu?

— Söylediğine bakın!... Ruhtan başka satılacak şeyimiz yok mu sanki!... diye homurdandı Roy.

— Sabah uykusuz kalmak korkutuyor beni... İnsanın kendi kişiliğini başkasına satmak filân, bunlar iğrenç şeyler tabiî... Önemli olan işe yatkınlık değil zaten, kişilik önemli.

— Sadece orospular namusludur yeryüzünde...

— Hay Allah! Güzel ama, en pahalıya orospular satıyor kişiliklerini!

— Hayır, kişiliğini satmaz kiraya verirler.

— Roy'un can sıkılıyor... Hepinizin canı sakılıyor... Canınızı sıkıyorum ben.

— Çılgınlar gibi eğleniyoruz, dedi Alice. Martin, kabul edin ki canımız sıkılsaydı çöreklenip kalmazdık burada, tamam mı?... Jimmy biraz açıklasın bize, nereye gidecek söylesin bakalım.

— Hayır, siz içinizden şöyle diyorsunuz şimdi «Aman ne sıkıcı herif! Topluma ne yararı dokunuyor? Parası yok, güzel bir karısı yok, konuşmasını bilmez, Borsa'daki iniş çıkışları bilmez... Sizin gözünüzde gereksiz bir yüktür sanatçı.»

— Sözleriniz doğru değil, Martin. Saçmalıyorsunuz.»

Dengesini kaybetti Martin, masaya doğru yalpaladı. İki kadeh devrildi. Kıpkırmızı iki dere gibi örtüyü ıslatan içki lekelerini örtmek için onlara bir peçete koşturdu garson, dehşet dolu bir şaşkınlık okunuyordu gözlerinde. Martin ona aldırmadı, devam etti konuşmasına: «Herşey numara, herşey gösteri... Konuşuyorsunuz, ama hep o dilinizin ucundaki yalancı şeytana uyuyorsunuz konuşurken... Ruhlarınızı çırılçıplak göstermeye bir türlü yanaşmıyorsunuz, bundan ödünüz patlıyor... Ama şimdi, istemeyerek de olsa son defa dinleyeceksiniz beni... Evet; «son defa» diyorum. Garson, siz de gelin yanıma, insan ruhunun kapkara ve kasvetli kuyusuna eğilip bakın siz de. Herkes sıkılıyor. Hepiniz sıkılıyorsunuz ve hepiniz can sıkıntısından yolunu şaşırmış, hep vızıldayarak dolanan ve her seferinde pencerenin camına toslayan sineklere benziyorsunuz. Camın camlığını unutuyor, oda sanıveriyorsunuz. Arka taraftaki karanlığın ne olduğundan hiçbirinizin haberi yok... İyice şarhoş oldum ben. Garson, bir şişe daha getirin bize.

— Biraz yavaş, Martin... Hesabı ödeyecek paramız

var mı bilmiyorum, ama başka birşeye ihtiyacımız da kalmadı zaten.

— Garson, bir şişe şarap ve dört **grappas** getirin bize.

— Fırtınalı bir gece yaşayacağız anlaşılan, diye homurdandı Roy.

— Gerekirse vücudumu satar, gene öderim hesabı.. Alice, siz de çıkarın artık maskenizi... Maskenizin arkasında ufacık ve güzel bir kız var çünkü... Uçurumun kenarına gelin benimle... Ah! Neler hissettiğimi söylemiyorum, feci sarhoşum.»

Gözlüklerini çıkardı ve ellerinin arasında ezdi onları. Şangırtılarla yere döküldü camlar. Bir karış açılmıştı garsonun ağzı, cam kırıklarını toplamak için masanın altına eğildi.

Bir zaman gözlerini kırpıştırarak hareketsiz kaldı Martin. Sonra birdenbire ayağa fırladı

«Alaycı ve küçümseyen bakışlarınızı gayet iyi görüyorum. Artık o kurallara uygun yemekli toplantılara ve sohbetlere hasret kalışınız da şaşırtmıyor beni... Atalarımdan mirâs kalan bir içtenlikle konuştuğumu ispatlamak istiyorum size... İspat etmek istiyorum ki...»

Kıravatını çözmeye başladı.

«Martin, hadi dostum, unut bu hikâyeyi, başka şey konuşalım şimdi, diyordu Roy.

— Kimse durduramayacak beni... Karanlığın yalan dolansız koynuna koşacağım... East River'daki rıhtımın karanlığına ulaşıp oradan denize atacağım kendimi.»

Onun peşisıra lokantadan fırladı Herf, sokağa çıktı. Lokantanın kapısı önünde ceketini yere attı Martin; sokağın köşesinde de yeleğini çıkardı üzerinden.

«Hay Allah! Tavşan gibi koşuyor mübarek», diyerek soluk soluğa yetişti Roy ve o hızla Herf'e toslad.

Herf ceketi ve yeleği yerden aldı, onları koltuğunun

altına kıstırıp tekrar lokantaya döndü. Bembeyaz, rengi kaçmış suratlarıla Alice'in iki yanına oturdular.

«Sahiden yapar mı dediğini? Sahiden yapar mı? diye ısrarla soruyordu Alice.

— Yok canım, kendini denize atacak değil ya, diyerek onu cevapladı Roy. Kendisini ciddiye alalım diye küçük bir numara yaptı, o kadar.

— Ya sahiden denize aratsa kendini?

— Müthiş tatsız bir şey olur o zaman... Çok seviyorum onu. Oğlumun adını bile Martin koydum bu yüzden, dedi Jimmy, sesi alabildiğine kederliydi bunu söylerken. Ama düşünüyorum da, gerçekten bu kadar bıkmışsa yaşamaktan, bu kadar mutsuzsa neden ve hangi hakla engel oluyoruz ona?

— Ah! Jimmy, n'olur söyleyin de kahve getirsinler bize», dedi Alice ve içini çekti.

Bir itfaiye arabasının iniltisi duyuldu dışarda, büyüdü bu ses, bir anda bütün sokağı inletti. Hepsinin elleri soğuktu şimdi. Sessizce kahvelerini yudumladılar.

Francie, «Beş Sent» isimli mağazanın yan kapısından çıktı dışarıya; insanların çoğunlukla evin yolunu tuttuğu bir vaktiydi günün. Dutch Robertson onu bekliyordu. Gülüyordu. Yüzüne renk gelmişti.

«Aaa, ne görüyorum. Dutch, bu değişiklik ne böyle?...»

İki sıra hâlinde uzanan bulanık ve belirsiz çehreler arasında 14. cü Sokak'tan aşağıya indiler. «Herşey yoluna girdi artık, işler tıkırında», diye sâkin ve soğukkanlı bir tavırla anlatıyordu. Açık gri renkte mevsimlik bir pardesü vardı sırtında, başında onu tamamlayan açık renk bir fötr şapka. Kırmızı köseleden pabuçlar sivri burunlu ve gıcır gıcırdı.

«Söyle bakalım, ne diyorsun üstümdekilere? «Üstü-

mü başımı düzeltip biçimine sokmadan herhangi bir iş tutmanın anlamı yok» dedim kendi kendime.

— İyi ama, parayı nerden buldun Dutch?...

— Bir tütün bayiine baskın verip oradaki herifi soydum. Vay canına! Günaydın demek kadar basitmiş bu iş... iş...

— Şşşt, yavaş konuş, biri işitir bakarsın.

— Sen merak etme, neden bahsettiğimi kimse anlamaz.»

Mrs. Densch'in Ondördüncü Louis üslûbuyla döşenmiş odasında adetâ bir köşeye sinmişti Mr. Densch, pembe arkalıklı, küçücük ve yaldızlı bir iskemleye çökmüştü. Koca göbeği yerinden fırlamış ve dizlerinin üstüne taşmıştı. Buruş buruş yüzünde olağanüstü büyüklükteki burnu ve ağzının kenarlarından burun deliklerine uzanan kırışıklar iki ayrı üçgen çiziyorlardı. Hayli kabarık bir telgraf destesi vardı Mr. Densch'in elinde. En üstteki mavi kâğıda yazılmıştı : «Hamburg şubemizdeki zarar, yaklaşık olarak 500.000 dolar — İmza Heinz.» Ufacık, pırıltılı ve yumuşacık eşyalarla dolu odanın neresine baksa, telgraftaki **«yaklaşık»** sözünü alev alev yanan harflerle buluyordu karşısında. Bir melez olan hizmetçi kadının başındaki kukuletâ'nın püskülünü sallayarak içeriye girdiğini ve kendisine baktığını farketti. Kadının elindeki büyük karton kutuyu görünce gözleri parladı.

«Nedir o?

— Bayan için getirdiler, efendim.

— Şöyle yanıma koyun bakalım... Hiskon's... Yeni elbiseye ihtiyacı var mı bayanın, soruyorum size... Hickon's demek... Açın kutuyu da göreyim... Pahalı bir şeyse geri göndereceğim heriflere.»

Kutunun ipekli kâğıttan ambalajını dikkatle açtı hizmetçi kadın, bezelye yeşili ve şeftali rengi göz kamaştırıcı bir gece elbisesi çıkardı kutudan.

Mr. Densch'in nutku tutulmuştu, kekeleyerek ayağa fırladı :

«Bayan savaşın halâ sürüp gittiğini sanıyor anlaşılan.. Bu paketi kabul etmediğimizi bildirin mağazaya... Bizim evde bu isimde kimse yok, dersiniz.»

Kutuyu kucakladı hizmetçi kadın, burnu havada, başını sallayarak dışarıya çıktı. Mr. Densch tekrar deminki küçük iskemleye çöktü, elindeki telgrafları okumaya devam etti.

«Ann - ee, Ann - ee.»

Cırtlak bir ses çın çın öttü evin içinde ve başına Frigyalıların yaptığı gibi dantelâlı bir külâh sarmış, sırtında bol bir gecelik bulunan şişko bir kadın belirdi kapıda.

«Ah! J. D., sabahın bu saatinda senin ne işin var burada? Berberimi bekliyorum.

— Çok önemli bir durumu haber vermek istedim... Biraz önce Heintz'dan bir telgraf aldım. Serena, güzelim, **Blackhead and Densch** şirketinin durumu pek parlak değil; hem burada, hem Okyanusun öbür tarafında şirket devriliyor.

— Evet, buyrun bayan», dedi hizmetçi kadın, kapının önündeydi.

Omuz silkti Densch ve pencereye yürüdü. Yorgun, hasta ve vücudundaki yağların ağırlığı altında ezik hissediyordu kendini. Bisikletli bir haberci geçti sokaktan. Gülüyordu ve yanakları kıpkırmızıydı. Densh yıllarca öncesini, Pine Street'i koşarak geçerken gözlerini delişmen bakışlarla kadınların ayak bileklerine çevirdiği günleri hatırlayıverdi. Dönüp odaya baktı. Hizmetçi kadın gitmişti.

«Serena, dedi karısına, duruumuzun ne kadar kötülediğini anlamıyorsun galiba?... Ah! Bu kriz... ve işin fecisi fasulye piyasası da altüst oldu. İflâs ediyoruz açıkçası.

— Dostum, ne yapmamı istiyorsun, anlayamadım doğrusu.

— Tutumlu olmak, har vurup harman savurmamak zorundayız şimdi... pahalılığı düşün ...Hickson'dan getirttiğin elbise meselâ!

— Bu gece Blackhead'lerde verilen partiye pansiyoncu karılar gibi kılıksız gidemezdim ya!»

Mr. Densch homurdanarak başını salladı :

«Ah! Hiç anlamayacaksın bazı şeyleri... Parti filân yok bu gece... Bak Serena, çok ciddi konuşuyorum seninle.. Belki de ansızın bu memleketi terketmemiz gerekecek, yolculuğa hazır olmalısın. Marienbad'a gidip bir süre dinlenmek niyetindeyim... Sana da iyi gelir orası.»

Birbirlerine baktılar. Yüzündeki kırışıkların birdenbire derinleştiğini hissetti kadın. Gözlerinin altında pörsümüş bir balona benziyordu derisi. Adam yaklaştı ve onun omzuna koydu elini. Öpmek üzere dudaklarına uzanıyordu ki öfkeyle konuştu kadın

«Elbiselerime, terzime filân sokup durma burnunu, istemiyorum, anlıyor musun?... İstemiyorum... İstemiyorum!...

— Ne istersen yap öyleyse...»

Geniş, ama artık çökmüş omuzlarının arasında başı kaybolmuştu adetâ, odadan çıktı.

«Ann-ee!...»

— Buradayım, bayan.»

Hizmetçi kadın kapıda belirdi. İğ biçimi kıvrımlı ayakları olan küçük bir kanapeye çökmüştü Mrs. Densch. Yemyeşildi.

«Annie, tuz ruhu şişesini getirin bana... Hah! Annie bir de Hickonson'a telefon edin sonra ve deyin ki... elbise uşağın hatâsı yüzünden geri gönderilmiş, deyin... O elbiseyi tekrar yollasınlar bize, bu gece giyeceğim çünkü.»

Mutluluğun peşinde koşmak... durdurulması imkânsız bir koşu bu... yaşamaya ve hürriyete doğru bir koşu ve... kapkara ve aysız bir gece. South Street'te tek başına yürüyor Jimmy Herf. Depo binalarının arkasında, gecenin karanlık koynunda gemi iskeletlerinin gölgesi. «Allah kahretsin! Ne yapacağımı da pek bilmiyorum aslında...» diyor. Bütün Nisan geceleri boyunca, sokakları tek başına arşınlarken bir gökdelen takılıyor aklına, bulutların süpürdüğü gökyüzünden adetâ tepesine devriliyormuş gibi duran ve ısrarlı bir tutkuyla düşündüğü bu gökdelen aklından hiç silinmiyor. Daktilolar gümüşlü nikel konfetiler yağdırıyorlar kulaklarına. Ziegfield'in ün kazandırdığı Follies dansözleri gülüyor ve pencerelerden el sallıyorlar ona. Ellie altın işlemeli bir elbiseyle geliyor karşısına, nazlı ve som altından dökülmüş bir yaprak gibi duruyor pencerede, el sallıyor ona. Ve blok binaların çevresinde dön babam dönüyor Jimmy, pencereleri yalancı oşıklarla donanmış gökdelenin kapısını arıyor; dön babam dönüyor blok binaların çevresinde, ama o aradığı kapıyı bulamıyor bir türlü. Gözlerini ne zaman yumsa hayallerinin elinde tutsak oluyor, ne zaman kendi kendisiyle bağıra bağıra tartışmaktan vazgeçse rüyalarının kurbanı oluyor. Delikanlı, aklını kaybetmek istemiyorsan iki çaresi var bunun... «Lütfen söyler misiniz, nasıl girilir bu binaya? Blok'un öbür başından mı giriliyor yoksa? Evet, tastamam, öbür taraftan... bu iki çareye başvuracaksın, başka yol yok ya sırtına kirli bir gömlek geçirip uzaklaşacaksın, ya tertemiz Arrow gömlekleri giyip kalacaksın burada.» Ama koca bir ömür boyunca zaten çöken, zaten yıkılan bir şehirden kaçsan da neye yarar? Ya siz, onüç Devlet'siniz tastamam, çiğnenmesi imkânsız haklarınıza ne oldu? İrili ufaklı cümleler dlanıyor beyninde, öfkeyle, hınçla yürüyor. Belli bir amacı yok. Ah! Şimdi de eskisi gibi inanabilsem sözlere.

«Nasılsınız Mr. Goldstein? dedi gazeteci, kıpır kıpır bir adamdı, Goldstein'in tazgâhın üstünden kendisine uzattığı kocaman bir yüzgeç büyüklüğündeki elini sıktı. Adım Brewster... News gazetesinde polis muhabiriyim.»

Sürüngen kurtları andırıyordu Mr. Goldstein. Eğri ve gri suratında yamuk duran bir burnu vardı, öyle ki kulaklarındaki pembelik ve dikkat ifâdesi insanı şaşırtıyordu. Kuşkulu gözlerle baktı gazeteciye.

«Biraz dinlenirsiniz, umarım... Geçen gece başınızdan geçen tatsız olayı hikâye eder misiniz bana.

— Size hiçbir şey anlatmam, delikanlı. Bunu yaparsanız iş büyür çünkü; başka kurnazlar da aynı numarayı yapar, soygunculuğa heveslenirler.

— Böyle düşünmeniz beni üzdü, Mr. Goldstein. Bir paket Robert Burns verin, lûtfen... Bana sorarsanız reklâm bir mağaza için soğuk hava tertibatı kadar gereklidir... Havayı tazeler.»

Puronun ucunu dişleriyle kopardı gazeteci, yaktı ve purodan savrulan mavi dumanların gerisinden dalgın gözlerle Mr. Goldstein'i süzdü.

«Bakın Mr. Goldstein, durumu şöyle bir anlatayım size, dedi, önemli birşey söylüyormuş gibi kasılarak konuşuyordu. İnsanlık açısından bakıyoruz biz bu işe... merhamet ve gözyaşları... anlıyorsunuz ya. Bir fotoğrafçı gelip resimlerinizi çekecekti. İki üç hafta boyunca müthiş bir artış göreceksiniz satışınızda, müşterileriniz çoğalacak... Fotoğrafçıya telefon edip gelmesini söyleyeyim bari.

«Madem ısrar ediyorsunuz, anlatıvereyim, diye birdenbire söze girdi Mr. Goldstein. Gayet iyi giyinmişti herif, gıcır gıcır mevsimlik bir pardüsü vardı sırtında... Bir paket Camel sigarası istedi. «Güzel bir gece, değil mi?» dedi ve paketi açıp bir sigara çıkardı. Yanındaki kadının yüzünde peçe olduğunu ancak o zaman farkettim.

— Yani kısa kesilmemiş miydi kadının saçları?

— Matem tülüne benzer bir tül vardı yüzünde. Tezgâhın arkasında durduğunu ve elindeki tabancayı göğsüme doğrulttuğunu gördüm, sonra konuşmaya başladı, öyle... sanki sohbet ediyor gibiydi... ne olup bittiğini anlamaya bile fırsat bulamadım, herif kaşla göz arasında kasayı soyuverdi ve «Üzerinde mangır yok mu, dostum?» dedi. Ses çıkaracak hâlde değildim, kalbim küt küt atıyordu.

— Evet. Polis çağıracak vakit bırakmadılar bana, çabucak uzaklaştılar.

— Hepsi bu kadar mı?

— Kaç paranızı aldılar?

— Aşağı yukarı elli dolar vardı kasada, onu aldılar, cebimdeki altı doları da verdim ayrıca.

— Kız güzel miydi bari?

— Farkında değilim, belki güzeldir. Suratını dağıtsaydım içim rahat olurdu şimdi. Bu namussuzları elektrik iskemlesine oturtmalı... Hiçbir yerde huzurlu ve rahat değiliz artık. Beline bir tabanca takıp önüne geleni soyanlar cezasız kalırsa çalışıp ter dökmek neye yarar?

— Kılık kıyafetleri düzgündü demek?

— Evet...

— Adam öğrenci bana sorarsanız, kız da iyi bir ailenin kızıdır muhakkak, diyeceğim... onlar eğlenmek için yaptılar bu soygunu.

— Ah! Orospu çocuğu, haydut suratlının biriydi!

— Haydut suratlı yığınla öğrenci var... Haftaya pazar günü mutlaka alın bizim gazeteyi, **The Gilded Bandit** başlığıyla yazacağım sizin hikâyeyi... **News** alıyorsunuz, değil mi Mr. Goldstein?»

Mr. Goldstein başını salladı.

«Neyse, o günkü gazeteyi gönderirim size.

— Bu namussuzların ceza görmesini istiyorum, anlıyor musunuz? Elimden gelen herşeyi yapmaya hazırım... Hiçbir yerde huzurlu değiliz, nereye gitsek rahatımız kaçı-

yor... Pazar ilâvelerinin yapacağı reklâmda gözüm yok benim.

— Fotoğrafçı beş dakika sonra gelir. Mr. Godstein, anlayış göstereceğinize, fotoğrafçıya güçlük çıkarmayacağınıza eminim... Çok teşekkür ederim... Hoşça kalın, Mr. Goldstein.»

Mr. Goldstein tezgâhın altından gıcır gıcır bir tabanca çıkardı ve ansızın gazeteciye doğrulttu tabancayı.

«Hop dedik! Yavaş olun bakalım, bu meretin şakası yoktur.»

Mr. Goldstein acı bir kahkaha koyverdi:

«Görüyorsunuz, belki gene gelirler. Ama bu sefer hazırlıklıyım», diye seslendi gazetecinin arkasından, oysa gazeteci çoktan metronun yolunu tutmuştu.

«Sevgili Mrs. Herf, bütün hüner şudur bizim mesleğimizde, diye söze girdi Mr. Harpsicourt ve Cheshire cinsi gri bir kedinin hem yaltaklanan, hem de tırmalamaya hazır gülüşüyle onun gözlerine dikti bakışlarını. Bizim mesleğimizde bütün hüner modanın dalgasına ayak uydurmak ve dalga patlamadan bir saniye önce kendini kıyıya atıvermektir, suyu sal üstünde geçenlerin yaptığı gibi yaparız biz.»

Ellen önündeki armuda zarif hareketlerle batırıyordu kaşığını. Dudaklarını hafifçe aralamış, tabağına bakıyordu. Vücudunu sımsıkı saran koyu mavi elbisesinin içinde alabildiğine ince ve taze hissediyordu kendini, lokantadaki müşteri kalabalığının ilgi ve merak dolu bakışlarının, mırıltılı konuşmaların ortasında utangaç bir keyifle coşuyordu.

«Başka hiçbir kadında rastlamadığım üstün yeteneklerin sizde varolduğunu seziyorum, bir Peygamber sezgisi bu, şimdiye kadar tanıdığım bütün kadınlardan daha canayakın, daha sevimlisiniz üstelik.

— Peygamber sezgisi mi? dedi Ellen, gülerek baktı adama.

— Bir ihtiyarın sözlerini mesele yapmayın kendinize... Konuşmasını bilmiyorum, derdimi bir türlü anlatamıyorum... Kötü belirtiler bunlar... Yok, belli etmek istemiyorsunuz ama gayet iyi anlıyorsunuz... hadi çekinmeyin, açıkça söyleyin böyle olduğunu... Düşündüğümüz cinsten bir yayın için bize gerekli şeyleri, eminim siz daha iyi anlatabilirsiniz bana.

— Anlıyorum, kadın okurlar bizzat olayların göbeğinde yaşıyorlarmış duygusunu verecek birşey istiyorsunuz siz.

— Evet, hattâ burada, Algonpuin'de oturup yemek yiyen sanki kendileriymiş gibi...»

Gıcırtılı ve belirsiz bir kahkaha savurdu Mr. Harpsicourt ve Ellen'in altın ışıltılarla yanıp sönen gözlerine baktı. Ellen utandı, önündeki ortası oyulmuş armuda çevirdi gözlerini. Tam arkasında bir ayna varmış gibi geliyordu ona, komşu masalardaki kadınlı erkekli kalabalığın soru işaretleriyle noktalanan bakışlarını üstünde hissediyordu.

Cinin etkisiyle pütür pütür olan dilinin ucunda kadife yumuşaklığı ile eriyordu börekler. Bil Child's lokantasında alabildiğine sarhoş bir kalabalığın ortasına oturmuştu Jimmy Herf. Gözler, dudaklar, gece elbiseleri, jambon ve kahve kokusu bulanık, buğulu bir karışıklık içindeydi çevresinde. Börekleri keyifle yedi ve yeniden kahve getirttirdi kendine. Daha diri, daha canlıydı şimdi. Hastalanacağını sanmıştı biraz önce, çok korkmuştu bu yüzden. Gazeteyi okumaya koyuldu. Harfler Japon çiçekleri gibi tel tel olup dağıldı gözlerinde. Tekrar netleştiler sonra, gerçek yerlerine yeniden kavuşup sıraya girdiler, yumuşak ve siyahlı

beyazlı bir macun kalıbı gibi eski düzenine beyninde sıralandılar :

Başıboş gençliğin son trajik çığlığı geçen gün Dutch Robertson'un ve «Apaş Kadın» diye çağrılan sevgilisinin yalancı bir neşenin hüküm sürdüğü Coney Island'da sivil memurlar tarafından tutuklanışı sırasında işitildi. Brooklyn'de ve Queens semtinde yirmiden fazla silâhlı soygun yapmakla suçlandırılıyor bu çift. Polis günlerden beri ikisinin de peşindeydi. Seacroft Avenue'de, 7356 numaralı binada küçük bir daire kiralamışlardı. Kadın doğum sancıları çektiği için ambülansla Carnasie Presbiteryen Hastahanesi'ne kaldırılmış ve o zaman Robinson'un sonsuz bir cömertlikle müthiş para harcaması hastahane personelinin ilgisini çekmişti. Kadın özel bir odada yatıyor, kendisine her gün en pahalı çiçekler ve meyveler gönderiliyor ve Robinson'un ısrarı üzerine çok ünlü bir doktor konsültasyona çağrılıyordu. Doğan çocuğun evrakı düzenlenirken genç adam kadınla evli olmadıklarını söyledi doktora. Hastahanedeki görevlilerden biri de kadının kimliğinin Evening T.mes'da yayınlanan «Apaş Kadın» eşkâline tıpatıp uyduğunu farkedince polise telefon edip durumu bildirmişti. İşe el koyan sivil memurlar bu çifti uzun bir süre takip etmiş ve sonunda Seacroft Avenue'deki dairelerinden çıktıktan sonra hayli kontrol etmiş, bugün öğleden sonra tutuklamışlardır.

Apaş Kadın'ın Yakalanışı...

Sıcak bisküvi attılar Herf'in gazetesine. Yerinden sıçradı Herf. Komşu masada oturan siyah gözlü bir yahudi kızı ona bakarak yüzünü buruşturdu. Herf başını eğdi ve sanki başındaki hayâlî şapkayı çıkarıyormuş gibi kolunu boşlukta sallayarak kızı selâmladı.

«Sağolasın, güzel peri kızı, dedi ve sıcak bisküviyi ağzına götürdü.

— Kısa kes artık, tamam mı?»

Kadının yanındaki genç adam bunu bağırarak söyledi onun kulağına. Bir boks antrenörüne benziyordu.

Herf'in masasındakiler arsız kahkahalarla gülüyorlardı. Hesap pusulasını aldı, homurdanarak «eyvallah» çekti ve dışarıya çıktı.

Kasanın üstündeki duvar saati üçü gösteriyordu. Dışarda, Columbus Circle'da yoğu ve gürültülü bir kalabalık dolanıyordu. Kaldırımların tozlu ıslaklığı otomobillerin benzin kokusuna karışıyor ve zaman zaman Park'tan nemli toprağın, henüz filizlenmiş rüzgârı geliyordu meydana. Sokağın köşesinde hangi yöne gideceğine bir türlü karar veremedi, kararsızlık içindeydi, uzun bir süre bekledi orada. Böyle gecelerde eve dönmek düşüncesi bile onu ürpertiyordu. Apaş Kadına ve suç ortağına acıyor, yakalandıklarını bilmek belirsiz bir üzüntü uyandırıyordu içinde. Kaçıp kurtulmalarını çok istiyordu oysa. Her gün onların macerâsını okuyabilmek için sabırsızlıkla bekliyordu gazeteleri. «Zavallı şeytanlar, diyordu kendi kendine, şimdi bir de bebek var başlarında!»

Childs'in bir köşesinde, onun hemen arkasında büyük bir kavga patlak vermişti gene. Dönüp baktı ve camın üstünde üç terkedilmiş bürümcük gördü. Dev yapılı ve şık giyimli bir adamın çevresini almıştı garsonlar. Demin ona bisküvi atan yahudi kızın öfkeli sevgilisini kollarından yakalamıştı arkadaşları, zaptetmeye çalışıyorlardı. Childs'in asâyiş görevlisi kalabalığı yararak girdi ortalarına. Yorgun, çukurlu ve maymun gözlü bodur bir adam. Soğukkanlı, adetâ umursamaz bir tavırla dev yapılı adamı yakasından kavradı ve bir solukta dışarıya, kaldırıma savurdu. Adam kaldırımda şaşkın gözlerle bakındı çevresine, yakasını düzeltmek istedi. O sırada bir polis arabası yanaşıyordu kaldırıma. İki polis fırladı arabadan, sokağın köşesinde sessizce konuşan üç İtalyanın üzerine gittiler. Herf ve adam bakıştılar, konuşmak istediler birbirleriyle, ama vazgeçip ayrı yönlere yürüdüler.

V

NİNOVA'NIN AĞIR YÜKÜ

Golf - Stream'in üstündeki sis bulutundan kızıl bir akşam fışkırıyor şimdi. Sokakların soğuktan uyuşmuş parmaklarında inleyen bakır rengi bir hançere, bir ağız sanki. Cam gözlü gökdelenlerin meraklı bakışları. Beş köprünün çelik kalçalarına sıçrayan, bulaşan bir sülüğen bu. Limanda, vıcık vıcık duman ağaçlarının gölgesinde, öfkeli romörkörler ve onların insanın içini buran inîltisi.

Dudaklarımızı garip bir bükülmeyle buruşturan, ödümüzü koparan dev boyutlu bir ilkbahar yükseliyor gemi düdüklerinden, vahşet dolu bir çığlıkla kıpırtısız, suskun ve dikkatli binaların arasında geziniyor...

Volendam gemisinin nemli güvertesinde sinirli sinirli geziniyordu Mr. Densch. Yün pardesüsünün geniş yakalarını kulaklarına çekmiş ve İngiliz ıkasketini gözlerinin hizasına indirmişti. Sert yağmurun çiğnediği gri depo binalarına ve karanlık gökyüzünü dik hatlarla kesen rıhtım boyunca sıralanmış evlere bakıyordu. «İflâs ettim, mahvol-

dum», diye mırıldanıyordu boyuna. Üçüncü defa düdük çaldı gemi. Parmaklarıyla kulaklarını tıkamıştı Mr. Densch, bir cankurtaran filikasının gerisindeydi, rıhtımla gemi arasında kalan ve gemi uzaklaştıkça büyüyen, genişleyen pis ve bulanık suya uzun uzun baktı. Pervaneler tam yolla dönmeye başlayınca güverte gıcırdayarak sarsıldı. Manhattan'daki binalar bir fotoğraf bulanıklığı ile sıraya dizildiler önünde. **O Titin-e Titin-e** isimli parçayı çalan bir orkestranın sesi yükseliyordu aşağıdan. Kırmızı körfez gemileri, arabalı vapurlar, römorkörler, kum çatanaları, odun yüklü takalar, yolcu gemileri şehirle kendisi arasındaki boşlukta telâşla koşturuyorlardı ve şehir bir piramid hâline geliyor, sis bulutunun gerisinde yavaş yavaş eriyor, körfezin yeşilli kahverengili sularında görünmez oluyordu.

Mr. Densch kamaraya indi. Karısı ağlıyordu, bir meyve sepetine yaslamıştı başını.

«Ağlama Serena, dedi boğuk sesiyle, n'olursun ağlama.. Marienbad'ı ikimiz de seviyoruz... Dinlenmeye ihtiyacımız var. Çaresiz durumda değiliz üstelik... Blackhead'e bir mesaj göndereceğim... Aslında onun inadı ve tedbirsizliği bu hâle düşürdü şirketi... Kendini kral sanıyor bu adam, yaratıcılık sadece ona vergidir sanıyor... Bu yüzden soluğu kesilecek sonunda... Uğursuzlukların ve felâketin insanı hemen öldürdüğü doğruysa yarın ben de ölürüm.»

Artık pörsümüş yüz hatlarında bir tebessümün düğümlendiğini farketti ve buna çok şaşırdı. Mrs. Densch başını kaldırıp baktı ona, konuşmak istedi, ama konuşamadı, gözlerinden yaşlar boşanıyordu gene. Aynada kendini seyretti Densch, omuzlarını kaldırdı ve kasketini düzeltti. «Evet, Serena, dedi, ciddî bir ifadesi vardı yüzünün, iş adamı olarak yokum artık, sonum geldi... Ah! Blackhead'e gönderivereyim şu mesajı.»

Başını eğip onu öpüyor annesi. Annesinin sırtındaki elbiseye sımsıkı sarılıyor elleriyle, ama o durmuyor, bir anda kopup uzaklaşıyor kendisinden, karanlıkta gene tek başına bırakıyor onu, geride hoş bir koku, bir parfüm kokusu bırakarak çıkıyor odadan ve işte bu koku ağlatıyor çocuğu. Küçük Martin küçücük yatağının parmaklıkları arasında debeleniyor. Dışarısı karanlık ve duvarların ötesinde, büyüklerin dünyasında umacı karanlığı var gene, homurdanıyor bu karanlık ve ağır, kocaman külçeler hâlinde pencerelerden içeriye süzülüyor, kapı aralıklarına takıyor tırnaklarını. Dışarda, teker gürültülerinin ötesinde yüreğini hoplatan acılı bir inilti duyuyor. Karanlık piramitler tepiniyorlar başının üstünde. Çığlık atıyor boyuna ve kendi çığlıklarının arasında anlaşılmaz hırıltılarla konuşuyor. Işıl Işıl bir cankurtaran salıyla Nounou yaklaşıyor küçük yatağına: «Korkma... birşey yok...» Kapkara bir çehre gülümsüyor ona, kapkara eller yatağının örtülerini düzeltiyor. «İtfaiye arabası bu geçen... İtfaiye arabasından korkmamak gerek...»

Taksiye girer girmez koltuğun arkalığına yaslandı Ellen ve gözlerini yumdu. Ne yaptığı banyo, ne yarım saatlik uyku gazetede, daktiloların gürültüsü arasında, sonsuza kadar tekrarlanan cümlelerle, daktilo dolusu sayfalarla ve belirsiz insan yüzleriyle karşı karşıya geçen saatlerin yorgunluğunu, keyifsizliğini unutturamamıştı ona. Müthiş yorgun hissediyordu kendini. Göz çukurları morarmış olmalıydı. Taksi durdu. Karşıdaki işaret lâmbasında kırmızı ışık yanıyordu. Taksiler, gösterişli özel arabalar ve otobüsler ağzına kadar doldurmuştu 5. ci Cadde'yi. Saatini evde unutmuştu. Dakikalar birer ilmik gibi geçmişti boynuna, kurşun ağırlığıyla işkence ediyorlardı. Koltuğun ucuna iliştiği, parmaklarını o kadar sımsıkı kapatmıştı ki eldivenleri-

ne rağmen tırnaklarının etine battığını farkediyordu. Birdenbire tekrar hareket etti taksi. Duman ve motor hırıltıları. Upuzun bir kuyruk hâlinde Murray Hill'e yöneldi bütün arabalar. Bir sokak köşesinde kocaman bir saat gördü. Sekize çeyrek var. Öne doğru savruldu birdenbire. Gözlerini yumarak yeniden koltuğa yaslandı, şakakları zonkluyordu. Sinirleri etini didik didik eden çelik ipliklerdi sanki. «Ne yani? diyordu kendi kendine. Bekler nasıl olsa. Onu görmeye can atmıyorum ya. Kaç blok kaldı ki şunun şurasında?... yirmi, yok... olsa olsa onsekiz blok var daha.» Çıldırmamak için sayıları buldular herhâlde. Bozuk sinirlere Coué'den daha iyi geliyor kerrat cetveli. Peter Stuyvesant veya bu şehrin her köşesini numaralayan adam da böyle düşünmüş olacak. Kendi kendine gülümsüyordu. Taksi tekrar hareket etti.

Otelin holünde purosundan çabuk çabuk nefesler çekerek geziniyordu George Baldwin. Sık sık duvardaki saate bakıyordu. Bir keman yayı gibi gerilmişti vücudu. Acıkmıştı. Çok şeyler söylemek arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Beklemek zoruna gidiyordu. Ellen taze, yumuşak ve güleç çehresiyle kapıda görününce ona doğru koşmak ve Ellen'i tokatlamak geldi içinden.

«George, biliyor musunuz, nasıl olup da keçileri kaçırmıyoruz, bunun sırrını çözdüm sonunda; rakamlar çok soğuk, vurdumduymaz şeyler çünkü, öyle değil mi? dedi Ellen ve usulca kolunu tuttu onun.

— Bir tek şey biliyorum şimdi, kim benim gibi kırkbeş dakika beklese keçileri kaçırır!

— Durun anlatayım size, başka türlü bir sistem bu. Gelirken takside kurduğum bir sistem. Hoşunuza giden ne varsa ısmarlayın garsona, getirsinler. Ben tuvalete kadar gideceğim... Bana da bir martini isteyin, lûtfen. Ölü gibiyim bu akşam, canlı cenazeden farkım yok.

— Ah! Zavallı dostum, tabii hemen getirteyim... fazla gecikmeyin ama, oldu mu?»

Dizlerinin bağı çözülüyordu sanki. Yaldızlarla donanmış yemek salonuna girdiği zaman durmadan eriyen bir buz kalıbı gibiydi. «Hay Allah! Baldwin, onyedi yaşındaki toy bir çocuk gibi davranıyorsun gene... Hiçbir şey elde edemezsin böyle giderse...»

— Evet Joseph, bu gece ne yedireceksiniz bize? Karnım çok aç... Ama en önemlisi, Fred'e söyleyin, bize hayatının en güzel martinisini hazırlayıp göndersin.

— **Très bien, monsieur** *», dedi uzun burunlu romen garson ve yemek listesini gösterişli bir hareketle ona uzattı.

Tuvaletin aynasında uzun bir süre kendini seyretti Ellen, yüzünde fazlalık gibi duran pudrayı temizledi. Nasıl bir tavır takınması gerektiğini düşünüyordu. Hayâlî bir bebek tasarlıyordu kafasında, kendini bu bebeğin yerine koyuyor ve bebeği çeşitli durumlarla karşı karşıya bırakıyordu. Küçücük bir tiyatro sahnesinde oynar gibi belirsiz, ufacık jest ve mimiklerle tek başına oynuyordu aynanın karşısında. Bembeyaz omuzlarını umursamazlık dolu bir ifâdeyle silkti ve aceleyle çıktı tuvaletten.

«Ah! George, açlıktan ölüyorum doğrusu.

— Ben de çok acıktım, dedi Baldwin, hem biliyor musunuz Elaine, size haberlerim var, diye çabuk çabuk devam etti. Onun sözünü kesmesinden çekiniyordu sanki. Cecily boşanmayı kabul etti. Bu yaz Paris'e gidip sessizce boşanıvereceğiz. Artık bilmeliyim, beni istiyor musunuz?...»

Hafifçe ona eğildi Ellen ve Baldwin'in masanın bir kenarında kaskatı duran heyecanlı elini usulca okşadı.

«Önce yemeğimizi yiyelim, George... Bu sefer mantıklı davranmalıyız. Tanrı biliyor ya, ikimiz de çok değerli

* Fransızca «Peki efendim.»

şeyleri pisi pisine harcadık bugüne kadar Suçluluğumuzun şerefine içelim!»

İçkinin yumuşacık köpüğü her yudumda dilini ve boğazını biraz daha yumuşatıyordu, her yudumda keyifli bir sıcaklık yerleşiyordu içine. Ellen gülerek baktı ona, ışıl ışıldı gözleri. Baldwin bir solukta yudumladı içkisini.

«Ah! Elaine, dedi tutkulu sesiyle, dünyanın en hârika yaratığısınız siz.»

Yemeğini yerken buz gibi bir soğukluğun yavaş yavaş yavaş içine girdiğini ve kokain zehiri vücuda nasıl yayılırsa benliğine öyle yayıldığını hissetti Ellen. Kendi kendine bir karar vermişti. Fotoğrafını bütün donukluğu ile kendi yerine koyup aynı hareketsizliği benliğine yerleştirmişti sanki. Yüreğini kaplayan acılık görünmez ve ipekli bir ilmik gibi geçivermişti boynuna, gittikçe daralıyor, ona boğuntu veriyordu. Tabakların, pembemsi fildişi lâmbanın ve ekmek dilimlerinin öbür tarafındaydı Baldwin, aralıksız başını sallıyordu. Burnunun bazan bir yarısı, bazan da öbür yarısı aydınlanıyordu. Sararmış dişlerini zaman zaman ele vererek ve yapmacıklı incelik gösterilerine niyetlenerek aralanıyordu dudakları. Oturduğunun ve oturduğu yerde ayak bileklerini kenetlediğinin farkındaydı Ellen, porsölen bir heykelcik gibi kaskatı olduğunun farkındaydı. Ellen'in çevresindeki herşeyin gittikçe katılaştığını, sert bir zar tabakasıyla örtüldüğünü hissediyordu Baldwin. Sigara dumanlarının maviye boyadığı hava yavaş yavaş bir cam donukluğuna bürünüyordu. Ve onların tam karşısında tahtadan oyulmuş kukla suratlarına benzeyen yüzünü sebepsiz bir yılışıklıkla sallayıp duruyordu. Ellen ürpererek omuz silkti.

«Neyiniz var, Elaine?», dedi Baldwin.

Ellen yalan söyledi

«Hiç, George... Biri mezarıma bastı herhâlde.

— Gidip eşarp veya başka birşey getireyim mi size?»

Ellen başını salladı.

«Artık söyleyin, cevabınız nedir?», diye ısrar etti Baldwin, masadan kalkmışlardı.

— Neyin cevabı? Ellen gülüyordu bunu söylerken..

— Paris dönüşü ne yapacağız?

— Cesaretinizi yitirmediyseniz... evet, George... neden olmasın», dedi Ellen, yumuşacıktı sesi.

Onu bir taksinin açık kapısı önünde bekliyordu Baldwin. Ellen karanlığın içinde baktı ona; kahverengi fötr şapkası ve pardesüsü ile halâ genç, halâ o eski çabuk sinirlenen Baldwin'di. Pazar gazetelerinde resmi basılan ünlü adamlar gibi gülümsüyordu. Baldwin'in kendisine uzattığı eli beklenmedik bir rahatlıkla tutarak arabaya girdi Ellen.

«Elaine, dedi heyecanla, artık şimdi bir anlamı olacak hayatımın... Yıllar boyunca nasıl boş bir hayat yaşadım, bilemezsiniz! İçi boş mekanik bir oyuncaktan farkım yoktu.

— Mekanik oyuncakları bırakalım şimdi, dedi Elaine, boğuktu sesi.

— Evet, mutluluğumuzu konuşalım artık» diye bağırdı Baldwin. Ellen'in dudaklarına yapıştırdı dudaklarını. Taksinin sarsılan camlarının arkasında boğulmak üzere olan bir insan gibiydi Ellen ve göz ucuyla akıp giden bulanık çehreler, lâmbalar, nikelâjlı ışıltılı ve gürültücü araba tekerlekleri görüyordu sokakta.

Kareli kasket giymiş ihtiyar taş basamaklarda oturuyor, başı ellerinin arasında. Boyuna, sonu gelmeyen kuyruklar hâlinde insanlar geçiyor yanından, Broadway'in ışıkları vuruyor sırtlarına. Sokağı iniyor ve tiyatrolara dağılıyorlar. İhtiyar ağlıyor, ağır bir cin kokusu var nefesinde. Arada sırada başını kaldırıp boğuk ve hırıltılı sesiyle

bağırıyor: «Yapamıyorum, siz de görüyorsunuz, yapamıyorum işte.» İnsanca değil bu ses. Ortasından ikiye bölünen bir tahta parçasının gıcırtısı sanki. Adımlar hızlanıyor. Orta yaşlılar geçerken dönüp bakıyorlar. Onu gören iki genç kız çığlık koyveriyor. Mahalle çocukları herşeyi göze alarak yaklaşıyor ve kalabalığı yararak bakıyorlar. «Hootch sarhoşu bu!» «Köşedeki aynasız gelirse ne yapacak!» «Alkol yasağını unutmuş gene!» Islak yüzünü kaldırıp kıpkırmızı ve cansız gözleriyle çevresine bakınıyor adam.

Oradakiler korkuyla geriliyor ve daha geridekilerin ayağını çiğniyorlar. Ortadan ikiye bölünen bir tahta gıcırtısı gibi adamın sesi, gene konuşuyor: «Yapamıyorum, görüyorsunuz... Yapamıyorum... Yapamıyorum.»

Kendini **Lord and Taylor's** mağazasının kapılarında biriken kadın kalabalığının akışına kaptırdı Alice Sheffield ve içeriye sürüklendi. Ciğerlerine dolan kumaş kokusu birdenbire karar değiştirtti ona. Eldiven satışı yapılan bölmeye yürüdü. Satıcı kız çok gençti, upuzun ve kıvrık kirpikleri, hoş bir gülüşü vardı. Alice oğlak derisinden püsküllü ve kimi beyaz, kimi de gri bir yığın eldiven deniyordu, bir yandan da permanın kadın saçlarında nasıl sonuçlar verdiğini tartışıyorlardı. Satıcı kız önce uzun boyunlu tahta bir kutudan pudra serpiyordu eldivenlere, giymesi için sırayla ona uzatıyordu sonra. Alice tam altı çift eldiven ısmarladı.

«Evet, Mrs. Roy Sheffield... Evet, açık hesabım var burada... buyrun, kartımı vereyim size... Yığınla eşya alacağım zaten, hepsini birlikte gönderirsiniz artık.»

Kendi kendine şöyle diyordu: «Bütün kışı paçavralarla geçirmek gülünç... Hesap gelince bu sefer de Roy baksın başının çaresine, o kadar. Parmak hesabı yapmayı bir

yana bıraksın da toparlansın biraz. Tanrı biliyor ya, eskiden ne hesaplar ödedim onun için!» Yumuşacık ten rengi ipek çoraplara göz attı. Mağazadan çok sonra çıktı. İpeklilerle, elektrik lâmbalarında yansıyan işleme ve kumaş dolu rafların hayâli halâ silinmemişti kafasından. İki yazlık elbise ve ayrıca bir gece elbisesi seçmişti kendine.

Maillard'a, huni kafalı, sivri bıyıklı, uzun burunlu sarışın bir İngilizle buluşmaya girdi.

«Ah! Buck, çılgınlar gibi eğleniyorum. Lord and Taylor's mağazasında aklımı şaşırıyordum nerdeyse, elbise bolluğu başımı döndürdü. Belki inanmayacaksınız, tam bir buçuk yıldır yeni elbise alamamıştım kendime!

— Zavallı yavrucuğum! dedi adam ve bir masaya sürükledi onu. Nasıl oldu, şu işi anlatın bana.

Alice bir iskemleye çöktü ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

«Ah! Buck, herşeyden nasıl bıktım, bir bilseniz... Artık dayanamıyacağım galiba.

— Suç benim değil... Şimdiye kadar teklifimi kabul etmediniz ki.

— Ya şimdi kabul edersem?

— Hârika birşey olur bu!... Çok mutlu oluruz ikimiz!... Ama önce et suyu veya başka birşey alın. İnsanın karın doyurması şart.»

Alice kıkırdayarak güldü

«Siz bir meleksiniz, Buck. Sahiden çok ihtiyacım var buna.

— Ne diyorsunuz şimdi, Calgary'e kaçalım mı? Bir tanıdığım var orada, mutlaka bir iş bulur bana.

— Hemen yola çıkalım öyleyse, elbise filân, umrumda bile değil bunlar... Roy hepsini Lord and Taylor's'a geri yollasın isterse... Buck, paranız var mı?»

Adam kızardığını ve bu kırmızlığın şakaklarına, oradan da kepçe kulaklarına yayıldığını hissetti.

«Al, ne yalan söyleyeyim, parasızım. Ama buradaki hesabımızı ödeyebilirim.

— Ne yapalım! Bir çek imzalıyayım... Hesap kocamla ikimizin üstüne.

— Çeki Biltmor'da almak üzere benim üstüme yazalım öyleyse. Orada tanırlar beni. Kanada'ya geçersek herşey düzelecek emin olun. Majeste Kraliçelerinin dominyonunda Buckminster kulunuz burada görmediği saygıyı görüyor.

— Ah! Biliyorum, hayatım. Paradan başka şeye önem verilmiyor New York'ta.»

5. ci Cadde'den yukarı doğru yürürlerken adamın koluna girdi:

«Buck, korkunç birşey anlatacağım size... Ölesiye hastalandım bu yüzden... Oturduğumuz apartmandaki o feci kokuyu anlatmıştım size... onu fare kokusu sanıyorduk biz değil mi? Bodrum katında oturan kadını gördüm bu sabah... Düşündükçe hasta oluyorum... İşte şu otobüs kadar yeşildi suratı... Bir müfettiş gelip su borularını kontrol etmiş galiba. Üst katta oturan kadını da yakalayıp götürmüşler... Ah! İğrenç birşey... Yok, size anlatamam bunu... Artık oraya dönmeyeceğim. Ölürüm dönersem. Dün bütün gün tek damla su akmadı koca apartmanda.

— Neymiş bu feci şey, söylesenize?

— Çok korkunç, dehşet verici!

— Çabuk anlatın.

— Buck, Orpen Manor'a, evinize döndüğünüzde allak bullak olacaksınız ama.

— Neymiş bu böyle?

— Kanunsuz şekilde çocuk düşürten bir kadın oturuyormuş üst katta... Borular bu yüzden tıkanmış.

— Vay canına!

— İğrençlik değil mi?... O budala suratıyla Roy'un bütün gün evde oturup gazete okuması da cabası!

— Zavallı yavrucuğum!

— Buck, ancak ikiyüz dolarlık bir çek yazabildim, fazlası karşılıksız olurdu... Calgary'e kadar götürür mü bu para bizi?

— Eh! Ancak yetişir... Ama Montréal'de bir tanıdığım var, sosyete muhabiri olarak gazetesine alır beni. Pis bir meslek tabii, fakat önemi yok, takma isim kullanırım. Sonra, dediğiniz gibi fazla paramız olunca hemen başka yere geçeriz... Şu çekin parasını hemen alsak nasıl olur?»

O parayı çekerken danışma bürosunun önünde bekledi Alice. Gar binasının dev kemerli kubbesi altında alabildiğine yalnız ve çaresiz hissetti kendini. Roy'la yaşadığı hayat sondan başa doğru oynatılan bir film gibi geçiyordu gözlerinin önünden ve gittikçe daha hızlı, daha hızlı dönüyordu. Buck geldi yanına, mutlu görünüyordu, büyük bir başarı kazanmış kadar kurumluydu; avuçlarında dolarlar ve tren biletleri.

«Al, saat yediden önce tren yok, dedi; Palace'a uğrarsanız gişeye bırakırsınız benim biletimi... Gidip valizimi alayım. Bir saniyede dönerim... Şu beş doları alın yanınıza.»

Ve Buck gitmişti, sıcak bir Mayıs öğleden sonrasıydı ve Alice tek başına 43. cü Cadde'yi arşınlıyordu. Sonra birdenbire nedenini kendisinin de bilmediği garip bir ağlama isteği yapıştı yakasına, birdenbire boşandı. Gelip geçenler ona bakıyordu. Ağlamamaya çalışıyor, fakat kendini tutamıyordu. Gözlerinden yaşlar boşanıyor ve Alice hınç dolu adımlarla yürüyordu.

«Yer sarsıntısına karşı sigorta, böyle diyorlar işte! Tanrı'nın gazabı yakalarına yapışıp da bu şehri arı kovanı silkeler gibi sarstığı zaman akılları başlarına gelecek

ama, kedinin fareyle oynaması gibi Tanrı bu şehri yerden yere çarpınca uyanacak bu domuzlar... Yer sarsıntısına karşı sigorta!...»

Joe ve Skinny yaktıkları ateşin çok yakınında duran, sürekli bağıran, homurdanan ve favorileri tel fırçayı andıran bu adamın kalkıp gitmesini, yanlarından uzaklaşmasını dört gözle bekliyorlardı. Adam kendi kendine mi konuşuyordu, yoksa onlara mı sesleniyordu, bir türlü kestiremiyorlardı. Sonunda adam sanki orada değilmiş gibi davrandılar, şemsiyeden bozma bir ızgarada getirdikleri jambonu kızartmaya koyuldular. Bulundukları yerden bakınca yeni tomurcuklanmış yemyeşil ağaç örtüsünün arkasında ve ayaklarının altındaki Hudson nehri görünüyordu; akşam güneşi gümüşlü yansımalarla geziniyordu nehrin sularında ve körfez boyunca Manhattan'ın bembeyaz binaları sıralanıyordu.

«Sakın cevap verme, diye mırıldandı Joe, kaçık bu herif.»

Sırtında ürpertiler hissediyor ve dudaklarının buzlaştığını görüyordu Skinny. Kaçmak geliyordu içinden.

«Jambon mu o? diye ansızın sordu adam, yumuşak ve adetâ okşayan bir ifâdesi vardı sesinin.

— Evet, bayım, dedi Joe.

— Ulu Tanrı'nın çocuklara domuz etini yasak ettiğinden haberiniz yok mu sizin?»

Sonra tekrar bazan homurdanarak, bazan bağırarak konuşmaya başladı

«Gabriel, Aziz Gabriel... bu çocukların jambon yemesi doğru mu?... Evet, melek Gabriel büyük dostlarımdan biridir benim, anlıyor musunuz... Diyor ki, bir daha yapmasınlar, ama bu seferlik yesinler, diyor... Dikkat edin, yakacaksınız jambonu.» Skinny ayağa kalkmıştı. «Yerinize oturun, yavrucuğum. Benden kötülük gelmez size. Çocukları iyi tanırım üstelik. Ben de severim çocukları,

Büyük Tanrı da sever... Kılığım berbat diye benden korkuyorsunuz, değil mi? Bakın çocuklar, kılığı düzgün olmayan, serseri görünüşlü adamlardan sakın korkmayın bir daha. İyi insanlardır onlar, hiçbiri kötülük yapmaz size. Yeryüzünde yaşadığı sürece Büyük Tanrı da onlardan farklı değildi, bir serseriydi O da. Dostum melek Gabriel diyor ki, ben de çok zaman oldu, serseri gibi yaşadım, diyor... Bakın şuna, bana bir zenci kadın verdi bu pilici... Ah! Tanrım!»

İnleyerek çocukların daha yakınına, bir taşın üstüne oturdu.

«Kızılderili oyunu oynayacaktık aramızda, ama şimdi «serserilik» oyunu kuracağız galiba», dedi Joe, cesareti yerine gelmişti artık.

Elini adamakıllı yıpranmış yeşil pardesüsünün cebine soktu adam, gazete kâğıdına sarılmış bir paket çıkardı cebinden. Büyük bir dikkatle açtı paketi. Ateşte kızaran jambon güzel kokmaya başlamıştı. Skinny tekrar, ama bu sefer adamdan uzakta bir yere oturdu. Adam pilici parçalara böldü, hep birlikte atıştırmaya başladılar.

«Gabriel, dostum, şuraya bak biraz.»

Adam gene o deminki iniltili ve renksiz sesiyle bağırmaya başladı, çocuklar gene korktu. Hava iyice kararmıştı. Adamın ağzı doluydu, hem bağırıyor, hem elindeki piliç budunu ileriye doğru uzatarak Riverside Drive boyunca bir satranç tahtası gibi benek benek yanıp sönen ışıkları gösteriyordu: «Dur bir dakika Gabriel ve n'olursun, bak şuraya... Şuraya, şu eski, şu katmerli orospuya bak hele... Yer sarsıntısına çok dayanıklı binalar yapılıyormuş şimdi! İhtiyaçları var buna! Dostlarım. Büyük Tanrı Babil kulesini kaç dakikada tuzla buz etti, biliyor musunuz? Yedi dakikada. Ya Babin'in ve Ninova'nın tarihe gömülmesi ne kadar zaman aldı, biliyor musunuz? Fazla değil, yedi dakika. New York'daki bir tek blok apartmanda Ni-

nova'nın bin metrekaresinden kat kat fazla ahlâksızlık ve kokmuşluk yaşıyor ve Büyük Tanrı şu gördüğünüz New York şehrini, Brooklyn ve Bronz'u ne kadar zamanda yerin dibine sokacak sanıyorsunuz? Fazla değil, yedi saniye... evet, topu topu yedi saniye!... Hey küçük, senin adın ne bakalım?»

Gene yumuşamış, okşayıcı bir ifâde kazanmıştı sesi, elinde tuttuğu kemiği Joe'ya doğrulttu.

«Joseph Cameron Parker... Union'da oturuyoruz.

— Ya seninki?

— Antonio Camerone... ama Skinny derler bana. Benim yeğenimdir o. Anası babası isim değiştirdi, Parker oldular şimdi, anladınız mı?

— İsim değiştirmek de kurtarmaz insanı. Mahşer Defterine takma isimler bile yazılmıştır çünkü... Ve bakın haber vereyim, Kıyamet günü çok yakın. Daha dün Gabriel bana dedi ki: «Ee Jonah, söylesene, artık ezelim mi bu şehri» Ben de şöyle cevap verdim ona: «Gabriel, dostum, hiç günahı olmayan kadınlara, çocuklara, bebeklere acı. Toprağın altını üstüne getirirsen, gökten ateş ve kükürt yağdırırsan hepsi ölecekler, zenginler ve günahkârlarla birlikte hepsi ölecek.» O zaman bana şunu söyledi Gabriel «Peki Jonah, bu sefer de senin dediğin olsun, ihtiyar tavşan... Bir iki hafta bekleyelim, yeni bir şans verelim onlara... Fakat çocuklar, düşünmek bile ürperti veriyor insana; ateş ve kükürt yağmuru bu, toprağın altı üstüne geliyor sonra, sel basıyor her tarafı, bütün büyük binalar birbirinin üstüne devriliyor...»

Ansızın Skinny'nin sırtına vurdu Joe.

«Sen uğraş bununla!» dedi ve koşarak uzaklaştı oradan. Çalılıkların arasında uzayıp giden daracık yolda onun peşine düştü Skinny. Asfalta çıkınca yetişti ve yolunu kesti.

«Ne kaçık herif be! diye bağırdı.

— Kes sesini!», dedi öbürü.

Çalıların arasından arkasına bakıyordu. Yaktıkları küçük ateşin dumanı halâ tütüyor, yavaş yavaş gökyüzüne yükseliyordu. Adam gözden kaybolmuştu, ama halâ sesi kulaklarına «Gabriel! Gabriel!» diye bağırıyordu. Soluk soluğa, sokak lâmbalarının huzur veren aydınlığına doğru koştular.

Jimmy Herf kenara çekilerek kamyonun geçmesini bekledi. Pardesüsüne sürtündü kamyonun çamurluğu, ezilecekti az kalsın, kıl payı farkla kurtulduğunu kamyon uzaklaştıktan sonra anladı. Oradaki tramvay payandalarından birine yaslandı ve bir süre bekledi, sırtından soğuk terler boşanmıştı. Ansızın yanında beliren gösterişli bir özel otomobilin kapısı tam o sırada açıldı ve birdenbire kimin sesi olduğuna karar veremediği tandık bir ses duydu.

«Gelin içeriye, Mr. 'Erf... Nereye isterseniz bırakayım sizi, ne dersiniz?»

Cevap vermeden arabaya girdi ve ancak o zaman bindiği otomobilin bir Rolls-Royce olduğunu farketti.

Mölon şapkalı ve kırmızı yüzlü şişman adam Congo'dan başkası değildi.

«Oturun, Mr. 'Erf... Çok sevindim sizi tekrar gördüğüme. Nereye gidiyordunuz?

— Öyle gelişigüzel yürüyordum, belli bir niyetim yoktu.

— Evime gelin öyleyse, size birşey göstermek istiyorum. Bugün nasılsınız bakalım?

— Çok iyiyim. Yok, yani feci durumdayım aslında, bir çıkmaza saplandım son günlerde... neyse, pek önemli birşey değil.

— Beni de yarın kodese atacaklar belki... Tastamam altı ay... Ama belli olmaz, bakarsın kurtulurum.»

Gevrek bir kahkaha savurdu Congo ve bacağını usulca öne uzattı.

«Congo, sonunda sizi de kapana kıstırdılar demek?

— Düpedüz tuzak kurdular Hem Congo Jake artık tarihe karıştı, Mr. 'Erf... Armand deyin bana. Evli barklı bir adamım şimdi. Armand Duval, Park Avenue'de oturuyorum.

— Coulommiers markisi ne oldu peki?

— Sadece ticarette hükmü var o etiketin.

— İşler tıkırında gidiyor galiba?»

Congo başıyla onayladı onun sözünü.

«Atlanta'ya gidersem, ki sanıyorum gitmeyeceğim, altı ay sonra milyoner olarak çıkarım hapishaneden... Mr. 'Erf, paraya filân ihtiyacınız varsa söyleyin bana. Şimdi bin dolar ödünç veriyorum size. Beş yıl içinde ödersiniz. Güvendiğim insansınız, paranız olunca getirir ödersiniz, biliyorum.

— Çok teşekkür ederim, ama paraya değil, aslında başka şeye ihtiyacım var benim... Bu yüzden canım sıkılıyor ya zaten.

— Karınız nasıl? Müthiş güzel bir kadın doğrusu!

— Ayrılmak üzereyiz... Sabahki gazeteleri görmediniz mi... beni suçluyor... Bu aşağının bayağısı ve uğursuz şehirde yediğim son kazık anlayacağınız.»

Congo dudaklarını ısırdı. Sonra elinin işaret parmağıyla usulca Jimmy'nin dizine vurdu

«Birazdan bizim eve varacağız... Nefis bir içki vereceğim size... Şoför, sen bekle», diye ön tarafa doğru seslendi Congo.

Altın saplı bastonuna yaslanarak ve topallığına rağmen gösterişli olmaya özenen yürüyüşüyle evinin pembe mermerden örülmüş girişine yöneldi. Asansörde Jimmy'e döndü

«Yemeğe de kalırsınız herhâlde?

— Özür dilerim, kalabileceğimi hiç sanmıyorum, Cong... Armand.

— Çok usta bir ahçım var şimdi... Bundan yirmi yıl önce New York'a gelişimde biri daha vardı yanımda, ikimiz de aynı gemideydik... İşte bakın, gördünüz mü ne yazıyor kapıda A. — D., Arınand Duval. Ne diyordum; o da, ben de beraber kaçmıştık gemiden, o hep şöyle diyordu bana: «Armand, sen hiçbir şeyi başaramazsın hayatta, çok tenbelsin, gözün hep kadınlarda...» falân filân. Şimdi ahçı olarak çalışıyor evimde... Ama birinci sınıf bir usta mesleğinde, kolay kolay da kimse su dökemez eline. Hayat ne tuhaf, değil mi Mr. 'Erf?

— Vay canına, hârika bir yer burası, dedi Jimmy Herf, duvarları boydan boya ceviz kaplama olan kütüphanede yüksek arkalıklı bir İspanyol koltuğa iyice gömülmüştü. (Yıllanmış Bourbon dolu bir kadeh vardı elinde.) Congo... şey, Arınand demek istiyorum yani, ben Tanrı olsaydım ve bir milyon dolar bağışlamak üzere birini arasaydım, yemin ederim ki sizi seçerdim.

— Birazdan belki bizim karı gelir içeriye... Biliyor musunuz, nefis bir parça benimki de! (Havada bir kadın vücudunun kıvrımlarını çizdi eliyle.) Tepeden tırnağa sarışın. (Birdenbire kaşlarını çattı.) Mr. 'Erf, size bir yardımım dokunursa, para veya başka birşey filân, derhal söyleyin bana, oldu mu? Az buz değil, tam on yıldır tanıyoruz birbirimizi. Arkadaşız yahu... Bir kadeh daha içer misiniz?»

Üçüncü Bourbon kadehini de yuvarladıktan sonra konuşmaya başladı Herf. İri ve etli dudaklarını hafifçe aralayarak onu dinliyordu Congo ve arasıra başını sallayarak Herf'in sözlerini onaylıyordu.

«Aramızdaki fark şu Arınand; siz sosyal hayatta merdivenleri tırmanıyorsunuz şimdi, oysa ben aynı merdiven-

leri iniyorum... Ahçı yamağı olarak bir gemide çalıştığınız sırada çiğnenmiş kâğıt suratlı, ele avuca sığmaz bir çocuktum ben ve günlerim Ritz otelinde geçiyordu. Annem babam bu Vermont mermerinden örülmüş, bu duvarları ceviz kaplama Babil bozması otelde kalıyorlardı çünkü... Benim artık görmek istediğim, merak ettiğim hiçbir şey yok orada... Tıpkı farelere benzer kadınlar, batmak üzere olan bütün gemileri terkederler. Benimki de başsavcı seçilen Baldwin herifiyle evlenecek yakında... Belediye başkanlığına muhalefet partisinden adaylığını koysun diye herifi epey kızıştırıyorlarmış galiba. Ne yaparsınız, o adamcağızı da iktidar tutkusu, iktidarda olmanın yalancı parlaklığı kemiriyor. Şimdi bütün kadınlar çevresinde pervane gibi dönüyor, onun için ayılıp bayılıyorlar. İşime yarayacağını bilsem, işte yemin ediyorum size, kendime çeki düzen verir ve bir milyon dolar kazanacak kadar enerji toplar, çalışır ve mücadele ederdim... Fakat bunlar beni ilgilendirmiyor artık. Bambaşka, hepsinden farklı birşey arıyorum hayatıma... Çocuklarınız da bunu arayacaklar Congo, onlar da böyle olacaklar... Yeterli eğitim görseydim ve gecikmeyip vaktinde başlasaydım büyük bir bilgin olabilirdim şimdi. Yaradılış bakımından olduğumdan daha şehvet düşkünü bir adam olsaydım bugün ya sanatçıydım, ya papazdım... Fakat Allah belâmı versin ki yaşım otuzu bulduğu hâlde halâ dört elle sarılıyorum hayata, yaşamayı seviyorum... Yeteri kadar romantik olabilseydim herkes benden bahsetsin diye çoktan intihar etmiştim, inanın. Oysa sahici bir sarhoş olmaya bile cesaretim yok şimdi.

— Mr. 'Erf, dedi Congo, hem kadehleri dolduruyor, hem belli belirsiz gülüyordu, siz çok düşünüyorsunuz galiba.

— Elbette Congo, tabii çok düşünüyorum, söyleyin ama, başka ne yapmamı istiyorsunuz?

— Neyse, paraya filân ihtiyacınız olursa akıl edip Armand Duval dostunuzu arayın... Son bir kadeh daha içersiniz, değil mi?»

«Hayır» anlamına başını salladı Jimmy.

«Yok, gideyim artık... Hoşça kalın Armand, gene görüşürüz.»

Sütunlu mermer holde Nevada Jones ile burun buruna geldi. Orkideler vardı kızın kucağında.

«Hello, Nevada, bu günahkârlar sarayında ne işiniz var sizin?

— Benim evim burası... Bir ahbabınızla, Armand Duval'le evlendim geçen gün... Onu görmeyecek misiniz?

— Yanından geliyorum... Çok sıkı adam.

— Size inanırım.

— O Tony Hunter budalasını ne yaptınız, kuzum?»

Ona iyice yaklaştı Nevada ve adetâ fısıldayarak konuştu:

«Onunla aramızda geçen herşeyi unutmak gerekiyor, anlaşıldı mı... Aman Allahım, feci alkol kokuyorsunuz siz... Benim için Tanrı'nın yaptığı bir yanlışlıktır Tony, artık ilgim kalmadı onunla... Bir gün soyunma odama girmiş, yerdeki halının saçaklarını kemiriyordu ben geldiğim zaman, beni bir akrobatla aldatmaktan korkuyormuş... Gidip hemen herifin koynuna girmesini söyledim ve daha orada ilişiğimi kesiverdim... Şaka bir yana, aile hayatının mutluluğu içindeyim bugünlerde, doğru söylüyorum, hem sahici birşey bu seferki... yani sözün kısası kimse Tony'nin veya Baldwin'in lâfını etmemeli Armand'ın yanında... adamcağız benim el değmemiş bâkire olmadığımı biliyor, ama olsun.. Neden yemeğe kalmıyorsunuz?

— Kalamam... gerçekten... Şansınız açık olsun, Nevada.»

Viski midesini yakıyor, parmaklarının ucu karıncalanıyordu. Park Avenue'ye çıktı, akşamın yedisiydi saat ve

cadde taksi kuyruklarıyla, benzin kokuları, lokantalar ve batan güneşin kızıllığıyla donanmıştı.

Üye olduğu gündenberi Metropolitan Club'e ilk defa geliyordu James Merivale. Bu kulübe üye olmak istememişti başlangıçta, baston kullanıp kullanmamakta nasıl kararsız kalıp yaşlı görünmekten çekindiyse aynı ürkeklik bu meselede de yakasına yapışmıştı. Pencere kenarındaki kocaman meşin koltuğa gömülmüş, otuzbeş sentlik purosunu keyifle tüttürüyordu. Bir dizinde **Wall Street Journal,** öbüründe **Cosmopolitan** duruyordu. Gecenin karanlığına dalmıştı bakışları, bir kristal parçasını hatırlatan kopuk kopuk yansımalarla bir yanıp bir sönen ışıklar vardı dışarda, Merivale hayâl kuruyordu: «Ekonomik kriz... On milyon dolar Savaş krizinin hemen arkasından. Büyük bir **«krach»**!... **Blackhead and Densch** şirketi on milyon dolar kaybetti... Densch birkaç gün önce Amerikayı terketti... Blackhead ise Great Neck'teki evine kapandı, ortalıkta görünmüyor. New York'un en gözde ithalât ve ihracat şirketlerinden biri.. 10.000.000 dolar. **O it's always fair weather When good fellows get together*** İşte bankanın bütün avantajı bu zaten. Bozgun hâlinde bile kullanılacak para kalıyor geriye. Ticaretin bir tehlikeli yanı vardır mutlaka. «Bu tüccar milleti eninde sonunda bizim avucumuza bakıyor, değil mi Merivale?» demişti Perkins ona, Cunningham o ünlü Jack Rose kokteylini hazırlarken söylemişti üstelik... **With a stein on the table And a good song ri-i-inging clear.**** Faydalı bir adam bu Cunningham... Aslında Maisie ne yaptığını biliyordu galiba. Cunningham'-

* İngilizce «Ah! İyi adamlar bir araya gelince hava daima güzel olur...»

** İngilizce «Masada kocaman bira bardağı ve güzel, berrak bir şarkı.»

ın durumu şantaja çok elverişli tabii. Ama akılsızlık ediyor davâ açmamakla... Kadın kaçığın biri, diyor. Aynı isimde bir başka adamla evliymiş... Sanatoryuma kapatmalı böyle insanları... Fakat ben de ağzından emdiğini burnundan getirdim doğrusu... Zaten olaylar geliştikçe suçsuzluğu da ortaya çıktı ya, annem bile kabul etti sonunda... **O Sinbad wad in bad in Tokio and Rome.*** Jerry bu şarkıyı ınırıldanıyordu işte. Zavallı Jerry, Metropolitan Club'ün bodrumu hiç ona göre bir yer değildi aslında... Aşağılık bir soy... Jimmy gibi tıpkı... ama onun yenilgiye uğramışlığı bile yok kendini bağışlatmak için, işin başındanberi bir yılgın o, hiçbir başarıyı göğüsleyecek gücü omlayan bir yılgın... Düşünüyorum da en çok gemi tayfalığını yakıştırıyorum ona... Annem sık sık söylerdi, Lily teyze bile katlanamazmış çoğu zaman, oğlu yüzünden bayağı acı çekermiş... Oysa elindeki imkânlarla birşeyler yapabilirdi Jimmy, istesoydi pekalâ yapardı... hayâli geniş ve macerâcı adam çünkü... Greenwich Village yetiştirmesi de ondan... Beni desteklediği kadar onu da desteklemişti babam, Jimmy'i bayağı elinden tutmuştu... Ya bu boşanma hikâyesini nerden çıkardı, kimbilir. Gene bir zina hikâyesi bu... mutlaka orospunun biriyle yakalanmıştır karısına... Gene bir sifilis hastalığı kaptı veya buna benzer birşey... On milyon dolarlık zarar.»

İflâs. Başarı.

On milyon dolarlık kazanç... On yıl bankacılık yap ve tek bir başarısızlığa uğrama, dile kolay. Dün gece Amerikan Bankerler Birliği'nin verdiği yemekte, **Bank and Trust Company** başkanı James Merivale şunları söyledi Onyıllık bankacılığımızda başarısızlık yüzü görmedik... Baylar, bu pilici çok seven Zencinin hikâyesini hatırlatıyor bana...

* İngilizce «Sinbad'ın hileleri, hüneri iyi bilinirdi Tokyo'da, Roma'da.»

Fakat bu bayram birkaç ciddi söz söylememe izin verirseniz (manyezyum ışıkları. Fotoğraf,) dikkatinizi çekmek isterim... Amerikan vatandaşı ve milletle elele vermiş büyük bir teşkilâtın başkanı olarak, milletlerarası ün kazanmış bir teşkilâtın...» (manyezyum ışığı)... Kendisine sunulan alkışlara hükmederek ve heyecandan sarsılan gri saçlarının çelik yelesinin altında bir süre bekledi, sonra konuşmasına devam etti: «...Baylar, şeref veriyorsunuz bana... Yalnız şunu açıklamak isterim ki bütün mücadelem boyunca hınç dolu düşmanlıklara göğüs gererken, kamuoyunu altüst eden panik günlerinde bile ve hattâ gecenin sessiz saatlerinde olsun, insan kalabalıklarının kaynaş öğle vakitlerinde olsun bütün gücümü, desteğimi şu üç şeyden aldım ve onlara hiçbir zaman ihanet etmedim; bunlar sırasıyla karım, annem ve bayrağımdır.»

Purosunun upuzun külü ansızın dağılmış, dizlerine dökülmüştü. James Merivale kalktı ve pantolonunu silkeledi. Tekrar yerine oturdu, ciddî bir ifâdeyle kaşlarını çatarak Wall Street Journal'deki dış pazarlarla ilgili yazıyı okumaya koyuldu.

Vagon - lokantadaki yanyana iki tabureye çökmüşlerdi.

«Be Allahın adamı, nerden aklına esti de o dökküntü takaya tayfa yazıldın?

— Doğu'ya giden başka gemi yoktu.

— Dostum, fena kıstın bu defa, papazı bulacaksın!... Kaptan haydudun biri, ikinci kaptan dersen Sing-Sing'ten kurtulmuş soyguncuların en büyüğü, tayfaların hepsi ipten kazıktan kurtulmuş herifler, bunları boşver, tekne batacak olsa kimse kurtarmaya gelmez, kurtarmaya bile değmez o tekneyi. Daha önceki işin neydi?

— Bir otelde gece garsonuydum.

— Hay Allah! Serserinin böylesi de görülmemiştir!... Bakın şu hıyar ağasına, New York'ta koskoca otel garsonluğunu bırakıyor da Davy Jones'un gemisine ahçı yamağı oluyor herifçioğlu!.. Fiyakalı ahçı olursun sen o gemide! (İki adamdan daha genç olanı kulaklarına kadar kızardı.) Ee, bizim sosisler nerde kaldı?» diye seslendi tezgâhtaki garsona.

Yemeği bitirdikten sonra kahve içerken arkadaşına dönüp usulca soruyor

«Rooney, savaş sırasında Avrupa'da bulundun mu sen?

— Bir iki defa Saint-Nazaire'de kaldım. Niçin sordun?

— Bilmem... Öyle, lâfı değiştirelim diye... Ben iki yıl kaldım Avrupa'da... Artık eskisi gibi değil işler. Eskiden birşeye takmıştım kafamı; şöyle iyi bir iş bulup evlenmek ve sonra belli bir yere temelli yerleşmek niyetindeydim, ama şimdi bunlar vız geliyor bana... Topu topu altı ay çalışabiliyorum aynı işte, sonra birdenbire hava değiştirmek, başka türlü yaşamak hevesine kapılıyorum, anlıyor musun? Bu sefer de «Doğu'ya gideyim» dedim kendi kendime.

— Üzülme, başını sallayarak ona cevap verdi Rooney, gideceksin nasıl olsa.

— Borcumuz ne? diye garsona soruyor delikanlı.

— Genç yaşta askere almışlar seni.

— Evet, onaltı yaşımdaydım.»

Uzatılan bozuk parayı alıyor ve sokakta Rooney'in geniş siluetinin peşisıra yürüyor. Sokağın ucunda, kuyruk hâlinde sıralanmış yük kamyonlarının ve depo binalarının arkasında gemilerin direklerini, bacalarından fışkıran dumanları görebiliyor ve güneşe doğru yükselen beyaz dumanlara bakıyor göz ucuyla.

«Şu storu indirsene, diye bağırdı yataktaki adam

— İnmiyor ki... Bozuk... Tuh! Şeytan çarpsın inşaallah, koptu işte! (Stor yüzüne çarpıyor, dokunsalar ağlayacak Anna.) Kalk, sen düzelt, diyerek yatağa yürüyor.

— Boşver, kimse bizi görmez nasıl olsa, diyor kıza ve gülerek kollarının arasına alıyor onu.

— Olur mu ama, gözümü alıyor bu ışıklar!», iniltiye benziyor kızın sesi, hiç naz yapmadan adamın kollarına bırakıyor kendini.

Oda daracık ve bir ayakkabı kutusundan farkı yok, pencerenin karşısındaki köşede demir bir karyola var sadece. V biçimi binanın girinti yaptığı kesitten sokağın uğultusu işitiliyor. Tavanda Broadway'i süsleyen beyazlı, kırmızılı yeşilli reklâm ışıklarının yansıttığı ışık gölge oyunlarına bakıyor Anna ve herşey gene birdenbire değişiyor, bir sabun köpüğü gibi bulanık, belirsiz hâle geliyor, arkasından gene beyazlı, kırmızılı ışık oyunları başlıyor tavanda.

«Dick, n'olursun düzelt şu perdeyi, sinirimi bozuyor ışıklar.

— Yok canım, gayet güzel görünüyorlar, baksana... Tiyatrodayız sanki... **The Gay White Way...**•

— Sizin giblere hoş gelebilir, şehirde oturuyorsunuz çünkü, ama benim canıma okuyor bu ışıklar.

— Ee anlatsana Anna, demek Madam Soubrine'in yanında çalışıyorsun şimdi?

— Kurnaz olduğumu söylemek istiyorsun, değil mi? Biliyorum. Kocakarı evden kovdu beni, açlıktan ölmemek için çalışmak zorundayım.

— Anna, senin gibi güzel bir kız ne zaman istese herifin birini dost tutar kendine.

— Hay Allah! Müthiş budala yaratıklarsınız siz erkekler! Senin koynuna girdim diye her önüme çıkan heri-

• İngilizce «Neşeli Beyaz Yol.»

fin koynuna da gireceğimi sanıyorsun değil mi?... Hiç sandığın gibi değil, anlıyor musun?

— Onu söylemek istemedim, Anna... Vay canına, amma çabuk öfkeleniyorsun bu gece.

— Sinirlerim bozuldu da ondan... Şu grevin uzaması, kocakarıyla takışmamız... Soubrine'deki işin yorgunluğu filân, üstüste bindi hepsi. Kim olsa uyuzlaşır. Hepsi yerin dibine batsın isterse, ben olacağım kadar olmuşum zaten!... İnsanı neden hiç rahat bırakmazlar sanki? Hayatım boyunca kimseye kötülük yapmadım ki. Bütün derdim rahat bıraksınlar beni, yövmiyemi versinler çalışayım, arada sırada gidip eğleneyim... Ah! Diack, korkunç birşey inan ki... Es'i çalıştığım yerdeki arkadaşlarla yüzyüze geleceğim diye ödüm kopuyor, sokağa çıkamıyorum.

— Bu kadar kötümser olmamalısın, Anna... Biliyor musun, evli olmasaydım alır Batı'ya götürürdüm seni.»

Yakaran bir sesle devam etti Anna

«Sana zaafım var ve koynuna giriyorum diye şimdi de aşağılık bir orospu yerine koydun beni!

— Böyle birşey söylemedim, aklımdan bile geçirmem bunu. Biliyorum, iyi kızsın sen, öbür kadınlar gibi numaracı değilsin... Becerebilirsem şu perdeyi düzelteyim de gönlün olsun.»

Vücudunu yan yatırıyor Anna ve pencereden süzülen süt beyazı ışıkta onun iri gövdesini seyrediyor. Biraz sonra tekrar yatağa dönüyor adam, iyice üşüdüğü için dişleri birbirine vuruyor.

«Belânın belâsı meret, düzelmiyor bir türlü... Vay anasını! Hava çok soğuk bu gece!

— Dick, boşver öyleyse... Yatağa gir, durma öyle... Vakit geç oldu galiba, sabahın sekizinde işe yetişmek zorundayım.»

Yastığın altından saatini çıkarıyor adam.

«Saat iki buçuk... Günaydın, küçük kedi.»

Reklâm ışıklarının beyazlı, kırmızılı, yeşilli tavandaki ışık gölge oyunlarına bakıyor Anna ve herşey gene birdenbire değişiyor, bir sabun köpüğü gibi bulanık, belirsiz âle geliyor, arkadınsan gene beyazlı, kırmızılı, yeşilli ışık oyunları başlıyor tavanda.

«Görüyor musun, düğüne bile çağırmadı beni! Florence, inan ki beni düğüne çağırsaydı bağışlardım onu», diyordu Zenci kadına, hizmetçi kadın ona kahve veriyor ve susuyordu.

Bir pazar sabahıydı. Yatağında oturmuştu, sabah gazetelerini önüne açmıştı ve gazetedeki fotoğrafa dikkatle bakıyordu: Mr. ve Mrs. Cunningham balayına çıkmadan önce olağanüstü bir buluş olan «Albatros VII» deniz uçağında görülüyorlar.

«Yakışıklı adam, değil mi Florence?

— Elbette, hanımcığım... Fakat hanımcığım, bu evliliğe engel olunamaz mıydı?

— Hayır... Engel olmak isteseydim, akıl hastahanesine tıktırırdı beni... Yucatan'daki boşanmaların burada geçerli sayılmadığını bilir çünkü.»

Florence içini çekti.

«Kötü yaratık şu erkekler, biz zavallı kadınlara çok eziyet ediyorlar doğrusu.

— Ah! Çok sürmez bu evlilik... Şımarığın biri kız, resminden bile belli... Hem Tanrı ve kulları önünde sahici karısı benim onun. Üstelik ben görevimi yaptım, defalarca uyardım bu kızı. Tanrı'nın birleştirdiğini kul ayıramaz ki... İncil böyle yazmıyor mu?... Florence, bu sabah berbat bir kahve getirdiniz, içilecek gibi değil. Yenisini pişirin bana.»

Florence omuz silkti, tepsiyi aldı ve homurdanarakı çıktı odadan.

Derin derin içini çekti Mrs. Cunningham ve arkasında-

ki yastıklara gömüldü. Çanlar çalıyordu dışarda: «Jack! Sevgilim, herşeye rağmen seviyorum seni», diye mırıldandı fotoğraftaki adama. Sonra resmi öptü. «Kulak ver sevgilim, okul balosundan sonra evlenmek için Milwaukee'ye kaçtığımız gün gene böyle çanlar çalıyordu... Cıvıl cıvıl bir pazar sabahıydı.» İkinci Mrs. Cunningham'ın yüzüne baktı, «Ah! Seni bir elime geçirsem», diyerek gıcırdattı dişlerini ve parmağını hırsla kadının resmine batırdı.

Ayağa kalktığı zaman mahkeme salonunun ağır ağır, iç burkucu bir yavaşlıkla döndüğünü, boyuna döndüğünü hissetti Francie. Gözüne yerleştirdiği kelebek gözlükle bir balık suratını andırıyordu yargıcın yüzü, oradaki çehreler, polisler, üniformalı görevliler, gri ve tozlu pencereler, sapsarı masalar, hepsi, ama hepsi salona yayılan kapatılmışlık kokusuyla birlikte dön babam dönüyorlardı çevresinde. Yırtıcı bir kuş gagası gibi duran kocaman burnuyla alabildiğine tedirgindi avukatı, sık sık kel kafasında biriken terleri siliyor ve boyuna dönüyordu, öyle ki kusmaktan korktu Francie. Salonda konuşulanların tek kelimesini bile anlamıyordu. Kulaklarındaki uğultuyu durdurabilmek için sık sık gözlerini kırpıştırıyordu. Dutch'un hemen arkasında durduğunu, kesinlikle kendi içine kapandığını ve başını ellerinin arasında sakladığını hissediyordu. Ama geriye dönüp bakacak cesareti kalmamıştı. Sonra, aradan uzun saatler geçtikten sonra, herşey o eski, uzak, açık seçik keskinliğine kavuştu. Yargıç bir tünelin öbür ucundan kendisine bağırıyor, birşeyler söylüyor, soluk ve renksiz dudakları bir balığın ağzı gibi açılıp kapanıyordu.

«...Ve şimdi bir insan, daha önemlisi bu büyük şehirde yaşayan bir vatandaş olarak suçlulara bazı şeyleri hatırlatmak istiyorum. Yani demek istiyorum ki bu olayların önü mutlaka alınmalı. İnsan hayatının ve mülkiyetin sar-

sılmaz hakları, prensipleri vardır, Cumhuriyetin büyük kurucuları tarafından konan bu prensipler bozulmamalıdır. Görevli olsun olmasın her vatandaşın görevi ortalığı karıştıran bu anarşi dalgasına «dur» demektir. Bazı aşırı duygulu gazetecilerin sözüne kanmamak gerekiyor, onlar halk kitlelerine yanlış düşünceler aşılamakla yetinmiyor, karşımızdaki iki suçlu gibi daha nice zayıf ahlâklı ve bozulmuş insanların kafasına zehir akıtıyorlar; vatandaşların zekâları ve emekleri sâyesinde elde ettikleri malların, zenginliklerin zorla ellerinden alınabileceğini, yani Tanrı'nın ve kullarının kurdukları düzenin ve mülkiyet kanunlarının bozulabileceğini ileriye sürüyor, nice insanı kötü yola sürüklüyorlar; gazeteciler hafifletici sebepler aramak isteyebilirler, ama ben bu iki hayduda en ağır cezanın verilmesini uygun görüyorum. Herkese ibret olacak bir ders vermek zamanıdır...»

Bir yudum su içti yargıç. Onun alnında biriken ter taneciklerini farketti Francie.

«Bu ibret dersini vermenin tam zamanıdır, diye haykırdı yargıç. Şefkatli bir baba olarak talihsizlikleri, eğitim ve ideal eksikliğini, sıcak bir yuvanın, müşfik bir annenin, yani bu genç kadını ahlâksızlığın, sefaletin ve aç, vahşi erkeklerin pençesinden kurtaracak unsurların yokluğunu hesaba katmıyor değilim, bu genç kadının «caz çağı» diye isimlendirilen kötü ve başıbozuk bir yaşama şeklinin kurbanı olduğunu biliyorum, ama bu düşüncelerin kanunların özündeki katılığı da yumuşatmaması gerektiğine inanıyorum, çünkü daha nice genç kızın şimdi şu anda Robertson cinsinden bir yığın azgın ve ahlâksız herifin pençesinde inim inim inlediğini gözümün önüne getiriyorum... Robertson gibiler için cezaların en ağırı bile fazla değildir Unutmayın ki zamansız ve yersiz merhamet bir süre sonra vahşete yol açar. Bu zavallı genç kadının talihsizliğine ancak gözyaşı dökebiliriz ve günahının ürünü olan küçük

yavru için de dua etmekten başka yapabileceğimiz şey yoktur...»

Parmaklarının ucundan başlayan ve yavaş yavaş kollarına tırmanan, sonra bütün vücudunu bulantılarla dolu bir fırtınanın ortasına savuran soğuk bir karıncalanma hissetti Francie. «Yirmi yıl», bu iki kelimelik basit sözün mahkeme salonunda mırıltılarla dudaktan dudağa aktarıldığını işitti. Oradaki herkes yalanarak aynı sözü mırıldanıyordu sanki: «Yirmi yıl.»

Bir arkadaşına sır verir gibi «Şimdi bayılacağım galiba» dedi kendi kendine.

Sonra herşey karanlığa gömüldü.

Dört sivri köşesi de anasas biçimi topuzlarla süslü maun karyolasında üstüste beş yastık dayanıştı sırtına, sırtındaki ipekli robdöşambır gibi kıpkırmızıydı yüzü, Phineas P. Blackhead geniş yatağın tam ortasına oturmuştu ve boyuna küfür ediyordu. Geniş yatak odasında maun ağacındandı herşey ve duvarlar Java'dan getirilmiş kumaşlarla kaplanmıştı, bu boş görünüşlü odanın içinde beyaz ceket ve beyaz sarıklı Hintli uşakatn başkası yoktu, o da karyolanın hemen dibinde hazırolda bekliyordu. Blackhead öfkeli sesiyle küfürü bastırdıkça başını eğiyor, «Evet, Sahib... Evet, Sahib», diye mırıldanıyordu.

«Hay Allahın belâsı adam, git şu viskiyi getireceksen getir bana, yoksa kalkıp kemiklerini kıracağım, anlıyor musun? Hay Allah, ben sana söz geçiremiyecek miyim? Viski istiyorsam viski gelecek önüme, portakal suyu değil. Uğursuz! Tut bakalım şunu!»

Gece masasının üstündeki yontma camdan sürahiyi kavradı ve Hintli'ye doğru fırlattı. Sonra tekrar yastıklara dayadı sırtını, dudakları köpürüyordu, ağzı zehir gibiydi.

Hintli yerdeki ağır Bülücistan halısını sessizce süpürdü, cam kırıklarıyla doluydu avucu. Blackhead şimdi daha rahat soluk alıyordu. Gözleri derin çukurlarına gömüldü

sonra ve gözkapakları birer yeşil perde gibi onların üstüne örtüldü.

Cynthia odaya girdiğinde uyuyordu. Yağmurluk vardı kızın sırtında, elinde tuttuğu şemsiyesi ıslaktı. Ayaklarının ucuna basarak pencereye geldi, yağmurun grileştirdiği sokağa ve karşıdaki eski, mezar gibi karanlık görünüşlü evlere baktı. Birkaç saniye sonra tekrar her pazar babasıyla kahvaltı etmeye koşturan gecelikli küçük kız oluverdi.

Blackhead sıçrayarak uyandı ve kan çanağına dönmüş gözleriyle çevresine bakındı. Yanaklarının artık hantallaşmış adaleleri alabildiğine çirkin, mosmor derisinin altında ağır ve aşağıya doğru sarkıktılar.

«Demin istediğim viski nerde Cynthia?

— Ama babacığım, doktor Thom'un ne söylediğini biliyorsunuz?

— Bir kadeh fazlası beni öldürürmüş!... Görüyorsun, daha ölmedim, yalan mı? Eşeğin dik alâsı o herif!

— Kabul, ama böyle öfkelenmeyin, sâkin olun biraz.»

Babasını öptü ve upuzun ıslak elini onun alnında gezdirdi.

«Öfkelenmekte haksız mıyım ama? Ah! Bir elime geçirseydim o ortağım olacak orospu çocuğunu, gırtlağını sıkıverseydim itin!... Paniğe kapılmasaydı kurtulmuştuk şimdi, krizi atlatacak ve paçayı sıyıracaktık... Böyle paçavra herifle ortak olmanın cezasını çekiyorum işte... Yirmibeş, otuz yıl boyunca emek verepi kurduğum iş on dakikada mahvoldu onun yüzünden... Yirmibeş yıl boyunca sözüm altın değerindeydi. Şirketin peşinden ben de cehennemin dibini boylayayım en iyisi. Şeytan götürsün beni de! Ve sen, kendi etimden, kanımdan olan sen, şimdi içki vermiyorsun bana!... Ah! Büyük Tanrım!... Ya Bob, Bob nereye kayboldu gene, ne belâ odacıymış bu böyle! Hey

çocukları, hiç olmazsa biriniz gelin buraya. Boş yere mi para veriyorum size?»

Bir hastabakıcı kadının başı uzandı kapıdan.

«Defolun oradan, gözüm görmesin», diye haykırdı Blackhead, içi kurumuş, evde kalmış aptal bâkireler istemiyorum yanımda.

Başının altındaki yastığı fırlattı. Kadın kapıdan çekildi. Yastık karyolanın köşe direğine çarpıp yatağın içine yuvarlandı. Cynthia ağlamaya başladı.

«Artık dayanamıyorum, babacığım. Bunca yıl hep el üstünde tuttular sizi... Yalvarırım, n'olur kendinize biraz hâkim olun, babacığım.

— Neden hâkim olacakmışım? Oyun bitti artık, neden gülmüyorsun hâlimize? Perde kapandı. Soytarılıktı hepsi, pis bir soytarılıktı.»

Deli gibi, katıla katıla güldü, sonra birden soluksuz kaldı, yumruklarını sıkarak yeniden soluk alabilmek için debelendi. Neden sonra ve bu sefer adamakıllı yılgın bir sesle konuşabildi

«Hayatmı uzatabilecek tek şey viski, bunu da görmüyor musun? Beni kendi hâlime bırak, hadi git Cynthia, ama n'olursun şu uğursuz Hintli'yi gönder bana. Seni herşeyden fazla sevdim ve üstün tuttum, biliyorsun. Git söyle, viskiyi getirsin yanıma.»

Cynthia ağlayarak dışarıya çıktı. Holde şaşkın şaşkın geziniyordu kocası.

«O Allahın belâsı gazeteciler bekliyor dışarda... Ne söyleyeceğimi şaşırdım. Alacaklılar baskın verecekmiş, gazeteciler söylüyor.

— Mrs. Gaston, dedi deminki hemşire, hastanız için erkek hastabakıcı tutsanız daha hayırlı olacak... Gerçekten başedemiyorum ben, görüyorsunuz...»

Alt katta telefon hiç durmadan çalıyordu.

Hintli uşak viski şişesini önüne koyunca Blackhead

«nighball» usûlü bir kadeh doldurdu kendine, kocaman bir yudum aldı hemen.

«İşte bu namussuz içki kendine getiriyor insanı. Achmet, esaslı adamsın sen... Galiba alacaklıların şamatalarını göğüslemek gerekiyor şimdi ve her şeyi satıp savmak gerekiyor... Allahtan Cynthia kendini sağlama almış durumda. Elimde, avucumda ne varsa hepsini satacağım. Sevgili damadım metelikisizin biri olmasaydı iyi olurdu... Bu benim talihim zaten, hep cebi delikler alır etrafım İşlerine yararsa hiç çekinmem, kodese bile girerim. İnsan ömründen daha uzun hapislik yok nasıl olsa. Hem çıkınca kayakçılık yaparım limanda, bekçilik yaparım. Hoşuma gider böylesi. Ömrü boyunca çalışmaktan imanı gevremiş adama vız gelir, öyle dlğil ha Achmet?

— Evet, Sahib», dedi Hintli ve yerlere kadar eğildi. Blackhead azarladı onu

«Evet, Sahib... Ne tuhaf, sen hep «evet» diyorsun, Achmet! (Boğuk boğuk âdeta hırıldayarak güldü.) En kestirme yol bu anlaşılan.

Güldü, güldü ve sonra birdenbire durdu. Çabuk, hızla oradan oraya sıçrayan bir spazm bütün uzuvlarını sarmıştı. Konuşmak için son bir atılışla buruştu ağzı. Hemen o an çaresizlik içinde odada dolandı bakışları, can yanan ve ağlamak üzere olan bir çocuğun gözleriydi bunlar. Geriyle kaykıldı sonra, omzunu çaresiz bir direnmeyle ısırdı. Achmet uzun bir süre kıpırdısız gözlerle seyretti onu, sonra yaklaştı ona ve suratına tükürdü. Cebinden bir mendil çıkarıp ölünün suratındaki balgamı sildi. Bu iş bitince ölünün açık duran ağzını kapattı, yastıkları, düzeltti ve dışarıya çıktı. Holde bir koltuğa oturmuştu Cynthia, elindeki dergiye göz gezdiriyordu.

«Sahib daha iyi, var belki biraz uyumak.

— Ah! Büyük mutluluk bu, Achmet», dedi Cynthia.

Tekrar dergiye çevirdi bakışlarını.

Ellen 53.cü Sokak'la 5.ci Cadde'nin kesiştiği köşede otobüsten indi.. Batı'dan kaybolmak üzereydi güneş,akşam kızıllığının son ışıltılarıyla bakır ve nikel eşyalarda, elbise düğmelerinde, yayaların gözlerinde yansıyordu. Sokağın doğu kesimindeki bütün pencereler alev alev yanıyordu. Yolun öbür tarafına geçmek üzere dişlerini gıcırdatarak beklerken belirsiz bir parfüm kokusu okşadı yanağını. Garip biçimli kasketinin altından fırlamış soluk sarı saçlı zayıf bir adam elindeki koca yemiş ağacı çiçekleriyle dolu sepeti uzatıyordu ona. Parasını verip bir buket çiçek aldı ve çiçeklerin arasına gömdü burnunu. Mayıs tazeliği içinde körpecik dallar şeker gibi eriyordu ağzında.

Düdük sesi duyuldu, vites dişlileri gıcırdadı. Yan sokaklardan ileriye fırladı otomobiller. Yol birden kalabalıklaştı. Yanında yürüyen genç satıcının kendisine süründüğünü hissetti Ellen. Kenara kıçtı. Çiçek kokusunu aşan bir başka koku geldi burnuna, göçmenler, Ellis Island'a ve insanların sıkış tepiş oturdukları binalara özgü kötü bir kokuydu bu, ağır tabakalar hâlinde dalga dalga gelen bu bıktırıcı çöplük kokusunun içine işlediğini farketti. Mayıs güneşinin gümüş ve altın ışıltılı renklere boğduğu sokakları sarmıştı bu koku. Çabuk adımlarla sokağı geçti, ufacık bakır tabelâsı pırıl pırıl görünen bir kapının önünde durdu.

MADAME SOURBİNE, TERZİ

Mme. Sourbine'in kurnaz okşayışlarla dolu gülümseyişi herşeyi unutturdu ona. Siyah saçlı ve iri yapılı bir kadındı Mme. Sourbine, belki de Rus asıllıydı. Bir perdenin arkasında belirdi önce ve bekleyen öbür müşterilere aldırış bile etmeden ellerini uzatarak ona yürüdü.

«Sevgili Mrs. Herf, söyler misiniz kuzum ne oldu size böyle? Elbiseniz hazır, dokuz gündür sizi bekliyoruz, dedi, İngilizceyi eksiksiz konuşuyordu. Ah! Güzel bayancığım, hârika bir elbise oldu... Ya Mr. Harpsiourt ne âlemde?

— Çok meşgûldüm son günlerde... biliyorsunuz, mesleğimi bırakacağım yakında.»

Mme Sourbine başını «biliyorum» anlamına salladı, anlayışlı bir ifâdeyle göz kırptı ona ve perdenin arkasındaki bölmenin yolunu gösterdi.

«Ah! ça se voit... Il ne faut pas travailler, on peut voir déja de toutes petites rides. Mais elles disparaitront. (*) Beni bağılşayın, sevgili bayancığım. Kolunu onun beline dolamıştı kadın. Ellen biraz geriye çekti kendini. **Vous, la plus belle femme de New York...** (**) Angelica, Mrs. Herf'e yaptığımız elbiseyi getir buraya», diye beç tavuğu gibi cırtlak sesiyle haykırdı.

Yanakları çökmüş ve saçlarının renki solmuş bir işçi kız askıyla getirdi elbiseyi. Ellen gri tayyörünü sırtından çıkardı. Mme. Sourbine mırıldanarak onun çevresinde dolanıyordu.

«Angelica, bak şu omuzların güzelliğine, şu saçların rengine bak... **Ah! G'est le rêve.»** (***)

Sırtının okşanmasını isteyen bir kedi gibi ona sürtünüyordu kadın. Kırmızı ve koyu mavi çubukları olan soluk êyeşil bir elbiseydi Ellen'e diktiği elbise.

«Son yaptırdığım elbise olacak bu, yeşilli mavili elbiseler giymekten bıktım çünkü...»

Mme. Sourbine toplu iğne doldurmuştu ağzına, yere çömelmiş, elbisenin eteğini düzeltiyordu.

«Hiç bozulmamış Grek sadeliği, tastamam Diana'nın vücut ölçüleri... Baharın güzelliği gibi birşey... Hürriyet meşâlesini tutan bir Annette Kellerman'ın ideal hâli... bozulmamış, uslu bâkire», diye mırıldanıyordu boyuna.

* Fransızca «Ah! Belli oluyor... Çalışmamalısınız, küçük küçük kırışıklar başlamış bile. Fakat kaybolur hepsi.»

** Fransızca «New York'un en güzel kadınısınız.»

*** Fransızca «Ah! Rüya gibi.»

Kadının hakkı var, gitgide bozuluyorum, bakımsız bırakıyorum vücudumu, diye düşünüyordu Ellen. Büyük döner aynada kendini seyrediyordu. Vücudum iyiden iyiye bozulacak yakında. Yaş dönümü başlayacak ve artık her Allahın günü Güzellik enstitülerine taşınacağım. Kremle düzeltmeye kalkacağım suratımı.

«**Regardez-moi ça, chérrie,**» dedi Mme Sourbine ve doğruldu, toplu iğneleri çıkardı ağzından. **C'est le chef d'oeuvre de la maison Sourbine.**»

Ansızın bütün vücudunun alev alev yandığını, adetâ tutuştuğunu farketti Ellen. Yapışkan bir bezin içindeydi sanki. Muslin, krepe ve boyanmış ipeklilerden dayanılmaz iğrençlikte bir koku fışkırıyor ve başına ağrı veriyordu. Dışarıya çıkmaya can atıyordu.

«Duman kokuyor, yangın var galiba, diye haykırdı sarışın kız.

— Şişştt», dedi Mme. Sourbine.

Aynalı kapıdan içeriye daldılar.

Mme. Sourbine'in atölyesinde bir vazistan altında çalışıyor Anna Cohen, bir elbisenin süsünü dikiyor makinede. Önünde, masada büyük bir tül yığını durul, ışıl ışıl parlıyor, karda dağılmış yumurtaya benziyor. «**Charley my boy, Oh! Charley my boy**» diye şarkı mırıldanıyor ve çabuk çabuk dikiyor elindeki süsü. Elmer gerçekten evlenmek istiyorsa benimle, hiçbir sakıncası yok benim için. Zavallı Elmer, çok iyi çocuk, ama o kadar hayâlci ki. Benim gibi bir kıza âşık olması ne garip. Çok değişecek ilerde... Kimbilir İhtilâl'de büyük adam olur belki... Elmer'le evlenirsem gece hayatına paydos demek gerekecek... İlerde biraz para biriktirir, A. caddesinde küçük bir dükkân açarız bel-

* Fransızca : «Şuraya bakın, şekerim.»

** Fransızca «Sourbine modaevinin şâheseri bu.»

ki. İyi bir yer bulursak şehrin merkezinden daha fazla gelir sağlar bize. **La Parisienne Modes.**

«Bu ihtiyar orospudan daha iyi başarırım bu işi. İnsan kendi başına buyruk kalınca, grev derdi filân da olmaz zaten... Herkese eşitlik. Elmer palavra diyor buna. İhtilâl'den başka kurtuluş yok işçilere. **Oh! I'm just wild about Harry and Harry's just wild about me...** Elmer'i bir telefon kabininde frak smokin içinde düşünüyorum, Valentino gibi büyük, Doug kadar güçlü. İhtilâl patlak verdi. 5. ci Cadde'de yürüyor Kızıl Muhafızlar. Sapsarı perçemli saçları ve koltuğunun altındaki kedisiyle en yüksek pencerede Elmer'in yanında aşağıya bakıyor. Bulundukları yerden daha aşağıda bembeyaz güvercinler uçuşuyor. Bayraklar dalgalanıyor 5. ci Cadde'de, marşlar çalınıyor, boğuk sesler **Die Rote Fahne**'yi hep bir ağızdan ve yahudice söylüyorlar. Uzakta, Woolwoorth'un tepesindeki bayrak rüzgârda çırpınıyor. Bak Elmer, sevgilim. **Belediye seçimleri, Elmer Duskin, aday.** Ve bütün bürolarda çarleston dansı yapılıyor... **Thump, Thump, That Charleston Dance... Thump, Thump.** Belki de seviyorum onu. Elmer, al beni. Elmer Valentino gibi âşık bana ve Doug'ın güçlü kollarıyla sarıyor beni. Alev alev yanıyor Elmer...

Makinede diktiği rüyasının orta yerinde bembeyaz parmaklar işaret ediyor ona. Garip bir parlaklığı var önündeki tülün. Sonra ansızın kıpkırmızı eller fışkırıyor tülden, kendisini kıskıvrak bağlayan bu kırmızı tülden kurtulamıyor bir türlü, başına dolanıyor tül ve ısırıyor onu. Vazistas dumanlarla kararıyor. Oda dumanla ve çığlıklarla doluyor ansızın. Anna ayakta şimdi, tir tir titriyor, alev alev yanan tülden kurtulabilmek için elleriyle çırpınıyor.

Ellen ayakta şimdi, döner aynada kendini seyrediyor, yanık kokusu gittikçe artıyor prova odasında. Bir süre sinirli sinirli odada gezindikten sonra aynalı kapıdan iki ya-

nı da elbiselerle dolu dar bir koridora geçiyor, ortalığı kaplayan duman bulutunun içine dalıyor ve gözlerinden yaşlar akarak içeriye, işçi kızların Mme. Soubrine'in arkasında dehşetle koşuştukları büyük atölyeye giriyor. Yangın söndürmede kullanılan bir püskürtme tulumbası var terzi kadının elinde, alevlerin tutuşturduğu kumaşlara kimya püskürtüyor. Kumaşların arasından iniltili bir et yığını çıkarıyor kızlar. Göz ucuyla bakınca lime lime olmuş bir kadın kolu, kıpkırmızı ve simsiyah, yani yarısı yanmış bir yüz, seyri insana dehşet veren saçları dökülmüş bir kadın kafası görüyor Ellen.

«Ah! Mrs. Herf, çok rica ederim, gidip söyleyin müşterilerime, hiçbir şey yok deyin, gerçekten de hiçbir şey yok aslında... Hemen geliyorum ben de.», diyerek soluk soluğa konuşuyor Mme. Soubrine.

Gözlerini yumuyor Ellen, dumanlar tüten koridorda gerisin geriye koşuyor. Prova odasının tertemiz havası genzine dolunca gözlerinden boşanan yaşların dinmesini bekliyor, perdeyi aralıyor ve bekleme odasında kuşkulu bir sıkıntıyla bekleşen kadınlara sesleniyor

«Mme. Soubrine size bildirmemi rica etti, gerçekten önemli birşey yok içerde. Kumaş kırpıkları tutuşmuş, hepsi bu. Püskürtme tulumbasıyla bizzat kendisi söndürdü alevleri.

— Birşey değil, sahiden birşey değilmiş», diye hiç durmadan aynı sözleri birbirlerine tekrarlıyor kadınlar ve yeniden İmparatoriçe Josephine tarzı sofalara oturuyorlar.

Sokağa çıkıyor Ellen. İtfaiye arabaları yetişiyor o sırada. Polisler kalabalığı açıyor. Gitmek, uzaklaşmak geliyor içinden, ama yapamıyor. Bilemediği birşeyi bekliyor sanki. İşte çan çalarak geliyor beklediği şey... Cankurtaran arabası bu gelen. Hastabakıcılar sedye sokuyorlar içeriye. Güçlükle soluk alıyor Ellen. Ambülansın hemen yanında, mavi üniformalı şişman bir polisin arkasında için-

deki sıkıntının nedenlerini araştırıyor. Sanki sargılara sarılan ve sedyeye konan başkası değil, kendisinden bir parça sarmalanıp sedyeye konuyor sanki.

«Adamakıllı yanmış mı? diye polisin arkasından sesleniyor hastabakıcılara.

— Ölmez, yaşayacak... ama bir kadın için feci bir şey bu.»

Kalabalıkta dirsekleriyle kendine yol açıyor Ellen ve acele adımlarla 5. ci Cadde'ye yöneliyor. Hava iyice kararmış. Derin bir denizin mavisi gibi duran gökyüzünde ışıklar yüzüyor.

«Neden bu kadar allak bullak oldum ben? diye kendi kendine soruyor. Bazı insanların ne tuhaf talihi var... Her gün oluyor böyle şeyler.» İtfaiye arabalarının uğultusu, deminki kaynaşma halâ çıkmıyor aklından. Bir sokak köşesinde bir süre kararsız bekliyor, gözalıcı yansımalarla arabalar ve insan çehreleri geçiyor önünden. Hasır şapkalı genç bir adam «belki iş çıkarırım» umuduyla yan yan bakıyor ona. Soğuk bakışlarla süzüyor adamı. Kırmızı, yeşil, mavi çizgili bir kıravatı var adamın. Adımlarını çabuklaştırarak adamı geçiyor, şehrin yukarı kesimine yöneliyor. Saat yedi buçuk. Belirsiz bir yerde randevusu var biriyle. Nerede buluşacaklarını bir türlü hatırlayamıyor. Alabildiğine boş ve yılgın hissediyor kendini. Tanrım, ne yapmalı? diye mırıldanıyor içinden. Öbür köşebaşında bir taksi çeviriyor: «Algonquin'e bırakın beni.»

Şimdi hatırlıyor. Saat sekizde yargıç Shammeyer ve karısıyla buluşacak, birlikte yemek yiyecek onlarla. Eve uğrayıp üstümü değişseydim keşke. Beni böyle dağınık görünce öfkelenecek George. Bir Noel ağacı veya kendi kendine konuşan bir Effenbee bebeği gibi süslü görünmemi istiyor nedense, beni hep öyle göstermek istiyor çevresindekilere. Ne sıkıcı adam!

Koltuğun köşesine büzülüyor takside ve gözlerini yu-

muyor. Biraz gevşemesi, sinirlerini dinlendirmesi gerekiyor. Böyle sürekli bir gerginlik içinde yaşamak, tebeşirin kara tahtadaki gıcırtısı gibi huzursuz olmak gülünç şey aslında. Ya ben de o zavallı kız gibi yansaydım, suratım bir daha düzelmemek üzere bozulsaydı!... Sourbine moruğundan tazminat olarak yüklü para koparabilir kız. Yeni bir işe başlangıç olur bu para. Demin bana asılan o enayi kıravatlı adamın peşinden gitseydim n'olacaktı peki? Bir drugstore'da muzlu şerbet içip havadan sudan konuşacak ve sonra otobüsle gezintiye çıkacaktık, dizi dizimde, kolu belimde olacaktı yol boyunca ve bir kapı eşiğinde bir süre birbirimizi mıncıklayacaktık... Umursamazlık ağır bassaydı sırf merak yüzünden bazı hayat şekillerini yaşamayı arzulardı insan. Ve neden umursamalı, neden umursamalı sahi? Çevredekilerin baskısı para, başarı, otel salonları, sağlık, şemsiyeler, Uneeda bisküvileri? Kafamın bir... yapışı gibi, kırık bir mekanik oyuncak bile denebilir buna. İnşaallah yemeği ısmarlamamışlardır. Söylememişlerse «başka bir yere gidelim» diyeceğim. Pudra kutusunu çıkarıyor ve pudra sürüyor burnuna.

Taksi duruyor, kapıdaki görevli açıyor ona kapıyı. Küçük bir kız gibi parmaklarının ucuna basarak iniyor arabadan, şoföre parasını veriyor ve döner kapılardan geçerek giriyor binaya, yanakları al al ve gözlerinde denizaşırı denizlerde, sokaklarda yaşamışlığın pırıltıları var.

Döner kapının daha el bile sürmeden dönmeye başlayan camlı ve sessiz dolabına girer girmez birşey unutmuşluğun sıkıntısı beliriyor içinde. «Eldivenlerim, çantam. pudra kutusu, mendil, hepsi yanımda. Şemsiye almamış mıydım acaba? Takside ne unutmuş olabilirim?» Hiç durmuyor ama, dosdoğru yürüyor ve gülümseyerek ayağa kalkan kır saçlı iki adama ilerliyor.

Bob Hildebrand'ın pijaması ayağında ve sırtında rob-

döşambr var, piposundan derin nefesler çekerek büyük pencerelerin önünde dolaşıyor. Aralık duran kapılardan bardak şıkırtıları, adım sesleri ve gramofonda inleyen **Running Wild** isimli şarkının sözleri geliyor içeriye.

«Geceyi neden burada geçirmiyorsun? diyordu Hildebrand. Sonunda nasıl olsa basıp gidecek bu damlar... Divanı hazırlarız sana.

— Teşekkür ederim, ama hayır, dedi Jimmy. Psikanaliz lâfı açarlar birazdan, sabaha kadar oturup birbirlerini yerler burada.

— Sabah trenine binsen daha iyi edersin.

— Trenle gitmeyeceğim zaten.

— Herf, 14 Mayıs'ta hasır şapka giydiği için Philadelphia'da öldürülen adamın hikâyesini okudun mu?

— Vay canına! Yeni bir din kursaydım, o adamcağızı Aziz ilân ederdim.

— Okumadın mı? Tuhaf bir hikâye... Hasır şapkasını savunmak cesaretini göstermiş adam. Biri şapkayı delince başlamış döğüşmeye ve kavganın tam orta yerinde, hani o köşebaşı kahramanları vardır ya, işte onlardan biri arkasına sokulmuş, elindeki kurşun boruyla ezmiş adamın kafasını. Hastahaneye kaldırmışlar, ama beyni yarıldığı için çok yaşamamış, orada ölmüş.

— Bob, neymiş bu adamın ismi?

— Dikkat etmedim.

— İkide birde «Meçhûl Asker» lâfı çıkarırlar!... İşte bu sahici bir kahraman, tam sana göre: mevsimi gelmeden hasır şapka giyen adamın yaldızlı efsanesi.»

Bir adam kafasını uzattı kapı aralığından. Kırmızı suratlı, saçları gözlerini kapatan bir adamdı, göz ucuyla baktı içeriye.

«Hey arkadaşlar, bir kadeh cin yuvarlar mısınız? Hem söylesenize, burada kimi gömüyorsunuz, merak ettim doğrusu.

— Cin filân istemem, birazdan yatacağım, diye homurdandı Hildebrand.

— Philadelphia'lı Aziz Aloysius gömülüyor burada, bâkir ve çilekeş, mevsiminden önce hasır şapka giymek isteyen adam yani, dedi Jimmy. Biraz cin içerim. Hem yavaş yavaş kaçayım... Hoşça kal, Bob.

— Güle güle, esrarengiz yolcu... Adresini gönder bize, oldu mu?»

Sokağa bakan büyük oda cin ve «ginger-ale» şişeleri, dibi izmaritten görünmeyen tütün tablaları, danseden çiftler ve kanapelere uzanmış insanlarla doluydu. Üstüste **Lady... Lady be good** isimli parça çalıyor gramofonda. Bir cin kadehi tutuşturdular Jimmy'nin eline. Genç bir kız geldi yanına.

«Sizden bahsediyorduk demin. Sır küpü bir adam olduğunuzu biliyor muydunuz?

— Jimmy! Cırtlak bir sarhoş sesiydi bu, kısa saçlı apaş kadın olmanızdan şüphe ediliyor burada.

— Sahi, neden soygunculuğa başlamıyorsunuz, Jimmy? dedi genç kız ve onun beline doladı kolunu. Mahkemenize gelirim, şaka filân yapmıyorum.

— Bir haydut, bir suçlu olmadığımı nerden biliyorsunuz peki?

— Görüyorsunuz ya, dedi Francie Hildebrand, mutfaktan buz getirmişti o sırada. Bir bakla var dilinin altında.»

Herf genç kızı elinden tuttu, dansetmeye başladılar. Kız ayaklarına basıyordu dansederken. Jimmy dansederek koridora açılan kapıya sürükledi onu. Kız öpüş için hazırlandı, dudaklarını ona uzattı. Çabucak öptü kızı ve hemen şapkasını aldı. «İyi geceler», dedi. Kız ağlamaya başladı.

Sokakta derin derin soluk aldı. Mutluluk duyuyordu içinde, Greenwich Village usûlü öpüşlerde bile duyamadığı

bir mutluluk. Saatini aradı, neden sonra hatırladı rehin bıraktığını.

Mevsiminden önce hasır şapka giyen adamın yaldızlı efsanesi. 23. cü Sokak'ta yürüyor Jimmy Herf. Kendi kendine gülüyor. Ya hürriyetimi verin bana, ya öldürün beni, 1 May s günü hasır şapkasını giyiyor Patrick Henry ve böyle bağırıyor. Ölümü seçtiler ona. Tramvay filân yok ortalıkta, sadece birkaç sütçü arabası sarsılarak geçiyor yanından. Chelsea'nin umutsuz tuğlalardan örülmüş binaları simsiyah... Arkasında bir şarkının melodisini bırakarak bir taksi geçiyor şimdi de. 9. cu Cadde'nin köşesinde beyaz kâğıttan bir üçgende açılmış iki oyuk gibi duran bir çift göz beliriyor karşısında, kapı aralığındaki yağmurluklu kadın işaret ediyor, yanına çağırıyor onu. Daha ilerde, iki sarhoş İngiliz denizcisi yumruklaşıyorlar. Nehre yaklaştıkça sis çoğalıyor ve hava nemleniyor. Uzaktan gemilerin yumuşak çığlıkları geliyor kulağına.

Boğuk, kırmızı bir ışıkla aydınlanan biçimsiz bekleme salonunda geminin iskeleye gelmesini bekliyor. Alabildiğine mutlu, sigara içiyor. Ve sanki geride kalmış hiç bir şeyi hatırlamıyor. Bütün geleceği sisli nehirde ve sıra sıra ışıklarıyla bir zenci gibi gülümseyen yolcu gemisinde özetleniyor. Parmaklığa tutunmuş, şapkası elinde ve nehrin rüzgârı saçlarında dolanıyor. Kimbilir, belki de çıldırdı. Hafızasını yitirmek dedikleri şey belki de budur ve belki HOBOKEN metrosunda erik toplarken bulacaklar onu. Kahkahalarla gülüyor kendine, parmaklığı kaldırmaya gelen yaşlı iskele memuru kuşkulu gözlerle yan yan bakıyor ona. Kaçık bu adam, diyor olmalı içinden. Belki haklıdır. Allah kahretsin, ressam olsaydım, hücrede resim yapmama izin verirlerdi belki. Philadelphia'lı Aziz Aloysius'un resmini yapardım orada, hasır şapkasını giydirirdim başına ve ölümüne sebeb olan kurşun boruyu eline tutuştururdum, ayak ucuna da dua eden küçücük bir papaz kondurdum.

Gemideki tek yolcu kendisi. Evindeymiş gibi dolaşıyor içerde. Yol boyunca benim özel yatım bu gemi. Hay Allah, kâbus olmalı bütün bunlar, diye mırıldanıyor. İçindeki sonsuz neşeyi kendi kendine açıklamaya çalışıyor. Sarhoşluktan değil. Belki çıldırdım, ama gene de sanmıyorum..

Gemi hareket etmeden önce yorgun, yayları dökülmeye yüz tutmuş ve çiçek yüklü yaşlı bir araba beliriyor iskelede, elmacık kemikleri çıkık marsık siyahı ufak tefek bir adam var başında. Arabanın çevresinde dolaşıyor Jimmy. Önünde bir askıya takılmış gibi duran yorgun atıyla beklenmedik komiklikte bir görünüşü var arabanın, kırmızılı pembeli sardunya saksıları, karanfiller, vaktinden önce açmış güller ve masmavi lobelyalarla dolu bu araba. Mayıs toprağının, kış bahçelerinin ve nemli çiçeklerin kokusu yayılıyor çevreye. Arabacı içine kapanmış, gözlerinin hizasına indirmişti şapkasını. Jimmy bu çiçeklerle nereye gittiğini sormak istiyor ona ama vazgeçiyor ve geminin ön tarafına yürüyor.

Nehri kaplayan boş ve karanlık sis tabakasının içinde vapur iskelesi ansızın ışıklı ağzını karanlığa açarak esniyor. Herf bir mağara karanlığını andıran sokakta yolun ağzını kesen kocaman bir sis bulutuyla yüz yüze geliyor. Sahil boyunca yürüyor sonra. Bulunduğu yerin hemen altında uzayıp giden raylar ve bir marşandiz trenini çeken lokomotifin ağır, hırıltılı sesi var. Tepeye çıkınca dönüp arkasına bakıyor. Ark lâmbalarının ışığında bulanık huzmeler halinde tel tel olup dağılan sis bulutlarından başka bir şey göremiyor. Ve soluk alabilmenin, damarlarında atan kanın, toprak zeminde yankılanan adımlarının sesini duymanın kıvancı ve mutluluğuyla başka bir dünyanın birer parçasıymış gibi görünen binaların arasından geçiyor. Sis yavaş yavaş dağılıyor. Ve bir köşeden sabahın inci beyazlığındaki ilk ışıkları doğuyor.

Sabah güneşi, yakılmış çöp yığınlarının dumanıyla

şekillenen boş arsaların ortasında ve beton bir yolda ağır ağır yürürken yakalıyor. Sis bulutunun gerisinden kızıl ışıklar saçan bir güneş bu, artık kenara atılmış ve küflenmiş eski vinçlerin, kamyon iskeletlerinin, Ford arabalardan kalma kemiklerin, şekli bozulmuş maden yığınlarının üstüne doğuyor. Jimmy buradaki kokudan hızlı adımlarla kaçıyor. Karnı aç. Başparmaklarında sızılı kabarcıklar boy vermeye başlıyor. Bir yol kavşağında işaret lâmbası göz kırpıyor ona. Bir benzin istasyonu ve istasyonun tam karşısında yazısı **The Lightning Bug** tabelâsında okunan bir vagon - lokanta var. Cebindeki son ««quarter» le karnını doyuruyor. Topu topu üç sent kalıyor cebinde, uğur parası bu, ama belki de uğursuzluk getirecek ona, bilemiyor. Döşeme eşyası yüklü koskocaman, sapsarı ve pırıl pırıl bir kamyon yaklaşıyor.

«Baksanıza, izin verirseniz ben de geleyim sizinle, diye soruyor direksiyondaki kızıl saçlı adama.

— Uzağa mı gideceksiniz?

— Pek bilmiyorum. epey uzağa gideceğim galiba.»

SON

Jean-Paul Sartre'ın "Çağımızın hiç şüphesiz en büyük romancısı" olarak nitelediği JOHN DOS PASSOS, gerek konularındaki muhteva zenginliği, gerekse üslûbundaki devrimci özelliklerle, sosyalist realizm akımının kaynağındaki yazardır.

Gün Yayınları' nın Türk okurlarına ilk defa layığıyla tanıttığı DOS PASSOS, en önemli eserlerinden biri sayılan Manhattan Transfer'de çocukluk dönemlerinden alıp ölümlerine kadar izlediği yirmi-yi aşkın kahramanın yaşantıları aracılığıyla, dünyanın başına belâ kesilmeğe hazırlanan Amerikan emperyalizmi'nin doğuş tablosunu, acı bir alay ve eşsiz bir analiz gücüyle gözler önüne seriyor.

Gün Yayınları, "Her Ülkeden Bir Yazar" dizisi içinde sunacağı devrinci romanlar serisini, ölümsüz eserleriyle modern roman tekniklerini olduğu kadar dünya sinema sanatını da etkileyen bu dev yazarla başlatmakta ayrıca gurur duymaktadır.